

ORTUTAY GYULA • KOVÁCS ÁGNES • DÉGH LINDA

MAGYAR NÉPMESÉK

III.

NOVELLAMESÉK 125 - 187

A KIRÁLYKISASSZONY JEGYEI

Hun volt, hun nem volt a nagyvilágon egy szögény embör, aki olyan szögény volt, hogy a kenyérből se övött eleget. Az ő jósága miatt nagy boldogságra jutott valamikor. Azon kérte az Istent, hogy mért nem ad nekik családot, ha mán nagyon szögényök, hogy abba gyönyörködjenek. Itt-ott egyszer annyira möhettek űk, hogy kismalacot bírtak vönni.

Mikor oszt a kismalacot mögvötték, abban volt mindön gyönyörúségük, nagyon szépen nevelgették. Ez alatt az üdő alatt azt mondja a felesége az urának:

— Hallod-e hé, én úgy érzöm magam, mintha másképp volnék.

— Hát — azt mondja az embör — talán csak úgy gondolod aztat.

Egyszer az embör is nagy örömmel mönt be:

— Hallod-e hé, úgy látom, mintha a kismalac hasas volna.

Azt mondja az asszony :

— Hát azt csak te gondolod, jóllakott az nagyon.

De az embör mögen bémén, mondja, hogy nem tréfál, csakugyan hasas a malac. Itt az embörnek a malacban van az öröme, az asszonynak abban, hogy ő úgy érzi, hogy másképp volna. Itt oszt annyira haladtak a napok, hogy mikor egyszer lefeküdtek, az asszonynak baja támadt, meg is lett a kis gyermek, fiú születött. Az embör el is felejtközött az ő kismalacáról, mert most már abban volt az öröme, hogy az asszony fiút születött. Mikor az embör abban az örömben ételt vitt a kismalacnak, akkor láti, hogy a kismalaca három kismalacot fiadzott. Az embör nagy örömmel szaladt be :

— Jaj, hé, mölyen nagy gazdaságot adott az Isten, mert kétfelül is szaporodunk, a kismalac is mögfiazott!

Az asszony, mikor mán föl bírt kelni az ágyból, nagy örömmel mönt ki mögnézni a kismalacokat, akkor látta, hogy három kismalac volt az ólban.

Annyira nyöttek a kismalacok mög a gyerök, hogy a kismalacokat legeltetni hajtotta a királynak a kertje lábujába. Itt aztán egyszer a királlány möglátta, hogy ez a három kismalac mölyen szépen táncol a kiskanásznál! Volt a kisgyerekeknek egy kis muzsikája, amölyen nótát fűjt, úgy táncoltak a kismalacok. Így gondolta a királlány: mölyen szép volna ez a királpalotán,

mölyen szépön táncolnak ezek a kismalacok, mölyen jó volna egyet mögvönni! Oda is mönt a királlány, és kérdözte:

— Mönnyiért adsz te neköm egy kismalacot?

Azt mondta a kis kanász:

— Nem adok pénzért semönnyiért se, hanem ha fölhúzod térdig a zubbonyodat, akkor adok — mert még kislány volt.

A királlány azt mondja neki:

— Ó, te kis számár, mi hasznod volna néköd abba? Többet ér — mert te szögény vagy —, ha adok egy tarisznya aranyat!

De a kisgyerek azt mondta: öneki arany nem köll. Mivel a lány nagyon szerette volna eztet a királi palotára, azt gondolta: mit ő neki a zubbonyát fölrántani. Fölrántotta, avval a kiskanász odaadott neki egy kismalacot. Itt a királlány nagy örömmel viszi a kismalacot a palotára, a kiskanász pedig hajt hazafelé. Mikor este hazaér, azt mondja az apja:

— Hol van, fiam, egy kismalac?

— Elvitte a farkas — azt mondta —, majd mögfizet érte.

Azt mondja az apja:

— Ó, fiam, hogy fizetne mög a farkas, mikor a farkasnak magának sincsen pénze!

— Ó, édosapám! — mondja a kiskanász. — Van annak.

Azt mondja neki másnap az apja:

— Ó, fiam, ne oda hajtsál, ahova tegnap hajtottál legelni, mert a többit is elviszi a farkas, elvisz az tégöd is!

Másnap a gyerök csak odahajt a királ kertje lábujába, nem hallgatott az apja szavára.

Másnap, mikor möglátta a királlány, hogy a gyerök odamönt legeltetni, megint lemönt, azt mondja neki:

— Te kiskanász, mennyiért adsz neköm még egy kismalacot? Mert ez maga nem táncol!

Azt mondja a gyerök:

— Pénzért semönnyiért se adok, hanem ha fölhúzod kötöszködésig a zubbonyodat, akkor adok még egy kismalacot - mert a lány még kislány volt.

A királlány azt mondja a kiskanásznak:

— Ó, te kis számár, mi hasznod volna neked abból? Többet ér — mert te szögény vagy —, ha adok egy tarisznya aranyat!

De a kiskanász azt mondta: őneki arany nem köll. Mivel a lány nagyon szerette volna, hogy ez a királi palotán milyen szép lösz, mit neki fölrántani a zubbonyát, fölrántotta kötöszködésig. Avval aztán odaadta a kismalacot. A királlány nagy örömmel vitte haza a királi palotába, a kiskanász pedig estefelé hajtott haza az egy kismalacot az anyjával. Mikor este hazaér, azt mondja neki az apja:

— Hol van, fiam, a másik kismalac is?

Azt mondta a gyerök:

— Elvitte, édösapám, a farkas, azt mondta, majd jól mögfizet érte.

— Ó, fiam — mondja az apja —, hogyan fizetne mög neked, mikor a farkasnak nincsen pénze.

Azt mondja a gyerök:

— Dehogy nincs, édösapám, hogyne volna a farkasnak pénze!

Itt oszt az embör ráparancsolt, hogy ne hajtsen oda az erdőbe, mert a harmadikat is elviszi, aztán elvisz tégödet is.

De itt a gyerök röggel csak szinte odahajtott a királynak a kertje lábujába.

A királlány alig várta, hogy a kiskanászt möglássa. Rögtön odamén, mögen azt mondja:

— Te kiskanász, mönnyiért adnád ide neköm ezt a kismalacot? Mert a kettő nem táncol!

Azt mondja a kiskanász:

— Ha fölhúzod nyakig a zubbonyodat.

Azt mondja a királlány:

— Ó, te kis számár, mi jószágod volna neköd abban, többet ér — mert te szögény vagy —, ha adok egy tarisznya aranyat!

De a kiskanász azt mondta, hogy neki arany nem köll. Mivel a lány nagyon szerette volna, fölrántotta a zubbonyát. Mikor fölrántotta a zubbonyt, a kiskanász odaadja neki a kismalacot meg a muzsikát is. A királlány nagy örömmel vitte haza a kismalacot mög a muzsikát is. Ahogy a királ muzsikált, a kismalacok úgy táncoltak. A kiskanász pedig hazahajt este, akkor láti az apja, hogy nincs egy malac se. Azt mondja az apja:

— Hol van, fiam, a harmadik malac?

— Elvitte, édösapám, a farkas, azt mondta, majd jól mögfizet érte.

— Hát honnan fizetne a farkas, mikor nincs annak pénze?

— Dehogy nincs, édösapám, van annak sok pénze, hanem édösanyám, most már varrjon egy nagy tarisznyát, akivel elmögyök az első malac áráért.

De az anyja nem akart nagy tarisznyát varni, mert félt, hogy a farkas mögfogi, ha a nagy tarisznyával szaladni nem bír, oszt mögösz majd a fiát is. Itt osztán a gyerök elszökött az anyjától avval a tarisznyával, amivel azelőtt hordott kinyeret. Mikor a gyerök odamén a királi palotára, odamén a kapushoz, odaköszön. Azt mondja a kapus:

— Mit akarsz, te kisgyermök?

— Eljöttem a kiráلكisasszonyhoz az első malac áráért — azt mondja.

A kapus elmönt, jelenti a kiráلكisasszonynak, hogy itt van egy gyerök egy tarisznyával az első malac áráért. Azt mondja a kiráلكisasszony az udvarosnak:

— Töltsétek a tarisznyát tele arannyal, és hadd mönjön!

A gyerök nagy örömmel mén haza az apjához, hogy milyen jól mögfizetött neki a farkas! Mikor hazamén, kidülti az asztalra, látja az apja, milyen rengeteg sok pénzt hozott az ű fia. Itt oszt nagy örömmel volt az édosapja és az édosanyja. Másnap röggel, mikor fölkelnek, azt mondja a gyerök:

— Édosapám, elmék a másik malac áráért is!

— Ne mönj, édos fiam, mert addig csal, hogy mögösz tégöd is!

És mivel a gyerököt nem akarják a szülei eresztetni, elszökött, hogy a szülei nem is tudták. Mikor odamén a királi palotára, odamén a kapushoz, odaköszön, azt mondja a kapus:

— Mi bajod, kisfiam?

Azt mondja:

— Eljöttem a kiráلكisasszonyhoz a másik malac áráért.

A kapus jelönti a kiráلكisasszonynak, hogy a gyerök eljött a másik malac áráért tarisznyával. Azt mondja a kiráلكisasszony a kapusnak:

— Töltsétek a tarisznyát tele arannyal, és hadd menjen!

A gyerök nagy örömmel viszi haza az aranyat az apjához, hogy milyen jól mögfizetött a farkas! Mikor hazamén, kidúti az asztalra, látja az apja milyen röngetög sok pénzt hozott haza az ő fia. Itt oszt nagy örömmel volt az édosapja és az édosanyja. Itt harmadik nap mögen elmönt a harmadik malac áráért, az apja mögen nem akarta eleresztetni, hogy majd mögösz a farkas, mögen elszökött. Mikor a gyerök odamén a királi palotához, odaköszön a kapusnak, azt mondja a kapus:

— Mi bajod, kisfiam?

Azt mondja:

- Eljöttem a királkisasszonyhoz a harmadik malac áráért.
A kapus jelönti, a királkisasszony azt mondja a kapusnak:
- Töltsétök a tarisznyát tele arannyal, és hadd mönjön!
- A gyerök nagy örömmel viszi haza az aranyat az apjához, hogy milyen jól mögfizetött a farkas! Mikor hazavitte a harmadik malac árát, itt annyi volt a pénz, hogy az apja és az anyja nem tudott vele mit csinálni.
De itt azt mondta az apjának meg az anyjának:
- No, édösapám, most már menjünk el más vidékre, és vögyünk ki egy nagy birtokot!
- Elmöntek más vidékre, osztán nagy uraság lettek.
Az alatt az üdő alatt a királ kidoboltatta, hogy az ű lányán van három jegy, és aki kitaláli, annak adják feleségül, ha szögény, ha boldog. De ha nem talál ki, hatvan botot kap. Mikor ezt itt möghallották, azt mondja a fiú:
- No, édösapám, mönjön kend el a vásárra, és azt a lovat vögye kend mög, amelyik a legszebb a vásáron, úgy ahogy kimondják, kend ne alkudja, csak fizesse, és azt a nyeret, amelyik rávaló, meg azt a kantárt, meg énnekem ruhát, amölik a legszöbb, meg kardot, de ne alkudjon, csak fizesse ki!
- Mikor aztán az apja hazavitte a mindönfélét, a gyerök fölkészült, és fölnyergölte a szép paripát, útnak indult. Elmönt ő is a királlányhoz, möghallgatni, hogy mölyen példával adják a leányt férjhöz?
- Ahogy mönt, találkozott egy hercegfiúval mög egy bárófiúval, azt kérözte tüle a hercegfiú mög a bárófiú:
- Vitéz úr, maga hova mögy?
- Mit kérözik, hogy én hova mögyök — azt mondja —, mönjenek az útjukon, én is elmék az utamon.
- Azt kérözi a hercegfiú mög a bárófiú:
- Magát hogy hívják?
- Mit kérözi, hogy engöm hogy hívnak? Ahogy hívnak, úgy hívnak!
Hogy nem mondta mög a nevét, a hercegfiú mög a bárófiú elnevezte Tréfának, és azt mondja a hercegfiú a bárófiúnak:
- Hallod-e, evvel jó lösz mönni, mert nagyon tréfás, hátha kitanáli, hogy mölyen jegy van a királlányon?
- Itt oszt mondták:
- Jöjjön velünk, mönjünk együtt.

Mind a hárman möndögéltek, rájuk estelődött egy nagy víz szélén. Fák is voltak a víz szélén, oda mögkötözték a lovukat, lefeküdtek a fák alá. Mikor a Tréfa elaludt, a hercegfiú meg a bárófiú azon gondolkodtak, hogy csapják be a Tréfát? Az egyik kitalálta:

— Hallod, vezessük be a víz közepére a lovát, verjünk le egy nagy karót, és kössük oda.

A másik mög azt mondta:

— No, az jó lösz!

Úgy is csinálták. Mikor Tréfa fölébredt, akkor láti, hogy két ló van a fa alatt, az üvé pedig nincs ottan. Szétnéz, akkor láti, hogy az új lova a víz közepén van egy nagy karóhoz mögkötve. Itt a Tréfa nem szólt semmit, csak kivette a bicskát, és a két lónak a négy-négy lábán a bürt a bokában körülvágta, mögnyúzta, oszt fölgyúrte térdig, avval oszt lefeküdt, de nem aludt el, lesi, hogy mire mén a hercegfiú mög a bárófiú? Mikor röggel fölkel a hercegfiú mög a bárófiú, nem is nézik az új lovukat, csak a Tréfának szólnak, hogy:

— Kelj föl, Tréfa, de elaludtál! Az este se itattad a lovadat, nézd, bemönt a víz közepire inni!

Mikor Tréfa fölkel, nézi, elneveti magát:

— He, he, he! Ti azt csak nevetitök, hogy az én lovam bemönt inni, a tietök mög fölgyüreköztek, be akarnak érte mönni, kivezetni!

Akkor ijedt mög a hercegfiú mög a bárófiú a lovukon, hogy úmagukból csináltak komédiát. Itt oszt legközelebb a faluba el köllött adni a cigányoknak, és másikat vönni, és úgy indultak tovább.

Mikor a másik faluba értek, egy kocsmárostól kértek szállást; a kocsmáros adott is nekik egy jó nagy istállót, ahun ők möghálhassanak, és a lovukat bekössék. Itt osztán a hercegfiú mög a bárófiú mögen azon gondoskodtak, hogy csapják be Tréfát? Itt oszt az egyik kitalálta, hogy ha Tréfa elalszik:

— Kössük oda a lovának a farkát a jászolnak a karikájához, a fejit pedig az ajtófélfához.

— Jó lösz az — mondta a másik.

Odakötötték osztán a ló farkát a jászolnak a karikájához, a fejit pedig az ajtófélfáhon. Mikor éjszaka Tréfa fölébredt, láti, hogy a lova farka a jászolnak a karikájához van kötve, a feje mög az ajtófélfához, akkor nem szólt semmit, csak fölkel, és kivette a zsebéből a bicskáját, a két lónak

kihasigatta fülét a száját, és mögnyúzta a pampuláját, alul, fölül, és két fapöccökkel kipöckölte az egyiket is, a másikat is, avval osztán a Tréfa lefeküdt, de nem aludt el, csak leste, hogy mit csinált a hercegfiú mög a bárófiú. Mikor azok fölébrednek, nem is néznek széjjel, hogy az ű lovakat mi lelte, csak szólnak a Tréfának:

— Kelj föl, Tréfa! A te lovad mán úgy jóllakott, hogy a farával öszik!

Mikor a Tréfa fölkel, azt mondja:

— Látom, hogy az én lovam a farával öszik, a tietök mög neveti!

Akkor látja a hercegfiú mög a bárófiú, hogy ők magukat csapták be mögen. Itt osztán a hercegfiúnak mög a bárófiúnak rögtön el köllött adni a lovakat a cigányoknak, és másikat vonni, amivel tovább möhettek.

Itt oszt a harmadik nap, mikor útnak indultak, oda is értek délután egy órakor a királyi palotához. Mán akkor voltak is: hercögök, grófok, válogatott cigánygyerökök, de aki nem találta ki, hogy mi van a királkisasszonyon, hatvan botot kapott. Itt oszt űk azon tanácskoztak, hogy mönjönek be? A hercegfiú bemönt legelőbb maga. Mikor a hercegfiú kijött — nem találta ki hát —, hatvan botot kapott.

Azután a bárófiú mondja: jó lösz ketten mönnek be egyszerre Tréfával, hátha Tréfa kitalálja, így majd nem kap botot! Hogy bemöntek, a Tréfa mönt előre, és a Tréfa azt mondja:

— A kis hasán süt a hold sugara!

Azt mondják rá:

— Igaz!

Akkor mondta a bárófiú!

— Minek mondtad? Én is azt akartam mondani! Azt mondja Tréfa:

— A két mejje közt süt a napnak a sugara és a hajnalcsillagnak a sugara.

Azt mondták rá:

— Igaz!

Azt mondja a bárófiú:

— Minek mondtad, én is azt akartam mondani! Most azon tanácskoztak, hogy möliké lögyön a lány? Mert mind a kettő kitalálta, ugyanazt akarta mondani a bárófiú is; erre azt felelte a király:

— Össze köll hívni a tizenkét tanácsadót, és tájékozzák ki, hogy meliké lögyön a lány?

Össze is mönt a tizenkét tanácsadó, a legöregebb azt mondta a királynak, hogy

— Egy különös szobába fektessék le a bárófiút mög a Tréfát mög a lányt.

A lány feküdjön közepén, oszt amölik felé lösz fordulva, azé lösz a lány.

Le is feküdtek, és a bárófiú felé fordult a lány. A Tréfának pedig eszébe jutott, hogy a zsebébe sok cukor és sütemény van, elkezdte ropogatni, és azt kérdezte a bárófiú, mikor fölébredt:

— Mit öszöl, Tréfa?

— Hát mit önnék? Levetöttem a csizmám, levöttem a sarkát, azt öszöm, vödd le te is, oszt ögyél!

A bárófiú csakugyan leugrott az ágyról, leszakította a csizmája sarkát, elkezdte önni, és azt mondta a lánynak:

— Ne, szívem, ögyél te is.

A lány hogy nem bírta elrágni a csizma sarkát, mögharagudott, lerúgta, oszt Tréfa felé fordult. Tréfa mög cukrot, süteményt adott neki.

Mikor röggel benyitják az ajtót, látják, hogy egyik vitéz van az ágyon, a másik pedig szégyölletiben az ágy alá bújt. Akkor előhívták a bárófiút, a királlány panaszkodik, hogy mölyen étellel akarta ütet megvendégölni! Itten hatvan botot kapott a bárófiú, amiért ott hált, oszt úgy bánt a királkisasszonnyal: csizmasarokkal étette. Hatvan botot pedig azért, amiért nem találta ki: mi van a királkisasszonyon. Ű csak azt mondta: hogy én is azt akartam mondani. Nagy szomorúan ballagott a hercegfiú után a százhusz bottal. Itt aztán a Tréfának feleségül adták a királlányt. Lött nagy lakodalom, hogy hét megyére szólt, szegény, boldog ott löhetött, aki csak akart.

A REJTVÉNYFEJTŐ KIRÁLYLÁNY

Hát volt egyszer egy király. Annak a királynak volt egy nagyon szép lánya. De nagyon szép volt a lány, de amilyen szép volt, olyan hiú is volt. Azt mondja egyszer az édesapjának:

— Apám, én fényképeket fogok csináltatni, és azt az egész világon szét fogom szórní, és kihirdetem az egész világon, hogy aki engem szeret, és feleségül akar venni, az jöjjön el, és aki olyan kérdést ad föl, amit én nem tudok megfejteni, annak a felesége leszek. De aki olyan kérdést ad föl, amit én meg tudok fejteni, annak a fejét karóba húzatom.

Hát ez így is történt. A királykisasszony fényképét az egész világon szétküldte, és kihirdette, hogy aki őt megszereti, és olyan kérdést ad föl, amit ő nem tud megfelelni, annak a felesége lesz, de aki olyan kérdést ad föl, amire ő meg tud felelni, annak a fejét karóba húzatja. Jelentek is meg nagyon sok királyfiú, herceg és gróffiú, de bizony mindegyiknek a feje karóba került. Volt egy király, annak volt egy egyetlenegy fia. A királyfiú, amikor megszerette a királykisasszonynak az arcképét, éjjel-nappal magánál szorongatta, és amikor csak ideje volt, addig nézegette és csókolgatta az arcképet, egyszer elhatározta magában, hogy ő elmegy, történjen, ami történik, de ő föladja a kérdést a királykisasszonynak. Említette a tervét a szüleivel, de a szülei nem egyeztek bele. Hónapokon keresztül kérte a királyfiú a szüleit, hogy egyezzenek bele, de azok nem akarták sehogy. Egy napon kijelentette a királyfiú a szüleinek:

— Ha akartok, beleegyeztek, ha nem, nem, de én most már elhatároztam magamban, hogy elmegyek, mert e nélkül a nő nélkül én nem bírok a világon élni.

Azon a napon azt mondotta a kocsisnak:

— János, ma készítsd el a kis hintót és az én négy lovamat, hozzál rendbe mindent, mert holnap délután egy órakor útnak indulunk, és megyünk abba és abba az országba, ahol van az a gyönyörű szép királykisasszony, azt énnekem feleségül kell hogy vegyem. Tehát holnap délutánra egy órára rendben legyen minden, és állj a kis hintóval a királyi palota elé.

Este, mikor elvégezte munkáját a János — a király szobalánya volt a parádéskocsis menyasszonya. Amikor a szobalány fölment este, és ágyalt a király és a királyné hálószobájába, amikor elvégezte a munkáját, a kinyitott ablakba állt, és nézelődött magának. Egyszer csak hallja, hogy a hálószoba melletti szobában beszélget a király és a királyné. Azt mondja a királyné az öreg királynak:

— Jaj, édesem, én nem bírom túlélni, hogy az én fiam elhagyja a királyi kastélyt, mert én neki többet a holttetemét se fogom látni. Hanem tudod, mit mondok én neked? Egyezz bele. Én kérni fogom a fiamat, hogy maradjon itthon, az utolsó percig kérni fogom a fiamat, hogy itthon maradjon. Ha nem akar itthon maradni, amikor beleül a hintóba, én fogok egy pohár feketét erősen megmérgezni, és kérni fogom őt, hogy fogadja el utoljára tőlem ezt a pohár feketét, és abból csak egy keveset

megiszik, azonnal meghal, és legalább mi temetjük el idehaza, nem abban az idegen országban fogják karóba húzni.

— Helyes — beleegyezett a király. És ezt a szobalány mind végig hallotta.

Mikor végzett a szobalány munkájával, lement a szobájába, és a parádéskocsis is bement hozzá. Elmondja a menyasszonyának, hogy:

— Na, édes Juliskám, az esküvőnk el fog húzódni, mert én most el fogok utazni a királyfiúval, messze hónapokba fog kerülni, mire én vissza hazakerülök, vagy talán még egy évbe is.

— Jól van — azt mondja Juliska —, hallottam, amit mondasz, de abból nem lesz semmi.

— Dehogynem lesz, hát kiadta a parancsot a királyfiú — mondja János.

— Jó, ő kiadta, a királyfiú, a parancsot, csakhogy én mondom most neked egy titkot, János, de nehogy szólj valakinek valamit, mert nagyon jól tudod te azt, hogy aki a királyt és a királynét kihallgatja beszélgetésükben, és másnak azt megmondja, azonnal lefejezik.

— Azt nagyon jól tudom.

— Nahát, akkor elmondom néked, de nehogy szólj valakinek.

— Dehogy szólok, nem szólok én semmit, csak monddad.

Avval azt mondja Juliska:

— Én kihallgattam őket ma este, amint beszélgettek, amint megágyaltam. Azt mondta a királyné a királynak, hogy egyezzen bele, hogy ő ha kérni fogja a fiát, és ha az ő fia nem akar itthon maradni, fog csinálni egy pohár feketekávét, és azt erősen meg fogja mérgezni, és amikor a királyfiú a hintóba száll, kérni fogja, hogy maradjon itthon, és ha nem fogja rávenni, megkínálja egy pohár feketével, és nyomban meg fog halni, és itthon lesz eltemetve. Szóval te nem fogsz elmenni hazulról, megtarthatjuk az esküvőt a kitűzött időben.

Elbeszélgettek jó ideig. János aztán elment az ő szobájába, lefeküdtek, és aludtak. Másnap délelőtt János elment egy patikába, és vett egy üveg legerősebb mérget, azt eltette a kocsi ládájába. Elkészült, a lovat befogja a hintóba, előállt a királyi kastély elé egy órakor. A király a fiával és a királynéval megették az ebédet, a fiú elbúcsúzott az apjától, az anyjától. Az apja és az anyja lekísérték a fiút a kocsihoz. A fiú beleült a kocsiba, és akkor mondotta a királyné a fiának:

— Hát, édes fiam, nem maradsz itthon?

— Nem maradhatok, édesanyám, nem engedi a szívem, nekem menni kell.

— Hát ha nem akarsz itthon maradni semmiféleképpen, fiam, fogadd el tőlem utoljára ezt a pohár feketekávé.

— Na, hozza ki, édesanyám, ha ez az utolsó kívánsága.

Amikor a királyné hozta ki a feketekávé, akkor a kocsis a hajtószárat meghúzta egy kicsit, úgyhogy a lovak tapostak, és a kocsis félszemmel nézte, amikor a királyné nyújtotta a poharat a fiúnak, és amikor látta a kocsis, hogy a pohár közeledik a királyfiú kezéhez, akkor megeresztette a lovakat, a pohár leesett a földre, és a pohár tartalma az egyik ló hátulsó részére frecsegett. A kocsis engedte a lovakat, hogy menjenek, mint a táltos, úgy mentek. Mikor kiértek a városból, lassabban hajtott a kocsis, mert az egyik ló, amelyikre ráfrecsegett a méreg, kezdett lustulni. Pár kilométerre elhagyták a várost, a határba összeesett a ló, amelyikre ráfrecsegett a méreg, és megdöglött. A kocsis fogta, leszedte a szerszámot a döglött lóról, hármasba fogott, és elhagyta a döglött lovat száz méterrel. Akkor megállt a kocsis, és vigyázta a döglött lovat. A döglött lóra rárepült egy csomó varjú, és kezdték vájni a döglött lovat. Egyszer csak látja a kocsis, hogy két varjú fölfordult, és megdöglött. Odament a kocsis, és a két döglött varjút fölvette, visszament vele, és betette a kocsi ládájába. Fölült a bakra, és hajtott tovább. Este későn, beértek egy nagy erdőbe. Az erdő közepén megláttak egy kis világosságot. Azt mondja a királyfiú:

— Na, ha odaérünk, ott megalszunk az éjjel.

Amikor odaérnek, látják, hogy az egy csárda. Behajtott a kocsis az udvarba, a királyfiú pedig bement a kocsmáros szobájába. A kocsis megetette a lovakat, megittatta őket, és fölment a királyfiúhoz. Hallják, hogy a nagy ivóban a betyárok dalolnak. Kérdezi a királyfiú a kocsmárost, hogy kik mulatnak itt.

— Tizenkét betyár — felel a kocsmáros.

— Menjen be, kocsmáros, mondja meg ezeknek a betyároknak, hogy a királyfiú átutazóban van erre, és most itt van, és kéri őket a királyfiú, hogy engedjék meg, hogy menjen be a királyfiú hozzájuk, mert én szeretném őket látni, mert én még betyárokat sose láttam életemben.

Bement a kocsmáros a rablókhoz. Akkor azt mondja a kocsis a királyfiúnak:

— Királyfiú, én tudom határozottan, hogy a betyárok meg fogják engedni, hogy maga bemenjen hozzájuk. De mondja azt a betyároknak, ha bemegy, hogy maga nem ad nekik semmi ajándékot, hanem lelőtt az

úton két fácánt, azt megcsináltatja azonnal finom pörköltnek, és az asztalra tetet annyi bort, amennyit csak meg tudnak inni.

Arra azt mondja a királyfiú:

— Hiszen mi nem lőttünk semmiféle fácánt.

— Csak bízza rám a dolgot — mondotta a kocsis.

A kocsmáros bemegy a betyárokhoz, és azt mondja a kocsmáros:

— Ide figyeljétek, emberek. A királyfiú átutazóban van erre, és most itt van az én szobámban, és itt fog aludni az éjjel. És hallotta a királyfiú, hogy ti idebenn zúgtok, kérdezte tőlem, hogy kik vannak itt, én azt mondtam, hogy a betyárok vannak, és azt felelte nekem, hogy mondjam meg nektek, hogy engedjétek meg, hogy ő ide jöhessen közétek, mert ő még betyárokat sose látott.

— Éljen a király — kiáltották a betyárok —, megengedjük, hogy ide jöjjön, sőt mi is örülni fogunk, hogy a királyfiút szemtől szembe látjuk.

Kiment a kocsmáros, és mondotta a királyfiúnak, hogy örömmel fogadják a betyárok, csak menjen be hozzájuk. A királyfiú bement a betyárokhoz. Percekig tartó éljenzéssel fogadták a betyárok a királyfiút. Akkor a királyfiú sorról sorra ment, és mindenkivel kezet fogott.

Akkor meglátta a betyárokat, hogy néznek ki, meg volt elégedve velük. Akkor azt mondotta a betyároknak:

— Hát, emberek, én néktek pénzt nem ajándékozhatok, mert átutazóban vagyok, és ami pénzt hoztam hazulról, az kell nekem útiköltségül.

Hanem amikor beértem az erdőbe, lőttem két fácánt, ha elfogadjátok, azonnal megcsináltatom egy jó pörköltnek, és bort rendelek az asztalra, amennyit meg bírtok inni. Mulassátok ki magatokat kedvetekre.

— Szívesen fogadjuk a királyfiú ajándékát — mondták a betyárok —, és nagyon szépen köszönjük.

Akkor megint kezet fogott a királyfiú minden egyes betyárral.

— Éljen a királyfiú — mondták a betyárok, és a királyfiú kiment.

Azt mondta a kocsmárosnak

— Kocsmáros, vigyen az asztalra öt vödör bort, hadd igyanak a betyárok.

Elment a kocsmáros, és vitt öt vödör bort az asztalra. A királyfiú azt mondta a kocsisának:

— Hát, János, én elintéztem a dolgot, ahogy te mondtad, most már eredj, és végezd el a munkádat.

János kiment, és kivette a kocsiládából a két döglött varjút, és zsebre vágta az üveg mérget, amit otthon vásárolt. Akkor kiment a konyhára, és azt mondta a szakácsnak:

— Gyorsan vizet a fazékba, hogy forrjon.

Akkor hozzáfogott János a szakácsnéval, megpucolták a két varjút, felbontották, de megparancsolta a szakácsnénak, hogy vigyázzon, az ujját meg ne vágja. Fölbontották, széttrancsírozták, föltették főni, pörköltet csináltak belőle. Amikor készen volt a pörkölt, akkor annak az üvegnek a tartalmát beleöntötte, amit magával vitt. Tizenkét tányérba kitálalták a pörköltet, akkor elment János, szólt a kocsmárosnak, a betyárok menjenek, foglaljanak helyet az asztalnál, mert azonnal készen a finom pörkölt. Minden betyár helyet foglalt az asztalnál. A kocsmárosné, a kocsis és a szakácsnő vitték be az ebédet a tányérokban, és egyszerre rakták le a betyárok elé. A betyárok egyszerre fogtak hozzá a finom pörköltet enni, és egyszerre fölfordult mind a tizenkét betyár, és meghalt. Akkor azt mondta a királyfiú a kocsmárosnak:

— Menjete a kocsisommal, ássatok egy nagy gödröt, és mind a tizenkét betyárt dobjátok bele, és földeljétek el.

Mikor ez megtörtént, lefeküdtek, és pihentek. Másnap reggel fölkeltek, és útnak indultak. Egypár hónap leteltével elérték azt a királyi fővárost, amelyikben volt az a királykisasszony. Behajtottak a királyi udvarba, szálltak a hintóról, a királyfiú elment a királykisasszonyhoz. A királykisasszony irodájában két hercegkisasszony volt, akik a tudományos könyveket forgatták, amikor belépett a királyfiú.

— Kezicsókolom, jó napot kívánok — mondotta a királyfiú.

Fogadta a három hölgy, és azt mondja a királyfiú, mert amikor beértek a királyi városba, azt kérdezte a kocsis a királyfiútól, milyen kérdést tud föladni. Arra a királyfiú olyan kérdést mondott, amit a kocsis is meg tudott fejteni. Akkor mondotta a kocsis a királyfiúnak:

— Ezt a kérdést adja föl, amit most mondok föl magának: kérdezze meg a királykisasszonytól, hogy történhetett az, hogy egy megölt egyet, az az egy megölt kettőt, az a kettő megölt tizenkettőt.

Arra azt mondotta a királyfiú:

— Ami rajtunk történt, ahogy mirajtunk történt, azt nem tudja senki se.

A királyfiú odament a királykisasszony irodájába. Azt mondotta:

— Hát én azért jöttem, hogy a királykisasszonynak egy kérdést föladjak.

A királykisasszony ránéz, és azt mondja.

— Maga szép királyfiú, távozzon el, ne adjon föl kérdést, mert a maga feje is a karóba lesz.

— Én nem bánom, királykisasszony, ha ott pihen is, én azért jöttem el, hogy maga az enyém legyen.

— Hát akkor mondja a kérdést.

— Hát mondja meg nekem, királykisasszony, hogy hogy történhetett az, hogy egy megölt egyet, az az egy megölt kettőt, az a két megölt tizenkettőt.

Forgatják a hercegkisasszonyok a könyvet jobbra, balra, de bizony nem találnak semmit, ami ezt a kérdést meg tudná fejteni. Akkor azt mondja a királykisasszony a királyfiúnak:

— Hát nézze, három napi gondolkodási idő van, mindennap megjelenhet itt, de három nap letelte után, ha nem tudom megfejteni, akkor a felesége leszek.

Na, akkor elmegy a királyfiú, és elmegy hátra az istállóhoz, mert itt a kocsis külön istállót kapott magának a királyi udvarba. Mikor lemegy a királyfiú a kocsishoz, azt mondja a kocsis a királyfiúnak:

— Na mi van, királyfi?

— Három napi gondolkodási idő.

— Azt tudtam — azt mondja a kocsis —, hát tudja mit most? Maga kimegy a városba, és egy szállodába szobát bérel magának. De menjen be az óráshoz, és egy vekker órát vegyen magának. A vekkert igazítsa be fél tizenkettőre, hogy csörögjön, és pont tizenkettőkor maga itt legyen, és verje meg nekem az istálló ajtaját, de ezt megtegye, mert ez nagyon fontos.

Avval elment a királyfiú. Kiment a városba, megvett egy vekker órát, és ment egy szállodába. Kibérelt egy szobát. Beállította a vekkert fél tizenkettőre, hogy csörögjön. Este megvacsorázott, és lefeküdt. Fél tizenkettőkor csörög az óra, és a királyfiú felöltözködött.

De amikor este volt, azt mondja a királykisasszony az egyik hercegkisasszonynak, behívta különszobába, hogy senki se hallja, amit mond neki:

— Te, eredj el a kocsishoz, és bármit kér tőled az a kocsis, adj neki mindent, de énnekem vedd ki belőle, hogy lehet megfejteni azt a kérdést, amit föladott a királyfiú, mert nagyon megharagudtam, amiért olyan magosnak tartotta magát.

Amint besötétedett, a kocsis sétált az istálló közepén, amikor belép a hercegkisasszony.

— Jó estét kívánok, kocsis bácsi.

— Jó estét magának is, hercegkisasszony.

— Eljöttem magához, kocsis bácsi.

— Azt nagyon jól tette, mert úgyis unatkoztam.

— Hát akkor majd elszórakozunk, kocsis bácsi.

— Nagyon jól tette, kisasszonykám, tudja mit, kisasszony? Énnálam csak úgy maradhat, ha levetkőződik szűz anya meztelenre. A ruháját össze fogjuk kötni egy kendőbe, és föltesszük ide a polcra.

— Nem bánom, kocsis bácsi, beleegyezek.

— Annál jobb — mondja a kocsis.

Levetkőződött a hercegkisasszony szűz anya meztelenre, Összekötötték a ruháját kendőbe, és föltették a polcra.

A kocsis bezárta az istálló ajtaját, leültek az ágyra, és szórakoztak. Tizenkét órakor megjelent a királyfiú, és zuhogtatja az ajtót. Azt mondja a hercegkisasszony:

— Juj nekem, ki az?

— A királyfiú szokott jönni minden éjjel vizitet tartani nálam.

— Jaj nekem, kocsis bácsi, hova bújjak hamar?

Azt mondja a kocsis:

— Itt elbújni nem lehet. — A hátsó ablakot gyorsan kinyitotta a kocsis. — Ugorjon ki itt hamar.

A kisasszony kiugrott szűz anya meztelen. A királyfiú elment, mint aki legjobban végezte munkáját. A kocsis meg lefeküdt. Másnap reggel nyolc órakor megérkezett a királyfiú az istállóba a kocsihoz:

— Jó reggelt, kocsisom.

— Jó reggelt, királyfiú. Na, megjött?

— Meg, János.

— Hát jöjjön csak ide — odamegy a királyfiú. — Most tudja mit? Fölmegy a királykisasszonyhoz, és kérdezni fogja a királykisasszonyt, hogy meg tud-e felelni a tegnapi kérdésekre. Azt biztosan tudom, hogy azt fogja mondani, hogy nem. Akkor mondja néki azt, hogy új kérdést ad föl, és így mondja a királykisasszonynak, ahogy én mondom magának: Az éjjel odavoltam vadászni. A kocsisom lőtte meg a nyulat, a nyúl elszaladt, de a bőre ottmaradt.

- Na jó van. A királyfiú fölment a királykisasszonyhoz:
- Jó reggelt kívánok, királykisasszony.
 - Jó reggelt.
- Ott ül a két hercegkisasszony. Azt mondja a királyfiú a királykisasszonynak:
- Királykisasszony, hát meg tud felelni a tegnapi kérdésekre?
 - Nem tudok, királyfiú.
 - Hát nézze, eltérek a tegnapi kérdésemtől, új kérdést adok magának, hátha azt meg tudja fejteni. Mondja, kedves királykisasszony, hogy történhetett az, hogy én odavoltam az éjjel vadászni, és a kocsisom lőtte meg a nyulat, a nyúl elszaladt, de a bőre ottmaradt.
- Látta a királyfiú, hogy az egyik hercegkisasszony elpirult, de nem mert szólni.
- Forgatják a könyveket, de nem tudnak semmit se. Azt mondja a királykisasszony:
- Hát királyfiú, most megint három napi gondolkodás.
 - Beleegyezem, kezét csókolom.
- A királyfiú elment, és egyenest elment az istállóba:
- Na János, nagyon örülök a te eszednek, ha sikerülni fog, ebben az életben nem leszel többet kocsis, magasabb rangra emellek.
 - Hát királyfiú, az éjjel megint pontosan úgy végezte a munkáját, ahogy múlt éjjel végezte.
- Amikor eljött az este, a királykisasszony magához hívta a másik hercegkisasszonyt, és azt mondta néki:
- Eredj le a kocsishoz, és vedd ki ebből a kocsisból, hogy mi ez a kérdés. Akárhogy, de vedd ki belőle, nem akarnék a felesége lenni, mert nagyon gögös, már szeretném a fejét karóban látni. Akármit akar tőled, vedd ki belőle, a kocsisnak tudni kell.
- Akkor eljött az este, a kocsis sétál az istállóban. Egyszer csak bedobban a hercegkisasszony:
- Jó estét, kocsis bácsi.
 - Jó estét magának is, hercegkisasszony.
 - Eljöttem magához, kocsis bácsi.
 - Nagyon jól tette, legalább majd elszórakozunk.
 - De itt is akarok maradni, kocsis bácsi.
 - Azt még jobban teszi, hercegkisasszony.

Lezárta az ajtót, és azt mondja a hercegisasszonynak: — Hát énnám csak úgy maradhat, ha levetkőzik szűz anya meztelenre, a ruháját összekötjük egy kendőbe, és föltesszük ide a polcra.

— Hát én nem bánom kocsis bácsi, én úgy szeretem.

Levetkőzött a hercegisasszony, a ruháját összekötötték a kendőbe, föltették a polcra, és hozzáfogtak beszélgetni. Nem bírt a kocsisból kivenni semmit, mert nagyon rövid volt az idő, amikor a királyfiú döngeti az ajtót.

— Jaj nekem, az istenért, kocsis bácsi, ki az?

— A királyfiú tart nálam minden éjjel vizitet.

— Jaj, kocsis bácsi, hová bújjak?

— Itt nem lehet elbújni sehova se, jöjjön, majd ezen az ablakon kieresztem.

Kinyitja a hátulsó ablakot, és kiugrott a hercegisasszony szűz anya meztelen. A királyfiú elment, a kocsis pedig lefeküdt. Másnap reggel megjött a királyfiú.

— Jó reggelt adjon Isten, kocsisom.

— Adjon Isten, királyfiú, magának is. Na, menjen föl a királykisasszonyhoz, azt ismételve meg a tegnapi kérdést, és mondja, hogy még nem tudja megfejtani?

Fölmegy a királyfiú a királykisasszony irodájába:

— Kezüket csókolom, jó reggelt kívánok.

— Jó reggelt — feleli a három hölgy.

— Na, királykisasszony, meg tudja fejtani a tegnapi kérdést?

— Nem tudom.

— Pedig most is csak azt mondom, hogy az éjjel odavoltam vadászni, a kocsisom lőtte meg a nyulat, a nyúl elszaladt, de a bőre ottmaradt.

— Hát nem tudom megfejtani.

De akkor látta a királyfiú, hogy mind a két hercegisasszony elpirult. Elment az istállóba a királyfiú. Azt mondja a kocsisa:

— Hát tudja mit, királyfiú? Most menjen el a városba, azt látja milyen bajuszom van nékem, vegyen ilyen parókát, vegyen ragasztót, azt estefelé jöjjön vissza.

Elment a királyfiú, és megvásárolta amiket mondott neki a kocsis. Estefelé visszament. Akkormondotta neki a kocsis:

— Na nézze, ma este a királykisasszony fog jönni az istállóba, hát löje meg maga. Most csinálja meg azt a parókát, és öltözködjön föl az én ruhámba, majd én fölöltözködök a magáéba, azt én majd elleszek

valamelyik ivóba éjfélig. Amikor este meg fog érkezni a királykisasszony, azt fogja mondani magának, hogy itt akar maradni. Mondja, jó, de csak úgy, ha levetkezik szűz anya meztelenre, a ruháját összeköti egy kendőbe, azt földobja ide a polcra. Ő majd hajlandó lesz rá, és amikor majd én jövök éjjel tizenkét órakor, verni fogom az ajtót, hogy majd fogja kérdezni, hogy ki az. Mondja azt, hogy a királyfiú szokott minden éjjel vizitet tartani. Majd fogja mondani, hogy hová bújjon. Mondja, hogy itt nincs hely, nyissa ki azt az oldalablakot, és szűz anya meztelenen bocsássa ki az ablakon, azt nyissa ki az istálló ajtaját, azt én bejövök.

Amikor ezt elmondotta néki a kocsisa, örömeben nem tudott mit csinálni a királyfiú. Rögtön megcsinálta a maszkát, ruhát cseréltek, és a kocsis otthagya a királyfiút, és elment a városba. Bement egy ivóba, és hozzáfogott szórakozni. Amikor eljött az este, egyszer csak egyet gondolt a királykisasszony:

— Á, majd elmegyek én magam, kisedem én a kocsisból. — Akkor belép az istállóba.

A kocsis sétál az istálló közepében.

— Jó estét kívánok, kocsis bácsi.

— Jó estét kívánok magának is, királykisasszony.

— Eljöttem.

— Nagyon is jól tette, kedves királykisasszony.

— De itt akarok maradni magánál, kocsis bácsi.

— Azt meg még jobban teszi, királykisasszony. Hanem nézze, királykisasszony, énnám csak úgy maradhat, ha levetkezik szűz anya meztelenre, s a ruhát összekötjük egy kendőbe, és föltesszük a polcra.

— Nem bánom, kocsis bácsi.

Akkor a kocsis bezárta az ajtót, és a királykisasszony levetkőzött szűz anya meztelenre. Hozzáfogtak beszélgetni. Nemsokára megjött a tizenkét óra. Nem volt ideje a királykisasszonynak kérdezni, hogy mi a kérdés, amikor zuhogtatták az ajtót.

— Jaj nekem, az istenért, ki az?

— A királyfiú szokott jönni minden éjjel vizitet tartani.

— Jaj, hová bújjak, kocsis bácsi, gyorsan!

— Itt nem lehet sehová sem, jöjjön ide gyorsan, ugorjon ki hamar.

Kiugrott hamar a királykisasszony, hátra se nézett, szűz anya meztelen az ablakon, és akkor elment a kocsis, és kinyitotta az ajtót, és akkor belépett az

igazi kocsis.

— Jó estét, királyfiú.

— Jó estét neked is, János. Miért nem toltad az órát későbbre, he? Minek jöttél olyan hamar.

— Ráér vele diskurálni, már holnap megkezdhetik. Öltözködjön át, szedje le.

Leszedte a királyfiú a parókát, átöltözött a királyfi ruhájába, és elment a szállodába, és lepihent. A kocsis is lepihent. Másnap reggel nyolckor megjelent a királyfiú a kocsisánál:

— Jó reggelt, kocsisom.

— Jó reggelt, királyfi, na, mi újság?

— Nincs különös semmi.

— Hanem tudja mit, királyfiú? Most menjen föl a királykisasszonyhoz, és mondja ezt a királykisasszonynak: meg tudja-e fejteni a tegnapi kérdést? Ő azt fogja felelni, hogy nem. Hát mondja néki, hogy új kérdést ad föl. Mondja a királykisasszonynak, hogy fejtse meg azt, hogy történhetett, hogy az éjjel a kocsisom volt vadászni, de én löttem meg a nyulat, a nyúl elszaladt, de a bőre ottmaradt.

Fölmegy a királyfiú a királykisasszony irodájába.

— Kezüket csókolom, jó reggelt.

— Jó reggelt — feleli a három hölgy.

— Királykisasszony, meg tudja fejteni a tegnapi kérdést?

— Nem tudom, királyfiú.

— Hát akkor új kérdést adok föl. Mondja, kedves királykisasszony, hogy történhetett az, hogy az éjjel a kocsisom volt vadászni, de én löttem meg a nyulat, a nyúl elszaladt, de a bőre ottmaradt.

Mikor ezt meghallotta a királykisasszony, fölugrott, és a nyakába borult a királyfiúnak, megcsókolta:

— Hát én a tied, te az enyém. Elleneztelek, de úgy lehet, te keresztüljártál az én eszemen.

Megtartották az esküvőt, és nagy parádében vitte el a királyfiú a menyasszonyát haza. Amikor hazaértek, meglett a királyfiú szüleinek a nagy öröm, és akkor elmondta a királyfiú a szüleinek elejétől végig, hogy a kocsisnak köszönheti az életét, és hogy az ő felesége lett a királykisasszony. Nagyon megörültek. A kocsis rövid időn belül megtartotta a menyegzőjét a

Juliska szobalánnyal, és kinevezték a Jánost udvarmesterré. Boldogan éltek, és élnek ma is, ha meg nem haltak.

AZ MÁR NEM IGAZI!

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is túl volt egy szegény ember, volt annak három fia.

Egyszer a király kihirdette az egész országában, hogy annak adja a lányát, aki előtte olyat tud mondani, amit ő el nem hisz; meghallja ezt a szegény ember legöregebb fia, akit Péternek hívtak, kapja, fogja, elmegy a királyhoz, megmondja egy szolgának, hogy ő beszélni akar a királlyal. A király mindjárt gondolta, hogy mit akar a legény, de nem mondta senkinek, csak azt parancsolta, hogy eresszék be tüstént. — Pedig már ekkor annyi királyfi meg isten tudja micsoda nagy úr megfordult a király előtt — akik közül mindegyik a királykisasszonyt akarta volna elvenni —, mint a csillag az égen, mint a fűszál a réten; de biz ott egy se tudott olyat mondani, amit a király el nem hitt volna. — Bemegy hát Péter a királyhoz, köszön neki:

— Jó napot adjon Isten, király uram!

— Adjon Isten neked is, fiam! Hát mi járatban vagy?

— Én bizony házasodni akarok, uram király!

— Jól van, fiam, de hát aztán mire vinnéd az asszonyt!

— Tudja az Isten! Majd csak eltartanám valahogy... Az apámnak van egy háza meg egy kis földje is.

— Elhiszem, fiam — mondja a király.

— Aztán meg van három darab marhánk is.

— Azt is elhiszem.

— Most nem régiben a tőzeg annyira meggyűlt az udvarunkon, hogy már nem is fértünk tőle.

— Elhiszem.

— Egyszer azt mondja az apánk: fiaim, hordjátok ki ezt a dudvát arra a kis földre, majd talán használ neki valamit.

— Elhiszem.

— Mink aztán kihordtuk a dudvát három hétig kocsin.

— Elhiszem.

— Hanem tévedésből a szomszéd földjére hordtuk mind egy szálíg.

— Elhiszem.

- Mikor már ez is megvolt, hazamentem, megmondtam az apámnak.
— Elhiszem.
— Akkor aztán én, az édesapám meg a két kisebb testvérem, úgy négyecskén kimentünk a földünkre.
— Elhiszem.
— Azután megfogtuk a szomszédunk földjének a négy sarkát, felemeltük mint az abroszt szokás, és a dudvát róla a mi földünkre fordítottuk.
— Elhiszem.
— Azután a földünket tele szórtuk fűmaggal.
— Elhiszem.
— Osztt olyan sűrű erdő nőtt rajta, hogy ki látott olyat, ki nem!
— Elhiszem.
— Az apám aztán sajnálta kivágnatni azt a gyönyörű fákat; hát vett egy farka disznót.
— Elhiszem.
— Aztán a fölséged öregapját megfogadta kanásznak!...
— Hazudsz! akaszt...! — hanem a királynak hirtelen eszébe jutott fogadása, rögtön papot, hóhért hívatott, a szegény ember fiával összeadatta a lányát, csaptak akkora lakodalmat, hogy hét országra szólt a híre, még az árva gyermeknek is akkora kalácsot adtak a kezébe, mint a karom; volt lé, meg lé, hát még a sok hús nélkül való lé!

Gallér híján köpenyeg,

Hazudtam, mert volt kinek.

A NYELVES KIRÁLYKISASSZONY

Hon volt, hon nem volt, volt a velágon egy királ. Az kihirdösétötte, hogy aki az ű lányát meg tudi nevetetni, ahhoz adi feleségül, a fele királságával együtt. Volt abban az országban egy szegény asszony a három fiával. A fiúk összebeszéltek, hogy elmennek, megpróbálják, hátha a királlányt megnyerik. De a legöregebbet nem akarták, hogy velik menjen, mert azt eszelősnek tartották. Azért az csak elment velik.

Ahogy mennek, az úton látnak egy kopasz varjút. A legöregebb fölvetötte, oszt eltötte. Arrább mentek, láttak egy dugaszt is. Az eszelős fiú azt is fölvetötte, oszt eltötte. Talált még egy abrincset is. Azt is odatötte a többihöz.

Utoljára talált egy rakás emberganéjt. Még azt is fölívte. De ezt a testférgyei már nem tudták elnézni. Jól elpofozták.

Mikor a királi kastélyhoz értek, megkérdezték, hogy szabad-e bemenni. Azt mondi a királ:

— Szabad, szabad!

Először bemönt a középső. Avval kezdte:

— De meleg van a szobába!

Rámondi a lány:

— A fazékban!

Erre a legény nem tudott mit szólni, kijött. Bemönt a legkisebb is, de az is csak úgy járt. Amikor ez kijött, kérdezte túle az eszelős, hogy mi volt, hogy volt. Azt mondja neki:

— Hejde bé, majd megtudod!

Bemegy az is. Odaköszön a lánynak:

— Jó napot!

Azt nem szólt egy szót se.

— Ej, de meleg van itt! — mondta tovább.

A lány csak annyit mondott:

— A fazékba!

— Ett a varjú, beléeresszük!

— Kiröpül! — mondi a lány.

— Itt a dugasz, bédugom!

— Elreped!

— Itt az abrincs, ráverem!

— Sz... ám az!

— Itt van az is! — oszt elívte az emberganéjt.

Erre a lány elnevette magát. A szobában ott volt egy katona is, aki hallgatta a beszélgetést. Azt mondi a lánynak:

— Én is azt akartam mondani, nem löhetsz ezé a legényé!

Odavolt a királ is. Azt mondja neki a katona, aki másképp herceg volt.

— Feküdjünk az éjjel hárman egy ágyba: a lányod, én meg ez a legény. Akit a lányod mögölel, annak legyen a felesége!

A királ beleegyezett. A legény már jó előre meghintette magát szagos vízzel, oszt mikor a lány mellé feküdt, még valamit övött is. Észrevette a herceg, hogy a legény jószagú, kérte, hogy kenje mög ütöt is. A legény

bekente az embörganéjval. Ahogy az ágyba feküdt, a lány megérezte a szagot. Azt mondja mérgösen a hercegnek:

— Mönjön le, mönjön le! Elrondétotta magát!

De a herceg nem akart lemönni. A lány úgy taszigálta le.

— Jöjjön maga, kedves galambom! — mondta a legénynek.

Az odamönt, oszt átölelköztek. Akkor a királ is benézött. Elkiáltotta magát:

— Éljen, ennek adom a lányomat!

A másiknak, aki ott állt a fal mellett, azt mondta:

— Maga mög mönjön a pokolba!

Itt a vége!

A PÉNZ MINDENT MEGCSINÁL

Na, volt hol nem volt, hetedhét országon, még óp...ráncán es túl egy ezeregyéves fa, és annak volt kilencvenkilenc ága, a kilencvenkilencedik ágán csüngött a szent Laci bátyám bibliája, és meg voltak bele írva, aki ezt a mesét meg nem hallgatja, mennyeknek országát meg nem látja, aki pedig meghallgatja, horguljon meg az orra, mint a kapu kulcsa. — Ez egy vicc.

Hát volt egy obsitos katona. És az megszabadult a katonáéktól, jött hazafelé és örömeiben, hogy megszabadult, beért egy városba, és ott megállott egy Oroszlán-vendéglő előtt. Ittas volt, szóval pálinkás.

Avval a vendéglővel szemben volt a király palotája, ahova el szokott menni nyaralni egy tizenöt éves lányával és a testvéreivel, és fenn voltak az emeletben. Meghallotta, hogy az obsitos katona az Oroszlánvendéglő előtt azt kiabálja, hogy a pénz mindent megcsinál. És érte küldött a király, hogy az a vitéz menjen hezzá. El es jött az obsitos katona, és tisztességesen tisztelgett a királynak, és kérdezte, hogy miért hívatta őt a felség.

— Azért hívattalak, obsitos katona, hogy felhallatszott az emeletbe, hogy a pénz mindent megcsinál. És én szeretném tudni, hogy ez igaz-e, amit te kiszóltál.

— Hát igaz, felség, csak nincs pénzem, de ha volna, megmutatnám, hogy a pénz mindent megcsinál.

— Hát mennyi pénzre volna szükséged, fiam?

— Erre majd csak holnap felelek — mondta az obsitos katona.

Eltávozást kért, és visszament az Oroszlán-vendéglőbe. Kiparancsolt egy félliter pálinkát, egy pakli dohányt, de sem a pipájára nem gyújtott, sem a pálinkából nem ivott, hanem lehorgasztotta a fejét, és gondolkodott.

Odament a vendéglős, és azt mondja neki:

— Hát, vitéz úr, mért olyan szomorú? Hát tegnap nem ilyen volt. Hát tegnap olyan virágos kedve volt, hogy madarat lehetett volna fogatni.

— Vendéglős uram, jól tudja, hogy magánál vagyok én már pár napja, idáig minden titkomat elárultam a vendéglős úrnak, de hogy most mért vagyok ilyen bánatos, azt meg nem mondhatom.

— Hát mért, vitéz úr, kinek mondja meg, ha nekem nem mondja meg?

— Azért, vendéglős úr, hogy ezen úgysem tud segíteni maga.

— Hátha, vitéz úr, tudnék, nem lehet azt tudni?

— Hát akkor egy külön cellába menyünk, vendéglős úr, ha akarja tudni.

Külön mentek, egy külön cellába, ahol csak ketten voltak, ott elmondja az obsitos katona a vendéglősnek, hogy mi történt vele tegnap. — Azt követeli a király, ha azt mertem rikoltani, hogy a pénz mindent megcsinál, hát akkor csinálja es meg. Én arra azt feleltem, ha pénzem lenne elég, én akkor megmutatnám, hogy mindent megcsinál. Hát mennyi pénzre volna szükséged? — mondja a király. És én erre azt feleltem: majd megmondom holnap.

— Jól tette, vitéz úr, hogy így mondta. Mivel a vendéglővel majdnem szemben van a palota, és még úgy hallottam, hogy a király még pár hónapig itt fog maradni, hát akkor maga elmenyen holnap, és megmondja neki, hogy tizenkét hónapra volna szükség, és most ki fog venni három hónapra érőt, egy millió koronát. — Akkor sok volt a pénz, létrával mérték! — És a többit bízza rám.

Másnap az obsitos katona nyolc órára megjelent, a király elejibe vitték.

Szépen tisztelgett.

— Na, fiam, szavadnak állsz-e, a tegnapi szavadért?

— Igen, felség.

— Nahát, mennyi pénzre van egyelőre szükséged?

— Hát, felséges király, úgy kötöm meg az alkut fenségeddel, hogy a pénz mindent megcsinál tizenkét hónapra.

— Na, fiam, nem heába szolgáltatál tizenkét évet, mert eltaláltad a tervemet. A többit, hogy hogy ütöd nyélbe, az titok. De vagyon egy tizenöt

éves leányom, és ha az tőled terhes nem lesz tizenkét hónap alatt, akkor a fejedet vétetem.

Kiolvasták az obsitos katonának három hónapra a pénzt, amit kért, s arra elment vissza az Oroszlánvendéglőbe. Szintén abba a kis szobácskába, ahol megbeszéltek a vendéglősvel, újra találkoztak a vendéglősvel, és megmondta az obsitos katona a vendéglősnek, hogy mit mondott a király. Hogy van neki egy tizenöt éves lánya, s ha arra az időre, amit kiszabtak, tizenkét hónapra terhes nem lesz, a fejét veteti.

— Nincs baj semmi, vitéz uram, pénz van elég, a többit bízza rám. Megkockáztatom az életemet, azért amikor bétette a csizmája sorkát ide hezzánk, s innen nem tágított.

Akkor leült a vendéglős az obsitos katona mellé, vállára tette a kezét. — Ide hallgasson, vitéz uram. Én mindig nem voltam vendéglős. Én valamikor egy zongoracsináló mester voltam. De én már megöregedtem, s azon a mesterségen felhagytam. Hát pénz van elég, elmenyek, és megveszem a hezzávaló eszközöket, és csinállok egy kétméteres zongorát és egy méter magasat. S mielőtt a zongorát csinálgom, a kémeimet ki-kiküldöm, hogy tudjuk meg, hogy a király azt a tizenöt éves lányát mindig magánál tartja-e vaj valami külön zárkában? Jól van, vitéz uram, majd erről még délután fogunk még többet mesélni.

Avval a pénzt magához vette, és elment, és hezzávaló anyagot beszerezte. S a kémjeitől megtudta, hogy a király a lányát a tizenkettedik emelet tornyában zárva tartja. Amikor enni visznek a szakácsok, ő es menyen velek, amikor eszik, iszik, szintén ott van az alatt az üdő alatt, mikor a szobahölgyek bémennek ágyat vetni, megfésülni, levetkeztetni, akkor es ott van. A király magánál hordja a kulcsot, ű zár, ű nyit. Ezt megtudta a vendéglős. Akkor elment, és közölte az obsitos katonával. Megszomorodott az obsitos katona. De azt mondta a vendéglős:

— Ne szomorkodjék, vitéz úr, mert pénz van elég. S ha elfogy, még hozunk.

Avval elmondta az obsitos katonának a vendéglős a tervét:

— Megvettem a zongorához való holmikát, öreg vagyok, de abban vagyok, hogy két hétre rendbe tegyem, s abba magát beléfektetem, ellátom egy hétre való élelmiszervel odabé, lesz ott mindenféle enivaló, cigaretta, bor, csokoládé, mindenféle, nem kell aggódnunk. Magát oda abba a zongorába belé fogom tenni, és oda fogom a királyi palota elébe vitetni.

Ott fogok osztán játszani rajta, szomorú nótát, víg nótát. A királyleány meghallja odafönn az emeletben a toronyban, és mindjárt hívatja az apját. Az apja rögtön fel es siet a lányához, és kérdezi.

— Mi bajod, édes lányom?

— Hát, felséges apám, elmondom. Te ide ingem eltemettél elevenyen. Immár egy kerek hónapja, az meg nekem egy ezer esztendő. Mert én soha téged meg nem sértettelek, és te mégis elevenyen eltemettél ingemet. És az ételen kívül mindent tőlem megvontál. Naphosszat, éjhosszat semmi szórakozó eszköz nincs a kezemen, hogy ez mirevaló, felséges édesapám, nem tudom.

— Hát, édes leányom — azt mondja —, mondd, mi a kérésed?

— Hallom ott lenn a palota alatt egy szép zongoraszót, azt a zongorát vedd meg nekem.

— Hát, édes leányom, mivel úgy hasonlítasz édesanyádhoz, hát azt megteszem neked.

És avval elbúcsúzott a király, az ajtót bezárta, és személyesen ő maga lement, és a palota alatt egy eperfa alatt a zongorát a zongorásval ott találta.

— Eladó a zongora?

— Hát nem volna eladó, de hát ha a felséges király beleszeretett, ha azért kérdi, eladom.

— Hát mit kér érte?

— Négyezer koronát.

A király kifizette, és a zongorát az emeletre a toronyba a lányához felvitette. És szintén, aki eladta a zongorát, az es ott kellett hogy maradjon három napig a palotában, és mindennap délelőtt két órát és délután két órát kellett hogy a leányt tanítsa addig, amíg a leány bégyakorolta magát, hogy megtanult zongorázni. Így beléttellett három nap, meg volt elégedve a király, ahogy a leánya játszott a zongorán. Kezet szorított a zongoramestervel, az elbúcsúzott, otthagya őket, és elment vissza a vendéglőbe. És örült, hogy ennyire nyélbe tudta ütni a dolgot. És türelemmel várta a többit, hogy mi fog történni.

Mikor a harmadik nap estére ért az üdő, szóval háromszorra esteledett le az üdő, hogy a zongora a palotában van, felment a király három szobalányval, kizárta az ajtót, bémentek:

— Na, leányom, na hogy vagy megelégedve a szórakozó hangszervel?

— Hát idáig jól, édesapám, remélem, ha minél többet játszom rejta, annál

jobban meg fogok elégedni.

Amíg így beszélgetett a király a leányával, addig a három szobaleány megvetette az ágyat, meggyújtották a tizenkét szál gyertyát, kibontották a leálynak a haját, mert kontyba volt, fel volt úgy csinálva szépen a haja kontyba. Lefektették az ágyba, avval jó éjszakát köszöntek, kimentek, és a király bézárta az ajtót. A királyleány meg elévette a feje alól a vánkos alól az imakönyvét, kinyitotta, és imádkozott belőle.

Az obsitos katona a zongorában mindent látott, és mindent hallott, mert benne volt a zongorába. Azt es megtudta a zongorában, hogy reggel hánykor jönnek, este hánykor mennek, és délben szintén. A karóráját aszerint szabályozta, mert volt egy karórája. Mikor gondolta, hogy a palotában minden lecsendesedik szépen, akkor szép csendesen a zongoraajtót belülről kikapcsolta, és észrevétlenül a fejét kidugta, megvigyázkodott. Hát látja, hogy a királyleány hanyatt fekszik a hófehér ágyon tizenkét gyertya között, hat jobbfelől, hat balfelől, ég mind a tizenkét gyertya, és

a leány imádkozik az imakönyvből. Szép csöndesen kikelt a zongorából, arra vigyázott, hogy zajt ne üssön, s így szép csendesen közelített az ágy felé. Amikor három lépést volt az ágytól, akkor a lány figyelmes lett a fal oldalára. Mert először az obsitos katona árnyéka a könyv lapjára esett reá, osztán ahogy közeledett, lecsúszott, és a falra ment reá. A lány figyelmes lett a mozgó árnyékra. És az obsitos katona es észrevette, hogy a leány es észrevette, hogy valaki van a házban. Akkor ű szólalt meg hamarább, de akkor oda es ért az ágyhoz. Térdre esett, és halk hangon, hogy zajt ne üssön a hangjával, a leányhoz szólott:

— Felséges királylány! Meg ne ijedjen, én nem vagyok késértet, én a felséges királyleány megszabadítója vagyok. Én olyan hús és vér vagyok, mint maga. Akkor a királykisasszony s...reült, felült.

— Hát — azt mondja — szabad kérdezniem, hogy jöttél bé ide, ha szintén élőlény vagy, mint én.

Azt mondja:

— A zongorával. Mert tudomásom esett, hogy a király egyetlen egy leányát ártatlan elzárta, élete fogytaig, amíg él. És én kockáztatom az életemet, hogy kiszabadítsam.

— Hát el vagyok zárva! Ki vagy?

— Tudomásomra esett — mondja —, hogy a felség elzárattott, és életemet kockáztatom, hogy kiszabadítsalak, de olyan módon tudom

kiszabadítani a királykisasszonyt, ha azt cselekszi, amire én parancsolom.

— Hát mire? — mondja a királyleány.

— Meg fogja adni magát nekem, nem ellenkezik.

— Hát ha így van, vitéz úr — azt mondja —, legyen úgy.

Bebújt a fehér paplan alá a királykisasszony mellé, és ott egy jót kancafülezték. Na hát, ott volt a királykisasszony mellett egész hajnalig, első kakasszóig. Akkor rátekintett a karórájára, látja, hogy közeledik az üdő, hogy feljöjjenek a királykisasszonyhoz az ágy megvetéshez, megmosdatásért, felöltöztetésért. Akkor visszament a zongorába. De szintén a királykisasszony elkísérte a zongoráig. És átvizsgálta, hogy hol bújik belé, hol fekszik, hogy van ott elrendezve. S mielőtt a zongora ajtót békapcsolta volna, beszólt, hogy van-e mit ennie. Visszaszólt az obsitos katona, hogy már fogyóban van. Akkor bécsukta a zongora ajtót, és mindjárt zárták az ajtót, és béjött a király a három farajlánnyal, felöltöztették a királykisasszonyt, megfürdették, megmosdatták, avval mindjárt hozták a reggelit is. De a király fertig ott ült a leány mellett. Amikor felhozták a királylánynak a reggelit, a királyleány felállott, megnézte, mit hoztak, mennyit hoztak. És azt mondta:

— Felséges apám, mától kezdve dupla porciót hozzatok, mert úgy érzem, hogy mától kezdve jobban tudok enni.

— Annak örülök, leányom — azt mondja —, hogy jobban tudsz enni. — Azzal nekiállt, esszeszidta a szakácsokat, hogy — nincs nektek miből főzni? Mit böjtöltetik az én leányomat!

A főszakácsmester ijedtében majdnem hogy féltérdre esett.

— Felséges király, én mindig rendesen főztem, de sokszor a felét es visszahozták. De ha úgy kívánod, legyen dupla porció.

És ebből élt az obsitos katona egy hétig, és még azután. De szerette onnan fogva éjszaka meg nappal es többször. Addig, az obsitos katona észre nem vette, hogy a leány vizes ronggyal a fejét el nem kezdte kötni. Akkor gondolta, hogy elkövetkezett az üdő, hogy a pénz mindent megcsinál. Akkor többet a zongorából nem jött ki. De attól a perctől a zongorával sem lehetett többet zongorázni, mert ez így meg volt beszélve a vendéglőssel, hogyha már észreveszi, hogy a lány immár rendben van, a zongorából ezt a kis csavart vegye ki, és akkor nem ad többet egy hangot sem. Úgy es lett. Többet nem lehetett rajta zongorázni. Másnap reggel, mikor a király feljött, jelentette a királylány, hogy a zongorán nem lehet többet zongorázni.

— Ne búsulj, lányom — mondta a király —, majd megcsináltatom.
Avval a zongoramestert elhivatta, és a zongorát megvizsgáltatta. Hát tényleg nem lehet rejta zongorázni. Azt mondja a zongoramester:

— Tényleg a zongora nem jó, nem lehet rejta játszani, de belételek három nap, míg rendbe lehet hozni.

Arra azt mondta a király:

— A zongorát levitetem, ha három napi munka van rejta, mert a mesternek nem lehet addig itt lenni, és majd az udvaron vagy egy fészkerbe megjavítja.

Akkor a zongoramester elévett egy kis rézkalapácskát, minden félóraban egyet koppantott rá, hogy hallják, hogy babrál rejta, de az alatt az üdő alatt leste az alkalmat, hogy mikor tudja kiszabadítani az obsitos katonát. Mikor két napja volt, hogy a zongora lent volt, és a mester babrált rejta, nyílott az alkalom, hogy ki tudta szabadítani belőle, és a hátsó kertben megszöktette. Mikor kijött belőle az obsitos katona, a lajbija zsebéből kivette a srófot, a zongoramester visszaillesztette a helyére, és rögtön lehetett rejta játszani. S jelentette a királynak, hogy kész a zongora, lehet fölvenni a lányának. S felvitték a zongorát a királylányhoz. Felment vele a zongoramester es, még egy félórát ottmaradt, még erre-arra tanította, hogy így-úgy kell vele bánni. Avval kifizette a király neki, amiért megcsinálta, és elment haza a vendéglőbe.

Mikor hazament, ott az obsitos katonát virágos kedvében találja. Ott iszik, dalol mindent, hogy jól sikerült minden. Vártak még egy hetet, s akkor elment az obsitos katona, és kivette még a többi hátra levő pénzét.

Mikor a zongora odafönt volt, többször kopogtatta, hívta ki a legényt, de nem tudott semmi hangot kivenni belőle.

Mikor a tizenkét hónap letelt, akkor elment az obsitos katona, és jelentkezett a királynál.

— Hát, felséges királyom, megjelentem. Szavamnak álltam, és életemmel pecsételem, hogy a pénz mindent megcsinált.

— Na fiam, majd meg fogjuk tudni.

Mindjárt elhivatták a bábát, a lányát megvizsgáltatták, és iker fiúgyermeket találtak nála. De mikor a király hallotta, a fülének sem akart hinni. Mindjárt a leányát vallatóra fogta. Hogy ő hordta a kulcsot, rajta kívül senki bé nem tehetta a lábát, hát hogy lehetséges ez? A királykisasszony elmondta, hogy a felség a zongorával hozta bé.

- Felsőleges édesapám, a zongorával te hoztad bé, és elmondta, hogy te engem életfogytig idezártál, és ő megszabadítom, avval a feltétellel, ha én magam hozzáadom.
- Hát a zongorában volt, leányom, az obsitos katona, akkor te nem vagy bűnös, leányom. Akkor túljártál az eszemen, akkor elhiszem, hogy a pénz mindent megcsinál.
- Van valami iskolád, fiam?
- Van.
- Miféle rangod van a katonaságnál?
- Örmester voltam.
- Legényember vagy, fiam?
- Az. Tizenkét évet szolgáltam.
Mindjárt átvizsgálták az obsitos könyvét, nem es valami gyenge családból származott, büntetve sohasem volt.
- No, fiam, én akkor hezzáadom a leányomat, és az országból három vármegyét. Ásó-kapa válaszszon el egymástól.
Máig es élnek, ha meg nem haltak.

CSILLAGSZEMŰ JUHÁSZ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember, annak egyetlenegy fiacskája és egy felesége. De aztán szegények voltak, mint a templom egere.

Egyszer azt mondja a fiúcska:

— Édesapám, én elmegyek szolgálni, szerencsepróbálni.

— Eredj, fiam, jó utat, ahol sár nincs. Nincsen itthon miből élni.

Akkor feltarisnyázták a fiút, és útnak bocsájtották. A fiú ment, mendegélt hetedhét ország ellen. Meg sem állt, amíg egy nagy selymes rétre nem ért. Meglátja, hogy a rétnak a másik oldalán valami pásztor nélküli johok vannak. Elment oda hezzuk, kezdte kiábálni a pásztort.

— Hé, atyafi, merre van? Ha nem ügyel a johokra, a farkasok elhordják.

De nem volt sehol senki. „Ej — gondolta magába —, azokat a johokat nem lehet magára hagyni. Őrzöm estig, hátha addig elékerül a pásztor.” Eljött az este, de még akkor sem volt sohol sem pásztor. Akkor esszeterelte a nyáját, és elhajtotta ki az erdőbe, egy szép kicsi pusztásra. Ott megtalált egy nagy kőszikla barlangot. Oda megtelepedett a juhokkal. Így pásztorolta

a johokat aztán. De gazda nem került neki. Egyszer csak elfogyott az élelme. Gondolta magában, behajtja a johokat a városba, ott elad belőlük, mert ha nem, fára hág a bőre az éhségtől.

Úgy es történt, akkor bement a város szélébe, ott a johokat kint hagyta a mezőn, és ő bément a városba. Kihívott egy mészáros, és a berbécsek közül eladott a mészárosnak egynéhányat. Abból berendezte magát élelemvel, és a város végén kapott egy kicsi lakatlan házat, oda megtelepedett a johokval. És odajárt minden éjszaka hálni. Így telt múlt az üdő sokáig.

Ugyanabban a városban lakott egy király. De olyan hatalmas király volt, hogy mindenki félt és rettegett tőle, mert ha egyet prüsszentett, és ha valaki nem mondta, hogy „jó egészségére adja Isten” azt menten lefogatta a katonákkal, és elposztította.

Egyszer történt, egy vasárnap reggel, hogy a király óriási nagyot prüsszentett. Akkor a katonái felszökdöstek a lovak hátára, és vitték országszerte a hírt, hogy felséges királyunk nagyot prüsszentett, mindenki mondja: „jó egészségére adja Isten”. Ahol csak ezt híresztelték a katonák, nem es akadt az egész nép közül olyan ember, aki ne mondta volna, hogy „jó egészségére adjon Isten”. Akkor éppen a juhászlegényke künn volt a legelőn a johokval. Mikor odaértek a katonák hezzá, és elmondták neki, hogy mi a hír a királyról, ő megszegte a parancsot, ő bizony addig nem mondja jó egészségére adjon Isten, amíg a király az ő szép leányát neki nem adja feleségül.

No, lett nagy álmélkodás. Fenyegették a katonák, hogy így, meg úgy lesz, ha nem mondja hogy „jó egészségére”.

— Biz én nem mondom, vitéz urak, míg a király leánya az én feleségem nem lesz, ha ezer halálba vitet a király, még akkor sem.

— No nem baj, te juhász. Mü megmondjuk a királynak ezt, de tudd meg, hogy a király azokat a csillagszemeidet kiveszi a helyéből, ha nem fogadsz szót neki.

De nem egyezett bele a legény semmibe. Akkor a katonák megfógták a csillagszemű juhászt, és bévítették a király elejbe, és elmondták a királynak, hogy nem találtak az egész országban olyan embert, mint ez. Met ő azt mondja, hogy míg felségednek a leánya felesége nem lesz, addig ő nem mondja, hogy „jó egészségére adja Isten.”

Éppen kint volt a királyleány es, látta a juhászt, nagyon megtetszett neki, de nem mert egy szót sem szólni az apjának. Félt, hogy még őt es

megbünteti. Kérdezi a király a juhászt:

— Mondod-e, hogy jó egészségemre adja Isten?

— Én bizony nem, felséges királyom, amíg azzal a szép leányával oltár elé nem menyek. Még ha ezer halál közé vettet, még akkor sem mondom.

— Abból nem eszel, juhász, hogy én épp az én leányomat neked adjam, egy ilyen csekélységért.

Akkor parancsot adott katonáinak, fogják le a juhászt, és vigyék bé szőrdisznók közé, ahol több mint ezer szőrdisznó volt. Meg es fogták a katonák, és bevették a szőrdisznók közé. Akkor nekiállott a juhász, a zekéje zsebéből elévette a furujáját, elkezdett furujázni szépen. Akkor a kicsi disznók nekiálltak, esszefogontoztak, hol kettő, hol három egymással, így kezdtek táncolni. De kicsi volt a hely nekik. A juhászt nem bántották, mert addig táncoltatta őket, hogy teljesen vízbe borultak, akkor hogy el es voltak fáradva, eltántorogtak a saját helyökre, és lefeküdtek. Akkor a csillagszemű juhász es lefeküdt, és aludt reggelig.

Reggel mén az udvarmester, s hát halljatok csudát, a juhásznak semmi baja nincs. Azonnal vitte a király eléjbe, és bejelentette, hogy életben van a juhász. Akkor a király bérendelte magához, és kérdeztette:

— No, most mondod-e, juhász, hogy jó egészségemre adja Isten?

— Bíz én nem, felséges királyom, míg a leánya az én feleségem nem lesz. Még ha a kaszatömlöcbe vettet, akkor sem.

— Na, jó! Fogjátok meg, katonák, és vessétek a kaszatömlöcbe.

A katonák el es vitték a juhászt. Kint az udvaron volt egy nagy magos ház, hát annak az aljában bé volt ásva egy igen mély kút. A kútnak a fenekében volt két égő gyertya, és a kútnak az oldala mindenütt felállított kaszahegyekkel, sarklóhegyekkel és vasvillahegyekkel volt tele. Akit egyszer abba a kútba beléaszítottak, az élve többet nem jött ki onnat. Mert a kaszaélek szecskává vágták a testét.

Mikor meglátja ezt a juhász „ej — gondolta magában —, ennek még a fele se tréfa, mert ha ide belélőknek ebbe a tömlöcbe, akkor a testem fancsikába szakad!”

Kikérdezik ott a katonák:

— Na, juhász, most mondod-e „jó egészségére adjon Isten.”

— Hát várjanak egy kicsit, vitéz urak. Menjenek ki ebből a házból, s húzzák bé az ajtót, én gondolkozom. Aztán kikiáltom, hogy mondom-e vaj nem.

Akkor a katonák mind kimentek onnan, s őt egyedül hagyták. Akkor a juhász nekiállt, a pásztorpálcáját belészúrta a földbe, levetette a zekét, ráakasztotta a pálcára, és a gyöngyvirágos kalapját feltette a tetejébe. Akkor azt kiáltotta ki a katonáknak:

— Jöhetnek, met én úgysem mondom. Csináljanak velem, amit akarnak.

Ekkor ő gyorsan félrebújt egy szegeletbe, mivel hogy nem volt ablaka annak a háznak, olyan sötétség volt, hogy nem látták a valódi juhászt. A katonák azt hitték, hogy a kút szélén áll, akkor a lándzsájukat előszedték, és egyszerre belélökték a kútba a pálcát, zekét és a kalapot. Látták, hogy odalent a gyertya elaludt a tömlőc fenekén, biztosra vették, hogy meghalt a juhász, és mondogatták egyik a másiknak:

— No, hát annak ugyan kicsi esze volt, hogy úgy elszánta az életét egy leány miatt. Pedig, ha mondta volna, hogy „jó egészségére”, hát a király annyi pénzt adott volna neki, hogy amíg a világ még két hét, élhetett volna belőle.

Akkor bezárták a ház ajtaját.

Másnap reggel megint ment az udvarmester, hát hallja, hogy a kaszatömlőc felől milyen szép furulyaszó hallatszik ki. „Ej — gondolta magában —, mi az ördög lehet? Elmenyek, és megnézem. Lehetetlen, hogy a juhásztor volna.”

Kitárja a kaszatömlőc ajtaját, s hát látja, hogy a juhász nagy vígan ott furujázik. Az udvarmesternek szeme-szája tátva maradt a nagy csudálkozástól. Azonnal a juhászra zárta az ajtót. Futott fel a királyhoz, és jelentette:

— Felsőges királyom, még él a csillagszemű juhász.

— Vezessétek azonnal elém — mondta a király.

Mikor bévezették a király elé, kérdi tőle:

— No, mondod-e most, juhász, hogy „jó egészségemre adja Isten?”

— Biz én nem, felsőges királyom. Előbb legyek a leányának ura.

— Azt már nem. Inkább bészaratlak a toronyszobába.

— Nem bánom én, felsőges, ha mind baglyok közé rekeszt, úgy es, úgy sem mondom „jó egészségére”, míg meg nem esküszöm a leányával.

— No, fogjátok meg, katonák, ezt a juhászt. Vigyétek fel a toronyszobába, majd lekiabálja nekem onnan, hogy „jó egészségemre”, mikor a baglyok és a denevérek belékapaszkodnak a csillagszemébe.

Fel es vitték a fiút, bérekesztették a toronyszobába. Ott borzasztó sok bagoly volt, denevérek, poloska, svábbogár, tetű, bolha, s mindenféle csúszómászó állat. De alighogy reazárták az ajtót, megint elévette a zsebéből szépen szóló furulyáját, és elkezdett furulyázni véle.

Hát halljatok csodát, mi történt! Esszefogantozott minden állat a saját fajtájával, s úgy kezdtek táncolni, majdnem kirúgták a fal oldalát. Volt olyan sikóltózás, innogyás-vinnyogás, milyet még ember sohase hallott. Minden állat a saját nyelvén sikoltozott. Mikor már addig táncoltatta őket, hogy a hab szotyogott le rólik, akkor mindegyik elvánszorgott egy szegeletbe, és ott úgy meghúzódtak, mintha ott se lettek volna. Akkor a juhász es lefeküdt, s aludt reggelig. Reggel mén az udvarmester, hogy nézze meg, hogy lám, mi van a juhászval. Benyit az ajtón, hát kutya baja sincs, hanem ott ül a szegeletben, és úgy kacag, hogy mozog a kastély belé.

Fut le az udvarmester a királyhoz, jelenti neki:

— Hallod, felség, még él a juhász. Hanem úgy kacag a toronyszobában, mintha az övé volna ez az egész ország.

— Ej, veszett gyirkos teremtette legényét. Hát úgy látszik, nem lehet elposztítani. Vezessétek azonnal le színem elejbe.

Le es vezették a király elé. Kikérdi a király tőle: — No, hogy aludtál, juhász?

— Én jobban mint felséged, mert éjfélíg táncoltak a társaim. Azután es úgy aludtam, mint egy királyfi.

— Mit beszélsz? Mint egy királyfi? Hiszen te juhász vagy. Látom, hogy téged nem lehet elposztítani. Most ülj fel az aranyos hintóba.

Belé es ült a juhász, elmentek ki egy szép ezüsterdőbe. Kikérdezi a király:

— Na, hallod-e, juhász, ha neked adnám ezt a szép ezüsterdőt, hát mondanád-e, hogy jó egészségemre adja Isten?

— Biz én nem, felség, nekem nem ezüsterdő kell, hanem a leánya.

— No, hej neki.

Megint mentek tovább. Onnan nem messze elértek egy arany tavat. Még a halak és a rákok es mind aranyból voltak benne. Kérdi esmént a király:

— Hát ha neked adom ezt a tavat, akkor mondod-e, hogy az egészségemre?

— Én még akkor se, felség!

— No nem baj, akkor menjünk tovább.

Onnan nem messze elértek egy gyönyörű szépséges, szép fejér márványkő kerítést. Kerítésen belül volt egy olyan fényes gyémántkastély, hogy a napra lehetett nezni, de reá nem.

— No, mondd már: jó egészségemre, juhász! Mert akkor még ezt a kastélyt es neked adom.

— Én bizony nem, felség, addig míg a leányát feleségül nem adja nekem.

— Hát az anyádnak azt a lenszöszit! Akkor most menjünk vissza.

Nem volt mit csinálni, mikor visszaértek a kastélyhoz, a király kihirdette az országában, hogy a leányát a csillagszemű juhásznak adja feleségül. Holnapután megtörténik a lakodalom, aki csak fel tud kelni az ágyából, az mind jöjjön el. Akinek fáj a lába, az kössön estápot. Mert itt úgy lesz a muri, hogy étel, ital elégséges, mindenki ehetik, ihatik, amennyit akar, csak hozzanak magokkal.

Gyűltek es a lakodalomra annyian, hogy elig fértek a kastély udvarába, még a kotlóstyúkok es mind odamentek a csürkékkel.

Mikor megtörtént az esküvő, feltálaták a sokféle ételt az asztalra. Éppen utoljára tormát hoztak bé, es a torna szaga úgy megcsípte a király orrát, hogy egyet nagyot prüszszentett. Akkor a juhásztor kezdte mondani:

— Jó egészségére adjon Isten! Jó egészségére adjon Isten! Jó egészségére adjon Isten! Jó egészségére adjon Isten! Jó egészségére adjon Isten! Jó egészségére adjon Isten!

Jó szaporán, úgyhogy már utoljára azt mondja a király:

— Jaj, tovább ne mondd, édes vejem, inkább neked adom az egész országomat s a királyságomat.

Reá es íratta az egész országot s a királyságát, es aztán a csillagszemű juhász odavitette az ő szegény szüleit magához. S aztán együtt éltek a legnagyobb boldogságban. Még most es élnek, ha meg nem haltak.

A KISKUTYA NEVE

Hon volt, hol nem volt, volt egyszer a velágon, az Óperenciás-tengörön is túl volt egy nagy fa, annak háromszázhatvan ága, mindön ágán háromszázhatfanhat kányafiú. Aki az én mesém mög nem hallgati, annyi tetű, balha csíptye az éjszaka!

Volt egyszer egy királfí, az elmönt a szomszéd király házáhon. Ennek volt három lánya. A harmadik lánynak mög volt egy szép kiskutyája. De az

a kiskutya olyan szép volt, hogy a királfő nagyon megszerette. Mőg is mondta a lányoknak, hogy sokért nem adná, ha az a kiskutya az őveje lehetne. De azok mőg azt mondták, hogy őők is annyira szeretik, hogy semmiért oda nem adik.

A királfő egy üdő mőlván mögen elmőnt a szomszédba. A legkisebbik királynnyal összebeszélte, a kutyát ellopta. Mikor már jó messzire volt a várostól, akkor jutott az eszébe, hogy nem kérdőzte mőg, mi a kutya neve. Azt mondi a kocsisnak, mert ő maga nem mert már visszamenni:

— Ergye vissza, de okosan beszélj, mert mind a három királynny együtt lesz. A legkisebbtől kérdőzd mőg:

— Hallod-e te, azt üzente az, tudod már, ki, mi a neve annak, tudod már kinek?

A kocsis visszamőnt, oszt a három lány előtt a legkisebbiknek úgy mondta el az üzenetet, ahogy a királfő mondta.

Azt mondja arra a királynny:

— Ahugyan vagy te, úgy vagyok én! Az a neve annak, tudod már, minek. Mondd mőg azt annak, tudod már kinek.

A kocsis visszamőnt a gazdájához, oszt mőgmondta, mit üzent a királynny. A királfő ebből megértette, hogy „Félsz” a kutya neve, mert a lányok előtt se a kocsis, se a legkisebbik lány nem mert velágosan beszélni.

A FORTÉLYOS LEÁNY

Egyször egy kegyetlen király volt, ennek a kegyetlen királynak volt egy mőc jobbágyfaluja. A király egyszer erősen megneheztel valamiért a falura, s reá poroncsol, hogy a malomkövet a malom udvarán nyúzzák meg, mert ha nem: tudják meg bizonyosan, hogy mindön nagyobb gazdának fejit véteti! De ezők a mőcök mindőnnap három egész hétig falugyűlést tartnak, még sem tudtak annyira mönni, hogy megegyezzenek benne, hogy hogy tudják megnyúzni a malomkövet.

Egy korcsos mőc volt a faluban, a felesége volt magyar s ő mőc. Volt egy tizenhét esztendős szép leányocskája.

Azt kérdi az apjától:

— Apám, hova mögyön mindön nap? Hol őszik, hol nem őszik, s nem mond sőmmi sönkinek.

— Hova mönyők? — azt mondja. — Nem tudod, hogy ez a kegyetlen

király reánk poroncsolt, hogy az malomkövet nyúzzuk meg a malom udvarán?

— Édösapám, mönjön el a falus bíróhoz, mondja meg a falubírónak, hogy többet falut ne gyűjtessön. Onnét kend mönjön el a királyhoz, mondja meg a királynak: fölséges király, életöm-halálom kezedben vagyok, hát én követ vagyok, ingöm küldött a falu, hogyha fölséges király vérit nem véteti annak a malomkőnek, különben a falu meg nem tudja nyúzni! Azt kérdezi a király a falu követjitél:

— Hát ki adta ezt a tanácsot neköd? A falu nem tudta adni, mett a faluba csak vaj a jegyző, vaj a bíró, ez a kettő. Valld meg, mert ha nem, most mindjárt ötvent kapsz!

— Fölségös király, életöm-halálom kezedben vagyok, neköm egy tizenhét esztendő leányom van, az adta neköm ezt a tanácsot.

Azt mondja a király:

— Várj meg, te mőc, mett a leányod kihúzá a tövist a falu lábából, s üte a magáéba!

Fordul a király, fölvőszön egy fazekat, akinek az oldala bé volt esve.

— Mondd meg a leányodnak, hogy ezt a fazekat úgy beföldja, hogy ezön se folt, se varrás ne látszódjék, mert ha látszik, akkor neköd is fejődet vétetöm, a leányodnak is.

Elvőszí a mőc a fazekat, viszi hazafelé, megérkőzik a leányához.

— No, édes leányom, kihúztad a töviset a lábából a falunak, s ütted a magadéba. Né, ehejt küldött a király egy fazekat!

Elmondja a parancsolatot.

— Jól látom, édösapám, hogy küldött. No, édösapám, üljön le, s ögyék, igyék s nyugudjék.

Mikor fölkött volna az édesapja, azt mondja a leány:

— Édösapám, vigye vissza ezt a fazekat a királyhoz, mondja meg a királynak, hogy: fölségös király, az én leányom árvasággal nőtt föl, de nem látta, hogy egy zsákot vagy ingöt szényire megfődött volna senki sem. Hanem ha fölségös király akár mással, akár magával kifordítottassa azt a fazekat, én becsületemre fogadom, hogy befődöm ügyesön.

A király félrefordula, elkacagá magát.

— Megállj — azt mondja —, mert küldök én a leányodnak bajt, ha nem volt!

- Mönyön a király, vöszön három fő kendört, kezibe odaadja a mőcnak:
- Nesze, te mőc, vidd el a leányodnak ezt a három fő kendört. Mondd meg a leányodnak, hogy ebből künnvaló, bennvaló cselédeimnek, egy kompánia katonámnak fejérenmő gőnyát fonjon, szőjön, mert ha nem, elposztítlak leányostól együtt.
- Megindul a szegény mőc hazafelé nagy bús lélőkkal, megérkőzik haza.
- No, édős leányom! Ehelyt küldött a király három fő kendört, ebből künnvaló, bennvaló cselédinek s egy kompánia katonájának fehérenmő gőnyát szőjél, fonjál.
- Azt mondja a leány:
- Űljön le, édősapám, nyugudjék.
- Azalatt kimőnyön a leány, mönyön a favágóra, fölvöszön két kicsi fácskát, mint két pipaszár, akkorát.
- No, édősapám, megnyugudt-e?
- Meg, édős leányom.
- Mőnjön el a királyhoz vissza, instálja meg a királyt, hogy én árvasággal nőttem föl, neköm osztovátám egy szikra sincs; azon instálom a fölséges királyt, hogy akár magával, akár mással abból a két eszkőzfából neköm egy osztovátát csináltasson, de olyan móddal, hogy abból ki se vőgyön, s ahhoz ne is tögyön. Akkor én fogadom böcsületömre, hogy nemcsak a bennvaló cselédjinek, hanem az egész országbéli katonájának tudok fonni-szőni abból a három fő kendőrből, mikor az készön lösz.
- Félrefordul a király, s elkacagja magát:
- Te mőc, hány esztendős a te leányod?
- Tizenhét, fölségős király.
- Mondd meg a leányodnak, hogy ezön s ezön a nap itt lögyön. De se úton, se útfélön ne jőnn, se gyalog ne jőnn, se lóháton, s mégis idejőnn. Jándékot is hozzon, s anélkül ne jőnn.
- Elbúcsúzik a mőc a királytól, mönyön haza.
- No, édős leányom, én megmőntődtem a járástól, hát mőnj te is.
- Mit mondott a király, édősapám?
- Azt mondta a király, hogy, fiam, ezön s ezön a nap odamőnj, de se úton, se útfélen, se gyalog, se lóháton ne mőnj.
- Jól van, édosapám.
- Mőnyön a leány egyszőriben a faluba. Tudott egy szamarat, elkéri, oda is adják, ő elviszi haza, s a szamárnak szénát, zabot ad. Alig várta azt a napot,

hogy indulhasson. Még egyszer gondolja magát a leány, hogy vöszön egy pár házi galambot, hogy megvöszí ökö, elviszi haza.

Megérközik az az áldott nap, amelyikön neki mönni kellött a király eleibe. Megindul a leány az útnak a köllös közepén számaron. Vitte a pár házi galambot a hátán.

Várja a király a móc leányt. Megérközik.

— Adjon Isten jó napot, fölségös király!

— Isten hozott, te móc leány!

— Itt vagyok, poroncsolatodra, fölségös király! Úton sem jöttem, útfélön sem jöttem, mégis idejöttem. Jándékot is hoztam, anélkül sem jöttem.

Hívja a király: — Jere bé, hány esztendős vagy?

— De azért sem jöttem, fölséges király, hogy bé ne mönnék, mert bé merek mönni.

Egyszeribe kétfelé nyissa a két fatálat, s a két galamb elrepül.

Papot hívat a király, egyszeribe megeskoti öket a pap, de azt mondja a király:

— No leány, te immár feleségöm vagy! Hanem azt poroncsolom neköd, még most előre, hogy aztán te az én hírem és akaratom nélkül soha sönkinek tanácsot ne adj az én udvaromban, arra fejed ne lögyön, hogy azt tödd: mett másként rosszul lösz dolgoz!

— Nem is adok, fölségös királyatyám, sönkinek tanácsot.

Jól élnek két-három esztendeig együtt, de a király mindég vadászni járt. Két szegény embör volt azon a városon. Egyiknek volt egy kicsi fakó szekere, a másnak egy csitkós kancája, ök mindennap jártak az erdőre, úgy hordogattak egy-egy kicsi fát az erdőről, cimborával, a kancával s a szekérral. De egyszer mikor mönnének az erdőre, hideg szél fú az erdő felől. Amelyiké volt a kanca, ülött a kancán, amelyiké volt a szekér, ülött a szekerön, de hazafelé szömmel, met a hidegöt nem állhatta szömbbe, hogy fújja. Azt mondja egyszer, aki a szekérrön ülött:

— Állj meg, komám, met a szekerem megcsitkózék.

Azt mondja, melyik a kancán ülött:

— Ott biz az én kancám!

— Ott biz — azt mondja — az én szekerem! Nem látod, hogy azalul marada ki a csitkó?

Abból a helyből megtérének vissza, elmönének haza. Hazól elmönének a király eleibe. Hát a királyt nem kapják otthon. A királyné ülteti őket, s kérdi, hogy mi bajok a királlyal?

Elkezdé a kancás embör:

— Fönségös királyné, kicsi dolog, sömmiség az egész. Met ennek a komámnak van egy kicsi szekere, neköm egy kancám. Mönénk az erdőre együtt. Ez a komám azt mondá, hogy álljak meg, met a szekere megcsitkózott. Megállék, s megtérénk. Nem tudók különben megosztani a csitkót, ide kelle folyamodnunk a fölséges király eleibe.

Ahogy a két pörlekedőt végighallgatta a királyné, azt mondá nekik:

— Ó, ti két boldogtalan embör, ugyan bizon tü mit osztozódtok, mit veszeködtök együtt ilyen dolog fölött, hisz azért a világ lekacag tüktöket! Hanem én azt mondom nektök, hogy mönjetök haza, kössétök meg a kancát a szekérhez. Ha az a kutya csitkó a szekeret szopja meg, úgy a szekéré, de ha a kancát, úgy a kancáé.

Elporóbálja a két szegény embör, de hát a kutya csitkó nem a szekeret szopja, hanem a kancát. Erre megharagszik a szekeres embör, odafut, kirántja a csitkót az anyja alól, behúzza a szekér alá, s azt mondja:

— No, hogy a kutyák ögyenek meg, ha az erdőn a szekerem alatt voltál, hát légy ott most is!

De a csitkó visszafutott az anyja alá, s esmét szopni kezdett.

Jól van, a király megérközik a vadászatból, a két pörlekedő embör most kapja magát, s esmét elmönnek a király udvarába, s füliről-farkáról elbeszélétek a dolgot magának a királynak is, hogy eddig mi történt a csitkóval. A király megharagudott azért, mégpedig ugyan erősen, hogy ilyen bolondsággal mönnek hezza alkalmatlankodni, jól elszidta a szekeres embört, s azt mondta, hogyha még egyszer magáénak mondja a csitkót, mindjárt fejit véteti neki, vaj fölakasztassa. A két osztozkodó ember hát hazaindult, egyik nagy örömmel, a másik nagy morgolódással. De megharagszik a király immár a feleségire is, met tudta, hogy tanácsot adott másnak az ő híre nélkül.

— No, édös feleségöm — azt mondja —, te állhatatlan móc leány, mit fogadtál volt, mikor elvöttelek, hogy sönkinek tanácsot nem adsz! Mégis adtál. Hanem velem többé egy tányérból nem mártasz!

— Vaj igön, édös uram — azt mondja —, még egy ebédöt készítök, aztán elmönyök.

Az ebédöt megkészíti, s azt mondja a király:

— Hat lovat hintó eleibe fogass bé, s ami legdrágább kincsöd, vigyed, amerre tetszik, mert velem tovább nem lakol.

Hat lovat hintó eleibe fogat egyszeribe a királyné. Az urát már az asztalnál ellátta volt álomporral s egyet-mással. Neki drágább kincse nem volt, mint a kedves ura. Megfogassa a legényökkel, s belététi a hintóba, hajtat két éjszaka s három nap. Megébred az ura egyszer az úton, széjjelnéz:

— Édes kéncsöm, hova vissz?

— Tudod-e, király, mint mondtál volt ? Hogy ami legdrágább kéncsöm, tögyem hintóba. Neköm drágább kéncsöm nem volt, mint te: én viszlek.

— Az Isten megfizeti, állj meg, édös kéncsöm, térjük meg haza. Én többet veled nem poróbálok héába, többször kezed alá nem szólok.

Megtérnek haza szöröncsésön, a király egyszeribe lakodalmat hirdet újból. Eltelik a lakodalom. Tál, tányér elég volt, de istenös embör, aki egy csöpp levet kapott volt. Még a mai napig is élnek, ha meg nem hóttak.

Holnap lögyön a profekszor úr vendége!

ARANY ZSÁDA

Hun volt, hun nem volt, volt-e, nem volt-e, volt a világon egy király, annak volt három jánya.

Hát ez a király egyszer elment hazulról, de mielőbb elment volna, maga elé hívatta a jányait. Azt mondta nekik:

— Nesztek itt van három koszoró meg három madár, mikor visszajövök, a koszorónak is meg a madárnak is éppen olyanak kell lenni, most azért jól viseljétek magatokot, vigyázzatok a szüzességtekre! Tudjátok-e?

A jányok magokhoz vették a koszorót meg a madarat, ki-ki a magáét, az apjuk meg elment.

Már este lett az időbül, ők odabe beszélgetnek szépen, egyszer az ablak alatt zsuzsorog valaki. Kinéznek, ott van egy koldusruhába öltözött ember.

— Mit keres maga ott, bácsi? — kiáltanak le neki.

— Fázok, szegény koldusember vagyok, segíjjenek rajtam!

A jányok megszánták, felhúzták az ablakon, be a szobába.

Mikor a szobában volt a koldus, egyszer csak levette a koldusruhát, a jányok egy valóságos herceget láttak magok előtt. A fiatalember ki is nyilatkoztatta, hogy nem koldus ő, hanem királyfi.

No, már ha így van, mit csináljonak? Hozzáfognak kártyázni. A királyfi egykettőre megnyerte a két nagyobbat. Velek is hált, a koszorójok mindjárt elhervadt, a madár meg csak lezüggesztette a fejit.

Másnap már a letkisebb is meg volt nyerve. Arany Zsáda — mert így hívták — se esett ám a feji lágyára, hogy ne tudta volna, mit csinál.

Fogta magát, a pervétába vetett ágyat, a királyfit odafektette. Alig dőlt az ágyba a királyfi, már éppen Arany Zsádát akarta magához húzni, mikor az ágy csak lesimult alatta, ő meg bele a pervétába. Vickándozott ő ott, bele is fült volna, ha a két nagyobb jány ki nem húzza.

A királyfi szégyellte nagyon, hogy Zsáda így kibánt vele, feltette magában, hogy akárhogy, de elvesztyi. Össze is beszélt a nagyobb jányokkal, akiket megejtett, hogy tegyék magokat betegnek, oszt valamiért küldjék el hozzá Arany Zsádát, majd elbányik ő vele.

Úgy is volt. Arany Zsáda nénjei a király ételire voltak kíváncsiak, nyögtek, jajgattak, hogy ha ők abból nem ehetnek, hát bizony meghalnak. — Eredj el már, Zsáda, te, oszt hozzá nekünk a király ételéből, ha Istent ösmersz!

Arany Zsáda felöltözött szakácsnak, oszt ment készségesen. De tudta ám ő, miben mesterkegyik a királyfi meg a testvérjei.

Bemegy a konyhába, azt mondja a szakácsnak, hogy volna-e szükség egy szakácsra, mert ő beállna. Azt mondta, hogy volna.

— Na jó van, akkor beállok! — mondta Zsáda —, de menjék csak, nagy tűz van, ég a király istállója, én meg majd azalatt itt leszek!

A főszakács elszaladt, Zsáda meg kapta magát, a zsebébe rakott egy pár darab bélest, miegymást, a többi ételeket meg mind kiforgatta, oszt úgy tövel-heggyel fölfordulva hagyta ott a konyhát. De a szemöldökfára felírta:

Itt járt Arany Zsáda,

A királynak bosszújára

Szakácsruhába.

Ha bánja, hát tegyen rulla.

Avval ment.

Jön vissza a szakács, látja, hogy mi van ott! Megy a királyfihoz egyenest. Jön az is, de az mindjárt meglátta az ajtó fölött az írást, majd megette magát, úgy haragudott. Ki is adta mindjárt, hogy ha Arany Zsáda idekerül, nem kell neki irgalmazni, vigyék rögtön ő elejbe.

Zsáda hazaért az étellel, a nagyobb lányok úgy tettek, mintha könnyebben volnának, de belől ette őket valami, mert azt szerették volna, ha Zsádát a királyfi megölyi.

Másnap elkezdgi a két jány megint a nyögést meg a jajgatást. Zsáda tudta, hogy mire megy az, kérdezte, hogy

— Mi a bajotok? — Azok azt mondták, hogy

— Meghalunk, ha a királyfi borából nem ihatunk.

— Jól van — mondta Zsáda —, majd hozok én! Felöltözött kádárnak, ment egyenest a király pincéjéhez.

Épp ott volt a főkádármester. Azt mondja neki Zsáda:

— Vennék én ebből a borból egy jó csomót, de magával nem tudok alkunni, hívassa ide a királyt, vagy maga menjék érte, én majd itt megvárom!

A főkádármester elment. Zsáda meg teletöltött egy üveget borral, a zsebébe tette, a hordókat meg csapra verte, eresztette a bort fenébe. Az ajtóra meg felírta:

Itt járt Arany Zsáda

A királynak bosszújára.

Kádárruhába.

Ha bánja, hát tegyen rulla.

Jön a király a főkádármesterrel, látják, hogy a bor mind ki van folyva, a sok drága bor mind odavan. A király már tudta, hogy Zsáda járt itt! Mennek ki az ajtón, ott meglátja a Zsáda keze írását.

— No, megállj, Zsáda, törjön ki a rossz! Megjárom még énvelem!

Szidta csudálatosan, de Zsáda már azóta otthon járt.

Harmadik nap újfent van nyögés meg jajgatás ugyancsak! Zsáda már előre nevette magában, hogy ugyan mire kívánkoznak most? Megkérdezte:

— Mi lelt? Mi kell már meg?

— Jaj, jaj, hozzá nekünk a király almájából, másképp meghalunk!

Zsáda felöltözött, ment. Nem nézett senkire, tartott egyenest a kertnek.

Felment a fára, már jó teleszedte minden zsebet, mikor meglepi a király.

— No, Zsáda, csakhogy egyszer megfoghatalak!

Az ételemet kiforgattad, a boromat eleresztetted, gyere csak le a fáról! Meg tudod-e, micsináltál te énvelem nállatok?

Zsáda lement a fáról, de a király nem akarta eresztetni.

Odavitte egy kendervágóhoz, mondta neki:

— Tedd alá csak a nyakad!

De Zsáda nem tette, azt mondta:

— Tedd oda te elébb, mert én nem tudom hogy kell!

A királyfi megmutatta, a nyakát odatette a kendervágó alá. Ahogy odatette, Zsáda se volt rest, rárántotta a kendervágót, úgy összetörte a királyt, minden csontját, hogy a királyfit lepedőbe kellett a kertből bevinnyi. Megverte amúgy magyarosan, hogy nem köszönte meg.

Zsáda meg szaladt egenyest haza. Otthon odaadta az almát a testvéreinek, felöltözött doktornak. Ment mindjárt a király házához, hogy kéne-e doktor? mert ő tud arról a bajról segítenyi, ami a királynak van. Hej, szívesen fogták, csak menjék be, oszt segítsen a királyon.

Bement, kért egy csomó sót meg paprikát, azután meg üveget. Azt összetörte, a sóval, paprikával összekeverte, oszt úgy egyvelegesen rakta, nyomogatta be a király sebibe. Mikor elvégezte a dolgát, odabent fölírta az ajtóra:

Itt járt Arany Zsáda,

A királynak bosszújára.

Doktor ruhába.

Ha bánja, hát tegyen róla!

Ottbenn nem volt senki se, ő meg mehetett szabadon, az írást nem látta senki.

De a király olyan beteg lett a doktor kezi után, hogy ki se lehet mondanyi. Majd belehalt. Egy álló esztendeig nyomta az ágyat. A só, a paprika meg az üveg megtette, olyan ripacsos maradt a bőre, mint a himlőse.

No, de el is határozta, hogy Zsádát megöli, ha a a pokolba is kék érte mennyi!

Tudta eztet Zsáda. Maga helyett viaszkbábut fektetett az ágyába, mézzel megtöltve, ő meg a falon egy kép hátába húzódott.

Jön a királyfi, egenyest az ágyanak. A baltával csak úgy vágta széjjel a bábu fejit, hogy ezer darabra szakadt, de a mézből egy csepp odaesett a szája szélére. Nagyon édes volt. Akkor bánta meg a királyfi, hogy mit tett.

— Jaj, lelkem Zsádám, ha neked a véred is ilyen édes, hát te magad minő édes lehetsz!

Avval odafordult a Mária-kép felé, oszt kérte a bocsánatot, az ő nagy bűnéért. Megszólalt oszt Zsáda a kép háta mellől:

— Hát nagy bűnöd van, fiam, ha a templomot hétszer megmászod, akkor megbocsátok neked!

A királyfi szegény meg is mászta hétszer, mind lement a bokájáról a bőr.

Az öreg király, a Zsáda apja még eközben hazajött. Rögtön számon kérte a jányaitól a koszorót meg a madarat.

A két nagyobb jány előveszi a maga koszoróját, madarát, a koszoró el volt száradva, a madár meg bágyaszkodott, majd felfordult. A Zsáda koszorója olyan friss volt, kíváncs volt ránézni, a madara meg danolt, repkedett, nem volt annak semmi baja se.

Mennek be az apjokhoz. Az meglátta mindjárt, kik itten a ludasok. A két nagyobbat megfogatta, kivégeztette. Zsádáért meg eljött a maga királyfia, elvette, csaptak olyan lagzit, hogy olyat még az öregapám se látott.

Még most is élnek, ha meg nem haltak.

A BÜSZKE KIRÁLYKISASSZONY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon es túl volt a kakasi fűzfa, s harminchárom ágán harminchárom varjú. Aki ezt a beszédet meg nem hallgatja, vegyék ki a két szeme világát!

Hát volt egyszer egy király, s annak a királynak egy igen gyönyörű szép fia.

Azt mondta egyszer a királyfi az édesanyjának:

— Édesanyám, nagyon házasodhatnám. Szeretnék megnősülni.

— Fiam, hát ez apádon áll. Édesapád kérdezd meg, nem rejtam áll.

— Hát maga mondja meg édesapámnak, mert ha én mondom, tudom, ingem kidob.

Hát azt mondja az édesanya az apának:

— Nézd csak — azt mondja —, a fiunk akarna nősülni. Engem kért, hogy mondjam meg neked.

— Hát vagyon-é mán leány, akit szeretne?

— Hát — azt mondja — azt nem kérdeztem, de hát talán csak van valakije.

Hát a király hívatja a fiát:

— Hát — mondja az édesapa — hallom nősülni akarsz. Hát kit akarsz elvenni?

— Édesapám, hát vagyon ott a szomszéd országban a királynak egy gyönyörű szép, okos leánya. Azt

szeretném — azt mondja — elvenni. Elküldöm édesanyámat — azt mondja —, s elküldöm a fényképemet, hogy mutassa meg neki, s ha megtetszik, akkor édesanyámmal elmegyek.

Azt mondja a király:

— Édes fiam, én annak hallottam hírét. De az olyan vicces, hogy kérője volt elég, annyi, hogy egymásnak adják a kilincset a kérők, de mindegyiket kineveti, kigúnyolja. Olyan vicces.

— Hát mán mindegy. Én elküldöm a fényképet — azt mondja —, ha megtetszem, adjon választ, mit akar.

Hát elmegyén az édesanyja. Esszeszedte magát, s elment. Akkor az úgy volt szokás, hogy az édesanyát küldték leánykérőbe. Elmenyen, megtalálta azt az országot, amit mondott a fia, de elég messze. Elmenyen, s jelenti a királynak, hogy jött, hogy az ő fia meg akarja kérni a leánya kezét.

— Jól van, tőlem megkérheted. Az én leányom mehet, ha akar.

Behívja a leányát a király:

— Nézd, ide jött ez s ez a királyné — azt mondja —, s küldte a fia, s szeretné megkérni a kezedet.

— Hát — azt mondja — én nem láttam azt a királyfit, hogy milyen.

— Nezd — azt mondja —, itt van a fényképe. Nezd — azt mondja —, ha megtetszik, vaj eljössz velem, vaj felelj neki!

Elevette a fényképet s az írást, s felolvassa, mert írást es küldött neki, elolvassa a levelet. Megcsóválja a fejét, s a fényképet megnezi, s azt mondja:

— Miféle? Én ennek a királyfinak legyek a felesége? Még a cipőmet se engedném, hogy lefújja a port róla, csizmámról a port letörölje, mintsem hogy egy ilyen legényhez menjek.

Úgy megszégyellte magát az öreg királyné, hogy majd megütte a guta. Meg es haragudt, meg es szégyellte magát, hogy az ő fiát úgy lenezi.

— Nahát, ha így van, te királykisasszony, csak maradj tovább es, keress olyat, akit szeretsz!

Elmenyen haza a királyné.

Azt mondja a fia:

— Na, édesanyám, milyen hírt hoztál?

— Na, édes fiam, ne es kérdezd. Én mondom neked először, apád is

mondta, hogy ennek a híre el van menve, hogy milyen büszke, hogy mennyi kérője volt, s mindet csak kinevette.

Azt mondja a fia:

— Hát neked mit mondott?

— Azt mondotta, megnézte a fényképedet, s azt mondotta, hogy ennek a királyfinak nemhogy a felesége lenne, de még hogy a csizmájáról a port letörölje se engedi, nemhogy a felesége legyen. Hát — azt mondja — mit kell tovább beszélni vele?

— Na — azt mondja —, ezt édesapámnak ne mondja meg. De én ezt megbosszulom, mert én ezt bosszú nélkül nem hagyom, amíg ő imigy üzen nekem.

Nahát, telik-múlik az üdő, egyszer mit gondolt, mit nem a királyfi, felöltözött egyszerű ruhába. Elmenyen, jelentkezik a királynál, hogy ű most van kitanulva jegyzőnek, még nem volt állásba, állást keresne, hogyha valahol talál.

Azt mondja a király:

— Hát, fiam, hát itt van állás, éppen most ment el a jegyző, szükség volna jegyzőre.

Nahát, megszegődött ű ott. Állásba tette a király. Bévitte az irodába, megmutatott neki mindent ott, könyvet, iratokat, mi az ő dolga, keze alá adta, ami kellett. Avval a király elment.

Na, végezte egyedül a munkáját. Hát ő értett ehhez, mivel ő királyfiú volt. Olyan okos volt, hogy annak nem kellett tanítsák.

Hát úgy megtetszett a királynak a dolga s a viselete, hogy gyönyörűen. Elég az hezzá, hogy az irodával szemben volt egy ajtó. Ezen az ajtón belül volt a királyleány. Ott volt neki lakása. S amikor jártak az ajtón, amikor kinyílt az ajtó, akkor látta a királyi jegyzőt. A jegyzőnek volt egy gyönyörű szép gyűrű az ujján. A leány megpillantotta a gyűrűt, s gondolja magában, hogy szeretné magának ezt a gyűrűt:

— Hogy tudnék hozzájutni?

Töri a fejét, mit csináljon.

Hát egyszer azt mondja a szobaleányának:

— Eredj a jegyzőhöz, kérdezd meg, hogy ezt a gyűrűt nem adná-e el?

Az édesapja éppen nem volt ott.

Bémenyen a leány, azt mondja, hogy:

— Jegyző úr, ide küldött a király öfelsége leánya, hogy nem adja-e el ezt a

gyűrűt? Ha eladná — azt mondja —, jó pénzért megfizetné.

Azt mondja a jegyző:

— Nekem nincs eladó gyűrűm. Mondd meg annak a királyküsasszonynak, hogy ha neki gyűrű kell, ő es talál ott, ahol én találtam ezt.

Visszamenyen a leány, s mondja a királyküsasszonynak, hogy mit felelt a királyi jegyző.

Azt mondja a király kisasszony:

— Hát mi az? Olyan büszkén beszél a jegyző! Hát kivel beszél ő? Hát te mondtad, hogy a király leányával van neki dolga?

— Hát így mondtam — azt mondja.

A királyküsasszony az apjának nem merte mondani, hogy mibe keveredett, hogy mennyire szerette volna ezt a gyűrűt. Csak magában hántorgatta magát, hogy ő vásárolni akart egy gyűrűt királyleány létére.

Hát egyszer újra beküldte a jegyzőhöz. Újra s újra kérte.

— Hát adod-e azt a gyűrűt? Jól megfizet érte. Csak mondd meg, mi az ára?

— Mondd meg annak a királyküsasszonynak, nekem nincs eladó gyűrűm.

Én azt nem adom el, amim van. Ha ő szereti, én es szeretem. Nekem es kell.

Visszamenyen, s újra megmondja, mit mondott a jegyző. Mérgelődött, haragudott, elgondolta magában, hogy mennyire kell neki az a gyűrű. Nem akart az apjához menni, mert félt, hogy mit fog mondani az apja, a király, hogy neki kell a jegyző gyűrűje. Feltette magában, hogy este beményen maga, mert erőst szerette a gyűrűt.

Amikor nyitva maradt az ajtó, hát egy este bémenyen.

— Jegyző úr, maga olyan magasra tartja magát, hogy nem akar engedelmeskedni a király leányának — azt mondja.

— Hát mivel engedelmeskedjem én a királyküsasszonynak? Hát mit akar maga velem?

— Hát nem akarok egyebet, nézze, kértem a gyűrűt, adja el. Olyan fenn beszél maga.

— Hát én nem adtam ezért pénzt, csak így kaptam, ahogy van.

Beszédbe kerültek ők, s addig-addig, hogy gyűrűt cseréltek. Na, gyűrűt cseréltek, s a leány visszamenyen a helyére.

Egyszer bémenyen újra a jegyzőhöz, s azt mondja:

— Nezd csak, jegyző, itt baj van. Az édesapám nehogy észrevegye, hogy én hogy állok, mert ha megtudja, azonnal fűbe veret ingemet s tégedet es. Abba helybe

olyan baj lesz — azt mondja —, hogy megöl ingemet es, de tégedet es. Mert Isten őrizz, ha megtudja, hogy így beszennyezték a kastélyát — azt mondja —, hát szégyellettében abba helybe kivégeztet.

— Hát nezd, királyküsasszony, én arról nem tehetek semmit. Most egyszerre sírsz. Csak viseld békivel, amit érzel, hát viseld el.

Elég az hozzá, a király leánya volt hogy megbolonduljon bánatában, hogy mi lesz vele, ha kivilágosodik, s apja megtudja.

Hát újra azt mondja:

— Nézd csak, jegyző, vigyél el, nem bánom, akárhova, csak nehogy kivilágosodjék, s apám megtudja, mert erőszakos halálval végez ki. Vége az életemnek. Ki tudja, milyen halálval végeztet ki, hogy ezt a szégyent hoztam reá.

Azt mondja a jegyző:

— Királyküsasszony, eddig nem mondtam, de most megmondom. Én nem vagyok királyi nemzetségből való, mert én egy parasztember gyermeke vagyok. Nézd — azt mondja —, ha odavinnélek az édesapám házához, mit mondana az édesanyám, hogy én királyi leányt vittem szegény gunyhójába, mert ők — azt mondja — nem gazdagok, közepesek csak. Kenyeret adtak nekem, hogy én ebből megélek, de ők parasztemberek, nem királyi emberek. Én azt tudom, hogy királyi ember királyi nemzetből jelöli ki a párját.

— Hát — azt mondja — nézd csak, én nem kérdelem, hogy ki fia-borja vagy. Ha én azt nem kérdelem, te mit törődöl vele, hogy én nem szerettem másokat, s téged szeretlek. Ha én nem szerettem őket, mit tehetek róla. Nézd csak — azt mondja —, vigyél el valahova!

Azt mondja a jegyző:

— Nezd csak, királyküsasszony. Én el es vinnélek, de az én apám egy szegény fazakasember, fazakas mestersége van, fazakakat tákol, abból élnek ők — azt mondja —, hát én tégedet hogy vigyelek haza?

— Nem bánom, akármiféle mestersége van, ahol te meg nem halsz, ott én se halok meg. Még a követ es megeszem. Hát — azt mondja — én szeretlek, nem bánom, ki fia-borja vagy.

Azt mondja a jegyző:

— Hát várjunk egypár napig, akkor innen elmenyünk.

— Hát — azt mondja — azért, hogy elmenj innen, itt hagysz ingemet, akkor én meggyilkolom magamat.

— Hát — azt mondja — dehogy hagylak, ha el akarsz jöni, elviszlek. Hát na, ha akarsz, eljöhetsz anyámhoz, ha eljössz, jössz, ha nem, maradsz. De azt megmondom előre, hogy nincs semmi szemrehányás, te tudtad, hogy én milyen szegény vagyok. Én egy fazakas embernek a gyermeke vagyok.

— Nem bánom, akárki vagy, de vigyél el, mert meghalok.

Hát egyszer nyakukba akasztják a tarisnyát, s elindulnak. Nem volt vonat, nem volt autó. Nahát, mennek.

— De nehogy édesapám észrevegye, mert akkor küld utánunk katonákat, s elfogat!

Hát addig mentek, amíg az országból kiértek, hát az egyik országból kijöttek.

— Hát ne búsulj, angyalom, itt vagyunk az én országomba, ne félj!

— Hát nem es félek — azt mondja —, teveled vagyok.

Nahát, béérték abba a fővárosba, ahol a királyi vár volt.

— Nahát, ebbe a városba való vagyok, itt lakom.

Hát mikor nem volt messze a királyi kastélytól, azt mondja a királylánynak:

— Királyküsasszony, én téged itt hagylak. Ezen a sárkon.

— Hát hova mész?

— Menyek haza, hírt viszek apámnak, hogy én most jövök egy leánnyal, hozok egy leányt, ide hozom a menyasszonyomat. Azt es megmondom, hogy királyleányt hozok, ha meg találnának haragudni, szidnak, piszkolnak, nekem nehezemre esik. Így hazamenyek — azt mondja — előre.

— Hej, azt mondom, hogy te el akarsz szökni!

— Hát ne légy olyan goromba, ha én egyszer mondom, hogy jövök vissza, nem es késem sokáig, csak ki akarom békiteni a szüleimet.

Nahát, elengedte a leány.

— Nahát — azt mondja —, sietek, mert még elveszti magát az a leány. — Elmenyen a királyfi haza, mert abba a városba voltak. Várták nagyon. Hát bémeyen szépen a fazakashoz. Hát már le vadnak feküve. A fazakas kiszól:

— Ki van künn?

— Én vagyok — azt mondja —, maradjon benn! Én vagyok a királyfi.

Hát leugrottak egyszerre mind a ketten az ágyról, úgy megijedtek.

Kinyiták az ajtót.

Hát nem a királyfi, gondolták, egyszerű ruhában volt. Hát vajon ki ez, s mit akar itt? Hát — azt mondja — ki tudja, mit akar ez itt, ki tudja, miféle?

— Nem, nem, ne féljenek, engedjenek bé, nem akarok semmi rosszat, csak engedjék meg, hogy elmondjam, mit akarok.

— Mit akarsz?

— Ne — azt mondja —, én vagyok a király fia. Elmondom, hogy mért vagyok ilyen ruhában. Elment édesanyám — azt mondja — leánykérőbe ahhoz a királykisasszonyhoz, akinek az a híre van, hogy milyen büszke. Ingemet kinevetett a királyleány, s én most busszút akarok állni rejta, busszút akarok állni. Elmentem mint jegyző, s ott voltam nálik ennyi s ennyi hónapja, s ott egy kicsi baj volt. A királyleány, aki ingem mint királyfit kidobott, most kérve kért, hogy hozzam el. Én azt mondtam, hogy jöjjön velem, hogy én egy parasztember gyermeke vagyok. Édesapám fazakas. Azt mondtam, sokat kell ott dolgozni, nem leszel királyleány többet. Azt mondja, akármit dolgozik, csak hozzam el. Hát elhoztam. Megállítottam itt a sárkon, eljöttem előre, hogy magukval összeegyezzem, hogy idehozzam magikhoz egy ideig. Magik — azt mondja — úgy fogadják, mintha a magik gyermeke volna. Magik — azt mondja — ne mondjanak semmit, ne szomorítsák meg, mert én — azt mondja — szeretem, csak meg akarom busszúlni, hogy ingemet kinevetett.

— Nahát — azt mondja —, jöjjenek bátran, felséges királyfi, nem lesz semmi baj!

Nahát, visszamenyen a királyfi, reánéz a leányra, hát az olyan szép volt, hogy a szeme majd megvakult.

— Ne búsulj, angyalom, most mehetünk bátran, kibékítettem a szüleimet.

Nahát, elmennek haza mind a ketten. Az anya, az apa mármint a fazakas s a fazakasné szembeállnak, s a királyleány kezet csókol nekik, mint anyának s apának. Elmennek, szépen fogadják, leülnek, vacsorát tesznek neki. Éhesek voltak. Szépen megágyaznak, lefeküsznek.

Azt mondja a királyfi:

— Nezd csak, angyalom, pihenj le, mert fáradt vagy! Hagyja pihenni három napig. Amikor a három nap letelik, akkor odamegy hozzá. Jól van. Hát három napig még az ebédjét es odavitték az ágyhoz. Ott ett s ivott, nem engedték, hogy kimenjen, csak szükségletre. Hát mikor a három nap letelt, azt mondja neki a királyfi:

— Angyalom, elég volt a nyugalomból! Valamihez hezzá kell fogni.

Letett egy nagy csomagot az udvarra. Ezt meg kell gyúrni. Béindította az a nagy lelketlen legény, hogy az a szegény királykisasszony gyúrja azt az agyagot. Valahogy húzta, cibálta, úgyhogy meggyúrta az egészet. Úgy kifáradt, hogy nem es tudta, mit csinál. Na, akkor csinálták a fazakakat, lábasokat, amit egy fazakas szokott. Nahát, megcsinálták azt a sok száz edényt. Ki es égették, a zománcát reatették. Finom edények voltak.

— Ne — azt mondja a királyfi —, pénteken van a vásár, megveszünk egy kocsit, rearakjuk. El fogsz menni, hogy eladd.

— Jó — azt mondja —, de én nem esmerem, hogy melyik milyen árú.

— Ráírom mindegyikre az árát, te csak áruld el — azt mondja —, add el a fazakakat!

El es ment fazakat eladni. Felült a kocsira, elment a vásárra, fölrakta a fazakakat, de ment vele a királyfi es. Abba a ruhába nem esmerte meg senki.

— Te itt maradsz — azt mondja —, eladod a fazakakat. s majd este hazajössz.

Leült a királykisasszony egy karosszékre, odavitt egy karosszéket. Hát vették a fazakakat. Szerencséje volt. Eladott mindent, csak három fazaka maradt. Mivel sok aprópénzt kapott, hát olyan nehéz volt, hogy alig bírta az úton hazafelé, ahogy ment. Na, elmenyen haza nagy örömmel, hogy mennyi pénzt kapott.

— Hát— azt mondja — kevés pénzt hoztál. Több kell, mert lakodalmat csinálunk. Hát kell még pénz. Még csinálunk addig fazakat.

Hát jól van. Hát úgy dolgoztatta, úgy hordatta vele a nehéz csebreket, ő fogta az egyik fülét s a királyleány a másikat.

Időközben a királyfi hazakerült s megmondta az apjának:

— Én meg vagyok érkezve, s én el es hoztam azt a büszke királykisasszonyt, de — azt mondja — meg es büntetem.

— Hogyhogy? — azt mondja.

— Hát megbusszulom, hogy úgy kigúnyolt — azt mondja.

Elmondta, hogy hozta el, azt es elmondta, hogy úgy sírt, hogy muszájt hogy elhozza.

— Megmondtam, hogy parasztember gyermeke vagyok, mert fazakasember az édesapám, s ott dolgozni kell, nem vagy királyküsasszony. Beléegyezett, csak hozzam el. Én meg megegyeztem a fazakassal, hogy fogadjon bé, mert én az ő gyermeke vagyok, te meg hirdess ingem a papnál vele, de ne tudja meg, hogy az én vagyok.

Nahát, hirdették.

Egyszer, mikor keverte az agyagot, azt mondja neki a királyfi:

— Meg vagyunk híva egy lakodalomra.

— Hova?

— A királyhoz. Hát bizony meg vagyunk híva.

— Hát elmenyünk?

— Hát hogyan mennénk. Mikor én a király fiával együtt tanultam egy osztályba. Hát akkor elmenyünk.

— Mennyünk.

Nahát, következik az az üdő, hogy meg kell esküdni. Azt mondja a királyfiú neki:

— Hallod-e, anyjuk, azt izente a király, én engedjelek oda egy kicsit segíteni sütni, főzni. Hát eredj — azt mondja. — Olyan jó ételt kell sütni, főzni. Te királyleány vagy, értesz azokhoz a királyi ételekhez. Jól értette a királyleány, hogy kell főzni, hogy kell tálalni fel mindent.

— S te majd segítesz mindent, s olyan étel lesz.

— Hát mikor menjek el?

— Szombaton. Akkor készítenek elő mindenféle baromfiból, mindenből.

Hát eredj — azt mondja.

— Hát el es megyek. De akkor vasárnap elmenyünk a lakodalomba?

— El hát, hogyan mennénk.

Esszekészült, hát elment a szegény leány. A királyleány segített, hát értett ő mindenhez. Hát a szakácsnékat ő tanította bé. Hát úgy megtetszett a leány ott, hogy könyörögtek, hogy bár még vasárnap reggel, még egy órára menjen el. Még úgy es elérnek az esküvőre. Mert ő tanította, hogy kell készíteni a királyi ételeket, hogy kell tálalni az asztalra.

Azt mondja:

— Eljövök, ha megengedi a vőlegényem. Ha megengedi, hogy eljöjjenek, eljövök.

Elmondja nagy örömmel, hogy meghívták vasárnapra es:

— Mit szólsz hozzá, hogy elmenjek?

— Hogyne mennél, eredj — azt mondja. — Csak hogyha tálalnak, úgy ügyekezz, mert én tudom, hogy a királyéknál milyen, mert annyi ételt béraknak, hogy úgy hordják majdnem mindig ki a tálakat, ahogy béviszik. Azt es megmondom, hogy a szoknyád alatt vigyél bé magadnak egy jó nagy fazakat, s abba rakjál belé minden jót a lakodalomról! Jövő héten osztán hazajövünk fazakat csinálni. Úgyse tudom, ezzel

a fazakval mit csináljak. Fogd a két fazakat, kösd az egyiket előre, a másikat hátra, fogd még jól azt a fazakat. Csak jól szorítsd oda, a térded közé azt a fazakat. Te csak mondd azt nyugudtan, hogy nem szolgálsz fel az asztalnál, te csak főzöl, tálalsz. Aztán én majd megmondom, mikor jere haza, s akkor hozd haza a fazakakat!

Hát a szegény leány mindent megfogadott, mindent úgy csinált, ahogy a királyfi mondta. Csak nehogy elhagyja.

Hát el es vitte a fazakat. Hát avval dolgoztak. Tele volt a fazakjuk. Ott volt a lába között. Jelentkezett, hogy még két óráig segíthet, mert aztán ők es mennek a lakodalomba. Úgy érezte, hogy csak fenyegeti az ura.

— Úgy fáj a lábam — azt mondja —, hogy az asztalhoz nem menyek bé. Hát — mondja — én csak leülök ide, én felszeletelem a húst, teszem bé a tálakba, aztán vigyétek, hordjátok bé!

Úgy hordták vissza az ételt, ahogy bévítették. Vissza kellett rakni mind. Ő csak rakta bé a fazékba. Csak rakta bé, addig hogy megtelt.

Nahát, foly a sok vendég, folyton jöttek új vendégek. Úgy fűjták azok a bandások, huszonnégy banda. Jó a vendég, gyűlnek. Hát, gondolja magában, itt az ideje, hogy hazamenjen, mert sok a vendég, gyűlnek, hogy ők es férjenek el benn az esküvőre. Hát akkor jó a királyfiú. Addig a szegény legény kimosódzott, felöltözött királyi ruhába. De olyan szép volt, mint egy csillag. Jött a király fia, jöttek mind a bárók, jött a sok vendég.

Hát egyszer látja jönni a legismerősebbet, akivel ő erőst jóba volt. Elmondta, hogy ő hogy áll a menyasszonyával, hogy ő megbusszulta magát, megbusszuka ezt a büszke királyleányt, hogy ő mit vétett az édesanyjának. Meg akarta busszulni.

— Hát én elhoztam, nahát, a fazakasnál van. Hát most — azt mondja — én idehívattam őt úgy, mint segítséget. De ő nem tudja, hogy én ki vagyok, s amikor jő haza, akkor felöltözik, s menyünk mü es a lakodalomba. De az úgy van, hogy én most ide hívtam, hogy segítsen. Én azt akarom, hogy olyan kellemetlenséget csináljak neki, hogy né, akkorát mint ő tett nekem. Te eljössz velem, kimegyünk a konyhára, hozunk egy mozsikát, viszünk egy kicsi mozsikát magunkkal.

Nahát, kimennek. Hát ott volt az asztalnál a királyküsasszony a lába között a tállal. Bémenyen a királyfi. Meghajtja magát:

— Felkérem a szakácsnékat, hogy ne haragudjanak meg, de kérek egy kefét, hogy leporoljam a csizmámat.

Hát mindjárt futnak. Akkor a lábát feltette a székre, ahol a menyasszony ült: — Felkérem, hogy legyen szíves, pucolja meg a cipőt.

— Szüvesen, szüvesen — azt mondja.

Megragadta a kefét, kipucolta a csizmát. Úgy ragyogott, mint a tükör, úgy fénylett. Leporozta a portól. S akkor kivett a zsebéből egy aranyat:

— Fogja, ez a magáé. Most még arra kérem, forduljon velem egyet, mert nálunk az a szokás, hogy lakodalomkor a királyfiak megtáncoltassák a szakácsnékat. Legyenek szüvesek egypár táncot eljárni velem.

Hát azt mondják a szakácsnők:

— Jaj, Istenem, mi nem vagyunk magához valók, mi csak szakácsnők vagyunk, szégyelljük magunkat.

— Nem bizony, mert mozsikát es hoztunk, mert nálunk az a szokás, hogy megtáncoltassuk a szakácsnékat.

Hát az a két legény a mozsikát odahozta, hogy táncoljanak. Odamenyen a menyasszonyához, s meghajtja magát a királyfi:

— Szabad? Velem táncol?

„Jaj, de mi lesz — gondolja magában —, az a fazak esszetörik!”

— Jaj, köszönöm szépen, de bocsánatot kérek, ugyan beteg vagyok, úgy fáj a lábam, s én nem tudok táncolni, akkor inkább a halálba megyek. S én nem tudok táncolni. Ha maga a halál jött, akkor sem tudok, hogy én táncoljak.

— Hát mért?

— Hát nekem úgy fájnak a lábaim, hogy elig bírok itt ülni, nem hogy táncoljak.

— Nézze — azt mondja —, lassan, csak lassan. Ezt muszáj megtenni, mert olyan rend van közöttünk.

Hát mit csináljon? Eleget magyarázta, úgy félt, hogy megüsmérik a lába között azt a fekete nagy fazekat. Elhúzza a királyfi egy kicsit, egyet perdít rajta, s úgy szétesett a fazak. Eltört egészen. Hát úgy megszégyellette magát a király leánya, hogy olyan lett, mint a csöppentett vér. Nem tudta, mit csináljon. Hát azt mondja a királyfi:

— Mi az? Mi a baja? Hát maga szégyelli azt? Hát maga ne szégyellje!

— Jaj, soha ide ne jöttem volna, hogy ez ne történt volna velem!

— Miért — azt mondja —, hát táncolunk — azt mondja —, hát nem baj. Ez nem baj. Ez ne zavarja. Nem baj — azt mondja. — Hát még ilyenek történtek.

De erősködik, a földbe bújt volna szégyenében.

— Ne szégyelld ezt — mondja a királyfi. — Látod, ez csak a busszú. Most visszaadom. Tudod, mikor elküldtem az édesanyámat, elküldtem a fényképpel, s te azt mondtad, hogy: „Én ehhez a királyfihoz menjek? Nem hogy hozzámenjek, hogy neki felesége legyek, de még a csizmámat se töröltetném le vele a portól. Úgy, most te pucoltad az enyémet. Most elfelejtek mindent. Elfelejtjük, ami volt, elmúlt. Most — azt mondja — menj bé a feredőbe, feredj meg mostan, hogy menjünk bé.

Akkor tudta meg, hogy ki volt az ő ura. Ő mán ki volt öltözve mint vőlegény, királyi vőlegény. Azt mondja:

— Mindent el kell felejteni. Mert ez csak azért volt, hogy én es megszégyelltem magam a szüleim előtt, amikor az édesanyám elmondta, hogy te mit feleltél, mikor én kértelek. Hát éppen én es úgy szégyelltem magamat. Hát akkor azt mondtam, hát én ezt megbusszulom. Ez busszu nélkül nem marad. Hát ezért volt — azt mondja. — Hát eddig ezért voltam a fazakasnál két hétig veled, hogy tudd meg, mi ez. A templomtól aztán majd mindent elfelejtünk.

Na, elvitték, kiragadták, kiferesztették, feltették a menyasszonyi koszorút a fejére. Táncoltak olyant, hogy négy olyan legény, vőfély volt. Tartottak szép lakodalmat.

Akkor odament a királyhoz, királynéhoz, kezét csókolt. Volt olyan lakodalom, hogy huszonnégy nap tartott. Nagy örömmel szerették egymást, s nemsokára meglett a baba. Gyönyörű gyermek volt.

Itt a vége, szaladj véle, holnap legyenek a vendégeink!

A FÉRJ TÜRELME

Na, volt egy hatvanéves lovag, özvegy volt. Hát eltökélte magában, hogy másodszor es megnősül. Hát annak híre futott, hogy az öreg hatvanéves lovag szeretne másodszor es megnősülni. És volt szintén egy nemes család, annak volt egy szép hajadon leányik, és a leánynak az anyja elment a lovaghoz, és azt mondta neki, hogyha óhajt nősülni, ő szívesen hezzáadja a leányát. Megörvendett a lovag, hogy nem es kell szaladgáljon, hogy ő nősülni akar, hát kapott rajta. Hazament az asszony, megbeszélte a férjével, hogy a lovag szüvesen elveszi a leányikat. De arról a leány nem tudott semmit. Mivel dúsgazdag volt a lovag, azért szerették volna a leányikat hezzáadni. Minél gazdagabb az ember, annál többre vágyik. Azt mondja a férje:

— Hát ha te akarsz, akkor legyen úgy, én es akarom. Csak egy kicsit, feleség — azt mondja —, nehéz dió lesz, hátha a leányunk nem egyezik belé.

— Én vagyok az édesanyja, én szültem, s nekem kell szót fogadjon.

— Hát lássad, asszony, én belé nem avatkozom, azt hiszem, a leányod sem fogja megbánni.

Nahát, nem volt otthon a leány, odavolt a rokoniknál látogatóban. Hogy hazajött, hát mondja neki az édesanyja, hogy milyen jó szerencséje került. Hát azt kérdezte a leány:

— Hány éves az a legény?

— Nem legényről van szó, leányom, itt egy dúsgazdag hatvanéves lovagról. Ismerem még iskolás koromból. Becsületes ember, és hozzáadlak feleségnek.

— Hát, édesanyám, nemigen szüves vagyok — azt mondja — Öreghez férjhez menni. Mivel egyetlenegy egy leányuk vagyok, inkább szerettem volna, ha a legény a házunkhoz jöjjön, és szintén itt a szemetek látjára éljünk.

— Hát, leányom, én úgy javasolom neked, és így lesz jó.

— Hát, édesanyám — azt mondja —, nem mondom, hogy nem menyek hezzá, de nem jó kedvemből!

— Ne búsulj, leánkám, meg fogsz szokni. Jószüvű ember. A lelkét es kiadja neked.

Addig kényszerítette a leányát, míg reávette, hogy elment a lovaghoz férjhez. El es telt belé hat hónapja, hogy férjhez ment a lovaghoz. Találkozik a templom előtt az édesanyjával. Templomban voltak mind a ketten, édesanyja es meg a leánya es. Hogy kijöttek mind a ketten a templomból, mindjárt félreálltak, és ott felkérdezte az anyja, hogy menyen dolga az öreg lovag mellett.

— Hát, édesanyám — azt mondja —, nem panaszkodhatom más egyébről, másképpen megvolnék, csak annyit mondhatok, hogy igen hideg az öreg. És ezt nem bírhatom. Szemet vettem egy papra, és holnaptól kezdve a papot fogom szeretni. Nem mondhatja, hogy nem mentem férjhez a lovaghoz, de azért a papot szeretni fogom holnaptól kezdve.

— Édes leányom, előbb mondok neked egy valamit. Csak ha megcsinálod, s az öreg nem fog haragudni, akkor szeretheted a papot.

— Hát mit mond, édesanyám?

— Hazamész, s azt mondod, hogy: férjem uram, olyan gusztusom volna a nyúlpecsenyére, lenne szíves elmenni vadászni egyet. A férjed nagyon szeret téged, s elmén nyulat vadászni neked Amíg odalesz, addig te a gyümölcsösből ki fogod vágni a legkedvesebb bissalmafáját, s abból fogsz tüzet tenni, és a szobát neki ki fogod melegíteni. — Mert ősszel volt és nagyon hidegek voltak. — Ha hazajő, mindjárt megérzi a bissalmafának a szagát, és azt mondja, asszony, te miből tettél tüzet? Te azt mondd meg, hogy te kivágtad a bissalmafát, és abból tettél tüzet. Hát, leányom, ha megbocsát neked akkor a férjed, akkor a papot szeretheted.

Úgy es tett a menyecske. Elment haza, mondja a férjének: — Ne, milyen kedvem kerekedett, én megenném a mezei nyúlhúst.

— Hát jól van, feleség, érted mindent megteszek, fáradságot nem ösmerek.

Kapta a fegyvert az öreg lovag, a vállára akasztotta, a legkedvesebb kutyájával elindult vadászni. Na, délutánra hazajött, sikerült egy nyulat löni. Akkor bejött a szobába, mindjárt az orrát megütötte a bissalmának a szaga, mert jól pattogott a kemencében. Nem avval lépett bé, hogy feleség, nyulat löttem neked, hanem: — Feleség — azt mondja —, te mit tüzelsz, hogy olyan jó szaga van?

— Hát, féljem uram — azt mondja —, mivel annyira szeretsz ingemet, hogy öreg létedre elmentél nekem nyulat löni, hát én es kedveskedni

akartam neked, jó melegvel és jó szagval.

— Asszony, tudod, mit vágtaal ki nekem? A legkedvesebb bissalmafaamat, amit az összes gyümölcsfaím közt a legjobban szerettem. Vigyázz, ne mesterkedj többet. Ilyesmit ne csinálj, mert egyszer meg fogok haragudni!

Na, elig várta a vasárnapot, hogy az a hét leteljék, rögtön ment a templomba, hogy találkozhasson az édesanyjával. Mikor kijöttek a templomból, a legelső az volt, hogy az édesanyját a többi asszonyok közt felkeresse. Meg es találta, nagy örömmel elmondja:

— Édesanyám, mindent úgy csináltam, ahogy te mondtad, de a férjem nem haragudt meg, csak annyit mondott, hogy vigyázzak, ne mesterkedjek, mert eljöhet az az üdö, hogy megharagszik. Nahát, édesanyám, szeretem a papot.

— Várj, leánykám, még el fogsz menni haza, és a férjed azt mondja, valahova el fog ma menni. Míg a férjed odalesz, addig szépen a szobát ki fogod pucolni, a díványra a legszebb terítöt le fogod teríteni. A legkedvesebb kutyáját a férjednek bé fogod engedni. Persze, mikor a férjed otthon lesz olyan móddal ereszted bé a kutyát, mintha a kutya váratlanul maga jött volna bé. A kutyának az a szokása, ha béjő, mindig felfekszik a díványra. Te akkor a férjednek a szeme láttára odamész, és azt a kutyát a díványon megfogod, és a szoba padlójához csapod. Ha a férjed nem haragszik meg, akkor biztosan szeretheted a papot.

Haza es ment a menyecske, mikor hazament, a férje nem volt otthon, ami neki igen tetszett. Holmit esszeszedett a szobába, a díványt letakarta egy selyemterítövel. Nemsokára hazaérkezett a férje. Az asszony kiment, hogy a férje eszre ne vegye, a kutyát béeresztette. A kutya helyből felült a díványra. A menyecske odament, elkurjantotta magát.

— Az ebadtadat, neked itt van a helyed? Hát én nem azért terítettem, hogy te heverj oda, hanem hogy az én férjem oda heverjen!

Megragadta a kutyát, úgy odacsapta, hogy kitörött a hátulsó lába.

Amikor a férje ezt meglátta, a székéből felállott, és az ujjával egy picikét megfenyegette a feleségét.

— Feleség, többet ilyesmit ne csinálj, közeledik az üdö, hogy meg fogok egyszer haragudni.

Avval többet nem szólott semmit a férje, elkezdtek tréfálkozni, beszélgetni, mint férj és feleség. Letelt a hét es, elkövetkezett a harmadik

vasárnap. Nagy sietséggel elfutott a reggeli misére a menyecske, szintén találkozott az édesanyjával, és nagy örömmel mondja, hogy

— Édesanyám, szerethetem a papot, mert a férjem nem haragudt meg.

— Na, lányom, én édesanyád vagyok neked, még ma egy próbát tegyél, s arra se haragszik meg, akkor többet tőlem nincs mit kérdezz, szeretheted a papot.

— Hát mit csináljak, édesanyám?

— Ma a férjednek nevenapja, délután meg fognak érkezni az ő lovag barátai. Itt nagy vendégség lesz, persze te es beülsz az asztal mellé a férjed mellé. Az asztalra a legszebb terítőket terítsed fel, a legfelső terítéknek azt, amelyiknek a legnagyobb a rojtja. A pincekulcsot meg belé fogod szúrni a kötényedbe, s ott evés, ivás, oszt az asztal mellett a bor a kancsóból kifogy. A férjed azt fogja mondani neked: feleség, hozass bort az asztalra. Akkor te mondd azt, hogy a kulcsok nálad vannak. Szaladsz, hogy odaadd a szógának, hogy nyissa ki a pinceajtót, hogy hozzon bort. Te az alatt az üdő alatt, míg beszélgetsz az asztal mellett, észrevétlenül a kulcsnak azt a részét, amiből jár a zárba, akaszd belé az asztalterítőnek a rojtjába. Úgy hirtelen, mikor állsz fel, és szaladni akarsz ki a konyhára, akkor a kulcs lerántja az asztalterítőt az asztalról, tányérokval, poharakval, virágos kancsókval együtt. Úgyhogy a vendégek előtt a csupasz asztal marad. A padlón fognak heverni a kanalak, villák, poharak, kancsók, tálak. Azt, amikor a férjed meglátja, neked eltűri, nem haragszik meg, akkor biztosan szeretheted a papot.

Hazament a menyecske a miséről. Otthon rendbe tett mindent, meg es érkeztek a vendégek. Kitalálták az étkeket, italokat, béeültek az asztal mellé, ettek, ittak, vígan beszélgettek. Egyszer csak kiürült a kancsóból a bor.

Mondja a férje, az öreg lovag a feleségének:

— Feleség, fiatalabbacska vagy mint én, elég sajnós, hogy nem vagyok huszonöt éves, mert akkor én szaladnék, hát hozassál fel bort.

— Férjem, a kulcsok nálam vadnak, akkor szaladok es, hogy a kulcsot átadjam a szolgának.

Felugrott az asztal mellől, és elindult, s magával mind lerántotta ami az asztalon volt. A férje elsárgult, nagy szégyenletébe és elveresedett s többet nem szólott semmit. A többi vendégek szintén megnyugtatták az öreg lovagot, a menyecske nagyon sírt. A menyecskét es megnyugtatták, hogy ne sírjon, mert a kulcs véletlenül akadt bé az asztalterítő csipkéjébe. Mindjárt

más abrosz került az asztalra, szintén tálak, kanalak, poharak, kancsó bor. Ettek, mulattak, egész napszentületig. Akkor felkelt a vendégség, elbúcsúzott, és elment.

Másnapra virradt a házaspár. De igen korán reggel felkelt a lovag, úgyhogy még a feleségét ágyban hagyta. Felkereste a borbélyt, és eljött a házhoz a borbéllyal. Az asszony még az ágyban volt. Nem kérdeztek semmit az asszonytól, csak a férje lefogta a két kezét, és a jobb kezéből vért eresztettek. Kicsaptak egy jó liternyi vért egy pohárba. Avval megfizette a borbélynak, és a borbély elment. Az asszony meg az ágyban el volt ájulva. Amikor nekiebredett, nagyon sárga volt, meg volt izzadva, s a férjét az ágy mellett találta egy szék mellett ülve. De nem szóltak egymásnak egy árva szót sem. Estefelé jobban lett a menyecske, mindjárt kért egy pohár citromos teát, azt megitta, a szemét behunyta, és elaludt. Így feküdt az ágyban egy hétig. Mikor a hét eltelt, úgyannyira esze tudta szedni magát, hogy el tudott menni a templomba. Találkozott az édesanyjával, és az édesanyja kérdezi:

— Hogy vagy, leánykám?

— Hogy vagyok, anyóka? Megelégszem az öreggel, nem kell nekem a pap.

— Ugye, megmondtam, leánykám, hogy az öregek egy darabig túrnek, de aztán megharagusznak.

Onnantól éltek csendesen, amíg meg nem haltak. Itt a vége.

VILÁGSZÉP JÁNOSSA

Nahát, egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon, még az óp...rácán es túl, ahol a kurta farkú malac túr, még azon es túl, volt egy Világszép Jánossa. Szintén annak egy hozzáillő szép felesége. Az is olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de reájuk nem. És a királynak tudomására esett, hogy be szépek, és szerette volna őket meglátni. Aztán, nahát, akkor az udvarmesterét hívatta, hogy fogjon kocsit, hívassa el őket. El es ment az udvarmester a kocsival, hogy elhozza Világszép Jánossát a király elé, hogy a király lássa meg, hogy az országban hallatszik, hogy beszéltek.

De mikor odament az udvarmester, szembe jött vele Világszép Jánossa az ajtóban, és kérdezi, hogy miért jöttek? És mondja az udvarmester, hogy

tudomására jutott a királynak, hogy be szépek. Hát mondja Világszép Jánossa, hogy hajlandó elmenni.

Azzal bement, és felöltözött úgy, ahogy a király elébe kell menni. Felvette az ünnepi ruháját, s akkor bement, hogy a feleségének es megmondja, hogy miről van szó, hogy a király akarja őket látni, hogy elment a szépségeknek a híre.

Osztán, hogy bement a szobájába a feleségének, hát látja, hogy az ő felesége egy néger szolgálval csókolódik. Mert Világszép Jánossa tartott a háznál egy

néger szolgát, aki takarítani szokott az irodájánál. És erre úgy megbúsulta magát Világszép Jánossa, hogy a szépsége abba helybe megváltozott. Hogy amikor felöltözött a feleségével, és kiment, nem akarta az udvarmester elfogadni:

— Ezelőtt húsz perccel, mikor megláttalak, szép voltál, de nem hasonlítasz Világszép Jánossához. A király lefejeztet, mert így sem akarta elhinni, hogy olyan szép vagy.

— Hát — azt mondja — én vagyok Világszép Jánossa, menjünk el, én fogok a királlyal személyesen beszélni, hogy miért változtam meg.

Na, beleültek a kocsiba, és elindultak. Másnap reggelre odaértek a király palotája elibe. A király elejibe vezette az udvarmester Világszép Jánossát, és akkor elővette Világszép Jánossának az arcképét es a király. Belenezett az arcképbe és Világszép Jánossára, azt mondja:

— Te vagy Világszép Jánossa?

Azt mondja:

— Én, felség! Életemvel pecsételem, hogy én vagyok.

Akkor előhívatta az udvarmesterét es a király.

— Na, udvarmesterem, nem megmondtam, hogy nincs olyan szép Világszép Jánossa, mint ahogy az arckép mutatja?

— Hát felség — azt mondja —, még szebb volt, amikor láttam. És mi történt — azt mondja — húsz perc alatt — azt mondja —, nem tudom. Amikor kijött, nem es akartam ráüsmerni. És azt mondta, hogy tényleg ő az. Én nem akartam elhinni, de azt mondta, hogy majd amikor elmenyünk a királyhoz, majd ő fog beszélni, hogy mi történt veled.

— Na, akkor, kedves udvarmesterem — azt mondja —, kimehetsz. Na, Világszép Jánossa, mi történt veled, amikor az udvarmester követelt téged,

hogy gyere énhozzám?

— Bémentem, és felöltöztem, hogy a parancsnak eleget tegyek. S a többit, felség, nem mondom meg, háromnapi gondolkodási időt adj, hogy megmondjam, mi történt akkor velem.

— Hát megkapod, Világszép Jánossa, a háromnapi gondolkodási időt, ha akkor sem mondd meg, miért vesztetted el a szépségedet, akkor a fejedet veszem.

Akkor Világszép Jánossát bevitték egy szép szobába, tele volt mindenféle ablakokkal, a világ négy részére lehetett kilátni rajta. Harmadik napjára vasárnapra virradó volt. Kora reggel felkőtt, a virágoskert felől való ablak elé letérdelt és ott elmondta a reggeli imáját. Mikor az imaszóból felvette a fejét, hát látja, az ablakkal szemben hogy egy georgina bokor megmozdult. És odafigyelt, nézte tovább, hát látja, hogy a királyné ott van, a király felesége és egy nagyorrú török szolga. Erre abba helybe visszanyerte a szépségét. Mert erre azt mondta magában:

— Én egyszerű parasztember vagyok, és ha megcsalt a feleségem, megbocsájtom néki, ha egy olyan nagy király felesége, azért hát én es megbocsájtok a feleségemnek.

És így a szépségét visszanyerte. Mindjárt nyolc óra lett, és jött két ór. Az ajtót kinyitották, és Világszép Jánossát a király elé szólították. Mikor a király meglátta Világszép Jánossát, nem akart hinni a szemeinek. Azt mondja:

— Mi történt veled, Világszép Jánossa?

Azt mondja:

— Felség, megmondom, mert köteles vagyok. Egy életem, egy halálom, az életemvel szabados vagyok, de a lelkemvel nem. Hát most elmondom, hogy miért vesztettem el a szépségemet oly kurta üdő alatt. Amikor követeltél, hogy jelenjek meg nálad, bémentem, hogy felöltözzem. Én felmentem a feleségemhez, Ott láttam a néger szolgámval, hogy ölelkeznek, és csókolkodik. Én erre úgy megbúsultam magamat, hogy a szépségemet elvesztettem.

— És most hogy nyerted vissza ilyen kurta üdő alatt?

— Úgy, felség — azt mondja —, hogy harmadnapján, amikor felébredtem, vasárnap, imádkoztam. Ott áll egy szép georgina virág, s azalatt volt a felséged felesége a nagyorrú török szolgájával, szintén ott megcsaltak téged es.

— Na, Világszép Jánossa, meg ne mondjuk senkinek, én es vándorruhába öltözöm, egyszerű parasztnak, kankós botot fogunk a kezünkbe, nekivágunk a velágnak, s addig menyünk az országunkban, amíg a harmadikat es meg nem találjuk, aki meg lesz csalva, úgy mint mü. Ha nem találjuk, hazajövünk, és ítélkezünk az asszonyok felett.

Nahát, elindultak. Harmadnapra kiértek a dűlőútra. Ottan látják, hogy bé van fogva egy ekébe két tinó. Az ember vezeti az ökrököt, egy nap tulipántos hazai láda a nyaka köré fel van erősítve, a gagyája térdig feltúrve. A felesége, színén felszurkolózva, ruhája félreccsapva, egy nagy ostorral rittyegtet. Olyan meleg volt, hogy a nap csak úgy parázslik. Semmi kémélet, csak előre, szántani kell. Amikor odaközeledett a király Világszép Jánossával, megszornyúlködték, hogy az ember, aki vezette az ökröket, jobban meg volt izzadva, mint a két ökör. Mert az a nagy tulipántos hazai láda nyomta a vállát. Mikor odaértek, a király és Világszép Jánossa, leállították őket. De az asszony nem akart engedelmeskedni. Mindig rikoltotta, hogy csak szántani kell, nincs üdövesztegetés!

A király kibongolta az úti poros köpenyit, és megmutatta a királyi jelvényt. Azt mondta:

— Én vagyok a király, nekem, asszony, engedelmeskedni kell. Meg kell állni egy küs pihenőre.

Hát, aki vezeti az ökröket, majd belehal. Akkor azt mondja erre a király:

— Na, ember, hát pihenj te es, vedd le a ládát a válladról.

Azt mondja

— Az asszony segítsége nélkül nem tudom levenni, mert hátul a szíjú lakattal jár.

— Hát hol a kulcs?

— Az asszonyom pendelye kötőjén.

Azt mondja a király:

— Asszony, elő a kulcsot!

Előkerítette a kulcsot, kizárta a lakatot, és az asszonynak kellett engedelmelkedni, lesegíteni a ládát az ura hátáról. Levették a ládát, letették, és követelte a király, hogy a ládát es kinyitani. De akkor az asszony elkezdett lármázni:

— Kinek van joga s baja, hogy az én tulipántos ládámat felzárja, amikor abban van nekem a legdrágább szüvem kincse, s azt rajtam kívül nem szabad senki kizárja.

De a király újra figyelmeztette:

— Nem parasztemberrel van dolgod, hanem a királlyal, ha nem engedelmekedsz, szigoruan meg foglak büntetni.

Így akkor az asszony kibongolta az ingét, és kivette a kebléből a kócsot. Nagy sóhajtozás, oszt kinyitotta a ládát. Amikor a király kinyitotta a láda tetejét, kiugrott belőle egy nagy kamasz cigánylegény, s mint a nyúl, elfutott. Mikor a király ezt meglátta Világszép Jánossával, hagytak mindent, sarkonfordultak, és hazamentek. Otthon egy asztalt rendeltek, az asszonyikat behívták, és a nyakikba borultak. De a harmadik titkot nem árulták el nekik, az asszonyiknak, csak együtt Világszép Jánossával azt mondták maguknak:

— Szeressük tovább az asszonyokat, bocsássunk meg nekik, s örüljünk annak, hogy Világszép Jánoskának nem kell a négerrel ládát hordozni a hátadon, én meg szintén a nagyorrú törököt.

Hosszú életet kívántak egymásnak, elbúcsúztak egymástól, és Világszép Jánossa es elment haza. És tovább éltek csendesen és békességben, ma es élnek, ha meg nem haltak.

A TÖRÖK

Volt egyszer, hetedhét országon es túl volt, volt egyszer egy pár fiatalember. Immár hároméves házasok voltak, de gyermekik még nem volt, s nagyon óhajtották, hogy a jó Isten adna nekik vaj egy gyermeket. Heába, ha nem volt, nem volt; ha az Isten nem akar adni, nem lehet venni erővel. Hát nagyon szomorkodott a fiatalember. Azt mondja:

— Feleség, ha nem ad az Isten nekünk magzatot, én téged itt hagylak, én világot menyek.

— Ó, tán azt nem teszed, hogy itt hagyjál ingem? Egymást szeretjük, én ennek oka nem vagyok, ha az Isten nem akar adni.

— Nézd — azt mondja —, elmenyek estéként szórakozni a szomszédba, mindenütt gyerekek vadnak, úgy örvendeznek bennik, játszadoznak, s nekem nincs semmi örömöm. Hát — azt mondja — én a holnapi nap, erre tarts számot, hogy én elmenyek.

De az asszony azt számolta, hogy csak viccel. De bizony másnap azt mondja:

— Feleség, tégy nekem valami útravalót, met én menyek.

— Ne — azt mondja — ha így van kedved, eridj, ha nem sajnálsz te ingem itt hagyni. De majd visszajönél, de nem lesz kihez!

Hát másnapra virradtak. Valamit sütött, valamit tett, nem voltak nagy gazdák, de ahogy az Isten engedte, adott neki. Elbúcsúzott a feleségétől, s elment. Sírt keservesen az asszony. Kikésérte a kapuig, de azt gondolta magában, hogy meggondolkozik az ura, s még visszajő. De az bizony nem jött vissza, mert az elment.

S éppég egy estefelé volt, mikor elment úgy, hogy immár lehet, volt egy másfél óra napszentületig, mikor elment hazulról. A felesége lefeküdt sírva.

Egyszer meggondolkozott, hogy ő mért sírjon, ha őt nem sajnálja az ura, akkor ő mért sajnálja az urát? Reggelre virrad a felesége, de csak az ura nem jött. Hát kiment, hogy ő megpanaszkodják a szomszédjának, hogy ne, az ura otthagya volt.

Egyszer hallja, hogy beszélnek az utcán, hogy akkor éjjel a farkasok egy embert esszetéptek a falu végén, hát nem üsmerték, hogy kicsoda, úgy esze volt tépve, szagatva, hogy nem üsmerték, hogy kicsoda. Hát hír ment a faluba, hogy ez az ember elment hazulról, az kell legyen, azt tépték szét a farkasok. Jaj, sír keservesen az asszony, majd a szüve szakadt meg, hogy a halálba üldözte, hogy készakarattal belément halálba. Nahát, úgy belébizonyosodtak, hogy ezt tépték széjjel, hogy halottlevelet es csináltak

róla. Hát a szegény asszony szomorkodott sírt, többet, mint amennyit nem. Bémentek a szomszédok, vigasztalták, ne sírjon, valahogyan megsegíti a jó Isten, segítik, akiknek többecske vagyona van, megsegítik, ne sírjon, majd valahogyan lesz. Hát ő abbahagyta a sírást, hát ő feltámasztani úgyse tudja, nem ér semmit a sírásával.

Mikor eltört hat hete, hogy elment az ura, akkor ő észrevette, hogy ő nem egyedül van. Másodmagával maradt. Hát akkor még jobban sírt.

Istenem — azt mondja —, éppen ezért bujdosott el az én uram, evégett. Hát ha ő ezt tudta volna, hát ő nem hagyott volna ott ingem!

De ő maga se tudta, az asszony se tudta. Hát ő megpanaszkodott a szomszédjának, hogy ő hogy érzi magát, hogy van, hát vigasztalták, hogy ne sírjon, majd megsegíti az Isten.

Hát immár hagyjuk az asszonyt, hadd viselje békivel.

Itt az ember elment, de nem tépték össze azt a farkasok, más embert téptek széjjel. Addig ment, hogy béért Törökországba. És ott es odáig ment, míg elért a fővárosba. S elment, s elment bé a miniszterelnökhöz. S megszegődött szolgálni. Megszerződött. De azt mondta a miniszterelnök:

— Hogy akarsz, Hónapszámra vagy esztendőszámra szerződni?

Azt mondja, hogy:

— Esztendőszámra szeretnék, hogy többecske pénzt kapjak.

— Én meg — azt mondja a miniszterelnök — én meg azt mondom, hogy csak úgy fogadok szolgát, hogy én adok egy pár bocskort, s míg abba tart, amíg ki nem szakad, addig. Akkor jelentse, ha kiszakad, de addig ne.

Gondolja magában a szegény ember:

„Egy pár bocskor meddig tarthat? Még ha bihalbörből van, akkor es három esztendeig, tovább nem, mert örökké fenn van, vásik, szakad.”

— Hát nem bánom — azt mondja —, legyen, míg el nem szakad a pár bocskor. Akkor megjelentem.

S így megcsinálták a szerződést. Nahát, mindjárt hozatott egy pár bocskort neki, s jó szíjjak rejta.

— Na, fiam, ezt hordjad hát, ha elszakad, jelentsd meg, ha akarsz kifizetlek, elmehetsz.

Mindjárt asztalhoz ültette, enni adtak, s inni adtak, s jól megvendégelte. Másnapra virradnak, s a miniszterelnök kiküldött egy katonát, hogy a disznókat adja számba neki, hogy disznópásztornak teszi. Háromszáz

disznót a kezire adtak, s a katonát elküldte vele az erdőbe, megmutatta a legelőt, hogy hol kell legeltesse a disznókat. Na, el es hajtja a disznókat. De ő szerzett magának egy furulyát, s ott a disznók mellett furulyálgatott. De szépen tudott furulyáim, hogy párját nem lehetett találni. De még énekelni es!

Hát mikor egy hete volt, hogy a disznókat őrizte, úgy kitanította őket, hogy úgy jöttek hazafelé, mint a katonák, glédába. Aztán furulyálgatott. S a népek úgy szerették, mikor furulyáit, hogy még a hatodik emeletből es kihajoltak, s nezték, hogy be szépen furulyál. S mikor énekelt, akkor megint hasonló szépen úgy kigyűltek, mintha temetés lett volna, hogy hallgassák az énekét.

Hát nagyon megtetszett neki a disznók mellett, mert nagyon jó volt a koszt, mert ő azt ett, amit a miniszterelnök, nem volt neki külön kosztja. És amikor ment ki a disznóval es, úgy feltarisnyálták, sőt tyúkot tettek fel, süteményt. Jókedve volt, mert nagyon jól ment sora.

Hát immár öt esztendeje volt, hogy ott lakik, de a bocskorát nem nezte meg, hogy hogy áll.

Egyszer gondolta magában:

— Jó lesz megneznem, hogy vásik-e a bocskorom! Megnezte a bocskorát, de még fényesebb volt, mint amikor felkötötte, még cseppet se vásott.

— Ej — gondolta magában —, nem baj, semmi, nekem ügyes kell tovább üljek, hogy többecske pénzt kapjak.

Hát lehúzott még öt esztendőt. De ő minden este a disznókat számba kellett hagyja, minden este, mikor hazajött, kellett jelentkezzen, hogy a disznóknak semmi bajik, megvadnak mind.

Mikor letelt éppen a tíz esztendő, akkor megint megnezte a bocskorát. De nemhogy kiszakadjon, az még fényesebb volt, mint mikor felkötötte.

— Ej — gondolta magában —, miféle bőr ez, hogy ez eddig tart? De nem baj, nem baj — azt mondja —, még lehúzok pár esztendőt, hátha kiszakad akkor.

Na, lehúzott tizenöt esztendőt, de még akkor se volt kiszakadva a bocskor.

Kezdett ő gondolkozni:

— Istenem, immár tizenöt esztendeje, hogy eljöttem hazulról, s nem tudok semmit a feleségemről. Ki tudja, milyen szegénységben van. Hát

szeretnék immár hazamenni. De hát szó se lehet arról, mert hát nekem azt mondta volt a miniszterelnök, míg a bocskor ki nem szakad, nincs mit szóljak hazamenésről.

Hát amikor tizenkilenc esztendeje volt letelve, hát immár akkor erőst megszorodott, mert a bocskora nem volt kiszakadva. Gondolta magában:
— Ez sose szakad ki.

Hát bizony neki nem jött se furulyálás, se ének, hogy senki se kapott hírt benne, csak az útonjárók. Hát csudálkoztak a népek, hogy mi van vele, hogy most se nem furulyál, se nem énekel.

Hát egyszer egy asszony kiállott az útszélre, mikor jött, s neki szólott:
— Ugyan csak mi van magával — azt mondja —, hogy most nem dalol olyan szépen, mint azelőtt, se nem furulyázik? Beteg maga?

— Dehogyan vagyok én beteg.

— Hát mert olyan szomorú?

— Én azt magának nem mondom meg, hogy mért.

— De mégis — azt mondja —, olyan nehéz nekem, nem halljuk azt a szép dalolást, vagy lehet rosszul van, rosszul menyen a sorsa?

— Dehogyan vagyok én rosszul, de ilyen jól még édesanyámban se voltam.

— Hát akkor mondja, mi a baja, mi az oka annak, hogy ilyen szomorú?

— Nézze, ne kérdezze maga, mert maga úgyse tud segíteni ezen a bajon.

Azt mondja az asszony:

— De mégis, mondja meg, hátha tudok, bár segítek búsulni magával.

— Nezze — azt mondja —, tizenkilenc éve eltött, hogy itt vagyok miniszterelnök úrnál, s a szerződésem úgy volt, hogy ad egy pár bocskort, s míg ki nem szakad, ne szóljak, hogy eltávozok. S ha kiszakad, azonnal jelentkezzem, hogy el akarok menni. S immár tizenkilenc esztendeje hordom ezeket a bocskorokat s keményebb, mint mikor legelőbb felköttem. Ezen szomorkodom, hogy azóta a feleségem nem tudom hogy van, lehet ágybafekvő, s én kíváncsi vagyok, hogy hazamenjek immár. És ezért vagyok szomorú, mert haza nem mehetek, míg a bocskor ki nem szakad.

— Na, hogyha csak ez a bajod — azt mondja —, én megtanítlak, hogy mit csinálj. Csak te ingemet el ne árulj, mert azonnal fölakasztat a miniszterelnök.

— Dehogyan árulom én el az én jóakarómat, nem árulok én el semmit, ha énnékem jót akar.

— Hát este — azt mondja —, mikor hazajössz a disznókval, s jelentkezel a miniszerelnök úrnál, leszámolsz a disznókval, ne szólj semmit akkor. Elmész bé s vacsorálsz. S vacsora után te a bocskorokot leteszed. Leoldod a lábadról, s a szíjját kösd össze, s menj ki a vécére, s a bocskorokot ereszd belé a vécé fenekére. És amikor érzed, hogy beléért, s elérte a piszkot, akkor a szíjját kösd meg egy szeghez, s hagyd benne a bocskort. Eredj bé, feküdj le, reggel eredj bé, s nezd meg, hogy állnak a bocskorok. De — azt mondja — ha ki lesznek szakadva, ne jelentsd akkor mindjárt, hanem ahogy van, úgy kösd a lábadra, s menj ki a disznókval. Osztan mikor este hazajössz, akkor jelentheted. De ingemet el ne árulj, mert akkor végem van!

Úgy es csinált. Akkor este hazament, s bément a miniszerelnökhöz, s jelentette, nincs semmi a disznókkal, se nem betegek, se el nem vezett s megvadnak mind.

— Akkor eredj bé, fiam — azt mondja —, s vacsorálj, s pihenj le!

Nahát vacsorált szépen, bocskorait leoldta, s a két szíjját esszekötte, s úgy csinált ahogy az asszony tanította. Beléeresztette a vécébe. Mikor immár érezte hogy elérte a piszkot, akkor a szíjját felcsavarta a szegre.

Na, felkel ő reggel, s kimenyen a vécére, s kivette a bocskort. Hát Uram Teremtőm, nem volt egy falás talp se ott, mind megette a ganyé. Akkor keresett valami vastag papírt, belétette a bocskorba, s visszatette a lábára. No hát elmenyen másnap ki újra a disznókval. De furulyált úgy, hogy zúgott a város. Este mikor jött haza, olyan éneket vágott, hogy még a legfelső emeletekből es kihajoltak az ablakon, s úgy nezték. No hát hazamenyen, bemenyen a miniszerelnökhöz. Köszönt szépen jó estéket.

— Na — azt mondja —, megérkeztem, miniszerelnök úr, jelentem, semmi baj nincs, semmi bajuk a disznóknak, mind egészségesek, mind megvannak.

— Jól van, fiam — azt mondja, megveregette a vállát —, derék vagy.

— De miniszerelnök úr — azt mondja —, volna nekem egy kicsi mondanivalóm.

— Na fiam, csak mondjad, mi az óhajod?

— Egyéb semmi, miniszerelnök úr, csak kiszakadt a bocskorom.

— Hát nem létezik. — Már a huszadik esztendőbe járt, s azt mondja, nem létezik, hogy kiszakadjon.

— Hát tessék megnezni, miniszerelnök úr!

Felemelte a lábát, papiroson menyen, hát nincs talp. Felemeli a másikat, mutatja, az es csak úgy. Hát nincs mit szólni a miniszerelnök úrnak.

— Hát igazad van, fiam, ez es csak úgy van.

— Hát miniszerelnök úr, ez már rég ki van szakadva már rég így járok ezen a papíron.

— Hát fiam, most mit akarsz elérni, most mit akarsz?

— Hát, miniszerelnök úr, egyebet nem akarok — azt mondja —, csak köszönöm hozzám való jóságát, mert meg voltam elégedve a jóságával. Elvégeztem a munkámat, nem tudom, tetszett-e vaj nem, szeretnék hazamenni, mert huszadik esztendeje nem láttam a feleségemet. Isten tudja, mi van szegénnyel, immár kíváncsi vagyok hazamenni.

— Jól van fiam — azt mondja —, elengedlek. Holnap nyolc óra után gyere bé, aztán leszámolunk.

De ezt hagyjuk el immár, hadd nyugudjék az éjjel, pihenjen, itt egyéb a baj, ezt megfelejtettem. Itt az asszonynak hogy letelt a kilenc hónap, hát született egy ikergyermek, mind a kettő fiú volt. És egy esztendeig szoptatta őket, s akkor az állam elvette a gyermekeket tőle. Hát ő nem akarta adni, mert erőst sajnálta őket, mert úgy örvendett, mint a lelkének, a két gyermeknek, de nem engedte az állam, mert híre ment, hogy milyen szegénységben van, s az ura meghalt, s az állam felnöveli. S elvitték a gyermekeket, s szinte megszakadt a szüve az anyjának, úgy siratta őket. S fölnevelték, kiiskoláztatták őket. De ő sohase látta többet őket, hogy egyszer elvitték. S a két gyermekből lett két felszentelt pap. Na, már hagyjuk el!

Itt az ember másnapra virradott, s bémenyen a miniszerelnökhöz, szépen köszönt neki.

— No, fiam, haza akarsz menni?

— Haza, miniszerelnök úr, haza szeretnék menni a családomat megnezni.

De azt nem tudta az ember, hogy mi van otthon.

— No, fiam — azt mondja —, idáig titokban tartottam, de most kivilágosítom, hogy én tégedet úgy szeretlek, hogy ember nem létezik, hogy úgy szeressen, mint én tégedet, mert jó, hűséges szolgám voltál. Nem volt semmi baj veled, béfejezted a munkádat, s hogyha nem készülnél haza a feleségedhez, én nem engednék el tégedet jószántomból. Nem, a fél világért, úgy szeretlek én téged, s úgy tetszettél nekem. De mivelhogy a feleségedhez készülsz, igazad van benne, hogy

szeretnéd meglátni, elengedlek. Hát most mondd meg nekem, hogy mit fizessek neked?

Béhozatott egy katonával egy véka aranyat, s letöltötték az asztalra: — Ne, fiam, most mondd meg nekem hogy, ezt az aranyat adjam-e neked, vagy jó tanácsot adjak, mert te itt voltál nálam?

Megállott az ember, s egy kicsit gondolkozni kezdett.

Hát, Istenem — mondja magában — hogy kéne ez az arany odahaza, mert szegény ember vagyok, de kéne a jó tanács es.

— Hát, ministerelnök úr, kérem szépen, elkelne az arany es, de adjon jó tanácsot.

Akkor megveregette a vállát a ministerelnök, s azt mondja:

— Derék vagy, fiam, okos ember vagy. Én neked adom ezt az aranyat, s adok jó tanácsot es. No, fiam, de még evvel nem elégedem meg.

Elküldött egy katonát egy boltba, s tett neki egy rend gúnyát, de olyat, hogy feje tetejétől le a talpáig tiszta újba öltöztette, s még egy rend ünneplőt.

— No — azt mondja —, megérkezett a katona, no, fiam, ez a tehéd, mert a ministerelnök nem szokta a szolgáját elengedni rongyosan.

— Köszönöm szépen, ministerelnök úr!

Akkor kivezettetett egy szép paripát az istállóból, a legjobb futó paripát szépen felnyergelve.

— No, fiam — azt mondja —, ez is a tehéd, a ministerelnök nem szokta a katonát gyalog elengedni, mivelhogy messze kell menj. Most állj meg, fiam, hogy adjak neked jótanácsot. Nezd csak, fiam, én megmondom neked, te most elindulsz. De éjszaka ne menj, csak nappal, s vigyázz — azt mondja —, mikor estet érsz, hogy szállást kérj. Falu lesz, város lesz, de szállást keress. Aztán regvel mehetsz tovább. Még azt es megmondom, fiam, hogyha te béérkezel valahová szállásra, s a házigazda nem lesz odahaza, csak az asszony, akárhogy akar az asszony, hogy befogadjon, te ne maradj, hanem menj tovább, ahol honn van a házigazda meg az asszony es!

Megértetted?

Azt mondja:

— Meg.

— Na, fiam, ez a második. A harmadik — azt mondja —, akárhogy megharagszol te valakire este, akkor ne töltsd ki a busszudat, hanem hadd el

az esti haragot regvelre, s ha regvel haragszol meg, hadd el estére. De akkor busszút ne állj a haragodon. Megértetted?

— S meg — mondja —, meg.

Akkor elküldött újra egy katonát, s még béhozatott egy véka aranyat. Akkor azt mondja a katonának:

— Ezt a véka aranyat vidd el a sütőmesternek, s mondd meg, azt parancsolta a ministerelnök, hogy egy kenyérbeli tésztába süsse belé ezt a véka aranyat. Úgy süsse meg, hogy az belé ne melegedjék a kenyérbe, s méges karéja legyen.

Alig telt belé tizenöt perc, már a kenyeret hozták, készen volt.

— Na, fiam, ezt a kenyeret te tedd belé a hátizsákodba, de ezt a kenyeret te ne kezd meg addig, amíg olyan örömet nem érzel a szüvedbe, amilyen még sose volt. Akkor megkezdheted a kenyeret, de addig ne. A másik véka aranyat töltsd belé a nyereg kápájába. S állj meg fiam — azt mondja —, hogy adjak neked egy bizonyítványt, mert ha hazamész, s te kezdel valami vásárba indulni, hát hamis a világ (már akkor es királyság volt), hát kezdenek nyomozni a csendőrök. Olyan bizonyítványt adok neked, hogy mehatsz, vásárolhatsz, nem bánt senki.

Akkor elment a ministerelnök maga, s elévett egy tizenkét lövésű revolvert.

— Na, fiam, neked erre es szükséged lehet. Nem tudod, kivel találkozol, akkor még hasznát veheted.

Megköszönte szépen.

— Hát meg vagy-e elégedve, fiam, amit fizettem?

— Jaj, ministerelnök úr, nem tudom megköszönni soha magának, amit fizetett, ezt elő nem gondoltam.

— Megérdemled, fiam.

S akkor leborult a lábához, s megcsókolta a lábafejét a ministerelnöknek, a kezét a jóságáért.

— De még azt es megmondom fiam, hogy te a járt utat a járatlanért sose hagyd. Történik — azt mondja —, hogy el akarsz egy olyan helyen menni, hogy kanyarog az út, menyen egy ösvény keresztül. Csak menj előre az igaz úton. Járt utat a járatlanért ne hagyd. Megértetted?

— Meg. Köszönöm igen szépen.

Na, akkor kimenyen, elbúcsúzott tőle. Mind a kettő sírt, a ministerelnök is megsiratta. Ő felszökött a lovára. A ministerelnök kiállott a folyosóra, s

addig nézte, míg látta a szemével. De a város népe, ki az útjában volt, mindegyik búcsúzott tőle, mind siratta, annyira szerette mind azt az embert. És szépen eltávozott.

Hát immár elhaladott ő a fővárosból, kiért, haladott az úton előre. Egyszer látja, hogy keletről jó két lóhátas. Amott ott volt egy keresztút. De úgy hajtották azokat a lovakat, hogy habba voltak kerekedve a lovak.

— Jaj — gondolja magában —, be hülyék ezek, mért kell így kergetni ebben a melegben azt az állatot, hová sietnek ezek úgy?

Hát mire odaért a keresztúthoz, azok es odaértek. Hát ez erőst szép tiszt ruhába volt felöltözve. Szépen ki volt fejlődve, kövér ember, olyan volt, mint egy tiszt. Hát azok már távolról köszöntek neki előre. De törökül, mert még Törökországban voltak. Jó napot köszöntek, hát fogadta. Azt mondja:

— Hová siettek tük, mért kergetitek azokat a szegény állatokat, nem látjátok, milyen meleg van?

— Hát — azt mondja — séetünk. Megláttuk magát, hogy találkozunk.

De amint beszélgettek, ez a török észrevette, hogy ezek nem született törökök, mert úgy akadott a nyelvük a török beszéden. De az úgy tudott törökül, mintha török születés lett volna.

— Hát kik vagytok tük, honnan jöttök? — kérdezte ezt a kettőt.

Hát azok mondják:

— Ebből s ebből a városból jövünk.

— Hát miféle felekezettből valók vagytok?

— Mü magyarok vagyunk. Tíz esztendeje, hogy itt szolgálunk, s most menyünk haza.

— Ne — azt mondja —, magyarok vagytok?

— Azok.

— Hát én es magyar ember vagyok. Hát tük honnan valók vagytok?

— Magyarországiak — azt mondják.

— Hát én es magyarországi vagyok.

— Hát akkor menjünk hárman.

Hát megörvendett ez a kettő, hogy nekik pajtásik van. Látták, hogy jól kitelt ember, kemény ember. Lassan eresztették a lovikat, sorba álltak hárman, s úgy beszélgetve menegettek.

Egyszer azt mondja az egyik pajtás:

— Jó volna, pajtás, szállást keresnünk, ne menjünk éjjel.

— Én es úgy gondolom — mondja ez a török. — Én es úgy gondolom, éjjel

pihenjünk az a ló meg mü es.

Meglátták ők jó távolról, hogy egy várost elérnek. Azt mondja ez a török:

— Lássátok azt a várost — azt mondja —, ott szállást kérünk.

No hát, megsorkolták a lovikat, troppot vágtak, elérték a várost, mire a nap szentült el. Hát bémentek ők a legelső házhoz, megálltak. A lovakat megkötték, s bémentek mind a hárman. Lássák, egy fiatal menyecske van odabé, s az espár körül dolgozik. Jó estét köszönnek. Fogadja a menyecske. No, azt kérdezi ez a török:

— Van férje magának?

— Van.

— Hol van?

— Az erdőbe, de mindjárt hazajő — azt mondja —, métt keresik?

Azt mondja:

— Szállást kérnénk az éjszakára három lónak s három embernek, ha adnának.

Azt mondja a menyecske:

— Bójöhetnek bátran. Adok jó vacsorát, jó ágyat, s itt pihenhetnek regvelig. Lovaknak jó istálló van.

— De a férje nincs idehaza — mondja a harmadik.

— Nem haragszik meg, hogy maga befogad?

— Dehogy haragszik — azt mondja —, mü egy akaraton vagyunk.

— Hát — azt mondja az a két ember —, hát maradjunk itt?

Azt mondja ez a harmadik:

— Menjünk tovább, ahol honn van a házigazda.

Azt mondja ez a kettő:

— Hát mért? Jó szívvel befogad, jó ágyat, jó vacsorát ad, hát mi kell még egyéb?

— Hát ide hallgassatok — azt mondja ez a harmadik —, tü, ha maradni akartok, maradjatok, de én nem maradok itt.

Azt mondják:

— Hát miétt? Látod be szüvesen fogad bé.

— Bé — azt mondja —, de én itt nem maradok.

Evvel felkerekedett, jó éjszakát kívánt, s elment. S ő elment valami harmadik házig. Látott egy jó világosságot, s az ember az udvaron járkált, s bément oda. Jó estét köszönt. Fogadja az ember:

— Mi tetszik?

S mondja, hogy szállást kérne magának s a lovának.

— Szüvesen — azt mondja —, van itt hely a lovának es, magának es. Jöhet bé bátron.

Mindjárt béményen a lovával, a házigazda megfogta a ló kötőfékszárát, bévezette az istállóba. Szénát tett elejbe.

— Majd továbbacska abrakot es adok, maga csak menjen bé a szobába — azt mondja.

Azt mondja az ember:

— Nem menyek bé a szobába, előbb menyek bé a városházára jelentkezni, mert én útas ember vagyok, s megjelentkezem.

— No hát — azt mondja —, ha visszajő, kész lesz a vacsora, eszik s lepihen.

Hát ő el es ment. De senki nem gondolta volna, hogy nem török, nem árulta el, hogy magyar. Elmenyen a városházához, hát koppant. Béményen, látja, ott van két csendőr, a városbíró meg valami nagy urak odabé.

Béköszön, s fogadják. Mondja, hogy métt jött, megjelenti, most érkezett meg a városba. Idegen ember, szállást keresett, s jött, hogy megjelentkezzék. Azt mondják:

— Hát honnan utazik maga, hol az igazolvány?

Előveszi azt az igazolványt. Előmutatja, hát összeneznek azok az urak, csendőrök mind. Hát nezik az, embert, tetőtől talpig. Hát mindjárt széket adnak néki, hogy üljön le, s beszélje el, milyen világ van a fővárosban. Belé volt írva, hogy húsz esztendeje a miniszerelnöknél lakott volt. Hát becsületes embernek nezték. Elévettek nagy doboz kubiscigárt. Elszívta, cigarettázott, mint a törökök. Hát kezdi kérdezgetni. Okosan beszélt. Bort vettek elé, tisztelték. Becsületes embernek nezték; ez az igazság, ez a törvény, jelentkezni, bármi történik a városban. Ott ült kicsit.

— Immár eltávozom, mett a lovamot meg se abrakoltam.

Kezet fogott, elkezelt mindegyikkel. Elmenyen, s megállott a kapuban. Gondolkozik. Gondolja magába, jó lesz bemenni a cimboráit megnezni, hazajött-e a házigazda. Neki eszébe jutott, hogy mit mondott a miniszerelnök, hogy hol a házigazda nincs honn, ott ne maradjon. Gondolta magában, megzezi, hazajött a gazda, nincs ott valami baj?

Elmenyen oda, béményen lassacskán a kapun, nagy lámpás még égett. Hát látja, hogy a két cimborája az asztal mellett van, a menyecske nagy

kitüzesedve az espár mellett. Hát beszélgettek ott szépen. De az ember még nem volt hazajőve, a házigazda. Gondolja magában, hogy ő elmenyen hátra, megbúvik egy kicsit, megjő a gazda, mit szól hezzá, hogy ő az idegeneket befogadta nála nélkül. Hát a ház hátulsó végénél volt egy színyalj, s a lámpás ég. Kisütött oda. Hát ő elmenyen oda, s az ablak mellé meghúzódott. S voltak ott valami boronák, megtámasztva a falnak, oda bébújt, hogy ha valaki jő, őt ne lássa meg. S ott ő hallgatózik, várta a jövendőt, a következőt.

Egyszer hallja, hogy a kapu megnyílt. Gondolja magában, most jő a házigazda. De bizony nem a házigazda volt, hanem egy fiatal diák legényke. Az es meghallta, hogy nagy lárma van a házban, az es bébújt a szín alá. De ő nem látta azt az embert. S bétékintett az ablakon. Meglátta, hogy két idegen ember van bent, s beszélgetnek a menyecskével. Hallgatózott egy kicsit, s akkor az ablakot megkoppantotta. S a menyecske észrevette, hogy az ablakot megkoppantotta, s kijött, azt a két idegent bennhagyta. Hát jó estét köszönt. Fogadta a menyecske. Azt mondja:

— Ki van odabé?

Azt mondja:

— Két idegen utas, békéredztek szállásra az éjszakára, s befogadtam.

Azt mondja a deák:

— Hát métt fogadtad bé?

— Hát befogadtam, hogy így akarom, hogy befogadjam. Mért, nem tetszik neked?

— Hát nem nagyon — mondja a legény.

De ez hallgatja a borona alatt, hogy mit beszélgetnek.

— Hát — azt mondja — hadd el, ne haragudj, mert még jovunkra válik nekünk es.

Azt mondja a legény: — Hát hogy értsem én ezt? Nem értem, hogy mit beszélsz te.

— Hát úgy — azt mondja —, hogy az uram hazajő, s adok vacsorát neki, ezeknek es jó vacsorát adok, ágyat vetek, lepihenjenek. S az uram es lepihen, s mikor elaluszik, előveszem a disznóölőkést, beléütöm a szüvibe, s megölöm. Akkor azt a kést kihúzom s véresen beteszem ezeknek az idegeneknek a párnája alá, s reggel elmenyek, jelentem, ne, befogadtam ezt a két utast, s megölték az uramat.

És ez a borona alatt végighallgatta.

— És így a csendőröket idehívom, felvizsgálják, megtalálják a kést. A kés lesz a tanú, hogy ők ölték meg, az ő fejük alatt kapják meg.

Azt mondja a legényke:

— Jó es lesz, ha sikerül a terved.

— Hát meglátod, hogy sikerül.

Akkor esszekapcsolódtak, elkezdtek csókolkodni a két fiatal. Ezt nezte a borona alatt a másik. Akkor immár tudta, hányat ütött az óra, ez a török. Eszébe jutott a miniszterelnök szava, hogy milyen tanácsot adott neki. Akkor ez a török immár látta, hogy mi a baj. Kiragadta a zsebkését, s amint ott ők gyönyörködtek, csókolódtak, addig a diáklegénykének mind a kettő köpenyének a szélét lecsípte, s a köpenynek a két szélét belétette a zsebébe magának.

S akkor elkezelt a deáklegény az asszonytól, s elment. Akkor ez es esszeszedte magát a borona alól, s kikelt, s elment ő es. És visszament oda, ahol a lova volt, ahhoz a házhoz. Bémenyen, jó estét köszönt, s ott várták. A vacsora készen volt, mindjárt odaültették az asztalhoz. Azt mondja a házigazda:

— Nézze, uram, nincs métt kimenjen az istállóba, én a lovát megabrakoltam, egyék, pihenjen le!

Szépen becsübe vették ott. Nahát, evett az ember, s lefeküdt. Aludt ő reggelig, jól aludt. Akkor reggel korán fölkel, kimenyen az istállóba a lovához, hogy nézze meg. Megnézte a lovát, lehányta alóla a trágyát, hozott neki szénát. Akkor kiment ő a kapun küjel. Megvigyázkodik, hogy lássa: egyik kapuba es háromnégy ember, a másikba es emberek, asszonyok beszélgetnek. Hát odaköszönt ő a szomszédhoz:

— Jó reggelt adjon Isten!

— Adjon Isten!

— Miből áll ilyen korán a diéta? — kérdezte ez.

— Mondjanak nekem es valamit, hogy mi az újság. Azt mondják:

— Micsoda? Maga nem hallta, mi történt az éjszaka?

— Hát hogy tudjam én, mikor nem keltem fel az ágyamból.

— Nem hallta — azt mondja —, hogy itt a szomszédban egy asszony befogadott két idegen utast, s jól ellátta vacsorával őket, finom ágyat vetett nekik, s az ura oda volt az erdőbe, s amikor hazajött éjjel, megölték az ágyában szegényt!

— Jaj, nem létezik, hogy még ilyen es történjen! — azt mondja.

— De, komolyan. Ez igaz. El es vitték a bűnösöket a csendőrök.

— Hát elég nem jó, ha így van.

Mondja a házigazdának, miféle beszéd van künn, s miféle beszédet folytatnak.

— Hát nem hiszem — azt mondja —, két utasval jöttem, nem néztem én gyilkos embereknek őket. De mondják, hogy el es vitték immár a csendőrök a városházára őket.

Azt mondja a házigazda:

— Na, kelek fel, menyek bé a városházához, hogy halljak többet. Jöjjön maga es.

— Dehogy menyek. A lovamat el kell lássam — azt mondja —, majd elmenyen, aztán elmondja, mi hír van.

Avval a házigazda elmenyen. Egyszer jó haza a házigazda, azt mondja:

— De igaz, komoly dolog, hogy megölték a házigazdát, s elhozta két csendőr, s bécsukták, s el es vannak ítélve. Három napra akasztják fel őket: halálért halál.

„Hej — gondolja magában a török —, jól mondta a miniszerelnök. Hívtam őket, nekik tetszett a helyzet. most kaparodjanak, ha ki tudnak.” Azt mondja ez a török neki:

— Immár mindegy, nem menyek én se addig el, míg ezeknek el nem válik, míg fel nem akasztják őket, hogy lássam meg, immár megvárom, hogy legyen vége. De — azt mondja — felkérem a házigazdát lenne szüves, hogy a két lovat ide hozom, a cimboráim lovait, én megfizetem az utolsó szál abrakot es, istállót, mindent, csak engedje meg, hogy hozzam ide.

— Szüves vagyok — azt mondja —, csak hozza ide, itt elférnek, csak hozza ide!

Oda es vitte a lovakat, s éppen úgy ellátta, mint a magáét.

Nahát, eljött a harmadik nap. Verik a dobot, aki látni akar akasztást, jöhet, mert két bűnöst akasztanak fel egyszerre.

Azt mondja ez a házigazda:

— Maga eljön-e? Menjünk előre, hogy halljunk valamit. Én úgy szeretem ilyen helyre menni, sokfelől jönnek az emberek csudára, egyfelől egyik hírt hall, másfelől mást. Jöjjön maga es!

Azt mondja az a török:

— Csak menjen maga, én es elmenyek majd később, csak előbb ellátom a lovakat, megetetem, megítatom, aztán én es elmenyek.

A házigazda elmenyen, s ez otthonmaradott. Megabrakolt, megpucolta őket. Maga szépen kiöltözött.

Hát egyszer hallja, hogy viszik a pajtásait. Harangoztak, késérte a pap, ott volt immár a hóhér. Menyen a nagy tömeg nép, késérik a városon, s végén volt az akasztófa. Hát futnak a népek, mennek. Először csak nyugton nézte őket, nem ment.

Egyszer, mikor elhaladtak, mikor gondolta, hogy érnek ki a városból, akkor felpattant a lova hátára. Egy más úton elkerült, egy mezei úton vágatva, ahogy csak mehetett. Ott immár kiértek a város végére, elérték az akasztófát, ott immár megálltak. Tenger tömérdek nép volt ott. Hát a hóhér már fel van állva, hogy felhúzza őket. De nem szabad ám felhúzni, olyan könnyű beszédre, mert a hóhérnak muszáj előbb megvigyázkodjék a világ négy részére, hogy nem jö-e valaki mentője, valaki annak a bűnösnek. Nem szabad, hogy ő felhúzza.

Hát egyszer látja, hogy keletről jő egy lovag. De úgy jött, hogy, mint egy villám, s egy fehér kendőt lobogtatott a kezében. Azt meglátta a hóhér, s mindjárt pardont kiáltott, hogy jő egy hírnök, s azt ide kell várni. Nahát, csend lett, csak ágaskodtak a népek, ki lehet, ki jő. Hát megérkezett, ő odamenyen, hát a lóról szakadt le a hab, úgy meghajtotta a lovát. Elkiáltotta magát, hogy:

— Kit akarnak akasztani?

Hát felelnek, hogy két bűnöst, két gyilkost.

— Hát tudják magik, hogy ezek gyilkosok?

— Hát hogyan tudnék, megkaptuk a kést a fejük alatt — csendőrök mondták.

— Hát — azt mondja — nem szabad felakasztani őket, nem érdemesek az akasztófára.

— Hát maga honnan tudja?

— Tudom. Az emberek ártatlanok.

— Honnan tudja maga, hogy ártatlanok?

— Ha szabad elmondanom, engedjék meg, hogy mondjam el!

De ott volt az a deáklegényke es, ott volt a felesége es.

— No — azt mondja —, el es mondom, csak előbb fogják meg ezt az asszonyt s ezt a legényt, s kötözzék meg.

Megtették.

— Hát maga kicsoda?

— Jól ösmernek, ki vagyok, jelentkeztem a városházán.

Mutatja az igazolványt. Mindenki mondta, milyen okos ember, hogy a miniszerelnöknél volt húsz esztendeig. Városbíró mondta:

— Igaz, üsmerem, jelentkezett ez az ember nálam. Akkor ő elmondta, hogy:

— Velik jöttem én, nem ismertem ökönt hamis embernek, sem gyilkosnak, de — azt mondja — én nekik mondtam, ne maradjanak ott. De nekik tetszett a hely. De én nem maradtam ott, én elmentem oda,

hogy lássam meg, hogy a házigazda hazajött-e, hogy nincs-e valami vaj, hogy hír nélkül befogadta őket a háziasszony, s ne, mit láttam a színyalj alatt? Én vártam a következőt. — Azt es megmondta, hogy a miniszerelnök milyen tanácsot adott neki. — De nem a házigazda jött, hanem a legényke, az jött bé. S akkor esseölelekeztek, akkor kezdte kérdezgetni, hogy milyen idegeneket fogadott bé.

— Két utast fogadtam bé. Hát nem tetszik neked?

S azt felelte vissza:

— Nem nagyon.

— Hadd el, mert nekünk még jovunkra válik ez. Akkor azt mondja:

— Hogy értsem én ezt a beszédet?

— Úgy — azt mondja —, hogy mikor elalusznak ezek az idegenek, s az uram es elalszik, előveszem a disznóölökést, beléütöm a szüvibe, s véresen béteszem az idegeneknek a feje alá, s az lesz a tanú, hogy az idegenek ölték meg az uramat, s akkor élünk ketten kedvünkre, s nem ilyen lopva.

Hogy eszrevettem, hogy miről menyen a szó, én azonnal a két köpeny szárnyát levágtam a zsebkésemvel. És így beléttettem a zsebembe, s ha nem hisznek nekem, itt a jegy — kivette a zsebéből. — Itt van, mérjék oda!

Akkor abba helybe a hóhér elcsapta ezt a kettőt, s a deáklegénykét felhúzták. És az asszonyt elvitték haza a rendőrök. Felsaccolták, hogy mit ér a vagyonuk, s aszerint azt a vagyont szépen elosztották, annak a két utasnak, akit bűnösnek tartottak, s egy részt adtak a töröknek, aki felvilágosította őket. S így aztán elbocsátották ezt a hármat, az asszonyt meg örökre elzárták. Azt nem akasztották fel, hanem örökre elzárták.

Így szabadult meg a két ártatlan ember. Akkor hazamentek a szállásikra. Házigazdának szépen kifizette, amit követelt, még többet es adott, mert a lovakat tartotta, duplán. Aztán összeszedték magikat, s elindultak útra. Azt mondja a török nekik:

— Lássátok, pajtások, nektek megmondtam, hogy ne maradjatok ott, ahol a házigazda nincs ott, de nektek tetszett. De ha én utánatok nem nezem volna, tū most ártatlanul az akasztófán függnétek.

Hát kezét-lábát csókolták, hogy megmentette a haláltól őket. Köszönték. De az a kettő azt mondta, hogy:

— Azt a pénzt neked adjuk, amit kaptunk, mert te érdeveled meg.

— Nincs szükségem az ilyen pénzre nekem, s inkább azt es nektek adom, amit én kaptam.

De ezek erővel a zsebébe nyomták a pénzt:

— Mert ezt te érdeveled meg, te szabadítottál meg a haláltól.

Nahát mennek, mennek, mendegélnek. Hát elértek egy olyan helyre, hogy a császár út kanyarodott, megkerült egy hegyet. És ott ment egy ösvény bé egyenesen. Azt mondta az a kettő, hogy

— Jó volna, hogy az ösvényen bémenjünk, hogy kerüljünk el. Espóroljuk meg!

— Nem menyek én.

— De meglátod — azt mondják —, mire te odaérsz, mü akkorra étetünk, eszünk, s meg es pihentünk, akkorra érsz oda csak.

— Nem bánom — azt mondja —, én a járt utat a járatlanért nem hagyom. Tū ha menni akartok, menjetek, de én nem menyek.

Ők mentek. De a török szép csendesen az úton ment.

Alig mentek ezek puskalövésnyire, hát egy olyan lármát hall, olyan kiabálást. Hát egyszer szól a puska úgy, hogy hogy, hogy csak ropog, puskalövések, sivalgás, kiabálás, minden. Hát azt mondja:

— Nem hallgatnak reám, s nem fogadnak szót s immár bajba estek. Ott megváltottam a haláltól őket, s újra belémentek valamibe. Megmondtam neki, jöjjenek, ahol én, nem értették meg.

De mégis ment bé utánik, hogy lássa meg, mi baj van. Hát bémenyen az erdő közti, látja, hogy tizenkét tolvaj körülvette őket, s kiabálnak:

— Állj meg, ide a pénzedvel vagy az életeddel!

A szegény lovak habba voltak keveredve, úgy nyargalnak, s ezek lövöldöznek utánuk. De mikor meglátta a török, milyen bajba vannak ezek, utánuk, s a rablók üldözték őket, lóháton voltak ezek es, elévette a tizenkét lövésű revolváját, s úgy eltalálta, hogy mind a tizenkettőt levette a lóról. Csak amúgy bucskáztak le a lóról. És akkor ő megsorkalta a lovát, s utánuk. Mind kiabált utánuk:

— Álljatok meg, tü két szerencsétlen, álljatok meg. De azok nem álltak meg, azt számolták, hogy a tolvajok jönnek. Úgy meg voltak jedve, hogy nem esmerték, hogy ki szól nekik, csak mentek előre. Annak a töröknek erőst jó futó lova volt, megsorkalta, s eléjük került. Akkor üsmerték meg, hogy ki.

— Álljatok meg!

Megálltak, de emberszín nem volt bennük.

Azt mondja a török:

— Ugye, megmondtam, hogy jertek utánam, hogy a járt utat ne hagyjátok a járatlanért, de tü többet akartatok tudni, mint én. Ugye, kivettelek a halál torkából, s itt újra belémásztatok. Azt akarjátok, én tüktöket addig verjelek, hogy meghallgassam, amíg szuszogtok?

— Jaj — azt. mondják —, meg es érdemeljük a verést es, de neked nem tudjuk megköszönni a jóságodat. De hadd el, ezután, ha a tűzbe mondod, menjünk bé, oda es bémenyünk.

Nahát, kiérték a császár útra, s ott megálltak. Ettek ők, s ezek csak örökké könyörögtek, hogy ne haragudjék:

— Látjuk, neked van igazad, ezután szót fogadunk neked.

Akkor ettek-ittak, elindultak újra előre. Hát addig mentek, hogy már közeledtek Magyarországhoz. Isten megsegítette őket, bé es értek Magyarországra. Akkor megálltak, s azt mondja ez a kettő, neki:

— Elég sajnós, el kell váljunk egymástól, met mü megyünk nyugat felé, s te mész kelet felé.

— Nahát, ha el kell váljunk egymástól, akkor váljunk.

Kivette a zsebéből a pénzt:

— Ez a tehétek, menjetek Isten hírével!

— S nem kell, s nem kell.

— De ez a tehétek — levette az útra —, vegyétek föl, nekem nem kell!

No hát, elbúcsúztak egymástól. Elmentek a maguk útjukra, ez meg hazafelé.

Hát mikor beért a falujába:

— Uram Jézusom, hálád legyen — azt mondja —, megértem, hogy a falumat megláttam!

Este lett. Megkereste azt az utcát, ahol lakott, s elment haza. Mikor hazaért, látja, hogy egy falás kert sincs kereken.

— Jaj — azt mondja —, látszik, az én feleségem nagy szegénységben volt,

ha még a kertet es elégette.

Lekötötte a fához a lovát, s bémenyen az ablakba. A lámpás még égett, süttött ki. Bénez az ablakon, hát látja, az asztal meg van terítve, étel, ital, az asztalon, hogy az asztal lába meg volt görbülve, immár nem bírta meg a sok süteményt.

— Jaj, mi van itt, hogy olyan nagy készítés van itt? A felesége nagy fehér karincásan forgolódik, még akkor ő es hordja az asztalra a sültet, tyúkokat. Hát látja, hogy két fiatal pap ül az asztal mellett, s a felesége akkor es hordja nekik az ételt s az italt, s mikor töltött nekik, örökké megcsókolta. Akkor a másikhoz ment, Öntötte belé az ételt a tányérjába, azt es megölelte, megcsókolta. Úgy megharagudt, hogy ragadott a zsebébe, hogy a revolverrel bélőjön. Gondolta, meglövi mind a hármat.

— Hát mi az, az én feleségem a papokkal szerelmeskedik? Hát ezért szenvedtem én érte, sajnáltam, hogy én így hagytam?

Kivette a revolvert a kezébe, akkor eszébe jutott neki, hogy mit mondott a miniserelnök, hogy az estéli haragot hagyja reggelre. Akkor gondolta magában, hogy idáig minden bételt, amit mondott a miniserelnök. Béteszi a zsebébe, s elhagyja reggelre a haragját. Hát nem lőtt bé, hanem megsérült. Elmenyen, a szomszédba egy nagygazda ember lakott. Elmenyen oda, s a lovát megkötte. Békoppant az ajtón. Jó estét köszönt, de törökül. Fogadták odabé, s kezet fogott a házigazdával, s az asszonyval is. Azt mondja törökül:

— Hogy vadnak, hogy élhetnek?

Azt mondja az ember magyarul, hogy:

— Én nem tudok másképpen csak magyarul, én magyar ember vagyok. Hát köszönt bé jó estét, azt es magyarul fogadta.

— Akkor — azt mondja — én es tudok magyarul, ha maga magyar ember.

— Hát Isten éltesse, ha tud magyarul, mert nem tudok más nyelven, mint magyarul.

Mert úgy nezett ki, mint török tiszt, olyan ruhában volt.

— Hát — azt mondja — arra kérném a házigazdát, hogy befogadna az éjszakára szállásra, s a lovamnak es az istállóba adjanak helyet.

— Hogyne, emberé a szállás, Istené a nyúgodalom, egy útas embernek, tessék. Na, csak nyúgodjon maga, pihenjék, én ellátom a lovát, maga fáradt, üljön csak!

- Kimenyen, a lovát békötötte, adott neki szénát. Visszamenyen a házba.
- Maga honnat utazik?
- Messziről jövök. De bocsánatot kérek, hogy ide jöttem, de nem ide akartam jönni, hanem a szomszédba kérni szállást. De — azt mondja — nem tudom, miféle rend van ott?
- Ott nagy rend van — mondja.
- Úgy van terítve, hogy az asztal lába meggörbült, s most es hordják az étel oda bé. Én megserültem, s bėjöttem ide.
- Azt mondja a gazda:
- Métt, oda es bémehetett volna.
- Dehogy, azt szokták mondani, hívatlan vendégnek ajtó mögött a helye. Aztán bėjöttem ide.
- Hát nem jött rossz helyre.
- Hát nem tudom felejteni, hogy meg van rakva az asztal. Mi lehet ott, lakodalom-é, keresztelő-é?
- Azt mondja az asszony, a háziasszony, hogy:
- Hát ott bizony akkora öröm van, hogy azt ki nem lehet mondani. Tudja-é — azt mondja —, hogy az a szegény özvegyasszony örökké sírt, örökké keseregte, hogy húsz esztendeje, hogy a nap elszentült előtte, s máig a nap fel nem jött. Aztán meg feljött fényesen, az áldott nap megsütötte őt es.
- Hát mért, hogy értsem én ezt?
- Én megmondom, ha meg akarja tudni. Immár húsz esztendeje, hogy ögyvez ez az asszony, az urát a farkasok eltépték. Született azután egy ikergyermeke, s annak a bújában bujdosott el az ura, hogy nem volt gyermeke, s nem tudták, hogy az asszony hogy van. De immár késő volt, szegény világra hozta gyermekeit. Az állam elvette mind a kettőt egy esztendő után, hogy szoptatta. Elvette az állam, s kiiskoláztatta, s lett belőlük két pap, a két gyermekből. És azután sohase látta az édesanyjik őket, s máma hazajöttek. Holnapi nap szentelik fel őket, itt lesz az első miséjük a szülőházájukba. Itt születtek, itt szentelik fel. Hogy örvend azoknak az édesanyjik. Azt ha látná őket, hogy ez hogy a keblére zárja mind a kettőt. Akkor gondolja csak el a nagyságos úr, mekkora öröm lehet. Húsz esztendeje már, hogy nem látta az urát, s tizenkilenc esztendeje, hogy a gyermekeitől elvált. Itt mondják holnap az első miséjüket.

Akkor kezdett dobogni a szüve az embernek. Áldott legyen az a miniserelnök, aki neki ilyen tanácsot adott. Hogy az estéli haragot hagyja regvelre, s ha regvel haragszik meg, hagyja el estére. Akkor azt mondja az az ember:

— Felkérem a háziasszonyt, hívja bé azt az asszonyt.

Azt es mondta az az asszony:

— Nekünk keresztkománk. Mü támogattuk az asszonyt szegénységében, mü hordtunk neki eleséget, mü sajnáltuk, s mások es vittek nekik, hogy volt mit egyenek, mert mindenki sajnálta.

— Hát akkor — azt mondja —, legyen szüves, hívja bé azt az asszonyt, lássam meg!

A házigazdasszony azt hitte, meg akarja ajándékozni ő es. Hát bé es menyen az asszony. Fehér karincát kötött, s bémenyen. Mindjárt fölálltak mind a hárman az asztalnál, hogy meglátták, hogy bélépett. Mondták a papok:

— Édes keresztanyám, hát ide jött? Hát keresztapám hol van?

— Hát eljő ő es majd továbbacska.

— Hát métt nem most?

— Hát — azt mondja — most nem lehet, mert vendégünk jött, egy idegen úr, s béküldött, hogy legyen szüves, jöjjön bé, komaasszony, magát hívja.

Hát azt mondják a papocskák:

— Ki lehet az? Nem üsmerjük. Akkor mü es bémenyünk, édesanyám.

Hát bémentek mind a hárman. Hát bémentek. Felszöktek az asztaltól a házigazda, az idegen es, kezefogtak. Az asszony félreállott az ágy mellé, szégyellte magát, szemérmes volt. Azt mondja az idegen úr:

— Maga mért áll félre?

— Jó lesz nekem itt es.

— Hallottam, maga ögyvez.

— A biz én, immár húsztendeje.

— Hát hogy halt meg az ura, miféle betegségben?

— Azt a farkasok tépték szét.

Azt mondja:

— Hát az igaz volna? Hát lehet, nem es igaz. Hát ki látta?

— Dehogynem igaz — azt mondja.

— Hát hogyha azt mondanám, a maga ura életben van!

Jaj, nagyot kacag az asszony:
— Jaj, az én uramat befogta immár a föld pora, immár el es porlott immár a teste es.
— De hogyha életben volna az ura, mit szólna hezzá? Én azt mondom, hogy nincs meghalva.
Azt mondja:
— Ó, azt immár nem hiszem. Nem tudja velem elhíttetni senki, hiszen halottlevel es van róla. Hogy élne az én uram?
Azt mondja:
— Hát volt-e valami jegye az urának?
Azt mondja:
— Volt.
— Miféle?
— Volt a bal hunya alatt egy szömölcs.
Akkor kibongolózott az ember, kivette a nyakába az ingét:
— Ilyen volt-é?
— Tisztán olyan volt az én uramnak es, ilyen szömölcs.
— No, feleség, akkor bizonyosulj belé, hogy én vagyok az urad, ketten mondtuk el a hitet az oltáron, ketten esküdtünk meg. Tévedtek, hogy a farkasok eltéptek, met nem téptek el.
Mikor meghallták a papocskák, hogy az ő apjik él, egymás fején szöktek keresztül, úgy kapcsolódtak az apjikhöz. Felesége, papok, házigazda mind sírtak örömben. Így aztán elmentek szépen ki az asszony házáig. Tizenegy óráig ettek, ittak, beszélgettek, s akkor azt mondják a papocskák:
— Idáig ettünk, ittunk, beszélünk, nekünk immár nem szabad együnk, igyunk többet, holnap megyünk áldozni.
Ők es lepihentek.
Másnap felkérték a papok az apjikat, hogy regvel legyen ott a miséjükön.
— Mikor az elsőszülött fiad mondja előbb a misét, a fiatalabb prédikál, s mikor a fiatalabb mondja a szent misét, én fogok prédikálni.
Aztán másnap milyen parádésan vitték el a templomba őket! Az embert két ember kellett fogja, ájult el a templomban az örömtől.
Ki lett a mise, aztán lett egy lakodalom. Kenyeret megszegették. Akkor olyan örömet érzett az ember, amilyen örömet soha nem érzett. Mikor megszelte, az a sok arany kiömlött az asztalra, jaj, akkor mekkora öröm lett!
— Édesapám, hol kaptad ezt a sok aranyat?

Akkor odaadta azt az igazolványt, fölolvasták, s akkor megtudták, hogy hol szolgált. Akkor megmutatta:

— Nekem még egyszer ennyi van.

Nyeregkápájából kiöntötte. Jutott abból az egész falunak. Osztán csináltatott egy kérelmet a ministériumba az apjik, hogy rendeljenek a papokból egyet az ő falujikba, a másikat a szomszédba, hogy lássa őket mindennap, ha a templomba megy.

Aztán éltek jó világot. Meggazdagodtak, aztán grófok lettek. Jutott a szegényeknek es kiosztani. Osztán csináltak kertet, de nem annak a háznak, mert emeletes házat vettek.

Itt a vége, szaladj véle, holnap legyen a vendége!

SZEGÉNYEMBER NYERT PERE

Volt egyszer, hol nem volt, volt ezen a világon egy Isten-próbára-tette embere. Szegény volt, nyomorúságos életű volt az Isten teremtette embere, olyan, hogy csak szerencsétlensége lehetett nyomorultabb nála. Hát volt ennek a szegény embernek egy jómódú komája. Hát ez a gazdag komája meghívja a szegény komáját egy heti munkára segítségül dolgozni.

Vasárnapra kelve azt mondja a szegény ember a gazdag komájának, hogy adja oda hétfőn a két ökrét, hogy hozhassa haza azt a fiókocskányi szénáját, nehogy az eső odakapja. Azt mondja a gazdag koma:

— Nem adom én, komám, holnap semmiért az ökreimet, mert nekem is kell, hanem ma ott vannak, vigyed.

Eleget a szegényember, hogy

— Né, komám, ma vasárnap, az Isten napja, hát adja holnap.

Hanem azt a felfuvalkodott gazdag komát meglágyítani nem lehetett. Azt felelte:

— Ha tetszik, ma elviheted, ha nem tetszik, elmehetsz. Vasárnap is eszel, dolgozz vasárnap is.

Mit volt mit tennie a szegény embernek, elfogadta az ökröket, hogy vasárnap fejében hozza bé a szénáját.

Szerencsésen fel is rakta, s azzal hazaindult. Hanem hogy történt, hogy nem, a falu végénél az egyik ökör csak elbőgi magát, nagyot tántorodott, s vége volt. Kifordult a járomból. Hej, búsult a szegény ember, hogy miért is fogadott szót az ő lelketlen komájának. Bizonyosan a jó Isten verése ez

rajta. Hát mi is lehetne más? Hanem már csak annyi, hogy ez megtörténék. Csak annyi, hogy elment a komájához, s elmondta az esetet. A lelketlen koma azonban se tette, se vette a dolgot, hanem csak szorgosan útnak indítá a szomszéd város felé hogy per alá fogja a szegény komáját. Mert messze volt a város, estére kelve beszállnak a gazdag koma egyik jó ismerőséhez. Ott a két gazdag mindjárt asztalfőbe ült, ettek, ittak. Hanem a szegényt bezzeg hogy nem hívták elé. Az ott hátul a góc alatt ült. Elővette a tarisznyáját, kivette belőle azt a tökmag-olajjal hamuba sült pogácsát, melyet a szegény ember felesége az útjára sütött. A tűzhelynél megmelengette, s eddegélt belőle nagy szomorún. A házigazda felesége éppen áldott állapotban volt, a tökmagolajos pogácsát megkívánta, s a terhe még azon éjjel, idő előtt elleve.

Nekiesik reggel a házigazda is a szegény embernek, hogy most már ő is megy a szegény embert perelni. Mentek, mentek. A két dölyfös gazda elől. A szegény szomorú ember hátul nagy sóhajtozva, hogy mi is lesz most már vele? A bíró bizonyosan a két gazdag javára ítél. Mit tegyen ő most? Ő biza — gondolja magában — vagy világgá futamodik, vagy ahajt előttük az egyik hegyszakadékba dobja magát, hogy valahogy nyaka szakadjon. Hát úgy is tesz. Hanem a szegény embernek még a szerencsétlensége is szerencsétlen. Mert a hegyszakadék alján egy fapapucsos barát üldögélt, hát annak a nyaka közé zuhant, úgyhogy a szegény embernek semmi baja nem esett, hanem a barát nyaka helyből kimarjult a nagy zuhanás miatt. Hát csak annyi, hallák-e, hogy most már az is a perelőkhöz állott, s mentek most már hárman a szegény ember ellen.

Amint beérkeznek a bírósághoz, a szegény ember komája előadja, hogy ő miért perli a szegény embert. Kérdi a bíró:

— Elismered-e, szegény ember, hogy így volt?

— El én, tekintetes bíró úr, megkövetem szépen, hogyne. A jó Isten vert meg, amiért vasárnap dolgoztam. De amikor egy heti neki tett munkámért sem akarta adni máskor az ökreit, csak vasárnap, muszáj volt, hogy elfogadjam.

— Úgy, hát téged ő kényszerített, hogy vasárnap is dolgozz?

— Úgy van, megkövetem, tekintetes bíró uram. Azt mondotta, vasárnap is eszem, vasárnap is dolgozhatom, ha nem lett belőlem báró.

— Hát te, gazdag ember, hány ökröd van már most?

— Már csak három maradt — feleli a szívtelen.

— Jól van — mondja a bíró —, ezennel ítélem, hogy a harmadikat odaadod a szegény embernek, hogy keresse ki a társát is. S ha nem tudja kikeresni, ezt sem követelheted vissza, miért dolgoztattad szegényt vasárnap?

A gazda eléggé huzakodott, akaródzott, vakaródzott erre-arra az ítélet ellen, de csak annyi leve, hogy bírói ítélet, bírói ítélet, el kellett fogadni. Hát azt mondott nagy méreggel:

— Jó, hát ha ennyibe van, én oda is adom örökre neki, mert tudom, hogy ebben az „antikrisztus” világban nem lesz társa az ökrömnek.

— Hát úgy is jó — hagyta rá a bíró nagy kegyesen. — Hát te, másik ember, miért vagy te itt?

— Hát én is ezt a szegény embert perelném — s el is beszéli, hogy miért.

— Igaz-e ez, te szegény ember? — kérdi a bíró.

— Igaz, biza, tekintetes bíró úr, megkövetem szépen. Ők jól ettek, ittak elől, hát én is ott hátul elővettem a tökmag-olajas, hamuba sült pogácsámat hogy én is vacsorázzak. Ha az az asszony megkívánta, miért nem kért, én jó szívvvel adtam volna.

— De hát, ha ők ettek, miért nem ettél te is ott velük?

— Csak azért, mert ők egy szóval sem hívtak, hogy üljek hozzájuk.

— Úgy?! Ők ettek, ittak, vígan voltak, s téged mégsem hívtak? Hát van-e neked gyermeked, te szegény ember? — kérdezi a bíró.

— Van nekem, tekintetes bíró úr, megkövetem szépen annyi, mint a rosta lika, hogy magam sem tudom szeribe, hogy melyik az estéli, s melyik a reggeli.

— Na! hát azok közül ideadsz egyet a kárbavesztett helyett, értetted-e, ha elveszi, jó, ha nem veszi, úgy is jó, nem az én dolgom. Úgyis ő a hibás, mert ha istenes lélek lakik benne, egy olyan szegény embert, amilyen te is vagy, amint látom, meghívhatott volna vacsorához.

— Már ha így szól az ítélet — feleli a második káros —, nekem nem kell a gyermeke, hanem, hogy a hibámat ehejt jóvá tegyem, inkább én adok neki száz forintot, hogy nevelje ő fel abból azt a gyermeket.

— Úgy is jól van — mondja a bíró. — Hát te, harmadik személy, mi járatban vagy itt?

Elbeszéli a fapapucsos barát, hogy ő is ezt az embert perelné, s elmondja azt is, hogy miért?

— Hát te miért szöktél a nyakába? — kérdi a bíró.

— Én tekintetes bíró úr, megkövetem alássan, amint jöttünk, elgondoltam magamban, hogy szerencsétlen fejemet két gazdag ember is perli. A tekintetes bíróság bizonyosan nekik ad igazat, s mi lesz akkor velem, hát még abból a sok szegény, istenadta növetlen gyermekből? S úgy elkeseredtem ezen a világon, hogy helyből elhatároztam magam beszökni a szakadékba, hátha valahogy megszakad a nyakam, s megválhatok az élettől. Hát én, Isten látja lelkem, egyet se tudtam, van-é valaki a mart alatt, vagy nincs?

— Van-e valamid, te szegény ember — kérdi a bíró —, hogy megadd a tiszteletes úr fájdalomdíját?

— Van ehelyt a tarisznyámban még egy kevés száraz pogácsamálé, otthon pedig a feleségem, s egy csomó éhes, rongyos gyermekem, hanem egyebem semmi az élő világon.

— Akkor én másképp ítélni nem tudok, mint hogy menjetek vissza ahhoz a szakadékhoz, ahol ez az eset történt. A szegény ember üljön oda, ahol a tiszteletes úr ült, a tiszteletes úr pedig onnan, ahonnan ez az ember tette, szökjék ennek az embernek a nyakába, s így vissza leszen adva a kölcsön.

— Már én azt nem teszem — mondja a barát —, sőt inkább, ha már ennyibe van, én is adok száz forintot, hogy engedje el a bíró úr az ítéletet, s hogy vehessen társat az ökrének!

— Ha így van ez a dolog — mondja a bíró —, vedd át, te szegényember, a pénzeket, otthon pedig az ökröt, s élj vele, ha tudsz.

A szegényember örömeiben azt sem tudta, hogy menjen ki az ajtón, hogy ő nyerte meg a pert, s egyszerre hármat is.

Hazament, de gazdálkodott úgy az egy ökrrel s a kapott pénzekkel, hogy utoljára hatökrös gazda lett!

Hát ez így volt, hallák-e. Ha nem hiszik, kérdezzék csak meg a fiait, mert azok ma is élnek valahol, ha meg nem haltak eddig.

A TOLVAJ ISPÁN

Az ispán lopta az uraságot, az uraság büntetésképpen az ispánt levetkőztette, az erdőbe fához kikötötte, hogy ögyék mög a szúnyogok. Két-három óra múlva kiküldte az erdészt, hogy nézze meg, mit csinál?

Az erdész kimönt, nem látszott az ispán teste, annyi volt a szúnyog rajta. Mán akkor kezdtek mögtelni. Az erdész kezdte legyíngetni, hajtani a szúnyogokat.

Az uraság kimönt az erdész után, mert az erdész soká jött, leskelődött utána. Mikor az erdész hajtotta a szúnyogokat, azt mondja az ispán:

— Ne hajtsd el rúlam, ne hajtsd, mert ha ezt elhajtod, még éhösebb gyön.

Akkor mondta az uraság:

— Ereszd el a gazembört, hadd mönjön vissza a hivatalába, ez már lopott magának öleget, ha másikat fogadok, újra kezdi a lopást.

MÁTYÁS LESZ A KIRÁLY

Mátyás király azelőtt bérös volt: álmában angyal által volt jelentődve neki, hogy ű lösz a király.

A gazdájának hat ökre volt, mikor szántott, mindig csára hajtotta az ökröket. Egyszer, mikor a gazdájával szántott, elkezdött az eső szitálni. Azt mondja a gazdája:

— Jó volna már frustukolni, de mindenütt sár van!

Avval Mátyás mögfordította az ekét, a vasra tötte a kinyeret, a tarisznyát mög a tézslára akasztotta. Tíz óra körül löhetött az üdő, azt mondja a gazdája:

— Ma királyválasztás van. Hallod-e, Mátyás, még tés is löhetöl király.

— Akkor löszök király, mikor az ustor nyele kizöldell.

Belemönnék a másik barázdába, kizöldellt az ustor nyele, a borázda közepin a fejire szállt a korona, hogy Mátyás az ustorral csapott az ökörre. Akkor ütődött félre a kereszt a koronán.

Este, hogy beértek, gyüttek érte, vitték az országházba, az országházhon. Mindjárt mögtanult írni, olvasni, ű lött a király. Mikor átvötte az ország kormányát, mivel hogy ű szent volt, az Úristen neki szárnyat adott, nem is volt olyan igazságos király se azelőtt, se azután, nem is lösz!

Mikor hat ökrön szántogatott az egyik, a másik két ökrön, odament akinek hat ökre volt.

— Szántogat kend, öreg?

Mögáll az öreg, két ökrét elvitte, odaadta annak, aki két ökrön szántogatott.

Mén tovább, látja, hogy a paraszt embör hat lovon szánt, odamén, mindjárt mondja:

— Jó napot adjon Isten, öregapám!

Két lovat mindjárt kifogott, odaadta a szögénynek. Mátyás király palotáján annyi ablak van, ahány nap van az esztendőben.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS TOLDI

Mátyás király idejében a magyarok nagyon sokat verekedtek a törökökkel. Mátyás király meg a török basa egymást mindig viccelték. És abban a régi időkben a királyok olyanok voltak, hogy még olyan majdnem félbolond embereket is tartottak meguk mellett, akinek elmulattak a beszédein, tettein.

Hát Mátyás királynak is volt egy Toldi nevű szolgája. Ez valami táltos fiú volt. Az csak úgy hívta Mátyás királyt: „Te, Matyi!” A többek között összekaptak, haragudtak, ezért Mátyás király elfogatta, és kő közé rakatta úgy, hogy csak annyi üredéket hagyott a rakásnak az oldalán, amin lélegzett Toldi.

De aztán a basa megint észhez kapott, kapaszkodott a Mátyás királyra való ellenkezésen. Küldött Mátyás királynak egy botot, amelyről azt kérte, hogy írja meg Mátyás király, hogy a botnak melyik fele könnyebb és melyik fele nehezebb?

Összehívta a tanácsot, de hiába, nem tudták megmondani semmiképpen, hogy melyik fele nehezebb és melyik fele könnyebb. Ezen nagy zshivaj volt a királyi udvarban. Toldinak meg a szeretője volt a szakácsnő. Toldi is meghallotta azt a zshivajt. Mikor a szakácsnő vitt neki eledelt, kérdezte tőle.:

— Ugyan, kedvesem, miféle zshivaj ez?

A szakácsnő azt mondta:

— No, ez a zshivaj azért van, a basa küldött neki egy botot, hogy írják meg, hogy melyik fele a nehezebb, és melyik fele a könnyebb.

— No — azt mondja —, kedvesem, azt mondd nekik, merjenek egy kád vizet, a botot dobják bele, majd a nehezebb fele leül, a könnyebb fele fönn marad. De meg ne mondd, hogy én mondtam, azt mondd, hogy te mintha álmodtad volna.

Csakugyan úgy lett. A szakácsnő bement. A tanács neszezett, de nem tudtak mire menni. Odament a szakácsnő, azt mondja:

— Király öfölséged, én szólhatnék bele? Szólnék, ha szóval nem sértenék — azt mondja. — Ebéd után lefeküdtem, elaludtam. Mindjárt azt álmodtam, hogy kell egy kád vizet merni, a botot beledobni, a könnyebb fele fönnmarad, a nehezebb leül. De mintha csak úgy álmodtam volna. És ez jóra jött, megfelelt a basa kérelmének.

Akkor a basa fölküldött három csikót. Az egyik akkora volt, mint a másik, az egyik olyan volt, mint a másik. Ember megválasztani őket, hogy melyik az idősebb, melyik a kisebb és melyik a középső, nem tudta. Már meg ezen nagy zshivaj lett. A szakácsné megint vitt ebédet Toldinak, Toldi megint megkérdezte, hogy:

— Miéle zshivaj van már meg a királyi udvarban? A szakácsné elmondta neki.

— Á — azt mondja —, mondd meg nekik, de ne úgy, mint én mondom, hanem úgy, ahogy te. Öntsenek ki egy határ búzát, egy határ rozsot és egy határ zabot.

Hát akkor úgy történt, hogy öntöttek ki egy határ búzát, egy határ rozsot és egy határ zabot. Ráengedték a lovakat. A legidősebb a kettőt elverte a búzáról, a középső meg elverte a rozsról a legkisebbet. A legkisebb jutott a zabra. Ekkor aztán írásba tettek, hogy így van. A basa különben nem tudott ellenük menni, mert úgy ahogy kérte, meg tudták mondani, hogy melyik a legidősebb, melyik a középső és melyik a legfiatalabb.

Úgy ám! A basa akkor meg írt egy levelet, hogy Mátyás király küldje el Magyarországról a legjobb muzsikust öhozzá vagy pedig a valagáról két font húst. A valaga partjáról. Akkor Mátyás azt gondolta magában: —

„Ha lemegyek, a basa akkor is elveszi az életem (mert Mátyás volt Magyarországon a legjobb muzsikás), ha a valagam partjáról levágok két font húst, akkor is meghalok. Most mit csináljak?” Akkor odagondolt hogy hátha él még a Toldi. Akkor odament, ahol Toldi be volt kövezve a rakásba: — Élsz-e még Toldi?

Toldi feleli:

— Élek ám, de csak kicsit!

Akkor kőműveseket vitt oda Mátyás király. Megparancsolta a kőműveseknek, hogy úgy kiszedjék Toldit, hogy még egy porszem se hulljon rája. Hát akkor bevitte. Vágatott neki göbölt, disznót, nagy hordó bort bevitetett hozzája. Azt mondja neki:

— Egyél, igyál, és erősödjél!

Akkor tudatta vele, hogy hova kerülnek. Hát Toldi evett is, ivott is, de levesnek csak a levét ette. Ez Mátyás királyt sértette. Mondta neki:

— Hát a húsát is edd, ne csak a levit!

Akkor Toldi kapott egy tányér levest, rálottyantotta a falra, az a zsíros lé majd egy cseppig ráragadt a falra. Akkor fogott egy halom húst, odavágta a falhoz. A hús lepottyant.

— No, láttad, Matyi?

Azt mondja:

— Láttam. Hát akkor tégy úgy, ahogy akarsz.

Akkor evett, ivott Toldi a maga kényelme, kedve szerint. Mikor Toldi érezte, hogy ő most már elég erős, bejelentette Mátyás királynak. Akkor azt mondta neki Mátyás:

— No, gyere az istállóba, válaszd ki a legjobb paripát!

Elmentek az istállóba, a paripáknak a farkát megfogta, rángatta. Ráült mind a farkára. Azt mondja:

— Hol van az én szürkém?

— Jaj — azt mondja —, kinn van a ganéjdombon, a szemétvetőn.

— Hozasd be, etesd ki!

Behozatta, kietette. Na, most már elég erős lesz a szürke is.

— Na, most gyere a fegyverraktárba, válaszd ki a legjobb fegyvert.

Mentek a fegyverraktárba, tördelte össze a fegyvereket, mint a virágszált az asszonyok.

— No, hol az én fegyverem, hol az én puskám?

— Jaj — azt mondja —, a tikok ülnek rajta valahol!

— Hozasd be, pucoltasd meg!

Mikor ez is megkészült, hát: — Most elmenjünk — azt mondja —
Törökországba!

Elmentek Törökországba a török basához. Hát Mátyás bemene, de Toldi nem ám. Elszaladt. Mátyás bement, beszélgettek. A basa vendégséget állított neki, mondta neki:

— Na, Mátyás, egyél-igyál, mert azután hátra van a feketeleves!

Hát ugye gondolni való, hogy evett-ivott! Nagyon kellettlenül. Mikor megvolt a vendégség, akkor a basa azt kérdezte tőle, hogy milyen halállal akar kimúlni a világból. Akkor azt mondta:

— Nem bánom, akármilyennel pusztítol el, csak egy huszonnégy óra siralomházat, időt adjál!

Adott neki. Koporsóba záratta, azt a koporsót még vaskoporsóba tetette, és lezáratta. Úgy tette el a kamrába. Főtt ám Mátyásnak a feje, a seggibe a savó, hogy a Toldi megbosszulja rajta, hogy ő kő közé rakatta. De azért, mikor megjött az éjféli, a kamaraajtó zörgött, belépett Toldi. Kérdezte tőle, hogy:

— Mátyás, élsz-e még?

Mátyás úgy felelt, ahogy Toldi, mikor Mátyás kérdezte:

— Élek ám, de csak kicsit!

Akkor Toldi odament, a koporsó tetejét fölszaggatta, és akkor Mátyás fölkelte belőle. A szürke meg már ott állt a basa hálószobája ablakában. Akkor bementek Mátyás és Toldi, a basát feleségestül, ágyastul fölfogták, föltették a szürke hátára. Akkor még maguk is fölültek. Akkor azt kérdezte Toldi Mátyástól:

— Most hogyan menjünk, úgy-e, mint a szél, vagy úgy, mint a gondolat?

Erre Mátyás azt mondta:

— Ahogy te akarod.

Hajnalra kelve már a basa feleségestől Budán, Mátyás királynál volt. A házában. Oda berakták, bevitték őt ágyastól.

Hajnalban kukorékkoltak a kakasok. Meghallotta a basa felesége, mondta a basának:

— Kelj föl, nem jól van, magyarországi kakasszót hallok!

A basa azt mondja:

— Ugyan hagyj békémet, hagyj aludnom!

De az asszony nem hagyott neki, a basának. Megint hallotta a kakasszót. Megint csak mondja neki, de a basa megint csak azt felelte:

— Hagyj már pihennem!

Megint szóltak a kakasok, ekkor már a basa is fölébredt, ez is megértette, hogy a magyarországi kakasok szavát hallják. Azt mondta neki:

— Most már veszélyben vagyunk!

Mikor reggel lett, Mátyás király beállított a szobájába:

— Jó reggelt, basa!

Azt mondja:

— Jó reggelt ám, de nem jó reggel van!

— No, csak nyugodj, majd lesz reggeli.

Csináltatott neki.

— Nézd, itt van a feketekávé!

Megvendégelte a basát. Azt kérdezte tőle, hogy milyen halállal szeretne kimúlni a világból, mint a basa hogyan kérdezte meg tőle. Az is azt mondta:

— Nem bánom, akárhogy pusztítol el, csak te is légy kegyelmes, hogy bár egy huszonnégy óráig siralomházat tölthessek!

Mátyás megadta neki. De a basáért nem mentek ám az ördögök se.

Mikor lekerült a huszonnégy óra siralomház, megint bement hozzá Mátyás:

— No basa, hát hogyan akarsz elpusztulni?

Akkor a basa könyörgött neki, hogy ne pusztítsa el az életét:

— Mátyás, ne pusztíts el a világról! Amíg török török lesz, meg a magyar magyar lesz, a török mindig egy pénzt fizet a magyarnak!

Azt beszéli róla a világ, hogy azt az egy pénzt még most is fizeti ám a török, de nincs aki aztat fölvegye, így hát társzekerekre rakják, aztán a világvégén elvigyük.

HOGY OSZTOTTA BE ÉLETÉT AZ ÖREG EMBER?

Mikor Mátyás király egy faluba bement, a falu végénél tanált egy nyolcvanesztendő öreg embert; az öreg ember sírt. Kérdezte tőle Mátyás király:

— Miért sír, bácsikám?

— Hogyne sírnék, mikor az apám megvert!

— Él még öregemnek az apja?

— Él — mondja az öreg.

— Szeretném látni, milyen ember!

Bementek az udvarra, megtanálták az apját. Köszönt Mátyás király, azt mondja:

— Bácsikám, miért verte meg ezt a fiukat?

Azt mondja:

— Hogyne, fikomadta, rossz kölyke, hogy megsértette az apámat.

Azt mondja Mátyás király:

— Mije? Hát még a maga apja él?

— Él ám!

— Szeretném látni!

Bementek a szobába, hát ott ül az öreg. Mátyás király azt mondja:

— Öreg! látom maga elég öreg, hogy élt ilyen szép időt? Hogy osztotta be az életet?

— Beosztottam az életet: háromat a hattal, hatot a kilenccel.

Azt mondja Mátyás király:

— Ezt meg ne fejtse senkinek, míg a képemet nem látja!

Akkor azt kérdezte tőle Mátyás király:

— Meg tudna-e fejni három bakkecskét?

— Meg!

Avval elment Mátyás király haza, azt mondta azoknak az uraknak, akik rangot kértek tőle, hogy fejtsék meg neki, hogy osztotta be az öreg ember az életét: háromat a hattal, hatot a kilenccel. Ha meg nem fejtik: a halál fia! Avval az urak széjjelmentek az országba keresni az öreget. Egyszer az egyik úr ráakadt az öregre, kérdezte tőle:

— Nem tudná ezt meg ezt megfejteni?

— Meg én, de nem fejtem meg ingyen! — mondja az öreg ember.

Addig alkudtak, hogy ezer aranyat fizetett az úr. Mikor az úr odaadta, odaténfergett a másik, kérdezte az öreg embert, meg tudná-e fejteni ezt meg ezt?

— Meg én! — mondja az öreg ember. — Ezer aranyért fejtettem meg ennek is.

Odaténfergett a harmadik úr is, ennek is ezer aranyért fejtette meg.

Mentek aztán Mátyás királyhoz, megfejteni. Mikor megmondták, hívatta Mátyás király az öreget:

— Öreg! mondtam, hogy ne fejtse meg, míg az én képem nem látja.

— Uram, nem egyszer láttam felséged képét, hanem háromezerszer.

Mikor kimutatta a háromezer aranyat, akkor elmondta Mátyás királynak, hogy fejte meg a három bakkecskét is: háromnapos kenyéرنél puhábbat nem evett, hatéves bornál fiatalabbat nem ivott, és kilenc hónapban egyszer hált a feleségével.

A NYOLC GARAS BEOSZTÁSA

Három nőmös késérgette Mátyás királyt, mindegyik szeretött volna titulust kapni. Amint a tanyák közt möntek, láttak egy bőröst

fölöstökömözni: kinyeret fölöstökömözött, azt is feketét, az ökrök mög ötték a szép fehér szénát:

Azt mondja neki Mátyás király:

— Hogy van az, hogy az ökrök olyan szép fehér szénát ösznek, te mög csak kinyeret öszöl, azt is feketét? Nem ád a gazdád?

— Kevés a béröm! — mondja a béres. — Csak nyolc garas van egy napra, abból is csak kettő az enyim!

— Hogyhogy? — kérdezi Mátyás király.

— Kettővel tartozok, kettőt sárba vágok, kettővel régi adósságomat fizetöm, neköm csak kettő marad.

Mátyás király aztán elment a nőkkel, másfelé, de möghagyta a bérösnek, hogy addig mög ne mondja senkinek (a megfejtését) míg csak az ő képit háromszázszor mög nem láti.

A három nőmös mindönáron titulust szeretött volna kapni; de Mátyás király azt mondta, még csak mögfejtik, amit a bérös mondott, addég nem kapnak.

Elmöntek a béröshön, hogy fejtse mög, hogy mit jelönt, amit Mátyás királynak mondott, hogy a pénzt sárba vági?

Azt mondja a bérös:

— Fizessenek háromszáz aranyat, akkor mögmondom, nem is szabad előbb mögmondani, azt mondta Mátyás király, addég mög nem mondjam, senkinek, még az ő képit háromszázszor mög nem látom.

Kifizették.

— Kettővel tartozok — mondja a bérös —, az apámat tartozok tartani, mert mán öreg embör: két garast úrá szánok; kettőt sárba vágok, mert van egy eladó lányom, maholnap elviszik, amit ráköltök, akárcsak sárba vágnám; kettővel mög az adósságomat fizetem, törleszteni köll, hogy elfogyjon, úgy nem marad csak két garasom.

A MEGFEJT FŐURAK

Mátyás jött-ment az országban a tanácsosaival. Egy öregember szántott négy ökrrel. Elérnek hozzá. Feleli az öregembernek a király:

— Öregem, messzi-e még a messzi?

— Alig-alig az első ökröm szarváig.

— Hány még a harminckettő?

- Alig fityeg már kettő.
- Meg tudna-e még tizenkét bakkecskét fejni?
- Meg uram, ha volna jó esztrongahajtó!
Felhívatta a tanácsait, miniszterjeit másnap.
- Egyenként ki tudják-e nekem azt fejteni, mit mondott nekem az az öregember?
- Egy se tudott, semmit se kifejteni, hanem kapta egy magát, alattomba elszaladt hozzá:
- Öregem, mondja meg azt nékem, hogy mit teszen az, hogy messzi-é a messzi, meg hogy hány a harminckettő?
- Megmondom — azt mondta — háromszáz pengőért!
Kifizette a háromszáz pengőt.
- A messzi az, hogy úgy möggyöngült a szemem, alig látom az első ökör szarvát. A fogam pedig kihullott, nincs már csak kettő.
- Nahát, ez az, öregem?
- Ez az.
- Hát az esztronghajtó, az mi lesz?
- Az meg a király.
Ez visszament nagy örömmel. Kérdezi tülle a többi hat, mit is mondott.
- Eredj el hozzá tés is.
Elpattant hozzá.
- Öregem. Mit kérdezek én magátul! Amit tennap a király kérdezett magátul, mit jelent az? Messzi-e a messzi?
- Hát uram, megmondom háromszáz pengőért.
Le is fizette.
- Nem látom, csak az ökröm szarvát.
- Hát a harminckettő?
- Már csak kettő a fogam.
— Hát megtudna-e fejni tizenkét bakkecskét?
— Az pediglen a király, az esztrongahajtó, így fejtem meg a bakkecskéit.
Így nyerte el az öregember a pénzüket.

**SZABAD RABLÓ, SZABAD GYILKOS,
SZABAD KOLDUS**

Abban az időben, mikor a Mátyás király a földön járt, még élt, beköszön egy házhoz. Ott van egy — hát nem volt éppen öreg ember, se fiatal —, Mátyás király kérdezi:

— Hát csak kettecskén vannak?

— Hát — azt mondja —, fiaim itt hagytak.

— Hát — azt mondja — hun vannak a fiai? — Volt neki három fia.

Azt mondja:

— Hát az egyik szabad rabló, a másik szabad gyilkos, a harmadik szabad koldus.

Akkor ezön kételkedött Mátyás király, hogy ezök mik lehetnek, sehogyan se tudott rájönni.

Persze, az aptyik tudta, hogy mik az ő fiai. Pedig mindjárt úr volt ám, mind a három.

Szabad gyilkos, az volt orvos. — Ugye, annak szabad gyilkolni. Szabad rabló, az meg volt ügyvéd — annak is szabad rabolni. Szabad kórus, az meg volt barát — ugye, annak is szabad kódolni.

Így aztán megveregette Mátyás király a vállát:

— Derék embör, ilyen gyerököket nevelt.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A LEGÉNYKE

Mátyás királynak volt egy lánya, de nem akart az a lány sömmit se dógozni.

Ősszel szánt egy özvegyasszonynak a fia négy ökrön. Se aki vezeti az ökröt, se ustoros, de megy az ökör szépen. Mátyás király mögáll nézni, hogy hajthatja az a gyerök, mikor se ustoros, se aki vezeti. Azt mondja Mátyás király:

— Jó napot adjon Isten, fiam!

— Adjon Isten, király üfölsége.

— Szántogatul?

— Szántogatok!

— Hát nincs se ustoros, se vezető?

— Nem kell annak ustor. Aki szép szóra nem hajt, az ostorra se hajt.

— Ejnye, azt a gyerök jól találta el, aki a szép szóra nem hajt, az ostorra se hajt! Fiam, neköm van egy lányom, nem akar sömmit se dógozni, meg bírnád-e tanítani?

— Mőg én, király űfőlsége!

A lányt amint odavitték a legénykének a lakására űl be a kuckóba. Hagyták csak, hogy űljön a kuckóba, de önni nem adtak neki. Egyre azt hajtogatták, hogy: aki nem dogozik, ne ögyön.

A lány elgondolta, hogy ez nem jó lősz így. Másnap korán rőggel hozzáfogott takarétani konyhába, szobába. Akkor adtak neki önni, azután nem űlt a kuckóba, dógozott.

Belekerűlt ebbe az időbe három-négy hét, mire eszébe jutott Mátyás királynak, hogy jó vóna mán a lányát mögnézni, mit csinál?

Mátyás király felöltözött kódusruhába, majd kitudja így.

Rőggel korán odamén az ajtóra, levőszí a kalapját, imádkozik. A lány möghallja, hogy imádkozik, de nemhogy adna neki valamit, hanem fölvőszí a söprűt, háromat végigűt háthosszában a kódusnak.

— Mit csavargol itt, én királylány vagyok, mégis dógozni kell. Még nem dógoztam, nem öttem. Ha tés dógoznál, önnél!

Amint elmőnt haza, mindjárt mondta a feleséginek:

— Nemhogy alamizsnát adott vóna, még a söprűvel is jól rám rakott. Azt mondta, ha dógoznék, önnék, nem csavarognék.

Ezön a király mögőrűlt. Belekerűlt vagy öt-hat hét, elmőnt feleségestől megnézni a lányát. Írt a király a legénykének, hogy erre a napra elmén, ű odahaza lögyön. Elmőnt a király, kérdőzi a lányát:

— Vert-e ez a legény?

— Nem bántott egy ujjal se, még rossz szót se szólt.

Űgy azután azt mondta Mátyás király a legénykének:

— No mán, fiam, ha mán így mögtanítottad, lögyön a feleségöd!

A LEGJOBB BARÁT MŐG A LEGNAGYOBB ELLENSÉG

Mátyás királ egyik vezérét elcsapta. A vezérből paraszt lőtt.

Egyszőr Mátyás arra járt, a vezért éppeg szántás közben találta.

— No, mit csinálsz? — kérdőzi.

— Vetők, uram! — mondi a vezér.

— Gyere föl hozzám Budára alkalommal és nem alkalommal, hozd föl a legjobb barátodat mög a legnagyobb ellenségődet. Ha ezt megtősződ, akkor mondok nekőd valamit.

A vezér hazamönt, leölt egy borjút, oszt jól összevérözte magát. Kérdözi a felesége:

— Mit csinált kigyelmed, hogy ollan vérös az arca? Odahajolt a vezér a feleségéhez, oszt hókkal mondja nekije:

— Megöltem az aranymívest, de ne szólj senkinek se, mert neköd is lösz ékszered.

Avval másnap fölutazott Budára. Magával vitte a kutyáját is mög a feleségét is.

Mikor Budára ért, a vár alatt fél lábát a kutya hátára tötte, a fél lábával mög sántítva mönt. Úgy ért föl.

Azt mondi a király:

— Látom, hogy alkalommal és nem alkalommal jöttél. No, hol a legjobb barátod?

A vezér erre jól mögverte a kutyát, oszt elkergette. Utána mög visszahítta. A kutya visszajött, oszt mögnyalta a kezét.

Azt mondi a király:

— Látom, ez a legjobb barátod. De hun a legnagyobb ellenségöd?

Arra a vezér a felesége felé fordul, oszt kiabálva, mérgösen szól rá:

— Hát te bizony mért kacsintgatsz elöttem a királra?

Az asszonynak se köllött több. Elvörösödvel azt mondi a királynak:

— Fölségös uram, még ez a gyilkos beszél ett, aki mögölte a fölségöd aranymívesit?

A királ az embört mindjárt kérdöre vonta, hogy no hát, mi igaz ebbül.

Az csak annyit mondott:

— Fölségös uram, ebbül csak annyi igaz, hogy mögöttem egy borjút, annak a vérivel bekentem magam, a feleségömnek mög azt mondtam, hogy az aranymívest öltem mög, de ne szóljon senkinek, mert neki is jut az ékszerből. Mas már ebből láthati fölségöd, hogy ki az én legnagyobb ellenségöm!

Azt mondi a királ:

— Látom!

Avval mögbocsájtott a vezérnek, oszt visszafogadta.

JUHÁN BÁCSI

Mátyás király le s föl járt az országban, hogy az ország bajait megismerje; az emberekkel szóba ereszkedett, szeretett olykor olyan fogós kérdéseket adni. Egyszer egy patakon akart keresztülmenni, de nem tudta, milyen mély. A patak mellett juhász hevert, azt kérdezte tőle:

— Juhán, bácsi, meddig ér itt a víz? (Juh hány, bácsi, meddig ér itt a víz?)

A juhász elértette, megfelelt aztán neki:

— Háromszáz, kengyelvasig ér. (A juh háromszáz, a víz pedig kengyelvasig ér.)

Mátyás királynak megtetszett a juhász felelete, megajándékozta érte.

A VISSZAFORDULÁS

Egyszer Mátyás királ vándulása közben egy juhással találkozott. Ezök ippeg ebédöztek, oszt odahítták ütet is, de nem tudták, hogy ki. Ahogy a bogrács körül ültek, Mátyás a kanalával a másik elejibe nyúlt. Fogta magát a juhász, a fakanáljával nagyot ütött Mátyás kezére, oszt megmagyarázta, hogy mindenki maga elül ögyön. Mátyás királ megértötte, oszt, mikor megebédöztek, kijelöntötte, hogy ű a királ, oszt a juhász mönjen föl hozzá Budára a várba. A juhász föl is ment. De ahogy Mátyással találkozott, az azt mondta nekije, hogy ű is ott fog ebédözni. De ollan nagy urak lesznek ott, akik mindég a másikon elejibe nyúlnak, oszt aki úgy tesz, üssön a kalánnal a kezire. A juhász előbb nem akarta, de a király megmagyarázta nekije. Az ebédnél az egyik úr mindig a másik elül szödte el a húst, a juhász már nem nézhette, jót vágott a kezére. Az úrnak ez nem esött jól, de megmondták neki, hogy mindenki ögyön maga elül.

Mikor az ebéd vége felé volt, Mátyás királ megparancsolta, hogy mindenki üsse mellbe a jobboldali szomszédját. Ű mindjárt el is kezdte. Mikor a juhászra került a sor, nekije a királt köllött volna mellbe vágni. Kérdözte a többitől:

— Ha nagy vízről érnek, oszt se csónik, se hajó, hogy mennének át az urak?

Az urak rámondták, hogy:

— Sehogy! Visszafordulnánk!

Azt mondja a juhász:

— No hát, akkor én is visszafordulok!

Oszt úgy vágta mellbe a miniszterelnököt, hogy az lefordult a székről.

MÁTYÁS MÖG A CSILLAGÁSZ

Egyszer Mátyás királ elmönt a jóssal sétálni. Kérdezi tőle:

— Löss-e esső?

A jós azt mondi, hogy nem, nagyon szép üdő lesz. A juhász hallotta a beszélgetésiköt, azt mondi a királnak:

— Uram, én úgy vélöm, hogy esső lösz, mert a szamaram ordétott, az pedig essőt jelönt!

Hát mégis möntek tovább. De ujjan esső jött, hogy bőrig áztak.

Esső után odaszólt Mátyás királ a jósnak:

— Ebből az igazság mégiscsak áll,

Hogy a szamár a csillagász s a csillagász szamár!

MÁTYÁS KIRÁLY ARANYSZŐRŰ BÁRÁNYA

Elment a burkus király Mátyás királyhoz. Mint pajtások köszöntötték egymást. Mondja, a burkus király, hogy:

— Úgy hallottam, hogy egy aranyszőrű báránya van?

— Igaz — azt mondja —, nekem van a juhaim közt egy aranyszőrű báránynom, és olyan csobánom van, hogy sosem hazudott.

A burkus király azt mondta:

— Én megmutatom, hogy hazud.

— De — azt mondja Mátyás király — az nem hazud, olyan nincs!

— De én megmutatom, hogy hazud, mert én megcsalom, hogy muszáj, hogy hazudjon.

Azt mondja Mátyás király, hogy:

— Én es fogadok akármibe, hogy nem hazud. Fele országomat odaadom.

Azt mondja a burkus király:

— Én es odaadom fele országomat, ha nem hazud.

Jó, mán kezet fogtak, avval jó éjszakát mond a burkus király, és elmenen más szállására. Ott felöltözött a burkus király ilyen parasztgúnyába né, és elment ki a tanyára. Köszönti a csobánt. Fogadja a csobán:

— Isten hozta, király uram!

— Honnét üsmersz te engemet, hogy én király vagyok?

Azt mondja a csobán:

— Üsmerem én a szován, hogy maga király.

Azt mondja a burkus király:

— Adok én neked sok pénzt, és hat lovat és hintót, add nekem az aranyszörű bárányt.

— Jaj — azt mondja —, a világért se adnám, mert felakasztatna Mátyás király.

Sok pénzt ígért neki, nem, egyként se egyezett belé.

Hazamenyen nagy búsan a szállására, és ott búsul, és ott volt a leánya es.

Azt mondja:

— Ne búsuljon, mert elmenyek én egy csomó színarannyal, és megcsalom én.

Vitt egy ládácska színaranyat és egy üveg bort jó mézesen, hogy a csobánt megcsalja. De azt mondja a csobán, hogy neki nem szükös a pénz, Mátyás király felakasztatja, ha kérdi, hogy hova lett az aranyszörű bárány. Addig mondott a leány, addig incselkedett, hogy megitták a bort, de a leálynak kellett elébb innia belölle, hogy lássa, nem tett-é valami étöt beléje. Olan kedve kerekedett aztán a csobánnak, hogy azt mondja: odaadja, ha hagyja, hogy velle háljon, de pénz neki nem kell, mert pénz neki elég van.

Sokat nem szokotalódott a leány, hagyta hogy velle háljon. No, aztán azt mondja a leány a csobánnak, hogy:

— Nyúzd meg a bárányt, és a húst edd meg, mert nékem a húsa nem kell, csak a bőre.

Hazavitte nagy örömmel az apjának az aranyszörű báránynak a bőrét.

No, örvendett az apja es, hogy a leánya meg tudta csalni a csobánt.

De reggel lett, és búsul a csobán, hogy mit mondjon ő most Mátyás királynak, hogy az aranyszörű bárány elveszett. Jött haza a csobán, hogy a királynak mondja meg, ha mit tud hazudni. Útközben bészúrta a botját egy féreglikba, és a kalapját rea tette. Elhátrált tölle, még neki ment, köszöntötte király uramnak. Mondta a király:

— Mi újság a tanyán? — Mán a kalapja.

Mondta újra a csobán:

— Ott bizon nincs más, az aranyszörű bárány elveszett, a farkas megette. Mikor azt kimondta, megejedett.

— Hazudsz, mert akkor a többit es megette volna! Avval kivette a botját, és hazament esmég a király felé. Esmég talált egy féreglikat, és esmég

belétette a pálcáját, reá a kalapját, és köszöntötte király uramnak:

— Mi hír van a tanyán?

— Nincs egyéb, csak az aranyszőrű bárány bédöglött a kútba.

— Hazudsz — azt mondja a király —, mert a többi es bedöglött volna.

Esmint kivette a pálcát, és ment hazafelé. Harmadszor es talált egy féreglikat, belétette a pálcáját, reá a kalapját, és köszöntötte király uramnak.

— Mi újság a tanyán?

— Ellopták az aranyszőrű bárányt.

— Te, hazudsz — mondta a király —, mert a többit es ellopták volna.

Kivette a kalapját, és tovább indult Mátyás király palotájába, és ott a burkus király es a leányával az asztalnál ülnek. No, aztán bemenen, és köszönti a két királyt es a leányt es. De mán a bőrt odavitte volt Mátyás királynak a burkus király, és most várták, hogy hazud-é, mert ha hazudott volna, Mátyás király elvesztette volna a fele királyságát. Kérdi Mátyás király:

— Mi újság a tanyán?

— Nincs semmi egyéb, mint az aranyszőrű bárányt egy szép fekete báránnyal felcseréltem.

De volt-é Mátyás királynak öröme! De azt mondja:

— Hát hozd bé a bárányt.

De azt mondja a csobán:

— Ott közephelyt ül a két király közt.

— Brává — mondta Mátyás király a csobánnak —, hogy nem hazudtál, már most néked adom a burkus királynak a fél országát, amit tőlle elnyertem.

— No — mondja a burkus király —, én es odaadom a leányom, úgy es megkóstolták egymást.

És úgy lett a csobánból burkus király.

MÁTYÁS KIRÁLY KATONÁJA

Mátyás királynak az idejiben történt a dolog. Kinn táboroztak, Mátyás királl ű még álruhát vivött magával, aztán körüljárt a táborba, kíváncsi volt, hogy hugyan bánnak a tiszt urak a legénységgel. Hát aztán egy legény nagyon szomorkodott ott a többség között a táborba. Aztán Mátyás király odamönt, megkérdezte, hogy mi baja a legénnek.

Akkor aztán azt mondta a legény, hogy az ő sorsát nem akarja tudatni senkivel, mert az ő sorsa nagyon titkos, az ő bánatos sorsa.

Akkor aztán Mátyás király összecsapott vele, hordatta a bort, elkezdtek poharazni. Már a legénynek a zsebe kiürült, előbb mint a Mátyás királlé. De közben el is mesélte az ő sorsát, hogy mi az ő bánata, mért bánkódik annyira. Azt mesélte el nekije, hogy az ő legkedvesebbik barátja halálra van ítélve, mert a föllebbvalójának ellenszegült, aztán hát másnap lösz a kivégzése; hát aztán azért búsult.

Akkor Mátyás királl annál bővebben hordatta a bort, de a legénynek nem volt pénze akkor már, de ő se akarta magát hanni. Van neki egy fakardja, aztán a kardját itt szokta hanni zálogba, a fakardot töszi helibe, amíg le nem fűzetheti az adósságát.

Akkor másnap röggel, mikor a kivégzésnek meg kellett történni, hát nincs hóhér, aki a legényt kivégezze.

Még a borozás közben azt mondta Mátyás királl a legénynek, hogy ne bánkódjon, majd ő is ott lösz a kivégzésen.

Akkor megsarkantyúzta a lovát, mert nevetni köllött, hogy nincs hóhér. Azután visszamönt, és ezt a legényt nevezte ki hóhérnak, akivel ivott. Azután megint elvágatott, és azt mondta, hogy mire vissza, jön, a kivégzés megtörténődjék. Aztán újra visszaért - még mindig nem történt semmi. Akkor azt mondta, amikor visszaér, még mindig nem történik semmi, akkor annak a fejét veszi le, akit kinevezött hóhérnak.

Akkor a legény aztán hát eléjött, odaállt a barátja fölé, aztán azt mondta:

Mivel az emböri szívbe nincs kegyelöm,

Tehozzád fordulok, én Istenöm!

Ne engedd, hogy hóhérgya legyek barátomnak,

Változtasd át vasát fává a kardomnak!

Akkor kirántotta a kardját, hát csakugyan fa. Mindnyájan elcsodálkoztak, hogy csakugyan fa a kard. Szaladtak Mátyás királlhoz, az már nagyon nevetött, mert tudta, hogy a kard fává fog változni. Aztán akkor odahivatta a legényt, a hóhért:

— Menj, fiam, váltsd ki a kardodat. Máskor, ha van pénzöd, igyál, ha nincs pénzöd, ne igyál, mert fakardos vitézőket nem használhatok.

A másiknak meg azt mondta:

— Te is möhetsz szabadon, de máskor ne szegülj ellen a föllebbvalóidnak.

MÁTYÁS KIRÁLY LOPNI MEGY

Hát tudják kegyelmetek, hogy Mátyás király, akit úgy hívtak, hogy „Mátyás, az igazságos”, sokszor megfordult a nép között, s ilyenkor aztán megkérdezte a szegény emberektől, hogy hát hogy is megy dolguk? Miből élnek? Aztán meg azt is megkérdezte, mit csinál a falu bírása meg a nótárius? De aztán jaj is volt ám annak a bírónak vagy nótáriusnak, akit hamisságon ért; mert azt tüstént elcsapta!

Hát egyszer, amint így járt kint a nép között, hogy hol, hol nem, én bizony magam sem tudom, mert még akkor talán a világon sem voltam, hanem hát elég az ahhoz, hogy beténfergett egy vén cigányasszonyhoz, aki éppen kártyát vetett a kuckóban.

Beköszön Mátyás király:

— Isten jó nap, szüle! Mit csinál kend?

— Fogadj Isten, szép ifjú uracskám! Én bizony nézegetem az emberek sorsát. Hát mi járatban van?

(Azért nevezte a cigányasszony csak ifjú uracskának a királyt, mert mikor az a nép között járt, sokszor olyan kopott gúnyába volt öltözve, akár csak egy patrizáló diák. Aztán meg ha kérdezték, hogy hogy hívják, mindenkinek más-más nevet mondott, hogy csak rá ne ismerjenek, hogy ő a király.)

— Hát bíz én csak azért jöttem, szüle, messze földről — mondja a király —, mert azt hallottam, hogy kend nagyon jól tud jövedölni. Hát én is szeretném tudni, hogy mi jó szerencse vagy milyen veszedelem vár rám?

— No, megmondom én, édes szép ifjú uracskám, olyan igazán, akárcsak a szentírásban olvasná.

Aztán végignézett a cigányasszony Mátyás királyon, hogy mennyi jutalomra számíthat a kártyavetésért, s aztán eldörmögi háromszor, hogy: Ókuszpókusz, imperátusz; aki vak, az nem lát; okos embernek van esze!

Aztán kirakta háromszor a kártyát. Hát mikor már harmadízben is letette az utolsó kártyát, a tökdisznót, csak felugrik ám, mint akinek az ülepét a darázs megcsípte. Ránéz Mátyás királyra, megcsóválja azt a kócos fejét, aztán azt mondja, hogy:

— Ugyan szaporán, édes szép ifjú uracskám, egy darab ezüstpénzt! Mentül nagyobb, annál jobb!

Mátyás király belenyúl a zsebébe, kivesz egy lázsiás tallért, odaadja.
— No, most mutassa szép tenyerecskéd — mondja a cigányasszony. Aztán kivesz a zsebéből egy összeszáradt emberi ujjat, amelyet az akasztott ember bal kezéről lopott, csinál vele három keresztet, a tallerra meg három karikát, aztán beleteszi mind a kettőt (a tallért meg az akasztott ember ujját) a zsebébe, s elmondja háromszor, hogy: — Höss bele, höss bele, sose jöjj ki belőle! — Aztán megnézi Mátyás királynak mind a két tenyerét, s azt mondja neki:

— Édes szép ifjú uracskám, magából igen nagy úr lesz, még tán király is lesz, de ha lopni nem megy, meghal a legelső nevenapján!

Mátyás király elnevette magát. Adott a cigányasszonynak még egy lázsiást, aztán elment. De akárhogy akarta is, soha nem tudta elfelejteni a cigányasszony mondását, hogy: — Ha lopni nem megy, meghal az első nevenapján.

Ez úgy nyári vásár táján történhetett, de azért eszébe volt ám még februárban is, mikor Mátyás napja következett. Hát már törte a fejét, hogy hogy is menjen lopni, mikor azt sohasem próbálta? De hát annak meg kell történni, mert másképp nem tudna az éjszaka aludni. Aztán meg azt is hitte, hogy majd talán tanulhat valamit, ha éjszaka bolyong.

Hát hozatott magának egy öltözet kopott bakaruhát. Rávette, aztán kiszökött a királyi kastélyból, anélkül hogy valaki észrevette volna.

Benézett minden kerítésen, hogy látna-e valami lopni valót, összejárt minden kurta kocsmát, azt gondolta, hogy majd akad cimbora, akivel elmehet lopni, mert ő maga, minthogy még sohase lopott semmit, azt sem tudta, hol kell kezdeni.

Végére bebotorkált egy sötét lebúj kocsmába. A kocsmában egyik sarkában volt egy rozzant ikszlábú asztal, azon pislogott egy mécs, amellelt iddogált egy búslakodó baka. A másik sarokban meg a kocsmáros szundikált.

Amint az ajtó kinyílt, Mátyás király belépett, a kocsmáros már töltötte neki a méssző csigert, aztán odatette a mécs mellé.

Mikor Mátyás király is odaült a bora mellé, azt mondja neki a baka:

— Hát te hol jársz ilyen későn, német?

(Azért mondta neki, hogy német, mert Mátyás királynak nagy orra volt, aztán meg le volt borotválva a bajusza is, az ilyen embert pedig a bakák mind németnek hitték, ha egy szót sem tudott is németül.)

— Nem vagyok én német, pajtás, azért hogy német

regementnél szolgállok, mert én csak olyan magyar vagyok, mint te! — mondja neki Mátyás király.

— No, ha magyar vagy, hát ülj le, aztán igyál.

Mikor már a baka megitta a messző bort, az asztalra vetette a négy sájn krajcárt, aztán menni akart.

Azt mondja neki Mátyás király:

— Ne menj még, pajtás! Igyál még egy messző bort, nekem urlaubom van, és még szeretnék mulatni.

— Urlaubom nekem is van — mondta a baka —, de már pénzem nincs, aztán meg hát egy kis ekstra dolgom is volna: mert hát az a peták lénung nagyon kicsi egy napra, s ha okosan nem pótolja az ember, nemigen jut még egy messző csigerre se.

— No, csak maradj még egy kicsit, inkább fizetek még egy messzőt — mondja Mátyás király. Avval szól a kocsmárosnak, hogy hozzon még egy messző bort. Amint aztán kettecskén iddogálnak, azt mondja a baka:

— No, német, ha te éngem most megembereltél, én meg holnap megadom az adósságomat, mert hát holnap már lesz ám nekem is pénzem annyi, mint a pelyva.

— Hát hol veszed? Hiszen még holnap nem faszolunk?

— Nem ám — mondja a baka —, de hát ha faszolnánk is, attól ugyan nem mennénk a falnak, ha mind meginnánk se, hanem hát van annak módja, hogy a szegény baka is szerez hébe-hóba egy kis ekstra cúlágot.

— Hát hogy — kérdi Mátyás király, sejdítve, hogy a baka valami rosszban tori a fejét, aztán már örült is, hogy lesz már cimbora, akivel lopni mehet.

— Hát, hogy hol veszem, azt kérded, ugye, német? Hm, hát ha eljössz velem, aztán segítesz, hát majd megmondom, aztán meg hát neked is jut belőle, tudom, nem esik porba a pecsenyéd.

— Mennék én — mondja Mátyás király —, mert az én erszényemet is nagyon megütötte a laposguta, aztán még csak harmadnap, mire faszolunk.

— No, hát fizess, aztán gyerünk — mondja a baka —, mert az idő múlik.

Mátyás király kifizette a bor árát, avval útnak indultak, és mentek egyik utcából ki, a másikba be.

Egyszer odaérnek egy nagy kőkerítéshez, s azt mondja a baka:

— No, német, itt vagyunk, hanem hát aztán most már meg ne pisszenj ám.

— Hát mit akarsz itt? — kérdi Mátyás király. — Hiszen ez a főminiszter kertjének a kerítése, innen akarsz lopni? Hogy mászol föl a kőfalra? Aztán meg odalenn strázsa áll, ha az megfog, holnap agyonlőnek.

— Mondtam már, hogy ne sepegj, henem csináld azt, amit mondok!

Átmentek az utca másik oldalára, ott volt egy lajtorja a fűben eldugva. Megfogták a két végét, odatámasztották a falhoz, fölmásztak. Mátyás király úgy reszketett féltében, hogy alig tudott fölmenni. Mikor már fönn voltak a falon, fölhúzták a lajtorját, belül tették a falon, aztán lementek. Lenn azt mondja a baka Mátyás királynak:

— Látod-e, német, azt az ablakot, amelyik ott nyitva van?

— Látom — mondja Mátyás király.

— No hát, odatámasztjuk a lajtorját; mert az a főminiszternek az ebédlőszobája, ott majd megrakodok ezüstkanállal, késsel, villával, aztán lesz pénz elég! De ne reszkess ám itt mellettem, német, mert úgy pofonváglak, hogy Ábrahámra vicsorítod a fogadat! Hiszen úgy vacog a fogad, hogy utóbb még a kutyák is fölébrednek a kopogására!

— De hát, ha fölébred a miniszter, aztán meglő?

— Dehogy ébred — mondja a baka —, mikor itthon sincs, hiszen bálban van a feleségével együtt, mondta nekem a szakácsné. Hiszen csak tán én se ettem bolondgombát, hogy nekimenjek a fejemmel a kőfalnak?

— Te ide bújssz, ebbe a bokorba, aztán megvársz, míg lejövök! De meg ne pisszenj ám, német, azt a jégen kopogóját. Mert ha itt megcsípnek bennünket, majd fölmagasztalnak. Ne félj, úgylehet, hogy el sem kopik többet a bakancsod talpa!

Mátyás király elbújt a bokorban, a baka meg bemászott az ablakon! De alighogy telerakta a baka a keszkenőjét ezüstkanállal, villával, lépéseket hall az ajtó felé közeledni. Sietett volna ő, de már nem ért rá az ablakon kimenni, hát mit csináljon? Hamarjában bebújt az ágy alá.

A miniszter kinyitotta az ajtót, bejött a feleségével, bezárta maguk után az ajtót. Aztán bementek a másik szobába, vetkőzni, feküdni.

Vetkőzés közben azt kérdi a miniszter a feleségétől, hogy megcsináltatta-e az arany kávésfindzsát öfelségének, a királynak?

— Meg ám — mondja az asszony.

— No jó, hát itt van ebben az üvegben a méreg. Tudod, hogy holnap lesz öfelségének a nevenapja, akkor pedig mindig nálunk szokott früstökölni.

Hát főzzél neki jó erős kávé. Töltesz neki abba a szép, új findzsába, aztán beletöltöd a mérget, ő meghal, aztán én leszek helyette a király, te pedig királyné leszel, nem pedig miniszterné.

— Ugyan, édes apjukom, már hogy tehetném én azt? — mondja az asszony.

— Hiszen ennél jobb dolgunk akkor se lenne, ha király lennél. Aztán én azt nem is teszem meg, akármit csinálsz is velem.

— De én parancsolom! — mondja a miniszter. — Te pedig úgy teszel, ahogy én akarom! Majd én itt tovább is szolga leszek, mikor úr is lehetek. — Erre becsapta magukra az ajtót, aztán lefeküdtek.

A baka szép csendesen kimászott az ablakon, szólt Mátyás királynak. Az meg már félelmében úgy meg volt dermedve, hogy alig tudott előmászni a bokorból.

Elvitték a lajtorját, s kimentek a kertből úgy amint bejöttek. A lajtorját eldugták a fűbe, aztán ballagtak csendesen tovább.

De Mátyás király észrevette, hogy a baka lelkét valami nyomja, mert akkorákat sóhajtott, akárcsak egy kárvallott cigány. Aztán úgy hallgatott, mint nagyböjtben a brúgó.

Egyszer aztán már nem tűrheti tovább Mátyás király a hallgatást, azt kérdi a bakától, hogy mit hozott a minisztertől.

— Hoztam én, német — mondta a baka sóhajtván — annyi ezüstöt, hogy alig bírom. Aztán kapunk is érte annyi pénzt, hogy egész esztendőben mulathatunk rajta, ha te, huncut, áruló nem leszel.

— Ugyan — mondja Mátyás király —, de ki veszi meg tőlünk azt a sok kanalat, hiszen rajta van a miniszter neve, mindjárt megtudják, hogy nem a mienk, aztán csak befognak?

— Ne hidd azt, német, az már nem a te gondod! Hát mire való a kocsmáros? Megveszi az, ne félj, ha az apjáé volt is, csak nyerhessen rajta, ezen pedig többet nyer, mint amennyit nekünk ad.

— De most éjszaka csak nem adhatjuk el, hiszen már alszik a kocsmáros is.

— Bolond, ha most el nem adhatjuk, majd eladjuk holnap — mondja a baka.

— Hát én aztán hogy kapom meg a magam részét? — kérdi Mátyás király.

— Hát én majd reggel, míg a többi a vakparádén lesz, a király nevenapján, eladom, osztán te eljössz hozzám ebéd után, elosztjuk a pénzt, aztán

iszunk egyet. Ne félj, német, nem csallak ám meg egy poltrába se. Most pedig elássuk ide a bokor tövébe, aztán hazamegyünk, mert már majd lejár az urlaub.

Úgy is tettek, elásták az ezüstkanalakat, villákat, aztán útnak indultak; de a baka megint csak nagyokat sóhajtott.

Mátyás király azt mondja a bakának:

— Nem innánk még meg egy messző csigért — nekem még van egypár krajcárom?

— Nem bánom, német, hát térjünk be ide. Itt még jobb bort mérnek, mint amott, csak hogy ennek tíz sájnkrajcár iccége.

— Mindegy — mondja Mátyás király —, van még nekem húsz krajcárom, holnap meg úgyis lesz több.

— Lesz, német, ne búsulj! — mondja a baka.

— Csak aztán arra vigyázz, hogy a szád el ne járjon.

Azzal bementek a kocsmába, leültek egy sarokba, aztán ittak.

Ivás közben azt kérdi Mátyás király a bakától:

— De hát hogy is talállak én meg téged holnap, pajtás? Mert azt se tudom, hogy hínak, vagy hol laksz.

— Hm, hát csakugyan félsz, ugye, német, hogy elszököm a pénzeddel? Hát megmondom a nevem: Johann Kovács, szolgállok pedig az Alekszanderoknál, tizenötödik kompánia, harmadik cukk. Amint bejössz a nagy kaszárnnyába, a kaputól balra, harmadik ajtó. De hát téged hogy hínak, német?

— Bizony, pajtás, nekem nem nagyon tisztességes nevem van, szintúgy restellem kimondani.

— Hanem azért csak mondd ki, no!

— Engem bizony, pajtás, Mathias Pámsábelnek hívnak.

A baka elröhögi magát, aztán azt mondja:

— Mondd el még egyszer, német!

Mátyás király még egyszer mondja, aztán hozzáteszi, hogy a Prájcsanszoknál szolgál.

Eközben megitták a borukat, aztán elindultak hazafelé. De a baka útközben megint csak sóhajtott, aztán még mindig dűnnyögött magában.

Mátyás király végtére megszólítja a bakát, s azt mondja neki:

— Hallod-e, pajtás, mi nyomja a te lelkedet? Mióta kihoztad a kanalakat, azóta mindig sóhajtozol, aztán úgy elkedvetlenedtél, hogy szavad is alig

vehetni. Tán csiklandja már a nyakadat a kötél?

— Hej, német — sóhajt a baka —, ez már megint nem a te eszedhez való! Mert hát neked a magyar király se inged, se gatyád! De nekem uram, istenem! Mert hiszen sokszor mondta otthon édesapám, hogy ilyen jó királyt, mint az igazságos Mátyás, az Úristen is csak egyet tudott teremteni! De igaza is volt szegénynek, mert ez előtt ugyan mindegy ám, akár szegény, akár úr, egyenlően méri néki. Aztán most mégis el kell vesztenünk, édes jó királyunk!

— Hát hogy kellene elvesztenünk, hiszen nincs annak egy máknyi baja sem, még ma este is láttam, olyan begyesen ment, mint a kakas a szemétdombon.

— Azért mondom, német, hogy ez már megint nem a te eszedhez való dolog, mert te azt gondolod, hogy aki ma egészséges, azt holnap nem is lehet megölni vagy megmérgezni.

— No, de a mi jó királyunkat csak nem akarja senki se megölni, se megmérgezni? — mondja Mátyás király türelmetlenül.

— Dehogynem, német! — mondja a baka. — Azt hiszed, hogy a nagyurak közt nincs huncut? Van bizony nagyon sok. Aztán jegyezd meg magadnak, német, hogy ha a nagyúr huncut, az aztán nagyon huncut.

— De hát mondjad, honnan beszéled te ezeket?

— Honnan, hát hiszen hallottam, mikor az ágy alatt feküdtem, hogy mondta a főminiszter a feleségének, hogy holnap reggel öfölségének a nevenapja lesz, akkor pedig öfelsége a főminisztemél szokott früstökölni. Hát holnap reggel egy vadonatúj aranycsészében talál neki a miniszter felesége kávé, amelyikben olyan erős méreg lesz, amit a miniszter magával hozott egy kis üvegben, hogyha a király a kávé megesz, mindjárt meghal tőle. A szegény asszony szabadkozott, rimánkodott, de a miniszter azt mondta, hogy úgy kell lenni, amint ő parancsolja. Hát látod, német, az fáj nekem, hogy ezt a jó királyt ilyen gaz módon vesztik el. Aztán én meg tudom, hogy el akarják ölni, mégsem menthetem meg az életét. Hej, német, pedig de szívesen megmenteném! De ma rapportra sem jelenthetem magamat, hogy megmondhatnám neki, hogy ne igya meg a kávé. Aztán meg hát mindjárt azt kérdeznék, hogy honnan tudom ezt, aztán ha meg tudnám is mondani, akkor is csak a főminiszternek adnának igazat, mert az eltagadná, engem meg mint zshiványt csak felakasztanának.

— Minek is mentem én lopni? — dünnyögi magában. — De hiszen, ha lopni nem mentem volna, akkor meg nem hallottam volna semmit. Hát akkor úgy történt volna minden. Hát hiába is töprengek, már most nem segíthetek, akármit csinálok is. Látod, német, így van ám a szegény ember! Még akkor se segíthet, mikor szívesen segítene, szegény Mátyás király! Hej, látom, hogy az is baj, ha az ember szegény, de még nagyobb baj, ha az ember nagyúr!

Míg a baka így évődött, beértek a nagy kaszárnyához, azt mondja Mátyás királynak:

— No, német, eredd haza, de aztán ne járjon ám a szád, mert ha elárulsz, megöllek ott, ahol legelőször találalak! Aztán holnap délután idejössz a pénzedért.

— Jól van, pajtás — mondja Mátyás király.

Avval elment a legelső strázsaházhoz, megmutatta a bakaruha alatt levő királyi ruhát, és megparancsolta a tisztnak, hogy az Alekszanderok tizenötödik kompániájában a harmadik cúgból való Kovács Jánost másnap reggel négy fegyveres ember között hozzá kísérik rapportra.

Mátyás király is hazament, le is feküdt. De nem tudott ám még csak egy máknyit sem aludni, mert mindig azon törte a fejét, hogy mit csináljon, hogy tudja meg, hogy igazat mondott-e a baka? Addig sürgött-forgott az ágyában, míg végtére megvirradt.

Mikor bejött az inasa a tiszta csizmával, hogy majd fölkelte, már félig föl is volt öltözködve. Amint aztán ütötte a nyolc órát, felkötötte a kardját, s ment a főminiszterhez früstökölni.

Amint a király belépett a főminiszterhez, szegény asszony úgy megijedt, hogy se holt, se eleven nem volt! Mert a király máskor sose jött kardosan früstökölni. Mindjárt gyanította, hogy baj lesz! De a főminiszter, mint afféle megrögzött gonosztevő, oda se

nézett, hanem elébe állt a királynak, aztán pöndörített neki olyan szép köszöntőt a nevenapjára, amilyent a király még vagy hallott, vagy sem. A szegény miniszterné meg úgy reszketett mellette, mint a nyárfalevél ősszel.

Mikor aztán a köszöntőnek vége volt, azt mondja a főminiszter:

— Fölséges uram, a feleségemtől meg fogadja szívesen ezt az aranyfindzsát, melyet fölséges nevenapjára csináltatott emlékezet okáért. Adja Isten, hogy még sok esztendőn át jó egészséggel igya belőle fölséges uram a kávé!

A király a miniszternén mindjárt észrevette, hogy a baka igazat mondott, de úgy tett, mintha semmit se tudna. Megköszönte a jó kívánságokat. Kezébe vette a szép aranyfindzsát, amely már tele volt öntve a mérges kávéval. Körülnézett, s azt mondja:

— Ez bizony nagyon szép, miniszter uram. Lám, még a címerem is rá van metszve. Hanem tudja mit, mivel ma a nevemnapja van, hát mára cseréljünk findzsát, igyon maga az én findzsámból az én egészségemre, én meg iszom a magáéból a maga egészségére.

A miniszter azt mondja:

— Fölséges uram, az nem lehet, hogy én szolga létemre igyam meg fölséges uram újdonatúj findzsájából az első kávét.

— De ha én kérem — mondja a király —, tudja, hogy a király kívánságát nevenapján mindenki tartozik teljesíteni. Hát ne is vonakodjon. Tudja, hogy én máskor sem szoktam elállni a kívánságomtól, hát csak fogadja el a kívánságomat, aztán igya meg azt a kávét.

A miniszter csak szabadkozott, de a király nem engedett. Hanem mikor már elfogyott a béketűrése, fölállt, kirántotta a kardját, aztán azt parancsolta a miniszternek, hogy tüstént igya meg a kávét, másként kettévágja a fejét.

Erre a szegény asszony letérdelt, s összetett kézzel kérte a királyt, hogy kegyelmezzen meg.

A király azt mondja, hogy:

— Keljen föl, jó asszony, magának semmi bántódása sem lesz, mert tudom, hogy ártatlan, de ennek a gaz méregkeverő gyilkosnak meg kell halni! Hát jobb, ha megissza a mérget, amit nekem szánt, különben úgylis fölakasztatom.

A miniszter látta, hogy a halált ki nem kerülheti, hát fölhajtotta a findzsa kávét. De meg is halt abban a nyomban.

Míg ez történt, addig elhozták a bakát a kaszárnyából, s jelentették a királynak, hogy a parancsára itt van az Alekszanderoktól Kovács János.

A király maga elé állíttatja, s azt mondja neki:

— Kovács János, kend az éjszaka lopott.

— Jelentem alássan, fölséges uram, igenis loptam; nem is tagadom, mert már úgylis tudom, hogy elárult az a nagyorrú, huncut német. Dejszen csak kerüljön a körmöm közé, tudom istenem, hogy megfojtom.

— Hát honnan lopott kend, és mit lopott kend? — kérdi a király tettetett bosszúsággal.

— Jelentem alásson, fölséges uram — mondja a baka —, ezüstkanalakat, vellákat loptam a főminiszter úrtól.

— Ki volt kenddel lopni? — kérdi a király haragosan.

— Jelentem alásson, fölséges uram, egy nagyorrú német, de hogy hogy hívják, azt bizony meg nem tudom mondani, mert mikor ő megmondta a tulajdon nevét, a maga nyelve is majd kitört bele, én meg meg se próbáltam, mert tudtam, hogy úgyse tanulom meg. Valami Mátyás volt, arra emlékszem.

— Hát megismerné kend, ha meglátná? — kérdi a király.

— Jelentem alásson, igenis, megismerném ezer közül is, mert akkora orra nincs egy cugnak se, mint annak magának.

Erre a király kiment a másik szobába, felvette a kopott bakaruhát, aztán bekísértette magát négy fegyveres emberrel. Hát amint belép, a baka meglátja, rákiált:

— Ugye, huncut német, mondtam, hogy elárulsz, ugye mondtam, hogy te spion vagy, s a szegény bakák után leselkedsz. Hanem megfojtalak, ha mindjárt meg kell is halni!

Aztán neki akart menni a királynak, de a katonák keresztbe tették előtte a panganétot, a király meg kigombolta a kopott kabátot.

Hát mikor a baka meglátja alatta a királyi ruhát, térdre esett, összetette a két kezét, úgy rimázkodott bocsánatért.

A király odament hozzá, megfogta a kezét, aztán azt mondta neki:

— Kelj fel, fiam, te megmentetted az életemet, s meggyőztél arról, hogy szereted a királyodat. Hát én neked megkegyelmezek olyan föltétel alatt, hogyha a főminiszter feleségét elveszed, vele hűségesen élsz.

Elfogadod-e a föltételt? — kérdi a király nevetve.

— Jelentem alásson, fölséges uram, igenis elfogadom — feleli a baka s örömeiben sírva fakadt.

— No, öltöztessétek fel generálisruhába. Aztán hívjanak papot, hívják ide a miniszternét, hogy esküdjenek meg. Kovács János mától fogva szabadságos generális úr — mondja a király nevetve. — Aztán az asszonnyal jól bánjon, énvelem meg ne cipeltesse többet azt a nagy lajtorját, mert most már több lénungja lesz egy petáknál, hát most már nem szükséges ezüstkanállal pótolni.

A bakát mindjárt bevitték az udvari szolgák a fürdőházba, megmosták, megfésülték, aztán felöltöztették újdonaúj generálisruhába, s a bakából

olyan szép generális lett, amilyen egy se volt az ármádiában, mert hát a baka még csak huszonöt esztendő volt, aztán meg bakának is olyan szép volt, hogy ritkította párját.

Mikor aztán megint bevezették a királyhoz, már akkor ott volt a miniszterné is a legszebb ruhájába öltözve.

A király bemutatta neki az új generálist, aztán azt mondta:

— Asszonyom, ez a generális úr engem megmentett a haláltól, magát meg a méregkeverő urától. Megmondta nekem, hogy maga ártatlan az egész dologban. Hát most fogadja el tőlem nevemnapja emlékezetére férjéül ezt a fiatal generálist, aztán éljen vele boldogan.

A pap mindjárt összeadta őket, a király meg kitartotta a lakodalmat, úgy mintha csak saját édes gyerekeit házasította volna ki, s adott nekik olyan jószágot, amiből hercegi módon megélhettek. S talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

MÁTYÁS KIRÁLY A CINKOTAI KÁNTORRAL A KOCSMÁBAN

A cinkotai kántor a kocsmában ivogált, mikor Mátyás király bement, s a kántor mellé telepedett, azt mondta a kántornak, hogy ő a Mátyás király íródeákja: parancsolt is mindjárt tíz icce bort. A kocsmárosné akart is, nem is hozni, gondba esett, hogy a fiatal deák ki bírja-e fizetni, mert a deákoknak nem szokott pénzük lenni. Azt mondta Mátyás király:

— Csak hozzon, van sárga csikó.

Alig hozta be a kocsmárosné a bort, odavetődött két szál cigány. Ittak mindnyájan, jókedvük lett, Mátyás király elhúzta a szép kocsmárosnét táncolni. Tánc közben megmondta a kocsmárosnénak, hogy ha majd fizetni kell, azt mondja, hogy elveszett a sárga csikó, de ezt csak képleg mondja. A tánc után csakugyan, mikor fizetni akar Mátyás király íródeákja keresi a sárga csikót, nincs sehhol, azt mondja: tánc közben elvesztette. Hozzáfognak keresni, mindenki kereste, a kántor négykézláb is, nem találták sehhol. A kocsmárosné azt mondta, hogy itt marad az, íródeák zálogban, de a kántor szerette a kocsmárosnét, féltette, azt mondta, hogy ő nem hagyja a deákot, hazamegy pénzért, kiváltja. A cigányok, mikor fizetésről volt szó, kereket oldottak, s mikor a kántor

ment hazafelé, akkor már a földön feküdtek, be voltak rúgva, s a kántor felbukott bennük a nagy setéségekben... Mikor a kántor nagy nehezen feltápázkodott, végighúzott a botjával a két cigányon, hogy a cigányok elkezdtek jajgatni s kijózanodni. A kántornak otthon pénze nem volt, az apja mentéjét zálogosította el, úgy fizette ki a szép kocsmárosnét: öt húszast kellett fizetni.

Mátyás király látta a kántor jószívűségét, azt mondta neki: jöjjön fel Budára Mátyás király palotájába a feleségével, őt szereti Mátyás király a legjobban, ő az íródeákja. A kántor azután nemsokára készült Budára, mondta a feleségének, hogy ő is jöjjön fel Budára, mert Mátyás király íródeákja azt mondta, hogy őt is felvigye! A kántorné szidta a kántort, hogy nem elég volt, hogy azért az íródeákért az apja mentéjét elzálogosította, most meg azt a pár krajcárt, amit azóta szerzett, akarja elkölteni, de a kántor nem engedett, a kántornénak is fel kellett menni Mátyás király íródeákjához Budára.

— Nagy ember az — mondta a kántor —, őt szereti Mátyás király a legjobban.

Felmentek azután Budára Mátyás király palotájába, a katona már várta őket, bevezette Mátyás király szobájába. Mátyás király a kántor apja mentéjét vette magára, amelyiket elzálogosított: a kántor és a kántorné csak nézték, hogy került a mente Budára? A katona azután egy másik szobába vezette őket, itt már Mátyás királyon a király mentéje volt: tele arannyal, drágagyöngyökkel. Mátyás király ott ült a trónusán, a bárók, hercegek ott álltak körülötte, akkor már tudta a kántorné is, hogy Mátyás királyhoz jöttek. Mátyás király akkor felállt, elmondta az uraknak, hogy ez a jószívű ember még az apja mentéjét is

elzálogosította, csak hogy őt kiváltsa, s az ő drága mentéjét akasztotta a kántor nyakába, és azt mondta a kántornak, hogy kérjen, amit akar. A felesége egyre súgta, hogy aranyat, gyöngyöt kérjen, de a kántor csak azt kérte, hogy Cinkotán kétszer akkora legyen az icce, mint máshol. Mátyás király meg is adta még azt is, hogy a kántor, mert olyan jószívű volt, ingyen ihat, azután megvendégelte, s útnak bocsátotta őket. A kántorné, mikor kijöttek is duruzsolt, hogy miért nem kért a kántor aranyat, ezüstöt, csak mikor kikutatta a mentét, hallgatott el, mert tele volt minden zsebe arannyal.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A KISKAKAST FELOSZTÓ SZOMSZÉD

Mátyás királyhoz sokan folyamodtak különféle kérelmekkel. Egy ember kitüntetést szeretett volna kapni. Volt neki egy szép kis kakasa, elküldte a királynak, gondolta, hogy kap érte valami kitüntetést. Mátyás király el is fogadta a kakast azzal a feltétellel: hogy az ember is ott lesz az ebéden, mikor a kakast megeszik, és hogy ő osztja fel a kakast, de úgy, hogy aki ott lesz az ebéden, igazságosan kikapja a részét, ami őt illeti, mert ha nem, akkor nem jutalmat, hanem büntetést kap.

Nem is kellett az embernek egyéb! Szörnyen megijedt, törte a fejét nagyon, búsult, hogy ossza el a kakast. Elpanaszolta a szomszédjának a baját. A szomszédja azt mondta, hogy ő el tudná osztani, hogy ő elmenne a királyhoz helyette. Az ember szívesen beleegyezett, hogy a szomszédja menjen el, mert már annyira törte a fejét, hogy megfájdult bele.

Elment a szomszéd Mátyás királyhoz, megsütötték a kakast ebédre, s az asztalhoz ültek. Ott volt a király, királyné, két fia, két leánya meg a szomszéd. Mikor behozták a kakast, mondott a szomszéd egy tréfás beszédet a sült kakas felett, és elkezdte osztani.

Levágta a fejét, odaadta a királynak, mert
— A feje a ház fejét illeti — mondta az ember.

Levágta a nyakát, odaadta a királynénak, mert
— A nyaka a ház asszonyát illeti, a nyaka van a fejéhez legközelebb a kakasnak, mint a királyné a királyhoz.

Azután levágta a két szárnyát, odaadta a fiúknak, hogy jobban tudjanak írni. Levágta még a két lábát, és odaadta a leányoknak, hogy jó táncosok legyenek. Mikor így elosztotta, azt mondta:

— Most már mindenki kivette a részét, ami őt illette, csak még én nem. Maga elé tette, ami megmaradt, és megette.

Mátyás király csak nézte, hogy fizeti ki őket az aprólékkal az ember, s mikor a kakas java maradékát maga elé tette az ember, azt mondta neki:
— Nem tudtam, hogy ilyen okos, hogy bennünket az aprólékkal kifizet!

A szomszéd aztán megmondta Mátyás királynak, hogy nem ő az az ember, aki a kakast küldte, ő csak a szomszédja. Erre még nagyobb nézett Mátyás király, megtetszett neki az ember. Megajándékozta, és nekiadta, amit a másik embernek akart adni, aki a kakast küldte, a kitüntetést is.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS A MUTATVÁNYOS

Mutatványos mutogatta Mátyás királynak, mit tud: kulcslyukon egy szakajtó borsot áthajigált, anélkül hogy csak egyszer is megütötte volna a kulcslyuk oldalát. Mikor vége volt a mutatványnak, majdnem a földig hajtotta meg magát, gondolván, most nagy ajándékot kap Mátyás királytól.

Azt mondja Mátyás király:

- Ha maga minden hajigáláskor ennyi borsot elhajigál, sok borsra van szüksége, ugye?
- Sokra, felséges uram! — mondja a mutatványos.
- Adjatok neki tíz zsák borsot! — parancsolta Mátyás király a szolgáinak.
- Hadd legyen mit elhajigálni!

HOGYAN AJÁNDÉKOZOTT MÁTYÁS KIRÁLY?

Egy szegény ember talált egy nagyon nagy tököt. Elvitte Mátyás királynak, odaadta ajándékba. Mátyás király meg pénzt adott a szegény embernek, annyi pénzt, hogy két ökröt vehetett rajta. Így aztán négy ökrön szánthatott, mert azelőtt is volt két ökre.

A szomszédja gazdag ember volt, kérdezte, hogy hol vette azt a két ökröt? A szegény ember elmondta, hogy így meg így, talált egy nagy tököt, aztán Mátyás királynak adta ajándékba.

— Na, jól van, majd viszek én is valamit.

Volt neki egy szép csikója, odaadta Mátyás királynak ajándékba. Nézi Mátyás király a szép csikót, egyszer azt mondja:

— Ez már csakugyan szép csikó, ilyen még magam sem láttam!

Odavezeti a gazdag embert a tökhöz, hogy hát ő látott-e már ilyen nagy tököt?

— Na, már ilyent még magam sem láttam!

— Na, legyen a magáé azért a csikóért!

Mert Mátyás király tudta, hogy gazdag ember, nincs rászorulva a pénzre. Azt a tököt adta neki, amelyiket a szegény embertől kapott. Ilyen igazságos volt!

BUDÁN ES CSAK EGYSZER VOLT KUTYAVÁSÁR

Emlékeztek, lehet hiszen hallottátok immár, hogy és miként esett volt Budán kutyavásár.

460—70 körül volt ez a mulatságos dolog, amelyet most nektek mondani akarok. Az pedig nem most volt, mert az régecske volt annak immár 470 esztendeje, s még most es emlegetik a népek nevetve. Az igazságos Mátyás király idejében Budapest mellett egy faluban lakott egy jó gazdaember, aki mindenkin kifogott, mindenkit kikacagott, s akivel tehetett, azt csúfságra es vette. Ilyen irigy és csúfondáros volt egész életében.

Ha valakivel csúfot űzhetett, abban volt minden öröme. Ez az ember egyszer Budán járt, s valami jó vására akadt, mert egy jó zacskó pénzt vitt, amit haza hozott, s avval elkezdett dicsekedni fűnek-fának, hogy milyen jó ára van Budán a kutyának.

Meghallotta ezt egy szegény ember, s ő es odafutott, s a kapott pénz felől tudakozott, s kérdezgette tőle, hogy esett a dolog, hogy ennyi aranyhoz hogy és miképp jutott? Erre felelte a csalfa gazdaember.

— Hát hogy jutottam? Mert nemrég Budán jártam, s ott meghallottam hogy a királynak szüksége van sok kutyára, s aki oda kutyákat vihet, a király tőle jó pénzen megveszi. Én is hazajöttem, de bezzeg nem adtam tudtára senkinek, hanem kaptam magam, s holmi egyikmásikat eladtam, pénzt csináltam, s egy sereg kutyát esszevásároltam, s velük éppen a királyig ballagtam, s alighogy odaértem, egy-kettőre ott jó pénzért eladtam. Nézd csak, szegény ember, ezt a zacskó aranyat a kutyákért kaptam. Te is fordíthatnál nyomorult sorsodon, mert a királynál még kapnak a kutyákon.

Ennek a bolond beszédnek hitt a szegény ember. Attól kezdve nem volt nyugodalma, örökké azon gondolkozott, hogy annyi aranyhoz vajon ő hogy juthatna. Ő szegény ember volt, nem volt neki egyebe, csak még hányódott egy hitvány tehenecke, ennyi volt neki az egész gazdasága. Méges meggondolta, hogy jó volna tán azt eladni, s úgy tesz, ahogy az a gazdaember mondta. Vesz az árából egy csorda kutyát, s azt a királynál eladja s aztán lesz neki es egy jó zacskó aranya.

Úgy es lett, a tehenkét eladta, kutyákat vásárolt rajta, azokat egymás mellé fűzte, s felballagott a királyhoz vele. De a Várba nem eresztették bé

vele, azt mondták ezeknek a sintérnél a helye. A szegény ember erőst megbúsulta magát, s átkozta azt a csalfa gazdát, aki neki ekkora kárt csinált.

A szolgák bolondnak nevezik, és még botokkal kergetik. Látja ezt a király fenn az ablakból, hogy az a szegény ember hogy siránkozik szüve szakadtából. Erre a király egy udvari szolgának azt parancsolja, hogy azt a kutyás embert hozza csak fel hezzá. Fel es ment a szegény ember, elmondta, hogy mi járatban van. Hogy egy ember őt mennyire megcsalta, azt mondta, a király őfelsége kutyákat vásárolt. Elmondta azt es, hogy az az ember egy zacskó aranyat mutatott, amelyet ő a kutyákért kapott, s őt es felbiztatta, hogy csak vegyen sok kutyát, mert a király azokért jó bért ad.

Mátyás király rögtön észrevette, hogy azt a szegény embert az a gazember igazán rászedte. Az ő jóságos szüve meg es esett rejta, s száz fényes arannyal meg es jutalmazta, s az esszefűzött kutyákat eloldoztatta, hogy menjenek a nagyvilágba. A gazembernek a nevét feljegyezte, mert jöhet idő, amikor eljuthat a királynak a kezébe.

Most elképzeltük azt a nagy örömet, amit az a szegény ember akkor érzett. Az a rosszlelkű gazda, amikor megtudta, hogy a kutyás ember milyen szerencsésen járt, majd hogy kőjé vállott, hogy akit ő csúffá akart tenni, annak mennyi pénze lett hirtelen. Az az irigy gazda nem es sokáig késett, s nehogy elkéssen, eladta mindenét, hogy ő abból sok kutyát veszen, s felballagott velük a királyi várba, hogy majd ott eladja a nagy királyi várba. Őkegyelme es úgy járt, hogy az útját állták, de ő nem tágított, hanem ütött lármát. A király a zajra figyelmes lett szintén, s a zavarcsinálót bébocsátani inté. El es mondta a gazda, hogy mi járatban van. S akkor érté el a király, hogy ki az az ember, aki előtte áll, s az a jómadár most került a lépre, a király es egész tréfás hangon ilyen szavakat ejte:

— Sajnálak, jó ember, de későn van ez immár, mert Budán csak egyszer esett kutyavásár.

S a gonosz lelkű gazdát magától elbocsátotta, amivel idejött, avval elmehetett haza.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS AZ ARATÓK

Kocsin utazott Mátyás király, nagyon meleg volt, éppen aratás volt, azt mondja a kocsisnak:

— Nézd, ezün a kocsin milyen meleg van, mennyit szenvedek.

Azt mondja a kocsis:
— Hát ha ott aratni kéne, ahun azok az embörök aratnak!
— No, hajts oda! — mondta Mátyás király.
A kocsis odahajtott, Mátyás király leszállt a kocsiról, odaköszönt, kérdezte:
— Nehéz-e az aratás?
— Bizony, izzadunk!
— Van-e elégségös élelem mög innivaló?
— Önni, innivalónk van ölégségös; de nincs pihenő időnk! — mondták az aratók.
— No, hát pihenjenek, majd most én vágom a búzát; én is éltem vele valamikor.
— Mit akar itt köztünk — mondták az aratók —, még mög sem tudja fogni a kaszát!
— Mölyik a legjobb kaszás, az mönjön elől, én mög utána!
Aadtak neki kaszát. Mátyás király hozzáfogott, annyira hajtotta az első kaszást, hogy egyszer csak azt mondja ám:
— Uram, maga pihent embör, bele ne vágja a lábomba a kaszát!
De Mátyás király csak hajtotta az első kaszást, szöröncsére gyüött az uraság, az is mondta Mátyás királynak:
— El ne vágja a sarkát!
Akkor néztek az embörök, hogy mit tud Mátyás király, úk mög azt mondták neki, hogy mit akar itt köztük.
Mikor eljött az uzsonnázás ideje, Mátyás király is leült uzsonnázni, melege volt, a fölső kabátot kigombolta, akkor ijedtek meg, hogy baj lösz, amiért úgy beszéltek.
Mátyás király oszt mögparancsolta, hogy az aratóknak elégségös pihenő időt köll adni. A kocsisa is mögvacsorázott, osztán elmöntek.

MÁTYÁS KIRÁLY VÖRÖSHAGYMÁN KAPÁLTAT

Mikor Mátyás király uralkodott, vendégségöt csinált, möghítta az urakat, jó bort tötetött elébük. Az urak áldották a bornak mindön részit, csak a munkását nem. Azt mondta Mátyás király nekik:
— Hát az nem jól van! Hát azt a szegény munkást nem is áldjuk, aki aztat

munkálja?

Azt mondták az urak:

— Az semmi se!

— No, hát ha semmi se — azt mondja —, gyertek ki holnap kapálni, és majd kapálunk úgy, mint a szögény munkás szokott.

Itt osztán kimöntenek másnap, csak vöröshagymán és kinyéren kapáltak egész frustukig. Mikor mögvolt a frustuk, mögén hajtották a dolgot délig; délben egy órakor ebéd volt, vöröshajma mög csak kinyér. Akkor elig várták már az urak az estét, akkor mondták Mátyás királynak:

— A szögény embör érdemli mög a bort mög a jó ételt, aki a szőlőt munkáli.

AZ URAK MÖG A NÁDAS

Mátyás királ az urakkal kinn volt a mezőn. Egy helön nádas mellett möntek el. A nádak nagyon lankadtak voltak. Azt mondi Mátyás:

— Erre is esső köllene!

Azt mondják rá az urak:

— Fölségös királunk! Hát hogyan köllene erre esső, mikor mind vízben áll?

Mátyás nem szólt semmit. Möghítta üköt vacsorára, de ahogyan bemöntenek hozzá, lehúzatta a lábikrul a saruikat, oszt egy-egy dézsa vízbe állította őket. A vacsorán volt mindönféle jó önnivaló, de ital nem. Azt mondi az egyik úr:

— De uram, innyavaló is köllene!

Azt mondi rá Mátyás:

— Ti azt mondtátok, hogy a nádnak vízben van a lába, ölég az nekije! Én azt mondtam, hogy eső köllene rá, de ti nem hittétök!

Az urak elhallgattak.

AZ INGYEN NEM TEMETŐ PÁP ÉS MÁTYÁS KIRÁLY

Mikor a szögény asszonymak möghalt az ura, elmön a paphon, hogy temesse el: de ű nagyon szögény, nem bír fizetni. A pap azt mondta: hogy fizessön, ha azt akarja, hogy eltemesse.

A szögény asszony másodszor is elment a paphoz: de a pap csak nem temette el. Sírva mönt a szögény asszony az utcán hazafelé. Arra mönt

Mátyás király, kérdezte: — Miért sír?

— Möghalt az uram, oszt a pap nem temeti el, mert nem bírok fizetni, nincs pénzöm.

— Mönjön el a paphoz, kérözze mög, hogy eltemeti-e?

— Voltam már kétször, hiába is megyek pénz nélkül — azt mondta —, nem temeti el.

Mátyás király adott a szögény asszonynak egy aranyat, hogy adja oda a papnak, mög adott pénzt koporsóra is, hogy kettőt vögyön, két koporsót, majd ű is ott lösz a temetésön, vigyék ki a sírhon mind a két koporsót.

Az asszony elmönt a paphon harmadszor is, odaadta neki az aranyat.

— Á, tudtam én, hogy van neköd pénzöd, csak nem akarsz fizetni, még aranyad is van.

A pap osztán eltemette szépen, palástban. Mikor mán leeresztötték a halottat a sírba, azt mondja Mátyás király a papnak:

— Te nem akartad ennek a szögény asszonynak a halottját pénz nélkül eltemetni? Fogják mög a papot — mondta az emböröknek —, tegyék abba a másik koporsóba, temessék el űtet is!

MÁTYÁS MÖG A KAMARÁS

Mátyás királnak egyszer izentek Besztercebányáról, hogy az aranybányászok nem tudnak élni.

Mátyás akkor nem möhetött, hanem maga helött elküldte a trónörököst. Ez Besztercebányán bemönt egy házhoz, oszt hogy nagyon éhözs volt, enni kért. Az öregasszony, aki ott volt, azt mondta nekije, hogy csak tojást tud adni kenyérrel. Az is jó volt, elfogadta. Elmondi aztán az öregasszonynak, hogy a kamarásnál szeretne munkát kapni az irodán. Rászólt az öregasszony, hogy mast pedig egy köllene.

— Én el merem vádulni, mert én mindönhöz értek — mondta nekije a trónörökös.

El is mén a kamaráshoz. Ott csakugyan köllött egy embör. Mögfogadták.

A trónörökös a kamarás lányával hamar összegabalyodott. Evvel vadászatra is akart mönni, de az nem akart, mert félt, hogy az aptya mögharagszik, hogy az nem végzi el a dolgát. Mátyás már gyözte várni, hogy a trónörökös nem mén haza. Fogta magát, ű is elmönt Besztercebányára. Ű is az öregasszonyhoz mönt, aki nekije is tojást adott

enni, mégpedig hatot. Itt möghallotta, hogy másnap a kamarásnál nagy bál lesz. Röggel elmögy a templomba, hát ott láti, hogy amint a kamarás a templomba mögy, eléjbe a földre arany tányérokot raknak. Most már Mátyás is látta, hogy ezért nem tud a szegénység élni. Visszamönt az öregasszonyhoz. Ennek egy írást adott átal, amibe ez volt írva:

Itt járt Mátyás királ, itt övött mög hat tojást.

Itt látta jární aranytányéron a kamarást.

Möghagyta, hogy adja át a kamarásnak. Az öregasszony azt mondta, hogy ű azt nem meri.

— Ne féljen, met én vagyok a királ! — bátorította föl Mátyás. Avval elmönt haza.

Az öregasszony az írást csakugyan át is adta. A kamarás, ahogy elolvasta, mindjárt szívögörcsöt kapott, oszt meghalt. A trónörökös a kamarás lányát elvötte, avval mönt haza. Otthun aztán bátyjától bocsánatot kért, hogy ollan soká elmaradt.

A szegényök Besztercebányán ezután mög bírtak élni.

MÁTYÁS KIRÁLY LUSTÁI

Mátyás király három lustát látott egy fa alatt, ott heverték, a szájukat eltátották, hogy majd a gyümölcs beleesik. Lusták voltak a fát mögrázni. Azt mondja Mátyás király az inasának:

— No, ezöket hazavigyük, möghizlaljuk!

Hazavitte, betötte űket egy házba. Ott laktak. Híztak is szépen, mert Mátyás király jóltartotta űket: öttek, ittak, nem volt semmi dolguk, egész nap heverték. Mikor mán jól möghíztak, azt mondta Mátyás király az inasának, hogy most mán küldje el űket, most mán elmöhetnek. Mátyás király mán megunta űket, de a lusták nem möntek. Azt mondta az inas Mátyás királynak, hogy gyújtsa rájuk a házat, másképp nem szabadul túlük! Mátyás király aztán rájuk gyújtotta a házat.

Mikor mán javában égött a ház, azt mondja az egyik:

— Ég a ház! Gyerünk ki.

— Majd kivitet bennünket a király, ha köllünk neki — mondja a második.

Azt mondja a harmadik: — Nem restelltek beszélni?

Mög se mozdultak, bent is égtek mind a hárman, így szabadult mög túlük Mátyás király.

GYERTYATARTÓ MATÁN

Volt egyszer a régi időben valahol egy király. Annak a királynak volt egy fehér macskája és úgy hívta a macskát a király, hogy Matán. De ez a Matán olyan volt, hogy mikor a király este vacsorált, akkor a macska mindig tartotta a gyertyát; az udvari cselédek úgy is hívták a macskát, hogy gyertyatartó Matán.

Egyszer aztán kiment a király az erdőbe vadászni, és amint mentek kifelé a kocsisával, azt mondja a király a kocsisnak, hogy:

— Mégis nagy a tanulság!

Azt mondja a kocsis, hogy:

— Miért olyan nagy a tanulság?

Azt mondja a király:

— Azért, mert lám az én macskám, a Matán, hogy megtanulta a gyertyatartást, hogy nem is kell már neki mondani, és mégis tudja, hogy a gyertyát ő kell tartsa.

Azt mondja a kocsis:

— Nagy a tanulság, hogy a természet mindig nagyobb a tanulságnál.

Azt mondja a király:

— Fogadjunk, kocsisom, hogy az én macskámnak mindig nagyobb a tanulsága, mint a természeté.

Hát fogadtak is, a király a kocsisával, kétszáz forintba. Este aztán szépen hazamentek. A kocsis megfogott két egeret az istálló padlásán; mikor aztán látta a kocsis, hogy a király már az asztalnál ül, és a macska fogja a gyertyát, akkor a kocsis bement a királyhoz a szobába, és hirtelen elengedte a két egeret az asztalon, ahol a macska állt, és fogta a gyertyát. Mikor a macska meglátta a két egeret, elhajította a gyertyát, uccu neki, leugrott az asztról az egerek után, s meg is fogta az egereket, és elkezdett velük játszani. Mikor aztán látta, hogy az egerek nem élnek, akkor megette mind a két egeret. Ej, megörül a kocsis, hogy megnyerte a királyt; de bezzeg nem örült a király, elkezdte a macskát ütni-verní: de hiába, meg kellett a király adja a kétszáz forintot a kocsisnak. De miért a macska eldobta a gyertyát, és megette az egereket, azért a király nem engedte többé soha a macskát az asztrra, se a gyertyát fogni, se enni; mert azelőtt, amíg meg nem ette a macska az egereket, mindig az asztron evett a király mellett. Egyszer aztán megharagudott a macska azért, hogy nem engedte a király, hogy vele egy

asztalnál egyen, egy éjszaka aztán, mikor a király elaludt, fölment a macska az ágyra a királyhoz, és kirágta a királynak a gégejét, és a király másnap meg is halt.

Így aztán megtudta mindenki, hogy a természet mindig nagyobb a tanulságnál.

MÁTYÁS KIRÁL MÖG MARKÓP

Egyszer Mátyás királ lóháton elmönt a Markóp háza előtt. Az ablak nyitva volt, odamönt, oszt beszólt:

— Ki van odabe?

Markóp volt a szobába, oszt visszaszólt:

— Egy ember, egy félembör mög egy lófej!

Mátyás megismerte Markóp szavát, oszt tovább kérdezte:

— Mit csinálsz?

— Főzök!

— Mit?

— Amennyit alá, annyit föl!

— Hát a bátyád hon van?

— Egy kárból kettőt csinál!

— Hát az anyád?

— Azt míveli a szomszéd asszonnyal, amit még nem mívelt, de nem is mível soha!

— Hát az apád mit csinál?

— Az meg a kis kertben van vadászni. Akit megfoghat, ott hagyja, akit nem, azt meg behozza!

— Hát a nénéddel mi van?

— Az a szomszéd szobában siratja a tavalyi örömit! Mátyás királ nem értett ebből semmit. Azt mondta Markópnak, majd holnap jön el hozzá oszt magyarázza meg.

Ahogy Mátyás elmönt, odamönt Markóphoz egy özvegy ember tanácsot kérni, hogy lányt vögyön-e el vagy asszonyt? Markóp csak annyit mondott nekije:

— Ha lányt, te tudod, ha asszonyt, az tud!

Másnap Markóp elmönt Mátyáshoz oszt megmagyarázta nekije, amit mondott. A szobában ű benn volt egészen, Mátyásnak csak a fele meg a ló

feje, amelyen Mátyás ült. A fazékban babot főzött, mert az mög ollan, hogy fővés közben mindég jár. Amely fölül van, az alákerül, amely alul van, az mög fölkerül. A bátyja mög árkot csinált a földön, hogy a kocsik ne mönjönek rá, de így a kocsik még bellebb mönnek a földre. Az anyja odaát volt a szomszédasszonynál, aki haldoklott, oszt a szömét fogta le. Az apja bolházkodott. A nénje meg tehörbe esött, félt a szüléstől, azért rítt.

Mátyás végighallgatta, ahogy Markóp magyarázta. Tudta, hogy egy özvegy embör is volt nála, kérdözte, hogy annak mit mondott. Markóp elmondta, mijáratban volt az embör, meg hogy ő megmondta neki: ha lányt, te tudod, ha asszonyt, az tudi.

Mátyás ezt se értötte.

— Hát hogy kell ezt érteni?

Markóp meguntá már a sok beszédöt, mérgösen azt mondi:

— Hát úgy, hogy a lányt úgy tanítod, ahogy akarod, az asszonyt már nem köll tanítani!

Mátyás királ ezért nagyon megharagudott Markópra, és azt mondta nekije:

— Többet meg ne lássalak a földemen, többet ne is nízsek a szemed közé!

Markóp megvárta, még leesik a hó. Akkor, hogy Mátyás királ földjin ne járjon, a hóporon kimönt a barlangba, ott volt egy kunyhója. Mátyás királ utána mönt. Ahogy ezt Markóp észrevötte, a seggit kitartotta a kunyhóból. Mátyás királ rászólt:

— Hát te mit csinálsz mast énvelem?

— Hogy mit csinálok? — mondta Markóp. — Azt mondtad, hogy többet nem nézel a szömembe, hát nézz a seggembe!

Mátyás még mérgesebb lött.

— Ejnye, te gazembör, hogy így mersz velem beszélni. megmondtam már, hogy a földemen meg ne lássalak!

Markóp arra is megfelelt:

— Külországból hozattam földet, azon járok, nem a tiéden!

Mátyás királ kiadta a parancsot, hogy Markópot föl kell akasztani, csak azt engedte meg, hogy a fát, akire fölakasztik, Markóp választhassa ki.

Markóp egy hangabarackfát választott. Az csak a hónaljáig ért.

A TITOKZATOS BESZÉDŰ JÁNY

Egyszer élt egy jány, akit sok esztendeig nem kérte feleségnek senki. De hazajött egy szabadságos katona, ki a jánnak hírét hallotta, osztán elment Miska bátyjáirt, hogy menjen vele ezt a jánt megkérnyi. El is mentek. Mikor odaértek a házhoz, osztán bementek hozzá, csak út magát a jánt találták odahaza. Szépen köszöntek neki:

— Adjon Isten jó reggelt!

A ján mindjárt fölugrott, megdörgülte a padot, és megkínálta őket, hogy üllenek le. Osztán beszélgetnyi kezdtek.

A jánykérők titkaikat nem akarták megmondanyi. Osztán azt kérdezték a jántul, hogy hol van az édesaptya.

— Nincs itthun.

— Hová ment?

— Elment a mezűre.

— Osztán mit csinál ott?

— Hát a holtakkal eltemeti az élőket.

— Hát a bátyád hol van?

— Hát az is elment vadásznya.

— Hát fog valamit?

— Fog.

— Hoz haza?

— Akit megfog, azt otthagyja, akit meg meg nem foghat, azt hazahozza.

Ezek bámulták a jányt, gondolták, hogy hátha bolondot akar belülük csinányi, vaj peig a jány maga bolond.

Megint elkezdtek őt kérdezgetni:

— Hát idesanyád hol van?

— Az meghalt, csak egy mustohaanyám van.

— Hát az hol van?

— Az meg künn van a kamurában.

— Mit csinál ott?

— Hát a tavali örömét siratja.

— Na, hát elmenünk, ha se aptya, se anyja nincs itthun!

— Hát valamit akartak?

— Az apáddal akartunk beszélnyi.

Azután elmentek: — Na, Isten veled, jányunk!

— Isten áldjon meg, bátyám!

Amint kimentek az ajtún, összenéznek, s odaszólnak a kérőnek:

— Na, jó jányt akartál elvenni! Az ember nem érti, hogy okos-e vaj bolond, vaj mibelülünk akart bolondot csinálni.

— No hiszen, jól járnék, ha illen feleségem lenne! A legény bátyja is elkezd gondolkonyi:

— Ez a jány mégse lehet bolond: gyere, öcsém, menjünk vissza hozzá!

— Én nem menek! Menjen el kiend! Én elmenek haza!

A jánykérő visszafordul, elmegy hozzá, bekocogtat az ajtun, szépen köszön, és kérdi a jánytól:

— Jányom, most sincs még itthun apád?

— Még nem jött meg! Na, azért csak üllön le, osztán beszélgessünk.

A jánkérő azt mondja:

— Ejnye, ejnye, de sokáig van az apád. Hát aztán hogyan is temetik el a hóttak az élőket?

— Hát tudja kiend, az ősszel vetett gabonát, osztán nem árkolta fel a földet, mast ahol nincs gabona, kivágja, és az élő gabonára rádobálja.

— Na, ez elég lustaság: ami már nem gazdaság, ha valaki illen hanyag. Hát a bátyád hun is van?

— Az meg vadásznya.

— Mit vadász?

— Hát szegény megvan nyomorúttan; megtetvesült, kiment a mezőre, ott szedi ki a tetűket. Akit megfogja, azt otthagyja, akit meg nem foghat, azt hazahozza.

— Hát az anyád hun is van, ki a tavali örömét siratja?

— A kamarában bajlódik. Tavaly vette el idesapám, aztán gyereket szült; azért mondom, hogy a tavali örömét sirjatja:

— Na lányom, mast már megértettelek, mast már tudom, hogy mit beszéltél. Hát akkor elmenek, hanem már reggel visszajűnk.

Osztán szépen elköszönt, és elment. Hazatért az öccséhez, ott elmondta a dolgokat. Azután már a kérőnek nagyon tetszett a jány beszéde, és azt mondta:

— Na, reggel visszamenyek ehhez a jánhoz, mert én ütöt elveszem feleségnek.

El is vette, és boldogan éltek.

A PAP MÖG A CSORDÁS FIA

A csordásnak szép lánya volt, a pap mögszerette, oszt gyeröke is lött túle. Egyször a pap elmönt a csordás lányát möglátogatni. Ahogy az udvaron bemönt, találkozott a csordás fiával, az mög ippeg akkor köszönt a bikának, aki arra mönt, neki mög nem. Odaszól neki:

— Kicsoda maga?

A pap — mit szóljon rá — azt mondi:

— Mindöntudó!

— No hát, ha mindöntudó, akkor tögye be a kis kaput! — mondi a gyerök. (Mert azt a pap nyitva hagyta.)

Kérdözi a pap a gyeröktől:

— Tudod-e már az asztali áldást?

Felel a gyerök:

— Nekünk nincs asztalunk, anyánk térdén öszünk! Mögen szól a pap:

— Hát a bikának miért köszöntél, neköm mög nem? Arra is mögfelelt a gyerök. Azt mondta:

— Mi a bikának köszönünk, mert a félesztendös borjút hatvan pöngőért eladtuk, de a testvérem gyeröke már egyesztendös, oszt semmi hasznát se vesszük!

AZ OKOS JUHÁSZ

Megy a juhász a kocsmához. Azt mondja:

— Egy icce bort.

Megissza, és azt mondja:

— Nem hiszek én már az Istennek se. Adjon még egy icce bort.

Megissza, és azt mondja:

— Dejszen, a szamaramnak több eszi van, mint a papnak. Adjon még egy icce bort.

Megissza, és azt mondja:

— Dejszen, nem félek én az uramtul se.

Elvádulják a papnál, hogy káromkodott. Hívatja a pap, s azt mondja neki:

— Már mért mondod hogy nem hisző az Istennek?

— Hogyne mondanám — mondja —, mikor ma reggel csak úgy süttött a nap. Nem vittem magammal a bundámat, osztég záporoső eredt, osztég

- bőrig áztam. Dejszen osztán nem hiszek én a mennybéli égnek se, hanem mindig magammal viszem a bundám.
- Hát azt hogy mondhattad, hogy a szamaradnak több az eszi, mint a papnak?
- Hát csak úgy, hogy a minap a szamaram egy lyukas hídon megbotlott. Megvertem. Azótátul a szamaram arra a hídra nem akar rámenni. A szomszíd papunkat pedig mikor a felesígemnil tanáltam, szintén megvertem, de azirt ez mégis elgyün a felesígemhöl.
- Hallod-e, te Andris, te: kend mégiscsak rossz ember, hogy azt is mondta, hogy nem fil még az urátul se — mondja a pap.
- Már hogy filnék — mondja a juhász —, ha megteszem minden kötelessígem?
- Nem tudott kifogni rajta.

RABSZABADÍTÓ

Volt egy fiú, az apja mög az anyja — mikor a gyermek kicsi volt — rabságba esött. Mikor a gyermek fölnőtt, akkor szerette volna, hogy az apja mög az anyja szabad lött volna vele együtt. Elmönt ú az urakhoz, hogy az apját, anyját eresszék szabadra! Azt mondták az urak, hogy szabadjára eresztik, ha olyan példát mond, hogy ők ki nem bírják találni. Akkor a gyerök elmönt haza, és gondolkodott, hogy mit tudjon föladni, hogy kiszabaduljon az apja mög az anyja? Akkor a gyerök először möglátott egy nagyon hasas tehenet, amely pár nap múlva mögellik. Kihásította a hasát, kivötte belüle a borjút, oszt a borjút levágta, mögfözte paprikásnak, és fölmönt a fára, a fának a tetejébe, ott ötte mög a borjúpaprikást. A feje fölé földet rakott, telerakta a kalapját földdel, zsebébe pénzt tött, mert valami kevés pénzt is köllött fizetni, úgy ötte mög a paprikást. A gyerök egy idő várt visszamönt, akkor adta föl az uraknak:

Öttem föttet

Nem világralöttet.

Föld alatt, fa tetejébe,

Apám, anyám zsebömbe,

Mögyök lelköt váltani.

Ezön az urak soká töprenkődtek, nem tudták mögfejteni, így osztán mögszabadult a gyerekek az édösapja mög az édösanyja, akkor aztán a

gyerek mögfejtötte az uraknak.

DARU ELLETLEN LOVON

Darunak azt mondták, hogy ha olyan kérdést tud adni, hogy nem bírnak rá mögfelelni, akkor elbocsátik, nem akasztik föl a testvérít. Akkor mondta:

Úton mén Daru

Hátán a sarnyú,

Gelebibe a kinyere,

Elletlen lovon mény lelköt váltani!

Úton mén Daru: a Daru ű volt; hátán a sarnyú: mert sarnyút vitt hátán a lovának; gelebibe kinyere: mert gelebibe vitte a kinyerit; elletlen lovon mönt: mert a ló nem bírta a csikót mögelleni (amelyiken mint lovon ment), a csikót úgy vötték ki az anyjából; lelköt mönt váltani: a testvérjít mönt váltani, mög is váltotta, mert nem bírták rá mögfelelni.

KŐ KÖZÉ RAKOTT APJÁT SZOPTATJA

Kinek löttem lánya,

Annak löttem anyja

Az én anyám az ű lányát

E világra hozta

Egy embert elítéltek a törvényben, hogy ennek mög köll halni, de hogy nagy csint tött, kű közé rakták, csak olyan lyukat hagytak, hogy csak az ábrázata fért ki rajta, hogy ott köll möghalni. Volt egy lánya, szoptatós volt, a mönyecske mindönnap eljárt a lyukhoz, de kikutatták, nem hagytak oda semmit vinni neki. A mönyecskének, hogy olyan nagy csöcse volt, betötte a lyukon, azt szívta. Hét esztendő múlva elmönt az urakhoz, arra kérte föl az urakat, hogy most már engedjék mög, hogy az ű apját kivegye a kű közül. Azt mondták, hogy kivöheti, el is temetheti mán, töhet vele amit akar, ha olyan kérdést tud adni, hogy űk nem tudnak rá felelni. Akkor mondta:

Kinek löttem lánya.

Annak löttem anyja.

Az én anyám az ű lányát

E világra hozta

Mikor nem tudtak rá felelni, mondta, hogy bontsák el a kűfalat! Mikor kibontották, az embör még élt, akkor mondta osztán, hogy az apját a lyukon

szoptatta, így lött neki anyja, az édösapám lányát, mánmint ütöt, az édosanyja hozta a világra.

TIZENKETTŐ, MÉRT HAT AZ?

Egész a nyúl, mért fél az?

Alul lyukas, fölül lyukas,

Méért van az?

A rabot vitték fölakasztani. Mikor mán odaérték, hogy fölakasztik, azt mondta a hóhértak:

— Várjon még egy kicsikét!

Azt mondta az uraknak, hogy akit halálra ítélték, teljesítik az utolsó kérésit, az üvét nem teljesítötték. Azt mondták az urak, hogy ők teljesítötték.

Ha teljesítötték, akkor:

Tizenkettő mért hat az?

Egész a nyúl, mért fél az?

Alul lyukas fölül lyukas.

Méért van az ?

Az urak nem tanálták ki, azt mondták neki:

— Fejtse mög! Mit akar avval mondani? — Mögkaptak, amit kért.

Azt mondja, neki ígérték tizenkét pogácsát, oszt csak hatot kapott, egész sült nyulat, de csak felit kapta mög, egy kulacs bort, de azt a börtönőr kifúrta a kulacs alját, és kiitta a bort.

Akkor a börtönőrt akasztották föl.

ÁG ÜL AZ ÁGON

Ág ül az ágon, ág öszik ágat, ág ádt ágnak világosságot.

Ág nevű úrt fia is Ág. Az úrt mögölte a fiát, bőrét ráhúzta a székre, azon ült; húsát mögötte, zsírjával világított.

Egy rab mondta ezt el, senki se tudta kitalálni, azért aztán kiszabadult.

A JÖVENDÖLÉS

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy bírót meg annak egy csinos, fiatal felesége.

Egyszer osztang viselő is lett az asszony. Mikor egyszer estve lefeküdtek, hogy majd világra hozza az asszony a gyereket, hát kopogtatnak az ablakon.

Kinéz a bíró, hát uramfia, mit lát? Mi mást, mint két mesterlegényt, akik szállást kértek éjszakára. A bíró igen jószívű ember volt, de megmondta a két legénynek, hogy most nem adhat szállást, mert az asszony betegágyat fekszik, de ha nem sajnálják — azt mondja —, feküdjenek le a gangon, mert szép gangos háza volt a bírónak. Hát így is volt. A mesterlegények fejük alá tették a tarizsnyát, osztang befeküdtek a virágos kenderbe, mert akkor volt a nyövés ideje, hát oda volt rakva a kender szépen a fal mellé.

Reggel osztang csakugyan megvolt a kisfiú. Rítt is nagyon, mintha csak a Samu nadrágja lett volna rajta.

A két mesterlegény osztang felkelt, osztang bementek a bíróhoz, hogy megköszönjék a szállást.

— Hát hol vagyon lakások — azt mondja a bíró —, merre irányítják a szekerrúdját?

A két mesterlegény osztang megmondta, hogy hova mennek.

— De már várjonak egy cseppet — azt mondja a bíró —, mert nem erisztem el aggyig, amíg egy csepp früstököt nem esznek. Osztang behitta őket az első házba.

Leült a két mesterlegény, a bíró meg benyúl az almáriomba, kiveszen egy icce pájinkát meg egy porcióst, osztang kínálja őket. Azok meg isznak. Kiment osztang a komoréba, hát behoz egy nagy kenyeret meg egy font paprikás szalonnát. Azok meg esznek.

Mikor osztang jóllaktak, a bíró odahozta hozzájuk a kis gyereket, ami ma röggel született. Megnézi mind a két mesterlegényt, az apja osztang kimegyen, hogy innya adjék a morhának.

Addig meg az egyik mesterlegény egy kis cédulára azt írta, hogy:

— Vigyázzék, bíró uram, erre a gyerekre, mert az anyját veszi majd el, az apját pedig megöli.

Osztang a cédulát betette az almáriomba, osztang megint visszaült az asztalfőre.

Elbúcsúztak, osztang elmentek, a bíró meg otthon maradt.

Egyszer osztang már tizennyolc esztendő is lett a gyerek, igen szép volt. Ha az apjával, ami még akkor is bíró volt, végigment az utcán, minden kapuba megbámulták őket, még a kurátor is azt mondta rájuk, hogy olyan, akár csak egy szép pár ökör. Csupa gyönyörűség volt rájuk nézni.

De egyszer már igen gazdag lett a bíró, hát új házat akart építtetni, de a régi bútorokat be akarta vinni, hát a kezeibe akad az a bizonyos cédula.

Elolvassa, osztang csak elmegyen világul, nem szól ő senkinek, azt se mondta, hogy „Isten áldjon”, csak elment.

Mikor a rétről hazajött az asszony, hát látja, hogy nincs ott az ura. Szétszalajtja a falut, hogy keressék meg, de nem tanálják, osztang csak elmegyen világul, nem szól ő senkinek, azt se mondta, hogy „Isten áldjon”, csak elment.

Mikor osztang másnap a vásárról hazajött a fiú, hát látja, hogy nincs se az apja, se az anyja. Szétszalajtja a falut, hogy keressek meg, de nem tanálják, osztang csak elmegyen világul, nem szól ő senkinek, azt se mondta, hogy „Isten áldjon”, csak elment.

Ment, ment, mendegélt.

Már legalább öt esztendeje, hogy keresi az apját meg az anyját, már bele is szokott, hogy ő árva, de azért mégis kereste.

Egyszer osztang megyen az erdő közepibe, hegyen fel, hegyen le, hát egyszer csak meglát a fán egy vadmacskát. De nem félt tőle. A vadmacska meg leugrik, rászalad a feje tetejire, osztang azt mondja neki, hogy ne menjen arra, mert ott lesz egy szép menyecske, osztang baj lesz belőle.

De a fiú rá se hallgatott, csak ment tovább...

Megyen, megyen, mendegél, hát csakugyan úgy volt, ahogy a vadmacska mondta. Egy gyönyörűsége szép menyecske ült ott. Hát ahogy meglátja a fiú, aki már huszonhárom esztendő is volt, mindjárt elfelejtette azt is, amit a vadmacska mondott, meg azt is, hogy ő az apját, meg az anyját keresi, mert mindjárt odaült a menyecske mellé, osztang elkezdte ölelgetni. De a menyecske is elfelejtette, hogy neki is azt mondta egy vadmacska, hogyha leül valahol, baj lesz belőle, meg hogy az urát meg a fiát keresi, mert igen szép legént érzett maga mellett, hát ő is kezdte ölelgetni, egyszóval megszerették egymást.

El is mentek egy pusztára, a legény beállott juhásznak, a menyecske, a felesége meg esmeng juhásznénak. Osztang ott éltek.

Hát egyszer csak kimegyen a juhász örzenyi a juhót, de a früstökér hazament, hát látja, hogy egy ember fekszik a felesége ágyába.

Azt gondolta, hogy a felesége megcsalja, hát felkapta a fokosát, osztang megölte az embert, ami a tulajdon apja volt.

Egyszer csak begyön az asszony, az meg ahogy meglátja az embert, mindjárt elájul, mert az meg az első ura volt.

Hát ott nézi egy cseppet a fiú egészen megiszonyodva, egyszer osztang csak beugrik az ablakon két vadmacska.

— Látod, megmondtam, hogy ne menj arra, te arra mentél, osztang most megölted az apádat meg az anyádat, mert annak meghasadt a szíve, ahogy megtudta, hogy csakugyan a volt ura volt.

— Hát az apám volt-e ez?

— Biz az a! — azt mondja a két vadmacska egyszerre.

— Jaj! — azt mondja a juhász, a volt bíró fia. — Hát igazán-e?

— Biz igazán — azt mondja a két vadmacska egyszerre. — A feleséged meg a tulajdon anyád volt.

— Jaj! — azt mondja a fiú, osztang odament az apjához, osztang megcsókolgatta, meg rítt is.

Osztang odament az anyjához, ahhoz a bizonyos menyecskéhez, amivel az erdőbe a fa alatt tanálkozott, osztang ami a felesége is lett, osztang megcsókolgatta, meg rítt is.

Osztang kiszaladt.

Szaladt volna világu, de az alatt a bizonyos fa alatt elejibe ugrott az a bizonyos két vadmacska. A fiú már tudta, hogy miért, de meg a két macska is mondta neki, hogy

— Olyan nagy bűnnel vétkeztél, hogy itt fel kell magadat akasztanyi.

Bij, a fiú fel is akasztotta magát.

Hát a két mesterlegénnek a jövendölése be is teljesedett.

Így büntette meg az Isten.

SZIKLÁHOZ LÁNCOLT GERGELY

Nem tudom már, melyik király volt, melyik országban. Igen jámbor, jó király volt.

És volt annak egy fia és egy lánya. A királyné meghalt, még mikor a leánya született, és a király nem házasodott meg másodszor. Növelte a gyermekeket igen vallásosan.

Azonban a király idős volt már. Nagy betegségbe esett, s érezte, hogy abból a betegségből nem gyógyul föl többet. A betegágyához hívatta a gyermekeit, s ott olyan végrendelet formálag meghagyta nekik, hogy

egymással jó egyetértésben legyenek, szeressék egymást, s egymásnak engedelmeskedjenek mindenfélebe. S a vallást és a népnek a jólétét tartsák mindig szem előtt!

Hát a gyermekek ezt megígérték könnyhullatás közt, hogy mindenben engedelmeskednek, minden szavát megfogadják. És a király meghalt.

A lány volt tizenhat esztendő, s a fiú volt tizennyolc esztendő. Hát ők az ígéretükhöz híven igen szerették egymást mint testvérek, és mindig egymásnak a kedvét keresték. Így telt el egy idő szép egyetértésben.

De egy alkalommal igen nagy szerelem fogta el a fiút. Szerelmes lett a testvérebe. Egy éjjel bement a hűgának a hálószobájába, és arra kérte, hogy bűnt kövessenek el.

A leány megiszonyodott erre, s mondta neki, hogy nincs tudatában annak, hogy mit akar ő elkövetni, nem tudja azt, hogy mit ígértek az édesapjikkak?

Azonban azt válaszolta az a fiú, hogy:

— Mindezt jól tudom, s tudom, hogy nagy bűnt követek el, de nem tudok ellenállni szenvedélyeimnek. Azért kérlek, hogy te es add erre magadat.

A leány sírva fakadt, s mondta, hogy:

— Az Isten büntetésit kihívod reánk.

Azonban megtörtént a bűn. A leány igen szomorú lett, és látta a fiú es ezt a szomorúságát. Bánatjában megbetegedett. Elhatározta, hogy ezért a bűnért beáll a keresztes hadseregbe, s elmegyén keresztes háborúba.

Azonban a leány ellenezte, hogy menjen. Azt mondta, hogy a nép megszokta a testvérje kormányzását, és inkább ő megyen el valahova, ismeretlen helyre. De a fiú nem engedte ezt.

Azonban a leány teherbe esett. Kétségbeesésébe úgy gondolták, hogy egy jó öreg nevelőjikkaknál kell tanácsot kérniek, fel kell tární a titkukat.

Elő is adták a nevelőnek, ami köztük történt. Az elszörnyűködött. Azt a tanácsot adta, hogy a fiú — úgy, ahogy gondolta — vezeklésül menjen a keresztes háborúba, és a leány maradjon.

Eljött idők múltával a szülés ideje. Nagy titokban tartották. De aggodalmat okozott, hogy mit csináljanak az újszülöttel.

A nevelő a Mózes sorsát szánta neki. Vettek egy kosarat, drága szövetekkel kibélelték, és arannyal megkötötték körül. A kicsikét belétették, ellátták élelemmel, lezárták.

Még egy írást is csatoltak hozzá. A szöveg így volt, hogy:

— „Te keresztén ember, aki ezt a kisdedet megtalálod, vedd gondozásodba. Ezek az aranyak az ő költségéért vannak ide. Ne kérdezd, hogy kié, mert titok az ő születése. Annyi azonban megjegyzendő, hogy a nagybátyja az apja, és a nagynénje az anyja.”

És éjjel a tengerpartra kivitték, és ott a tengerbe vetették.

No, a tenger hullámai elringatták a parttól az éj folyamán, messze ettől várostól, egy szigethez közel, ahol valami apátság volt.

És az apát kiment a halászokhoz, hogy vessék ki a hálót.

A halász sokáig sikertelenül húzta a hálóját. Azonban egyszer meglátott benne valami ladikot. Kihúzta a partra, és mutatta az apátnak. Az apát elvette, és kíváncsian felbontotta ott a halász jelenlétébe, s felkiáltott:

— Ó, te szerencsétlen gyermek, ki volt az a kőszívű, aki téged ilyen sorsra szánt?

Azonban megkapta a levelet, elolvasta, s megértett belőle mindent.

A halász írást nem tudott, tehát ő nem tudta, hogy mi van a levélbe.

Azt kérdezte az apát a halásztól:

— Nem vállalnák el a nevelésit ennek a kicsikének? A halász azt felelte:

— Van nekem hét otthon, minek venném a nyolcadikat es?

De az apát megbiztatta, hogy jó fizetést fognak kapni a nevelésért, és hogy senkinek el ne beszélje, külön megajándékozta.

A halász tartotta a titkot, azonban a felesége addig-addig faggatta, hogy honnat van az a gyermek, hogy elmondta neki.

Hát a halász lelkire kötötte az asszonynak, senkinek sem szabad ezt megtudni! Azt kell mondani, hogy egyik távollevő rokoniknak a gyermeke.

A gyermek növögetett. Igen szép alakja volt, mindenki csudálkozott a szépségén. Elérte a hétéves korát, az apát tanítgatni kezdte. De a gyermek nem tudta, hogy ő nem a halászé.

Egy alkalommal a vélt testvéreivel játszódot, s véletlenségből az egyik testvérít megütötte egy bottal. Az hazament, s mondta az anyjának:

— Gergely megütött.

Azonban Gergely is szaladt utánna, hogy bocsánatot kérjen. De kinn megállott. Meghallotta, amint benn panaszkodott a másik, s meghallotta az anyjának a kifakadásait, hogy:

— Az a sehonnai, akit a tengerből halásztak ki, avval köszöni meg, hogy felnevelték!

E szókra Gergely igen megszmorodott. Nem ment bé, hanem egyenesen az apához ment. És elpanaszolta, hogy mi hallott az anyjától.

— Mondja meg, hogy igaz-e? Remélem, hogy ez lehetetlenség! Csak haragjában mondhatott ilyent!

Az apát azt felelte erre, hogy:

— Sokszor a harag is kimondja a kegyetlen igazat!

— Mondd meg, atyám — mondá Gergely —, hogy akkor kik az én szüleim?

Erre az apát elévette a ládikót, s megmutatta neki, hogy igaz.

Mikor Gergely meglátta, keservesen sírt, hogy ilyen körülmények közt született. Az apát vigasztalta, de Gergely nem volt hajlandó többet visszamenni a halászházhoz.

Azt mondta, hogy fel kell keresse a szüleit, akik őt ilyen nagy bűnben és kárhózatban ítélték.

Azonban az apát nem engedte el, hanem beadta az egyik iskolába — középiskolába —, hogy ott tanuljon. Igen jól tanult, hogy okosságával fölülmúlta az összes diákokat. De a lelke mindig rágódott azon a kérdésen, hogy milyen körülmények közt született!

Tanulásban eltöltötte, elérte a tizenhét-tizennyolc évet, szóval a tizennyolc éves kort. És akkor elment az apához.

S azt mondta az apátnak, hogy ő tovább nem marad, meg kell tudnia a titkot.

Az apát nem akarta engedni, sok rábeszéléssel biztatta, hogy jó lesz minden. De Gergely hajthatatlan maradt. Kérdezte az apát, hogy:

— Mit fogsz csinálni most? Semmid sincsen!

Erre Gergely azt mondta:

— Fiatal vagyok, s erős vagyok. Szerzek magamnak.

Erre látta az apát, hogy hiábavaló a beszéd, a marasztalás. Akkor azt mondta:

— Hát jól van, nem vagy olyan szegény, mint ahogy én mondom.

Akkor elővette a ládikót, s megmutatta neki a sok pénzt.

Engedelmet kérek, kifelejtettem azt: az az írás nem írás volt, hanem elefántcsont-táblácska. Arra volt ráírva az ő születésének története.

Megmutatta az apát azt az elefántcsont-táblácskát, és megtudta Gergely, hogy nemcsak hogy eldobták őt, hanem a születése milyen nagy bűnvel járt.

Keservesen sírt. Most már annál jobban akart elmenni.

Az apát odaadta neki a pénzt, ami még meg volt maradva a nevelésből. De még gyümölcsöztette is, úgyszólván gazdagon távozott el Gergely.

Az útja véletlen abba a városba vitte, ahol a szülei voltak. Eközben történt, hogy elesett az apja a keresztes háborúba, és az anyja lett a kormányzója az országnak.

A nép mindig kérte, hogy menjen férjhez, hogy legyen férfi a kormányzója. De a leány nem fogadta el a tanácsot.

Gergely abba a városba érkezett. És nagy tudományával hamar nagy ember lett belőle. A királyi palotába kapott alkalmazást. Mindenki szerette, s a királyné is igen sokszor el szeretett vele beszélgetni. Álmélkodtak a bölcsességén.

Azt a tanácsot adták megint a királynénak, hogy menjen férjhez ehhez az okos, művelt emberhez.

A királyné gondolkozóba esett. De az országfők igen sürgették a dolgot.

Háromnapos gondolkozási időt kért. A három nap alatt csak böjtölt és imádkozott, hogy az Isten világosítsa fel, hogy mit tegyen.

Gergelyt es elővették, és felajánlották neki, hogy vegye el a királynét. Gergely is gondolkodóba volt. Ő es arra a meghatározásra jutott, hogy megkéri; mivel igen szép nő volt. És megtörtént az esküvés.

De a királynénak feltűnt, hogy Gergely mindennap bémegy a szobájába. De bár víg orcával megy be, mindig kisírt szemekkel és szomorúan jő ki.

Egyszer megleste, amikor Gergely eltávozott, és keresni kezdte, hogy vajon mi az oka ennek a szomorúságnak. Keresgélni kezdett, s egy szekrénynek rejtett fiókjába megtalálta az elefántcsont-táblácskát.

Abba a helybe elájult.

Bevitték a szobájába, és azt mondta, hogy küldjék Gergelyt, mert igen rosszul van. Mikor Gergely belépett, a szobából mindenkit kiküldött, s így szólt hozzá:

— Kedves férjem, az Istenre kérek, mondd meg nekem, kik voltak a te szüleid?

Gergely azt gondolván, hogy valaki avval vádolta, hogy alacsony származás, így szólt:

— Megnyugtatlak, kedves feleségem, hogy nem vagyok alacsony származású. Magasrangú szüléktől származom.

Erre így felelt az asszony:

— Ó, bárcsak származnál kanásztól! Sokkal nagyobb örömöm volna, mint hogy előkelő szülőktől származol.

S akkor elővette az elefántcsont-táblácskát, s megmutatta:

— Ez a tied-e?

Gergely meglátta. Meglepődött, és haragra gerjedt, hogy ki merészelte az ő titkát bémondani. Erre az asszony így felelt:

— Ne haragudj, mert ezt én kutattam ki. Ha te vagy a birtokossa ennek a táblácskának, akkor én, a világ legszerencsétlenebb asszonya, én — feleséged és anyád vagyok.

Erre Gergely megdermedt, s keservesen sírni kezdett.

— Ó, Istenem, sokszor kértelek, hogy segíts meg, hogy találjam fel szüleimet. Megadtad, de milyen körülmények között!

No, aztán mind a ketten keservesen sírtak. És kérte az anyja, hogy maradjon, s ő bujdosik most el.

De azt mondta Gergely:

— Nem, én még nagyobb bünt követtem el, bár tudtomon kívül. Én kell vezekeljek ezért.

Éjjel levetkezett minden úri ruhájából, és elment. A tengerparton vándorolva messze a várostól egy halászfaluba ért, és ott kért éjjeli szállást.

A halász végignézett rajta.

— Te nem vagy zarándok. Látszik rajtad, hogy mostanig jól éltél. Kezeid nem kérgesek, hajad, mindened arra vall, hogy valami nagyúr lehettél. Az ilyenek szállást nem adok.

Gergely megköszönte a megaláztatást, s kérte a halászt, hogy vigye el egy olyan helyre, ahol ő mint remete éljen, hogy ott ne járjon senki.

A halász erre azt mondja:

— Na, éppen tudok egy neked való helyet. Ott nem háborgat senki, csak a cethalakkal beszélgethatsz. Éppen most akarok arra menni halászni. Ülj belé a ladikomba.

Gergely beléült, és a halász elvitte messze bé a tengerbe egy sziklaszigetre. S azt mondta neki:

— Na, itt nem háborgat senki. De hogy te sem tudjál elmenni innét, én ugyan ide megkötlek!

Egy hosszú láncot elővett, és azt a kezeire lakatolta a sziklához. És a kulcsot a tengerbe vette. Azt mondta:

— Mikor ez a kócs napvilágra kerül, akkor belőled szent ember lesz.

Ott maradt Gergely tizenhét esztendeig. Gyökerekkel táplálkozott. Tizenhét esztendő múlva meghótt a római pápa. Pápaválasztás volt készülőbe, és az utcán kicsi gyermekek szaladgáltak azt kiabálva, hogy:

— Gergely legyen a pápa!

Az egyik főpapnak, kardinálisnak álomlátása volt:

— Keressétek fel a sziklához láncolt Gergelyt. Vezeklése lejárt. Méltó a pápai székre!

A kardinális előadta az álmát a többi főpapoknak, s kérte véleményeket.

De nem tudták, hol kell keresni. Mindenfelé kezdtek tudakozódni. S elértek a tudakozással abba a faluba is, amelyikben a halász lakott, aki őt a sziklához láncolta.

Éppen akkor tért meg a halászatról. Tudakozódnak nála, hogy nem ismer-e egy sziklához láncolt embert, és merre van.

A halász azt mondja:

— Üsmertem, de eddig a madarak megették.

Amint kiöntötte a hálót, látják, hogy az egyik halacska igen fuldoklott.

Fölveszi a halász, fölhasítja a hasát, hát kiesett belőle az a kulcs, amelyet a tengerbe dobott. S akkor felkiáltott: — No, ennek az embernek a bűnei meg vannak bocsátva!

És elbeszélte, hogy dobta a tengerbe a kulcsot, mikor a láncot a Gergely kezire lakatolta, és mit mondott akkor.

Akkor kérték, hogy sietve vezesse őket a szigethez. Odamentek. És felvették Gergelyt a ladikjukra.

S ahogy vonultak be a városba, a harangok megszólaltak magiktól. S mindenki azt kiáltotta, hogy:

— Gergely leszen a pápa.

Felöltöztették, és processzióval vitték bé Rómába. Megválasztották pápának. Ő lett az egyház egyik legszentebb pápája.

Híre ment az egész környéken, hogy milyen szent. S eljutott a hír az ő anyjához es. Feltette szándékában, hogy elmegyén, meggyónik ennek a szent pápának, hátha feloldozza.

El is ment. És kérte, hogy ő gyónni akar. És meggyónt a pápának, és a pápa megismerte.

És kijelentette magát akkor, hogy az ő fia.

Erre a híre a fejedelemasszony annyira meghatódott, hogy elájult. Felvették, és gondozásba vették. De nem épült fel.

Az öröm, hogy még meglátta a fiát, megölte.

De az Isten akkora bűnre mégis megbocsátott, mert látta, hogy megbánta, megvezekelte mind az asszony, mind a fia.

AZ ÁRVA ASSZONY

Volt a világon egy király, annak a felesége nagyon bölcs asszony volt; a szögényöket ki nem állhatta. Odamönt egy szögény kuldusasszony kettős gyerökeivel alamizsnát kérni. Azt mondja a királyné:

— Hogy löhet egy asszonynak egy hassal egyszerre két gyeröke?

Hogy evvel lepiszkolta a kuldusasszonyt, a kuldusasszony sírva fakadt, akkor elmönt félre, és letérbetyült, úgy könyörgött a Boldogságos Szűznek, hogy adjon neki hét gyerököt egyszerre! A királyné erről semmit se tudott, csak azután hallotta.

Egyszer a királyné terhörbe esött: szomorúan panaszkodik a napának, hogy ű úgy érzi, hogy nem maga van, mög nem is egy van. Azt mondja a napa:

— Nem baj, lányom, majd segítök én a bajon!

Űk osztán hét gyermekre készítötték a ruhájukat. No, aztán ideért az üdö, hogy eljött az órája, hogy mög köll neki szaporodni. Hát csakugyan is az asszony egy különös szobába bezárkózott a mönyével, ahová sönki nem juthatott. Akkor látták, mikor a királyné leszaporodott, hogy csakugyan hét gyermekke van. Akkor a királyné eszin kívül volt, akkor emléközött vissza a kuldusasszonyra. De azt mondja a napa:

— No, nem baj, lányom, majd segítünk a bajon. Nem tudja mög a világ, hogy neked hét gyermeköd van, nem mutatunk, csak egyet. Ez csakugyan szégyön is volna egy királycsaládban, hogy a királyné hét gyermeköt szülne a világra.

A hat gyermeköt szépön fölkészítve, vesszőkosárban a vízön eleresztötték, a királyatyának egy gyermeköt mutattak be, és a hat gyermek fölöl senki se tudott semmit. Itt aztán korán röggel egy halász kimén a vízre, ott lát a bukorban egy nagyon csillámló kosarat. Mikor odamén, akkor láti, hogy a kosárban hat szép csecsemö gyermek van. Nagy örömmel fogja a feleségének bemutatni, és a felesége nagy sivalkodva azt mondja .

— Jaj, Istenöm, mit csináljak? Itt hat, neköm hét!

Azt mondja a férje:

— Nem baj, a jó Isten majd mögsegít; ha gyerököt ad, ad kinyeret is.

Itt aztán az asszony csakúgy nevelgette őket tejjel és zsömlével, mint a többi. De itt jelöntést töttek, hogy mit csináljanak, mert nagyon szögény sorban voltak, nem bírják kinevelni. A község aztán segítötte egyik is, másik is, ki mivel bírta. Osztán mikor möglátták, hogy nem valami szögény származású gyermekök, papnak tanították mind a hatot. Azután a királi palotába nagy vendégség támadt; mindönfelölrül, mindönféle úri nemzetek kerültek elő. Itt volt a hat pap is. Mikor ezök a papok mögérköztek, a királfíú nagyon mögütközött, hogy nagyon hasonlítanak éppen úrá, mondta az anyjának:

— Nézd, anyám, ez a hat pap nagyon hasonlít énrám, éppen olyanok, mint én!

Akkor a vendégség után fölkérte őket, hogy beszélje el mindegyik az élete sorsát. Elkezdte a hat pap mesélni, hogy olyan szögénységben nevelödtek föl. Mikor a hat pap ezt elbeszélte, a királyné ezön nagyon mögütközött; mert öök azt beszélték, hogy öök tizenhárman nevelödtek föl szögénysorsban. A királyné aztán nem tudta magát tájékozni, mondta, hogy vezessék el ütet az anyjukhoz. Mikor odaértek, az öreg halászné elkezdte mondani, hogy ú hogy nevelte föl ezt a tizenhármat. Akkor mondta, hogy az ú ura úgy fogta ezt a hat gyermeköt a vizön ekkor és ekkor.

— Én ugyan mögijedtem azon, hogy neköm hét, itt meg hat; no de azt mondta az uram: jó az Isten, ne félj, majd mögsegít, majd lösz gondja ránk, majd ád mindegyiknek egy darab kinyeret! Úgy aztán fölneveltük, a község is segítött. Így bírtuk osztán fölnevelni.

Akkor a királyné azt követölte, hogy mutassa mög neki, hogy milyen az a kosár, amelyikben a hat gyermeköt mögtalálták. Mikor a halászné a kosarat lehozta a hat gyerök ruhájával, a királyné rögtön elszédült. Mikor möglátta a hat kis gyerök ruháját, fölkiáltott: — Jaj, Istenöm, ez az én szülött gyermekeim!

Csak add neköm, mert a szívem möghasad értük!

— Nem adom, mert a tied volt, de te elvetötted, én keservesen neveltem őket!

— Jaj, add neköm, inkább tégödet is magammal viszlek!

Mivelhogy a halászné szögénységben volt, odaadta a hat gyerököt. A királné a hét gyermeknek, a halászné hét gyermekének egy-egy birtokot adott; a halászt mög a halásznét elvitte magával. Ott úgy élösködtek, mintha ödöstestvérek löttek volna.

A SUSTERBÓL LETT KIRÁLY

Még akkor történt, mikor Krisztus urunk és szent Péter facipőben a földön jártak.

Jártokban a kertekbe bétértek egy házhoz éjszakai szállásba. Mikor bémentek a házba, akkor vették észre, hogy ott egy susterember lakik. Köszöntötték a mestert illendőképpen, és üdvözölték az egész családját. A suster es fogadja illendőképpen. Volt neki egy felesége és két fiúgyermeke. Mindjárt széket adtak a vendégiknek, és leültették. Szent Péter elmondta, hogy szállást kérni jöttek. Azt mondja a suster:

— Istené a szállás, emberé a hálás. Hát én es örvendek, hogy vendégeknek adhatok helyet, és jó vacsorát adok nékik.

És azután finom ágyat vettetett. És amikor a vándorok lefeküdtek, a suster lemérte a lábaikat, és reggelre egy pár hermonikás szárú csizmát csinált nekik, és reggel nem engedte meg a vendégeknek, hogy a facipőjüket húzzák fel, hanem csizmát kellett hújzanak. És még a rongyos ruháikat es mind kicserélte. A tarisnyájukat megrakatta élelemmel, és még pénzt es adott nekik. Jól megfrustokoltatta, és akkor elbúcsúztak a vendégek, és megint útnak indultak.

Szent Péter mind nézélte magát a csizmában, és mondta Jézusnak:
— No hallod, Uram. Teremtóm, még legénykoromban sem volt csizmám, de ha tudtam volna, hogy ilyen szépen áll nekem, nem jártam volna facipőben. Hanem, Uram Teremtóm, még tégedet sem láttalak hermonikás szárú csizmában. És ami ruhát és élelmet kaptunk még az es megér valamit. Hanem én azt mondom neked, Uram, ha te es így gondolod, azt az embert nem volna kár megjutalmazni, hogy a jóságáért ő es legyen boldog.

Ekkor Jézus lenyúlt a földre, felvett egy fél marék port, és maga után visszavette. A másik pillanatban azt mondja Jézus Péternek:

— Nézz vissza, Péter, mit látsz?

Péter visszatekint. Hát látja, hogy a susternak minden épülete tűzben van.

— Jaj, Uram Teremtőm, menjünk, oltuk el a tüzet, mert a susterembernek ég a háza!

Azt mondja erre Jézus:

— Hadd el, Péter, hadd égjen, mert neki van más hely.

Ők ketten megint csak ballagtak tovább. A susternak csakugyan leégett minden épülete, de úgy, hogy sem a csűrből, sem a házból, sem az istállóból semmit megmenteni nem lehetett. A suster a családjával meg tudott menekülni. Sem egy falat kenyérük nem volt, sem egy krajcárjuk, egészen koldussá maradtak. De azért nem zúgolódtak Isten ellen. Belényugodtak Isten akaratába, Isten adta, s Isten el es vette. Ekkor vettek négyen négy pálcát a kezükbe, és vándorútra indultak.

Amint mentek mendegéltek, úgy három nap leteltével rémítő nagy víz mellé leültek, ami úgy nézett ki, mint egy tenger, de mégis folyt. Kezdett spekulálni a suster, hogy mi módon tudná átszállítani a családját a vizen. Addig mentek a víz partján, amíg egyszer kaptak egy rozoga csónakot. Most már mit tudjon csinálni, ha mind a négyen beleülnek, akkor elmerül a csónak. Hát úgy gondolta magában, hogy elsőbbször átviszi a feleségét a csónakban. Mikor átolértek a vizen, ott kitette az asszonyt a partra, és visszament a gyerekekért a csónakval. Ezalatt, míg ő evezett a feleségével, addig egyik gyermeket elvitte egy nádi farkas. A másik gyermek belészökött a vízbe, és a víz szélén úszni kezdett lefele. Nemsokára meglátta ezt egy vadász, és azonnal kihívta a gyermeket a partra. Megfogta a kezét, és elvitte az ő házához, met neki, gyermeke nem volt. Amelyiket a nádi farkas vitt el onnan nem messze egy berszán legeltette a nyáját. A pásztornak a kutyái elvették a gyermeket a farkastól, a pásztor elvette a gyermeket a kutyáktól, s minthogy neki nem volt gyermeke, elvitte a házához. Amikor visszajött a suster, a gyermekeket sehol se kapta meg egyiket se. Tűvé tette az egész partot, addig kereste, de sehogy se akadt nyomikra. Bújában és bánatában majdnem meghalt az ő gyermekeiért. Ekkor gyermek nélkül muszáj volt visszamenni az asszonyhoz. Amíg ő a gyermekeket kereste, az innenső parton addig egy ember elrabolta a feleségét. És amikor átoljött, a feleségét se kapta meg. Akkor ráült a száraz porondra a susterember, és elkezdett keservesen sírni, hogy mért verte meg az Isten őt olyan erőst. Hiszen ő mindig mindenkinek

csak jót tett, és valamennyien az ő házában jártak szállásba, vándoremberek vagy asszonyok, mindenkinek új lábbelit adott, jó ruhát, élelmet és pénzt, és mégis ő ilyen keserves sorsra érdemes. De aztán ő belégyőződött, megadta magát a sorsának, és akkor felkelt nagy búsan. Azt se tudta, hogy merre menjen, csak megindult egyfelé.

Addig ment, amíg egyszer azt veszi észre, hogy ő valami város szélén van. Akkor elment bé egy házhoz szállásba, de ott es rossz helyre talált, mert valami rablók tanyáztak ott. Ott megfosztották minden ruhájától, ingesen, gagyásan, hajadonfőtt kivették az ajtón az út szélére. Most már csak kicsi híja volt, hogy meg nem örült egészen. Mind azon gondolkozott, hát nem elég, hogy ellopták gyermekeit és a feleségét, hanem még belőle es ilyen koldus lett. Akkor onnan nem messze volt az országútja alatt egy vízcsatorna. De víz nem folyt benne, azért oda bújt bé. És ott virradt meg. Reggel, mikor felkelt a nap, ő es kibújt a híd alól, hát látja, hogy rettenetes sok nép nagy nemzeti lobogókkal mennek ki a mezőre. És egy díszkocsin fényes sapkát vittek. És tizenkét sirült szarvú fehér ökör húzza a hintót. Csudálkozott a suster, vaj mi lehet ez. Ő es megindult a néppel, aminthogy ő volt a legutolsó, hát egy öregasszony es hátrább maradt, és kérdi az öregasszonyt, hogy merre vonul ez a sok nép.

Azt mondja a vén mámi:

- Ó, bácsi drága, királyt akarnak választani. Látta azt a fehér ökrös szekeret? Azon vitték a királyi sisakot. Odakint a mezőben felvették a levegőbe, és akinek a fejére esik, az lesz a király.
- Nahát én es kíváncsi vagyok meglátni, kimenyek én es, és megnézem, hogy kiből lesz a király.

Mikor kiértek a mezőre, a suster elment ki a hegy oldalába, felállott egy nagy szenescsutakra, hogy jobban lássa onnad, hogy kinek esik a királyi sisak a fejére. Egyszer hát látja, hogy a királyi korona felrepül a levegőbe, hát éppen az ő feje felé irányít. Úgy megijedt a suster, leszökött a szenescsutakról, de mikorra leszökött, akkorra már a királyi korona a fejébe volt. Eleget

akarta kivenni a fejéből, de még megbillenteni se tudta. Pedig jószívvel adta volna akárkinek. Akkor a sok nép odafutott, megfogták a gagyás embert, és felemelték az áerba. És minden száj azt kiáltotta:

- Éljen az új király, mert kisirített bajusza van.

Azonnal elvitték a királyi trónra, pedig szegény suster jobb szívvvel megszökött volna a trónról, aminthogy ott legyen, mert nem volt neki semmi boldogsága, mert se felesége, se gyermeke. De aztán belényugdult a sorsába, mert ha az Isten így akarja, akkor legyen így. A nép azt akarta, hogy feleséget válasszon magának közülük. Akkor három nap leteltével országszerte kihirdette az új király, hogy minden özvegyasszony három napon belül jelenjen meg nála. Még az olyanok is, akik elváltak a férjeiktől, vagy a férjek hagyták el őket. Amelyik asszony azt meg nem teszi, annak karóba húzatja a fejét.

Ment ez a hír országszerte mindenüvé. És amikor három napja volt, annyi volt az özvegyasszony a király udvarán, hogy sok. Ekkor a király két sorba állította az asszonyokat, és szembe fordította egymással, és akkor köztük elsétált. Mindegyiket jól megnézte, de nem akadt reá a feleségére. Akkor kiadta a parancsot, hogy elmehetnek. Akkor megint hirdetett, hogy azok az özvegyek, akiket úgy loptak el az uruktól, vagy úgy szöktek el az uruktól, azok az asszonyok jelenjenek meg. Mert aki odahaza marad, annak karóba húzatja a fejét. És amikor ezek is megjelentek, azokat is két sorba állította, és végignézte őket. De akkor se talált a feleségére. Ekkor parancsot adott reá, hogy elmehetnek. Akkor megint kihirdette az országában, hogy most azok az asszonyok jelenjenek meg, akik nincsenek a férjeikkel megelégedve, akik muszájból kötötték a házasságokat. Azok is azonnal jelenjenek meg, mert ha nem, úgy a férjeikkel együtt karóba húzatja a fejüket.

Akkor is összegyűltek de sokan, még aki szerette az urát, az is eljött, mert szerettek volna feleségül menni a királyhoz. Ekkor azokat is kettős sorba állította a király, okulát tett, hogy jobban láthasson, és úgy nézte végig mind az asszonyokat, de akkor se kapta meg a feleségét.

Most térjünk vissza a két fiúra, hogy mi lett velük. Amikor a suster áthozta a feleségét a vizen, alighogy elhagyta a feleségét a csónakval, egy halászember arra ment, meglátta az asszonyt a víz partján, kérdezte, hogy hol van a férje. Elmondta, hogy visszament a gyerekekért, hogy azokat is átszállítsa a vizen. Ekkor azt mondja a halász az asszonynak.

— Jöjjön el velem, néni, az én házamhoz, a feleségem nagyon beteg. Tanítson valami orvosságra. Aztán én visszakísérem magát ide.

A suster mit se sejtett ebből, elment a szegény emberrrel, s amikor megérkeztek a halász házához, a halász megfogta az asszonyt, s bévitte a

pincéjébe, és oda bészárta. És mindennap avval ostromolta az asszonyt, hogy legyen az ő felesége, mert ő özvegy ember. Amikor igent mond, akkor szabadon bocsátja. Az asszony eleget mondta, hogy inkább a halált választja, s úgy se köll más ember neki. S a halász a pincéből nem es eresztette ki.

És amikor visszament a suster a gyermekeiért, azokat sehol se találta, mert az egyiket megfogta egy nádi farkas fél karjánál, kezdte vonszolni a kölykeihez. Észrevették egy berszánembernek a kutyái. Ekkor a kutyák rárohantak a farkasra, s a farkas a gyermeket elejtette. Akkor berszánember odament, megfogta a gyermeket, és elvezette az ő házához. Ott kimosdatta a vérből, tiszta ruhát adott reá, és azután iskolába járatta. És abban a faluban kellett járjon a gyerek iskolába, amelyik faluban volt az édesanyja es.

És a másik gyermek, mikor megijedt a farkastól, ijedtébe beléesett a vízbe. De szerencséjére tudott úszni, és nem sok idő múlva a gyermeket kihúzta a vízből egy vadász. Az es elvitte az ő házához, és a gyermek mikor felgyógyult, azután ő es iskolába járatta. És véletlenül a gyermek ugyanabba az iskolába járt, amelyikbe az öccse. Ott egy alkalommal elpanaszolkodtak egymásnak, hogy velük mi történt, és így ismerték meg egyik a más. És azután sohase mentek el egymagukban, mindig ketten jártak.

És egy napon azt mondja a nagyobbik fiúnak a tanítója:

— Nesze, fiam, ez a kancsó. Itt nem messze lakik egy halász. Annak van jó kútja, és hozz a kútjából vizet.

A gyermek alighogy elment, mikor megérkezett a halász házához, kimeríti a vizet a kútból, hát menyen egy szép asszony arrafelé egy vizes kondérval. A gyermek alig tudta megállni, hogy fel nem kiáltson. Azt akarta kiáltani: jaj, édesanyám, hát maga itt van? De aztán látta, hogy az asszonynak más ruhája van, azért félt, hogy ez talán nem es az édesanyja. És nem merte megszólítani. Ekkor az asszony a kúthoz ért, és kérdi a gyermeket:

— Ki fia vagy, kicsi fiam?

Elmondja a gyermek, hogy ő kinek a fia. Ekkor az asszony nem szólt semmit, csak a nyakába borult, és megcsókolgatta.

Csak annyit mondott neki:

— Látod, fiam, te es árva vagy, nekem sincs uram, elhoztak előle. És most, mikor a király azt hirdette, hogy minden özvegyasszony jelenjen meg

nála, én mégsem mehettem oda.

— De miért?

— Azért, fiam, mert aki elrabolt engemet, az mindig zárva tart.

Azt mondja erre a gyermek:

— Nem baj, néni, én megmondom a tanító bácsinak, hogy maga özvegy asszony, mégés zár alatt tartják magát. Hátha a tanító bácsi segít a dolgon.

Ekkor az asszonynak kicsordult a könnye, megén megcsókolgatta a fiát, és akkor a fiú visszament a vízzel a tanítójához.

A vizet letette a tanító asztalára, és akkor gyorsan kisietett, és elmondta az öccsének, hogy itt egy udvarban egy olyan asszonyt látott, mint az ő édesanyjok. És azt mondta neki, hogy nem volt szabad neki megjelenni, mikor az özvegy asszonyokat a király magához parancsolta. Azt mondja ekkor a kisebbik gyermek:

— Az akkor biztosan valami lopott asszony, még lehet édesanyánk es. Mondjuk meg a király bácsinak, hogy itt van egy özvegy asszony, és egyszer se tudott eljönni a király bácsi hívására, mert a kaput örökké bészárják előtte.

Akkor a két gyerek el es ment, és érdeklődtek, hogy hol lakik a király bácsi. Megmutatták nekik a királyi palotát. Mikor felmentek a király kastélyába, és amikor meglátta őket a király, azt hitte, hogy álmot lát. De közelebb lépett a fiúkhoz, és rögtön fölismerte a fiait. De azért nem árulta el ő se magát, hanem a zsebkendőjével eltakarta az arcát, hogy a gyerekek meg ne lássák, hogy ő sír. És később azt kérdezte a gyerekektől:

— Miért jöttetek, küs fiúcskáim?

Ekkor elmondták a gyermekek, hogy ahová ők járnak iskolába, ott lakik egy olyan asszony, akit a halász nem engedett el, amikor a király bácsi az özvegyasszonyokat hívta.

— Pedig azt mondta nekem, hogy neki nincs ura, mert ellopták tőle.

Ekkor a király esszeszedett egy ezred katonaságot, teljes felszereléssel, a fiúkat hintóba ültette, és ő es elment a gyerekekkel abba a faluba, ahol a halász lakott. Akkor a halász udvarát körülvetette katonáival, és ő bément a halász udvarára. Hát hallja egyszer, hogy a pinceablak felől keserves sírás-rívás hallható. És azt kiabálja valaki:

— Segítség, segítség, met ölnek meg.

Ekkor a katonák bérontották a pincébe, hát látják, hogy odabé van egy halászember, egyik kezében baltát fog, a másik kezében egy nagy kést. És

véle szemben a földön egy szalmazsákon kuporog egy asszony. Mikor a király es bément, azonnal megüsmerte a feleségét. Akkor a halászt lefogatta, és azonnal karóba húzatta a fejét. Feleségét pedig magához ölelte, és azután a gyermekeit vette fel az ölébe. A halásznak minden vagyonát kiosztotta a szegényeknek, ő visszatért családjával a palotába, felesége es királyné lett, neki es átadták a királyi pálcát, és rájuk bízták az egész ország dolgát.

Akkor csaptak egy örömlakodalmat, hogy az Isten még egyszer őket egy helyre rendelte, és azután boldogan éltek. Nem volt szegény ember sehol sem, és mindenki csak azt kiáltotta:

— Éljen az igazságos király!

Még most es élnek, ha meg nem haltak.

ISTEN VERÉSE

Egy embörnek a fia mikor hazajött Amerikából, az apját mög az anyját nem találta otthon, csak egy kis lántestvérjit. A kislány nem ismerte mög, hogy az ű bátyja. Azt mondta a lánynak: süssön szalonnát mog tojást! Adott neki egypár koronát. Avval osztán, mikor a legény mögebédölt, kimönt az istállóba aludni. Az alatt az üdő alatt, még ű aludt, hazajött az apja mög az anyja, a lány pedig kiszaladt elébük az udvarra, dicseködött neki, hogy:

— Itt van egy embör, adott neköm is két koronát, amiért sütöttem neki rántottát, nagyon sok pénze van neki!

Itt oszt az asszony arra kényszerítette az urát, hogy:

— Üssük agyon a pénziért!

Az ember nem akarta, de az asszony csak azt hajtogatta: hogy üssük agyon a pénziért!

Annyira beszélt az urának, hogy az ura azt mondta:

— Nem bánom, hanem előbb eredj el, hozzál egy fél liter pálinkát!

Az asszony elmönt, a kocsmába is volt egy fiú, aki Amerikából jött az ő fiukkal haza. Mikor meglátta az asszonyt, azt mondja:

— No, viszi kend a pálinkát az új vendégnek? Örülnek ugye, hogy hazajött a fiuk Amerikából!

Akkor az asszony nem várta, hogy kimérjék a fél liter pálinkát, csak lelketlen szaladt haza. Mikor beért a kiskapun, kiabálta az urának:

— Jaj, ne bántsa kend, mert az a mi fiunk!

Itt oszt az embör mán akkorra agyonütötte a fiát. Akkor rögtön mögfordult, és az asszony fejit kétfelé vágta, bejelöntötte magát: most csináljanak vele, amit akarnak, nem bánja, ha fölakasztják is.

De az embörnek nem lött semmi büntetése se, mert az embör nem volt hibás, az asszony mondta, hogy üssük agyon!

AKI MÁSNAK ÁSI AZ ÁRKOT, MAGA SZAKAD BELE

Volt egyszer egy nagyon hitetlen asszony, elment hozzá egy öreg koldus kérögetni, aki a falu szélin lakott. Mikor az öreg koldus odamönt, az asszony a szomszédjának rosszat kévánt. Az öreg koldus azt mondta:

— Mért kévánod, mikor aki másnak árkot ás, maga szakad bele?

Azt mondta az asszony magában:

— Majd möglátom én, ki szakad bele!

Sütött a kúdusnak cipót, mérget tett bele. Mikor máskor odamönt a kúdus, odaadta neki. Az öreg kúdus hazavitte a cipót, volt neki sok száraz kinyere, nem kezdte mög a puha cipót, hanem föltötte a polcra, és ű aztat ötte, amölik szárazabb volt.

Ez alatt az üdő alatt a hitetlen asszonynak a fia jött haza a katonaságtól, késő éjszaka érkezött a faluba, bemönt a szélső házba, ahun az öreg kúdus lakott. Nagyon el volt fáradva mög éhözve, panaszkodott, hogy elfáradt, meg hogy milyen éhös. Az öreg kúdus levötte a polcról a puha cipót, odaadta neki. Mindjárt mögszegte: elig hogy néhányat falt belöle, mindjárt rosszul érözte magát. Az öreg kúdus ezön megijedt, elszaladt a szomszédokhoz, hogy egy katona bejött hozzá, nagyon éhös volt, ő osztán puha cipóval

möggénálta, oszt nagyon rosszul lött. De mire a szomszédok összeszaladtak, akkor már beszélni se tudott. Itt oszt a ruhát leszödték róla, akkor látták, hogy az inge elejébe van a neve varrva; látták, hogy a hitetlen asszonynak a fia. Elmöntek az asszonyhoz, azt mondták az asszonynak, hogy a fia rosszul van, aki a katonaságtól jött haza; de mire az asszony odaért, akkorra a fia möghalt.

Itten a hitetlen asszony az öreg kúdust bejelentötte, hogy az talán adott be neki valamit, azért halt meg; az öreg kúdus pedig azért jelöntötte be az asszonyt, hogy éppen abból a cipóból adott neki, akit a hitetlen asszony

adott neki. Itt oszt a cipót mögvizsgálták, mérget találtak benne; itt oszt az asszony örökös rabságba jutott. Így járt a hitetlen asszony, másnak ásta az árkot, maga szakadt bele.

A HÁROM GRÓFFIÚ

Volt egyszer a világon egy királyi főváros, abban a királyi fővárosban volt egy gróf. Annak a grófnak volt három fia. Nagyon nagy gazdag gróf volt. A királynak volt egy egyetlen szép lánya. Többször meg voltak híva a három gróffiú ozsonnára a királyi kastélyba. Mind a három gróffiú beleszeretett a királykisasszonyba, de egyik a másiknak a titkát nem árulták el, szóval nem tudtak egyik a másikáról, hogy szerelmes a királykisasszonyba. Egyszer azt indítványozza a legidősebb gróffiú:

— Tegyük egy mulatságot a grófi kastélyban, amely mulatságra hívjuk meg a királykisasszonyt is.

Nagy örömmel fogadta a két fiatalabbik testvér a bátyjának az indítványát:

— Helyes, helyes! — örvendettek nagyon, mindegyik.

Nemsokára meg is tartották a mulatságot. Meghívták a királykisasszonyt is. Amikor megkezdődött a tánc, legelőször a legidősebb testvér hívta táncolni a királykisasszonyt. Tánc közben szerelmet vallott a legidősebb gróffiú a királykisasszonynak. Mondotta:

— Kedves királykisasszony, én annyira szeretem magát, hogy maga nélkül én nem is tudom túlélni ezt a világot.

— Én is szeretem magát — felelte a királykisasszony

—, de azt először közölni kell a szüleimvel. Holnap este tíz órakor, de pontosan tíz órakor jelenjen meg az én lakosztályomban, majd én holnap meg fogom beszélni a szüleimvel, és meg fogom mondani, hogy igen vagy nem.

Avval a tánc befejeződött. A következő táncra a középső gróffiú kérte föl a királykisasszonyt. Tánc közben ő is mondotta a királykisasszonynak:

— Kedves király kisasszony, nagyon szeretem magát, maga nélkül nem tudok élni, legyen a feleségem.

Feleli a királykisasszony:

— Én is szeretem magát, és a felesége leszek, de azt először tudatni kell a szüleimvel, hogy ők mit mondanak. Holnap estére pont tizenegy órakor

meg fogom mondani magának. Jelenjen meg a lakosztályomon.

Bevégződött a tánc, a következő táncra a legkisebb gróffiú kérte fel a királykisasszonyt. Tánc közben felkérte a gróffiú a királykisasszonyt, hogy nagyon szereti, nála nélkül nem tud élni, legyen a felesége, legyen szíves.

— Én szeretem magát nagyon, és a felesége fogok lenni — feleli a királykisasszony —, de azt meg kell hogy beszéljük először a szüleimvel, hogy ők mit mondanak, és holnap estére meg fogom magának mondani. Pont fél tizenkét órakor, de pontosan jelenjen meg a lakosztályomon, és meg fogom mondani.

Elmúlt a multság, mindenki hazament. A három gróffiú boldogan feküdt le. El nem merték volna árulni egyik a másikának azt a nagy titkot, s azt a nagy boldogságot. Istenem, de jó lesz, mikor a királykisasszony egyszer az ő felesége lesz!

Másnap este a királykisasszony azt mondotta az édesatyjának:

— Királyatyám, az őrséget távolítsd el a lakosztályomon, annak az őrnek, aki a kapunál teljesít szolgálatot, annak mondd meg, hogy amit lát, azt ne mondja el senkinek, s aki jön, azt csak eressze be, és eressze ki szó nélkül.

Azt mondja a király a lányának:

— Már megint valamibe vered a fejedet, már spekulálsz megint valamit!

Feleli a lány:

— Ne törődj velem, atyám, most egy jó viccet csinálok.

Azokat az öltözeteket és szerszámokat, amik kellettek neki, még délután beszerezte, mindent, és az ő lakosztályán eltette. Nem messze volt a királyi palotához egy templom. És a harangozónak megparancsolta, hogy a templomajtó legyen nyitva, és az oltár elé egy üres koporsót tegyen, és ő húzódjon el a sekrestyébe, és csak fél egykor éjfél után zárja be a templomajtót.

Amikor ez megtörtént, hamarosan következett a tíz óra.

A gróffiúk a legszebb ruhájukba felöltözve. Először tíz órakor megjelent a legidősebb gróffiú:

— Kezét csókolom, jó estét kívánok, kedves királykisasszony.

— Jó estét magának is, gróffiú.

— Kedves királykisasszony, mit mondott a kedves szülei?

— Hát nézze, kedves gróffiú, én azt mondom magának, azt mondotta az édesapám, hogy magához ad feleségül, de még öneki nincs tudomása arról, hogy magának valami vitézsége volna. Hát nézze, a maga felesége leszek, de csak úgy, hogy itt van a közelben egy templom, és most azonnal elmegy a templomba. Az oltár előtt van egy koporsó, leveszi a födelét a koporsónak, és belefekszik a koporsóba. És ott fog várakozni, míg megjön a fölvtáltó. Na, meg meri tenni?

— Meg, mindjárt, kedves királykisasszony, még a pokolba is el merek menni.

— Hát most már menjen azonnal.

Elment a gróffiú, bement a templomba, széjjelnéz, és megy az oltárig. Meglátja a koporsót, leveszi a födelét, de mikor akart belefeküdni, végigszaladt a hátán a hideg, minden testrészén. De már mindegy, muszáj, vállalkozott rá. Beléfeküdt a koporsóba, magáravette a koporsó fedelét. Egy kicsit kényelmetlen volt a helyzet, de muszáj volt tűrni.

Itt volt mindjárt a tizenegy óra, jött a középső gróffiú. Bemegy a király kisasszony szobájába.

— Kezit csókolom, kedves királykisasszony. Ugyan mondja meg, jó hírt közöl velem vagy rosszat?

— Nagyon is jó hírt, kedves gróffiú, megkérdeztem az atyámat, és azt mondotta az atyám, szívesen magához ad, de csak úgy, ha maga valami vitézséget bemutat, mert azt mondotta az atyám, hogy még nincs tudomása felőle, hogy magának valami vitézsége lenne.

— Na, és mit mutassak be, kedves királykisasszony?

— Hát nézze, ha ezt megteszi, amit én most parancsolok magának, akkor a felesége leszek, már holnap meg is esküdhetünk.

— Jaj, mi legyen az? Bármilyen legyen, mindent elkövetek.

— Na, itt van ez a ruha, gyorsan bújjon bele.

Belebújt abba a ruhába, amely ruha teljesen az ördögöt ábrázolta, evvel megváltak. Tisztán, akár az ördög, úgy nézett ki a gróffiú. Mikor a tükörbe nézett, megijedt magától a gróffiú. Akkor adott a királykisasszony a gróffiúnak egy tízkilós hosszú nyelű kalapácsot, és azt mondotta neki:

— Itt van ez a legközelebbi templom, menjen a templomba. Az oltár előtt egy koporsó van. Álljon a koporsó mellé, és emelje föl a kalapácsot ütésre, és tartsa egy ütésen a kalapácsot addig, míg nem üt az óra

tizenkettőt. Amikor üti a toronyóra a tizenkettőt, akkor a kalapáccsal húzza rá a koporsó fedelére.

Vette a gróffiú a kalapácsot, kiment a királyi palotából, és a szaladt templomba. Amikor a templomba ért a gróffiú, a bátyja a léptekre a koporsóból kikacsintott. Akkor meglátta, hogy jön az ördög. Hamar a fejére húzta a koporsó fedelét. Hallotta a lépteket, hogy megáll az ördög a koporsó mellett. Egy jó ideig csak túrt a koporsóban, egyszer félrebillentette a koporsó fedelét, és amikor megpillantotta, hogy az ördög a kalapácsot ütésre tartja, behunyta a szemét; most már mindegy, úgymint vége az életének.

Gyorsan itt volt a fél tizenkettő, megjelent a királyi palotában a királykisasszony lakosztályában a legfiatalabb gróffiú.

— Kezít csókolom, jó estét kívánok.

— Jó estét, gróffiú, na, megjött?

— Igenis, kedves királykisasszony. Na, ugyan hallok-e valami jó hírt, kedves királykisasszony ?

— A legjobbat, kedves gróffiú. Azt mondotta édesapám, hogy magáról nem tudja még, hogy volna-e valami vitézsége, de magához ad feleségül, ha most megteszi, azt, amit én magának parancsolok.

— Mit, kedves királykisasszony ? Mindent megteszek.

— Nézze, itt van ez a ruha, vegye magára.

Amikor felöltötte magára a gróffiú a ruhát, tiszta halál volt.

— Na, itt van ez a kasza, vegye a vállára. Most menjen el itt a legközelebbi templomba, és álljon meg a templomajtó előtt. Amikor üti az óra a tizenkettőt, akkor menjen be a templomba, és menjen az oltár elébe.

A gróffiú magára öltötte a halálruhát, és mikor a tükörbe nézett, és meglátta magát, majd kétségbeesett. A kaszát a vállára vette, és elment a templomba. A templomajtóban megállt. Mikor a templomajtóban megállt, az ördög akkor meglátta a halált. Ahogy tartotta a kalapácsot, hát az már nem tudta, mit csináljon, eldobja-e a kalapácsot, vagy szaladjon-e. De amint gondolkozott, nemsokára ütött az óra, és amint ütött az óra, a halál ment befele. Akkor meglátta a halál az ördögöt. Elhajította a kaszát a templomba, és kezdett futni. Akkor az ördög nagyot húzott a koporsóra, és eldobta a kalapácsot, és futott ő is a halál után. A koporsó fedele közül kiugrott a legidősebb gróffiú is, és szaladt az ördög után. Legelöl, ahogy futott a halál, látja, hogy az ördög zavarja, mert mindegyik hazasiétt, és azért zavarták egymást. Egy szobájuk volt a három gróffiúnak, három ágy volt a szobában.

Amint szalad lefelől a halál a lépcsőn föl, hallja, hogy az ördög szalad utána. Megijedt, és lebújt az ágy alá. Az ördög, amikor szaladt, az meg látja, hogy a koporsóból a halott szalad utána. Ő is bebújt az ágy alá, és mikor beszaladt a legidősebb gróffiú, ijedtében ő is az ágy alá bújt. Most az ágy alól néztek egymásra. De nem mert szólni egyik se, mert a halál félt az ördögtől, az ördög félt a halottól. Majd egyszer megtörte a csöndet a legidősebb testvér. Az azt mondja:

— Kik vagytok, mit akartok itt?

A két testvér megértette a bátyjuk hangját, és felelik: — Hát te vagy, bátyám?

— Én hát, hát ti?

— Mi meg az öcséid.

Akkor kijött az ágy alól mind a három testvér, levetették a ruhát magukról, lefeküdtek, és akkor mondták egymásnak:

— Nahát, ez megcsinálta velünk!

Akkor tudták meg, hogy mindegyikük szerette a királykisasszonyt, és mennyire kilökött velük a királykisasszony. Most hozzáfogtak gondolkodni, hogyan kellene a kölcsönt visszaadni?

Hosszú gondolkodás után megcsinálták a tervet. Készítettek egy aranyozott királyi hintót, amilyen hintó csak a királynak van, gyönyörű szép négy fehér lovat, egyformát, aranyozott szerszámmal, királyi címerrel. Akkor csináltattak egy arany koronát, egy királyi öltönyt, arany szalagból szőtt köpenyt. Mikor mindezekkel készen voltak, akkor elment a legidősebb királyfiú sétakocsizni az ő saját kocsiján. A harmadik falu végén egy cigánykovács, körülbelül olyan harmincöt éves, jó nagy szakállal ott foldozta az üstöt. Megáll a gróffiú a cigány előtt, és azt mondja neki:

— Te cigány, szeretnél te király leírni?

— Jáj, dehogynem, uraságod, de hát király nem lehetek — feleli a cigány.

Feleli a gróffiú:

— Csak azt mondd meg, cigány, hogy szeretnél-e vagy nem?

— Hát már hogyan szeretnék — feleli a cigány.

— Na, ülj föl a bakra a kocsis mellé.

Fölül a cigány a bakra a kocsis mellé, és vitte a gróffiú a grófi kastélyba a cigányt. Fürdőkádba megfürösztötték a cigányt, és a cigányra ráadták azt

a gyönyörű királyi ruhát, és a nyakába akasztották a királyi köntöst, a fejére tették a királyi koronát, és akkor azt mondták a cigánynak:

— Na, cigány, nézd meg magadat a tükörbe.

Ott meglátta magát a cigány, azt mondotta:

— Jáj, hás nincs is ilyen király több a világon, mint én!

Akkor azt mondotta a három gróffiú:

— Na, cigány, most mindent úgy fogsz csinálni, ahogy mi parancsoljuk, és ha vége lesz a dolognak, annyi pénzt kapsz tőlünk, míg élsz a világon boldog ember leszel.

A három gróffiúnak megvolt mindegyiknek a maga beosztása. Az egyik gróffiú királyi kocsisruhába öltözködött föl, a másik két testvér testőröknek öltözködtek fel. Az egyik testőr volt a tolmács. A cigánynak azt megparancsolták, hogy semmi szóra nem szabad néki válaszolni, csak mindig úgy kell néki mondani, amikor szólnak hozzá: bumbumm.

Akkor beültették a cigányt az aranyozott hintóba, melléült a két testőr, és a kocsis hajtott a királyi palota felé. De estefelé volt az idő, amikor mentek, a királyi palota ablakán ki volt hajolva a király és a lánya. Amikor látta, hogy jön egy külföldi fejedelem, csillogott a korona a fején, mondja a lánynak:

— Biztosan kérő jön, édes lányom, gyorsan a kapukat kinyitni.

A király és felesége és lánya lementek az udvarra, amikor begördült a pompás királyi hintó. Odament a király, és kezet nyújtott a hintóban levő királynak:

— Isten hozta nálunk, királyfiú.

A kocsiban levő király pedig felelte:

— Bumbumm.

Arra mindjárt fölállt az egyik testőr, és jelentette a királynak, hogy ebből és ebből az országból jönnek a királykisasszony kezét megkérni, de mivel a király nem tud ezen a nyelven beszélni, ő a tolmács.

— Igen — feleli a király —, méltóztassék befáradni.

— Bumbumm — avval feleli a cigánykirály.

Fölmentek a király fogadószobájába, leültek az asztalhoz, és a tolmács segítségével megindult a beszélgetés. Nem sok idő telt bele, mikor megkérték a királylány kezét, és a királylány ígérkezett, és a király is beleegyezett. Avval következett a vacsoraidő. Megrakták ám az asztalt ételekkel, hej, mikor a cigánykirály meglátta: „Hás még ilyet nem ettem!”

hozzáfogott a cigány király enni. Itt-ott hagyott az ételekből csak, a király nézte, milyen jó étvágya van a leendő vejének. Mikor elmúlt a vacsora, jó ideig beszélgettek a tolmács által, mikor szólt a király a cigánykirályhoz, az mindig csak avval válaszolt: — Bumbumm, bumbumm. Egy időre itt azt mondja a király:

— Na, pihenjünk le, majd holnap megkezdjük az esküvőt.

Adtak a cigánykirálynak egy külön lakosztályt, de azt mondotta a tolmács, hogy ők a testőrök, és oda semmi más őrség nem kell. Akkor elköszönt a cigánykirály a királykisasszonytól, a királytól és a király feleségétől, mondotta nekik:

— Bumbumm, bumbumm — és ment a lakosztályára, és mindenki lefeküdt.

Mikor mindenki lefeküdt, akkor odament a két gróffiú, és a cigányt levetkőztették. Levették a ruhát róla, csak egy ingbe-gatyába hagyták, a szobaajtót kívül bezárták, és a kulcsot elvitték, a ruhát is, mindent. A két gróffiú elment a hintóhoz, beleültek, és mint aki a legjobban végezte munkáját, elmentek haza. A cigány mit tett, mit nem, lefeküdt az ágyba. Finom ágy volt, olyanba sose feküdt, aludt reggelig. No de reggel korán fölkel a cigány. Kimenni nem tudott, cigányosan ült az ágyban.

Egyszer megy a király, mi van az ő vejével, hát nem kelt még föl. Próbálja az ajtót kinyitni, de nem nyílik ki az ajtó. Benéz a kulcslyukon, látja, hogy egy cigány cigányosan ül az ágyban. Szalad a lányért.

— Gyere csak, lányom, nézd a vőlegényedet.

Megy a királykisasszony, benéz a kulcslyukon, látja a cigányt, azt mondja az édesapjának:

— Apám, egy szót se szólj senkinek a világon. Visszaadták a kölcsönt.

Hanem ezt a cigányt mi eresztjük ki!

Az őrséget a király eltávolította, és vett egy korbácsot a kezébe, kinyitotta az ajtót és azt mondta:

— Hát mit keresel itt, te cigány?

Feleli a cigány:

— Hás az este nem így beszélt velem, kezset fogott!

Vette a király a korbácsot, és kiverte a cigányt a királyi palotából. A királyi palotától nem messze a három gróffiú egy csukott kocsival várták a cigányt. Beültették a cigányt a csukott hintóba, és elvitték a grófi kastélyba.

Ott átadták néki a ruháját, és annyi pénzt adtak neki, amely pénzből a cigány tényleg boldog ember lett. A három gróffiú három grófkisasszonyt elvett, és még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A KÖTÉLVERŐ

Volt egyszer egy gazdag uraság s egy szegény uraság. A gazdag uraság azt mondja, hogy a lustaságtul szegínyedik el az ember. A szegény uraság azt mondja, hogy ha Isten áldása nincs a munkán, nincs áldás. Ezen sokáig vitatkoztak, hogy melyiknek van igaza. Azt mondja:

— Együtt tegyünk egy próbát.

Bémentek a faluba a legszegényebb emberhez, akinek a födele habécsára állott. A gazdag uraság adott neki száz aranyat, s megmondta, hogy: — Egy év múlva visszajövök, s akkor házat építsen kend a száz aranyból.

A szegény ember örömben nem tudta, hogy mit csináljon. A feleségének semmit se szólott, hanem elment a piacra, s vásárolt tíz aranyírt ennivalót, a másik tízirt fain kendert kötélnek, s a nyolcvan aranyat meg beletette a sapkájába, hogy nehogy elveszítse, úgy vitte haza. A kendert a hóna alá fogta, s a húst egy botba akasztotta, s a hátára vette, s ment haza nagy boldogan. Útközben meglátták a csókák, észrevették, hogy a hátán hús van. Mindjár rászállott egy a hátára, hogy kivájja a hátárúl a tarisznyájából, de véletlenül a körmivel a sapkájába kapaszkodott. Az ember, amint el akarta hessegetni, elrepült a sapkájába a nyolcvan arannyal, s felvitte az erdő legmagasabb fájára, fel a físzkibe. A szegény kötélverő olyan búbánatba esett, hogy alig tudott hazamenni. Mikor hazament, a felesége megkérdezte:

— Miért szomorkodik kend olyan nagyon?

— Jaj, lelkem, felesígem, ne is kérdezd — s elmondta a nagy bánatát, hogy milyen szerencsítlenül járt.

A felesége elkezdte vigasztalni.

— Hagyja el kend, ha nem adták volna az aranyat, akkor is meglettünk volna mink, mint eddig.

Közben az idő tőtt, az esztendő lejárt, s a két uraság megint ellátogatott. Mikor eljöttek, akkor látták, hogy csak a rossz ház maradt meg. Kérdezte a gazdag uraság:

— Mit csinált kend a száz arannyal?

Keservesen elpanaszolta, hogy milyen szerencsétlen, hogy a csóka elvitte. A gazdag uraság nem akarta hinni, de a szegény azt mondta:

— Látod, pajtás, ha nincsen Isten áldása, nem ír a gazdagság semmit.

Mégiscsak igaz az!

Akkor a gazdag uraság megint adott neki száz aranyat, s azt mondta:

— Most már igazán ípítsen kend házat! Mához egy évre visszajövök.

A szegény ember most se szólt a feleségének, hanem újból elment vásárolni véle. Tíz aranyra megint kendert vett, s tíz aranyra megint húst, s a többit hazavitte megint, a nyolcvanát, s belétette egy korpás fazíkba. De nem mondta a feleségének, hogy hova tette, s a ház ípítéséhez se fogott, csak tovább folytatta ű a kötélverést. Az asszonak közben elfogyott a sója, ecetje, nem volt, amivel főzzön s pínze, amivel hozzon a boltbul. Gondolta, hogy elküldi azt a fazík korpát, hátha adnak írte egy fazík sót. A boltosné sajnálta a szegény asszonyt, a korpás fazekat eltette, s adott is írte egy fazík sót.

Az embernek egyszer eszibe jutott, hogy jó volna megnízni a korpás fazekat. Hát, Uram Teremtőm, úgy elszörnyeszkedett, mikor nem kapta meg. Akkor oszt mondta a feleségének, hogy a korpás fazíkban nyolcvan arany volt. Akkor azt mondta, hogy mégis jobb lesz, hogy ne menjenek utána. Mert ha az Isten nekik rendelte, csak visszakerül valahogy.

S akkor osztán nagy keservesen tovább dolgoztak szegínyek. Az esztendő letött, s a két uraság megint ellátogatott. Hát a gazdag uraságnak majd ki nem fúrta az oldalát a bosszúság, hogy most is csak olyan rossz háza van az embernek. Megkérdezte:

— Mit csinált kend a száz arannyal?

A szegíny ember megint elsírta, hogy milyen szerencsítlenül járt megint a száz arannyal. S akkor osztán a szegíny uraság azt mondta, hogy:

— Mégis, ha nincs Isten áldása, nincs gazdagság. Akkor osztán azt mondja a gazdag uraság:

— Na, ha kend nem épített házat a kétszáz aranyból, üljön csak a viskóban.

S elindultak hazafelé. Mikor a kapuhoz írtek, a szegíny uraság lehajolt, s valami kis óndarabot visszalökött. Ott kapta a kapu sarkánál.

— Fogja, szegíny ember, tegye el, hátha még majd hasznát veszi.

A szegíny ember felvette, odaadta a feleségének, az feltette az almáriom tetejire.

Másnap béállít a szomszídasszony, s azt mondja:

— Jaj, lelke szomszídasszony, nincs valami óndarabja? Az uram halászni akarna menni, s elszakadt a hálója, nincs mivel megforrassza.

A szegény asszony mindjárt levette az almáriom tetejéről azt a kis óndarabot, amit tegnap kapott az ura. Azt ígérte, amilyen halat leghamarabb fog a hálóval, azt adja az óndarabírt.

Másnap elment a halász halászni, s leghamarabb egy csukát fogott, félretette, s azt mondta:

— Ez a szomszídé.

Tovább fogta a halat maguknak is. Este, mikor hazament, mindjárt küldte át a csukát a szomszídának az óndarabért, s mikor a szomszídasszony bontotta föl a csukát, kifordult a hasából egy ökölnyi kúdarab, s le is lökik oda vissza a sarokba, s nagy boldogan felkészítették vacsorára. Este, hogy sötét lett a kis házban, a sarokban a kődarab elkezdett világítani. A gyermekik majdnem összevesztek rajta, hogy:

— Az enyím legyen!

— Az enyím legyen!

Az ember félretette, hogy ne verekedjenek rajta. Másnap híre futott az egész faluban, hogy a szegény embernek milyen világító kő van a házában. Másnap a boltosné ment, s kérte, hogy adják neki, ad írte ötszáz aranyat, de a szegény ember nem adta. Azt mondta, hogy ű nem adja ezer aranyért se. Utoljára híre ment, a király is meghallotta, hogy milyen világító köve van a szegény embernek. Felvitette magához a szegény embert is meg a követ is, s azt mondta, hogy adja neki, ad írte háromezrezer aranyat. S oda is adta a szegény ember, a király meg megörült, mert gyémánt volt. A szegény ember a sok pínzzel hazajött s hozzáfogott házat építeni. Még esztendő se tött belé, s olyan házat épített... Megvette az alsó, felső szomszíd telkit. Volt abban mindenféle, volt vendéglő, borbély, még csak patika is. De azt nem tudták, hogy miből épített a szegény ember házat. Elkezdtek vádolni, hogy pínzt csinál, s abból építi a házat. Volt három fia is, azokat béiratta iskolába, járatta gimnáziumba. A hír eljutott a gazdag urasághoz is, s mindjárt jött, hogy nízze, mi van a szegény emberrel. S most a szegény ember is úri módra fogadta a vendégeit. (Ippen nem volt valami hülye ember!) Bévitte a szobájába űket, asztalt terített nekik. Az inasnak megparancsolta, hogy a lovat lássák el, zabot adjanak neki. Az inasok jelentik, hogy nincsen zab, kellene venni. Mindjárt elküldik az inast a boltba, hogy hozzon egy víka

zabot. Nincs — üzenik, hogy nincsen zab, csak van egy fazék korpa, az is jó lesz a lúnak. S mindjárt hozzák a fazekat. Ráismernek, hogy a szegény ember fazekát hozzák, amibe a nyolcvan arany volt. S a szegény ember belényül, s hát a nyolcvan aranya még benne van. A gazdag uraság látta, hogy igaza volt a szegény embernek, hogy az ő nyolcvan aranya a korpában hevert. S amint ott tanácskoznak a nyolcvan aranyon, megírkezik a három fia. Jönnek haza az iskolából vakációra, s a legkisebbik hoz a kezében egy sapkát, s amint bójúnek, panaszkodik a két nagyobbik, hogy a kicsivel nem bírnak. Felmászott a fa tetejére, hogy vegye ki a kis csókákat. S amint belépnek a házba, a szegény ember megismeri, hogy az ő sapkáját hozza a fia. Mindjárt keresik a bílísben, hát a nyolcvan arany benne volt, amit elvitt a csóka. A gazdag uraság látta, hogy tényleg igaza volt a szegény embernek. Most már nem kítelkedett. Közben leültek, s megebídeltek nagy boldogan. Ebíd közben nekifogtak beszílgetni, hogy milyen csudálatos módon került meg a száz arany megint, s amint itt beszílgetnek, egyszer hallják, hogy az utcán erősen nagy éljenzés van. Mindjárt kiszaladnak az urak, hogy nizzék, mit íljenez a níp, a közönség. Hát uram teremtöm, mikor kimennek, kit látnak ott mást, mint a királyt. Azt éljenezték ott a nípek. S mikor kimennek, megáll a király a szegény ember nagy háza előtt, s azt kérdezi:

— Kend volna az a szegény kötélverő?

— Én volnék, szolgálatára — s mindjárt a porba borult előtte a szegény ember is meg a felesége is, s a király azt mondja, hogy:

— Keljete fel a porbul. Nem azért jöttem, hogy nekem hódoljatok, hanem azért, hogy a vád alól felszabadítsalak. Az a hír termedt mindenütt, hogy pínzt csináltok, s abból építitek a házat.

S a szegény ember s a felesége felkelt, s megmondta a király mindenkinek, hogy:

— Én adtam a szegény embernek háromszázezer aranyat.

Akkor a király megfordult, s visszautazott a királyi palotába, s a gazdag uraság s a szegény uraság is elbúcsúztak a szegény embertől. A szegény uraság azt mondja a gazdag uraságnak:

— Isten áldása nélkül a munka nem ér semmit.

A FURFANGOS LEGÉNY SZERENCSEJE

Volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, de még az Óperenciás nagy tengeren is túl, ott ahol a bolhát rézpatkóba verték, hogy a torkig jóban meg ne botorkázzék, hát ott volt egyszer egy földhözragadt szegény legény. Olyan szegény volt az Isten teremtette szegény legénye, hogy nem volt annak az ég világán semmije, még bétevé falat kenyere sem. Hol étlen-szomjan koplalt, hol nem volt mit egyék, s még az is szűken. Hanem aztán ez még eljárt volna erre-tova, ha egyedese egy lelkére koplal, de amikor volt neki még egy országútja vén elaggott apja s egy Isten vakja, nyomorékja édesanyja, akiket ugyancsak neki kellett volna hogy kitartson, vajmi. Merthát fiú csak fiú, s kutyakötelessége apját, anyját ápolni, ahogy lehet, eltartani.

Búsult, búsult, hogy majd belévakult a szegény feje, hogy mi is lesz ebből, s kérte a jó Istent lefektében, felkeltében, hogy vagy erre, vagy arra könyörülne rajta, mert ha mind így, ő vagy a Küküllőbe ugrik, vagy az Óperenciás nagy tengerbe, de tudja meg az a jó Isten is, hogy ő már ezt így sokáig ki nem tudja állni. Addig s addig renyekedett, imádkozott, hogy a jó Isten is megsokallta, s meghallgatta a kérését, hát elvette legelébb is az apját.

Na jó, ez megnyugodott az Úrban, de már most miből temesse el, mikor egy kicsi vak fillérje sincs temetési költség. Ő biza — gondolja — egyet se gyöntölődik annál többet, hiszen az már úgyis mindegy, akár erre, akár arra, ha nincs miből, úgysem lehet másképp, meghalt, meghalt s annyi. Vette a vállára az apját, elvitte a Küküllőhöz, s beléloccsintá abba, hogy:

— Szép álmokat, lelkem apám, s engedj meg, én hibás nem vagyok, ha nincs miből másképp tenni. — Avval ez megvan.

De hát a jó Isten adja, hogy nemsokára reá az anyja is meghal. Na, hát ezen már éppen nem sokat tünekedett, hanem elgondolá, hogy ha ennyiben van, legyen a két öreg egy helyen, egy sírban. Vette az anyját is a vállára, s vitte a Küküllőbe.

Amikor már ez is megvolt, felsóhajtott, hogy hál Istennek, erre is rásegítette az a jó Isten, hogy apját, anyját szerencsésen eltemetheté. Most már szervusz falu, ő addig meg nem áll, míg a szerencsére nem talál. El is indult a maga útjára egyfelé. Amint menne bé egy városra, meglát a város végénél egy embert álldogálni az út szélén. De még köszönti is illedelmesen. A kőművesforma ember fogadja is a köszöntést illedelmesen,

s kérdi tőle, mi járatbeli volna? Mondja a legény, hogy ő aztán szolgálatot keresne, hogyha kapna valamerről.

— Hát mi a mesterséged? — kérdi az ember. Azt mondja a fiú:

— Én aztán egyebek mellett a kőművességet is értem.

— Na, ha igen — mondja az ember —, egyet se menj tovább. Jere velem a királyhoz. Kincstartó palotát akar építtetni, engem bízott meg vele.

Jól van, elmennek, kinézik a helyet, s hozzáfognak felépíteni a kincses palotát. Az építés közben azt határozzák, hogy hagyjanak a palotán egy rejtett vakablakot, amelyen keresztül a kincshez bejárhassanak, mikor szükségét látják.

Amint a palota elkészült, a király a sok drága kincessel megtölti. Azt mondja úgy pár hét múlva a kőműves a legénynek:

— Menjünk el, hallád-e, nézzük meg, hogy mennyi a kincs abban a királyi kincstárban.

Jól van, elővettek ketten két zsákot, s avval olyan ügyesen elhoztak két zsák aranyat, és ügyesen visszatevék a vakablakot, hogy istenes ember nem volt a csillag alatt, aki meg tudta volna mondani, hol mentek bé a kincstárba, s hol jöttek ki onnan, mikor az ajtóján hármas lakat, s melléje regement katona strázsálta. Mikor a király a lopást észrevette, tanácsot gyűjtött össze, hogy lehetne nyomra jönni, hogy ki volt, mi volt, hol is ment bé akárki volt, a kincstárba lopni? Hanem tanácskozhattak, vizsgálódhattak akármennyit is, utoljára sem tudtak okosabbat kifundálni, mint hogy állítanak a kincstárba vaskaptányt, s aztán tisztájában senki más nem lehet a tolvaj, mint akit az megfog.

Na, telt-múlt az idő, amíg hát egyszer elfogyott a lopott pénz. Szólítja a kőműves a legényt, hogy csak készüljünk, pajtás, pénzért. A zsákokat elő, s útra kelnek nagy ízibe. Hanem alighogy beére a kőműves a kincstárba, kiabálni kezd, hogy csapdába esett. A legény se tehetett okosabbat, minthogy próbát tegyen, ha megszabadíthatná. Eleget erre, eleget tova, hanem istenes segedelme nem vala, hogy ki tudhatta volna szabadítani abból. Egyet gondol, a csizmaszárából kést ránt elő, s az embernek a fejét úgy leüti a helyéről.

hogy megkortyant belé. A gúnyáját leszedő róla, s a fejével együtt eltette láb alól.

Másnapra kelve megy a király a kincstárba, hát ott kap egy fejetlen meztelen embert. De csapott nagy megdöbbenésében akkora lármát, hogy

az egész királyi udvar mind összefutott, azt hitték, hogy tisztán veszélyben a király, hát csak akkor látják, hogy mi az, amikor meglátták a törbe esett, fejetlen, csurdé embert. Bezzeg, hogy lett aztán vikota, hogy ki lehet, honnan lehet. Addig erre, addig tova, amíg elhatározták, hogy másképp meg nem tudják, hogy ki lehet az a fejetlen ember, hanem felteszik egy bástira, végighordozzák a városon minden kapu előtt, s ahol sírás hallatszik, odavaló, mert ott megismerték.

Hanem, hogy szavamat egymásba öltsem, amint a legény az ember fejét eltette láb alól, a zsák aranyat vitte a kőműves feleségéhez, s helyből elbeszélte, hogy s mint jártak, hogy volt ura, nincs ura már túl, hanem ha az asszonynak is úgy tetszik, fogjanak össze, s tartsanak ki együtt. Az asszony sem sokat renyekedett erre, tova, hanem ha már úgy van, Isten neki, legyünk hát egymásé, s abba nyomba összeverték a konyhát, s éltek együtt a királyi pénzből. Mikor a fejetlen kőművest hordozták meg a városon, s éppen vitték el a kapujuk előtt, a legény az udvaron fát vágott, az asszony meg a fát hordozgatta befelé. Meglátja az asszony a básti szekeren a fejetlen embert, s hát abba a nyomba megismerte, hogy az igazán az ő ura. Úgy elkeseredett, olyan hangos jajszóval kezdte siratni, hogy a népség mind az udvarra csődült, hogy hát itt lakos volt, innen való az a tolvaj. Hanem a legény se volt rest s félkegyelmű, egy szempillantásra lecsillenté a fejszével három lábaujját s ráparancsolt az asszonyra, hogy azt sirassa, ha kedves a napja, ő meg elnyúlt a favágón, már mintha az ujjvágások miatt ájult volna el. Hát sikerült is a félrevezetés. A népség elhitte, hogy az asszony az ura levágott lábaujjait siratja, s így nem jöttek rá, hogy ki s miféle, honnan való ember lehetett a kincstári tolvaj.

Már csak annyi, hallák-e, hogy egyebet se tehetett a hitvány király, minthogy a kárra még kárt csináljon, mert akármilyen kevés költséggel is, el kellett hogy temesse az embert.

Hanem a királynak erőst nem fért a fejébe az az eset. Hát elhatározta magában, hogy akárhogy is, de megtudja, ki volt az a tolvaj, s ki volt a társa. Széjjel kurrentáltatja az országban, hogy akárki fia is volt társa a kincstári fejetlen tolvajnak, jelentkezzék bátran nála, mert neki erőst megtetszett az istenes ügyessége, hát ő leányát s fele királyságát adja neki, mert az olyan ügyesség, akárhogy s mint, mégiscsak ide s tova, jutalmat érdemel. Az a furfangos legény egyet se várt több kurrentációt, hanem nagy ízibe felszedelőzködött, s meg sem állott a királyig, hogy hát kurrentáltatott:

— Én megjelentem, mert én volnék a fejetlen ember társa.

Erre a király is se látott, se hallott, annál több beszédet, csak elkiáltotta magát, hogy:

— Tömlöcbe vele, az akasztófára valójával!

A furfangos legényt helyből lecsípték, nyakig vasba verték, sötét tömlöcbe vetették. De még tanácsot is ültek felette, s még aznap estére ki is vitték az akasztóházhoz.

Hanem a furangos fiú egy szempercek alatt elegyezi a hóhérrel, hogy csak úgy akassza fel né, s osztán szürkület végben vegye le a fáról, s az ellopott királyi kincseken osztozzanak ketten.

A hitvány hóhér le is szabadítja a fáról a furfangos legényt, de a maga vesztére, mert az a furfangos teremtés olyan úristenes ügyességgel tekerintette vissza a hóhért a fára a maga helyére, hogy csak akkor vehet észre, hogy mi is van hát vele, mikor a legény helyén lógott.

Reggelre virradva kipillant a király az ablakán, s hát csak hanyatt esék, hogy mi az Isten átka ez, hiszen ez az akasztott ember egyet sem a legény, hanem igazában a hóhér. Hát ez hogy történhetett meg, még szemvilágvesztéssel is, hogy előttük, az ő szemük láttára, az a furfangos teremtés, vaj kicsoda, mi ördögi praktikával, de ő akasztá fel a hóhért, s nem a hóhér őt?

Csóváltgatja a fejét, pödörgéli a bajsza hegyét, nagyot csíp magán, hogy megtudja, csakugyanvalóst émedt valóság ez, s nem álmában látja? Hanem még akkor sem akart hinni a szemének, csak kiküldött az akasztóházhoz, hogy nézzék meg, mi igaz van a dologban?

Hát aztán, ha kiküldött, jelentették is, hogy:

— Biz az, felséges királyom, aligse a legény, hanem igazában hóhér.

Nagyot csavarint a király a fején, hmgét, hogy ő még ilyet is megérjen. Hiszen, na! Ahogy azt a hóhért a szemük láttára, úgy őtet is egy szempercre odajuttathatná. Na, még ilyent is, hogy érjen vén király létére napja világában. Úgy elvikotálódik, úgy elijesztgeti magát erre-tova, hogy tüstént új kurzust küld ki, hogy:

— Na hát, most már igazában jöhet az a legény, elég volt a próba, itt a lánya s a fele királyság.

Hát jött is, a furfangos legénye s azt mondja:

— Legyen is, felsége, elég az a próba, mert több kedvem nincsen a tréfálkozásra. S nehogy más kerüljön hóhér helyett az akasztóházhoz!

Bezzeg ijedtében a félkegyelműje szólítva szólította a leányát, s két kézzel is adta rájuk az atyai áldást. S mert a leánynak is tetszett a dolog, helyből polgárházasságra verekedtek, paphoz is elkerekedtek, s csaptak egy nagy hejehuját, két hétig tartó úristenes traktát. Mind így volt ez, így biza, s a legény még ma is király, ha meg nem hótt, a biza.

PÉNZÖS JÁNOS

Volt egy időben egy császárnak egy katonája, aki már kiszolgálta a szolgálati üdejét, de úneki otthon nem volt senkije, csak egyedüli fiú volt. Hát ű a szabadsága után nem mönt haza, hanem azt mondta, hogy ű csak halálos holtig szolgálja a császárt, de nem úgy, mint a többi, hanem csak kényelmesen akarja szolgálni. A többek közül egyiknek is, másiknak is mögfogyott a pénze, de az öveje nem.

Ennek a katonának pedig Horvát János volt a böcsületös neve; de miután mindig olyan könnyen pénzözött, elcsúfolták Pénzös Jánosnak. Egyszer egyik is, másik is észrevötte, hogy ez nagyon könnyen pénzöl. Ezt följobb adták. Vigyáztak is utána egyik is, másik is, az örök is; de sehogy se tudták azt, hogy ez hunnan vöheti a pénzt. Annyira vitték a dolgot, a hírt, hogy ez a Pénzös Jánosnak a híre a császár fülébe is mönt. Kiadták szigorú rëndöletbe, hogy úgy vigyázzanak utána, hogy éjjel nem jár-e ki valahová. Állítottak öröket, de nem tudta senki kivigyázni. A császár fölkérdözte, hogy hova való, hogyan, miképp, azt mög tudta mondani. Akkor a császár elmönt a születése földjére, elmönt a paphol, kikereste az apja, anyja, körösztapja nevit. Mög volt neki egy bátyja, annak mög Gyuri volt a neve, de az már régön elesött a háborúba.

Akkor a császár fölöltözött egy invalidus ruhába, hogy ű majd tösz vele egy próbát. Elmönt a kaszárnyába, mondja az örnek, hogy van itt egy Horvát János nevű katona, hogy ű akar vele beszélni, mert ű annak bátyja. Azt mondja a regruta, hogy itt ű Horvát Jánost nem ismer, hanem van egy János, de az Pénzös János. Fölmögy mindjárt a regruta, a kaszárnyába mondja neki: — Mönjön le, mert van itt egy bátyja, akar kenddel beszélni.

De az feküdt az ágyon. Azt mondja, hogy ű ki nem mén, jöjjön ide, ha valaki akar vele beszélni. Az öreg fölmögy, a bátyja nevében beköszönt.

— Jó napot adjon Isten, János öcsém!

— Jó napot adjon Isten kendnek is, öreg bácsi.

— Ugye, édös öcsém, te engöm nem ismeresz?
— Az Isten ismeri kendet, én nem ismeröm. Ki volna kend?
— Hát nem tudod, hogy én vagyok a te Gyuri bátyád?
— Az nem löhet, kend, régön elveszött az már a francia háborúban.
Hallottam hogy volt egy Gyuri bátyám, de annak már eddig csak a pora van.

— Én vagyok bizony. — Mutogatta a sebeit. — Utóvégre elfogtak, börtönbe töttek, de az orvosok meggyógyítottak, haza szabadítottak; möhetők a nagy világnak. Dehát hová mönnek? Otthun sincs senkim, hát hallottam hogy te katona vagy, hát mögkerestelek.

— Hát mi volt az atyánk neve? Hát az anyánké? Mind mögmondta, mert a papnál mindönt kiírt.

— Hát a plébánosnak mi volt a neve?

Azt is megmondta.

— No — azt mondja —, már elismeröm, hogy kend az én bátyám, most már üljön le!

Az öreg invalidus katona leült, kicsit pihent, de utóvégre mivel azt leste, hogy van-e pénze, hun vöszí a pénzt, mikor a fiatal katonák kirukkoltak, kérdi:

— Hát te nem rukkolsz ki a többival?

Mikor kirukkoltak azt mondja:

— Hát Gyuri bátyám, öszik-e kend valamit?

— Ha volna, biz én önném.

Szól mindjárt egy közembernek:

— Eredj a kantinba, hozzál pecsönyét, bort, szivart.

Ez osztán mindjárt szömbetűnő volt az öreg bácsinak, azt mondja:

— Ne pazarold a pénzödet, öcsém, annyira, gyöngébb koszton is möglöszünk.

— De már most csak egy kicsit igyunk, ögyünk. Öttek-ittak, beszélgettek, elúhoztak mindönfélét egyről is, másról is. Estefelé van az üdő, hazajönnek a katonák, hát az öreg bácsi csak ott van. Mögjön az este, letakarodik mindönki, hanem a Pénzös János csak viteti a bort, pecsönyét, szivart. Egyször osztán már nem állhatja az öreg, azt mondja:

— Ugyan, édös öcsém, mégis — azt mondja — te ennyire köttöl, hát hun vöszöd te a pénzt?

— Hun vöszöm, mit keresöd te azt? Csakhogy van.

Az éjjel a császár nem aludt semmit, hogy talán möglátja, hun vöszi a pénzt. Csak leste, de a János nem mönt sehová se, csak ott volt az ágyon. Másnap is csak beszélgettek, öttek-ittak. A János nem rukkolt ki. Második este aztán mögint csak kérdi az öreg:

— Hun vösöd te azt a pénzt?

Mikor mindönki letelepödött, elaludt, akkor osztán mögrántja az öregöt:

— Gyuri bátyám!

Az meg úgy tötte magát, mintha aludt volna:

— No mit akarsz?

— Hát keljön kend föl! Jöjjön kend, elmönyünk valahova.

— Möglátnak az örök!

— Ne féljön kend, nem lát minket mög senki a jó Istenön kívül.

Ez köllött, éppen ezért kutatólódott.

— No jöjjön csak kend, mönjünk!

De mikor elmönt előtte, mindön ör behunyta a szömit, elaludt. Elmöntek a városba. Egy nagykeresködő bolt előtt mögállt.

— Most, Gyuri bátyám, ebbe a nagykeresködő boltba bemögyünk.

Elúvött a zsebjeből egy valamit, avval a zárt mögnyomta: ledurrant. Avval szépön nyitotta ki az ajtót. Pinty, pinty, pinty, lepattogtak a záarak. Akkor bemöntek, meggyújtotta a lámpát, akkor osztán odahívta a bátyját, ahol a pénzkassza volt, végig ott a ládán.

— Nézze kend, mennyi itt a pénz! Hanem hozzá ne nyúljunk, mert ez már mög van olvasva, hanem elmönyjünk az asztalhoz, kihúzzuk az asztalfiát, ott mögraktyuk a kend invalidus köpenyegének a zsebet.

Kétfelől mögrakták az invalidus köpönyeg zsebgjét, úgyhogy mögérte vinni. Becsukott mindönfélét. Mikor kimöntek, azt mondja:

— Most jöjjön kend, felmönjünk az emeletre.

Fölmönnnek az emeletre, ott is kinyitja az ajtót, ég a lámpa. Két szömély aluszik az ágyon, odavezeti.

— Nézze kend, Gyuri bátyám, mi van itt az ágyon!

— Van ott egy vénembör, egy gyönyörű szép fiatal asszony mellett fekszik.

— Ez a nagy gazdagság ezé a vénemboré, és ez a fiatal gyönyörű szép asszony elmönt hozzá azért, hogy ez nagyon gazdag, és úr lösz mellette; ugye,

pedig nem illik e mellé a vén borzafatuskó mellé ez a gyönyörű szép liliomszál?

— Nem bizony!

— De mönjünk, mert fölébrednek.

Avval kimöntek, becsukták az ajtót. Elmönnék egy másik nagy gazdag bolthoz.

— No — azt mondja —, ide mögint bemönjünk.

Ott is kinyitotta az ajtót, mög a belsőt is. Möggyújtotta a lámpát, mögint mögmutatta neki a kasszát, azt a sok pénzt. Mögint azt mondta:

— Ebből már ne nyúljunk, mert ez olvasott pénz.

Akkor mögrakta az öregnek a tarisznyáját, akkor mögint egypár marékkal kivött.

— Ölég lösz ez neköm addig, míg elfogy. — Mikor osztán becsukott mindönfélét, ott is fölhívta az emeletre. Azt mondja, mikor bemönnék:

— Nézze csak kend, itt mög fekszik egy vén banya egy szép fiatal férfiú mellett; itt mög ezé a vén banyáé ez a nagy gazdaság, és ez a fiatal embör elvötte, hogy nagy úr lösz mellette. Ugye, ez nem Isten rëndölése? Hanem most jöjjön kend ide az ágyra, ezt a vén banyát föltöszöm a kend vállára, és elvisszük a mellé a vén embör mellé! Hej, huzakodik a Gyuri bácsi!

— Én, öcsém, el nem viszöm.

Ej akkor erre-arra, kapta azt a vén banyát a vállára csak úgy gerincöl. Elvitte a vénembör mellé.

— No — azt mondja —, ez az Isten rëndölése. — Bezárt szépön mindönfélét, otthagya őket.

— No — azt mondja —, Gyuri bátyám, most még valahová elmönyünk, hanem utasítom kendet arra, hogy ott, ahová most mögyünk, semmihől a világon ne nyúljon, mert most szent helyre mögyünk. Hát látta kend a szent koronát?

— Én nem voltam ott, ahol azt tartják.

— Hanem ott, mihelyöst bemögyünk, térdre borulni és imádkozni! Én mindönt mögmutatok, hanem ha hozzányúl valamihez, rögtön kardot húzok, és vége az életének. Itt botosokéből ha vöszünk is, marad, és azután löhet élni; hanem az aztán szent hely!

Ott is sok ör van, az öreg félt, tötte magát.

— De csak jöjjön kend bátran!

Mikor bemögy, kinyitja a vaskaput, kinyitja az első ajtót. Az első szobában mindjárt volt nagy ládáknál pénz. Azt mondja:

— Nézze kend, az arany, ez mög ezüst, ez meg bankó, mölyikbe milyen van. Ez mind a szögény embör ereje, ez mind úgy van ide beszödvé, ha valami kiüt, vagy valami csapás lösz, ez a szögénységre ki lösz osztva, vagy háborús világba el lösz használva.

Hát az öreg csak szépön nyúl ám; egy szép új bankót ki akar vonni.

— Nem hágy kend békét? Most mindjárt körösztülszúrom!

A tizönkettedik szobában volt a szent korona. Ott a Pénzös János mindjárt térdre esött, és imádkozott, ráparancsolt az öregre is, akkor odahívta a szent koronához.

— Nézd — azt mondja az öreg —, egy arany almát!

— Hej — azt mondja —, mit mondtam?

— De már mégis ezt nagyon szeretném.

Nem mert az öreg aztán semmit elvonni. Mindön ajtót becsukott, avval osztán elmönte a kaszárnyába.

Hazamentek, lefeküdtek.

Másnap röggel a János mindjárt hozatja a pálinkát, jó fölöstökömöt. Mögfölostökömöltek. Akkor azt mondja:

— Most, Gyuri bátyám, keljön már föl, most már mög is szólnák, hanem most kimögyünk a városba, majd én ott váltok egy szobát, ott a pénzt mögolvassuk, és akkor, ami tartalma van a két zsebnek meg a tarisznyának, mögolvassuk. Akkor kend elmögy a szülőföldünkre, bejelönti magát a papnak mög a jegyzőnek, és mögmondja, hogy mögszabadult a sok csapások, bajok után, hanem most mivelhogy sokat szenvedett, egy kis pénzt szörzött, és a szülőföldjén akar megtelepedni, és egy birtokot akar vonni; akkor osztán azonnal tudósít engöm is, és én is hazamögyök.

Így az öregöt mögoktatta, hogy így cselekdjön. Elmönte a városba, egy szállóba egy szobát vött, ott a tarisznyából mög a zsebökből szépön kiöntik a pénzt, mögolvasták. Körülbelül volt egy ötvenezör forint tartalma.

No ezön vöhet birtokot. Majd osztán mögvöszi, és tudósítja, és mint gazdálkodó tiszt lösz benne, az öreg mög nyugodalmasan éldögél. Felpakoltak. Elmönt a városba, hogy keres egy kocsit, amely elviszi. Hát harminc forintért vitte volna el, ahová ő mögfogadta.

Akkor aztán egymástól elbúcsúztak. Pénzös János elmönt a kaszárnyába, az mög fölült a kocsiba. Mikor a császári lakhol értek, azt mondja az öreg:
— Fordulj be ide!

— Minek? Hiszen nem ide vagyok én fogadval.

Akkor bemönt a császár, levetkőzött az öreg invalidus ruhából, összeszögte a tanácsosait nagy nevetéssel, hogy ű kijátszotta a Pénzös Jánost. Hanem megparancsolta a legényinek, hogy:

— Most rögtön mönj el, és a Pénzös Jánost nekem állítsd elő.

Egy generálisnak pedig mögparancsolta, hogy:

— Ezt az öreg invalidus ruhát vögye föl, és ha majd tagadja, én magát hívatom be, hogy hát ez volt az.

A legény mindjárt elmögy a kaszárnyába, szólítja:

— Pénzös János, hívatja kendet öfölsége.

No most ez a vén akasztófára való ütét elárulta; most bizonyosan nagy bajba keverődök. Most már mindegy, nem lehöt a parancsot mögszegni, el köll mönni.

Fölmögy a palotába, mindjárt a császár mondja neki:

— Hát János, hol voltál te az éjjel?

No, akkor mindjárt mögijedt.

— Én — azt mondja —, fölséged, otthon voltam a kaszárnyába.

— Hallgass — azt mondja —, csak vádold el, hol voltál te az éjjel? Csak vádold el, mert éppen most volt itt a bátyád, még a szent koronáhol is be mertél menni! Gyere csak, te vén kutya! — Akkor az bemönt hozzá.

— Hát itt és itt voltam, Fölség, ha egyszer így van, hát vége az életünknek.

De akkor az a két pár már a császárhoz möntek panaszra, hogy űket az ördög elhurcolta.

— Meg ezöket is elcserélted, hát most ezért, de meg azért hogy a szentkorona... Hogy mertél bemönni? — azt mondja.

Akkor aztán elmondta neki, hogy:

— Fölséged, én — azt mondja — sehol se tettem kárt, mert azt az Isten röndölte össze, azért hordtam össze.

Akkor aztán megveregette a vállát:

— Derék gyerök vagy, János, hogy a kincsekhöl se nyúltál, ami mög volt olvasva, csak a vegyeskeresködésből vittél, és a szentkoronánál is

böcsületösen viselted magad. És még a két öregnek és a két fiatalnak is együtt köll lönni. Hanem én voltam a te Gyuri bátyád. Derék gyerök vagy, hogy csak mutattad. Most — azt mondja — tisztöllek, böcsüllek, és amíg élsz, énmeltem fogsz étkozni, amíg csak élsz, mivel ilyen böcsületös fiú voltál. Éljetök úgy, amint a János elrendelte! Hanem azt mondd meg, öcsém, hogy azt, amivel mindön zárt kinyitottál, mi löhet az?

Akkor aztán elmondta neki:

— Én, mikor sugyánka legény voltam, apám-anyám elhalt, beálltam egy csapat rablóbanda közgé. Voltunk tizönketten. A mi vezérünk egy bábaasszonynak mögfizette, hogy neki keressön olyan asszonyt, akiben mozgó gyerök van. A bábaasszony kapott egypár forintot, odavezetött bennünket, és azt a mi vezérünk legyilkolta, a kisgyerököt kivötte, és annak a neveletlen ujját lemetszötte, avval löhetött mönni akárhová, az mindön zárt kinyitott, meg sem látta senki. Hanem egyszer a csöndérség körbecsípött bennünket, és néhányunk elesött, én pedig a vezérnek a táskájából ezt kivöttem, és beálltam katonának. Én evvel jártam be, ahová csak akartam, evvel nem látott mög senki.

Avval kivötte a tarisznyájából, és kitette, hogy hát tessék, itt van. Akkor összehívatott a császár püspököket, papokat, hogy ezt az ártatlan kisgyerek ujját megköröszölni, hajóra fölülni, a tengörbe, ott tönni prédikációt és a tengörbe beledobni. Úgy is lött. Hajóra ültek szép sereggel, elmöntek a tengör közepébe, ott misét mondott, szép prédikációt, és úgy ejtötték a tengör közepébe, hogy azt többet senki nem fogja használni.

A JÁGER MEG A KATONA

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, hol a tetüt, bolhát rézpatkóba verték, hogy a suj s a fenye meg ne botórkázzék benne, ezek csipori bukkhangyalig megtörténtek.

Egyszer egy szegény embernek fiát bésorozták Miklós-huszárnak. Gyűjtött hat pengőt s néhány krajcárt, és jött az üdő, hogy bérukkoljon. Bérukkolt szegény, aztán azt mondták az öreg huszárok, hogy azt a hat pengőt add az irodára, mert azt az öreg huszárok ellopják. Béadták azt a hat pengőt az irodára a kapitánynak. Eltelt az üdő és a néhány krajcár, elment a kapitányhoz:

— Kapitány úr, a hat pengőből adjon egy pengőt.

— Milyen pengőt kérsz tőlem, te disznyó? Úgy pofonvágta, hogy a sarkán egyet sirült.

— Takarodj ki az irodámból!

No semmi, szó nélkül elment az őrnagy elébe.

— Őrnagy úr, kérem szépen, így és így jártam.

— Ne hazudtasd meg a kapitány urat, te disznó — kétszer úgy vágta, hogy a szeme szikrát vetett.

Elment az ezredes elébe, semmi szó nélkül. Az es úgy megvágta háromszor a szeme közt, hogy a szeme szinte szikrát vetett. Ha tapló lett volna ott, beléakadott volna. No, oszt szegény megbúsulta magát, hogy ő sanyarú keresettel kapta azt a hat pengőt, azt es eltagadták. Egyszer azt mondja a kapitány úr:

— Na, tizenkét legénynek patrujba kell menni éjjel.

Na, tizenkét huszár elindult patrujba. Az a legény, akinek a pénzét elhazudták, az es öt perc múlva a lovát nyergelte, és a tisztek azt mondták:

— Na, tizenkét huszár, hová mész?

— Menyek a többi után, kérem, elmaradtam, mert későbbre nyergeltem.

De ő merre ment osztán? Ő ment öfölségéhez Bécsbe panaszra. Éjfélkor tizenkét órakor megindult, és másnap este es ment, falut nem ért. Mondta: „Istenem, mi lesz, lovam es meg van éhülve, én es, vaj lekötök vaj mi, mert én már meguntam a menést; no egy kicsit menyek, oszt lekötök. Azt gondolta magában: — lekötök, oszt valamit falatozok, oszt a lónak es valamit adok enni.

Meglátott világosságot. „Netene, immár hadd érem utol a nagy országútján.” Avval addig hajtott, az erdőbe beléért, hát az erdő közt az országútja mellett, hát egy vendéglő volt. Ő azt mondja magában: — Jó helyt járok!

Mikor a vendéglőnek a kapujába ért, akkor a vendéglősnek a leánya kiállott, azt mondja:

— Halt, huszár, ide ne jöjj bé!

— Miért? — kérdezte a huszár.

— Tizenkét órakor tizenkét rabló jó ide, s ha idegent kapnak, fontra vágják.

— Már mindegy — azt mondja.

— De piros bort ne igyék — azt mondja —, mert úgyse tudja, mikor vágják fontra.

Békötte a lovát az istállóba, és azt mondta:

— Jó estét, vendéglős úr.

— Adjon Isten, huszár.

— Van-e bora, söre, itala?

— Van — azt mondja —, mindenféle ital.

— Hát szüveskedjék egy bort adni a fehér borból, mert a pirosat meguntam a kaszárnyában inni.

Amikor a bort még meg se itta, csak kicsit ivott, egy jáger belép, de nagy ügyes jáger. Azt mondja:

— Jó estét, katona, hó.

— Hova utazol, hé?

Mondta a huszár:

— Bécsbe, panaszra.

— Kihez? — azt mondja.

— Őfelségéhez.

— No, akkor menyünk ketten, mert én es odamenyek.

De ki volt az a jáger? Őfölsége, csak jáger gúnyát vett, mert vadászni volt, és az utat megvétette, abba a vendéglőbe vetemedett bé. No, reggelig ott ültek. De őfölsége nem tudta, hogy rablók mennek oda. Ittak bort, de a huszár csak gyengén ivott. Elütte a tizet és tizenegyet; hát tizenkettőt üti. Tizenkettőt elütte, hát abba helybe tizenkét rabló bájött.

— No, legények, kardot, azt a két legényt fontra kell vágni.

— Halt! — azt mondja. — Azt nem. Teszek egy próbát. Ki azt megteszi, az lesz a betyár a háznál. A vendéglős úr akasszon fel egy veder bort a kályhára, s mikor a legjobban lobog, adja oda a kezembe, az lesz a betyár a háznál, aki megissza.

Amikor legjobban lobogott, akkor odaadta. A rablók körülállták, kilencet úgy leforrázott, hogy meghaltak, a többi hármat levagdalta.

— No — azt mondja a vendéglős —, tizenkét esztendeje itt laktam, soha idegen vendéget nem tudtam tartani. S immár igyanak, huszár, amennyi kell, s mi kell.

A szép leányom, itt van, huszár, neked adom, vedd el, a katonasághoz ne menj vissza.

— Hej kérem, vendéglős úr, az nékem nem kell, a leánya, mert én nem maradhatok itt, mert akkor szököttnek vesznek. Keresetemből kaptam

hat pengőt, addig menyek a királyhoz. No, ezeket immár hova hozzuk, ezeket a tolvaj rablókat? Ne, ez egy verem, hordjuk belé a verembe. Nehányat el es vittek.

— Hej — azt mondja —, huszár, hát hol a jáger pajtás?

— Hát elfutott, vaj mi, hát fel vagyunk esküdve tűzön-vizen harcolni kell a hazáért.

Futnak ide s tova a vendéglőssel, egyszer csak az ágy alatt kapják a jágert. Ijedtibe oda es gazolt.

— Hej, pajtás, bújj ki onnét, fel vagyunk esküdve, tűzön-vizen harcolunk a hazáért.

Reggel nyolc óráig ittak, s aztán nyolc órakor elindultak Bécs felé.

Mentek egy darabig, s azt mondta a jáger:

— Te huszár, add ide a lovadat, úgy elfáradtam, alig tudtam menni, hadd pihenjek meg rajta.

— Az idegent elhajítja a lovam.

Az nem, nem így s nem úgy s addig, oda is adja. Felül a jáger, s a huszár megáll pisilni. Megfordítja a lovat a jáger, és úgy elhagyja, mint a sebes szél. Kezdt káromkodni igen-igen, hogy egyszerre a lovat es, hat pengőjét es csalták el.

No, őfölsége megérkezett lakására, katonaság tisztelgett igen-igen neki.

Azt mondja:

— Ha jó egy huszár, ha hétszerte nem szalutáltok neki, fejeteket veszem, ha jobban nem szalutáltok neki.

No hát, meg es érkezett a huszár. A katonaság úgy tisztelgett, hogy azt se tudta, mit csináljanak. Hát őfölsége lakásához ment, őfölsége adjutánsa elébe.

— Hej, te huszár, hová mész?

— Menyek őfölségéhez panaszra.

— Őfölsége nincs otthon, holnap reggel lesz itthon. Gyerünk egy vendéglőbe.

El es vitte az adjutáns egy vendéglőbe, s mi neki tetszett, azt vett neki. Elment a vendéglőből, elrendezte, visszament őfölségéhez. Azt mondta:

— Elrendeztem, kérem szépen.

Azt kérdezte, helyre szüksége van-e.

— Hát hogyne volna egy huszárnak szüksége helyre.

— Jó lesz akkor a leányom es.

Reggel nyolc órakor otthagyta a kűsaszony, s ami culája volt a katonának, esszeszedte, avval ingbe, gatyába, lábravalóba hagyta. Nyolc órakor felkelt a katona, kiáltotta:

— Héj, vendéglős úr, hát a ruhámat nem hozza hé?

— Micsoda ruhát? — azt mondja. — Nem láttam én, nem jártam én a szobájában.

Felszökött egy ingbe, s futott. Még a katonaság még jobban tisztelgett. Jó az adjutáns fel a magazinba, legszebb ruhába öltöztette. Mikor jött le, a magazinajtón kijött a jágergúnyába őfőlsége.

— Hej — azt mondja —, ne hol van, aki a lovamat ellopta.

Futott fel aztán, azt nézte, melyik ajtón lépett bé. Akkor őfőlsége kigombolkozott, belül aranyak látszottak. — Ne félj, huszár, egyet se, tessék bélépni.

Azt mondta:

— Ekkor s ekkor vissza kell menni ahonnét eljöttél.

— Felakasztanak akkor.

— Ha akasztanak, akkor én es ott leszek, tizenkét órára érkezzél meg, akkor én es ott leszek.

Adott egy zsebórát őfőlsége s egy lovat az istállóból, amelyik tetszett. No, akkor mondotta:

— Akkorra menj vissza.

Hát ő vissza es ment, de fél tizenkettőre megérkezett.

Abban a városban kidobolták, hogy egy katonát akasztanak fel, és mindenki, aki akarja látni, jöjjön. No, az akasztófához vitték a katonát, fölállították oda, akasszák fel, s mondotta:

— Csendet kérek egy kicsit. Plébános úr imádságra tanított odahaza, s azt engedjék meg, hadd mondjam el.

De ő csak azt mondotta, hogy:

— Jönek értem, istenem, bár érkeznének!

Egyszerre a tizenkét huszár úgy jó, mintha golyó süvítene, huszárkáplár odaérkezik:

— Halt — azt mondja —, nem szabad felakasztani ezt a huszárt. Őfőlsége es érkezik.

No, megérkezett, s abba helybe elment oda őfőlsége, s a huszárnak a kezét megfogta, s az akasztófától elvezette. A kocsiba a leány mellé felültette, s azt mondta, addig innen senki cl ne mozduljon, amíg ő vissza

nem jó a városból. A nép ott megállott. Őfölsége és a leány két kocsin bémentek a városba, a huszárt őfölsége ruhába felöltöztette, avval elmentek vissza. Na, a hat pengőt odaadta, és a kapitányt, őrnagyot, ezredest felakasztották, és elmentek Bécsbe, és a huszárból lett őfölsége. Olyan lakodalom lett aztán, hogy egy singre beleesett a kutya a földbe, s az sem kapott egy csepp levét.

MÓNÁR ANNA

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon es túl volt, kilenc pulykapityegésnél, száz tetűlépésnél es túl, volt egyszer egy öreg mónár, ki egy nagy malmot tartott. De avval a malomval akkora gazdaságot gyűjtött, hogy temérdek pénze volt, földje, sok túrma juhái, túrma marháái, mert nagyon nagy gazda volt. Elég az hezzá, hogy csak ketten a feleségével voltak, nem volt egy gyermeke es. S mindég azt búsulták, hogy öregségikre ki tartja el őket.

Egyszer megegyezett a feleségivel, hogy vegyenek el egy kisleányt vagy kisfiút örökbe. El es vettek ők egy kisleányt magikhoz. Azt mondja az öreg mónár:

— Na, leányom, eljöttél hezzám, de ha jól viselkedel, mindenféle vagyon a tiéd lesz. Felnevelünk, s férjhez adunk.

Azt mondja a leány:

— Jól van, öregapám meg édesanyám.

Úgy hívta őket. Ott volt ő egypár hónapig, hogy úgy megszerették a kisleányt, nagyon ügyes, okos leány volt. Ki nem adták volna az életből. Szépen növekedett a leány.

Egyszer azt mondja az öreg mónár:

— Na, leányom, meghívtak vasárnapra a lakodalomba. Van nékem egy nagybátyám, s az csinál egy nagy lakodalmat, s meghív bennünket es. Hát hogy es legyen, leányom, te es kívánnál elmenni, mert fiatal vagy, nekünk még találja elmennünk, mert nagybátyám, s szégyen lenne, ha nem menyünk.

Azt mondja:

— Ne búsuljék, majd én itthon maradok.

Mert muszáj volt egynek otthon maradni, mert nagy gazdaság volt, s féltek.

— Na, akkor mü elmenyünk, küslányunk, de vigyázz, felkérlek, mert alattunk rablók vadnak itt az erdőn, s azok szoktak nagy rablásokat tenni. Hanem megmondom neked, este előtt ügyekezz elvégezni a künnvaló dolgot, aztán csak csukd bé az ajtókat s kapukat, hogy ne tudjon bójóni senki. Ha meglesz, elvégezted a munkádat, nincs métt kijárnod, ülj veszteg benn!

Hát szedték magukot az öregek, kocsira ültek, s eltávoztak. A küsleány otthon maradt. Este lett, meggyújtott két szál gyertyát, s letette az asztalra, elévette az imakönyvét, s olvasgatott. Amint olvasgat, egyszer ugat a kutya. Hát a kutya úgy ugat, mintha valaki járna kinn— úgy gondolta magában —, de bárki legyen, én bé nem eresztek senkit.

Egyszer, amint olvasgat, hát valami koppanást hall. Mondja magában:
— Istenem, milyen koppanás lehet!?

Hát másodszor es koppan. Harmadszor es koppan, s akkor az imakönyvet letette. Kezdett ő hallgatózni, mi lesz ez. Hát megértette a leány, hogy a fundamentumot bontotta ki a rabló, tisztán ahol ű állt, s megértette tisztán, hányat ütött az óra. Hát ű mindjárt felszökött onnat, mert észrevette, hogy mit csinálnak, s bélépett ű a kamrába, bément ű oda, s látott ű egy rozsdás kardot, egy szegen állott; az öreg mónár a huszároknál szolgált, s hazahozta a kardot emléknek. Levette azt a kardot, s kezdte fenni ki. Mikor jól kifente a kardot, bément vissza a szobába, s megállt aziránt, ahol bontották a falat. Hát immár annyira kibontották, hogy a suttogásuk is béhallott! Hát egyszer bé volt lyukasztva.

— Héj — gondolja magában —, hát jertek, jó helyre jöttök!

Hát mikor jó lyuk volt, s befért egy ember, azt mondja a rablóvezér:

— Na, most már melyik menjen bé előre?

Azt mondja egy közülök:

— Bémenyek, s énutánam jó a többi es.

Azt mondja a rablóvezér:

— De amelyik bémenyen, először az ajtót zárja ki, hogy az ajtón menjünk bé, ne a likon!

Mikor bédugta a rabló a fejit, levágta a leány, s megfogta a két vállát, s bérántotta a testét, s félretette. Na, akkor jött a másik es, a harmadik es, így mindegynek vette le a fejit. Bészóltak megint:

— Hát azt mondtam, hogy zárjátok ki az ajtót!

Feleli a leány az ajtón vastag hangon:

— Hát nem lehet, jertek csak bé itt egymás után, így bėjött tizenegy rabló, s mind a tizenegynek levágta a fejit, s így félrevette a testüket. Mikor a tizenkettedik béindult, s a két kezét bédugta, hát vérbe mártotta a kezét, s a fejét kikapta. Elég, hogy a leány hezzáütött, s a feje koponyáját lekapta. Nem volt veszélyes a sebje.

— Megállj, te kutya, tenkretetted a tizenegy testvéremet, de ezért meglakolsz! — S akkor elszaladt, elment vissza az erdőre. De ott voltak még rablók, nemcsak ez a tizenegy volt, lehet, kétszer ennyi es volt még a rablótanyán.

— Na, kedves pajtások, kifogytam a tizenegy legerősebb legényemből, de meg nem nyugszom, amíg ezt meg nem busszulom.

Még akkor éjszaka elküldte a rablókat, hogy raboljanak ki egy patikát, s ki es rabolták, s mindenféle orvosságot hoztak oda. Na, azt mondja:

— Tudjátok-e, mit mondok, kezeljétek jól a sebemet, mert én kerítem meg azt a pizok leányt, de én azt ki es végzem.

— No — azt mondja —, kapitány, azt könnyen nem keríted kézre, mert az fél tőled, ügyel magára.

Akkor azt mondja:

— Ha másképp nem tudom, elveszem feleségül, s bosszút állok rejta.

Úgy es lett.

Egyszer írt egy levelet a leánynak, de írt egy olyan álnevet, mint egy gróflegény, hogy:

„Kedves Annuskám, én láttalak egyszer a malomba, és azóta se aludni nem tudok, se enni nem tudok, mindig rólad gondolkozom, hogy hogyan tudlak elvenni feleségül. Mármost írok egy levelet, s egy fényképet es küldök, s ha megtetszem, gyorsan válaszolj vissza, hogy mit akarsz! De ne szomorítsd meg a szívemet, mert meghalok érted!”

Nahát, feltette a postára, meg es kapta minél előbb a leány a levelet. Felbontja, hát egy üsmeretlen legény, s megképedt a leány, hogy ki lehet az a legény.

„Kedves Annuskám, válaszolj, mert ha írod, hogy eljössz, én mindjárt indulok hezzád.”

No, megkapja a leány a levelet, s olvassa. Egyet nevetett rejta, s befutott az öregekhez, hogy megmutassa, ne, milyen levelet kapott. Előveszi az öregapja, neki es megtetszett, szépen volt írva.

— Hát üsmered-é, leányom?

— Nem, de ő azt mondja, hogy látott itt a malomban.

Nézi a képmását az öreg, hát megtetszett neki.

— Szép derék legény, nem tudom milyen a szokása, de szép legény. Hát mit szólsz, lányom, hozzá?

— Hát nekem tetszik, ha maguk megengedik, elveszem férjül magamnak. Elmenyek hezzá férjhez.

Mindjárt írt levelet neki, ha úgy akar, jöjjön el, hogy lássa meg az anyja meg apja, hogy lássa meg, hogy megtetszik-e vaj nem.

Akkor neki a sebje bégyógyult, de a helye nem, kopasz maradt, de úgy eszevissza fésülte rea a haját, hogy meg nem üsmerte senki, hogy ő kopasz.

Na, akkor kiöltözött szépen, mint grófi legény, s elment úhezzuk. Mikor bélépelt a szobába, a leány csak egyedül volt odabé:

— Na, keves szeretett Annuskám, eljöttem — azt mondja —, hogy ne csak levél által beszéljünk, hanem beszéljünk négyszemközt. Most mondd meg nekem, hogy mit akarsz, eljössz hezzám vaj nem!

— Várjál — azt mondja —, előbb még beszéljél apámval és édesanyámval, csak úgy menyek, ha ők engedik.

Mindjárt behívták az öregeket, nagy örömmel volt a legény.

— Ne vessék meg ezt a szerencsét, mert úgy hiszem, nem bánják meg, ha hezzám adják a lányikat.

— Hát, fiam, én vissza nem húzom, ha el akar menni, ő, akit szeret, ahhoz megyen, mert a leálynak férjhez kell menni. De csak olyan módon, hogy a leányomat nem adom ki innen, mert itt lakjon mivelünk, mert én nem azért neveltem fel, hogy itt hagyjon münköt, hanem jöjjön a vej ide, s munkálja a földeket, s a gazdaságot kormányozza.

— Hát nem bánom — azt mondja a legény —, nekem es nagy gazdaságom van, nagy grófi hely, de kiadom bérbe, s néha-néha oda es elmenyünk, megvigyázkodunk, s aztán végre itt ülünk.

Na még azt es megbeszélték, hogy mikor legyen az esküvő.

— De azt es megmondom, nem tudok többet leálynézőbe ide jönni, nem bírom én otthagyni a gazdaságomat, amíg nem teszek béreseket oda. Ne, csak magik készüljenek, mert el fogok jöni a násznapamval együtt, s akkor meg es esküszünk.

Nahát, eljött az üdő, s az esküvő napján nagy lakodalomba kezdtek, meghívták a vendégeket, amennyit számítottak. Immár csak várták a vőlegényt, hogy menjenek esküdni.

Hát egyszer jó a hír, jönnek, tizenkét kocsi jó. Mikor oda közelítettek, meglátták, hogy minden kocsin csak két ember ül, de nő egy se. Ezen szerfelett csodálkoztak, hogy milyen rend lehet abban a községben, hogy ott nő nem jó. Hát megérkeztek a vendégek.

— Hát nő nem jó senki?

— Hát nálunk ilyen a divat. Mikor mennek a menyasszony után, nő nem menyen, csak férfi.

Mindjárt a násznép szembe ment velik. Leadták a neviket egymásnak, elkezeltek. Aztán mindjárt készültek az esküvőre. Elmentek s megesküdték, s amire hazaértek, az asztalok bé voltak téve, ültek az asztal mellé enni-inni. Mikor jóllaktak, azt mondja a vőlegény:

— Na, kedvesem, mü most elmenyünk, minálunk es meg akarom mutatni, milyen leányt vettem feleségül, mert nekem es nagy a rokonom.

De azt mondja az öreg ember: — Hohó, nem így volt a beszéd, hogy elviszed a leányomat.

— Hát — azt mondja — visszajövünk mü, de azt es megmondom, adja a menyasszonyi hozományt es, hogy mutassam.

Hát az öreg olyan szomorú lett, mint a háromnapos esős üdő.

— Nehogy kitaszíts velem, mert megmondtam neked, hogy a lányomat ki nem adom a házból, ha nem tetszik, ne es kérd meg, ne es vedd el!

— Hát azt mondtam, hogy visszajövünk, csak egyszer elviszek mindent, s aztán visszahozzuk.

Nahát, kezdték rakni a kocsikra az ágynemű ruhát, bútorokat. Harminchárom pár lovat, ökröt, tehent, anyakancát, küsborjút, birkát, sertéseket.

— Nahát, azt hiszem, nem szégyelled ezzel elmenni, hogy bemutasd a menyasszonyodat.

Úgy megrakták a tizenkét kocsit, hogy egész tele voltak. A két fiatal leült az első kocsira, s elbúcsúztak, s elindultak. Mennek ők ideig az igaz úton, a császáruton, de mikor kezdett lemenni a nap, letértek az erdők közé.

— Kedves férjem, mért tértél le az igaz útról?

— Kedves angyalom, ne búsulj, itt csak fele útját kell mennünk!

De a leány olyan izgatott kezdett lenni, hogy remegett az ura mellett, s az ura észrevette.

— Mi az, angyalom, talán félsz?

— Félek bizon, mert én a járt utat a járatlanért nem szoktam elhagyni. Hát mért mész te az erdőn?

Immár nagyon izgatott lett, mert eszébe jutott, hogy ű tizenkét tolvajt megölt, s nem a megmenekült mesterkedik-é vele?

Oda es érkeztek a rablótanyára, s immár a leány meg es tudta, ki kezébe került.

— Ne félj, angyalom — mondja, s megölelte, s bévezette az ajtón a hegy alá be. Bevitte egy szobába. Ott volt egy öregasszony, aki nekik főzött, egy szakácsnő. Az a szakácsné húsz esztendeje volt náluk.

— No, öreg néni — azt mondja —, elhoztam a menyasszonyomat, s magának a kezibe adom, hogy úgy vigyázzon rá, mint a két szeme világára!

Mindjárt az ajtót bécsukta, s a leány benmaradott, a menyasszony, az öreggel. A rablók esszegyültek ott a sziklák közt, s kezdtek tanácskozni, hogy milyen halálval veszítsék el, hogy a legkegyetlenebb legyen. Azt mondja az öregasszony a menyasszonynak:

— Kedves leányom, hova jöttél férjhez! Nem tudod te azt, hogy avval esküdtél meg, akinek te a feje tetejét levágtad volt, s hát az elvett téged feleségnek, de nem azért, hanem hogy bosszút álljon rejtad. Sajnálom a szép fiatal életedet, hogy kockára titted.

A menyasszony nem tudott szóhoz jutni, úgy meg volt ijedve.

Immár hagyjuk el a menyasszonyt, vigyázott reá az asszony, nehogy elfusson. De az a sok tolvaj esszegyültek, hogyan veszessék el a leányt. Egyik mondta:

— Le kell vágni a két kezit s a két lábát.

Másik azt mondta:

— A nyelvénél fogva fel kell akasztani a fára.

Harmadik azt mondta:

— Meg kell gyújtani egy málgya fát, s abba belévetni.

A másik azt mondta:

— Meg kell nyúzni elevenen, s bé kell sózni.

A másik azt mondta:

— Le kell vágni a kezit, szemit kiszúrni.

Hát szerre mind elmondta mind, de a vezér csak azt felelte:

— Ez még nem elég.

Egyszer azt mondja a rablóvezér:

— Nem úgy. Bé kell hozni az öregasszonyt, ő öregebb, mint mink, amit ő mond, azt helyesen hagyjuk.

Akkor kiküldött két rablót, hogy vigyázzon a leányra, s béhívták az öregasszonyt:

— Na, öreganyám, béhívtuk, hogy ítéljen maga felette, mert ez még mind nem elég, amit a testvérek mondtak.

Azt mondja az öregasszony:

— Fiaim, tudjátok-e, mikor engem meghordoztatok az erdőben, láttam olyan töviseket, épp amivel megkoronázták Jézus királyt. Hát szedjétek olyant, s avval verjétek meg a testét, még a nyelvét es, s hagyjátok úgy három nap, s akkor mikor kezd gennyedni, akkor kezdjétek újból. És menjetek mind, hogy ne késsetek, s minél többet szedjétek!

Na, helyben hagyták az öregasszony ítéletét. Nahát, másnap elmentek mind, csupán az öregasszonyt hagyták ott a menyasszonnyal. Ű hal meg avval a halálval, ha megszökik a menyasszony, mondták neki. Akkor ezek felszökdöstek a lovakra, s elmentek mind. Akkor az öregasszony bészaladt:

— Édes lányom, nagyon sajnállak, nem engedi meg a szüvem, én téged elbocsátalak, inkább én halok meg, mert én kint nem akarok neked, sajnállak. Hanem én azt mondom neked, szaladj, ahogy csak mehetsz azon a nyomon, ahogy jöttetek. Tudom, hogy meg kell hálnom helyetted, de nem baj, én már életemnek jobbját leéltem, s ha meghalok sem kár, de te mostantól kell hogy élj a világon. Hanem azt es megmondom neked, ha te elszaladsz, vigyázz, mert ezeknek olyan kutyaik van, hogy megérik a szagot, s odavezeti a rablókat. Mikor meghallasz egy kutyaugatást, vigyázz, a legsűrűbb fára menj, s csendbe légy, le ne szállj onnat. Ha a kutya valamit nem jelez nekik, meg nem kapnak tégedet.

Úgy es tett a leány. Hát egyszer hallja, ugat a kutya. — Jaj Istenem, hova menjek?

Vigyázkodni kezdett, s meglátott egy nagy malitfát, s felhúzódott. De a kutya ott megállott. Hát jönnek a rablók, de úgy! Megálltak, hát a kutya csak ugatott. Jaj, a leány kétségbe volt esve, megkapják. De úgy adta, nem találták.

Egyszer megharagszik a rablóvezér, nem kell a kutyára adni. Mert úgy eshetett, hogy elszaladt előre. Akkor a rablók mind utánaszaladtak. Hát visszajöttek a rablók, s a kutya csak ott megállott. Hát eleget vigyázkodtak, de nem látták meg a leányt, akkor meg haragudott a kutyára, s meglőtte a rablóvezér. Im már nem jelezte a kutya.

— Na — azt mondja a rablóvezér —, menjünk vissza, majd kézrekerítem azt még.

Elmentek vissza, az öregasszonyt elítélték. Immár rég szolgálja őket, hát inkább gyűjtsanak meg egy máglya fát, s vessék belé. És mégis elégették az öregasszonyt.

Immár most a leány nem mert leszállni a fáról, mert vaj egy kém visszamaradott, s nem mert szállni le a fáról, s megvárta, hogy pirult az ég alja, s megindult futni. Hát ahogy szállott, megakadt a szoknyája, csúszott lefelé, fel volt akadva, s ő fityegett fejjel lefelé.

— No, Istenem, onnan megszabadultam, s itt kell meghaljak, vagy a rablók reám jönnek, s meg kell haljak véletlenül.

Úgy adta az Isten, hogy ott lakott az ő szomszédjában egy szegényrendű ember, s éppen akkor nap megegyeztek a feleségével, hogy mennek ki az erdőre szerezni bé fát. Kimentek kocsival az erdőbe, s ott járkált az asszony, mikor egy terü lesz, hazaviszik. Odaszalad, meglátja a leányt, hogy fityeg. Visszaszalad az urához, s mondja, hogy:

— Ne, mit látok, rablók felakasztottak egy leányt, s szaladjunk megmentésére.

De nem üsmerték, hogy ki. Felálltak a kocsira, s a leányt lehúzták. Immár félig meg volt halva, de az élő ín vert még. Felvették, s reáraktak holmi száraz ágat, hogy ne lássák meg a rablók, hát befődték, s avval elvitték haza. Azt mondja az ember:

— Tudod-e, asszony, ha az a leány meggyógyul, nem es engedjük el innét. De elszaladok az öreg mónárhoz, hogy menjen el orvos után, hogy ne haljon meg.

Úgy es lett, elment a molnárhoz, mindjárt befogott két lovat. Az orvos mindjárt béoltotta, hát kezdett mindjárt elmúlni az a kékség az arcából, de nem üsmert senkit. Hát az öreg mónár odament; s az se üsmerte meg, hogy az ő lánya.

Egyszer megszólalt a leány, s kérdezik, kicsoda.

— Hát, édesapám, nem üsmersz, hát tegnap hagytam el a házat, s immár

nem üsmersz reám?

— Hát Istenem, mi van veled?

— Ó, édesapám, ne azt kérdezd, hanem kihez adtál ingem feleségül?

— Hát, akit magadnak választottál.

— Ingem ahhoz vágtál férjhez, akit én megsebeztem, hogy bosszút álljon rejtam.

Jaj, megjedett az öregember, hazavitte a leányt, s, lefektette. Addig orvosolták, míg helyre jött, s akkor mondta el, hogy mi történt vele. Na, mikor elmondta az édesapjának:

— Na, hadd el leányom, egyedül nem engedlek többet, úgy ügyelünk reád, mint a szemünk világára.

Nahát, a leány egészsége visszajött. Nem sajnálták a hozományt se, amit a rabló elvitt, csak azon örvendeztek, hogy a leány visszajött.

Immár hagyjuk el a leányt, jól volt az édesapjánál. A rablók erőst zúgolódtak:

— Ha én még egyszer kézbekerítem, ki es végzem.

Várt egypár hétig.

Egyszer azt mondja a rablóknak:

— Menjetez ki az erdőre, s vannak azok az odvas fák, vágjatok ki tíz fát, s fűrészeljétek össze a küpüket, kétméteres hosszúra.

Hát hazahoztak belőle nyolc küpüt.

— No, készen van, kapitány.

— Csináljatok a két végére ajtót, úgy hogy belülről kulcsoljátok, s húzódjék belé mindegyikbe egy legény. Szereljétek fel magatokat, s elmenyünk holnap.

— Hát hová méz, kapitány?

— Meglátjátok hová.

Na, másnapra virradtak, s azt mondja

— Mindegyik menjen belé a fába, s zárassa bé.

Avval felült mindegyik kocsira egy legény kocsisnak, vagy hat kocsival elmentek. Minden kocsin volt három küpü, négy küpü. A rablóvezér felöltözött álruhába úgy, mint kereskedő. Felültek a kocsira, s elhajtottak.

Elég, hogy az út ott vezetett el a molnár kapuja előtt. De olyan por volt, hogy szembe fújt. Estefelé megálltak, s a kapitány leszökött, s bément a mónárhoz.

— Jó napot adjon Isten, mónárgazda!

— Adjon Isten, fiam!

— Fölkérem a mónárgazdát, ha lenne olyan szüves, hogy befogadna az udvarára. Adjon helyet a kocsiknak, s münket es fogadjon bé.

— Hát hová utaznak magik? — azt mondja a mónár. Mondja mindjárt, hogy ebbe s ebbe a városba nagy vásár lesz, s oda indultak mérfával.

— Hát miféle mérfa lehet, hogy úgy félti?

— Mézet viszünk a vásárra, s hallottuk, hogy ebbe az erdőbe rablók tanyáznak, s félünk itt az út szélén maradni az éjszakára, nehogy felraboljanak. Hát legyen szüves, engedjen bé!

Jószüvű mónár volt, hát azt mondta:

— Bémehetnek.

Mindjárt behúztak a színyek alá a kocsikval, s mondták a kapitánynak, hogy engedje bé őket a községbe cigarettát venni meg mit.

— Mire besötétedik, jertek vissza — mondta a mónár.

— Húzódjunk mü es bé a küpübe, s tü es kaptok vacsorát.

S immár minden küpüben két legény volt. Itt megint a mónár a kereskedőt behívta a szobába, mint fáradt utas embert, s adott neki bort. A leánynak pedig megparancsolta, hogy jó pecsenyét csináljon az utas embereknek. A leány mondta:

— Igen, édesapám.

Elment, tüzet tett a konyhán, s főzött, de nem ismerte senki, hogy kicsodák ezek. Azt mondja az apja:

— Siess, mert éhesek ezek az utasok.

Elég, hogy a fája elfogyott a konyhán, s elszaladt ű a színye alá.

Amint szedte, hát a küpübe meghallták, s azt hitték a kapitány járkál ott mellettük. S egyszer egy azt mondja:

— Kapitány, kapitány!

Azt mondja álhangon:

— Mit akartok?

— Gondoskodj rólunk es a vacsoránál!

Hát ez a menyecske szólott vissza:

— Jó, majd gondoskodok rólatok es, mindjárt lesz.

Mert gondolta, hogy ezek a tolvajok, ezek akarják, megcsalni, nem kereskedők. Gondolta mindjárt, hogy ez az ura. Hát beszalad a leány, s volt nekik olaj, hogy malmik volt, az es kellett. Hát kitöltött egy jó nagy

bödönvel. Föltette az espára, s mikor felfőtt, elévett egy félliteres kannát, s kivitte a szín alá. Az apja nem tudott semmiről.

Azt mondja:

— Ne, gyorsan nyissátok ki az ajtót, s tükteket megtisztellek, adok egy kicsi bort. Jó mindjárt a vacsora is.

Odaöntötte az olajat. Így mindegyiknek úgy elégette a szüvit, hogy mind meghaltak, kipattant a szemik.

S akkor a menyecske elment bé a szobába, a konyhára, s elévett egy akkora kést, mivel szokták a disznót megölni. Hát ű már akkor észrevette, hogy a kereskedő, aki az apjával iszik, az az ő ura. Elment bé a szobába, a hátára állt az urának, és beléütte a kést a hátába, hogy a mellén jött ki.

Azonnal meghalt. Akkor elkiáltotta magát az öreg:

— Mit csináltál, leányom, meg vagy zavarodva? Mit tettél, jaj, leányom.

Nekem es eltetted a napomat, magadnak es, ilyen hiba nélkül az embert megölni, hát mit tettél?

— Nem vagyok én megzavarodva, édesapám, csak nem tudod, kivel beszélgetsz. Én tudom, mit csinállok. Ezek nem kereskedők, hanem az én emberem, akivel megesküdtem, s ezek azért jöttek, hogy bennünket kivégezzenek, s kiraboljanak. Most gyere velem, nezd meg, milyen méz van a küpübe.

Kimentek, s megmutatta: mind meg voltak halva. Megjutalmazták a csendőrök a menyecskét, nemhogy megbüntették volna. Akkor azt mondta a törvény, más egyebet nincs mit csinálni, maga mónárgazda, adja el a malmát, menjen el, mert magának itt nincs nyugovása, mert ki tudja, hány van még rabló itt a vidéken. Menjen a tengeren túl egy más országba, abból a sok pénzből urasan megél, ha nem es gazdálkodik.

Így es tett, eladta az egész gazdaságát, a tengeren túl vett egy háromemeletes házat, azon a pénzen éltek, s mikor meghaltak az öregek, a menyecske férjhez ment, s akkor élt egy jó világot.

FAJSZIKÓ

Nem tudom hányban volt, de nagyon régen lehetett már. Nagypám szokta mesélni...

Ez a Fajszikó egy nagy erdőben volt erdész. És ottan azok a kanászlegények, meg mit tudom én — betyárok, egy főka disznót hajtottak. Fajszikó pedig nem akarta engedni, elébük állt. Azok elébe pedig nem mindenki állt! De Fajszikó — mondta nagypám —, hogy bízott erejében. Mert nagyon erős ember volt!

Aztán két kanász hajtotta a disznókat. Persze, hát azok a disznók hamis úton kerültek a birtokukba! Fajszikó elébük állt.

Az egyik kanász megbeszélte a másikkal, hogy csak beszéljen a Fajszikóval, majd ő hátrakerül. Majd ő elintézi!

Hát úgy fejbe is vágta hátulról, hogy Fajszikó nagyot orralt, és elesett. Hegyibe mentek, agyonverték. Eltemették a rőzse alá, ott az erdőben.

És erről nem tudott évekig senki hírt mondani, pedig ki volt tűzve sok pénz, hogy hát aki meg tudja mondani, hát azt megfizetik. De senki nem tudott róluk, mint ez a két kanász.

De amikor Fajszikót fejbe vágták, azt mondta, még mikor a földön feküdt:

— Ne üssetek agyon, mert még a holdvilág is kisüti, hogy ti ütöttetek agyon.

Erre nagyot nevettek, hogy holdvilág!

— Várj, majd kisüti!

Hát aztán évek múltak el. Egyszer az egyik kanász elneveti magát; ahogy a holdvilágnál ott ülnek a tűz mellett. És mondja neki a bojtárja, hogy mit nevetett ilyen jót?

— Hej gyerek, azt, hogy mikor Fajszikót fejbe vágtuk, akkorát orralt!

Na, több se kellett a kanászbojtárnak. Alig várta, hogy este legyen, bement a községházára, és megmondta, hogy az ő gazdája ütötte agyon Fajszikót. Hát elmondta, hogy hogyan tudta meg. Mindjárt elfogták a kanászt. Aztán mondták is:

— Ugye, hogy csak kisüti a holdvilág a titkot!

KRISZTUS ÉS PÉTER VENDÉGSÉGBEN

A régi világban Krisztus Urunk Szent Péterrel a földön jártak, mint két koldus kéregettek, házaltak.

Egy helyre bémentek, s kértek szállást. Azt mondta a szegény ember:

— Istené a szállás, atyafiak, de sok apró gyermekem van, egyik sír, a másik kiábál, és nem tudnak csendesen nyugodni. Itt a másik házban lakik egy öcsém, az es szüvesen ad szállást.

Elmennek oda az idegenek, ott es kéri a szállást. Azt mondja ott es a szegény ember:

— Szüvesen adnék, de nekem es két gyermekem van, nem tudnak nyugodni. Hanem itt túl lakik egy öcsém, egészen egyedül van, s ott nem zavarja senki, ott meghálhatnak.

Oda es mentek, kérték a szállást. Azt mondta a legény:

— Istené a szállás, kedves atyafiak, itt meghálhatnak, csak nagyon szegény vagyok, nincs amiből ellássam magikat.

Felelte Krisztus Urunk:

— Nem baj, szegény legény, van nekünk amit elhasználjunk, csak helyt hálhassunk.

A szegény legénynek kicsi ágyneműje volt, ágyat vetett az idegeneknek, ő maga elment a lányokhoz a fonóba. Éjszaka hazament a szegény ember, ment bé az ajtón, csendesen lefeküdt a padra. Megvirradt, a szegény legény kicsi ennivalót rendezett elő az idegeneknek. Azok el es használták. Akkor elmentek az idegenek, ahová este először bémentek volt. Azt mondta Krisztus Urunk:

— No, te szegény ember, mit kérsz a szállás utasításáért?

— Én nem kérek semmit, bár én es adhattam volna.

— No, ha nem kérsz, én adok, látod azt a nagy hegyet odaki? Az oldalában egy sereg juh, az legyen a tiéd, élj boldogul, csak tartsd meg, amit idáig es megtartottál.

Odáig a szegény ember istenfélő ember volt, semmiben módja nem volt, a szegényeknek valami alamizsnát még es mindig adott. Azért mondta Krisztus Urunk, hogy tartsd meg, amit idáig megtartottál.

Akkor elment a másikhöz, kinek csak két gyermeke volt. Ott es felkérdezte:

— Szegény ember, mit kérsz a szállás utasításért?

— Én nem kérek semmit, bár én es adhattam volna.
— No, ha nem kérsz, én adok. Látod azt a nagy mezőt ideleenn?
— Igen.
— Az legyen a téed, van rejta százhusz ökör, azokkal szánts, vess, élj boldogul, csak te es tartsd meg, amit idáig megtartottál.
Akkor elment vissza, ahol szálltak a legényhez:
— No, te szegény legény, mit kérsz a szállásért?
— Én nem kérek semmit, szüvesen adtam, amit adhattam.
— No, ha nem kérsz, mi volna neked a legszükségesebb?
Azt mondja a legény:
— Nekem egy jó társ kéne, olyan, mint én vagyok. Azt mondja Krisztus Urunk:
— Csak egy van olyan fejrénp, mint amilyen te vagy, az es hitelbe férjhez van menve. De hát azért elmenyünk, és megpróbáljuk elhozni.
El es mentek mind a hárman Csehországba.
Elérkeztek egy hercegfiúhoz, és bémentek oda. Mondja Krisztus Urunk a hercegfiúnak, hogy ők mi járatban vannak, az asszonyt akarják vinni. Az meg fegyvert ragadott:
— Mind keresztüllövöldözlek, úgy se adom oda a feleségemet.
Ekkor azt mondta Krisztus Urunk a hercegembernek:
— No, te állj meg abba helybe.
A herceg úgy megállott abba helybe, egyet se tudott mozdulni, csak az egy szeme mozgott. Akkor az asszonyt megfogták, és vitték. De az ember egyet se tudott mozdulni abból a helyből.
Mikor jó messze mentek volna, akkor Krisztus Urunk hátrakiáltott:
— Most szaladhatsz feleséged után.
A hercegember megfutamodott, kereste, tudakolta, de nem es arra kereste, amerre vitték az ő feleségét. Sehol se talál reá. Maradt enélkül.
Hazamentek a szegény legény lakására, akkor Krisztus Urunk a leánnyal esszekötte a kezüket, megeskette, s megáldotta őket, és azt mondta:
— Éljetek boldogul, Istennek dicséretére, csak tartsátok meg azt, amit idáig es megtartottatok.
Akkor elbúcsúztak az idegenek, és elmentek messze távol egy más országba. Ott kéregettek, ott gyűjtögettek, amit kaptak. Ott voltak ők két esztendeig. Akkor megint visszatértek arra a helyre. Éppen akkor

aratás alkalma volt, Istenével kéréket arattak. Gyűjtöttek es valamennyi kéréket. Akkor azt mondta Krisztus Urunk Szent Péternek:

— Péter, vigyük el ahhoz az emberhez, akinek adtuk volt azt a nagy mezőt és az ökröket.

Akkor a szegény emberből hét esztendő alatt rémítő nagygazda lett.

— S vigyük el oda a kéréinket, ott es vágunk egy pár kéréket, ha adnak.

El es mentek oda. Kérték Isten nevében, legyen szüves egypár kéve alamizsnát adni. Azt felelte a nagygazda: — Nekem nincsen elhányó kéréim, most es kinn van tizenkét szeker gabona, most mindjárt érkeznek haza.

Azt mondta Krisztus Urunk:

— Ha kéréket nem ad, engedje meg, hogy a csúrében, amit gyűjtöttünk, csépeljük ki.

Azt se akarta. De a felesége azt mondta, engedje meg, hogy ha kéréket nem es ad, bár csépeljék ki a gabonájukat. Mondja a nagygazda:

— Nem bánom, de jönnek bé a béresek, s akkorra, ha ki nem csépelitek a szemet, mindenfélét kisöprök a csúrból.

Azt mondta Krisztus Urunk:

— Ez a cséplés, a mienk, hamar lesz.

Bévitték a csúrzebe a néhány kéréket, kéréknek a fejiket esszerakták, akkor Krisztus Urunk vett egy szál gyufát, meggyújtotta. Az kék lángon úgy látszott, mintha égett volna, pedig egy szál sem égett el, hanem a kék láng elválasztotta, errefelé ment a szalma, másik felé a pelyva, harmadik felé a szem. Ekkor a szemet zsákba tették, és akkor otthagyták a szalmát, pelyvát a nagygazdának. Megköszönték, hogy megengedte, hogy kicsépeljék.

Elbúcsúztak, s elmentek. Mikor jó messze mentek volna, azt mondja Krisztus Urunk Szent Péternek:

— Nézz te vissza, Péter, mit látsz?

— Jaj Uram, teremtőm, az a nagy gazda ember életestől, gabonaasztagostól, mindenestől tűzben van.

— No látod, Péter, tőlünk tanulta a cséplést, most csépel.

Hogy ők eljöttek onnan, a nagygazda mondta magában: „Nem fizetek annak a sok szegény embernek a cséplést, annyi sok gabonát, tanultam itt cséplést, amire a béresek feljönnek, akkorra ki lesz csépelve az egész gabonám, akkor csak a szemet meretem fel.” Meggyújtotta az osztagokat, az egész vagyona egyszerre elégett.

Ekkor mondta Krisztus urunk:

— Látod, Péter, adtam s elvettem, mert nem tartotta meg azt, amit parancsoltam. A sokból nem jutott egypár kéve, úgy tanulta meg, hogy kell csépelni. No, hagyjuk azt, immár elégett, semmi!

Mentek ők ki a hegyre. Akinek ők adták volt a sok juhot, elmentek az esztenára. Mondta Krisztus Urunk Péternek:

— Menjünk, Péter, kérjünk egy kicsi édes ordát vaj sajtot, hát hiszen mi adtuk a vagyont neki.

El es mentek oda, s kértek. De a nagygazda gyűjtő ott es azt mondta, nem jut elosztogatni az ő költsége. Amint az esztenából kiment a nagygazda, volt egy fiacskája. Abban maradt az esztanába. Hogy az apja ne lássa, a fiúcska egy darab sajtot, egy darabka ordát odalopott az idegeneknek:

— Tessék, bácsika, kóstolják meg, nekünk elég van. Csak édesapám rosszféle, nem ad senkinek.

Az idegenek megköszönték a fiúnak, s akkor elbúcsúztak, és elmentek.

Mikor jó távol mentek, mondja Krisztus Urunk Szent Péternek:

— Nézz vissza, Péter, mit láatsz?

— Jaj, uram teremtőm, a nagygazda juhostól kővé vált. Csak az a kicsi gyermek, aki nekünk adta a költséget, egy kicsi báránnyal élnek ketten.

— No látod, Péter, ott es megmutattam, hogy adtam, s el es vettem, mert nem tartotta meg, amit parancsoltam.

Mondta Szent Péter:

— Uram teremtőm, hátha az apát elvetted, akkor vedd el ezt a kicsi gyermeket es. Hát ez immár apa nélkül hogy él meg?

— Hadd el, Péter, az Istennek gondja van arra a kicsikére.

Aztán mentek ők oda, akinek az asszonyt vitték volt. Hát a szegény legény es szép nagy kűházat építettett, szép lakást. Odamentek, s kértek szállást. Azt mondta az ember:

— Szüveskedjenek béhúzódni.

Akkor a feleségével esszenéztek, egyik ment pincébe borért, a másik ment, a szekrényből vett elő jó falatozni valót, asztal mellé ültették, s jól megvendégelték. Ekkor mondta Krisztus urunk a szegény embernek:

— No látod, te megtartottad, amit hátrahagytam volt. Én vagyok az, aki neked hoztam ezt az asszonyt. Bátyáidnak es vagyont adtam, de nem

tartották meg, amit parancsoltam, ezért el es vettem. Tütöket pedig most még megáldlak, éljete boldogul, Istennek dicséretére.

Még máig es élnek, ha meg nem haltak.

KRISZTUS MEGSZAPORÍTJA A SZEGÉNY EMBER JUHAIT

Mikor a Jézus Krisztus még a földön járt, egyszer, amint utazgatott gyalog Szent Péterrel, nagyon elfáradt, és megéhezett. A nagy pusztaságon nem láttak csak egy tanyát se, ahova betértek volna; egyszer, amint körülnéz Szent Péter, azt mondja a Jézus Krisztusnak:

— Uram, amoda látok egy karámot, térjünk oda be, csak találunk vagy egy élő lelket.

Mentek, mendegéltek aztán, egyszer elérték a karámot; hát csak egy szegény juhász lakott ott, őrizgette a gazdája birkáit. Köszöntek neki, az nagyon szívesen fogadta, leültette őket, s beszédbe ereszkedett velük. De Urunk már nagyon éhes volt, azt mondja hát a juhásznak:

— Ugyan, te szegény ember, adj valami enivalót, mert nagyon éhesek vagyunk!

A szegény juhász gondolkodóba esett, hogy mivel kínálja meg a vendégeit, nem volt semmije se, csak egy darab száraz kenyere meg egy kis báránya. A gazdának volt ugyan elég juha, hanem azok közül nem mert vágni, félt, hogy majd megbosszankodik érte, mert hát tudta jól, hogy ebé az, ami a másé, ha mindjárt az öreg apámuramé is. Csak gondolkozik hát magában, csak gondolkozik: „Ugyan, uram Isten, levágjam-e ezt az egy bárányomat? Ne vágjam-e? Ha levágom, nem lesz, ha nem vágom, úgy se sokra megyek vele, eh! levágom!” — Avval elővette a csizmaszárából a csillagos nyelvű fehérvári bicskát, megfogta a kis bárányt, levágta, megfőzte paprikásnak.

Mikor megfőtt a paprikás hús, a Jézus meg Szent Péter mellé ültek a vasfazéknak, ettek, ettek jóízűen, a szegény juhász csak leste, csak várta, hogy hagynak-e benne, mert hát ő is éhes volt, de biz azok még csak kóstolóloul se hagytak, egy falat nem sok, de csak annyit se, megették az egész vasfazék húst. Mikor aztán megvacsoráltak, azt mondja a Jézus Szent Péternek:

— Na Péter, szedd fel a csontokat a legutolsó darabig!

Péter megfogadta a szót, felszedte, a Jézus pedig eltette a szűre ujjába; este, mikor a juhász elaludt, odament a karámhoz, a csontokat elszórta a juhok közé, hát mindegyik darabból egy-egy juh lett, oszt a juhász bélyege volt a farán egyiknek úgy, mint a másiknak.

Mikor ez megtörtént, a Jézus meg Szent Péter otthagyták a karámot, elmentek minden szó nélkül.

Másnap reggel, mikor a juhász felkelt, nézi a juhokat a karámban, hát látja, hogy sok idegen juh van a többi közt; tán három annyi is, mint a gazdáé, s csak az a csodálatos az egészben, hogy mindegyiknek az ő bélyege van a farán; el nem tudta gondolni, hogy hogy lehet az, mikor neki nincs birkája, még csak egy láb se, hisz az utolsót éppen az este vágta le a vendégei számára. — Keresi aztán a vendégeket, hát biz ott csak a hűlt helyüket leli; ekkor tudta aztán meg, hogy azokat a juhokat senki más nem adhatta neki, csak egyedül az Isten; fel is fogadta, hogy ezután még csak egy kis krajcár erője lesz, mindig segít, ahogy tud, a szűkölködőkön.

A KAPZSI EMBER BÜNTETÉSE

Jézus Szent Pétörrel a földön járt, egyszer, amint utaztak, beértek egy városba. A szélső háznál egy nagy gazdag embőr lakott. Kértek tüle szállást, éjjeli szállást, de a gazdag embőr félt nagyon:

— Adhatnánk szívesen, de nem merünk, mert itt történtek olyanok, hogy adtunk nekik szállást, oszt loptak, avégrű nem merünk szállást adni.

Azt mondja Krisztus Urunk:

— Mégis adjanak, legalább, ha a szobában nem, az udvaron, ott is möghálunk!

Elgondolta az öregembőr meg az öregasszony, hogy mégsem jó lösz így, hanem befekszik az öreg (Krisztus Urunk) az első házba, a másikat (Szent Pétört) meg odafektették a fejükhöz az ajtóba, úgy oszt nem bírnak elszökni mind a ketten. Éjszaka az embőr nem bírt aludni. Odamönt az ajtóhoz, a kulcslyukon bekucssantott. Amint benéz, látja, hogy nagy világosság van odabe, és mintha csörgést hallott volna bent. Fölkölti az asszonyt:

— Hallod, hé! Annál az öregnél sok pénz van, hanem kelj föl, és üssük agyon!

Azt mondja az asszony:

— Addig nem bírjuk agyonütni, hanem előbb ásson kend neki gödröt.

Elmönt az embör, kezdte ásni a gödröt (Krisztus Urunknak). Hát ásta annyira, hogy ő már nem látszott ki belüle. Egyszer a gödör összenőtt, az ember benne maradt. Az asszony csak várja, hogy majd jön az ura, majd jön az ura. Röggel is van, mégsem jön az ura.

Röggel a két utas elmönt, és esztendő múltán kerültek vissza. Mögint szinte elmöntek ők ahhoz a házhoz, ahol adtak nekik éjjeli szállást, megint kéredzködtek be, hogy eressze be őket. Akkor már az asszony nem szabadkozott, hogy őfeléjük lopnak.

— Adok — azt mondja az asszony —, szívessen!

Adott nekik jó vacsorát, vacsora között kérdözi Krisztus Urunk az asszonyt, hogy van-e neki ura?

Azt mondja az asszony?:

— Én nem tudom.

Krisztus Urunk kérdözi aztán, hogy lehet az, hogy azt se tudja, van-é ura, vagy nincs?

— Már esztendeje, hogy elmönt éjszaka, azóta nem láttam hogy hova lett, nem tudom. Még azt se tudom, él-e, vagy hal?

De Krisztus Urunk csak kérdözte, hogy hát miért ment el.

— Azt, bátyámuram, nem mondhatom meg sönkinek sem!

— De nekem mégis mögmondhatja.

— Én nem mondom sönkinek.

— Nem mondja kend?

— Nem. No, hát bátyámuramnak mögmondom: most esztendeje volt nálunk két utas. Egyiknél volt sok pénz. Azt mondja az én uram, hogy üssük agyon a pénzéért. Én azt mondtam neki, hogy menjen előbb ásson neki gödröt. Azóta oda van!

Mögint kérdezi az öreg:

— Hát szeretnéd-e már látni?

— Hogyne szeretném az én hitvös páromat! Jobban megörülnék neki, mint a lelkömnek!

Krisztus Urunk aztán kimönt, arra a helyre rálehölt, és megszabadította az embört. Amint, rálehölt, mindjárt szétnyílt a föld, az embör mögszabadult.

ISTEN ÁLDJA MÖG A MUNKÁJÁBAN

Krisztus Urunk hálást kért egy asszonytól, nem kapott. Elmönt a szomszédba, ott aztán kapott vacsorát is. Röggel, mikor Krisztus Urunk kászálódott, hogy már mostan elmén, a szegény asszony éppen az ágyat vetötte, emelgette a dunnát, párnát, Krisztus Urunk elköszönt tőle:

— Isten áldja mög a munkájában!

Nem győzte aztán rakosgatni, az egész ház teli lett dunnával, párnával.

Úgy déltájban átment hozzá a szomszédasszony, látja, hogy teli van a ház dunnával, párnával, és az asszony még akkor is rakosgatta, mindjárt kérdözi, hogy hol vette ezt a sok dunnát, párnát?

— Ilyes mög ilyes embör volt nálam, bekéredzködött az este, hogy moghálhatna-e itt? Röggel, mikor elmönt, elköszönt, éppen az ágyat vetöttem, azt mondta: Isten áldja mög a munkájában! Azóta nem gyözöm rakosgatni, hogy lönné jobb? De csak nem fér a házba.

— Mát ilyen vendéget én is szeretnék! — mondta a szomszédasszony, pedig önála volt Krisztus Urunk először.

Este aztán mögént elmönt Krisztus Urunk, akkor már adott neki vacsorát is. Röggel, mikor Krisztus Urunk kászálódott, az asszony kiment a dolgára, Krisztus Urunk elköszönt tőle:

— Isten áldja mög a munkájában! — neki is azt mondta, de az asszony éppen akkor vizelt, teli lett az egész udvar, még a szomszédba is átfolyt. A szomszéd ki nem bírta tanálni, honnan jön ez a sok víz. Átment az asszonyhoz, hogy mit csinál, talán kutat tisztít? Mondta aztán, hogy járt.

KRISZTUS ÉS A FÖSVÉNY ASSZONY

Krisztus Urunk a földön jártában-keltében befordult egy fösvény asszonyhoz is, szegény ember képében, s kért tőle egy kevés kenyeret.

— Adnék bíz én jó szívvel — mondá a fösvény asszony —, de most egy befaló falás sincs. Jöjjön kijed holnap, akkor sütök.

Másnap félre is tett egy szikra vakarék tésztaát a szegény ember részire, de mikor bevetette a sütőbe, vakarákból akkora kenyér lett, mint egy talyigakerék. A többi kenyér még szögája se lehetett volna ennek.

— No hiszen — gondolta magában a fösvény asszony —, ebbe ugyan nem vágod a fogadat, szegény ember! — S mikor már messzéről látta jöni, elbújt a tekenyő alá, s meghagyta leánykájának, hogy mikor a szegény ember bejö a házba, mondja, hogy nincs itthon.

- Jaj, édes bátyámuram! Nincs itthon édesanyám — futott elejébe a leányka a szegény embernek.
- Hordja hát, míg e világ, hátán ami most rajta van — szólott a Krisztus. A fösvény asszony abba a minutában tekenyös békává változott.

A MESTÖRÖK MESTÖRE

Jézus a földön jártában betért egy faluba. Elmögy egy kovácsméhel előtt, láti, hogy a méhel fölött az van kiírva: „A mestörök mestöre”. Nagyot csóvál a fején, oszt gondolt egyet. Bemönt a kovácshoz, oszt elmondta, hogy ű kovácslegény, szeretne beállni munkába, mindönfélét nagyon szívesen dolgozik, de inkább a finom munkákhoz van szokva. Jó, a kovács fölfogadta finom segédnek.

Egyször egy úr odaviszi a lovát patkoltatni. A kovács azt mondi a segédnek, hogy csak patkolja mög ű.

Jézus odamén a lóhoz, levági a lábát, a satuba tössze, rászabi a patkót, rászögezi, akkor mögkeni, oszt visszatössze a régi helére. Ollan volt a ló lába, mint azelőtt. Így tövött sorjába a lónak mind a négy lábával. A patkolással az úr is mög a kovács is mög volt elégedve. Ezután három nap múlva Jézus kiállt a szolgálatból. Elmönt.

Egy másik úr is jön a kovácshoz a lovát patkoltatni. A kovács jól mögnézte, amikor a finom segéd az előbbi úr lovát mögpatkolta, ű is úgy csinált. Levágta a ló lábát, satuba tötte, rászabta a patkót, ű is mögkente valamivel, de bíz az csak nem forrott össze. Mit csináljon, mit csináljon már, hogy ilyen nagy kárt tövött magának is, mög az úrnak is.

Jézus után szalajtatott, hogy jöjjön vissza sebösen. Hátha még utoléri. Utolérték. Jézus vissza is jött, a ló lábát is visszatötte. Ollan lött az mast is, mind azelőtt volt.

Akkor azt mondi a mestörnek:

— Látod, te azt írtad ide föl, hogy a „A mestörök mestöre”. Töröld csak le, oszt írjad föl a helyébe, hogy csak „kovácsmestör”.

KRISZTUS MÖG A KOVÁCS

Krisztus egy faluba a kovácsméhel előtt látott üldögélni egy embert. Megkérdezte:

— Hát kend mért üddögél itt?

Azt mondi az öreg:

— Azért, mert már öreg vagyok. Nem tudok dolgozni. Szeretném, ha még egyszer fiatal lehetnék, hogy dolgozni tunnák!

Krisztus csak fogta az öregöt, betötte a kohóba, jól megtüzesétötte, a kovácslegényekkel az üllön jól kikalapáltatta, oszt csak előttük áll egy fiatal ember. Az öregbűl mögen fiatal lőtt. Krisztus avval ment tovább.

A kovácsnak az anyósa is szeretött volna fiatal lönni. Ahogy ezt meghallotta, mondta a vőjének, hogy fiatalítsák meg ütet is.

A kovács bedobta az anyósát a tűzbe. Az egyet sikintott, oszt összeégett. A kovácsnak nem sikerült az, ami Krisztusnak.

MEGÖLŐ ISTÉFÁN

Egyször hol volt, hol nem volt, hetedhét országon, még azon is túl volt egy igön-igön nagygazda, avval átellenben esmét egy akkora gazda; az egyiknek volt egy fia, a másiknak egy leánya. A két jó gazda mindjárt a kapu elébe kiálltak, tanakoztak, hogy a két éfiat tögyék esze, hogy mikor ők meghalnak, azok hadd lögyenek nagygazdák. De a leány sömmiképpen nem akarta szeretni a legényt, a legény szerette a leányt. Ki akarták tagadni mindönhől az apja, az anyja, hogyha hezzá nem mönyön ahhoz a legényhöz, erőnek erejivel, hozza kell hogy mönjön. Mikor a templomba esze akartak volna esküdni, a mátkagyűrűt a leány a templom földjéhez hezza vágta a pap előtt.

— No nesze, ördög, vidd el ezt a mátkagyűrűt, ha vaj egy magzatom lösz ettől az uramtól, azt is vidd el.

Eléfut egy ördög, elkapja a mátkagyűrűt, s elviszi. A pap ahogy ezt meglátá, meghallá, nem akarta megeskötni. A két nagygazda fölgördüle a papra, hogyha meg nem esköti, kinyere nélkül marad. Ennélfogva megesköté a pap.

Élnek ők együtt a két éfiú, de uem szüvelték egymást. Mind a két nagygazda meghal, marad a két éfiú a két nagy gazdaságban, hovatovább egyik a mást mindinkább megszerették. Terúbe esik az asszony, lössz egy szép fiok, mihelyt annyira nő, egybe az iskolába adják, de az iskolát mentől hamarébb úgy kitanólja, hogy a mestúrnál szintén többet tudott. Adják a kollégiomba, azt is nagyon kitanólja, zúgatni kezdik, hogy maholnap

papnak tőszik. Az apja akkor meghal. Ő a kollégiomból mindön este hazajárogatott az anyjához, mindenkor sírva kapta az anyját, csak kérőtte:

— Anyám, kied miért sír?

— Hadd el, fiam, ne kérdezd, mett apádot siratom.

— Hiszen kied soha nem is szerette. Maholnap papnak kiszólítanak ingöm.

— De éppen, fiam, azért sírok, mikor legjobban lönne dolgod, fiam, hogy elvisznek az ördögök, mett mikor az apáddal hütet mondtam, a mátkagyúrút a templom földjén elhajítottam, azt mondtam, hogy nesze ördög, vidd el ezt a mátkagyúrút, ha vaj egy magzatom lösz ettől az uramtól, azt is vidd el; maholnap vöszöd azon észre, hogy elragadtatódol, mint amikor előszökék az ördög, elvivé a mátkagyúrút.

Erre így szól a diák:

— Igaz-e a beszéd, éősanyám?

— Az éppen igaz, éős fiam!

Megszökte magát egyszöribe, elfutott a paphoz a diák:

— Tiszteletös körösztapám uram, igaz-e az a beszéd, amelyiköt anyám mond?

— Az, éős körösztfiam, szömöm előtt látva volt, fülem hallatára.

— Egyszöribe, tiszteletös körösztapám uram, adjon szöntölt gyertyát, szöntölt vizet, tömjént.

— Hát avva te mit akarnál, körösztfiam?

— Én mögyök bé éppen a pokolba az után a mátkagyúrú után, kontraktus után.

— Ne mönj késön a kezökbe, körösztfiam, met úgyis elvisznek.

Ő meg annál inkább elhatározta magában, hogy indul a pokolba.

Mönyön, mönyön a diák, hetedhét országon körösztül.

Egy estére kelve nekifog egy nagy erdőnek, elsötétödik, az utat is elveszti, addig bolyong, hogy reakap egy kicsi házra, hát egy öregasszony a házban.

— Jó estét, éős öreganyám!

— Hozta a szöröncse, éős fiam! Mit tudsz te most ilyen késön itt keresni?

— Az utat, elvesztöttem, szállást kérni jöttem bé.

— A szállás, fiam, az Istené, de olyan gyilkos pogány fiam van,

háromszázhatvanhat lelköt már elposztított, most es oda van fosztogatni,

most mindjár érközik haza, s téged is mindjárt megöl. Csak mönj el, s járj békével, véle ne találkozzál.

— Én vaj öl meg, vaj nem, de én ennél tovább nem mönyök.

Az öregasszony nem tud véle sömmire mönni; megmarad. Úgy éjfélt után mönyön haza az öregasszonynak a fia, nagyot kiált az ablak alatt:

— Lögyön készön az étel, anyám! — Térdre állott, úgy mönt bé a házba, met akkora volt, hogy nem tért bé másképpen. Elmönyön az asztalhoz, hogy ögyék, meglássa a diákot.

— Anyám, miféle szálló az?

— Az egy szegény útonjáró, fiam, elfáradott.

— Hát önni adott-e, anyám?

— Nem adtam, kénáltam, fiam, de nem kellett, met nagyon elfáradott volt.

— Mönnyön, költse föl, hogy jöjjön ide, ögyék, met ha öszik is, ha nem is, megbánja.

— Mi a baj, öreganyám? — mondja az öregasszonynak a diák.

— Ne kérdözd sokáig, hanem jere, ögyél.

Odamönyön a diák, önni kezdnek. Azt mondja a vénasszony fia: — No ögyél, met ha öszöl is, megbánod, ha nem is, meg.

Amíg önnének, kérdi az öregasszony fia:

— Te pajtás, hova indultál, hova céloztál?

— Én bé éppen a pokolba, az ördögök közi.

— Úgy volt a céloom, hogy agyonverjelek, de hogy azt mondod, hogy odamész, hezzád nem nyúlok, hogyha oda béméssz, tudd meg, hogy neköm milyen ágyat vettek?

— Mondja meg hát kied a nevét neköm, hogy hívják?

— Ingömöt Megölő Istéfánnak.

Röggelre kelvén, jó furustokot ad Megölő Istéfán a diáknak, az útba beléigazítja, hogy merre kellene mönni.

Mönyön a diák, s amint a pokol ajtajához közelödik, meggyújtja a tömjént, legyezni kezd a szöntölt vízzel, s meggyújtja a szöntölt gyertyát. Megérik az ördögök azoknak az illatját, kifutnak:

— Miféle állat vagy? Ne jöjj, ne közelíts, met most mindjárt itt hagyjuk a pokolt.

— Akarhova lönnétök, tudjátok meg, mindönütt megkaplak. Ekkor s ekkor az anyám mátkagyűrűjét elhoztátok a templom földjiről, ha azt vissza

nem adjátok, s kontraktust nem adtok, akárhol megkaplak, hogy rétam kereskedéstök ne lögyön.

— Ne jöjj hát tovább, hát állj meg ott, met mindjárt megkerítsük.

Megfújnak egy sípot, eléfutnak az ördögök, de sokan, de nem kapják sömmiképpen a gyűrűt, újabban megfújják a sípot. Még kétször többen futnak elé, harmadszor is megfújják, s még kétször is többen futnak elé. Egyször későn futva mönyön egy sánta.

— Mét nem siet hamarább, milyen nagy baj van, mégis a mátkagyűrűt sömmiképpen nem kapják! — kiáltsák a nagyok. — No, mindegyiknél meg kell keresni, amelyiknél megtaláljuk, a Megölő Istéfán ágyába beléhajítsuk.

Azt kiáltsa a sánta ördög:

— Mintsem ingöm a Megölő Istéfán ágyába hajítsatok, inkább háromszáz mátkagyűrűt is eléadok. — Eléadja a mátkagyűrűt, s átaladják a falon körösztüül a diáknak kontraktusostól együtt, hogy soha többé hozza számot nem tartnak.

Egy estére megérközik Megölő Istéfánhoz a diák, akkor is oda Megölő Istéfán fosztogatni. Hazamönyön úgy éjféel után, meglássa a diákot:

— Kelj föl, pajtás, gyere, ögyünk! Te megjárád az utadot?

— Én meg.

— Hát az én ágyamról mit hallál?

— A mátkagyűrűt ide nem adják vala, ha a te ágyaddal meg nem ijesztk vala.

— No az ugyan rossz ágy lehet, ha még az ördögök is félnek tőle!

Röggelre kelnek, a diák megindul haza. Egyször eszibe jut Megölő Istéfánnak, hogy meg kell vala ötöt szorítani, hogyha magán segítött, rétam is segítött volna. Megindul utána a diáknak, de meglássa a diák, de megijed, hogy most ötöt is elposztítsa. De egyet-kettőt lépik, s mindjárt eléri a diákot Istéfán.

— Állj meg, barátom, ahogy magadon segítöttél, segíts rétam is hogy ne mönjenk abba a fene ágyba pokolba.

— Hát kied a legelső embert bottal ütete-e meg, vaj késsel ölte meg?

— Én késsel egyet sem öltem, barátom, met én mind bottal vertem agyon.

— Megvan-e az a botja, amivel a legelső embört agyonütete? Mönnyön vissza, s hozza ide.

Egyet-kettőt lépett, s hazalépett, a hiuból levöszi, s elviszi a diákhöz, de hát a szú úgy megötte, hogy túvel se lehetne liknál egyebet szúrni. Kérdi a diák:

— Miféle fa volna?

Mondja Istéfán: — Vadalmafa.

— Hozza el hát csak velem tova a kőszikla tetejiig. A kőszikla tetején egy honcsoktúrásba beleszúratja.

— No, Istéfán bácsi, mönjön bé a kőszikla alá, ott van egy csorgó, a csorgó mellé álljon térdre, s imádkozzék, a szájával térdig állva addig hordja a vizet arra a botra, amíg kisarjadzik. Akkor almát kezd terönni, kied akkor attól a rossz ágytól meg fog mentödni.

Megölö Istéfán hordani kezdi a vizet arra a botra. No, ő hadd hordja a vizet, a diák eljö haza. Annál is inkább egyszeribe papnak töszik, hogy ő még a poklot is meg merte járni. Ő a papságot viselte huszonöt esztendeig, akkor fölszöntölték pápának. A pápaságot folytatta sok ideig. Minthogy a pápának régi rendtartása szerént eljö az ideje, hogy az országát békerülje, mikor végezte volna bé útját, éppen azon a kősziklán, amelyikön a botot elültette, megállnak a kőszikla tetejin, hogy egy kis ideig szusszanjanak, hát az inas meglássa, hogy a kőszikla tetejin egy törpe fán szép piros almák vadnak. Így szól az inas:

— Ekszelenciás uram, olyan szép almákat látok, ha elbocsát, hogy szakasztanék egypárt.

— Eridj, eridj, még ha olyan szép, szakassz neköm is egypárt.

Akkorát kiálnak, hogy az inas majd elesik:

— Azt nem szabad másnak leszödni, csak aki azt a fát oda ültette.

Visszafut az inas nagy lélekszakadva. Így szól a pápa:

— Hát neköm hoztál-e?

— Én, ekszelenciás uram, még magamnak sem, met akkorát kiáltottak, hogy én majd elestem. Azt mondá valaki, de én sönkit sem láttam, hogy arról nem szabad másnak szakasztani, csak aki ezt a fát odaültette.

A pápa gondolkozik, eszibe jut, hogy hohó azt ő még legénykorában ültette oda. Ekkor a pápa a lovakat elereszteti, elmönnek a kocsissal s az inassal hárman a piros almához. Szólítsa a pápa:

— Megölö Istéfán, hol vagy?

Egy száraz koponya höngörödik elé.

— Itt vagyok, ekszelenciás uram! Testömnek tagjai mind elszotyogtak

imitt-amott, amíg a vizet hordtam, mindön ízöm-porom szerte van hullva.

De poroncsol a pápa, hogy mind gyűljön össze. Mind is elé futnak egy csomóba, rakásba. Akkor egy nagy patkánytúrást az inassal és a kocsissal széjjel vájat a pápa, poroncsol a csontoknak, hogy mönjenek bé abba a gödörbe. Mind is belé gyűltek, esszehajtotta, bétakartatta szépön a legényükkel, egy misét szolgáltatott, a bűneiből föloldozta. Akkor Megölő Istéfán a pokolbéli rossz ágytól megmentődött. A pápa elmönt vissza a hazájába, még máig is él, ha meg nem hótt.

OKTÁVIÁNUS CSÁSZÁR

Volt egyszer egy császár, ezelőtt ki tudja mikor. Oktáviánus császár. Az azt hitte, hogy mán nincs Isten. Mindig azt mondotta, nállánál nagyobb isten nincsen a világon. Egyszer elment, hogy feredjék a feredőben. Mikor levetkezett, s bément a feredőbe, a vízparton hagyta a gúnyáját s a lovát. Míg ő ott feredett, addig az angyal odament, felöltözött a gúnyájába, s felült a lovára, elment haza a császárnéhoz.

Mikor kijött a vízből, látja, hogy nincsen gúnyája. No, hát már most mit tegyen csórén a császár? Nem volt mit csináljon a császár, azt gondolta magában, elmenyen csórén es haza.

No, hát nem eresztették bé a kapun, mert hiába mondta, hogy ő a császár, nem hitték el, mert meztelen volt.

De az angyal benn volt. A gúnyájába felöltözve éppég olyan volt, mint a császár. Azt mondta a császárné, hogy vegyék el a korbácsot, és verjék meg. Verték, és üzték, de nem akart elmenni, mert azt mondta, hogy ő a császár, megmutatta a gyűrűt az ujján. Hát az angyal behívatta, s odaadta neki a ruháját. Azt mondta, hogy azért tette véle, hogy mért fuvalkodott fel. Hát azt kérdezte tőlle, hogy ezentúl még fogja mondani, hogy nincsen isten más, csak ő?

Úgy alázta meg magát, nem volt többé olyan gonosz. Az angyal eltűnt, s ő megint megmaradott a házban. Még máig es él, ha meg nem halt.

A LÓVÁ VÁLT PÁP

Egyszer elindult egy pap barna kenyeret keresni, mert a fehérét már megunta enni. Találkozik két vándoreMBERREL. Azt kérdezik:

— Hova megy, tisztelendő úr?

— Megyek barna kenyeret keresni, mert a fehérét meguntam már enni.

Ekkor összenézett a két vándorló, s azt mondja egyik csendesen:

— Vedd ki a kötőféket a táskából, vágd csak ennek a papnak a fejéhez.

Odavágta a fejéhez, a pap egy nagy lónak változott. Megyen arra egy szegény ember. Kérdik, hová megy.

— Megyek a vásárra egy lovat venni. Sok gyermekem van, nem bírom tartani.

— Na, vidd ezt a lovat, egy esztendeig használd. De ennek nem szabad egyebet adni, csak gyalult forgácsot. Esztendeig használd, akkor itt leszünk, hozd vissza ide.

Visszavitte a szegényember esztendő múlva: ott volt a két vándorló. Azt kérdezték tőle:

— Mit kerestél evvel a lóval, szegény ember?

Azt mondja, hogy:

— Kerestem már egy lovat.

— No, vidd vissza még egy esztendeig, és keress rajta. De nem szabad neki adni semmit, csak gyalult forgácsot.

Mikor letött az esztendő, újra megkérdezték:

— Mit kerestél rajta?

— Kerestem még egy lovat. Evvel három van.

— No, vidd vissza még egy esztendeig, még keress rajta.

Keresett még egy esztendeig egy szekeret. Akkor azt mondja az egyik vándorló:

— No, vidd el ezt a lovat ebbe a faluba. Kösd be a pap istállójába.

Bekötötte az ember a lovat az istállóba. De már a papné igen szegény volt. Nem volt neki, csak egy rossz tehénkéje. Kiment a papné jókor reggel fejni a tehénkét, hát a ló odafarol, és odapiszkol. Kapta a papné a vasvillát, és a rossz lovat jól megvillázta. Addig dörzsölgette a ló a fejéből a kötőféket, hogy kidörzsölődött a fejéből. Visszavált papnak. Bemegy a házba, azt mondja a felesége:

— Hát, te ember, hun voltál?

— Hun voltam? Te is végigvertél a vasvillával. Ló voltam én három esztendeig. Nem ettem, csak forgácsot.

Le volt soványodva a kövér pap.

KÉT REMETE

Hát az a remete lakott az erdő közt egy barlangban. Ott imádkozott. Hát egy kűs gyermek járt egy tehenvel az erdőbe, s reaadott a barlangra. S meglátta az öreg remetét. A kűs gyermek azt mondja a remetének:

— Mondja, bácsika, itt él maga? Mit csinál itt maga?

— Imádkozom.

— Hát métt lakik itt?

— Hát azért, mert jobban tudok itt imádkozni, mint odahaza. Le szeretném imádkozni a bűneimet — azt mondja —, s a jó Istenhez készülök.

— Hát mit eszik itt, bácsika?

Azt mondja a remete:

— Mit eszem? Erdei gyümölcsből élek meg fagyükerekből.

— Jaj — azt mondja —, bácsika, itt van a tarisnyámban egy kűs eleség, édesanyám tette fel, s megosztjuk ketten.

Elévette a tarisnyácskáját, s ketten megették, amit az édesanyja feltett neki. Ez volt holnap es. Akkor es csak így jött oda, s vitt a remetének es enni.

Vagy három napig ez így ment, hogy ő tartotta a remetét, s akkor elmaradott a jövése. Nem jó a tehénvel. Várja a remete ma es, holnap es, hát nem jó a gyermek.

Egyszer megindult a remete, hogy megkeresse a gyermeket. Biztos másfelé jár a tehénvel, s másutt megtalálja.

Látja, hogy vagy négy-öt gyermek csukrában játszadoznak. Nagy csorda tehén volt ott, menyen ő oda, hogy hátha köztik van, de biz nem volt.

Kérdezi azt a gyermektől, hogy:

— Ezt s ezt a gyermeket nem láttátok? Métt nem jött most a tehénvel?

— Jaj, édes bácsika, az már rég meghalt. Az el van temetve.

— Hogyhogy meghalt a gyermek?

— Meg van az halva már régen. Azért nincs métt vándorolni, mett meg van halva.

Megbúsította magát a remete. S hogy be jót tött neki, amíg a gyermek hordta neki az enivalót.

Hát meggondolta a dolgát, hogy felmondott a remeteséggel. Hát menyen az erdő közt, addig barangolt, hogy kiért egy pusztá mezőre. S amint

menyen, találkozott egy mezei remetével. Köszönnek egymásnak, fogadják. Azt mondja a mezei remete:

— Hová méssz, barát?

— Hát hova menyek? — azt mondja. — Hát én menyek — azt mondja —, elindultam világot járni. Most eddig erdőben voltam, felmondtam a remeteséggel, hát menyek valamelyest a mezőkön es.

— Na — azt mondja —, akkor menjünk ketten, met én es remete vagyok, met én mezei remete vagyok, te meg erdei remete.

Nahát, eszebarátkoztak ők ketten, s mennek, addig mennek, hogy estére jutnak. S azt mondja a mezei remete a másiknak:

— Jó lesz, itt van ez a falu, s bekerülünk valahol szállásra éjszakára.

Hát belégyezett mind a kettő. A falu végén ott volt egy ház. Bémentek, békéredzettek egy szállásra. Bé es fogadta őket az ember:

— Istené a szállás, emberé a nyugalom. Csak tessék, csak tessék bójönni.

Bémentek a házba. Beszélgettek, elkészült a vacsora, leültek enni. Hát mikor jóllaktak, elévett a házigazda egy poharat:

— Na — azt mondja —, most imádkozzunk!

Akkor letette a poharat, s imádkoztak. Imádkoztak, s mindenkinek megtelt a pohara borval. Megitták a bort. Na, különösen az idegenek még imádkoztak, hogy hátha nekik es megtelik. Imádkoztak, nekik es megtelt a pohár borval. Aztán megitták. Nahát, akkor letérdelt a házigazda feleségestül, s imádkoztak, s lefeküdtek. S az idegenek es lefeküdtek, s elaludtak. Elaludt a házigazda.

Egyszer azt mondja a mezei remete a pajtásának:

— Tudod, mit gondoltam? Én ezt a poharat ellopom az éjszaka.

— Tán nem vagy hülye? Hát ezért fogadott bé a házigazdánk szüvesen? Még vacsorát es adott, jó ágyat adott, hogy meglopod?

— Beszélj nekem, beszélj nekem, de én a poharat ellopom.

— Nahát, ez elég. Immár milyen becsületes emberek. Mit szólnak azok regvel, ha észreveszik, hogy a poharukat elloptad?

— Hát lesz, ami lesz, én ellopom.

Megvárta, hogy az erdei remete elaludjék, s akkor az a mezei remete felkölt, s akkor hát elhozta a poharat, bétette a hátizsákjába.

Nahát, regvel korán felkelnek.

— Gyerünk, pajtás — azt mondja — nehogy észrevegyék.

— Mit? — azt mondja.

— Hadd el — azt mondja —, megmondom az útban, mikor menyünk.

Megköszönték a szállást, avval mentek. S amint mennek, azt mondja az úton:

— Jó lesz elévenni a poharat, s imádkozzunk, s meglátjuk, hogy nekünk megtelik-é?

Na, elévette a poharat, hát imádkoznak.

— Hát még es elloptad?

— Hát nekünk kell, nekünk jobban kell. Útban, ha vizet nem találunk, megtelik az borval, s aztán megisszuk.

— Elég kárt csináltál.

Na, imádkoztak, megtelt a pohár borval. Megitták, s mentek. Hát mentek, amíg újra estére nem értek. Hát megint egy faluhoz közeledtek.

— Jó lesz, ha ide is békéredzünk.

Hát bémentek a falu végén egy nagy házba. Egy asszony volt az udvaron, az forgolódott, végezte az esti dolgát. Bémennek. Köszönnek, fogadja az asszony. Azt mondja:

— Mit akarnak, bácsika?

— Semmi egyebet, ha lenne szüves, hogy befogadna éjszakára szállásra. Azt mondja az asszony:

— Én befogadnám szüvesen, de a férjem nincs idehaza, s nála nélkül ezt nem tehetem. De várjanak, mindjárt idehaza lesz. De azt es megmondom, a korcsmából jó, s olyan gorombás ember, mikor bé van rúgva, nagyon szeret kárinkodni. Hát nezze meg, hátha befogadja.

Hát leültek a ház előtt, ott volt egy nagy töltés, s oda leültek. Na, egyszer jó az ember. Az ember még messze volt, már hallatszott a szája.

Kárinkodik, énekel, kiábál.

— Na látják, most jó, s mind azt nezem, hogy fussak el, amikor jó, mert ha nem, aztán megvér, olyan goromba ember, hogy párja nincs.

— Hát immár mindegy, életemben s halálomba, ha akar, befogad, s ha nem, odébbállunk.

Hazaérkezett az ember, ahogy a kapun bément, elkezdett kiábálni:

— Kész van a vacsora, feleség?

— Biz készen lesz, ha kérded, ha van mit, de sose kérded, hogy van-e mit, csak kész-e a vacsora?

Hát ezzel méregbe hozta az embert. Hát azt mondja az ember:

— Te ide-odája — kezdett kárinkodni —, hát mért nem vártál ingem kész vacsorával?

— De mindjárt megleszek én, csak hallgass! Nézd, ideérkezett ez a két vándoreMBER — azt mondja —, hogy szállást kérnek.

— Hát — azt mondja —, ha szállást kérnek, bé es fogadom, Istené a szállás, emberé a nyugalom.

Nahát, letelepedtek az emberek a házba, s aztán megmaradtak ott. Az asszony serült hamar, közben főzött egy fazék krumplilevest. Nem volt jobb mit főzzön, hát ami volt, azt főzött. Ettek s beszélgettek.

— Maguk fáradtak — azt mondja —, meg kell vetni az ágyat. Feküdjenek le, fáradt emberek!

Megágyazott az asszony, s le es feküdtek.

Egyszer, amikor elaludott a házigazda, azt mondja a mezei remete:

— Hallod-e, én ezt a poharat ennek az embernek adom.

— Akkor vagy te hülye, akkor leszel te igazi hülye — azt mondja —, amikor te ezt a poharat ennek az embernek adod. Mert nem tud ez eleget inni pohár nélkül? Nem látod, most es berúgva jött haza. Hát ha ez a pohár lesz, még többet fog inni. Hát még ha valami istenfélő jámbor ember volna, de látod, hogy szeret kárinkodni.

— De én ennek adom — azt mondja.

— Mért nem hagytad ott? Milyen szüvesen fogadtak, milyen rendesen vacsorával, mindennel. Aztán arra voltak érdemesek, hogy ellopjad tőlük a poharat, s ennek a részeges kocsisnak odaadod?

— Beszélj, vaj beszélj, de én ennek adom a poharat.

Elaludt az erdei remete. De felkeltek regvel. Azt mondja a mezei remete a házigazdának:

— Hát eleget üdöztünk, többet nem maradunk. Megköszönjük a szállást, de ezt a poharat odaadom magának ajándékba. Olyan a tulajdonsága ennek a pohárnak, hogyha imádkoznak, az imádkozás között mindig megtelik borval.

— Nahát, ez kell nekem — azt mondja —, mert immár hitellel úgy teli vagyok rakva a korcsmába, hogy nem tudom se szeri, se számát, hogy mi van. Legalább nem kell pénzt adjak italtra.

Otthagya. De hogy haragudt az erdei remete, hogy otthagya, volt hogy elpukkadjon, hogy hát mért adta oda! Nahát, elindulnak. Megköszönték a szállást, s indulnak. Amint mennek az úton, azt mondja az erdei remete:

— Hát látom, hogy nincs meg az eszed. Hát mi jutott eszedbe! Mért adtad ennek a részeges embernek azt a poharat? Hát mért? Hogyha neked nem kellett, mért nem hagytad annál, akié volt? Attól elvetted, elloptad, s ennek odaadtad.

— Hát úgy akartam, ennek odaadtam.

Hát mennek tovább. Addig mentek, hogy utoljára estére jutottak. Akkor es bémentek egy faluba, békéredztek egy házba, ott szállást vettek. Bé es fogadták ott es szüvesen. Hát egy fiatal pár ember volt, még csak egy gyermekük volt. Az volt az első gyermekük, egyesztendő gyermek. Hát befogadják szüvesen. Ott cs jó vacsorát adnak nekik, s elbeszélgetnek. Hát addig, aztán ágyat vetnek, s lefeküsznek. De a házigazda nem feküdt le a feleségével, csak játszadoztak avval a kicsikével ott a bölcsőben. Olyan gyönyörű gyermek volt, osztán úgy szerették, mivel hogy első volt, hát minden örömik ebben a gyermekben volt, s a gyermek nem aludt, csak nevetett nekik, nagyon örvendeztek vele. Nahát, akkor a gyermek es elálmosodott, s elaludt, s ők es lefeküdtek, s elaludtak.

Egyszer azt mondja a mezei remete az erdeinek, egyszer megtaszította az ágyban:

— Ébredj föl!

Felébred.

— Mit akarsz? — azt mondja a másik.

— Én azt a gyermeket megölöm az éjszaka.

— Egyszerre hát te megzavarodtál? Azt a gyermeket meg akarod ölni?

— De meg es ölöm — azt mondja.

— Hát mért, mit vétett neked? Azért, hogy az édesapja s édesanyja olyan jól befogadtak bennünket? S olyan jó emberek? Jólelkű emberek, jól megvacsoráztattak, jó ágyat vettek, nyugalmat adót, hogy pihenjünk? Hát még a gyermeket meg akarod ölni? Nem látod, hogy örvendeznek, minden örömik ebben a gyermekben van?

Hát nem bánom, akárhogy örvendeznek, de én ezt megölöm.

Hát elaludt az erdei remete, a másik remete nem aludt. Felkelt, egy kést beütött a szüvibe. Nahát, bé es szúrta a gyermek szüvibe, aztán mindjárt meghalt. Ezt nem tudta senki, csak ő.

Mikor hajnalodott, hajnal hasadott, szólt, hogy jó lesz elindulni, keljenek fel, jó lesz elindulni, nehogy az apa, anyja hírt kapjon, hogy a gyermeket

megölte. Na, nagyot sóhajt az erdei remete, még szólni se mer odabé, hogy nehogy észrevegyék a fiatalok, nehogy felebredjenek.

— Nahát, csak menjünk, ha megtetted, menjünk.

Kimentek az ajtón, aztán elmentek. Mikor mennek az úton, azt mondja az erdei remete:

— Tudod-e, barátom, többet veled egy lépést se menyek.

— Hát miért? — azt mondja.

— Hát nagy istentelenség lakik benned, hát hogy ezt nem sajnáltad, ezt az ártatlankát megölni? Hát ez neked semmit nem vétett, anyja, apja igen-igen jók voltak hozzánk, hát mért ölted meg azt az ártatlan gyermeket?

— Hát így akartam, hogy megöljem.

— Nahát, akkor te csak eredj egyedül, én nem menyek veled suva, semerre, mert te ingem csak busszuval illetsz mindenütt, ahol járunk.

— Hát nézzed, barátom, te tudod-e, ki vagyok?

— Hát egy mezei remete.

— Az, az — azt mondja —, de tudod, mért loptam el ettül az embertül a pohárt? Hát megmondom, hogy métt. Azétt loptam el, hogy azok az emberek igen-igen vallásos emberek. S azok a pohár nélkül es tudnak imádkozni eleget. Amennyi csak illik nekik. Megteszik a kötelességiket. Az az ember, akinek odaadtam, az sose imádkozik. Még keresztet se vet magára, mint szokás, ha fekszik le az ember, keresztet vet magára; ha nem es imádkozik. Nem szokott, de így legalább a pohárnak imádkozik, s akkor nem kárhozik el. De ha ezt a pohárt oda nem adom, elkárhozik, mert nem hisz Istenben.

— Hát jó, ha adtad, de a gyermeket mért ölted meg?

— Én azt a gyermeket azért öltem meg, mett látom, hogy minden örömi abban a gyermekben van. Nem törődnek ők semmivel, igen-igen kényesen nevelik a gyermeket, aztán majd mikor akkorára nő, hát akkor nem fogad szót a szülőknek, hanem lesz belőle egy olyan híres rabló, hogy akasztófán lett volna a helye. Felakasztották volna. S így én megszúrta, már most megnyeri az Isten országát. De hogy — azt mondja — rabló lett volna belőle, elkárhozott volna, s ezért. S most tudod-e, hogy én ki vagyok?

Azt mondja:

— Hát egy remete.

Azt mondja:

— Én vagyok az Úr angyala, az Istennek a követe. Ő küldött ide, mert neki igen rosszulesett, hogy te felmondtad a remeteséget. S mért oldod fel, mostanig jól vitted? Hogy egyszer nem volt, aki neked vigyen enni. Erre megbúsultad magad, hogy most nem lesz aki neked enni adjon, hát inkább fölmondtál, hogy többet nem leszel tovább remete, s te most szedd össze magadat, adós vagy, menj vissza abba a barlangba, amelyikben voltál! Folytasd tovább a remeteségedet s imádságodat, hogyha úgy akarod, hogy megmaradj az Úrnak a szolgálatában, mert az Istennek hazug szolgálta nem kell. Menj vissza, mert különben sose nyered meg a mennyei boldogságot.

S avval kezet fogtak, s elment a remete vissza az erdőbe, a másik eltűnt, elment. De megmondta, hogy az égből küldöttek, az Isten küldötte, hogy ezt a remetét térítse vissza az erdőbe hezzá. S így osztán ketten kétfelé mentek, s máig es élnek, ha meg nem haltak.

AZ ENGEDETLEN HALÁL

Hol volt, hol nem volt, mégis valahol csak volt, és még akkor történt, mikor a Halál természetben a földön járt. Lakott a községben egy szegény özvegyasszony. Annak volt két fia. Ikrek voltak, és még csak háromévesek.

Egyszer azt mondja az Úristen a Halálnak:

— Menj le a földre, és annak az asszonynak a lelkét hozd el.

A Halál el es ment le, de mikor meglátta, hogy még csak háromévesek a fiúcskák, úgy megsajnálta a gyermekeket, hogy nem vitte el az anyjuk lelkét, hanem visszament az Úristenhez üres kézzel. És jelentette neki:

— Felséges teremtőm, megsajnáltam azokat a gyermekeket, és nem hoztam el az anyjuk lelkét, mert még a fiúcskák igen kicsikék.

Azt mondja az Úristen:

— Most még egyszer parancsolom, menj, és hozd el. Nem volt mit tenni, visszajött a Halál, és elvitte az özvegyasszony lelkét. Ekkor azt mondja az Isten neki:

— Most menj vissza gyorsan, és a szomszédságában van egy ötvenesztendősz gazdag ember, annak a lelkét es hozd el.

A Halál megint lement, és el akarta vinni a lelkét, és azt mondja a gazdag ember:

— Kegyelmezz meg nekem. Hagyd meg az életemet legalább még tíz esztendeig.

— Jól van — azt mondja a Halál —, meghagyhatom, ha az atyám beléegyezik.

Visszament a Halál az Istenhez, és azt mondja neki:

— Kegyelmezz meg, Uram, annak az embernek, engedd, hadd még élni tíz esztendeig.

— No jó, legyen úgy, de te méssz vissza, és amiért nem teljesítetted rögtön a parancsodat, szolgálj a földön tíz esztendeig. És mikor letelt a tíz esztendő, akkor hozod a gazdag ember lelkét.

Ekkor a Halál ismét lejött a földre, és emberi természetet öltött magára, és beszélgetett ehhez az emberhez szolgának. De nem kért semmi bért. Ekkor eltelt a tíz esztendő, hát az év utolsó napján a gazdag ember kocsiba fogatott, és ment a szomszéd községbe csizmát vásárolni. Amint mennek az úton, szembe jött velük egy üveghintó. Abban két gazdag ember ült. Amikor a Halál odáig ért a gazdájával, elkacagta magát. Kérdi a gazdája:

— Mért kacagtál akkorát, szolgám?

— Hagyja el, gazduram, majd este megmondom.

Mikor leérnek a vásár szélébe, hát látja, hogy egy öreg koldusasszony ott kuporog a földön, és nyújtja a markát alamizsnáért. Ekkor a Halál megint elkacagta magát. Kérdi a gazda:

— Miért kacagtál, szolgám?

— Hagyja, gazduram, majd este megmondom.

Akkor bementek a vásár közé, a gazda szállott a kocsiról, és egy csizmás sátonál megállott. Kezdte nézegetni a csizmákat, és azt mondja a mesternek:

— Hát, mester uram, én nem tudom kiválasztani, hogy melyik tart tovább, és melyik nem, hanem válasszon maga nekem egy olyan pár csizmát, amelyik eltartson tíz esztendeig. Mert egyszer meg egy olyan pár csizmát vettem itt magánál, hogy tíz esztendeig tartott.

Ekkor a Halál megint elkacagta magát. Kérdi a gazdája:

— Miért kacagsz, szolgám?

— Hagyja el, gazduram, majd este megmondom. Ekkor megtérítették a kocsijukat, és elmentek haza. Éppen vacsora mellett ültek, és egyszer kérdi a gazda a szolgát:

— Mondd meg, szolgám, miért kacagtál háromszor a vásárban? Hiszen tíz esztendeje, hogy nálam vagy, és én soha kacagásodat nem hallottam.

— Hát én azért kacagtam, gazduram, először, mikor esszetalálkoztunk avval a hintóval, hogy abban a hintóban két nagy úr ült, ikertestvérek, és amikor háromesztendősek voltak, még akkor elvittem az anyjuk lelkét.

— Ugyan mit beszélsz? Te nem vagy Halál.

— De igen, az vagyok, gazduram.

— No, és miért kacagtál másodszor?

— Akkor azért, mert maga annak a koldusasszonynak pénzt adott, pedig annak több volt, mint magának mert egy nagy üst pénzen ült rejta.

— És miért kacagtál harmadszor?

— Azért, mert ma este magának a lelkét vinni akarom, mégis megint tíz esztendeig tartó lábbelit vásárolt.

— Ugyan ne magyarázz, én nem halok meg addig, amíg a csizmát el nem szagatom.

— Igen, de én nem akarok megint magának tíz esztendeig szolgája lenni, mert nem teljesítem az Úr parancsát.

— Kegyelmezz meg az életemnek, hogy legalább a csizmákat felpróbálhassam.

— Hát húzza fel a lábára, s menjünk egyet sétálni, hogy lám, fogja-e sérteni a lábát? Ha jól találnak a csizmák, hát megkegyelmezek.

El es mentek, és egyhelyt jó hideg kút volt az út szélén. Azt mondja a gazda:

— Hát engedd, hadd igyam egyet.

— No eredj, igyál.

S amikor nekihajolt a gazdag ember a kútnak, még egy korty vizet sem tudott inni, már a lelke a Halál kezében volt. A lélek észre se vette, hogy ő test nélkül menyen, így mentek messze, és egyszer azt mondja a lélek a Halálnak:

— No látod, a zsebkendőmet es elfelejtettem.

Azt mondja erre a Halál:

— No akkor menj vissza a kúthoz, biztosan otthagytad a zsebkendődet.

Akkor visszament a lélek a kúthoz, hát látja, hogy egy csúnya holt ember van ott a kútnak hajolva. Azt mondja a Halálnak:

— Jaj, hogy megijedtem szolgám. Egy csúnya bűdös emberi testet láttam a kútnál. De egyet se mozdult.

Azt mondja a halál:

— Látod, az a csúnya bűdös test az a te tested. Ott van a zsebkendőd a zsebedbe. Látod, még jobb lett volna elvigyelek tíz esztendővel ezelőtt. Lám, most milyen könnyű vagy.

S így el es vitte fel a lelket, fel az Isten elejébe.

LUSTA LEGÉNY, DOLGOS LÁNY

Jézus meg Szent Pétör a földön ide-oda vándorúgattak. Aratási üdő volt, nagy meleg volt, nagyon megszomjaztak. Kutat kerestek, ahun innya löhetne. De nem találtak sehoh. Látik, hogy egy legény a fa alatt fekszik. Odamönnek, kérdözik, hun löhetne itt egy kutat találni, mert nagyon szomjasak. A legény föl se kelt, csak a lábával mutasztott arra, amöre a kút van. Ahogy onnan eljönnek, azt mondi Péter:

— Ej, de lusta ez a legény!

Ahogy a kút felé mönnek, találkoznak egy aratólánnyal. Az is a kútra ment egy korsó vízért. Együtt mentek. A lány megtöltje a korsót, először is űket kínálta meg, mert azt mondi, hogy szüvesen adi. Mind a ketten jót húztak a friss vízből, megköszönték a lánynak, oszt arrább mentek.

Azt mondi Jézus Péternek:

— Jó lesz ez a lány annak a lusta legénynek!

Ezzel Jézus Péternek az orra alá szölt. Mérgösen mondja Péter: — Uram, hát csak nem akarod azt a lányt tönkretenni?

— Dehogy — mondi Jézus. — Így ez a lusta legény is megél majd! Össze köll az emböröket keverni, a lusta mellé a szorgalmatosat köll tenni, hogy a lusták is megéljenek!

SZENT PÉTÖR EMBÖRT TEREMT

Szent Pétör egyszer arra kérte az Úr Istent, hogy engesse mög, hogy egy napig ű lehessen az Isten.

Sokáig hajtogatta az Úr a fejét, de végre is beleegyesült. Akkora hatalma lött Pétörnek, mind az Úristennek. Elöször is azt gondúta Pétör, hogy ű is teremnt embört. Hát hozzá is fogott. Föltúrte az ünge ujját, oszt elkezdött sárból embörformát gyúrni.

Elöször elkészítötte a lábát, arra rátötte a derekát, utoljára fölrakta a nyakát és a fejét is. Akkor ráparancsolt, hogy kezdjön járni.

Az embör szép katonásan mög is indult. Pétör nézi, nézi a mászkáló embört, valami nem tetszött neki az embörben, de nem jött rá, hogy mi is az a furcsa rajta.

Odahívta hát az Urat, hogy mondaná mög, mit nem csinált ő jól. Az Úr is nézi, nézi az embört, osztán csak a fejét hajtogati.

— Pétör, Pétör — azt mondi az Úr —, hiszön ennek hátul van az arca.

— Ej, ej — azt mondi Pétör —, most már látom, hogy mit nem csináltam jól. Látom, hogy fordítva töttem föl a fejit. No, de nem baj, mindjárt helreigazítom én.

— Mit akarsz csinálni, Pétör? — kérdezi az Úr. Azt mondja Pétör, hogy: — Hát letöröm a fejit, aztán megfordétom.

— Azt már nem engedöm mög — mondja az Úr. — Hanem ha már így teremtötted, maradjon illennek. Van még egy mestörség, amire nem akadt embör. Nincs még kötélcshnyáló. Ez jó lösz kötelesnek. Csak úgy csináld mög a szerszámját, hogy ne kölljön neki előre nézni.

Úgy is lött. Pétör mög is tötte, ahogy mög volt parancsolva. Az embör így nagyon be is vált kötelesnek.

De ölég bajik is van azóta a hibátlan fejú kötelesöknek, mert úk is ojjan szerszámot használnak mast is, de únekik forgatni köll a fejüket furt kötélcshnyálás közben.

Hát látják, kendtök, attúl kezdve köll a kötelesöknek a fejiket forgatni kötélcshnyálás közben!

JÉZUS MEG PÉTER VÁNDULÁS KÖZBEN

Jézus meg Péter együtt vándúltak. Találkoztak egy szántóvető emberrel. A ló az eke elútt ollan sörényen járt, hogy az ember nem tudott utánamenni. Jézus odament, oszt a ló egyik lábát megsebözte. Az ember akkor se tudott utánamönni. Jézus megsebözte a ló másik lábát is. Az ember még mindég nem tudott utánamenni, ollan gyorsan halladt. Megsebözte Jézus a harmadik lábát is. De az is csak annyi volt. Utoljára megsebözte a negyediket is. Akkor már tudott az ember a ló után menni. Elkiáltotta magát:

— Hóba! — a ló megállt, vagy a fordulónál lassabban ment.

— Látod, Péter! — mondta Jézus. — Mast már tud az ember a ló után menni, de azelőtt nem lehetett vele bírni. Az embernek nagyon sok kárt

tett volna, ha a lábát meg nem sebzöm!

A másik oldalra néztek. Ott meg négy ökrrel szántott egy ember, de az ökröknek lógott a nyelvük, úgy hajtotta az ember.

— Várj csak, Péter, mindjárt pihen ez az ökör!

Az eke kifordított a földből acélat, tűzküjet, taplót, pipát meg dohányt. Az ember fölszedte. Közben nem zavarta az ökröket. Pihentek. De azután még rá is gyújtott. Az ökrök még többet pihentek.

— Látod, Péter, a szegény ökröknek is kell egy kis pihenés. Ezután majd ezek is pihennek!

Mentek tovább. Egyszer az úton Péternek eszébe ötlött, hogy ű szeretne egy napig Isten lenni, majd megmutasztaná ű, hogyan kell a velágot kormányozni. Azt mondta nekije Jézus, hogy:

— Lehetsz!

Ippen akkor hajtott arra a kanász. Bement a kocsmába, a disznót meg otthagya. Kérdőzték tőle, hogy mi lesz a disznóval, ki hajhássza majd egész nap. A kanász csak úgy odabökte:

— Az Isten!

— No, Péter! Hallod, mit mondott a kanász? Ergye csak, őrizd a disznót!

Mit volt mit tenni, Péternek a disznók után kellett állni. De azok után egész nap annyit kellett nekije futkozni, vívódni, hogy egyebet sem csinálhatott. Mikor estefelé a kanász kijött a kocsmából, örült, hogy a disznót megtalálta. Hajtotta is haza mindjárt. Péter meg majd megszakadt, ollan fáradt volt. Azt mondi nekje Jézus:

— Péter, te egész nap nem Isten voltál, hanem kanász!

SZENT PÉTER SZAMARAT ÁRUL

Hát bizon, mint minden szegény ember, Krisztus Urunk is megszorút egyszer egy kis pízre. Mit csináljon? nem volt neki semmi eladni valója, csak az a szamara, amelyiken ide-oda járkált. Nem volt mit tenni, kikütte Pétert a vásárra, hogy adja el a szamarat. Péter kimént. Csakhamar gyütt egy vévő.

— Hogy a szamár? — kérdezi, mert hát megtetszett néki.

— Ennyi még ennyi — mondja neki Péter.

— Nem lenne a drága, de a szamár kicsi.

— Kicsi, de öreg — feleli Péter.

— No, még aztán sovány is biz a.

— Sovány, mert beteg — mondja Péter.

Hát bizony, csak megijedt a vevő az ilyen ajángozásra, és tovább ment. De élfelejtettem megmondani, hogy az egíszet Krisztus Urunk úgy fé' füllel hallgatta. Odamegy Péterhő.

— Ó, te, te, iszen úgy nem adod el sohase. Dicsírd a szegíny párát, mer máskípp rajtunk marad; akkor osztán mit csináljunk?

— De ha dicsírem, akkor hazudok — mondja Péter.

— Ej, ej no, isz az a kupeckedíssel együtt jár — feleli vissza Krisztus Urunk. Azzal otthagya Pétert, és meghagyá neki erőssen, hogy csak adja el a szamarat, hacsak lehet.

De bizony, hogy, hogy nem, Péter nemsokára a számaral együtt ment haza, mert nem tudta eladni. Hogy osztán mikíppen segített magán Krisztus Urunk, azt bizon nem tudom megmondani, mert a se tudta, akitül én hallottam.

A CSERESZNYE

Mikor Jézus Krisztus Szent Péterrel vándorolt, Péter vezetett, utána meg lépdegélt az Úr. Amint így mentek, mendegéltek, Péter egy lópatkót talált, de mert vásott volt, otthagya. Krisztus Urunk már nem volt rest, ahogy odaért, lehajolt, aztán szépen fölvette.

Nemsokára falut értek. Itt eladta Krisztus a patkót a vacakos zsidónak egy garasért. Megint mentek tovább. A nap már delelőn állott, mikor a következő falu feleútján jártak. Péter hol a napot nézte, hol meg a délharangszó után hallgatózott. No, mert a nagy úton kurucul megehült. Egyszer aztán kiviccsant a torony. Lett Péter erre nagy örömben: a két tenyeréből szeme fölé ernyőt csinált, és nézett — de nem ám a tornyot nézte, hanem azt, hogy füstöl-e kémény? Hát bizony az nem füstölt egy sem, mert a faluban már a csömpét is elmosogatták, meg a parazsat is betakarták. Így aztán a szegény Péter még csak maradékra se gondolhatott.

Mikor a faluba értek, Péter már annyira elszomorodott, hogy a járókelők felé se mert tekinteni. Csak a templom előtt, amint a keresztet vetette, fordult oldalt. Ni, ni: ott az árnyékban a cseresznyéskocsi! Több se kellett! Odaszólt Krisztusnak: megvan-e a garas? A mester bólintott, és a kocsihoz

lépett. Hej, hogy megörült Péter, mikor a garasért éppen egy kendővel adtak; se hall, se lát, hanem csak tovább megy.

Most tehát az Üdvözítő járt elöl, utána pedig böcörgött az éhes tanítvány, és leste hűségesen, mikor telepszene már le a cseresznyét elkölteni. Hát amint így lesett: pötty! a kendőből leesett egy szem cseresznye. Péter lehajolt, s azon porosan mindjárt meg is ette. Potty! a másik szem cseresznye. Péter ezért is lehajolt, és ezt is megette. Krisztus Urunk csak ment, mendegélt, a lyukas kendő meg csak hullatta a szép cseresznyeszemeket. Mikor így az utolsó szem is lepottyant, Péter már jóllakott, a mester pedig visszafordult, s tanított ekképpen:

— Péter, Péter, vásott patkóért is lehajolj ezután, mert lásd, ha most nem lettél volna rest: a hetvenhét cseresznyeszemért sem kellett volna hetvenhétszer lehajolnod.

MÉRT KOPASZ SZENT PÉTÖR?

Krisztus mög Szent Péter együtt jártak a földön. Egyszer nagyon éhősek löttek. Krisztus elküldte Pétert, hogy szörözzön valami ennivalót. Péter a faluban elkezd házalni, egy helön, ahun kenyeret süttek, kapott egy jó darab langost. Ahogy kijött a házból, mindjárt belefogott az övésbe. Mikor már az ehösségit nagyjából elverte, a langost, ami mögmaradt, a kalaptya alá tötte. Az volt az eszibe, hogy majd Krisztusnak eltagadi, hogy kapott valamit, oszt mikor majd újra ehös lösz, mögössze.

Mikor Krisztussal találkozott, kérdözi Krisztus:

— No, kaptál-e valamit?

— Nem — mondja Péter.

— Vödd le csak a kalapod! — tössze hozzá Krisztus.

Péter levössze a kalaptját, hát a langos mind levötte a fejerül a haját.

Azért lött kopasz Szent Péter!

MÉRT SZIDJÁK AZ ÁCSOK SZENT PÉTERT?

Mikor Krisztus Urunk Szent Péterrel a földön járt, egyszer egy kocsmá előtt ment el, éktelen lárma hallatszott ki a kocsmából: mulattak az ácsok. Péter mindenáron meg akarta tudni, hogy kik vannak bent. Krisztus Urunk csak mondta neki:

— Péter, ne menj be, mert megvernek!

De Péter nem állott kötélnek, nekiállt a lánchnak, bement. Mikor Krisztus Urunk látta, hogy Péterrel szép szóval nem boldogulhat, hagyta a maga útján menni. Nem is csinált neki egyebet, mint a hátára teremtett egy böggőt, s tovább ballagott. Bemegy Péter a kocsmába, hátán a böggő. Mulatnak az ácsok, de szörnyen nagyon, meglátják a böggőt, nem is kellett egyéb. Pétert cigánynak nézték, mindjárt parancsolták neki, hogy húzza rá. Péter csak szabadkozott, hogy ő nem cigány, hogy ő nem tudja húzni, de az ácsok kutyába sem vették az ő mentegőzését. Péter szeretett volna szépszerével továbbállni, megbánta már, hogy közjük keveredett, mint kutya, amelyik kilencet fiadzott, de az ácsoktól nem szabadulhatott. Utoljára meg már az ácsok is beleuntak a sok nógatásba, kapták magukat, Pétert elagyabugyálták, amúgy isten igazából. Péter azután mikor látta, hogy több a kettőnél, illa berek, nád a kert! szaladt Krisztus Urunk után.

Krisztus Urunk akkor már a másik határban járt, Péter alig győzte utána szedni a lábát. Nagy nehezen beérte azután Krisztus Urunkat, keservesen panaszkolt el, hogy hogy járt. Krisztus Urunk csak azt felelte reá:

— Mondtam ugye, Péter, hogy ne menj be!

Hanem Péter ezzel nem elégedett meg, csak fúrta az oldalát, hogy adja vissza a kölcsönt? Azt kérdezte Krisztus Urunktól, hogy miért haragszanak legjobban az ácsok. Krisztus Urunk megmondta neki, hogy azért, ha a fában görcs van. Péternek sem kellett több, csak hogy megtudhatta, nem hagyott Krisztus Urunknak békét, arra kérte, hogy teremtsen minden fába annyi görcsöt s oly erőset vasból, hogy az ácsok ne győzzék kiszedni, s ha ki akarják verni, a szerszámjuk törjön el mind! De ebbe Krisztus Urunk sehogy sem egyezett bele, hanem hogy az ácsok is megkapják a magukét, Péter is békességben legyen, minden fába beleteremtette a görcsöt, de csak fából. Hanem a fa görcsök közt is van erős görcs; mikor az ácsok ilyenhez érnek, nem győzik Pétert szidni, mert tudják, hogy ennek Péter az oka.

SZENT PÉTER ÉS A SÜLT LÚD LÁBA

Krisztus és Szent Péter, amint egy falun keresztülutaztak, bementek egy házhoz, s ott sült ludat adtak nekik alamizsnába. Krisztus ment elől, Péter utána, s azon közben megette a lúd egyik lábát, mert már nem tudta tovább túrni az éhséget. Amint a falu kapuját elhagyták, letelepedtek egy patak

partjára, hogy falatozzanak egy keveset. Hát a lúdnak csak egy lába van meg!

— Hé Péter, hé! Hol ennek a lúdnak az egyik lába? — kérdezte a Krisztus.

— Uram, ennek csak egy lába volt — bizongatózott Péter. — Nézd csak, uram, ahajt a jégen is áll egy sereg lúd, azoknak is csak egy lábok van.

— A bizony lehet is, látod-e! — mondá a Krisztus.

— De mégis, jere csak, szemléljük meg, ha igazán egy lábok van-e?

Erre mindketten fölszöktek helyökről, s igyenesen a ludaknak tartottak. A Krisztus, mikor csak egy német öltre volt tőlük, hessentett egyet, s a ludak, amennyi csak volt, mind leeresztették a másik lábokat is, s nagy gígázva széjjelszaladtak. A Krisztus ekkor Péternek fordult.

— No látod-e, Péter, hogy most is hazudtál, mert ezeknek egytől egyig két lábok van; az volt annak is,

akit nekünk Isten nevében adtak, csak te megevéd, Péter, míg utánam kullogtál.

— Ó, édes mesterem! — rebegett Péter. — Én azt hittem, hogy téged is, mint más embert, el lehet ámítani, de most látom, hogy istenséged nemcsak előre, de hátra is lát. Te elől mentél, én hátul, hátra se néztél, s mégis tudod, hogy én hátul megettem a lúd lábát!...

HOVÁ LETT A BÁRÁNY MÁJA?

Krisztus Urunk, amikor a földön járt, és egyszer magában utazott, megszólítja egy nagy henye, heverő, dologtalan ember:

— Apa! Fogadj meg engem inasodnak, holtig szolgáljak.

— Nem bánom — mondja neki a Krisztus; avval utaztak együtt tovább mind a ketten.

Amint a mezőn mendegélnek gyalogszerrel, azt mondja neki Krisztus Urunk:

— Hé, amoda van egy falka juh, már én ehetném; ha alszik a juhász, most fel ne költsd, csak hadd aludjék kedvére, azután meg pénzünk sincs; csak eredj oda, és fogj meg egy jó bárányt, majd megnyúzzuk, és megsütjük.

— Én bizony, apa, nem megyek én! Sohasem loptam életemben semmit, annyival inkább bárányt!

— No jól van, szolga, elmegyek én, és hozok, te pedig addig eredj be a faluba, kérj egy kis kenyeret meg sót.

— Én, apa, én? Bizony nem megyek én! Az apám se volt sem tolvaj, se kéregető, én se leszek!

Elment hát Krisztus Urunk maga, megfogott egy kövér bárányt, s elhozta; ekkor azt mondja a szolgának:

— No, míg én oda leszek kenyérért és sóért, nyúzd meg ezt a bárányt, csinálj jó nagy tüzet, hogy annál hamarabb megsüthessük.

Avval Krisztus Urunk bement a faluba. A szolga pedig hozzálátott a nyúzáshoz, mikor avval is készen volt, tüzet rakott, és a bárány máját kivette, megsütötte, és megette. Mikor Krisztus Urunk visszajött a kenyérral és sóval, körülnéz, nem látja sehol a bárány máját.

— Hát a mája hol van? — kérdi a szolgától.

— Micsoda mája? — mondja a szolga. — Sohasem hallottam, hogy a báránynak mája is volna.

— De hát hogyan volna a báránynak, mint mindenféle állatnak mája; vagy mondd meg, hogy megsütötted és megetted.

— Én? Hogy ettem volna én meg, mikor nem volt mit megenni!

— No, megállj, ehén jön az úton két vándorló, a ruhájukról úgy látszik, hogy mészárosok, majd megmondják azok, van-e a báránynak a mája, vagy nincs?

— Mondják, nem mondják, az apám is juhász volt, de sohasem hallottam, hogy a báránynak mája legyen.

Azalatt odaért a két vándorló.

— Megálljanak egy szóra, földi — szólt Krisztus Urunk —, maguk, amint öltözetükről látom, mészárosok; hát mondják meg, van-e a báránynak mája?

— Igen, mi mészárosok vagyunk, tudjuk is, hogy van mája, csakúgy, mint mindenféle egyéb állatnak.

— No, szolga, hallod? — mondja neki Krisztus Urunk. De a szolga nem hagyta magát, annál jobban állította, hogy a báránynak nem volt egy csepp mája sem.

Azzal elmentek útjokra mindnyájan.

Egyszer meghallotta Krisztus Urunk, hogy egy nagyúrnak egyetlen szép leánya nagyon beteg, elmentek oda. Krisztus Urunk felvállalta, hogy huszonnégy óra alatt meggyógyítja a leányt, csak rakassanak egy kis házat

téglából, abba pedig kemencét, de a házon se ajtó, se ablak ne legyen sehol sem; a kemencébe rakjanak jó tüzet, hogy kívül csak olyan meleg legyen, mint belől. Amint készen volt a kis ház, s a leány ott feküdt a betegágyban, Krisztus Urunk kihúz egy pallost a palástja alól, s azt mondja:

— No, szolga, vágd le ennek a leánynak a nyakát.

— Én, apa, bizony nem vágom én, mert az apám sem volt hóhér, én sem leszek.

— No, hát elvágom én, szolga. — Avval Krisztus Urunk egy csapással levágta a leány fejét, s azután mindenestől a tüzes kemencébe hányta, ahol az hamuvá égett. Akkor Jézus kivesz egy kis hamut a kemencéből, éppen a szíve tájékaról, a tenyerébe tette, ráköpött, s azt mondta neki:

— Kelj fel, és járj!

Hát még hétszerte szebb leány lett belőle, mint azelőtt volt.

Amint a szolga ezt látta, azt gondolta, hogy ő is megtanulta már ezt a mesterséget, ő is tud már olyan doktor lenni, azt mondja hát a Krisztusnak:

— No, apa, én nem szolgállok tovább, hogy engem egyszer lopni, máskor gyilkolni taníts, hanem add ki a pénzből a részemet, hadd megyek dolgomra. — Mert el is feledtem megmondani, hogy háromszáz forintért vállalta fel Krisztus Urunk, hogy meggyógyítja a lányt.

— No, akkor kiadom — mondja neki Krisztus —, ha megvallod, hogy tetted meg a bárány máját.

— Én, apa, én nem ettem, nem is volt annak mája.

Hanem Krisztus Urunk azért mégis kiadta néki a részét, avval a szolga elment dolgára. Egyszer azonban meghallotta, hogy egy nagyúrnak egyetlen leánya nagyon beteg, elment tehát oda, orvosnak adta ki magát, fel is vállalta, hogy ő meggyógyítja a lányt, csak bízzák rá. Megparancsolta hát ő is, amint Krisztus Urunktól látta, hogy téglából készítsenek egy kis házat, de azon se ajtó, se ablak ne legyen, a kemencét pedig benne annyira befűtsék fával, hogy kívül is olyan tüzes legyen, mint belül. Mikor készen volt minden, s magára maradt a beteg lánnyal, kihúz a szűre alól egy pallost, megfeni, elvágja a leánynak a nyakát, aztán behányja a tüzes kemencébe, ottan az megégett, még a csontja is.

Ekkor előveszen egy piszkafát, amint látta Krisztus Urunktól, kikapar egy kis hamut a kemencéből, tenyerébe teszi, beleköp, s mondja:

— Kelj fel, és járj!

Csak nézi, hát nem mozdul. Újfent többet kapar ki tenyerébe, de csak nem mozdul, harmadszor is kapar ki, de a lány bizony nem éled fel. Nosza, megijed a doktor, újfent benyúl a kemencébe, kapar ki hamut, tenyerébe teszi, ráköp, s mondja neki:

— Kelj fel, disznóteremtette, mert megfognak, kelj fel kutyateremtette, mert fölakasztanak, ha föl nem kelsz!

De a bizony nem kelt föl, semmivé lett még a hamuja is. Az uraság pedig tüsténkedett, hogy hova marad már olyan soká a doktor, beküldi hát hozzá a szolgáját, de az nem talál mást a kis házban, csak a doktort magát; mondja az urának, bemennek tehát egész erővel, megfogják, megkötözik keményen, s megtalálják nála a pallost, mellyel a lány nyakát levágta, felkísérik, és a törvény kezébe adják. A törvény halálra ítélte, hogy akasszák fel. Kiviszik az akasztófához, és felhúzzák. Ekkor megszólalt, és engedelmet kért, hogy hadd nézzen széjjel még egyszer a sokaság közt. Megengedték neki. Néz, néz, hát egyszer meglátja Krisztus Urunkat hátul. Elkiáltja magát:

— Gyere elő, apa, és segíts rajtam, mert különben felakasztanak.

Krisztus Urunk engedelmet kér, odamegyen.

— Apa, megismertelek, és tégedet vigyáztalak, hanem most segíts rajtam!

— No, megállj — szólt Krisztus Urunk —, a nyakadban van a zsineg, ugye?

— Ott biz az, apa, fel is akasztanak, hacsak te nem segítesz rajtam.

— No, megálljanak — szólt a Jézus —, bocsássák le azt az embert; meggyógyítom én a leányt. De hát ki ette meg a bárány máját?

— Isten szentháromság úgy segítjen, nem volt a báránynak mája!

— No jó — szólt a Jézus —, menjünk vissza! — És visszamentek a helyszínére mindnyájan. Amint odaértek, benyúl Krisztus Urunk a kemencébe, megtalál egy kis hamut, kikaparja, tenyerébe teszi, beleköp, és mondja:

— Kelj fel, és járj!

Erre előterem szüleinek öröme egy még hétszerte szebb leány, és egészséges, mindeneknek láttára. Azonnal elbocsátották őket becsületesen, kifizették a háromszáz forintot, amennyiért felvállalta a szolga a gyógyítást. Ekkor Krisztus Urunk egy kis asztal mellé áll, és olvassa a pénzt háromfelé. Nézi az ember egy darabig, csak nézi, egyszer már nem állhatja tovább, és megszólal:

— Mit csinálsz most, apa? Hiszen csak ketten

vagyunk, mégis háromfelé olvasod, nem kétfelé: kié lesz az?

- Ez a csomó az enyém, amiért meggyógyítottam a leányt.
— Hát az a másik?
— Az meg a tiéd, amiért felvállaltad.
— Hát a harmadik?
— Az a harmadik? ...azé lesz, aki a bárány máját megette.
— Apa! — szólt most az ember fenthangon. — Isten teljes szentháromság úgy segítjen, én ettem meg, míg te odajártál kenyérért meg sóért!
— No, ha te etted meg: eredj pokolba az örökös tűzre!
És azonnal, mindenek szeme láttára, elvitték az ördögök tüstént.

SZENT PÉTÖR HIBÁT TALÁL A DIÓFÁBAN

Mikor Szent Péter Krisztus Urunkkal utazott, elfáradtak — nagyon meleg volt —, egy szép diófa alá feküdtek le, mellettük szép nagy tökök voltak. Szent Péter felnézett a fára, látta, hogy milyen nagy fa, oszt milyen kis dió van rajta, azt mondja:

— Uram teremtőm! Nézd, milyen gyönyörű szép nagy fa, oszt milyen kis gyümölcsöt adtál rá, inkább azt a tököt adtad volna!

Mindjárt egy dió az orrára esett Szent Péternek, akkor mondta:

— Mégiscsak jól teremtötted, Uram teremtőm, hogy ilyen kis gyümölcsöt adtál rá, mert ha a nagy tök esött volna az orromra, a fejem szétmönt volna!

MELYIK AZ ERŐSEBB?

Ahogy együtt utazgattak Szent Péter az Úr Jézus Krisztussal, az mindenütt megpróbálta Szent Pétert. Felkérdezte tülle, hogy mék legyen erősebb a nép közt, a fejércseléd vagy a férfi? Mert szállásra olyan helyre találtak menni, ahol a fejércseléd volt a hatalmas, az erős, a férfi meg otthon dühögtette a gyermeket, otthon bajolt mindennel.

Hát így az ajtó sarkánál volt az ágy.

— Adnál szállást?

— Hát adok én, csak nem tudok én felelni, mert oda van a feleségem a kocsmában, oszt ott állok, ha hazajön, még talán magam is kapok.

— No, hát elhúzódnak mink az ajtósarkánál.

Hazajön egyszer az asszony danolva, a botot forgatja, veri a padlást, üti a gerendát. Mondja az urának:

— Na, te kutya, mit főztél?

— Hát hallod, nem főztem semmit se, mert nem tudtam főzni. Rossz volt ez a gyerek is, azután tudod, mi a dolog, a jószágot is gondozni kellett, ott a bornyú, ott a malac, hát nem volt rá üdő. Azért főztem volna, de nagyon rossz volt ez a gyerek.

— Hej, b...a így, hej b...a úgy, nem kérdezem én tülled, mért nem főztél!

Hát így, hát úgy, a gyermeket szorongatja magánál, ha üti is, a gyermeket nem üti. De csak kapott vagy kettőt a hátára.

Ott ugrál a házban, hát Szent Péter ült a szélen. Mán ű kezdett félni. Azt mondja az Úr Jézus Krisztusnak:

— Engedjen éngem a falhon.

— Hát eridj, Péter — azt mondja.

Egyszer sejti, hogy ott vannak.

— Hát itt miféle kutyák vannak?

— Hát szegény emberek, szállók.

— Hogy merted befogadni szavam nélkül?

Csak megrángatta ott kicsibe az Úr Jézus Krisztust. Gondolta Szent Péter a falnál:

— Ejnye be jó, hogy megcseréltük a helyet, most már kikaptam volna! Ott szökdös, ott acsarkodik, ott veri a gerendát.

Egyszer csak azt mondja:

— Hát az ott a falnál?

Előrántja az Úr Jézus Krisztus mögül Szent Pétert!

Csett-csatt! Jól elverte rajta a port.

Így osztán megmutatta az Úr Jézus Krisztus, hogy melyik az erősebb, a fejrénep-e vagy a férfi. De már hajnalban elszöktek a háztól, a vendég.

— No Péter, hát hogy gondolod?

— Jaj, csak nem hiába mondják: a férfi viseli a kalapot, azé legyen a hatalom!

SZENT PÉTÖR SZOLGÁLÓI

Mikor Szent Pétör a földön járt az Úr Istennel, fogadott egy szolgálót, amilyent-olyant kapott. Megmondta a szolgálónak, hogy főzzön kását; és csak egy szemet vessen bele a kotlába, hogy a kutyának meg a macskának is jusson! Aztán elmönt Krisztus Urunkkal szétnézni. A szolgáló úgy

gondolta, hogy jusson abból az egy szem kásából a kutyának és macskának? Belevetött egy marókkal. Mikor a kása mögdagadt, nőtt ám, meg tajicskával is hordta kifelé a pörnyébe, ezt adta a macskának, kutyának.

Mikor hazamöntenek Szent Pétör kérdezi:

— Cicám, macám, mit kaptatok?

— Pörnyés kását!

Elcsapta a szolgálóját, fogadott másikat; az is csak úgy tett. Mikor a harmadikat fölfogadta, az már látta, hogy tele van az udvar pörnyés kásával, még az út széle is. Ez a kislány, mikor odament, ennek is azt mondja, hogy csak egy szömet vessön bele! Kezd a kása rityögni-rotyogni, dagad a kása, a cicának-macának mindjárt zsírosi-vajazi, adja nekik a jó kását. Mikor hazajött Szent Pétör, kérdözi a macskát: — Cica-maca, mit ettél?

— Zsíros kását, jól tartott (a szolgáló).

Azt aztán mögtartotta Szent Pétör, mert szófogadó volt.

SZENT PÉTER ANYJA

Szent Péter panaszkodott az Istennek, hogy az ű anyja nincs a mennyországban. Azt mondi nekije az Isten:

— Én a te anyádról semmi jót nem találok fölírva! Azt mondi Péter:

— Pedig tött az jót! Adott a szegénynek egy fej salátát!

Akkor elűvött az Isten egy salátalevelet, oszt odaadta Péternek.

— Itt ez a salátalevél! Ezön húzd föl az anyádat.

Péter lenyújtotta a salátalevelet, oszt mondta az anyjának, hogy jól kapaszkodjon bele.

Ezt látta, hallotta a többi lélek is. Mindjárt odatolakodtak, oszt az öregasszony szoknyájába kapaszkodtak. Az meg rázta le magárúl, mert félt, hogy a salátalevél mindnyájukat nem bírja el. Ahogy rázta őket, a salátalevél elszakadt.

Péter bement az Istenhez, oszt megmondta, mi történt. Azt mondi az Úristen:

— Ha még a salátalevél se tartotta meg, akkor maradjon ott!

Így oszt Szent Péter anyja máig sincs benn a mennyországban.

A ROSSZ NEVELÉS

Volt egyszer egy ögyvez anya, és annak volt egy fiacskája. Az anya a gyermeket igen szerette, és ezért kényesen nevelte, neki mindent megengedett. A gyermek nőtt, de vele a rosszasága es nőtt, ott járt, ahol akart, azt csinált, amit ő akart. Az anya ezket mind elnézte, de soha semmiért meg nem fenýtette, azt immár mü es jól tudjuk, hogy a gyermek soha egy mozdulatban se csinál jót. Evvel a gyermekvel es éppen úgy volt. A gyermek apránként megtanult egyet-mást lopogatni, és így tovább, tovább, amit a szeme meglátott, a keze nem hagyta ott. A gyermekből legény lett, s úgy beleszokott a lopásba, hogy híres tolvaj lett belőle, s tovább még utonálló rabló lett belőle. Addig kerítgették, addig nyomozták, amíg valahára kézre szorították.

Az akkori időben az ilyen madarakra az akasztófa járt, ezt a legényt es akasztófára ítélték. Amikor a hóhér odaállott, hogy a legényt felrántsa, akkor a legény gráciát kért, hogy az édesanyjától elbúcsúzzon utoljára. Meg es engedték, hogy akitől el akar, elbúcsúzzhat, vagy lehet valami fontos kimondani valója, hát akármikor gráciát adtak az ilyen akasztófára valóknak.

No, ennek a legénynek es pardon volt, hogy egy negyed óráig magát rendbe szedje, és ami beszélni valója van, elvégezze. Ott volt az édesanyja es, ő a többi közt az anyját meglátta, és magához szólította:

— Gyere, édesanyám, utoljára búcsúzzam el tőled, s köszönjem meg neked a jó felnövelésemet. Látod, anyám, látod mi lett énbőlőlem, a rossz növelésvel én hova kerültem, és most ezt csak neked köszönhetem, hogy az ifjú életemet akasztófán végzem. Mikor gyermek voltam, mindent megengedtél, akármit tettem, te nem fenýtettél, mert ha kiskoromban nem kényeztettél volna, mint más anya, jóra tanítottál volna, most erre a fára nem kerültem volna.

Akkor keservében az anyját magához ragadta, s az anyjának az orrát tőből leharapta:

— Ez így kellett neked, rossz növelő anyám, légy most te es a világnak fennmaradt csudája, mint ahogy én lettem az akasztófára húzva.

Ebből lehet eleget okulni, hogy hogy kell a gyermeket növelni, s hogy kell a maga akaratára engedni.

Sok apa s anya azt mondják, hogy nem lehet megtanítani, aki rossznak születik. Az nem igaz, mert rossznak egy se születik, hanem rosszul növeled, s aztán rosszé válik. Csodálom, hogy így a legvadabb marhát es

meg lehet jármozni, s meg lehet hámozni, s egy gyermeket ne lehessen megtanítani. Meg lehet akármelyiket, csak kell akarni.

A BESZÉLŐ KOPONYA

A falu végén felakasztottak három legényt, akik arra mentek, hallották, hogy két koponya beszél meg fütyül. Nem nagyon mertek arra menni. Egy fiatal legény azt mondta, hogy ő nem fél, arra ment, meg is szólalt a koponya. A legény mondta:

— Minden lélek az Urat dicsérje!

A koponya azt mondta:

— Én is dicsérném, ha lehetne! Hanem majd elmegyek hozzád ebédre.

Nagyon megijedt a fiatal legény, elment a paphoz, hogy mit csináljon. Azt mondta a pap:

— Muszáj neki ebédet adjon. Adjon egy tányér földet!

A koponya megette a tányér földet, akkor azt mondta:

— Megettem, amit adtál, hanem én is el foglak téged várni.

Megijedt a legény, megint elment a tisztelendő úrhoz. Azt mondta a tisztelendő úr:

— Most már muszáj elmenni!

Amint a kocsmá előtt szomorúan ment, mulattak a barátai a kocsmában, és elmondta nekik, hogy hogy járt, hova kell neki menni. A cimborája kijött a kocsmából, és azt mondta neki:

— Legyen rajtad a Szent János áldása!

Akkor azt mondta a koponya:

— Szerencséd, hogy rajtad van a Szent János áldása, megszabadultál minden bajtól.

A MINDÖNLÁTÁS ELVESZTÉSE

A templomban volt az angyal mög az ördög. Az ördög mindig írta a bivalybőrre, aki szundikált. Egy embörnek olyan érdeme volt, hogy mindönt látott, jót és rosszat. Az ördög olyan sokat fölírt, hogy nem fért a név a bivalybőrre, akkor beleakasztotta az egyik szélébe a körmét, a lábával, a másik szélét belefogta a fogába, hogy majd mögnyújtja, hogy tudjon rá írni. Az a mindönlátó nézte, hogy mit csinál az ördög. Amint az ördög nagy erőt vött, elszakajtotta a bőrt, a fejét belevágta a falba. A

mindönlátó elnevette magát. Azt is beírta a bivalybőrre a többi közé. Sose látott az embör sömmit se, csakolyan bűnös lött, mint a másik embör.

NOÉ, MIKOR A BÁRKÁT KÉSZÍTÖTTE...

Mikor Noé a bárkát készítötte, mögvolt (az Istentől) parancsolva, hogy senkinek mög ne mondja, hogy mit csinál. Noé aztán úgy csinálta, hogy senki se tudja mög, hogy hova jár. A melléktartományban volt egy nagy erdőség, ennek a közepében egy igen nagy högy volt, annak a tetejibe csinálta Noé a bárkát! Mikor a bárka készült az erdőben, a högy tetejin, már akkor mindönféle állat mögjelönt a bárka környékin. Nézőgették, de csak az állatok láthatták a bárkát, mert az olyan bárka volt, hogy (az emberek közül) senkinek sem volt látható. Az Úr Isten úgy parancsolta ki, hogy Noé sönkinek ne mondja, még a feleségének se mondja meg. Az is mög volt parancsolva, hogy minden reggel megmosdjon, mikor a munkára indul, mert ha meg nem mosdik, be nem végzi (a bárka csinálást). Így hát Noé hozzáfogott a dologhoz. Mönt már a dolog jól, de senki se tudta, hogy hová jár, mert Noé mindig korán mönt, még nap fönkölte előtt elment a bárkát csinálni, oszt későn jött meg, semmi útját meg nem tapasztalhatták. Az ördög mindönáron meg akarta tudni, hogy hová jár Noé? Eljárt a feleségéhez beszélgetni, kérdezte tőle:

— Hova jár a te urad?

De a felesége se tudta, hova jár Noé, nem mondta

meg neki, csak annyit tudott, hogy mindig még napfölkölte előtt elindul, mög mikor elmegy, mindig megmosdik. Azt mondja az ördög:

— Hát tedd el a mosdóvizét!

Hogy eltötte a mosdóvizét, Noé nem mosdott meg, úgy ment el mosdatlanul bárkát csinálni. Mikor hozzáfogott a munkájához, egész hazahallatszott a kopogás; akkor möntek nyomról nyomra. Már nem messzi voltak, mikor az Úr Isten angyalt küldött, hogy azonnal mosdjon meg, ha mással nem, a vizeletével, mert mindjárt vége a munkának. Mihánt mögmosdott, mindjárt nagy köd ereszködött, nem tudtak sehova se menni, nem láttak a ködtől, megtévedtek. A felesége aztán is eltette minden reggel a mosdóvizét, de aztán sikertelen lött, mert a vizeletével mosdott meg. Mikor már az ördög látta, hogy hiába töszí el a (Noé) felesége a mosdóvizet, babonáságot készített (Noé feleségével) árpából mög

komlóból, hogy azt itassa meg Noéval, úgy majd nem tudja elkészíteni a bárkát.

Háromszor félbe köllött neki hagyni a bárka építését, mert nem bírta az ördög miatt mindön baj nélkül elkészíteni, és így száz esztendő került bele, mikor a bárka elkészült. Mikor esőzés állott be, negyven nap és negyven éjjel szüntelen szakadt, és így mindönféle állat, amelyik a vízben nem élhetött mög, a bárkához tolakodott. A népek még akkor is lakodalmaskodtak. Noé aztán az állatokhoz szállt be a bárkába, de a legyet kihajtotta, hanem a légy bebújt az állatok fülibe, csípte, onnét is kihajtotta. Mikor kinézött, akkor már oda rakodott az eresze alá száraz helyre; akkor mondta hogy légy, itt légy! Így aztán rajta maradt a légy, úgy hívjuk azóta. Odament az ördög is, hogy eressze be! Noé nem akarta beereszteni, de beszökött. Az elefánt füle alatt kígyó képében szökött be, nem tudtak semmit se felőle, möddig a bárka majd kilyukadt, akkor vötte észre Noé, hogy valami ellenség van a bárkában. Mindjárt vizsgálatot tartottak, mög is találtak, akkor már kifúrta a bárkát, hanem mögcsípték ökelmének a gallérját, kidobták a bárkából. Mikor észrevette Noé, hogy a víz apad, hollót eresztett ki meg galambot. A galamb összevissza kódorgott, visszament a bárkába. Mikor jól apadt már a víz, Örményország hegyein állott meg a bárka, akkor ismét egy galambot bocsátott ki a bárkából, aki aztán már olajfa ágat hozott a szájában, ekkor bizonyosnak állította (Noé), hogy már a víz jól apad, kiment a bárkából.

Mindamellet, hogy körülnézte magát Noé, szödögélődni kezdött, vesszőket szödött össze, hogy mögjegyözze a víz apadását. Abból (a sok vesszőből) támadt a szőlő, így lött Noénak szőlőskertje. Mikor kimöntenek a bárkából, Istennek hálát adtak. Az Isten mögígérte, hogy többé vízözönnel nem bünteti mög őket, azért adta az égi szivárványt; a pipát meg azért röndölte, miáltal azt jelönti, hogy tűz által fog a világ elveszni.

FÜSTÖS KÁLEFAKTER

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon es túl volt egyszer egy szegény árva leány. Egyedül lakott a falu végén egy füstös házikóban. Az a leány szegény volt, de a két keze volt neki a gazdagsága. Nagyon szép munkája volt. Mindig a városra dolgozott az úri asszonyoknak, s még szőtt es, s mindenféle munkákat es tudott. Szegény volt, de olyan szépen ki volt

ruházva, hogy a legnagyobb gazdának nem volt különb a leánya. Hát férjhez es ment volna, még került es volna neki olyan, akit szeressen. Hát rendelt es az Isten neki egyet, az es ott szolgált a bírónál.

Egyszer azt mondja a bíró:

— Fiam, meg kéne nőszülj te es, árva vagy, nincs senkid! Immár szolgáltál eleget, légy a magad gazdád! Vaj nincs senkid? — azt mondja. — Nézd csak, fiam, van itt a falu végén egy árva leány, de olyan dolgos meg tisztességes es. Senki arra leányra semmit sem tudott beszélni, pedig árva volt. Vedd el feleségnek.

Azt mondja a legény:

— Hogy es menjek oda, én nem üsmerem, hogy menjek oda?

— Hát ne szégyelld, muszáj bátornak lenni, ha házasodni akarsz!

Azt mondja a legény:

— Hát jönn el velem, bíró uram! Mutassa meg, hol lakik.

El es menyen a bíró vele a kapuig.

— Eridj bé, s kérdezd meg, elmenyen-e hezzád feleségül?

El es meen a legény, koppant az ajtón. Azt mondja a leány: — Lehet.

Bélépik, hát akkor es a leány ült a varrógép mellett, s varrt.

— Jó estét — köszön a legény.

Fogadja a leán:

— Jó estét. Hol jársz, ahol még a madár sem jár?

— Dehogynem — azt mondja —, a faluban vagy te es. Hát én eljöttem, látod-e?

— Na, ha eljöttél, ülj le, foglalj helyet! — azt mondja.

Leül.

— Hát azt mondom, nem es ülnék sokáig, szeretném tudni, sikerül-e, métt jöttem, vaj nem.

— Hát mit akarsz?

— Szeretnék megnőszülni, s ha találnék olyan leányt, mint nekem való legyen.

— Hát — azt mondja — milyenre volna kívánságod? Van jó meg gazdag leány.

— Nem, csak legyen két keze, csak legyen jó, s meg lehet élni, magam es árva vagyok.

Azt mondja a leány:

— Hát én idáig a két karomból ruházkodtam, nem volt édesapám, és én kellettem magam keresnem ruházatomat, fámat, mindenemet, de hála Istennek, mindig volt, mit egyem.

— Éppen ezért jöttem, hogy eljönnél-e hezzám, elvennélek feleségül.

Azt mondja a leány, hogy

— Nem szólok semmit még holnapig. Vadnak keresztapáim, megkérdezem, milyen tanácsot adnak. Hátha üsmerik magát, aztán jön el holnap este! Na, hazament a legény.

— Na, mit mondott a leány? — kérdezi a bíró.

— Azt mondta, hogy várjak holnap estig. Holnap estére megmondja, hogy eljön-e hezzám, vaj nem.

Nahát, a leány felfordult, s futott a keresztapjához, megkérdezte, s mondja neki, hogy milyen legény járt hozzá, de hát nem üsmeri.

— Üsmerem én, az a bíró szolgája, egy nagyon dolgos legény, ne félj, az sem nem részeges, se nem cigáros, megtaláltok mind a ketten.

Elmehetsz, leányom — azt mondja —, hezzá.

Na, másnap este jő a legény, s jő a bíró es vele. Bémennek:

— Szerencsés jó estét — köszönnek.

Fogadja a leány:

— Jó estét!

Azt mondja a legény:

— Na, mit gondoltál, mit álmodtál a múlt éjjel? Hogy mi lesz? Széna-e vaj szalma?

Azt mondja:

— Széna!

— Akkor jó, el fogsz jőni hezzám?

Azt mondja:

— El.

Mindjárt odaszólott a bíró es:

— No, fiam, tü es árva vagy, ő es árva, ne féljete, met megélte.

Mindjárt másnap mentek papni, béiratkoztak. Míg fölolvasta a pap őket háromszor, a legény kérte, hogy ottmaradjon.

— Nem akarom, hogy itt maradj, met eddig megőreztem tisztaságomat, s nem akarom, hogy szó kerüljön reám.

Egyszer azt mondja a legény:

— Ne félj, kedvesem, én künn hállok, de legyenek itt, hogy szerezzek valamit, szeretném, ha egy szép lakodalmat csináljak.

Mikor immár csak-egy hete, hogy megesküdjenek, azt mondja a legény:

— Kedvesem, el kéne menjek vadászni, hátha tudnék valami vadat ütni, hogy legyen a lakodalomra.

Botval ment, puskája nem volt. Azt mondja a leány:

— Eredj, ha kíváncsi vagy rea, engedem.

El es ment a legény, de még korán sötétbe, mire kivirradt, ott volt az erdőben. Járt föl jobbra, balra egész nap az erdő közt, s még egy nyúlfiát sem tudott ütni. Este lett, de még nem volt semmi.

— Jaj, Istenem, este van, s csak haza kell térjek! Mit mond nekem a kedvesem, s semmit sem viszek?

Kimenyen az erdőből, s menyen a kövesúton, de olyan sötét volt, hogy az ujját beléütte, nem ment belé a sötétségbe. Gondolkozott nagyon, hogy hogy menjen haza a leány elébe, hogy nem tud semmit vinni. Hát egyszer mint gondolkodik, kerekedett az úton, hát egyszer a Füstös Kálefakter azt mondja:

— Min tűnődöl, te legény? Min gondolkozol?

Azt mondja:

— Hogyne gondolkoznék, mikor korán regveltől burungolok az erdő közt, s nem bírtam ütni semmit! Árva legény vagyok, kéne lakodalmat tenni, s nincs miből. Gondoltam, bár húst ha tudnék ütni.

Azt mondja neki, hogy:

— Ne csak, pajtás, ne búsulj, hogyha megfogadod, hogy amikor én hozzád megyek, s te meg bírsz felelni, amit kérdezek, én kiségitlek a bajból.

Hát a szegény legény, ahogy gondban volt, hát azt mondják, hogy a habhoz es kap a vízbehaló, ő nem gondolta el, mihez kap.

Azt mondja: — Én megfelelek.

— Na, akkor eredj haza! Korán regvel gyere ki az udvarra, amit látsz, az a tehéd lesz.

Megörvendezett a legény, s avval elment haza, s a Füstös Kálefakter eltűnt. Hát amint ment, az útszélen megbotlott. Lehajolt s nezi, mibe botlott

meg, hát egy puskát talált a földön, s amellet egy bortáska le volt téve. Felvette, de sötét volt, nem látta, csak tapogatta, hogy miféle.

— Jaj — azt mondja —, hogy kellett volna nekem ez a puska, de nem baj, így es jó.

Hát egy kulacs bor van s egy fél kalács s egy tyúk megsütve.

— Jaj, ez kell nekem, mert éhes vagyok, ezt hazaviszem, s a kedvesemmel megeszem.

Na, hazamenyen, a leány immár várta.

— Azt hittem elvesztél, hogy ilyen későn jössz.

— De egyebet nem hozok, csak ezt a táskát, vedd ki belőle, ami benne van.

A puskát felakasztotta a szegre. Nahát, kiszedte a kalácsot s a tyúkot, s ettek, ittak s lefeküdtek. A leány benn, a legény kinn.

Regvel felkel a legény, de egész korán. Kimenyen, s vigyázkodik, s hát akkora kilenc disznó volt az udvaron, hogy alig bírtak megfordulni. Jaj, hogy kerültek ezek ide? De eszébe jutott, hogy mit mondott a Füstös Kálefakter, hogy mit lát az udvaron, az az övé.

— Gyere ki, kedves Annuskám, nezd meg, mi van nekünk most!

Kimenyen a leány, s azt mondja:

— Jaj, uram teremtőm, kié ez?

— Ezek a mehenkek. Eredj el a keresztapádhoz, hívd ide! Fogjon be két lovat, s jöjjön ide.

El es szalad a leány. Odahívta a keresztapját, feltette a két disznót a kocsiba, s elvitték a vásárba, eladták, s mindjárt lett pénze elég.

Bévásároltak a lakodalomra, amit kellett mindent. Azután vaj kettőt levágtak a lakodalomra, s avval hezzáfogtak sütni, a szakácsok mentek, s készítették, s a vendégeket meghívták. Egy vasárnapon lett az esküvőjük.

Na, megtartották a lakodalmat, eltelt az üdő. A két fiatal otthon maradt. De immár ki voltak fáradva, alig várták, hogy lepihenjenek. Hát el es mentek a vendégek.

Azt mondja a legény:

— Na, kedvesem, itt van elég munka még esszeszedni, a sok edényt, de békét hagyunk mindennek, elég volt a dologból, majd regvel korán felkelünk. Én es segíték, eszevissza mossuk azt a sok edényt, aki a másé, hazaviszik, s a mehenket elrakjuk, most lefekszünk, s kipihenjük magunkat.

Na, a leány mindjárt megágyazott, s az emberke kiment, bézárta a kaput, bé az ajtókat, s avval lepihentek. Még beszélgettek az ágyban. Hát mikor

elaludtak volna, hát valaki bójó az ajtón. Hát ki volt más, egy hétéves gyermek. Olyan szép gyermek volt, hogy világosság lett tőle a házban. Jó estét köszönt. Hát azok megjedtek az ágyban.

— Hol jöttél bé, kisfiam?

— Az ajtón.

Azt mondja a menyecske neki:

— Hát hogy zártad bé az ajtót?

Azt mondja az ember a feleségének:

— Hát én nem vagyok bérugva, megtróáltam az ajtót.

Egyszer azt mondja a gyermek:

— Édes bácsika s nénike, azért jöttem, fogadjanak bé az éjszakára, hogy maradjak itt, met olyan sötét van, s sok a kutya, megesznek ebben a községben.

Hát suttoja a menyecske az urának:

— Ne fogadd bé, menjen máshová, tele van mindenvel a ház, hát hova vessek ágyat neki? Béfogadják a szomszédban.

— Édes fiam, bocsánat, de itt nincs hely, eredj máshová, a szomszédba ott lehet, hogy befogadnak, de itt most nincs hely.

— Édes bácsika, bár csak egy sarokba meghúzódok, csak fogadjon bé!

Azt mondja a menyecske, löki az urát:

— Ne fogadd bé, menjen, máshová!

Azt mondja a gyermek:

— Bár ahol a söprű áll, csak oda fogadjon bé, ott es meghúzódok!

S az ember megsajnálta a gyermeket, a menyecske csak akkor es döfi az urát, hogy ne fogadja bé. Az ember leszállott az ágyról, helyet csinál neki.

— Fiam, húzódj ide bé!

Úgy megharagszik a felesége, hogy befordult a falnak, hogy miért fogadta bé.

Azt mondja neki az ura:

— Hát métt fordultál el?

— Hagyj békét nekem, mért fogadtad bé? Nem hallgatsz meg engem.

Azt mondja a fiatalember:

— Ó, sajnáltam én, hát látod, hogy kért, hogy fogadjuk bé, ne haragudj — azt mondja —, fordulj vissza.

De ő mégsem szólt, s az ember kifordult. Az asszony bé a falnak, s az ember meg kifelé. Hátat vettek egymásnak, úgy nagy burungozva elaludtak,

mind a kettő.

Egyszer, mikor a legjobban elaludtak, a Füstös Kálefakter az ablakra állott, s béríkölt:

— Jelen vagy-e, gazda?

S akkor úgy megjedett az ember, mert eszébe jutott, hogy a Füstös Kálefakter azt mondta, hogy feleljen meg neki. A gyermek felugrott, s azt mondta:

— Jelen vagyok, mi bajod?

— Na — azt mondja —, most felelj meg nekem. De az ember hallgatózik az ágyban, nem mer szólni semmit. Azt mondja a Füstös Kálefakter:

— Mondd meg nekem, mi az egy?

Azt mondja a gyermek:

— Az egy Isten.

— Mi a kettő?

Erre azt mondja a gyermek:

— A két szemed folyjon ki, mind a kettő.

— Hát mi a három?

— Három ablak egy házra elég.

— Hát mi a négy?

— Négy kerék egy kocsin elég, nem kell az ötödik.

— Mi az öt?

— Az öt ujjad szakadjon le, mind az öt.

— Mi a hat?

— Kinek három ekéje s három ökre, idegen kar nélkül a földjeit meg tudja munkálni.

— Mi a hét?

— Kinek hét fia, kimehet a táborba.

— Mi a nyolc?

— Kinek négy fia s négy leánya, idegen hír nélkül egypár táncot el tud jární.

— Mi a kilenc?

— Kinek kilenc füstös disznó föl van akasztva a füstre, könnyen megszírozza az ajakát, s különben le es tudja dörgölni.

— Na, szerencséd — mondja —, hogy megfeleltél, mert máskülönbül most vinnélek pokol fenekére, feleségestül mind a ketten.

Akkor egy olyan szél indult, hogy azt hitték, a háztetőt elviszi. A fiatalember leugrott az ágyról.

— Jaj, jaj — azt mondja a fiatalasszony —, hívd vissza azt a gyermeket, fektessük le az ágyba.

Igen, de immár a gyermek sohutt se volt. Rikolt utána az ember:

— Hol vagy, fiam, gyere vissza!

— Nem menyek én, bácsika, vissza, nem kell nekem az ágyik, mert én nem e földi lakos vagyok, én az égben lakom, ingemet az Isten küldött, az Isten követe vagyok. Mert a jó Isten nem akarta, hogy elkárhozzék, s inkább küldött, hogy feleljek meg.

Így a gyermek eltűnt, s az ember elment, s a feleségével eleget bánták, hogy nem akarták befogadni a gyermeket. De akkor immár késő volt. Akkor megbeszélte a fiatalember a feleségének, hogy mi történt, a disznókat hogy adta nekik.

Itt a vége, élnek, halnak, s holnap legyen a vendégik.

A NEMES ÚR MEG AZ ÖRDÖG

Volt egyszer a velágon egy szegény ember. Azért, hogy szegény volt, a házánál mindennap volt kiteve kenyér azoknak, akik még únála is szegényebbek voltak. Egyszer arra járt az ördög, oszt az ötte meg a kenyeret. Mikor hazament a pokolba, oszt Lucifer megtudta, hogy a szegényök kenyerét ötte meg, azért hogy ilyent mert tönni, három évre a pokolból kikergette.

Az ördög elment a szegény emberhez, oszt elállt hozzá szolgának. Abban a faluban volt egy nemes úr. Megtudta, hogy a szegény embernek szolgája van. Magához hívatta:

— Hát teneked már szolgád is van? Tudd meg, hogy ha azt a nagy erdőt holnap reggelre le nem tarlózod, vége az életödnek!

Ment haza a szegény ember nagy szomorkodva. Mögláti a szolgál, kérdözi, hogy mi a baj. Az ember elmondi nekije, mit mondott a nemes úr.

— Ha csak az a baj, ne félj, aludj nyugodtan, mert el lesz végezve! — mondta a szolgál.

— De hát hogyan? Azt holnap röggelre nem löhet elvégezni!

— Nem a te bajod az!

A szegény ember lefeküdt, de már korán fölkótt,

hogy lássa, mit csinál a szolgája. Csak nagyot nézött, mikor látta, hogy már az egész erdő le volt tarlózva, a fák meg ölbe rakva. A nemes úr is kinézött az ablaktyán, látta, hogy mindön úgy van, ahogy ő parancsolta. Megen fölhívatta a szegény embert.

— Azt a nagy högyet holnap röggelre hordd ide az udvaromba! Ha nem úgy lösz, vége az életödnek!

Az ember megen elpanaszkodott a szolgájának, mert már bízott benne, de hozzátötte, hogy ezt már aligha löhet megcsinálni. A szolga erre is azt mondta:

— Bíz csak rám! Ez se a te bajod!

Ahogy a szegény ember másnap röggel a nemes úr udvara felé nézött, alig látott a nagy sötétségtől, mert a nagy högy ott volt már a nemes úr udvarán, oszt még a velágosságot is elfogta. A kastély össze volt dűlvel, mert a szolga a nagy högyet rádöntötte. Nagyon haragudott a nemes úr, mert alig tudott a kastélból kijönni. Megen fölhívajja a szegény embert.

— Holnap befogsz, oszt elviszöl engöm a pokolba!

A szegény ember mast is elmondott a szolgájának mindönt. Azt mondi neki a szolga:

— Lösz majd két fekete ló. Azokat fogd be. Én az úrral majd elüre ülök, te meg hátul ülsz a bakon, de nem szólsz semmit. Egy helön az urat majd leszállítom, te akkor a lovakat kifogod, oszt mégy vissza, de addég vissza ne nézz, míg egy fekete kis kutyával nem találkozol. Az majd haza vezet.

A szegény ember mast már gondolta, hogy az ő szolgája ördög löhet, merthogy a templomba se járt sohase. Másnap befogott. Fölültek. Az úr hajtott. Egyszer a szolga megállétti a lovakat, az urat leszállétti, oszt mennek. A szegény ember a lovakkal ment visszafelé. De nem nézött hátra. Ahogy a szolga ment az úrral, egy helön a föld megnyíllott, oszt vitte magával be a pokolba. A szegény ember is egyszer találkozik egy kis fekete kutyával. Mast már szabad volt nekije hátranézni. Csak egy nagy högyet látott, meg kénküjes szagot érzött.

AZ ÖRDÖG MÖG A SZÖGÉNY EMBÖR

Egyszer az ördög mög egy szegény embör találkozott egymással. A szegény embört Jancsinak hívták. Jancsi éhös volt, az ördög mög szeretett

volna valamit szörözni. Elhatározták, hogy elmennek disznót lopni. Úgy egyeztek mög, hogy amit lopnak, abból a göndör farkú a Jancsié, az igyenös farkú mög az ördögé lesz.

Bemönnnek a disznóólba. Hányi ám az ördög a disznókat kifelé, Jancsi mög csak rëndösen, kényelmesen dobott ki néha-néha egyet. Mikor a disznó már mind künn volt, mögnézték, möllik a göndör, meg möllik az igyenös farkú, hát látják, hogy egy híjjával mind göndör farkú. Az ördög nagyon mérges volt, merthogy ű többet dobott ki.

Azt mondi Jancsi:

— Nem úgy van az! Amit én kidobtam, a farkát mindnek megfodoréntottam, csak egy volt a siska, amelyiket te fogtál!

Az ördög hiába beszélt, Jancsit nem tudta letorkolni. Így oszt neki csak egy malac jutott.

Az ördög a dolgot nem akarta abbahagyni. Azt mondi Jancsinak:

— Gyere, Jancsi, próbáljunk erőt! Vigyünk el azt a szómakazlat!

Jancsi a szómakazal alá toli a póznát, de úgy, hogy az ördög a póznából csak alig tud valamit mögfogni, a pózna nagyobb része Jancsi felé esött. Jancsi mögfogi a póznát, egész könnyen vöszi föl a földről, az ördög mög emelte volna a kazlat, de nem tudta, így is majd mögszakadt belé. Akkor azt mondi Jancsi:

— Hátha a másik végéről jobban bírod!

Avval a póznát jól a kazal alá toltta, úgy, hogy mögen azon a részen volt a hosszibb vége, ahol Jancsinak köllött mönni. Az ördög mögen majd megszakadt, mégse bírt a kazallal.

Az ördög mast azt mondi:

— Dobjunk buzogányt!

Ű a buzogányt ollan magasra dobta, hogy Jancsi alig látta. Mikor a buzogány leesött, Jancsi ránézött az ördögre:

— Ha én földobom, nem beszélsz vele többet! Avval Jancsi az ég felé néz, oszt azt mondja:

— Öcsém, ide vigyázz! Dobok neked patkónak való vasat!

Mögijed az ördög, mögfogi a Jancsi kezét.

— El ne dobd, mert többet nem lösz buzogányom! Evvel is Jancsi maradt fölül.

Akkor aratni mönnek. Abban állapotnak mög, hogy ami a földön fölül van, az a Jancsié, ami alul, az az ördögé. Jancsi elvitte a búzát, az ördög

mög a tórót.

— No hát, ez így nem jó lösz! — mondja az ördög.

— Elmögyünk répát szödni, de mast már az lösz az enyém, ami fölül van.

Úgy is volt. A répa Jancsié lött, a levele meg az ördögé.

Erre már az ördög föltötte magában, hogy Jancsit magával vissza a pokolba. Mög is mondta nekije. Azt mondi Jancsi:

— Jó, elmögyök, de csak akkor, ha a fán nem lösz levél!

Ősszel az Ördög Jancsiért mögy, mert akkor már hullnak a falevelek. Azt mondi neki Jancsi:

— Ergye csak az erdőre, találsz még levelet öleget.

Az ördög mérgében nekiesött a faleveleknek. Elkezdte tépni, szaggatni. De amire mind lecsupázta, a fa újra levelezett.

Így oszt Jancsi nem lött az ördögé.

A FURFANGOS CIGÁNY

Volt egyszer a világon egy cigány. Annak annyi fia volt, mint a rostán a lyuk. Már se a házba nem fértek, se ennek nem bírt annyi az apjok.

Az öreg cigány egyszer gondolt egyet, elindul ő világot próbálni, ki győzi ennyivalóval azt a sok rajkót, csak a lelkét veszítyi velek, majd csak lesz valahogy.

El is ment. A gyerekeit meg mind otthagya.

Elért egy pusztára, annak a közepén volt egy juhodály. Bemegy, hát odabe a juhász éppen fejt. Odaszól neki a cigány:

— Hallod-e, juhász, adjál nekem egy kis tejet!

De a juhász azt mondta, hogy a tejből nem ő rendelkezik, mert nem az övé, hanem egy borzasztó sárkányé, ő abból nem adhat. Hát ez a szó a cigánynak nem sokat ért. Volt nálla egy nagy cipó, csak belenyomta egy dézsa tejbe, úgyhogy a dézsába semmi se maradt, a cipó mind fel szívta.

— No megállj, cigány, majd lesz neked kapsz, csak ide érjen a sárkány!

— Less, less-e hát? Izsélje ű meg azs anyját, majd adok én neki!

— Adsz-e hát! — hallatszik egy nagy kiáltás az ajtón.

Odanéznek, éppen jött a sárkány. Megihedt a cigány is, majd elejtette a cipót a kezéből.

— Adok ám, mi vagy te, hé? Te egy rongyos sárkány vagy! De én a világerejű cigány vagyok! Gyere hát ide, de úgy járs, mint ezs a kődarab,

tejet csavarok belülled!

A sárkány meghátrált erre a kemény beszédre.

— No pajtás, ha olyan erős vagy, gyere el nálunk, ott hótyig tanálhatsz jó kenyeret.

— Jól van no, elmenek, vágjon sét a zsizs, te бүdös! De úgy legyék ám, ahogy én parancsolom! — hengegett a cigány nagyon, mintha ő volna a kiskirály.

Mikor a sárkány házukhoz érnek, a sárkányt félrehítta az anyja, oszt azt mondta neki, hogy

— Vidd ki a cigányt a kertünkbe, te tudod, hogy van ott egy szép cseresznyefa, küldjed ahhoz cseresznyét szennyi, majd elbányik az vele!

Ki is mentek. A sárkány odavezette a mórét a cseresznyefához, hogy egyék belülle. De allig ért hozzá a cigány, úgy elvágta, hogy hetet bokázott. Mikor esett le a fűbe, épp egy nyúlra esett, az meg elkiáltotta magát, hogy:

— Más, nem más, izséld meg azs anyádot, én vagyok Jónás, a csigány!

Már akkorra a sárkány is odaért. Mondta a cigánynak, hogy:

— No, most már volt, ami legyőzött!

— Legyőzött? Engem? Ennye, hogy a fricsi-nyavalya törjön ki, hát már hogy győzött volna le. Melláttam a kisöcsémet itt a fűbe, la, ehhez ugrottam oda. Né, hogy fogna már rám valamit! Ne gondold, бүdös, húzzson össze a gercs!

A sárkány elhitte, amit a cigány mondott.

Mentek befele. De útközben a sárkány azt mondta, hogy elhiszi a cigány nagy erejít, de ő még szalannyi tud jobban. Azt mondja a cigány:

— Jobban-e, te? His a kisöcsém is jobban tud tenállad, te nyavalyás! Hát próbáljuk meg, no!

A sárkány beleegyezett, el is indult a mucival versenyt, de egy ürgelyukba úgy hasra vágódott, hogy a mucit ítéletnapig se tudta volna már utolérnyi.

A sárkány már látta, hogy nem fog ki a cigányon. Az anyjától kért tanácsot. Azt mondta neki:

— Tudod-e mit? Menjetek el az erdőre, hozzatok fát. Aki többet tud hozni, az lesz az erősebb!

El is mentek ők. Rakott a sárkány olyan hát fát, hogy a cigány mindjárt meddöglött volna alatta. A cigány meg kivitt egy szörnyű hosszú kötelet,

kerítényi akarta vele az erdőt. Látta ezt a sárkány, megkérdezte, hogy:

— Mit csinálsz, te bolond?

— Mit? Felkötöm azs egész erdőt, ost hazsavisem, ráhajítom a házsatokra, hogy forduljék fel azs a бүdös anyád! Én nem sajnálom!

Még a sárkány fogta könyörgöre a dolgot, hogy így ne tegye, úgy ne tegye, már csak az anyját kímélje meg.

De a cigány nem akart tágítanyi. Ő viszi, nem bánja, hadd dögöljön meg az a vén kutya!

Utoljára oszt mégis engedett, nem vitte haza az egész erdőt, nem vitt egy mákszem fát se, míg a sárkány vitt olyan háttal, hogy el nem bírná egy fél falu.

Mikor hazaérnek, a sárkány elpanaszollya az anyjának, hogy járt, hogy a cigány az egész erdőt el akarta hoznyi, oszt a házra borítanyi. Akkor azt mondja neki az anyja:

— Fiam, hordjatok vizet, aki többet tud hoznyi, az lesz az erősebb!

A sárkány vállalkozott.

De a cigány ott is az eszivel élt. A Duna mellett kezdett ő egy árkot ásnyi arrafelé, amerre a sárkány lakott.

— Mit csinálsz te avval, hé? — kérdezte a sárkány.

— Hát elvisem azs egész Dunát meg a bennevaló vizset mind, hadd degelljen meg benne azs a kutya anyád! Fúljék meg, én nem sajnálom!

A sárkány megihedt most is, mert féltette az anyját, hogy ez a bolondos cigány még megteszi, amit mond. Rimánkodásra vette a dolgot, hogy csak hagyjon fel a dologgal, már látja, hogy ő a vitézebb!

— Vitézsebb? Meghiszem azst, kösönd annak, hogy sépen kértél, másképp végi lett volna annak a tetyves anyádnak! Hogy a zsizs rágjon séjjel olyan apróra, mint a mák!

Mikor megérkeznek, mondja a sárkány az anyjának, hogy nem lehet evvel semmire se mennyi, olyan vitéz!

Másnap látja a sárkány, hogy a cigány zsákokba hordja a csutkát a házok mellé. Megkérdezte: mit akar? A cigány épp akkor gyújtott a pipájára:

— Mit akarok? Rátok gyújtom a házsat, ha nekem nem accs egy zsák pénst, meg engem hazsa nem visel! Sebesen ast a pénst, mert ha megharagsok, nincs azs a péns, amiért innét elmennék. Üssön el a ross!

A sárkány hamarosan megtöltött egy zsákot pénzzel, arra a cigány ráterítette a szűrit, annak a tetejibe meg felült maga. Úgy vitte a sárkány a

cigányt haza a falujába.

Mikor beértek az udvarra, a sárkány levetyi a válláról a nagy zsák pénzt, úgyhogy a cigány háza mindjárt szerteszét szakadt.

— Mit csináltál, sárkány? — mondja neki a cigány. — Mért döntötted sét az én házsam? Reskess tüllem, mert megeslek, te kutya! Gyerekek, gyertek csak elé, pofozzunk fel est a samár sárkányt!

Azok eléjöttek, voltak elegendőven, úgy fölpofozták a sárkányt, hogy az ihedtében tán még most is szalad.

A CIGÁNY AZ ÉGBEN ÉS A POKOLBAN

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl volt, volt a világon egy cigány meg két szegény ember. Egyszer ezek így hárman kimentek az erdőre fát vágni. Csak vágják, csak vágják a fát, egyszer megszólal valamelyik:

— Ugyan mit kívánnánk most, ha az Isten egy-egy kívánságunkat teljesítené?

— Én — mondja az egyik szegény ember — azt kívánám, hogy mikor hazamegyek, ott lenne egy tál kolbász meg egy fehér cipó az asztalomon.

— Én meg — mondja a másik — azt kívánám, hogy egy tál túrós lepény lenne az asztalomon.

A cigány gondolta, hogy hiába kíván akármit, csak nem teljesedik az be, tréfálni akart egy kicsit:

— Én meg azt kívánám, hogy — éppen teherben fekszik a feleségem — mikorra hazamegyek, tizenkét rajkója lenne neki.

No, ez abban maradt.

Este, amint hazavitték a fát, bemegy az egyik szegény ember a házába, hát ott a tál kolbász meg a fehér cipó; bemegy a másik is, hát ott a tál túróslepény; hazamegy a cigány is, éppen ott találja a bábaasszonyt, tenné le a fát a szögletbe, rákiált a bába:

— Ne tegye kend oda, ott gyerek van.

Tenné a másik szögletbe:

— Oda se tegye kend, ott is gyerek van.

Tenné a kucikba:

— Oda meg éppen ne tegye kend, mert ott két gyerek is van.

Tenné ide, tenné oda, mindenütt tele van a ház gyerekekkel, sehova sem lehet letenni, utoljára megharagszik a cigány:

— Ejnye, disznóteremtette, hány gyerek van itt?

— Biz itt — felel a bábaasszony — éppen kerekszám tizenkettő.

Megijed erre a cigány:

— No, én tizenharmad magammal nem leszek egy háznál, mert az szerencsétlen szám! Inkább elmennék a pokolba kályhafűtőnek.

Alig mondta ezt ki, mindjárt ott termett egy sánta ördög, nyakon csípte, elvitte a pokolba kályhafűtőnek.

A tizenkét rajkó nőtt, növekedett, úgyannyira, hogy mindnyájan legénykort értek. Egyszer legkisebbik kérdi az anyjától:

— Édesanyám, sohase volt nekünk édesapánk? Vagy ha volt, hova lett, hogy én sose hallottam róla semmit?

— Bizony nektek, fiam, volt; de mikor megszülettetek, azt mondta, hogy a tizenhárom szerencsétlen szám, ő nem lesz tizenharmad magával egy fedél alatt, kiment a házból, azóta senki se látta.

— No, ha így van, édesanyám, majd megkeresem én, haza is hozom.

Evvel a cigányfiú elindult világra az apját keresni. Kereste, kereste, már az egész földkerekségét összejárta utána, de csak nem akadt rá.

Amint így keresi egy erdőben, megtalál egy nagy nyárfát, aminek a hegye az égbe ért, a gyökere meg a pokolba. „No — gondolja magában —, ha a földön nincs az apám, az égben kell neki lenni; fölmegek, legalább odafönt is széjjelnézek.” — Ezzel elővett egy fejszét, elkezdett magának grádicsot vágni a fába. Mindig feljebb, mindig feljebb vágta maga előtt a grádicsot, utoljára fölért az égbe.

Amint fölér, széjjelnéz, látja a tömérdek sok lelket a mennyország kapuja előtt álldogálni, de az neki mindegy volt, ellökdöste őket az útból jobbra-balra, odament a kapuhoz, bekopogtatott rajta.

— Ki van ott? — kérdezi belülről Szent Péter.

— Én vagyok, a Zsiga cigány tizenkettedik fia.

— Most nem lehet bejönni, várakozzál.

— Nem várok biz én, nem az az én dolgom, hanem eresszenek be, hadd keressem meg az apámat.

— Már, fiam, most nem ereszhetlek be, nincs itthon az Isten, majd ha hazajön, avval beszélj.

A cigány látta, hogy már így semmire sem megy, kapta magát, behajította a kalapját a kapun.

— Jaj, Szent Péter uram, befűtta a szél a kalapomat, adja ki!

— Kiadnám biz én, fiam, de messze elgurult, nem is látom; míg érte járnék, míg keresgélném, a sok ménkű lélek mind bebujkálna a kapu alatt a kutyabejáráson.

— No, hát eresszen be kelmed, majd megkeresem én!

— Jaj, fiam, de ha nem lehet; mondtam már.

— No hiszen, jól van, majd bepanaszlom az Istennek, csak jöjjön haza, hogy kelmed benn fogja a más ember igaz jószágát.

Szent Péternek mit volt mit tenni, félt, hogy megpirongatja az Isten, hát beeresztette a cigányt, de megígértette vele, hogy amint a kalapot megtalálja, visszajön. Meg is ígérte az, de bizony neki esze ágában se volt, hogy megtartsa; nem bánta ő, csakhogy egyszer belül lehetett; megkereste a kalapját, nyomban a fejébe nyomta, avval elindult az apját keresni meg széjjelnézni egy kicsit. Amint így kódorog, egyszer egy dombhoz ér, melynek a legtetején egy nagy karos szalmaszék volt, körülötte meg sok gyalogszék. Az a nagy karosszék volt az Isten széke, abból meg lehetett látni az egész világot, eget, földet, tengereket; a gyalogszékeken meg az angyalok szoktak ülni. A cigány nekiindult a dombnak, mikor az Isten székéhez ért, se kérdett, se hallott, beleült, elkezdett bámolni, hogy milyen messze lehet onnan látni. Amint így nézeget, szemébe ötlük az apja viskója, mindjárt jobban odanézt, hahogy az anyját megláthatná; egyszer észreveszi, hogy a szomszéd cigány éppen akkor akarja ellopni az anyja egyetlenegy, nagy üggyel-bajjal lopott malacát. „No, iszen megállj — gondolja magában —, majd rád ijesztek most”, felkap egy gyalogszéket, utána vágja, de biz az még csak közel se járt hozzá, felkap egy másikat, az sem éri, így aztán a harmadikat, negyediket, ötödiket... elkezdett ugyancsak hajigálni az apró székekkel. Amint legjavában hajigálódzik, jön ám haza maga az Isten.

— Hát te mit hajigálsz itt, te gézengúz?

— Hogyne hajigálnék, felséges uram, mikor látom, hogy a szomszédunk el akarja lopni, de azóta el is lopta az édesanyám malacát. Azt akartam oldalba ütni, de nem tudtam.

— Jaj, hé — felelt az Isten —, ha én minden emberhez egy széket vágnék, aki egy malacot ellop, nem győzne engem a világ minden fűrő-

faragó embere se székkal. Azért azt mondom, hogy elhordd magad a mennyországból, mert ebrúdon vettetlek ki.

Megijedt a cigány, úgy elkotródott, mintha ott se lett volna. Mikor kívül volt a mennyország kapuján, elkezdett gondolkozni, hogy hol lehet az apja, ha se a földön, se az égben nincs? „Már bizonyosan a pokolban van, az ördögök vitték el — gondolta magában —, hanem nem fognak ki rajtam, elmegyek oda is, majd megtanítom én őket.”

Avval elindult, meg sem állott, míg a pokol határába nem ért. Amint ott megy, mendegél, előtalál egy regiment katonát.

— Hová mégy, cigány? — kérdezik a katonák.

— Megyek a pokolba, az apámat keresem.

— De oda ugyan hiába mégy; mi is azért voltunk ott, mert az ördögök ellopták a királyunk egyetlen leányát, azt akartuk visszavenni, de biz azok nem adták, pedig a királyunk annak ígérte a lányt fele királyságával együtt, aki visszahozza. Azért jobb lesz, ha tovább nem is mégy, hanem visszafordulsz.

— Biz' én nem fordulok, ha már eddig jöttem — felelt a cigánylegény, s odább ment a maga útján. Egyszer elérkezett a pokol kapujához.

Bekopogtat rajta:

— Itthon van-e a Plútó?

— Nincsen.

— No, hát adjátok ki az apámat, tudom, hogy itt van.

— Nem adjuk bizony mi, nem bolondultunk meg.

— Hiszen jól van, majd kiadnátok még, tudom istenem, ha kellene.

Az ördögök csak nevétek; a cigány meg se kérdett, se hallott tovább egy szót sem, hanem elővett egy ásót, elkezdett lépegetni a pokol kapuja előtt előre és hátra, az ásóval pécézgette a helyet széltébe-hosszába! Meglátja ezt egy ördög, odamegy hozzá:

— Mit csinálsz te, cigánylegény ?

— Biz én csak egy templomot rakok ide, hogy se ki, se be ne járhattok a pokolba, míg az apámat ki nem adjátok.

Megijedt erre az ördög, mindjárt beszaladt, kihozta az öreg cigányt.

— No, itt az apád, most már mehetsz dolgozdra.

— Hohó, nem addig van ám az, ha az imént ki nem adtátok, egy tappodtat sem megyek addig, míg a királykisasszonyt is ki nem adjátok.

— Jaj, cigány, csak azt ne kérd, inkább adunk aranyat, ezüstöt, amennyit

elbírsz.

— Nem kell nekem sem aranyotok, sem ezüstötök, csak a királykisasszony.

— Jaj, csak addig várj, míg Plútó hazajön.

— Nem várok én egy szempillantást se. Adjátok, nem adjátok? Mindjárt olyan anyaszentegyházat építek ide, hogy maga Plútó is kiszorúl a pokolból.

Nagyon megijedtek az ördögök, kiadták a királykisasszonyt; hárman aztán elindultak a felvilág felé.

Hazamegyen Plútó a pokolba, mindjárt észreveszi, hogy mi hibázik.

— Hát a királykisasszony hol van?

— Biz azt odadtuk egy cigánynak, mert azt mondta, hogy ha oda nem adjuk, olyan templomot épít a kapu elébe, hogy se ki, se be nem tudunk járni.

— Ó, bolondok — mondja Plútó —, hiszen nem tudott volna az templomot építeni, nem is volt neki, amiből csinálja. Eredj utánna mindjárt, futárom, hozd vissza tőle.

Elindult a futár, utol is érte a cigányt nemsokára.

— Hohó, cigány, add vissza a királykisasszonyt!

— Nem adom biz én ilyen legénynek, mint te vagy. Kiállok én teveled akármiben.

— No, hát fussunk versenyt — felelt az ördög.

Meglátja a cigány, hogy ott fekszik a bokorban egy nyúl.

— Ó, szegény ördög — mondja nagy kevélyen —, ilyen legénnyel, mint te vagy, nem is futtatok magam, csak az öcsémet küldöm. Eredj, szólítsd, ott delel a bokorban.

Odamegy az ördög a bokorhoz, a nyúl felriad, elkezd szaladni, de biz' annak még csak nyomába se hághatott. Mindjárt elhitte, hogy a cigány különb gyerek nála, nem is merte tovább kérni a királykisasszonyt, visszament nagy szégyenszemre a pokolba.

— Hát hol a királykisasszony? — kérdezi Plútó.

— Biz az odamaradt, mert így meg így jártam. — Itt elbeszélte, hogy hogyan járt.

— Ó, te bolond, hiszen nem az öccse volt az, hanem nyúl, nem tudott volna a cigány úgy szaladni. Eredj utána te, fiam buzogányos, hozd vissza tőle a királykisasszonyt.

Útnak eredt a buzogányos, utol is érte csakhamar.

— Hohó, cigány, add vissza a királykisasszonyt.
— Még ilyen legénynek, mint te vagy, nem adom. Kiállok én akármiben veled.
— Lássuk hát, ki tudja ezt a két mázsás buzogányt magasabbra hajítani?
— No, hajítsd először.
Az ördög fölhajította olyan magasra, hogy alig látszott. Amint leesett, a cigány megfogta a nyelét, avval elkezdett kiabálni:
— Bátyám! bátyám!
— Hát te kinek kiabálsz? — kérdi az ördög.
— Biz én csak a bátyámnak, aki kovács a másvilágon, felhajítom neki a buzogányt, hasznát veheti ennek a sok jó vasnak.
— Jaj inkább ne is hajíts, maradjon a tiéd a királykisasszony, csak a buzogányomnak a végire ne járj.
Ez is kisasszony nélkül ment vissza a pokolba. Ettől is kérdi Plútó:
— Hát hol a királykisasszony?
— Biz azt nem hozhattam el, mert így meg így jártam a cigánnyal.
— Ó, te bolond, hiszen nem bírta volna az a buzogányodat meg se mozdítani. Eredj utána te, fiam ostoros, hozd vissza tőle.
Utána indult az ostoros ördög, el is érte.
— Hohó, cigány, add vissza a királykisasszonyt.
— Különb legénynek se, mint te. Kiállok én versenyre veled.
— Tudsz-e hát ezzel a karikás ostorral nagyobbat kondítani, mint én?
— Csak kondíts, hadd lám, mit tudsz.
Az ördög kondított akkorát, mint egy ágyú.
— No cigány, kondíts párját!
A cigány nem szólt semmit, hanem elővett három abroncsot, beabroncsolta először szép gyengén a királykisasszony fejét, azután az apjáét, utoljára a magáét.
— Hát te mit csinálsz? — kérdi az ördög.
— Csak a fejünket abroncsolom be, mert mindjárt akkorát konditok, hogy akinek be nem lesz abroncsolva a feje, szétreped.
— No, hát abroncsold be az enyémet is.
A cigány elkezdte abroncsolni az ördög fejét, de olyan erősen, hogy utoljára az ördög könnyörgésre fogta a dolgot:
— Jaj, ne szorítsd már jobban, inkább legyen tiéd a királykisasszony.—
Erre aztán megtágította a cigány az abroncsot, az ördög visszament nagy

pironkodva.

— Hát hol a kisasszony? — kérdi ettől is Plútó.

— Nem hozhattam biz azt vissza, mert így meg így jártam az abroncsolással.

— Ó, te bolond, hiszen nem tudott volna a cigány semekkorát se kondítani. Eredj utána te, kocsisom, hozd vissza már valahára.

Útnak ered Plútó kocsisa egy vasvillával, utol is éri a cigányt. — Hohó, cigány, add vissza a királykisasszonyt, mert mindjárt agyonszúrlak.

— Nem félek én attól — feleli a cigány. — De így a síkföldön nem nagy mesterség viaskodni; ha legény vagy, állj ennek a sövénynek a belső oldalára, én majd kívül állok, lássuk, ki tudja a sövényen keresztül jobban összeszurkálni a másikat.

Az ördögnél egy kétágú vasvilla volt, a cigánynál pedig egy nyárs.

Avval elkezdtek szúrkálódzni a sövényen át, de biz' az ördög sose tudott átszúrni a kétágú vasvillával, mert az mindig megakadt a sövényben, a cigány meg a nyárssal úgy összevissza szurkálta az ördögöt, hogy utoljára megsokallta a dolgot, szaladásnak eredt, visszanyargalt a pokolba.

— Hát te se hoztad vissza a királykisasszonyt? — kérdi Plútó.

— Nem lehetett, mert így meg így jártam, ugyancsak összeszurkált a cigány.

— Úgy kell, bolond, hisz a sövényen át a kétágú vasvillával egyet sem lehetett szúrni. Eredj utána te, fiam szabó, próbálj szerencsét vele.

Nekirugaszkodik az ördögök szabója, utoléri egy kis ház mellett a cigányt.

— Hohó, cigány, ha kell a királykisasszony, állj ki velem versenyre.

— Szívesen — feleli a cigány —, hát mi a te mesterséged?

— Az enyim a varrás, próbáljuk meg, ki tud jobban varrni. Gyere, menjünk be ebbe a kis házba, varrjunk verset.

Bementek hát, hozzáfogtak a varráshoz. Az ördög, hogy ne kelljen a cérnát sokszor húzogatni a tűbe, olyan hosszút behúzott, hogy minden öltésnél ki kellett az ablakon ugrani; a cigány meg a kurta cérnával szaporán öltögetett, úgy, hogy az ördög alig öltött még tizet-huszat, már ő készen volt. Így tehát ez az ördög sem nyerhette el a királykisasszonyt: üres kézzel visszakullogott.

— Hát te is a királykisasszony nélkül jössz vissza? — kérdi Plútó.

— Úgy bizony, mert nagyon jól tud az a cigány varrni; olyan hosszú cérnát húztam a tübe, hogy minden öltésnél ki kellett ugranom az ablakon, ő meg csak kurtát, mégis hamarabb kész lett vele.

— Ó, bolond, hisz éppen azzal telt el a sok idő, míg kiugráltál, beugráltál. Szaladj utána te, fiam kanász, hátha te el tudnád venni tőle.

Vesd el magad, utána rugaszkodik az ördögök kanásza, utoléri éppen a pokol határánál.

— Hohó, cigány, nem a tied ám a királykisasszony!

— Hát kié?

— Azé, aki jobban érti a kanászmesterséget. Itt van egy nagy disznóól, tele disznóval. Ha ebből több disznót ki tudsz hajtani egy óra alatt, mint én, elviheted a királykisasszonyt.

— Nem bánom — feleli a cigány.

— De hát miről ismerjük meg, hogy melyik disznót ki hajtotta ki? — kérdi az ördög.

— Én majd — feleli a cigány — csak a göndör farkúakat hajtom, te meg hajtsd az egyenes farkúakat.

Erre az ördög is ráállott; avval hozzáfogtak a disznóhajtáshoz. A cigány kihajtott húszat-harmincat, avval lefeküdt, az ördög meg az egész óra alatt kereste az egyenes farkú disznókat. A sok disznót mind felzavarta, mind kiszaladt az ólból. Mikor aztán eltelt az óra, szólította a cigány az ördögöt:

— No ördög, olvassuk meg, melyik több, a göndör farkú-e vagy az egyenes farkú?

Elkezdtek keresni, de bizony egyet sem leltek egyenes farkút; megint a cigány lett nyertes. Az ördög visszament leesett állal a pokolba, a cigány pedig a királykisasszonnyal kiért a pokol határából, tovább nem volt rajta hatalma Plútónak.

Amint felértek erre a világra, egyenesen a királykisasszony édesatyjához mentek. Mikor a király meglátta egyetlen kedves leányát, mikor megtudta, hogy milyen nagy bajjal, milyen sok veszedelem közt tudta megszabadítani a cigány, mindjárt beváltotta ígéretét, hozzáadta a lányt fele királyságával együtt, nagy lakodalmat csaptak, ettek, ittak, még most is élnek, ha meg nem haltak.

A vén cigány pedig hazament a többi tizenegy rajkójához.

AZ ÖRDÖG MÖG A HAJDIN

Volt egyszer egy embör. Annak a földje az erdő szélén volt. Elvetötte ő azt mindön esztendőben, oszt az Istenre bízta, de az állatok mégis elpusztították. Megharagudott, hajdint vetött bele, oszt az ördögre bízta, hátha az majd jobban gondját viseli! Megért a hajdin. Az ember haza akarta hordani. Elébe állt az ördög, hogy:

— Nem löhet, a hajdin az enyimé, én viseltem gondját!

Az ember nem akarta hagyni, de az ördög se. Kié legyen? Sehogy se tudtak megegyezni. Egyszer az ördög azt mondi, hogy:

— Fussunk egyet! Aki hamarabb a föld végire ér, azé legyen a hajdin.

Az embernek esze ágába se volt vele futni. Azt mondta nekije, hogy ő most nem fut, nem ér rá, otthon más dolga van, hanem majd másnap reggel. Az ördögnek úgy is jó volt.

Az ember másnap reggel két asszonyt kiküldött a földre, oszt megmondta nekijek, hogy egyik a föld egyik, a másik a föld másik végire menjen, vetközzenek le meztelenre oszt gügyujjanak le; ha az ördög odamegy, oszt valamelliküknek azt mondi, hogy fussunk, hát az csak fusson vele, de az, aki a föld másik végén gügyul, elébb álljon föl, ahogy az ördög odaér.

Úgy is volt. Az ördög a föld egyik végén látta, hogy gügyul valaki. Odaszólt, hogy:

— Fussunk!

Az asszony elkezdett vele futni néhány lépést, akkor, hogy az ördög már jóval előbbre volt, visszament a helire, oszt legügyult. Mikor az ördög a föld másik végétől már csak pár lépésre volt, az asszony aki ott gügyult, csak fölállt, oszt mondta:

— Én már itt vagyok!

Az ördög ezt nem akarta elfogadni, azt mondta nekije:

— Fussunk még egyet a föld másik végire!

Ez az asszony is elkezdett vele futni, de mikor már az ördög elhagyta, úgy tett, mint a másik, visszagügyult a helire. Ahogy az ördög a föld végire érne, a másik asszony ott is fölállt, oszt mondta:

— Én már megen itt vagyok!

Az ördög csak nagyott nézett, hogy az megen hamarabb ért oda. Nen tudta, hogy hogy csapták be. Megharagudott. Hazafutott a pokolba. Ott

kérdözték, hogy mért jött haza üres kézzel, meg hogy mért haragszik. Azt mondi nekijek:

— Én még illen férfit nem láttam, mint aki velem futott! Sokkal futósabb, mint én, talánd azért, mert a mellén hordja a seggét!

Az ember meg a két asszony a hajdint megosztotta egymás közt.

A DOHÁNY NEVE

A gonosz elment egy szegény emberhez.

— Te, szegény ember! — Vitt néki egy szál dohányt. — Ezt neveld meg — azt mondja —, de ahogy megneveled, ha nem fogod tudni a nevét, hát halál a fejedre.

Hát nem tudta kitalálni, hogy micsoda az. Megnőtt a dohány, jól plántálta. Oda jukadt ki, üdő volt rá tűzve, hogy mikor jön, s ha ki nem mondja, halál a fején. Hát ű csak nem tudta. De az üdő megközeledett. Nagy bánatnak adta a fejét.

— Nekem végem lesz, meg kell halni.

Felesége kérdezi tüle:

— Te ember, mi lelt téged, étel nem kell, se semmi?

Restellte is, utoljára mondja neki:

— Hallod — azt mondja —, így meg így áll a dolog. Nemsokára jön az a gonosz. Így meg így hagyta, ha nem tudom megmondani a nevét annak a növénynek, halál a fejemre. Hát mitévő legyek, hova tekeredjek?

— Hát csak az a baj? Nem tudtad előbb mondani? Magadat ennyire vesztegetted, mért nem mondtad nékem előbb. Majd segíték én rajta.

Mikorára van a terminus?

— Erre meg erre az üdőre.

— Na, nem baj. Hozzál egy szekér jó földet az udvarra, és azt csináld meg híg sárral.

Arra az üdőre, mikorára a gonosz jött, az asszony levetkezett anyaszült meztelenre, és belehengergőzött abba a sárba. Dunyhát kihozatta az urával.

— Hallod, drágább vagy, mint az a dunyha. Eresszél csak ki abból a talluból.

Belehengergőzött azon sárosan. Nem ismerte meg senki, még a gonosz se tudta, kicsoda.

Előérkezik a gonosz. Akkorára meg az asszony készen van, beleragadt a tallu a sárba. Csak hozzáfogott négykézláb menni a növényhez. A gonosz meg nézi, mi lehet az? Mikor közel van hozzá, hozzáfogott vergődni, csapolni. Azt mondja az embernek a gonosz:

— Eridj már, mert elgázolja a dohányt!

Hát ű kimondta. Elment a gonosz szégyenkezve. Így maradt meg a szegény ember életi.

A KŐMÍVES MEG AZ ÖRDÖG

Az ördög fogadott a kőmívessel, hogy ki csinálja meg hamarabb meg szebben a házat?

Az ördög először az alapot kiásta, mindjárt megcsinálta a nagyállást, felhordta a sok téglát, hogy ő nem kínlódik többet a téglafelhordással, felhordja egyszerre. Mikor aztán elkezdte rakni, felszaladt az állásra, lehozott egyet, akkor felment a másikért. Így rakta az alapot, és a többit is egész fölig.

A kőmíves meg elkezdte alulról, azután haladt felfelé, mikor állásnyira volt, csinált állást, azután haladt szépen felfelé. Így nyerte meg a kőmíves az ördögöt.

A HÁROM VÁNDORLÓ LEGÉNY

Egy időben árván maradtak három vándorló legények, akiknek nevük volt Sándor, Lőrinc és János. Amidőn már sok ideig vándorlottak volna az országban, egykor utazásuk közben egész a török gránicig jöttek, úgymint Belgrád városáig. Midőn ezen három vándorlót a törökök meglátták, azonnal megfogatták, és a legelső uradalom kezébe adták, hol is mint foglyok egy esztendeig voltak, és dolguk jól ment, ámbátor rabok voltak is. De esztendőnek elfolyása után vásárra vitték, és háromszáz forintért egy más uradalomnak eladták, ahol is szinte jó dolguk volt; de ellenben minden héten kétszer a talpukat megverték erőssen azon okból, hogy el ne szökjenek. Ezen szegény vándorlók alig várták az esztendőnek elfolyását; amidőn kitelt ezen rabságuk, ismét vásárra kihajtották, és Holofernes nevezetű basának adták el szinte háromszáz forintért, aki is ugyan hét esztendőnek elfolyása előtt a napkeleti királynak leányát elfogta, de minthogy szüzességét azon esztendők alatt is el nem vehette, azért is a

legerősebb tömlöcbe tétette. Azon három rabot egy időben kiküldötte volt a szőlők hegyére puttonnyal kígyókat fogdosni. De minthogy ők azon vastag nagy mérges kígyókat megfogni nem merészték, azért a basa önnön kezeivel a puttonyokba berakta, és így övelük hazavitette. Már annakelőtte készítttetett ő két koporsót, aki az egyik nagyobb volt a másiknál, a kisebb pedig ki volt jóforma nagyságú lyukakkal furkálva, azután a princesznét a koporsóba egy ingbe befektette, és úgy a kígyókat reá öntötte, a két koporsót pedig jó erőssen reá szegezte, és így amidőn a kígyók a leány testéből jóllaktak, a másik koporsóba a lyukakon heverni átmentek. Így hagyta ő a szegény leányt az erős tömlöcben negyven napig, és azon idő alatt úgy megették a kígyók, hogy a legkisebb csontját sem lelhatték. Ezen fájdalmat, gondolhatja mindenki, mily erős volt kiállani. Negyven napnak elfolyása után felhozatta Holofernes a tömlöcből a koporsót, de a kígyók is mind döglöttek voltak; és azon kígyókat egy nagy kazánba belérakatta, és belőlük mérget szándékozott főzni. Amint már két napig főttek, próba gyanánt egy kanállal a kutya szájába beleöntött, aki is tőle mindjárt megdöglött. A többi között, midőn ezen cselekedetet látták ezen három ott levő foglyok, csak egymás szemébe tekingettek. Mondja János a többieknek:

— Barátaim, mi annál inkább úgyis rabok vagyunk, tehát majd én is egy kanállal a basa szájába bevágok — amelyre mindnyájan reá álltak.

A főzés mellett, minthogy már elfáradt a basa, és a nagy melegség által kevésbé rosszul is lett, Jánosnak két barátai megkapták a basauramat, és a szájába jó nagy dózsiszt öntöttek a méregből, amitől mindjárt meghal ökeme. Ezen cselekedet után a három barátok összebeszéltek, és elvitték basa uramnak három aranyszőrű lovait is magukkal. De minthogy egy hídon a gránicon át nem mehettek, azért a lovakat egy rejtekhelyre lekötötték, és úgy maguk a setét

éjszaka idején legnagyobb mennydörgések, villámlások között hason a hídon általmentek szerencsésen. Amidőn így általmentek volt már a gránicon, nem messzi volt egy magas hegy, amelyet akaskányi hegynek neveztek, és az a hegy akkora volt, hogy ha egy ember fent volt, idelent akkorának látszott, mint a legkisebb madár. Márpedig ezen elszökött barátok egy lészát csináltak, hogy a tengeren annál könnyebben keresztülmelessenek. Amint ők jó messze mentek volt már a hegyen, és a legfelsőbb parton álltak, következő nap a hír elszéledett, hogy azon

három foglyok elszöktek, és a basát ölvé hagyták. Azonnal utánok küldtek tehát és egy török más rabbal éppen azon az úton találtak menni, amerre ők vették útjokat. A hegynek tetején látja a kopasz török a három állatot, és valóban azt gondolta, hogy azon elszökött foglyok volnának, akik ugyanazok is voltak, de minthogy azon vele volt keresztyén gondolta azoknak lenni, azzal ámitotta őt el, hogy valamely sasok volnának. Így ők a lészára felültek, és a tengeren elereszkedtek. Mentek, mentek, hét nap, hét éjszaka annyira mentek, hogy nem is tudták, merre volnának. De minthogy az éhség kénytelenítette őket szárazra kimenni, azon igyekezetüket rá is fordították, és úgy a szárazföldre kevés idő múlva ki is szálltak. Amint így az erdőben járkálgattak, birkanyomot találtak, amelyen addig mentek, míg egy helyütt az erdőben egy akolra találtak, és midőn bementek volt az akolba, hát látnak egy nagy óriást, akinek csak egy szeme volt, és az is a homlokán, és kérdezi őket, mi járatban vannak? — akinek is dolgokat azonnal elbeszéltek. Az óriás azután nekik enni adott, és minthogy nemsokára beesteledett, a birkákat behajtotta az akolba, akik akkorák voltak, mint minálunk a szamár, és más zárja nem volt, mint egy kő, de ezt olyan közönséges emberek tizenketten nem emelheték volna helyből el. Mármost amidőn bezárta az ajtaját, maga is a tűzhöz jött beszélgetés okáért az óriás; többi között mindegyiknek a nyakát megtapogatta, melyiké volna legvastagabb, hát a szegény Sándorét legvastagabbnak találta, azonnal megfogja hát a kését, és a nyakát levágta, és birkáinak enni odavetette. Itten a két barátok néznek egymás szemibe, összebeszélgetnek, s amidőn látták, hogy óriás uram a tűznél hanyatt lefeküdt, egy üszkös fával János a szemét kitolta, és így semmit sem látott. Már reggeledett, s amidőn a madarak megszólaltak, ő elvette a követ ajtaja elől, de oly fortélyossággal eresztette ki birkáit, tudniillik keresztülvetette két lábát, és azok közt egyenként eresztette ki őket. De minthogy János valaha csizmadia legény volt, a tűje és hegyes ára még akkor is nála volt, egyetemben megtanította Lőrinc barátját is, és adott néki is egy árat a kezébe, hogy egy birkának a farkába akaszkodjon, és amidőn az ajtó mellett lesz, szúrja a hasába, aki őt hamarosan ki fogja húzni. János maga is úgy cselekedett, és szerencsésen mind a ketten kijöttek, de amidőn már a birkák kimentek, megint betette kövével az ajtaját a vak óriás uram, és tapogatott mindenfelé, de minthogy semmit sem talált, akkorát kiáltott, hogy ők a tengerparton arra a kiáltásra hasra estek. Ennek az ordításnak meghajlása után azonnal magaformájú

tizenkét óriás jelent meg, és látták az ő szerencsétlenségét. Mindjárt összeszaggatták őt, aztán a tengerhez szaladtak mind a tizenketten. De már a két elszökött rab barát tizenkét ölnyire a tengeren volt, azért hogy ők bosszút nem állhattak, mindnyájan együtt elkezdtek bögni, ordítani és sikoltozni úgy, hogy ezen nagy sikoltozásuk után a tenger felháborodott, és habjaival szegényeket majd eltemette.

De mégis Isten őket szerencsésen megtartotta. Tovább is mentek ők, míglen egy erdőre találtak, ahol az ő lészáikat kikötötték és bementek sétálásképpen az erdőbe. A többi között találtak itt egy szép folyóvizet, ahol is megszemlélték, hogy itt embernyomás volt, és ezen nyom után addig mentek, mentek, míg egyszerre tanáltak egy remetének a házára, ahova be is mentek és tanáltak tulajdon egy öreg remetét, kit Szent Antalnak hívtak. Ez a jövevényeket szívesen fogadta, és minthogy ezek magokat ajánlották, hogy itten maradhassanak, akarták ők is ezen szent életet viselni, minthogy úgyis se hazájuk, se egyebük sincsen. A remete szívesen megtartotta őket. Következő nap a remete szokását az én János és Lőrinc szökött uraimnak is be kellett venni, mely ebből állott, úgymint reggel a háztól fogva a vízig térgyen kellett menni imádkozni, és ott megmosták magukat, és onnan ismét térgyen vissza. Amidőn a szobába bementek, már itt volt az asztalon három cipó, hozzátartozandó étellel elkészítve, és mindegyik a magáét megette.

Másnap, amidőn elvégezték szolgálatukat, az erdőben sétálgattak és azt találta mondani Lőrinc:

— Te János, üssük agyon ezt a vén remetét, van ennek talán sok elrejtett kincse.

Feleli János:

— Mit beszélsz, láttad, hogy Isten szegénye, és csak jobban élne, mint most. No, tehát hagyjuk abba.

Következendő nap, amidőn kötelességükről együtt hazajöttek, hát az asztalon csak két cipó volt, akkor azt mondja a remete:

— Valamelyitek nekem rosszat kívánt, ezért a házamtól mindjárt távozzatok, és haljon meg olyan halállal, minőt énnekem akart tenni.

Ezzel útnak vettek sátorfájokat, és az erdőkön bujdostak, mint a rossz cigányok. Akkor egy éjszaka nagy tüzet látnak, odamentek, s lám haramiák voltak, huszonnégyen. Hát odaköszönnek, kérdezik, kik légyenek.

— Olyanok vagyunk, mint tik.

Erre a haramiabasa odavet egy aranyat, és János felvette. Lőrinc eleibe is odavetett, aki ezt fel nem vette. Ezen a basa megharagudott, és mindjárt nyársra húzatta, mint valami kis malacot, és megsüttette őt, és így maga maradt János. Hát egy időbe, mikor őt vigyázóhelyre küldötték, arra a falunak az útjára talált menni, amerre legközelebbi faluból malomba búzával és egymással jártak. Azon egy szegény ember vitt egy kocsin hat zsák búzát, melyet János tőle elvett, és magok lakóhelyekre vitt. Ezen első cselekedetin nagyon megörültek a haramiák, és megint visszament valami szín alatt, és felállt a paraszt kocsijára. Bementek együtt a faluba, és onnan a város bírójához egy közelebbi városba mentek. János a károkat megösmerte, és kérte őket, hogy ma tíz órakor este sok emberrel jöjjenek oda, és fogják őket meg, amit a bíró uram meg is cselekedett. De mindazonáltal jegyokul azt hagyta nekik, hogy

— Engemet arról megismerhettek, hogy az én kalapom keresztbe fog lenni.

Azzal a János visszament, és vacsoráztak együtt. Kevés idő múlva a sok emberek körülfozták az elárult haramiákat, és egyenként megkötözték őket. Csak éppen a basa maradt együtt Jánossal, kibe minden bizodalma és reménysége volt. De éppen megcsalatkozott, mivel amidőn leült, ez hátrataszította őt, és erősen megsebezte. Akkoron azt is megkötözték, és feltették a kocsira mind, mint valamely mangalica disznót. De mégiscsak arra kérte Jánost, hogy ne azon halállal mulassza ki a világból, mint ő a barátját, Lőrincet. De midőn a legelső városba bevitték, mindenekre a legerősebb szentencia szállott, és a kövér haramiabasát megsütötték, mint ő a János barátját. Kinek volt itt nagyobb becsületi, mint Jánosnak? Szerették is őtet méltán, s ezen tett érdemiért a király a gyermekek mellé udvarmesternek tétette. Több időnek elfolyása után, minthogy János jól viselte magát, és jámbor életű volt, különben szép gyermek is volt, és tudományokkal is bővelkedett, az egész udvar őt kedvelte. De ami még több, az ő kellemetessége miatt a király leánya belészeretett, amit idővel atyjának megjelentett azzal a kéréssel, hogy engedné meg, hogy János őtet feleségül vehesse. Ezen a császár, azaz a király megörült, és meg is engedte neki a kérését, és tudtára adta Jánosnak ezen édes érzeményt, aki örömben majd meghalt. És egynéhány napnak elfolyása után megházasodtak, és nagy mulatságot tartottak, és sok esztendő éltek szerencsésen, és többé János

nem is kíváncsozott hazájába menni, és itt mint uralkodó király meghalt. Aki el nem hiszi, menjen, és kérdezze meg az agyonütött vak óriástól.

A HÁROM FIÚ MEG AZ ÓRIÁS

Egy jómódú ember élt valahol, annak három ügyes fia. Mikor a legkisebbik elérte a húsz évet, az apjuk hozzászólott mind a háromhoz:

— Fiúk, ide hallgassatok, én gondolkoztam, nektek jó volna megnősülni. Mert még mind a három nőtlen volt.

Akadts is ám lány a faluban, kettő-három is elment volna egyhez, de azért hárman csak hármat vettek. (Elíg az!) De a fiatalembereknek volt egy erősen nagy szeszélyek, annyira szerették a vadászatot, mindennap kikóboroltak az erdőbe, még éjszakára is ott maradtak többször, de a fiatal asszonyoknak nem tetszett, hogy a férjüket éjszakára is kinn maradnak. Egy éjszaka, mikor a férfiak nem voltak odahaza, a három menyecske összebeszél:

— Lopjuk ki a tarisznyájukból a kovát, acélt és a taplót, akkor majd nem tudnak tüzet rakni, és haza fognak jönni. Mert mit ír nekünk a fírjhezmenetel, ha nincsenek itthon az emberek egy ijjel se.

Úgy is tettek az asszonyok, amint megbeszítették, ellopták a kovát, acélt és a taplót. Elment a három fiatalember, de estére olyan messzire mentek, hogy egy nagy rengeteg erdő kellős közepébe írtek. A nap hanyatlott, a szürkület béállott, rőzsét, gallyat szedtek, hogy tüzet gyűjtsanak. Mikor keresik a tűzszerszámot, nem találja egyik se a tarisznyájában. Kezdek vélekedni, hogy huva lett. Abban állapotok meg, hátha futás közben kicsúszott a tarisznyából. No, de most mitévők legyenek? Sötét van, tűz nincs! Azt határozták, a legnagyobbik fiú, mivel ő az idősebbik, másszon föl a legmagosabb fának a tetejére, nízzen szíjjel. Ha valahol tüzet látna a láthatáron, onnan hoznának egy kis szenet, és űk is tüzet raknának.

Föl is mászott a nagyobbik fiú, látott is ám tüzet. Ahogy leszállott a fáról, elindult abban az irányban, ahol vélte a tüzet. Mikor a tűz közelébe írt, szeme-szája tátva maradt. Nízük meg mi is, min csodálkozik. Egy nagy óriás ember fekszik a tűz körül. Ahogy körbe vette a tüzet, a fejét a lábához tette, a tűz éppen a közepin ígett. (Az volt a fiú!) A fiatalember lesi, hogyan tudna egy darab tüzes fát ellopni. Éppen, mikor ráteszi a kezét egy tüzes fára, az óriás kinyújtja a kezét, megfogja a fiatalembert.

— Nagyon jó, hogy idejöttél. Jó lesz holnap frustokra!

Meg is kötötte egy fához. (Itt baj van!) A másik kettő várja vissza a fáklyát. Mikor megunták várni, a közbülső is felmászott a fára. Ű is meglátja a tüzet, leszáll, mondja az öccsinek:

— Lehet, hogy bátyám eltévedt, nem jó irányba ment. Menyek, én hamarébb hozok tüzet, mint ű.

El is szaladt, meg is találta a tüzet. Ippen mikor odaért, ű is meglátta a nagy óriást. Kezdi kerülni, hogy hogy vehessen egy darab fát, de azt is nízte, hogy tüzes legyen. Ippen, amikor felkap egyet, az óriás űtet is megfogta:

— Ahá, tolvaj, jó lesz holnap ebédre.

Az öccsük várja, hogy nem júnek a bátyjai, de hiába, egyik sem érkezik. Gondolta, hátha mind a kettő eltévesztette az irányt. Ű is felmászott arra a magos fára, meglátta a tüzet, leszállott. Annyira sietett, egy jó félóra alatt odaírt. Ű is csak megtalálta a nagy óriást, gondolta, ű viszen most tüzet, mire a bátyjai visszakerülnek, akkorára ű már tüzet rak. Az ám, mikor ű is egy tüzes fát elkapott, az óriás űtet is megfogta. (Na, szegény fiúk!)

— Így ni, te jó lesz holnap vacsorára!

De az óriás meggondolkozott, odaültette mind a három embert a tűz mellé:

— Tudjátok mit — mondta nekik az óriás —, ha tudtok olyan mesét mondani, ami sohase volt, sohase is lesz, és én is azt mondom, hogy nem igaz, akkor szabadon engedlek benneteket.

Először mondott az idősebbik, azután a közbülső, de az óriás mindegyikre csak azt mondta:

— Lehetett igaz!

Mikor űk elvégezték, kezdte a kisebbik:

— Ide hallgass, te óriás, mikor az én apám akart nőszülni, engem elküldött a malomba.

Mondja az óriás:

— Lehetett igaz!

— Te óriás, én még a világon se vóltam!

— Az lehetett igaz!

— Béfogtam nígy ökröt, nígy zsákot tettem a szekírre, de olyan mocsárba kerültem, a nígy ökör nem bírta a szekeret.

- Az is lehetett igaz! — mondja az óriás.
- Igen, de te tudod, mit csináltam? Kifogtam a nígy ökröt, levettem a nígy zsákot, az ökröt felraktam a szekírrre, a zsákot befogtam a járomba, egyet suhintottam, kettőt pattintottam, a zsákok kihúzták a szekeret.
- Az lehetett igaz — megint mondja az óriás.
- Mikor a malomba írtem, a malom nem volt otthun, csak a molnár. Kérdeztem: hol a malom? Azt mondja: elment eprészni. Levettem a baltát a szekírről, kimentem az erdőbe, megkerestem a malmot. Nem akart haza menni, s tudod mit csináltam?
- Mit? — kérdi az óriás.
- Azt. Akkora eprek voltak, hogy a baltámmal nígybe hasítottam, avval kezdtem hajigálni a malmot (Jaj, hogy nincsen egy fél itt is!), s nagy nehezen haza hajtottam. El is kezdett a molnár örölni. Nekem az jutott az eszembe, jó volna a vízparton récetójást szedni. Ki is mentem, míg a molnár öröl, szedek tojást, jó lesz a lakadalomhoz tésztát gyúrni. Találtam is én tojást, a kalapomat mind egyre teliszedtem, de mihelyt félrefordultam, a tojás nem volt sehoh.
- Én elhiszem — mondja az óriás —, az is lehetett igaz!
- Igen, de óriás, meglestem a tolvajt. Egy nagy farkas belédugta a fejét a kalapomba, úgy ette meg a tojást. Én nagy mérgesen nekiszaladtam, belényúltam a s...be, s tudod, te óriás, mit éreztem?
- Mit? — kérdi az óriás.
- Azt, hogy a te apád fazekas volt.
- Hazudsz, gazember, az nem igaz, az én apám sohase volt fazekas!
- Nahát, te óriás, ha az apád nem volt fazekas, akkor minket bocsáss haza. El is bocsátotta őket, hazamentek, többet vadászni sohase mentek. Víge.

TRÉFÁS MESÉK 227—339

A BÖLCS GALAGONYÁSIÁK

A galagonyásiaknak használatlanul hevert egy darab földjük. Megkérdezték a papjukat: mivel vessék be. A pap azt tanácsolta nekik, hogy vessenek bele sót. A kupaktanács nyomban megszavazta a sóvételt, s a sót aztán apróra törve el is vetették. Egyszer csak azt vették észre, hogy a

só gyönyörűen kikelt, s hogy megpróbálják, a bölcs előljárók meztláb gázoltak benne. Persze, a fiatal csalán erősen csípte lábszáraikat.

— Nagyon jó, kitűnő sótermésünk lesz — állíták ők.

De a falu legénysége ott pajzánkodva a só, vagyis a csalán körül, egyszer azt a merészséget követték el, hogy beledobták a bíró fiának a kalapját. Hogyan kerül ez ki onnan, tanácskodának ők, hogy senki le ne tiporja a vetést? A nagyeszű bíró végre kisütötte, hogy ő befogja a négy ökrét, belemegy, és szigonnyal húzza ki a kalapot. Így történt. Hogy pedig a legénység ott többé kárt és bajt ne okozzon, csöszt fogadtak, csak hogy ennek sem volt szabad belemásznia, mert kárt okozna, tehát négy ember hordta körül saraglyán. A só azonban mégsem érhetett meg, mert megették még zölden a szamarak, de nem a falu, hanem a csösz szamarai.

MÉTT NINCS A CIGÁNNAK BÚZÁJA?

Mikor az embörök a földön legelőbbször megosztottak, a cigánnak es éppeng úgy jutott volt föld, mint a magyarnak. Ősszel bevette szépön ő es búzával, mint a magyar. Tavasszal az üdő kedvezött, s szépön megnőtt a vetés. Már aratásfelé járt az üdő, s abba helybe hát egyszer csak nagy szél kereködik, s ráncigálni kezdi erre-arra a félig ért gabonát. Meglátta ezt a cigán, azt gondolta, most a szél mind egy szálig elviszi a búzáját. Elkezdött jajgatni-bőgni, hogy mit csináljon, hova legyen, hogy a széltől megmentse a derága jó gabonáját. A nagy búcsálódásban egyszer csak egyet gondol, kapja a csépöt, a feleségének s a fiának is ad egyet-egyét a kezibe, s harmadmagával nekiáll, s istenigazába leagyalja a sok tenger gabonát a földre, nehogy a szél elvigye. A szél nem vitte el, de azért nem maradt neki semmi belőle. Többször neki sem fogott, hogy vessön, met nem is lett volna mit. A földjit is eladta a magyarnak, s azóta nincsen a cigánnak se búzája, se földje.

MÉTT NINCSEN A CIGÁNNAK SE KECSKÉJE, SE JUHJA?

A cigánnak volt egy magyar komája. Ennek igen-igen sok kecskéje volt. Egyszer tavasz felé, mikor a sok kecskolló elig fért az aklába, azt mondja a magyar a cigánnak: — Te koma, adok én neköd egy kecskollót, neveld fel, szaporítsd meg, hadd legyen a te házadnál es té s túró!

— Biz a jó lesz, lelkem komám, csak én azt csem tom, mit adjak enni, mivel él a kecske — felelte a cigán.

— Megél a fával es (értette az élőfa gallyakat) míg kitavaszkodik egészen, azután pedig csapd a csordába, s ne legyen több bajod véle.

Megörvendött a cigán, hogy de könnyű a kecskét eltartani, elvitte haza a kecskollót; az udvarán volt egy nagy-nagy csutak, miből ülötökét akart csenálni, ahhoz megkötötte, hogy egyék belőlle annyit, mennyi eppeg beléfér. A szegén kecskolló a csutak mellett harmadnapra megdöglött étlen.

Osztán csakhamar esszetanátkozik a cigány a magyar komájával.

— Hát mit csenál a kecske? — kérdi tőle a magyar.

— Nem csenál az immán semmit — mondja neki a cigán bús képpel.

— Hogyne csenálna?

— Nem az, haragszik reám az Isten, s elvette.

— Bizonyosan nem adtál enni, koma.

— Dehogynem, akkora csutakhoz köttem hezza, hogy hat esztendeig is megérte volna véle.

— Azt elég bolondul tetted, a bokrok közti kellett volna csapnod a kertbe, hogy azokról rágja a vékony ágakat. Látom, a kecske nem neköd való, adok helyötte egy báránt, annak adhatsz pujiszkát, kenyeret vagy füvet s szénát, akármelyiköt szereti.

Elvitte haza a cigán a bárányt, de szénája nem volt, s csak kenyeret s effélét adogattak neki. Evvel úgy magára kapatta a cigán, hogy akarhova ment, mindétig a sorkába volt a bárán, es úgy késérte mindenütt, mint egy kicsi kutya. Egyszer a cigán elment az erdőre szenet égetni. A báránka oda es elkésérte, s míg ő a fával dolgozott, addig a bárán legölgetött a jó fűben. Estére kelve, a cigán tüzet tett, s lefeküdt melléje; a bárán es le véle szemközt, s ott elkezdött kérőzni. A cigán ezt nézte egy darabig, de mikor látta, semmit sem veszen a szájába, s mégés örökösen rág valamit, azt gondolta, hogy őt széjjel akarja tépni, s azért feni a fogát. Met hátha nem es az ő báránya az, hátha valami fenevad jött helyette ide. Elig gondolta ezt meg, alló neki, felszökött, s futni kezdött ijedtiben hazafelé. A bárán es utána. Mikor látta a cigán, hogy az es fut utána, szentül hitte, hogy baj van, s még erősebben futott. Meg sem állott, mit otthon bé nem csaphatta maga után az ajtót. A bárány kirekedve a házból, bébujt a kicsi pajtába, ott lefeküdt, s kérődzött tovább.

Elpanaszolja a cigán az öreganyjának hogy milyen gonosz portéka lett az erdőn a báránból. Erre közösen elhatározták, hogy elpusztítsák azt a fenevadat.

Kieszölték, hogy az öregasszon bábúvik, s kihajtsa a pajtájából a fenevadat; a cigány pedég a nagy verővel odaáll az ajtó elejibe, s mikor az a fejit dugja ki, úgy fejbe üti, hogy megdöglik.

Úgy es lett, a vénasszony bábútt a pajtába, de csúf vót, s a setétben a bárán megijedt tőle, s elkezdött tapsogtatni az első lábával. Erre a vénasszony úgy megijedt, hogy egyszeribe visszafordult, s bútt kifelé, de a fia azt gondolta, a bárán jön, s mikor a fejit kidugta, úgy fejbe loccsintotta a nagy verővel, hogy egyszeribe szörnyet hótt. Mikor ezt a cigán észrevette, elment a komájához, nagy búson elpanaszolta a dolgot neki, s könyörgött, hogy szabadítsa meg őt attól a fenevadtól. A magyar megtette ezt a kedviétt, elhozta tőle a báránt, s azótától fogva nem es volt a cigánnak se kecskéje, se juhja.

A PALÓC ÉS A PUSKA

A domonkosi palóc, amint az országúton ballag, egy töltött puskát talál, s odakiált elmaradt társainak:

— Siess, komé, siess, ím nézd e, mezei durullyóra akadtónk. Fújjad csak, hogy szól, én meg majd billegtetem.

Az atyafi szót fogadott, szájába fogta a puskacsövet, a másik meg lecsappantotta a fegyver kakasát, arra a komé meg holtraváltan hanyattvágódott.

Odaszól ekkor a másik:

— Hé, komé, ne komógyiázz, hát kelj fő, oszt köpd ki a magját, ha a pofádba szaladt.

A KISSZIGETIEK

A kisszigetiek egyszer elmentek Zalaegerszegre, és ott panaszt tettek az uraknak, hogy nem terem a földjik. Az urak azt mondták nekik, hogy zsírozzák meg.

A bírú, mikor onnajt hazajött, megmondta a többieknek, hogy az urak mast megmondták, mit tegyenek a földjikkel, hogy teremgyenek.

A bírú azt mondta, hogy minden gazdának két kövir disznót le köll ölnyi, osztán annak a szalánnáját es zsírgyát a berana fogai közé tennyi, osztán négy lova ráfognyi a beranára, és a földön mindaddig húzogatnyi, míg a szalánna el nem vásik.

De mégse termett a föld, pejig egy állú hétig mindig hajtozák a luakat, míg a szalánna elváshatott.

Ezután megint fölment a bírú Egerszegre az urakhoz, elmondta nekik, hogy megszírozták a földet, és mégse termett. Erre azt mondták az urak, hogy majd kimennek hozzájuk, és megnézik a földet, hogy mit csináltak vele. Egy hét múlva biztosan megmennek, arra várhatják őket.

A bírú hazament, és azt mondta a falubelieknek, hogy össze köll szennyi a tejet, mert az urak kügyünnek, azután azokból nekik kávet köll csinálni. Erre a bírú csináltatott egy huszonhat akus kádat, azt aztán telehordták tejjel. Az öregbírú színje alá tettik a kádot, és oda köllött hordanyi a tejet.

Az urak egyszer csak megérkeztek, és megkérdezték a bírútul:

— Na, hát hogyan zsírozta meg kied a földet?

— Hát a berana fogai közti húzogattuk a szalánnát. Egy hétig húzogattuk, mégse terem.

— Hát azt a trágyát, amit a kendtek marhájo gyűjt, hova teszik?

— Micsoda terágya, hun van az?

— Hát ami a marhától való, hová raktják?

— Azt eltemetjük!

Erre azt mondták az urak, hogy ami trágyát összegyűjtenek, azt ganajlével öntözzék meg, és mikor megérett, azt vigyik ki a földre, szántsák alá, aztán az lesz a földnek a zsírgya.

Az egyik úr véletlenül kiment, és észrevette, hogy künn a bírúnál egy istentelen nagy kád tej van: utána kiment az öregbírú, később a három társukat is kilátták. Aki először kiment, a többieknek azt mondta:

— Böcsüllétek meg, nemnyit érhet ez a nagy kád tej?

Az öregbírú pejig, mikor ezt hallotta, belekapaszkodott a kádba, és szűrösen, bocskorosan bcleugrott a kádba, s nyakáig mutatva, odakiáltotta az uraknak:

— Eddig ér, uram, ni!

Az urak meglepődve látták, hogy mit csinál a bírú, és rászóltak:

— Te vén bolond, iszen nem azt kérdeztük, hogy meddig ér a tej, hanem hogy mennyit ér.

Az urak visszamentek Egerszegre, miután látták, hogy a kisszigetiekkal nem lehet semmit se csinálni.

A CIGÁNY, AKI MAGA ALATT VÁGTA A FÁT

Felmászott a cigány a fára, elment az erdőre. Vágja ott azt az ágat, akin állott. Hát az erdőpásztor ott hallotta, hogy ott vágja a fát az erdőn. Odanézett, hogy lássa, ki vág fát az erdőn, ki mér ott fát vágni. Látja, hogy a fa tetején egy cigány, ott vágja a fát.

— Mit csinálsz ott, te cigány?

— Vágom a fát.

— Leesel onnat.

Egyszer csak hupp, leesik a földre.

— No, te Isten vagy, hogy tudtad, hogy leesem — azt mondja az embernek a cigány.

Egy kis rongyos lúval volt, szekírral. Megrakta a szekert egy kis ággal, fával, mivel.

— Na — azt mondja —, ha Isten vagy, mondd meg, hogy mikor halok meg — a cigány mondta az embernek.

— Amikor hármat fingik a lovad.

Sár volt, mert esett az eső, mint most is és hó, eső, hajtotta volna a lovát, de elvágott a kerék, nem bírja a lú a szekeret. Fingik egyet a lú, de csak csapkodja. Közeledik osztán a csinált úthoz, azonban ott volt egy kis kaptató. Hogy kimegy a csinált útba, megcsapja a lovát. Elfingja magát a lú. Na, Istenem, már

még csak egy kell. Kikapja osztán mégis a kocsit oda a csinált útba a fával. Lefekszik a cigány oda a lú mellé, a szekír mellé, oda a csinált útba. Azírt feküdt le, hogy ne haljon meg fennállva, lefeküdve haljon meg, ne üssen meg magát. Jú egy motoros. Ott kürtöl, de a cigány fel se tartja a fejét, hogy álljon onnét félre az út közepiből. Hogy nem kótt fel a cigány, megállott a motor, nem hajtott rá a lúra, szekírrre, cigányra.

— Kelj fel onnét, te cigány!

— Ne beszéljen a hótt emberrel — azt mondta.

— Híj, hát hótt ember, aki beszél?

Van a motorosnak egy jó pálcája, ráüt a cigányra. Az se veszi tréfára a dolgot, félreugrik. Volt ott kújjel egy boglya. Akkor is mind esett az eső.

Elfut a cigány a boglya mellé, belédugja a fejit a boglyába, hogy ne ázzík.

— Na — azt mondja —, belédugtam a boglyába a fejem, nem bánom már, ha az istennyila megüti is a seggemet.

Hát túl a boglya mellett megint volt egy más ember, másfelül. Az nekifordul, s a cigány seggire egy pálcával ott jól rácsap, ahogy csak tudott.

— Na, már Istenem, hát nem azért mondtam, hogy olyan hamar megfogadd.

A cigány is kikapá a boglyából a fejit, elment haza a kis fával, lovával, kocsijával. Ha a fejit ki nem húzta volna a boglyából, még most is ott volna. Nnna!

MEGITATJÁK A FICFÁT

Tudjátok, még régen, volt egy nagy görbe ficfa, Csenger meg Tótfalu közt a Szamos parton. Olyan nagyon görbe volt, hogy teljesen már egy araszra volt már csak a hegye a Szamostól, a víztől, annyira meg volt hajolva.

Hát ott jönnek, mennek az emberek, de senkinek sem jutott eszébe, hogy ez a fa alighanem szomjas, azért van így lehajolva, de nem ér odáig, hát kínjában már ki van rügyezve, jó volna megitatni.

Egyszer arra megy egy szegény ember, azt mondja
— Hej, de szomjas lehet ez a ficfa.

Visszamegy Csengerbe, a faluba, mondja a bírónak, hogy szedjen össze még úhozzá, a bíró meg úhozzá, nyolc embert még úrajtuk kívül, hogy legyenek tízen, aztán menjenek el, vágják ki a fát, döntsék bele a Szamosba, míg jól teleissza magát, aztán majd visszaállítják.

Hát kimegy tíz ember a bíró kíséretében, nekifognak, lefűrészelik a nagy fát, belezuhan a vízbe, hát hogy már ki volt száradva, odvas volt, szuvas volt, hát issza befelé jól a vizet. Azt mondja az egyik, az amelyik indítványozta az itatást:

— Látja, tekintetes bíró úr, meg emberek, látjátok, mennyire iszik, szegény, nagyon szomjas lehet már.

— Na, hadd legyen itt vagy egy hétig, majd kivesszük, menjünk most már haza.

Azt mondja a bíró:

— De előbb számoljuk meg, nem húzta-e bele valamelyikünket a vízbe ez a

nagy fa, hogy megvagyunk-e mind a tízen?

Akkor elkezd számolni, mikor kilencig elszámolt, ű magát sohasem számolja. Megszámolta vagy ötször, de mindig csak kilenc! A fejéhez kapja a két kezét, oszt elkezd nézni az égre, oszt ordít magában, hogy:

— Jaj, egy embert elvitt a víz! Jaj, mi lesz velem, mikor én felelős vagyok mind a tízért! Nahát, most már én sem megyek haza, mert hát oda az ember.

Hát még őrajta kívül még nyolc megint megszámlolja, de az is csak kilencet talál. Már az is azt javasolja, hogy ő sem megy haza többet, mert ő a felelős, az ember, ő indítványozta, hogy itassák meg a fát. Majd mikor az az egy, a tizedik, aki még nem számolta, nekifog, azt mondja:

— Tudjátok mit, itt simítsuk le az agyagot simára, jó lágyra, oszt hasaljunk neki, vágjuk bele az orrunkat mind a tízen, vagy mind ahányan itt vagyunk, oszt megszámljuk, hány lyuk van.

Úgy is tettek. Mikor lehasáltak, jól belevágták az orrukat a földbe. Megszámolják, hát tíz van. Hő! Elkezdenek a plafonig ugrálni:

— Megvan, megvan mind a tíz, megvan mind a tíz!

Ezzel elmentek haza, még most is otthon vannak, ha meg nem haltak.

A MADARÁSZÓ RÁTÓTIÁK

Egyszer a rátótiak elmentek az erdőre madarászni. Vittek egy hosszú létrát, és azt mindig keresztbe vitték az erdőben. Ami fa eléje került, azt levágták. Közben megláttak egy gyíkot, amint az csúszott a bokrok között, akkor mondja az egyik, hogy ők is úgy vigyék, mint az csúszik. Azután hosszában vitték a létrát ők is. Közben találtak egy odút a fa oldalán, látták is, amint belebújt egy cifra harkály. Mind térdre estek, imádkoztak, mert azt mondták, hogy az az ő cifra Jézusuk. Nahát, most ki megy föl a fára? Egy legényke föl is mászott, belenyúlt a lyukba, a keze meg bennszorult. A harkály meg elkezdte a kezét csipkedni. Kért, könyörgött a cifra Jézushoz, hogy ne bántsa, de azért az csak csipkedte a kezét. Az pedig már ott utóbb sikoltzott, kirúgta a lába alól a létrát, és kezénél fogva lógott a fa oldalán. A többiek alant, nemhogy a létrát támasztották volna föl, hanem elkezdtek dobálni fejszével, baltával, hogy a kezét melyik tudja megdobni. Végül is az egyik legénynek sikerült is baltájával úgy eltalálni a fán lógónak kezeszárát, hogy az azt elfogta, s ő maga pedig lezuhant a földre. A cifra

harkály pedig kibújt az odúból, és elrepült. A madarászok sokáig néztek utána, imádkoztak. Ha a cifra harkály el nem repült volna, a rátótiaknak egy cifra Jézussal több volna.

A KÚTÁSÓK

Egy faluba kutat ástak. Sok föld kijött a gödörből, oszt csak a lábik alatt volt, oszt nem tudták hová tönni. Összenéztek az embörök, oszt azt kérdözték egymástól, hová tögyék már a sok földet. Hát egyszer mégiscsak kitalálták, hogy ásnak másik lukat, abba hányik bele a földet. Ásták a kútat is mög a másik lukat is, de már nem tudták a földet hová hordani. Egyszer azt mondi valaki: — Mérjük már mög, millen mél lösz az új kút! Mert azt is köll tunni.

Igazat adtak nekije, elhatározták azt is, hogy mögmérik a kutat. Gerendát fektettek a kút szájára, a gerendába mög belekapaszkodott a bíró, az utána gyüvő mög az ő lábába, az ezután gyüvő mög ennek a lábába. Mikor már ölegen voltak, hogy a kút mélségét mögmérgyék, a bírónak is nehéz volt azt a sok embört tartani. Azt mondi a többinek:

— Várjatok, hadd köpök a markomba!

Azért mondta, hogy jobban tudja tartani őket. De már köpött is. Akkor mindjárt csak — zsupsz! — egymás tetejébe estek. Csuda volt, hogy valakinek baja nem esött.

Azt mondi egyszer az egyik:

— No nem baj, ha kijövünk, majd egymás után fekszünk, Úgy is majd lemérjük, hogy millen mél a kút!

A CIBRE

Egyszer egy ember elment vendégségbe egy barátjához, s ott megkínálták cibrelevessel. Rettenetesen jólesett neki, s elhatározta, hogy ezután mindig cibret főzet a feleségével. Csak attól félt, hogy amíg hazaér, elfelejti, s nem tudja megmondani a finom leves nevét a feleségének. Éppen ezért hazafelé egész úton mondogatta magában:

— Cibre, cibre, cibre...

Egyszer egy hídra ért, s benézett a híd alá, hogy lássa, mekkora a víz. Abban a pillanatban elfelejtette a leves nevét. Gondolta, hogy beesett a vízbe, s ott kell megkeresnie, hogy újra eszébe jusson.

Amint ott keresgél a vízben, egyszer csak arra jön egy úr hatlovas hintóval. Megállott a hídon, és lekiáltott:

— Mit keressz ott, hé?

— Ha tudná, az úr is keresné — válaszolta az ember.

Az úrnak sem kellett egyéb! Azt gondolta, hogy ki tudja, milyen nagy kincset keres az az ember? Hamar lefutott, beállott térdig a sárba, s könyökig matatott benne.

Ott matattak vagy két órát, de nem találtak semmit. Az úr megunta, s mérges lett,:

— Én nem keresem többet, még ha a Dárius kincse is! Úgy összetapostuk ezt a sárt, hogy olyan mint a cibre.

— Ez az! Megtalálta! — kiáltotta az ember.

Megköszönte, s azzal indult boldogan haza.

Az urat pedig kicsi híja, hogy meg nem ütötte a guta.

A HÓLYAGOS APRÓ

Egy faluba ment bé egy szőlősszeker. Hullatta a szekerről a szőlőt. Mentek a falusiak takarni. Mikor megkerülték a szekeret, látták a sok szőlőt, milyen szép fehér színű, s azt hitték, hogy hólyagos apró. Mennek bé a faluba s szaladtak vissza, s jelentették a bírónak, hogy mind az összes népet parancsolja ki, mert a hólyagos apró ér bé a faluba mindjárt. Akkor szaladt az összes falusi nép, villával és kapával, fával, gereblyével. Kezdték ütni, szúrni a szőlőt, hogy térítsék meg, ne menjen bé a faluba. Akkor a leve mindenkiel szembesprickolt. Ekkor tanácskoztak, hogy most mit csináljanak, hogy most rajtragad a hólyagos apró. A bíró kitalálta, hogy van egy nagy folyó, oda belé kellene szökni. Belé es szöktek, hogy lemosódjon rólok, de még most es mossák. Ez pedig akkor történt mikor én kétszázötven éves asszony voltam.

HOGYAN MÁSZTAK ÁT A KÉMÉNY ÁRNYÉKÁN A SZENTLŐRINCIEK?

Szentlőrincön egyszer a főbíró, a bíró mög az eljáró késő este möntek haza. Valahun boroztak, onnend siettek volna hazafelé. Egyszer csak mögálltak mind a hárman. Előttük volt az úton körösztben egy kémény árnyéka, de űk azt hitték, hogy valami árok. A főbíró csak nekiszalad,

átugri az árkot, oszt mondi a bírónak, hogy ugorjon csak utána. A bíró azt mondi, hogy ű mán nem ollan fiatal embör, neki mán az ugrás nem való, inkább átmászik az árkon. Úgy is tött. Az eljáró azt mondta, hogy ű se ugrik, se nem mászik, ű majd mögkerüli. De a kémény árnyéka az úton egészen köröszkülért, nem tudta mögkerülni. Ű is csak átmászott. Mikor már mind a hárman együtt voltak, mondogatták egymásnak, hogy:

— Hál' Istennek, csakhogy azon az árkon átjöttünk!

A HÁROM SZÉKELY ÉS A PÜSPÖK

A székeleyeknek volt valami kérések a püspökhöz, és hogy jobban sikerüljön a kérések, azt mondták, hogy a levelet vigyék el űk személyesen, és még vigyenek egy víka rákot ajándíkba. A rákot beletették egy zsákba, s a levélbe is beleírták: hogy egy víka rákot kap ajándíkba.

Elindultak hárman, vitték a rákot is egy zsákban. Mikor egy patakhoz írkeznak, leültek, hogy pihenjenek, és egyenek. A rák az ollóját kidugta a zsákból. Azt mondja az egyik ember:

— Te komé, a rák ehetnék.

Kikötötték a zsák száját, s kiöntötték a rákot a patakba, hogy egyik. Mikor indultak volna el, keresik a rákot, de nem kaptak egyet se. Azt mondja az egyik ember:

— Te komé, hát sohase keressük a patakba, itt van a levélben ippen egy víka.

Azt mondja a másik:

— Igazad van, komé.

S mentek a püspökhöz hárman. Azt mondja az egyik:

— Én ügyesebb vagyok, mint ti. Én megyek elől, én köszönök a püspöknek, a másik a feleséginek, a harmadik pedig az egész házanépének.

Mikor kinyitják az ajtót, amék elől volt, a bocskorszíja le volt oldva. A másik rálípett, hasra bukott. Lebuktak mind a hárman. A legelső alól elkiáltja magát:

— Co fel, b....m!

Azt mondja a második:

— Én a méltóságos püspöknél.

Azt mondja a harmadik:

— Én az egész házanépit.

Onnét felkelnek, odaadják a levelet a püspöknek. Olvassa a püspök a levelet, azt mondja a püspök:

— Halló emberek, itt még van egy víka rák is. Azt mondja a másik:

— Ugyi mondtam, komé, hogy ne keressük a patakban, mert itt van a levélben.

A RÁTÓTI CSIKÓTOJÁS

A rátóti csósz egyszer a mezőn egy hamvas úritököt talált.

— Tyú, fékom adta-teremtette, hát ez már megint mi?

Fölvette, megtapogatta, megszagolta, de a maga fejétől mégse tudta kitalálni, hogy mi. Bevitte hát a faluházára, ahun éppen együtt volt a kupaktanács. Mikor a csósz a tököt letette, az éltes elöljáró urak is mind elszörnyűlködtek.

— Sok időt megértem, de ilyen istenteremtmenyét még nem láttam világéletemben.

— No, én is sok mindenben keresztülmentem, de ilyent még én sem ettem életemben.

— Hát iszen, ami azt illeti, én se vagyok már mai gyerek, hanem azért a fene jobban tudja ám, hogy mi a csoda lehet ez.

Itt aztán a bíró is beleszólt:

— Hát, atyafiak, ez — miként a formája is mutatja — semmi, de semmi más nem lehet, csak tojás.

— Persze hogy tojás! Mert mi a durrogó ménkű is lehetne, ha nem tojás.

Ezt aztán a csósz is erősítette avval, hogy egészen meleg volt, mikor tarisznyájába tette. A bíró nemhiába volt okos ember, mert most még azt is tudni akarta, hogy a tojás micsoda tojás. Az öreg elöljárók gyíksárkányra meg lúdvércre gondoltak, de a bíró inkább a csószre hallgatott, aki olyaténképpen beszélt, hogy akkoriban egy idegen csikó csatangolt a határban. Erre aztán az elöljárók is rázendítették.

— Úgy van! Ez az idegen csikó tojta. Mert mi az isten csodája is tojhatott volna nekünk ekkorát?

— No, ha eddig már szerencsésen eljutottunk — szólott a bíró —, még csak azt mondják meg, atyafiak, mitévők legyünk?

— Kiköltetjük!

— Ki ám, de mivel? A mi lovaink nem tojnak, tehátlan tehát nem is költenek.

Ámbátor mindenki törte a sütnivalóját, mégiscsak a bírónak támadt jó gondolata.

— Tudják mit, atyafiak? Amihez nincsen elegendő esze a rátóti lónak, van a rátóti tanácsnak. Én amondó vagyok: hogy a drágalátos tojást költsük ki magunk.

Nagy szó volt biz ez, de azért bólintottak rá valamenynyien. Jó példának okáért először a bíró ülte meg, aztán ülték a többiek rendben, amint következett.

Bizony még ma is ülne rajta valaki, ha a szomszéd falukban rebesgetni nem kezdték volna, hogy a rátóti kupaktanácsra rázápult a csikótojás. Erre aztán az előljárók is zúgolódni kezdtek, hogy ők biz nem ülik tovább senki lova tojását.

A bíró nagyon elszomorodott, mert szentül meg volt győződve, hogy a kis csikó már mozog. Az előljárók meg váltig azt állították, hogy a tojásnak már szaga van. Végtére is megállapodtak hát abban, hogy a záptojást kiviszik a határra, s onnan egy dombról a felé a falu felé gurítják, amelyik a rátóti tanács kiszólásában leginkább serénykedett.

Most aztán az egész Rátót kiállt annak a csodájára, hogy csúffá lesz téve a rossz nyelvű szomszéd falu. Mikor az orrukat már valamennyien befogták, a bíró gurítani kezdte a csikótojást. A tojás gurult, gurult, s a domb alján belegurult egy gelegenyebokorba. Ott rapityánként törött, a bokorból pedig ugyanakkor kiugrott egy piciny nyúl. Egész Rátót elkiáltotta magát:

— No, a piciny csikó! Fut a piciny csikó! Utána, emberek!

A sok nép utána eredt. A dombon csak a bíró maradt, és ott szomorúan mormogta magában: „Nem megmondtam, hogy a csikó már mozog. Hej, mért is nem ültük hát türelemmel még egy-két nap azt az istenadta csikótojást!”

GYERMEKKÖLTÉS

A tatárjárás ideje előtt a Táttra-högység tövibe létezött egy Zengő nevű község, de a tatárjárás alatt ez a község elpusztult, ma nincsen nyoma. A Zengő község szélében olyan tanyaformába lakott egy házaspár. Itt az egész

község juhjószágokat tenyésztött. Az a házaspár mindig sopánkodott, hogy csak egy gyerök volna, csak egy gyerököt adna az Isten! Családtalanok voltak.

Hát egy napon egy kiszolgált katona jött hozzájuk éjjeli szállást kérni. Kapott éjjeli szállást, vacsorát is. Beszélgetésbe jöttek, de a többi beszéd közt a panasz is előjött. Sóhajtozott az asszony is, sóhajtozott az embör is, hogy nincs gyerök, csak egy gyerök volna! Csak egy gyerököt adna az Isten! Itt a kiszolgált katona látta, hogy kivel van dolga, fölhasználta a dolgot egy kis cselfogással, azt mondja a gazdának a kiszolgált katona:

— Üm, gazduram, ezön legkönnyebb segíteni! Gyerököt legkönnyebb szörözni!

Hát olyan kukoricatörés táján volt az idő, a katona szétnézött, látott az udvarban egy nagy rakás tököt. Egyet kiszömölt, egy fehéret, nagyot, azt mondja:

— Ölelje mög azt a nagy tököt, gazduram, aztán vigye föl a högyoldalba, helyözze el, üljön rajta tíz, tizenkét vagy tizenöt napig, majd möglátja, hogy milyen szép gyerök fejlődik belőle!

Az asszony mögörült a katona tanácsának, biztatta az embört:

— Jó lesz hé, apjuk, fogadják kend szót, mert a katona uram jobban tudja, mint münk!

Az embör az asszony biztatására mög a katona biztatására mögölelte a nagy tököt, fölvitte a högyoldalba, osztán ráült. Itt a katona ráparancsolt az embörre, hogy önnivalót mög innivalót vigyon öleget! Addig le ne jöjjön, míg a gyerök ki nem fejlődik! Tehát élelömmel mönt föl. Az embör ülte a tököt, no csak hadd ülje. A katona, hogy maga maradt, gazdálkodott, süttetett-főzetett, mint a katona szokta, az asszony pedig készséggel kiszolgált, mulattak, az embör mög ülte a tököt. Így telt az üdö, elmúlt már nyolc-tíz nap, a katona észhöz kapott, hogy az embör mán ráun a tökön ülni, majd haza is jöhet, amit tudott, az asszonytól kérögetött úgy, hogy a prótszak mög volt mán tömve, odább állott. Az embör mög csak ülte a tököt. Azon a tájon juhász legeltetött, egy számárcsikó elmaradt a falkától, nem messze az embörhöz, ahol a tököt ülte, lefeküdt, elszöndörödött. Az embör is kezdte unni az ülést a tökön, fészkelődött. Ahogy fészkelődött, valahogy a tök kiugrott alula. Gurult a tök lefelé a högyről, a számárcsikó mögijedt a töknek a gurulósától, fölugrott, szaladásnak vötte a dolgot. Az

embör möglátta, hogy fölugrott a szamárcsikó, oszt szalad, torka szakadtából elkezdött kiabálni:

— Mögállj, kedves fiam, én vagyok a te apád! Mögállj, kedves fiam, én vagyok a te apád! Kedves fiam, huva szaladsz?

Mindön erejéből szaladt a szamárcsikó után, mög kiabált:

— Mögállj, kedves fiam!

Nagy üzés-zavarás után nagy kinnal mögfogta a szamárcsikót, ölelte-csókolta:

— Gyere, kedves fiam, én vagyok a te apád!

Az asszony mög a tanya udvarában nézte, hogy az apjuk zavari a gyerököt, a kezit csapkodta, hogy van már gyerök. Avval volt, hogy a gyerök mögszaladt. Nagy huzavona után hazavezette:

— No, asszony, van mán gyerök, de még ilyen vadat nem láttam.

— Csakhogy mögött kend! — mondja az asszony.

De másrésről föltűnt az asszonynak, hogy nagyon hosszú füle van a gyeröknek:

— Hé apjuk, nagyon hosszú füle van ennek a gyeröknek! — mondja az asszony.

— Ne törődjél avval, csakhogy van!

— De mégis nagyon formátlan!

— Avval se törődjél! Majd mögformálódik, ha nyől!

A TEMPLOMTOLÓK

Egy faluban a högyön volt a templom. De hogy az öregöknek nehéz volt oda fölgyutni, elhatározták, hogy letollik a völgybe. Hozzá is fogtak a letoláshoz. A nagy munkában a bíró is beállt segíteni. Arra az oldalra, amőre a templomot köllött tolni, földre vetötte a kabátját, oszt akkor a másik oldaláról nekifeküdt ű is a templom oldalának. Amég ottand nyomik a templomot, a másik oldalon mönt egy kódis, möglátta a kabátot, oszt el is vitte. Egyszer a bírónak eszibe gyutott, hogy mög kéne már nézni, arrébb mönt-e a templom. Odamögy, ahá a kabátját tötte, hát a kabátot már nem láti.

Visszaszalad.

— Halt! — azt mondi. — Elég! Már a kabátra toltátok!

AZ ÖZVEGYASSZONY MALACA

Mikor az ózdi gyárból a vasat Budapestre fuvarozták, a fuvarosok Domonkoson etettek. Egy özvegyasszony malaca odament a lóganajlásba turkálni, s a ló a malacot úgy megrúgta, hogy azonnal megdöglött. Elmegy az özvegyasszony panaszra a járásbíróhoz:

— Kérem alásan, én panaszra gyüttem volna.

— Hát mi a baj ?

— A derecskei ember lova agyonrúgta a malacomat.

— Aztán hogy történt?

— Hát biz az, kérem, úgy történt, mintha még én ló volnék, kied meg malac volna, oszt én meg egy nagy rakást ganajlanék, kied meg odagyünne, oszt turkálna benne, én meg megrúgnám, kied meg megdögölne.

MI A VICC?

Budapesten járt a sáta palóc. Odahaza a kocsmában összekerül a többiekkel, s borozgatás közben beszéli az élményeit, mit látott, mit hallott.

— Azt is megtanultam komám, hogy mi a vicc. Tudja, úgy volt a dolog, hogy bemenek egy vendégfogadóba, megebédelek, osztán rágyújtok egy fain szibarra. Odagyün a keller, oszt azt mondja nekem:

— Bácsi, tudja-e, mi a vicc?

— Nem én, keller úr.

— Hát nézze bácsi, én ide teszem a kezem la, az asztra. Így ni. Kied meg foasztalkodjék neki, oszt így vágjék rá olyat, ahogy csak bír.

— Á, keller úr, hátha osztég fáj.

— Ne gondolkodjék véli — mondja nekem a keller.

Avval nekifohaszoktalogok én, oszt ahogy bírok, odavágok az öklömvél. Hát a fene ott egye meg, nem az asztra üttem. Ez a vicc. Érti-e kied?

— Nem én.

— Így e, koma: én ide teszem, la, a kezem a képemre, kied meg foasztalkodjék csak neki, ahogy bír.

Azzal a palóc nekifohászokodik, s oda akar csapni az öklével a koma kezére, ez azonban hirtelen lekapja, s keze helyett az arcára csattan az ütés, úgyhogy a Pesten járt palócnak egyszerre három foga kiesett.

A KÉT KOMA FOGADÁSA

A tizennégybéli háborúban történt, hogy volt egy fiatal pár, aki úgy szerette egymást, olyan jó életet éltek, mint két gölice galamb. Volt annak az embernek egy jó pajtása, komája, de olyan jól voltak űk együtt, hogy egyik a másik nélkül soha egy pohár pálinkát se ittak meg. Elég, hogy kitört a háború, s elvitték az egyik embert, a más otthon maradt. Sírt a menyecske éjt s nap, nem ment az suva sem, sem bálba, sem lakadalomba, az mindig otthon volt, gyászolta az urát. A másik komájának a felesége megholt a háború alatt, ögyvez maradt.

Nahát, amikor esztendeje volt, hogy megholt a komaasszony, akkor hazajött ennek a menyecskének es az ura. Jaj, de ott volt ám öröm, mikor meglátták egymást. Panaszkodott, hogy milyen helyt ült, hogy suva se ment, heába hívták, met nagyon sajnálta az urát, hogy ő nem akart multságba menni, csak az egy templomba ment, s akkor es mindig érte imádkozott. Szerette es ám az ura, örvendett neki, met sok asszonynak ment a búze, hogy rosszul viselkedett a háború alatt. De az ő asszonyára senki nem tudott rosszat mondani, csak dicsérték, hogy milyen hűségesen megtartotta a tisztességit. Hát bizony, az ember mindig dicsérte, akárhova ment, mindenütt a feleségit hozta elő, hogy milyen becsületes asszonya van neki, hogy a más asszonyoknak elment a hírik, még a harctéren es, hogy milyen rosszul viselkednek, hogy kirúgtak a hámbul, de az ő asszonya becsületit megtartotta.

Egyszer elmentek űk a templomba a komájával. Nagyon vallásos ember volt, mindennap elment a misére. Visszajönnek a templomból, s azt mondja neki a komája:

— Menjünk bé a kocsmába pohározni — azt mondja ez a fiatal ember —, menjünk, komám, hál' istennek van miből vegyek, ingem se ront meg.

Be es mentek a kocsmába, mindjárt parancsoltak italt, két poharat. Ott köszöngetik egyik a másikat, beszélgetnek.

Egyszer azt mondja ez a fiatal ember:

— Az Isten éltesse, komám, de még az én asszonyom es, beléteszem őt es, nincsen itt szegény, hogy az Úristen éltesse, mert az egy tisztességes asszony.

Azt mondja a komája neki:

— Ne higgyen olyan erőst az asszonynak, komámuram, mert az asszonynak nem jó hinni.

— Nem lehet hinni, akinek nem lehet, de az enyémnek lehet.

- Hát komám, ne higgyen úgy, mert nem tudom kiállni, hogy annyit dicsérje, hiszen másnak es van olyan szép felesége, mint a magáé.
- Komám, itt nem szépségről van szó, hanem a tisztességről.
- Nahát, komám — azt mondja —, ha úgy hiszen az asszonynak, csináljunk egy fogadást!
- Hát mibe fogadjunk?
- Abba fogadjunk komám, hogy kend meghal, s kend még a ravatalon lesz, s a felesége immár elígérkezik férjhez.
- Jaj, komám — azt mondja —, csak jobb ha nem fárasztaná evvel a száját. Mikor az én asszonyom megfogadta, hogyha én meghalok, soha férjhez nem meen senkihez.
- Hát fogadjunk, komám — azt mondja —, hogy férjhez menyen, de maga még a ravatalon lesz, s immár elígérkezik.
- Jó, hát hogy? Ha én meghalok, én mit tudok? Akkor ígérkezhetik, én mit tudok?
- De megtudja komámuram, csak hallgasson meg ingemet. Ha most kend hazamenyen — azt mondja —, tegye magát, hogy olyan beteg, hogy egészen halálnak való, tegye magát, s akkor — azt mondja — a komámasszony megejed, mikor elment, egészséges volt, mi lelte kendet, s akkor maga mondja azt neki: — Sokat ne kérdezzess ingem, mert én érzem hogy most meghalok, nem kell nekem semmi.
- S akkor azt mondja hogy:
- Édes társam, hát mi lelte? Kell orvosságért szaladni, hátha meggyógyul.
- Nem, feleség, nem, ne menj orvoshoz, mert én érzem.
- Hát futok a papétt, hozom, gyónják meg. Nézze — azt mondja —, jó teát főztem, kávét, vaj mit iszik, jó párom?
- Ne kénálj ingem semmivel, hanem hamar vesd meg az ágyat, hogy feküdjem le, s húzd le a csizmát a lábamrul, mert nem bírom lehúzni.
- Jaj, megjed az asszony, hogy a szűve meghasadjon, hogy kifogy a drága emberiből. Nahát, lehúzza a csizmáját, megvette az ágyát, az ura lefeküdt, így tanyította. Akkor mondja csak azt hogy:
- Feleség, ne ételvel kínálj — hanem szaladj csak komámuram után, s hívd ide — azt mondja —, hogy csináljak végrendeletet, mert gyermekünk nincsen, s ha én meghalok, elmaradsz túlcem, s a rókonok még a vagyont es elveszik túled. S hídd ide a

komámat, hogy legyen tanú, mert ő legigazságosabb hozzánk, s akkor — azt mondja — amíg komámasszony utánam jó, addig kend tegye magát úgy, mintha meghótt volna, a többit aztán bízza reám.

— Hát mibe lesz a fogadás, mondja, mibe?

— Hogyha komámasszony férjhez nem ígérkezik, kend a ravatalon lesz, s kend meghallja, mert kend csak tetthalott lesz, akkor én kimenyek a házamból egy ingbe s gagyába s mezítláb, s odaadom földjeimet s marháimat s házaimat s mindent kendnek.

Azt mondja ez a fiatal ember:

— Hát, komámuram, én es kimenyek az én házamból, tiszta ingbe s gagyába, s a földjeimet s marháimat s mindent átadok.

Így meglett a fogadság, kezet adtak egymásnak, s a korcsmáros elvágta. No hát, így lett a fogadság, s a két ember elindult hazafelé.

De ez a fiatal menyecske úgy várta az urát, mert immár látta, hogy meg van késve, csudálta, hogy hol késik, mert máccor hamarabb hazajött a templomból. Hát ő többször kiment a kapuba, s leste, hogy jó-e az ura, készen volt az ebéd, csak várta, hogy érkezzék haza. Heába leste, nem jött. Kiment másodszor es, kiment harmadszor es, hát látja, hogy jön az ura, olyan lassan, hogy alig tud lépegetni.

— Jaj — gondolja magában a menyecske —, mi van vele! Máskor úgy jött, mint egy huszár, lehet, bé van rúgva. De nem szokása, hogy bérúgjon, hanem inkább beteg.

Hát immár nem tudta várni, hogy odaérjen, hát elment elejibe, valami harmadik házig.

— Jaj, mi van veled — azt mondja —, mét jössz olyan lassan?

— Hadd el, feleség, megmondom, csak hazaérjünk, de immár nem hiszem, hogy hazaérjek.

Megjedett a menyecske:

— Hát mi van kendvel?

Bémeen a házba, azt mondja a felesége:

— Mit adjak, mit iszik?

— Nem kell nekem semmi — azt mondja.

— Hát akkor egyék jó kávét, főztem teát, amelyik kell, egyék.

— Ne kénálj ingem ételvel, italval, vesd meg az ágyam, hogy feküdjem le, s húzd le a csizmámat.

Lehúzta szegény asszony a csizmáit, de úgy sírt, hogy nem tudta, mit csináljon.

— Jaj, mondd meg, kedves társam, hová szaladjak, papétt vagy orvosétt, mit hozzak neked hamarébb?

— Nem kell nekem se pap, se orvos, mert azt érzem, hogy most meg kell haljak. Hanem hamarabb szaladjál komám után, s hídd ide.

— Jaj, hát mit tud ő segíteni kenden? Az orvos segítene valamit.

— Nézd, kedves feleségem — azt mondja —, végrendeletet akarok hagyni, s ő legyen a tanú.

— Jaj — sír az asszony —, jaj, kend itt akar hagyni, akkor kend nem viccel velem, jaj, jaj — erőst jajgatott az asszony.

— Kedves feleség, ne sírj, hanem szaladj hamar, met amíg a szóló nyelvemen vagyok, hogy tudok beszélni, addig hagyjak végrendeletet— azt mondja—, mert gyermekeink nincsenek, s ha meghalok, még téged kitesznek a gazdaságból, az életből a rokonok.

Jaj, fut az asszony, sír keservesen az utcán végig, s fut a komájához. Hát mikor béért a kapun, a komája jött vele szembe:

— Mi a baj, komámasszony, mért sír olyan nagyon, mi van magával?

Azt mondja:

— Jaj, ne es kérdezzen, komám, csak jöjjön, szaladjon hamar hozzánk — azt mondja —, mert az uram hívhatja!

— Hát métt hívat, hát most jöttünk az elébb haza a templomból.

— Jaj, lehet, hogy meg se éri, hazaérjünk életbe. Végrendeletet akar hagyni — azt mondja —, s magát hívja, hogy maga a legigazságosabb hezzánk, hát maga legyen tanú.

Azt mondja:

— Jaj, szegény komámuram, hát nem es hiszem, most jöttünk haza, s nem volt semmi baja.

Azt mondja a menyecske:

— Én nem várom kendet, én futok, hogy lássam, hogy mi van vele.

Hazaszalad az asszony, bélépik a szobába, hát az ura fekszik hanyatt az ágyon, s a szeme lehunyva. Odafut az ágyhoz:

— Édes jó emberem, nyissa föl a szemeit, jó komámuram!

Hát nem szól.

— Mi lölte kendet, tán csak nem hótt meg? — azt mondja. — Mért nem beszélget?

Hát bizony nem nyitotta ki a szemét az ember. Tapintja a mejjit, hát nem szuszog.

— Jaj Istenem, meghótt a drága emberem!

Sír úgy szűve szakadtába:

— Mért es kűdött el hazulról, hogy én ne lássam a halálát, mikor hal meg?

Hát egyszer lépik bé a komája az ajtón:

— Jaj, jaj, nyissa ki a szemit, szóljon komámuramnak! Hogy szerette kendet, most mégse akar beszélgetni.

Odalép a komája az ágyhoz:

— Hát mi van kendvel, komámuram? Szóljon csak valamit, hát mért hívatott? Ide jöttem.

De bizony nem szólott semmit. Elveszi a komája a kezét, tapintja ide s tova azt az élő inacskát. Egyszer egyet int a kezével a komája. Azt mondja az asszony:

— Mi az, komámuram, talán meg van halva?

— Hát bizony, komámasszony, ez bizony nem szól nekünk többet ezen a világon.

Jaj, az asszony reabútt az urára, költötte, sírta, heába, nem kelt föl.

Egyszer azt mondja a komája:

— Komámasszony, ne sírjon olyan erőst, mert az fel nem kel, aki egyszer meg van halva, az meg van halva. Hanem adjá ide a borotvát, hogy borotváljam meg, kend meg tegyen tüzet, s feredővizet tegyen fel, s meg kell fereszteni.

De az asszony úgy sír, hogy nem akar az urátúl félremenni, hogy most mi lesz vele ezután.

— Métt tudott itt hagyni, mikor volt miből éljünk, s volt mivel dolgozzunk, s métt keresett magának olyan különös házat, ahová én nem tudok bemenni?

Hát mindig siratja hogy, hogy, hogy csak úgy cseng a ház.

Egyszer azt mondja a komája:

— Komámasszony, ne sírjon, míg meleg a halott, séessen felöltöztetni, mert ha egyszer megmered, akkor nem lehet vele dolgozni — azt mondja —, lásson csak utána tüzet tenni s vizet tenni, hogy feresszem meg, s kend addig csinálja a ravatalt.

Hát szegény asszony kiment, s behozta a ládából a lepedőket, innapló párnákat, de csak sírt mindig. A komája meg borotválta, de az asszony kezdett kiabálni, hogy ne borotválja olyan vigyázatlan, ne tépje a szakállát.

— Hej, édes komámasszony, annak immár nem fáj — azt mondja.

No, hát, immár készen van a ravatal, felferesztették, felöltöztették, s elnyújtották. De sír az asszony:

— Kedves szép emberem, hogy ilyen szép nem volt a világon, s ilyen jó, hogy vaj egy pufot adott volna, vaj egyszer, nem tudnám így sajnálni — azt mondja —, de soha még meg se szidott.

Egyszer azt mondja a komája:

— Komámasszony, ne sírjon, mert mindjárt itt hagyom, el kell egyezni, hogy s mint legyen a temetés, ne, kell harangoztatni s gödörösókat keresni, s a városba bé kell menni vásárolni a halott mellé, minden gond, de csak sír, sír, itt hagyom kendet, s akkor mit csinál?

— Jaj, ne hagyjon itt, édes komámuram, hát ki segít rejtam?

— Hát azt beszélem kendnek. Hírt kell adni a papnak, hogy meghótt, s harangoztatni, hát ki menjen, ha én nem? Egyeznünk kell, hogy ki menjen a városba vásárolni, koporsó kell, s szemfödel kell s gyertyák kellenek, kit bíz meg kend, hogy a pénzt a kezire bizza valakinek, ha kend nekem nem adja.

— Hát ezt mondta az uram es — azt mondja a menyecske —, hogy kend a legigazságosabb hezzánk.

— De komámasszony — azt mondja az ember —, volna nekem egypár szavam kendvel, amíg valaki ide nem jó. Négyszemközt akarok én kendvel beszélni.

— Hát mondja, komámuram, mit akar mondani? — Hát én azt, komámasszony, hogy mü immár rég üsmerjük egymást. Mikor az én

asszonyom élt, akkor es jól voltunk együtt, maga es tudja, hogy egy pohár pálinkát egymás nélkül nem költöttünk el, de — azt mondja — akkor es sokszor elgondoltam, Istenem, hogy szeretem ezt a komámasszonyt, pedig az én asszonyom es jó volt, s szép volt, mert szerettem, de sokszor arra gondoltam, ha az Isten es úgy adná, ha meghalna komámuram, s az én asszonyom, nekem senki se kéne, csak kend. De ezt senki se tudta, csak így magamba gondoltam — azt mondja. — S lássa, mit értünk, meghalt az enyém es, meghalt a kendé es. Hát én megmondom kendnek, hogy kend jöjjön el hozzám férjhez, immár esztendeje, hogy ögyvez vagyok. Mintha látta volna a szüvem, hogy kend es így marad egyedül. Hát csak kend nem marad így, muszáj férjhez menjen, mert itt nagy gazdaság van, s ide ember kell.

Azt mondja az asszony:

— Jaj, édes komámuram, ne mondjon ilyeneket, hogy én még férjhez menjek, az én drága emberemet eltemessem avval, hogy én még férjhez menjek. Nem én, soha, mert én sose kapok olyant, mint az én emberem, aki olyan jó, az a világ sincs, hogy olyan jó legyen valaki.

— Jaj, dehogy nincs — azt mondja —, az én asszonyom es elég jó volt, de el kellett felejtsem, mert aki egyszer meghalt, az többé fel nem kel. S nem mondom kendnek, hogy most helytől, de illik bár három hónapig meggyászolja az urát, mivel olyan jó ember volt, s én megvárom kendet — azt mondja —, csak halljam meg, hogy eljő hezzám azután, hogy feleségem lesz. Mennyivel jobb szüvel menyek akkor, hogy segítsek kendnek, mert látja-e, városba kell menni vásárolni — azt mondja —, kell, kinek adja kend a pénzét a kezére, hogy olyan megbízott legyen, mint én.

Azt mondja:

— Étel kell venni, s gyertyát, szemfedelet temetésre, hát bé kell vásárolni, nekem adhat háromezer forintot es a kezembe, nincs miért féljen, hogy én eldugom, de — azt mondja — csak úgy, hogy bár egy szóval mondja, hogy kend eljő hezzám férjhez, mert fiatal, így nem tölti a világját.

Egyszer azt mondja az asszony, meggondolkozott:

— Hát komámuram, hát úgy es bírom, ameddig bírom, de egyszer én es legyengülök, s muszáj, hogy valakit magamhoz vegyek. Hát elmenyek — azt mondja —, de most még nem, hát három hónapig meggyászolom.

— Hát én es azt mondom — mondja az ember.

Hát meglett a szent egyezés, elígérkezett, hogy elmenyen.

Egyszer azt mondja az ember:

— Komámasszony, de akkor biztos lesz, hogy eljő hezzám?

— Hogyne — azt mondja —, ha megmondtam, elmenyek.

— No, hát komámasszony, én kendnek még valamit akarok mondani, hogy aztán ne hányja a szememre, ha tudta volna, nem jött volna el.

— Miféle, komámuram, csak mondja, mit akar!

— Én megmondom — azt mondja —, hogy az én portékám olyan, hogy minden éjjel odapesel.

Azt mondja az asszony, immár megrestellte magát, hogy ezt mondta az ember.

— Nem baj, komámuram, nem teszen semmit, hát az enyém milyen volt — azt mondja —, még oda is szart.

De akkor a halott immár tovább nem tudta túrni, seggre ült a ravatalon.

Azt mondja:

— Szart édesapád oda, hát én mikor szartam oda, hát hogy szóltad ezt te ki?

Akkor nagyot nevetett a komája:

— Na látja, komámuram — azt mondja —, kié az igaz?

— Hát hogy mondtad, hogy odaszartam, mikor én életembe, mikor bé voltam rúgva, akkor se tettem ezt, hogy odaszartam, még oda se peseltem, hát te ilyen igazságos vagy, hogy te holtom után ilyesmivel vádolsz ingemet?

Azt mondja a komája:

— Komámuram, ne veszekedjenek, Isten őrizzen, semmi harag, csak jusson eszébe, mit mondtam kendnek, hogy az asszonynak nem kell hinni olyan erőst.

— Hát komámuram, ezt hogy lehet túrni — mondja a halott. — Látod, feleség, mit csináltál, hogy ki kell hurcólkodjunk a házunkból, semmi sem a meenk.

Azt mondja a komája:

— Nem, komámuram, nem kell nekem a kendé, maradjanak, ahogy eddig voltak, csak meg akartam mutatni, hogy nem jó az asszonynak olyan erőst hinni, s olyan nagyon kimutatni, mert erőst felkap.

Aztán es megmaradtak, megengedtek egymásnak, éltek tovább előre, de soha többet olyan jó életjük nem volt, örökké hányták egymásnak a szemikre. Ezt tette a komája.

KI VISZI HAZA A KASZTROJT?

Volt a világon egy suszter, nagyon szögény volt, nem volt még főzőedénye se. Azt mondja az ember a feleséginek:

— Eredj már a szomszédba, hozzák kasztrojt, oszt főzzél valamit.

Az asszony elmönt a szomszédba, elkérte a főzőkasztrojt. Mikor megfőzött az asszony, megebédeltek, elmosogatott az asszony, azt mondja az urának:

— No, hé! Amelyik hamarabb szól a másiknak, az viszi haza a kasztrojt.

A suszter odaült a helyére, elkezdett varrni, az asszony meg az ágyra ült. elkezdett fonni, az ember fütyült, az asszony mög danult.

Egyszer a suszter elmönt onnan hazul röggel, este elkésött, kilenc óra tájon mönt haza. Mikor hazaért, a felesége szerelmeskődött a szeretőjével. Azért nem szólt sömmit, hanem másnap röggel fölmönt a faluházához, nem mondta a bírónak, hogy a katona szereti a feleségit, hanem úgy mutatta kézzel. A bíró nem tudta, mi lelta a susztert, felhívták az asszonyt is. Az asszony mög a kezit csóválta, hogy nem igaz, az ujjával mutatta. Azt mondta a bíró:

— Ezök bolondok. Nem szól egyik se, az egyik fütyül, a másík danul, oszt mutogatnak a kezükkel.

Azt mondja a kisbírónak:

— Hozd be a derest, mindegyikre tizenkettőt, tizenkettőt köll vágni, majd beszélnek akkor!

Az embörrre vágtak először tizenkettőt, de azért csak fütyült. Mikor az asszonyra került a sor, az asszony nem akart lefeküdni, de nem engedtek neki. Mikor a tizenkettédiket rávágták, azt mondta:

— Én viszöm haza a kasztrojt, hé!

A BORDÁS

A tiszteletes szerette a komaasszonyát, de nem férhetett hozzá másképp, mint hogy az asszony betegnek tette magát, azt mondta, addig nem lesz egészséges, amég cserfába oltott ídes almát nem eszik.

Az ura azután ment cserfába oltott ídes almáért. Mikor kiment az utcára, tanálkozott a bordással, aki a bordát árulta. Azt mondta neki a bordás:

— Hová méssz, te szegény ember?

— Megyek az erdőbe, cserfába oltott almáért, mert a felesígem beteg, addig

nem gyógyul meg, még nem hozok neki.

— Ó, te szegény ember, nem beteg a te feleséged, hanem a papot szereti.
Hanem bújj bele ebbe a zsákba.

A bordás kivágta, és a szegény embert belebújtatta a zsákba. Adott neki egy kést meg egy bunkós botot.

Elment az asszonyhon szállást kérni éjszakára. Az asszony nem akart neki szállást adni, mert vendéget várt estére, de a bordás rimánkodott, oszt az asszony adott neki szállást az ajtó hátamegett. A bordás a zsákot az ajtó megé tette.

Mikor az este bekövetkezett, jött az asszony szeretője, a pap. Mikor ettek, ittak, kedve kerekedett az asszonynak, odahívták a bordást is az asztalhoz. Az asszonynak kedve kerekedett, elkezdett danolni:

*Elment az én uram, Erdőhátra,
Cserfába oltott ides almáért,
De soha nem lél, bár oda veszne,
Hogy onnan vissza soha ne jönne!*

— Ejnye, de szép nótát danolt — mondja a bordás ember. — Hogyha megengedi, ennek a nótának a mását danolom:

*Hallod-e, bordás, az ajtó megett,
Mit szól az asszony az asztal felett.*

— De szép mását danolta ez az ember, komámasszony nótájának —, mondta a pap.

Azután ettek, ittak. Megint elkezdte az asszony:

*Elment az én uram Erdőhátra,
Cserfába oltott ides almáért
De sohasem lél, bár oda veszne,
Hogy onnan többet vissza soha ne jönne.*

A bordás:

*Hallod-e, bordás, az ajtó megett.
Mit szól az asszony az asztal felett?*

Mikor harmadszorra danolta az asszony, akkor a bordás azt danolta:

*Hallod-e, bordás az ajtó mögött.
Mit szól az asszony az asztal fölött.
Hasítsd a zsákot, üssed a papot.
Egyszer a papot, másszor az asszonyt.*

Az ember kihalította a zsákot, a bütykös bottal hol a papot ütötte, hol az asszonyt.

ELMÖNT AZ ÉN URAM...

Elmönt az én uram: bolond kurafi
Cserfába oltott almát keresni;
Bár odaveszne, vissza se gyünne,
Még engöm más is, gazdag is elvönne.
Édös, kedves szomszéd uram!
Hun látta kend az én uram?
Elmönt Pestre a vásárra,
Odamaradt éjszakára
Én azt nem tudhatom,
Mög nem gondolhatom:
Hová lött el, hová mönt el?
Talán az ördög vitte el?!
Tölcs várába is izentem,
A plébánost kérdöztettem:
Hogy hun látta bujdosását,
Az uralmiak vándorlását?
De ő nekem azt izente,
Izenetit így küldötte:
Ne búsuljak, ne bánkódjak,
Elveszésül ne aggódjak.
Vagyon még neköm egy komám
És egy unszurgyik katonám,
Kinek deli szép termete,
Ékes magaviselete
Uram helyött barátságát
Föl is tartom nyájasságát.
Vögye, bírja, igazgassa.
Holtig lögyön birtokosa.

A PÉKNÉ MÖG A PAP

Volt egyszer egy faluban egy pék. Annak nagyon szép felesége volt. Ezt mög a pap szerette. A pékné mög a pap már nagyon szerettek volna úgy összekerülni, hogy a pék ne lögyön még tájéktyikra se. Egyszer a pap kieszozte, hogy a péköt hugyan löhetne eltönni láb alól. Mögparancsúta, hogy a pék is mög a pékné is gyónjon mög. A pékné gyorsabb volt, ő mönt hamarabb a paphol. A pap mög is gyóntatta röndösen. De amikor a pék mönt, azt nem gyóntatta mög, mert azért, hogy valami nagy búne van. Azt mondta neki, hogy mönjön el Bádovára, mert annyi búne van, hogy oda köll neki mönni.

A pék nem sokat gondolkozott, mögmondta a feleségének, hogy neki Bádovára köll mönni, készítse őt el az útra. Az asszony is nekilátott, süttött neki kenyeret mög szalonnát, föltarisznyázta, oszt útnak engedte.

Ahogy a pék elindult, még a faluban mönt, amikor meglátta az inasát, ahogy a nagy kosárban hordta ki a zsömlét. Mögszóléti az inas:

— Há mögy, majszter uram, ellen korán?

Azt mondi a pék:

— Há mögyök? Hát Bádovára! A pap azt mondta, hogy neköm olyan nagy búnom van, hogy mög se gyóntathat, míg Bádováról mög nem jövök.

Azt mondi nekije az inas:

— Majszter uram, ne mönjön el kigyelmed Bádovára! Itt van az én kosaram, bújjon bele, majd én letakarom ruhával, oszt hazaviszöm ippeg a szobába, ahun az asszony mög a pap már javában mulat.

A pék gondolt egyet. Mért mönjön ő el Bádovára, mikor úgy jöhet mög, hogy a maga lábára nem is köll állni, az inas hazavissze! Bebújt a kosárba, az inas ruhával letakarta, oszt vitte be igyenösen a szobába. Ott a sarokba letötte. A pap mög a pékné akkorára már csakugyan együtt volt. Javában öttek-ittak, mulattak. Ahogy az inast möglátik, annak is szólnak, hogy üljön le az asztalhol. Mögkínálták borral, énekútek, oszt neki is mondták, hogy énekújen valamit. Az inas azt mondta a papnak:

— Hát énekújen maga először!

A papot se köllött már soká biztatni, elkezdte:
Éküttem a majszter urat Bádovára! Páter noszter!

Utána folytatja az asszony (ugyanarra a dallamra).

— Süttem neki pogácsát is, szalonnát is. Péter noszter!

Mást már az inasra került a sor, ő is énekült: (ugyanarra a dallamra).

— Nem ment el a majszter uram Bádogára, Visszahozta az inasa a kosárba !

Péter noszter!

A pap mög az asszony csak nagyot néztek. Odaszóltak az inashol:

— Mit éneküted?

Azt mondi az inas:

— Hát hallották!

— No, igyál még egy pohár bort! — biztatták, de csak azért, hogy jól berúgjon, oszt elleneket ne beszéljön.

De az inas nem lött részög. Ott mulatott velük tovább is. Már az asszony mög a pap jó beszödogettek, mögen csak nógatik az inast:

— Éneküj valamit!

Az visszaszól nekik:

— Éneküjjenek előbb magik!

Akkor a pap újra elkezdte, de már nem olyan hangosan:

— Elkűttem a majszter urat, Bádogára! Péter noszter!

Utána az asszony, de az már nagyon félt:

— Süttem neki pogácsát is, szalonnát is! Péter noszter!

Az inas is énekűte, ahogy előbb, de sokkal hangosabban:

— Nem ment el a majszter uram Bádogára, Visszahozta az inasa a kosárba!

Péter noszter! De már erre a pék sem állhatta mög, hogy a kosárból ki ne szóljon:

Ájj, inas az ajtóba! Lössz a papnak nemulass! Péter noszter!

Avval a pék ki a kosarából, elúkap egy botot, a papot agyoncsapta, az asszonyt meg jól elverte.

Igen ám, de mi lögyön mast már a pappal? Ha az ú házában halva találík, mindjárt tudík, hogy ú ütte agyon! Eszébe jutott, hogy a szomszédban nagyon lopták az ómát. Fogta a papot, fölültette az ómafára, oszt a szájába is mög a kezébe is egy-egy ómát tött. Éjjel kinéz a szomszéd, láti, hogy valaki van az ómafán, oszt öszik. Szalad a puskáért, hogy majd lelüvi. De a felesége elébe állott:

— Nem láti kend, hogy pap? Hát már attól csak nem báni kend azt az almát?

Az embör nem csinált semmit, de mögvárta, hogy mi lösz itt. Már javába verradt, a felesége is jól aludt, elúvötte a puskát, oszt rálútt az ómalopóra. A lövéstől a hót pap leesött a földre.

Mast már az embör se tudta, mit csináljon avval a hótt pappal. Fogta, bevitte a templomba, az oltár elé térdeltette, oszt ott hagyta. Nemsokára arra mönt egy cigány a feleségével mög a fiával. Benéznek a templomba, hát ott látják, hogy a pap az oltár előtt térdel.

Azt mondi a cigányasszony:

— Bemögyök a templomba a papnak kezét csókolni!

Be is mönt. Ahogy a paphoz ért, mögrántotta a kezét, hogy majd mogcsókolja, a holt pap csak rádült. A fiú mög, aki az anyjával benn volt a templomba, nagy ijedve kiszaladt az aptyához, oszt azt mondi neki:

— Jaj, apám! Nézd csak, az a pap bánti az anyámat! A gyerök után mindjárt kiszaladt az anyja is, a papot mög eltemették.

NYÍRTÁK!

A szabónak a felesége kisöprötte a házat, kivitte a szemetet, tanált egy darab posztót, kiszalad a szabó, azt mondja a felesége:

— Ni, hogy nyírták ezt a posztót!

Azt mondja a szabó:

— Nem nyírták ezt, hé, hanem vágták!

— No, már ezt nem vágták, hanem nyírták!

— Dehogy nyírták, nem látod, hogy vágták?

— Ne mondja neköm senki, hogy ezt vágták, mert ezt nyírták!

— Mondom, hogy vágták, ne mondd neköm, hogy nyírták.

Azt mondja az asszony:

— No, már én csak azt mondom, hogy nyírták.

A szabó nem bírta lecsépolni az asszonyt, a derekára kötött egy kötelet, leeresztötte a feleségit a kútba. Mikor leeresztötte a vízig, kérdezte:

— Feleségöm, vágták-e mán a posztót?

— Nem vágták azt, hanem nyírták!

Beleeresztötte a vízbe egészen, hogy a feje tetejét ellepte a víz, utána kiáltott:

— Vágták-e mán, feleségöm!

De mán akkor az asszon szólni nem tudott; hanem az ujját kinyújtotta a vízből, még akkor is mutatta az ujjával, hogy nyírták. A szabó osztán utána vetötte a kötelet:

— No, ha még most se vágták, hanem nyírták, csak hadd nyírják!

A SZÉKELY ASSZONY ÉS AZ ÖRDÖG

Egyszer volt egy asszony, de az a világon mindönt visszájára cselekedött. Egyszer mondja az ura, hogy hozza hamarább ki az ebédöt a szántóba. Ő bizony csak azért is legkésőbbre vitte. Másszor mondta, hogy vigyön jobb ételököt, de ő annál rosszabbakat vitt. Egyszer az ura másképpen kezdi, azt mondja neki:

— No, feleség, nehogy te az ételt hamar kihozd, nehogy tötött tyúkot, palacsintát hozz, mert ládd-é, a szántóba nem illik.

Az asszony bizony csak azért is a leghamarébb kiviszi, mégpedig töltött tyúkot, palacsintát. Másnap nekiáll az ura, ás egy mély gödröt a szántó föld végibe — hát egyszer az ebéddel jó a felesége. Leülnek a gödör mellé önni. Azt mondja a feleséginek:

— Hé, feleség, nehogy közel menj a gödörhöz, mert beléesöl!

De csak azért is közelebb mönt.

— Vigyázz, feleség, ne essél belé a gödörbe!

De az asszony csak azért is beléesött. Az embör bizony otthagyja, elmönyön haza. Az asszony eleget akar kijöni, de hát nem tud. Egyszer azt mondja magában:

— Bárcsak valaki az ördög innen kivinne!

Hát ott egy ördög, azt mondja neki:

— No, azért jöttem, hogy vigyelek ki, ülj föl a hátamra

Az asszony bizony fölül, az ördög kiviszi. Azt mondja neki:
— No, már szállj le!
Azt mondja az asszony:
— Én bizony nem!
Azt mondja az ördög:
— No, várj meg, mett majd leszállasz! — ahajt nyargalni kezd véle az ördög egyik högyről a másikra. De azomba az ördög elfárad, leül, azt mondja neki:
— Szállj le a hátamról!
Az asszony azt mondja:
— Én bizony nem!
Megint nyargal véle az ördög, míg jól elfárad. Akkor is azt mondja neki:
— Szállj le már a hátamról!
Az asszony azt mondja:
— Én bizony nem!
Mebúsul az ördög, hogy már mit csináljon? Hát látja, hogy jó egy huszár, azt mondja neki:
— Héj, huszár uram, ha ezt az asszonyt lehajtja a hátamról, én kijedöt királynak töszöm!
A huszár mindjárt leszáll a lováról, kihúzza a kardját, nekimönyön az asszonynak káromkodva, hogy mindjárt kettévágja, ha le nem száll. De azt mondja az asszony:
— Én bizony nem!
A katona hadar feléje a karddal, azt mondja neki:
— Szállj le, asszony, a hátáról, mert ha nem, elvégzöm életödöt!
Az asszony azt mondja:
— Én bizony nem!
Azt mondja a katona:
— Ha nem, ülj ott az ördögbe!
Erre azt mondja az asszony:
— Én bizony nem ülök! — avval leszokott, az ördög pedig úgy elfutott, mint a szél.
Másnap mönyön a katona arrafelé, az ördög pedig várta egy híd alatt, hogy már a katonát tögye királynak. Hát egyszer látja messze-messze, hogy jó a katona. Az ördög kikukucsol a híd alól, azt kiáltja a katonának:
— Hej, katona uram, nem jó-é az asszony?

Azt kiáltja a katona:

— Nem jó, ne félj sömmit!

Hezzáérvözik a katona, azt mondja az ördög neki:

— No, én tégödöt királynak töszlek, csak mönj el a király leányához. Míg te odaméssz, én addig elfoglalom. Azt mindönnek odaígérik, csakhogv ingömöt ki tudjon hajtani belöle, de senki rajtad kívül onnét nem tud kihajtani. Te csak mondjad: „Bújj ki ördög onnét, mert én akarok belébúni!” De azt mondom, én osztán más király leányát foglalom el, de te nehogy onnét kihajts, mert osztán hidd meg, hogv beléd búvok, örökre benned maradok.

Elmönvön a katona a városba, hát mindönfelé híre van, hogv az ördögök elfoglalták a király leányát. Aki ki tudná üzni, annak adná a király a leányát, fele királyságát, holta után pedig az egészet! Megörül neki a katona, elmönvön be, jelenti, hogv ő ki tudja üzni egybe azt is. Mondja az ördögnek:

— Bújj ki ördög, mert én akarok belébúni!

Az ördög egybe kibúvik, a katona pedig király löszön, elvöszvi feleségül a király leányát. Hát egyször az az újság jó, hogv az ördög egy más királyleányt foglalt el. Hívatják oda is a vót katonát, de neki nem vót kedve, hogv elmönjön, mert az ördög meghagyta vót. Mégis, hogv sok kincsöt, drágaságot ígértek, elmönvön oda. Azt mondja az ördögnek:

— Ördög, bújj ki onnét is, mert én akarok belebúni!

Az ördög bizonyv igyenösbe kibúvik, megindul, hogv bújjék már a volt katonába. De a katona nekitoppant, azt mondja:

— Hallod-é ördög, jó az asszony!

Avval úgv elfut az ördög ijedtibe, hogv a lába sem érte a földet.

A REST MENYECSKE

Egyször volt egy rest leány, aki úgv nem szeretete a munkát, hogv elment volna a temetésére... Ezért nem is ment sokáig férjhez. Mégis akadt egy legény, aki elhatározta, hogv elveszi. De a leány már fejébe vette, hogv csak úgv megy a legényhez, ha neki majd nem kell akkor se dolgozni. Ezért azt mondta a legénynek:

— Én hozzád megyek, de tudod-e, hogv van nekem egy nagy hibám.

— Mi? — kérdi a legény.

— Csak annyi, hogy Szent György naptól Szent János napig mind egyet fáj a fejem.

Látta a legény, hogy a lány csak ravszkodik, mert ha Szent György naptól Szent Jánosig fáj a feje, akkor egész nyáron s őszön nem akar dolgozni. Ezért elhatározta, hogy majd kigyógyítja őt ebből a betegségből:

— Egyet se búsulj — mondta a lánynak —, nekem is van egy hibám.

— Ugyan biza mi? — kérdi gyanútlanul a lány.

— Csak annyi, hogy a víztől úgy megrészegeдем, hogy azt se tudom, mit teszek.

— Azért ne fájjon a fejed — mondotta a legénynek —, majd iszol bort.

Na, megtörtént a jegyesség meg a lakodalom is. Éppen tavasz volt, szántani kellett, De már Szent György napja is megvolt. Az asszonynak tehát megkezdődött a főfájása.

Megy haza az ember. Se étel, se ital, az ágy vetetlen, a ház sepreten.

„Állj meg, asszony — gondolta az ember —, ha neked fáj a fejed, én meg úgy megrészegedek egy pohár víztől, hogy nem tudom, ki jár rosszabbul.” Azzal odamegy, s vesz egy pohár vizet, jót húz belőle. Kezd dülöngélni. Vesz még egy pohárral, azt is behúzza. Még egy pohár, még egy pohár, s úgy megrészegeedik tőle, hogy biza az asszonyt jól helybenhagyta.

Na, másnap megint elmegy a mezőre. Jön haza az ember, hát az asszony nagy fehér kötényesen, kendője menyecskésen hátrakötve, szalad eléje:

— Jöjjön, kedves uram, majd én az ökröket bekötöm. Menjen csak, ott a húsleves az asztalon, ott a palacsinta is...

Bemegy az ember. Eszik jóízűen, megtörli a száját, s azt mondja a feleségének:

— Na, ez jó volt, édes feleségem. Nem adnál most egy pohár vizet is?

— Jaj, édes uram, csak azt ne!

— Ugyan biza miért? — tetteti magát az ember.

— Hát a tegnap is úgy megrészegeedett tőle. Hagyja, hozok magának jó finom bort, inkább igyék azt.

Ettől kezdve az asszonynak elmúlt a főfájása, de nem is hagyta azóta se, hogy az embere vizet igyék.

A REST MACSKA

Egy legény megvett feleségül egy dologtalan gazdag leányt; még pedig azt fogadta, hogy sohasem veri meg.

Az éfiasszony soha nem dolgozott, hanem csak járt házról házra zuvatolni, s egyéb hitvány dolgot követni. Nem es verte meg az ura egyszer es; hanem egy reggel, mikor dologra ment, a macskához így szólott: — Azt parancsolom neked, te macska, hogy míg én oda leszek, te mindent dolgozz, amit kell, a házat szépen kitakarítsd, délre ételt készíts, s meg egy orsó fonalat es fonj: mett ha nem, mikor hazajövök, úgy megverlek, hogy megemlegeted!

A macska a tűzhelyen szunyókálva végighallgatta a beszédet. De az asszony azt gondolta magában, hogy: „Ez az én emberem megbolondult!” s azt mondá:

— Kied uram, miét poroncsol olyanokot annak a macskának, hisz az azokhoz nem tud?

— Tud, nem tud, nekem mindegy, feleség! — azt mondá az ember.—

Nekem nincs már, kinek poroncsoljak; de ha ő mindazt meg nem teszi, meglásd, úgy megverem, hogy sokétt fel nem kéne venni!

Avval elment dolgára. Az asszony pedig biztatni kezdte a macskát:

— Dolgozz, macska, mett ma megver uram!

De a macska nem dolgozott. Elment az asszony több házhoz, s mikor hazament, a macska akkor es szunyókált, s a tűz es kialudt. Esmét mondta:

— Szítsd fel a tüzet, s dolgozz, macska, mett ma megverődöl.

De a macska nem dolgozott.

Hazajő a gazda, széjjelnéz, s hát minden rosszul van. Előrántsa a macskát, felkötí a felesége hátára, s addig veri, míg a felesége imádkozni kezd:

— Ne üsse többet azt a macskát, met az nem hibás, az nem tud azokhoz a dolgokhoz.

— Fogadod-e hát, hogy helyette mindent véghezviszel? — kérdi az ura.

— Véghezviszek még többet es, mint amennyit kied neki poroncsolt, csak ne üsse többet szegényt! — felelé az asszony.

Az éfiasszonyka hazafutott az anyjához, elpanaszolta a dolgot, s azt mondta:

— Felfogodom, hogy a macska helyett minden dolgot eligazítok, csak ne verje a hátamon olyan halálra.

Hozzászólt az apja is:

— Ha felfogadtad, tedd es meg: met ha nem, a macska holnap es megverődik. — S evvel haza küldte az urához.

Másnap reggel is megporoncsolta a gazda a macskának, mit tegyen, de semmit sem tett meg most es. Azért hát esmét megverte a felesége hátán. Az éfiasszonyka akkor es hazafutott panaszra, de az apja úgy visszakergette, hogy a lába sem érte a földet.

Harmadik reggel es elmondta a gazda a macskának a harmadik poroncsolatot, de a macska nem tudta végighallgatni, úgy meg volt ijedve, nem es dolgozott akkor es semmit. Hanem most mindent eligazított helyette az éfiasszony: most nem felejtette el, hogy mit fogadott volt: tüzet tett, vizet hozott, ételt készített, sepregetett, s mindent tett, amit kellett; mett sajnálta lelkiből azt a szegény macskát, hogy amikor az ura veri, az ő hátába a körmit kánjában mind beléaggatja, s aztán a kétrétű ostornak es a vége a macskán túl az ő hátát es megjárkálja minden ütéssel. Mikor az ura hazajött, hát minden jól van! S mondogatta:

— Ne félj, macska, most nem bántlak!

Az asszony örömmel terítette meg az asztalt, az enivalót kicsinálta, elégette, s jóllaktak jó kedvvel.

Azután mindennap úgy volt: a macska többször nem verődött meg, s az éfiasszonyból olyan gazdaasszony lett, hogy ugyan helybe!

A REST ASSZONY A LAKODALOMBAN

Volt, hol volt, hol nem volt egyszer egy házaspár. Azt a házaspárt... az édesanyja a menyecskét elég jól elkészítette... Adott neki stafirungot. Mert abban az időben mindenki szűtt-font éjjel-nappal kicsi lámpánál ugyan, zsírt égettek a tányérban, rongyban, annál szokták szűni-fonni. Aztán minden anya csak azon volt, hogy ha a lánya férjhez megy, legyen neki stafirungja. Volt, akinek adott tizenöt-húsz abroszt, lepedőt egy-egy édesanya.

Hát ez az asszony is, akiről szól a mese, ez is kapott kellőképpen, úgy mint a többiek. De ő nem takarította meg, hanem mikor elpiszkolt, fogta, volt ott olyan folyó, eleregette a vizen. Restellte kimosni. Gondolta, hogy van még a ládában! Hanem egyszer már kifogyott a ládából, nem volt. Aztán akkor még vászonruhában jártak az emberek is, olyan bő gatyában és

bő ingben. Na, az urának se volt több ruhája, csak ami rajta volt. Neki még volt egy aládában, de már az urának egy se volt.

Aztán megy a komájuk hozzájuk, hívta lakodalomba. Hát az asszony egyre mondogatta:

— Elmegyünk, komámuram! Most már dolgunk nincs, olyan nagy dolog már nincs, elmegyünk a lakodalomba.

De az ember egyre mondogatta:

— Á, komámuram, nem érünk rá. Még ezt is, még azt is dolgozni kell, hát nem érünk rá lakodalomba menni!

De az asszony csak erőltette:

— Dehogynem! Mér ne érünk rá!

Hát int az asszonynak, hogy menjen ki, mert nem merte a komája előtt megmondani azt, hogy azért nem akar menni a lakodalomba, hogy nincsen ruhája.

Az asszonynak mondja kinn, mikor kimennek:

— Hát minek mondd, hogy elmenyünk a lakodalomba, hisz tudod, hogy nincsen ruhám. Akkor hogyan mennénk el?

— Hű, ember, erről gondolkodik? Ne gondolkodjunk! Ez majd az én gondom lesz! Ne törődjön maga azzal! Majd adok én rá magára olyan új ruhát, olyan egyen se lesz! Az biztos!

— Na jó van — az ember azt mondja —, akkor már bemennek, és mondja a komájának: — Hát akkor elmegyünk, komámuram.

— Na jól van! Hát már alig vártam, hogy elgyűjjenek! Csak gyűjjenek el, komám!

— El is megyünk!

Hát meggyűtt a lakodalom napja. Azt mondja az ember az asszonynak:

— Na asszony, megvan-e az új ruha?

— De meg ám! Most már csak fogjon be, ne teketóriázzon, aztán menni kő!

Hát elment szegény ember. Elkészítette a kocsit, üléskosarat fölrakott, mindent. Befogott, hát odaáll a konyhaajtó elébe aztán:

— Na asszony, hát akkor kész vagyok!

— Készen van!

Hát fel is öltözött az asszony. Felkötötte a főkötőjét, rávette a fehér vászonruháját, hát elég szépen felöltözött. Hát az ember várta, hogy akkor őrá is adja rá a ruhát!

— Csak álljon kend a lábam eleibe, mindjárt adom kendre is!

Odaáll az ember a lába eleibe, azt mondja:

— Vesse csak le kend ezt a piszkos ruhát!

Leveti az ember. Az asszony elővesz két gombolyag fonalat, elkezd az embernek tekerni a lábán, végig-végig. Úgy hogy a bőre sehol se látszott ki! Mikor már felért a derekáig, akkor meg a másik felé leteken. Ott is feltekerte végig, egész a derekától a nyakáig. Kezét, mindent úgy betekert, hogy a bőre sehol nem látszott ki.

— Na, ember! Ugye megmondtam, hogy ne féljen attól, hogy nem lesz ruhája! Van magának már! Vegye csak most kend rá azt a szűrt, aztán már mehetünk is!

Ráveszi szegény ember a szűrt, fölülnek a kocsira, aztán elmennek.

Hát mikor beérnek, már mindjárt kaput nyit a komájuk:

— Gyűjön, édes komámuram!

Hát az asszony a konyha előtt leugrott a kocsiról, bependeredett a konyhába. El is kezdett ott az asszonyok között iregni-forogni. Az ember pedig elhajtotta az istállóba a lovakat, aztán kifogott.

Akkor már be segített neki kötni, aztán mondta:

— Menjünk már egy kicsit be, egy kicsit mi is legyünk ott benn, oszt szétnézzünk, meg hát satöbbi.

Be is ment ám szegény ember, de hát olyan szomorúan! Mert gondulta, hogy most hogyan veti le majd a szűrt? Hát mikor beérnek, a szoba is hát elég meleg volt, odaülnek a padkára, és azt mondja neki:

— Komámuram, vessük le ezt a kabátot, vagy ezt a szűrt, hisz meleg ez a szoba!

— Á, komámuram, nem vetem le. Valahogyan most nem jól érzem magam, fázom.

— Hát jól van, komámuram. De hát nézze! Odaülhet kend a kályhához, osztán ott már nincs hideg.

— De hát, csak hagyja, komámuram, majd levetkőzöm.

Hát jól van. Ott volt a koma így egész délig. Délben mikor már tálalják be az ebédet, mondják, hogy üljenek be oda körül-körül a padra, és foglalja el mindenki a helyét.

Hát az is felállt, szegény, már mivelhogy ott tuszkolják őket. Akkor már ő odaugrik:

— Na most már, komámuram, le kell ám venni a subát, mert nem lehet az

asztalhoz így odaülni!

Le is húzzák-vonják róla. Szegény ember szétnéz, mert hát mindenki ránézett. Akire csak nézett, az mind őt nézte! Nagyon is szégyellte magát, de hát már mit tegyen? Nem szaladhat el, mint egy kisgyerek!

Besompolygott az asztal mellé. De hát mindenki csak nézte, és nevettek.

Alig várta, hogy az ebédet egyék meg, fogyasszák el, hogy lehessen kigyünni az asztaltól, kisompolygott, elment a fogashoz, rávette a subáját, aztán odaszól az asszonynak a konyhában:

— Asszony! Gyere haza!

— Hú, ember, haza? Dehogy megyek! Most áll a lakodalom java! Csak nem megyek haza! Menjen kend csak be! Csak nem megyek ilyen jó lakodalomból haza!

Hát az ember nem szólt semmit. Nagy szégyenkezve kiment az istállóba, befogott. Közibük csapott a lovaknak, és elhajtott haza.

Hát az asszony az csak másnap dél felé ment haza, de csak gyalog.

Na jó. Dolgozott tovább az ember, rávette a piszkos ruháját újra.

Hát jött ám a menyecskének az édesanyja, hívta őket a lakodalomba. Férjhez ment a testvére a menyecskének, hát hogy menjenek el oda lakodalomba.

Akkor már az asszonynak sem volt több ruhája, mint csak az az egy, de mán az is piszkos volt, meg rongyos volt.

Akkor az ember mondja, hogy:

— Elmegyünk, mamám, a lakodalomba!

Az asszony azt mondja:

— Hú, hát nem megyünk el, ember, nem érünk rá!

— Asszony, dehogyisnem érünk rá. Mért nem érünk? Megtaláljuk a dolgot máskor is! Lakodalomba napján lehet menni!

Hát mondta az anyósa:

— Úgy is van, édes fiam. Oda csak akkor lehet menni, mikor a napja van! A dolgot mindennap meg lehet találni.

De hát ű nem ér rá, mert űneki sok a dolga. Az ember kihívja az asszonyt, aztán mondja neki:

— Dehogynem megyünk el! Mi az, hogy nem megyünk el. Ne búsulj, adok én rád olyan ruhát, hogy olyan senkinek se lesz! Csak bízd rám!

Jól van, bemennek.

— Elmegyünk, édesanyám!

Na jó, örült az édesanyjuk, hogy mennek a lakodalomba.

Hát lett ám oszt a vásár. Sárdi vásár. Elment az ember, vett magának szép ruhát! Szép hófehér inget-gatyát. Aztán meg vett egy ludat. De mikor már elment a vásárra, azt mondta az asszonynak:

— Te asszony, már mire jövök a vásárból, ezt a rongyos ruhát égesd ám el!
A kályhába rakj tüzet, oszt égesd el! Mert majd én hozom neked is a szép ruhát.

Jól van. Hát leste-várta az asszony az embert! Elfűtötte a kályhát, ki-kifutott lesni, hogy jön-e? Aki csak jött a vásárból, mindenkitől azt kérdezte, hogy az ő ura még nem jön? Mondták neki: nem. Már nem győzte hogyan lesse, akkor fölállt a kapufára, onnan leste!

Egyszer látja ám, hogy gyün az ura! A hóna alatt meg fehéredik valami. Biztos, az új ruhája!

Futóra be! Levetközött tiszta meztelenre. A ruháját a kemencébe dobta.

Hát az ember gyün ám! Hát mit hoz, mint egy ludat!

Azt mondja neki az asszony:

— Hát ember! Hát nem ruhát hoz nekem?

— Dehogynem — azt mondja. — Ez neked lesz ruha!

— Hát, de hogyan vegyem rám?

— Majd én megmutatom — azt mondja. — Szaladj el a boltba, hozzá a szurkot!

Futóra az asszony a boltba! A boltoslegények meg hát látták, hogy meztelen, rihegtek-röhögtek, hogy micsoda egy csúnya asszony ez, hogy meztelenen gyün. Az asszony oda se nézett, ő csak kérte erősen a szurkot. Adtak is neki.

Hát, szaladt haza a szurokkal. Az ember már akkor a kályhánál. Odatett egy lábost, olyan vaslábost, abba beletette a szurkot, felolvasztotta, mondta az asszonynak, hogy oda közel álljon, aztán bekente mindenhol a bőrét azzal a meleg szurokkal. Akkor a ludat is odavette az ember a hóna alá, abból egy szál tollat kihúzott, aztán abba a szurokba az asszony bőrére, oda meg belenyomta. Úgyhogy mindenhol becsinálta, nem látszott ki sehol sem a bőre. Köröskörül.

Hát, a lakodalom reggele már jött, az ember szépen befogott, felöltözött a szép ruhájába, rávette a subáját. Az asszony meg aztán tollasan. Arra is adott egy subát.

Beültek az üléskosárba, oszt mentek a lakodalomba. Hát mikor odaérnek, mindjárt nyitnak nekik kaput, a lakodalmasháznál. Megáll a kocsival az ember a konyhaajtó előtt, hogy a felesége majd ott leszáll. Viszi neki az anyja a széket, hogy mire rálépjen.

Az asszony felugrik. Ledobja a subát, oszt ugrik fel az üléskosíró! Rá a székre, onnan a földre.

Megijed az anyja is!

— Huu, mi van veled?

Hát oda se nézett, csak rohan be a konyhába. A gazdasszonyok kiabálnak:

— Jaj, jaj! Közel ne gyűjjön, mert belemegy a toll az ételbe!

Ha bement a szobába:

— Jaj, közel ne gyűjjön hozzám, mert eltollasodok tőle. — Mindenki féltette a szép ruháját!

Hát az anyja nem tudott már vele mit csinálni. Volt egy olyan nagy szatyorja, akibe a csirkét szokták zárni, mondta neki, hogy bújjon bele! Aztán akkor bele is bújt az asszony, akkor bedugta a pad alá.

Aztán, amikor táncoltak, akkor elkezdte csúfolni azokat, akiknek vastag volt a vászonpendele. Úgy csúfolta őket:

— Hosszú daróc!

Azok meg azt mondták:

— Hagyjál! Vékonyabb a kasnál!

Hogy az ő szoknyájuk azért vékonyabb a kasnál. Mert akkor még az híres volt, akinek vékonyabb vászon volt a ruhája.

Nahát, aztán így járt az asszony. Nahát, akkor a lakodalom elmúlt, hazamentek. Akkor aztán elmondta neki az ember, hogy:

— Ugye, milyen csúnyaság, akinek nincs ruhája? Elkezdett az asszony azután szűni-fonni. Szűtt is, font is, lett is neki ruhája. Többet nem kellett a lakodalomba elmenni neki tollasan.

A CSALÁRD ASSZONY

Volt egyszer a világon egy jó parasztgazda. Volt neki egy néhány fertály földje és egy nagyon szép kis felesége. Családjuk nem volt egy se, a földjük nagyobbrészt ki volt adva bérbe. Egy kevés földet hagyott meg, amivel ő foglalatzkodhatik. Nagyon jó életet éltek. Katolikusok voltak, az asszony

minden áldott este ment a Mária-társulatba, és este későn jött haza. A férje pedig lefeküdt az ágyba, és aludt. De elment napról napra. Egyszer az embernek nagyon feltűnt, hogy az ő felesége, amikor megy a Mária-társulatba, mindig cifrábban és cifrábban öltözködik. Egy este, mikor a vacsorát elfogyasztották, az asszony cifrán felkészült, díszesebben, mint annakelőtte. Az embernek nagyon föltűnt ez a díszes öltözködés. Hóna alá vette az imádságos könyvét, kezébe vette az olvasóját:

— Na én megyek, maga pedig fekdjön le — mondotta az asszony.

Amikor az asszony kiment a kiskapun, az ember gyorsan levetette a csizmáját, és mezítláb utánament.

Látja az ember, hogy a felesége bemegy a pap lakásába. Az ember gyorsan utána. Már a folyósó végénél volt az ember, amikor az asszony bement a pap szobájába. A folyósóra nyílt a pap szobájának ajtaja, és az ajtó üvegajtó volt. Az üveg félre volt kicsit húzva az ajtón, és az ember látta, mert odament az ajtóig, látja, hogy a felesége a pap nyakába ugrik, és megcsókolja a papot. A pap viszont megcsókolja az asszonyt.

— Jaj, édes szívem — azt mondja az asszony a papnak —, hát már én azt nem bánom tovább, mert én teveled boldogul akarok élni, az uramat valamiféleképpen, de pusztítsd el.

Azt mondja a pap:

— Azt nekem nem lehet. Hanem tudod mit? A falu végén van a fészület, eredj ki a fészülethez, térbetyülj le, és imádkozz, és kérd a jó Istent, hogy vakítsa meg az uradat. Ha az urad vak lesz, akkor járhatok én is hozzád, és te is járhatsz hozzám, mert az urad nem fogja látni.

Ezt az ember mind végighallgatta az ajtón. Arra azt mondja az asszony a papnak:

— Hát Isten áldjon, édesem, hát. akkor megyek is egyenest a fészülethez.

Egymás nyakába borultak, és megcsókolták egymást. Az ember nem nézte soká, gyorsan elszaladt haza. Az asszony megcsókolta a papot, és ment kifelé a falu végére a fészülethez. Az embernek meg volt egy kis létrája odahaza. Felkapta a létrát, és a kerteken keresztül közelebbi utat választotta, szaladt a falu végére. A fészület a búzavetés közelében volt. A fészület hátsó részéhez állította a létrát az ember, és fölmászott a fészületre. A lábával a létrát belerúgta a búza közé, és szépen meghúzódott a fészület tetejében, hallgatott. Egyszer csak jön a felesége. Letérdel a fészület alatt,

és keresztet vetett, és imádkozott. Amikor az imádságát befejezte, összekulcsolta a két kezét, és azt mondta:

— Édes jó Istenem, a férjemmel boldogtalan vagyok, mert nem szeretem.

Kérlek szépen, édes jó Istenem, büntesd meg az uramat, vakítsd meg az uramat.

Arra az ember a feszület hátuljáról más hangot cserélve, azt mondja az asszonynak:

— Én, a jó Isten meghallgatom, asszony, a te kérésedet. Az urad meg fog vakulni. A holnapi naptól kezdve ne engedd dolgozni semmit.

Különösen holnap ebédre főzzél neki tiszta fekete tyúkhús-levest, hozzá a székből finom disznókarmenádlit, a legjobb süteményeket süss, hozass finom tokajit, és holnap ezzel vendégeld meg a férjedet. Akkor este, mikor a napvilág le fog menni, a te urad vak lesz. Most már elmehetsz.

Akkor azt mondja az asszony:

— Köszönöm, édes jó Istenem.

Felugrott az asszony, és elszaladt. Az ember gyorsan lecsúszott a keresztfáról, felkapta a létrát, és a kerteken keresztül gyorsan hazament. Gyorsan a helyére tette a létrát, gyorsan bement a szobába, levetkezett, és lefeküdt az ágyba. A fal felé fordult, és tette magát, hogy ő már mélyen alszik. Amikor bement az asszony, boldogan vetette az imakönyvbe olvasóját, levetkeződött, és lefeküdt. Amikor lefeküdt, azt mondja a férjének:

— Alszik?

Az ura nem szólt semmit. Akkor a kezével megmozgatta:

— Alszik?

Akkor felelte az ura nagy álmosan:

— Alszom hát.

— Beszélgetni akarok magával egy kicsikét, forduljon felém.

— Hát mit akarsz beszélgetni?

— Hát nézzen ide, milyen gyönyörű vagyunk van nekünk, és maga mégis dolgozik. Minek dolgozik mindig. Holnap csináljunk egy jó farsangi napot, nem engedem dolgozni.

— Hát hogyha te úgy akarod, én nem bánom — felelte az ember.

Egyet-mást még mondogatott az asszony hízelgő szavakkal, aztán elaludtak.

Reggel, mikor felkeltek, az ember felöltözködött, az asszony rendbeszedte a szobát. Jó reggelit megkészítette:

— Na maga csak reggelizzen, majd én elmegyek a székbe, és hozok egy kis jó friss húst — és elment az asszony hazulról, tiszta fekete tyúkot keresni. Hát majd talált is egy fekete tyúkot, amennyit kértek, annyit fizetett érte, nem bánt semmi pénzt, hogy a fekete tyúkot megkaphassa. Lement a székbe, vett karmenádlit vagy két kilót, vett tíz liter tokaji bort, és hozzáfogott az ebédkészítéshez. Finom ebédet készített az asszony, de amikor az asszony hazaért, az ember figyelemmel tartotta a fekete tyúkot:

— Ohó, meghoztad már?!

Amikor megvult az ebéd, hozzáfogtak borozgatni. Borozgattak, borozgattak. Egyszer csak eltelt a délután, kezd a nap lefelé menni. Az ember nézi a napot. Amikor látja, hogy a nap már nyugovóban van, azt mondja a feleségének:

— Te asszony, az én szemem kezd pókhálósodni.

— Ugyan, ne beszéljen ilyeneket.

— De igazán mondom, te asszony, mintha olyan, tudom is én mi, ereszkedne a szememre, de kezd sötétedni előttem minden.

És mikor látja az ember, hogy a nap lement az égről, akkor azt mondja a feleségének:

— Te asszony, én vak vagyok.

— Ugyan, ne beszéljen ilyeneket.

— De én igazán mondom, asszony, hogy én vak vagyok.

Akkor az asszony kettőt-hármat fordult a szobában örömeiben: „No, hát hála Istennek, meghallgatta az Isten a kérésemet”. Egyszer csak azt mondja az ember a feleségének:

— Te asszony, vezess ki engem, mert muszáj vizelni.

— Ugyan, ne beszéljen ilyeneket, én nem hiszem hogy nem lát.

Nem szólt az ember semmit, fölkel, tapogatózik, tapogatózik, egyszer csak levizelte a szekrényt. Akkor elhitte a felesége, hogy vak az ura. Azt mondja a férjének:

— Na itt van, fölbontottam az ágyat, majd ha akar, feküdjön le, én elmegyek a Mária-társulatba.

Felkészült az asszony, még cifrábban, mint tegnap, és elment.

Hej, hallgatott az ember azután, amikor bemegy az asszony a pap szobájába, mert akkor az ember ott volt az ajtónál. Látja, hogy a felesége a pap nyakába ugrik, és megcsókolja, és azt mondja:

— Hát, édes szívem, a jó Isten meghallgatta a kérésemet, megvakult az uram.

— Ne beszélj — mondotta a pap.

— De igen, tiszta vak, nem lát semmit, most már jöhetsz hozzám.

Azt mondja a pap:

— Várj, csináljunk vele egy próbát. Majd holnap reggel egy mázsa búzát mossál meg, a ponyvára terítsd ki az udvarra, és mondd az uradnak hogy őrizze meg a csirkéktől, libáktól, kacsáktól. Ha megőrzi, akkor biztosan nem vak, de ha nem őrzi meg, akkor mégis elhiszem, hogy vak.

Még beszélgettek egypár szerelmi dolgokat, és amikor látta a gazda, hogy búcsúzni akar a felesége, ő gyorsan elszaladt haza, és leült az asztalhoz. Ivott egy jót a tokajiból, és üldögélt. Egyszer csak jön az asszony:

— Na, még nem feküdt le most se?

— Nem tudok elmenni az ágyhoz, asszony, vetkeztess le, és fektess le.

— Nagyon rosszul kezdődik ez a vakság, hallja, de nagy terhemre lesz nekem. Itt valahogy intézkedni kell másképp — mondotta az asszony.

— Hát már mindegy, asszony — mondja az ember —, én már arról nem tehetek. Még te is lehetsz vak.

Levetkeztette az asszony az embert, az ágyhoz vezette. Az ember lefeküdt. Másnap reggel fölkelnek, de bizony a tegnapi jó étkekből az ember nem kapott. Adott neki egy kis löccslevest, mert a vaknak jó az is, úgyse látja, mit eszik. És az asszony hozzáfogott egy mázsa búzát mosni, a ponyvára kiterítette az udvarra, és azt mondja az urának: — Na jöjjön, úgyse vehetem más hasznát, jöjjön ide, megmostam egy mázsa búzát, mert örölni akarok. Vigyázzon rá, hogy a kacsák, libák, tyúkok meg ne egyék.

— Nem tudok én arra vigyázni, te asszony — mondotta az ember —, hát én vak vagyok.

— Ha vak, de legalább meghallja, ha majd jönnek, zavarja el őket.

Muszáj volt az embernek odamenni. Leült a kisszékre, és az asszony bement a konyhába. Hej, egyszer csak jönnek a libák, tyúkok, kacsák, eszik ám a búzát. Azt mondja az ember:

— Egyetek, egyetek, a búza is az enyém, ti is az enyémekek vagytok, nektek is legyen farsang, mint tegnap volt nekem.

Egyszer csak jön ki az asszony, látja, hogy az összes libák, kacsák, tyúkok mind lakomáznak.

— His, his, his, his. Szidja az urát: — Nem látja, hogy eszik?

— Persze hogy nem látom, természetes, hogy nem látok, hát megmondtam én neked, hogy én nem látok, megvakultam, vége az életemnek.

— Na, jöjjön be innt, látom, hogy semmi hasznát nem vehetem magának.

Leültette az urát az asztalhoz, ő pedig összeszedte a búzát, zsákba öntötte mindet, és bevitte a kamrába.

Eltelt a nap, és eljött az este. Vacsorát az ura elébe tette:

— Na, itt a vacsorája, aztán vacsorázzon, megyek a Mária-társulatba.

— Na, csak eridj.

Avval az asszony elment, felkészült és elment. Az ura utána. Amikor az asszony bement a pap szobájába, az ember már ott volt, az ajtón látja, hogy a felesége a pap nyakába ugrik, csókolgatja a pap. Arra az ő felesége azt mondja:

— Hát édesem, most már tiszta vak az uram, most már én is elhiszem, mert kiterítettem egy mázsa búzát a ponyvára, és az uramat odaültem egy kisszékre, hogy őrizze meg, és amikor kinézek, látom, hogy az összes kacsa, liba, tyúk eszi a búzát: nem látta.

Arra azt mondja a pap:

— Tudod mit? Még egy próbát csináljunk vele. Van itt nekem egy medvebőröm, majd én eztet fölveszem magamra, és teljesen úgy fogok kinézni, mint egy medve, és akkor bemegyek hozzátok a szobába. Ha tőlem megijed, akkor biztosan tudhatjuk, hogy lát. De ha nem, akkor már most éjszakára ott is maradok nállad.

Arra azt mondja az asszony: — Na, gyorsan keresd meg azt a medvebőrt, és bújj bele, szt jössz velem, mert éppen most vacsorázik az uram.

Avval az ember gyorsan elszaladt haza, és volt neki egy nagyon jó éles baltája, elég hosszú nyele volt, azt bevitte, a lába közé fogta az asztalnál. Aztán hozzáfogott vacsorázni. A pap pedig megkereste a medvebőrt. Gyorsan belebújt a medvebőrbe, és teljesen úgy nézett ki, mint egy medve. Az asszonnyal együtt mentek az asszony lakására. Először is, amikor hazaértek, az asszony egy cseppet kinyitotta az ajtót, és a medve bújt be a

szobába, és kezdett morogni a medve. De minthogyha az ember semmit se látna, úgy tette magát, csak hagyta a medvét. Amikor már a medve közeledett az asztal felé, akkor látta az ember: nahát, innét jó ütés esik, innét felkapta az éles baltát, és a medvének a fejét kétfelé csapta. A medve kinyújtózkodott, és megdőglött. Avval az ember felesége összecsapta a két kezét:

— Jézus Mária, ember, mit csinált?

— Én már semmit, én vak vagyok. Valami kutyaszagot éreztem, hát én megcsaptam.

— Jézus Mária, ember, agyonütötte a tisztelendő urat, szétvágta a fejét, hát most mi fog történni, hiszen magát el fogják zárni, ember, örök rabságot kap.

— Hát igazad van, asszony — mondja az ember sopánkodva —, hát tudod mit? Én megmondom neked, most megborzadtam én is a börtöntől, hiába, hogy vak vagyok, és életem már úgyse ér semmit se. Fogd meg a kezemet, és vezess a Dunához, és dobjál bele a Duna vizébe.

Az asszony azt mondja:

— Bizony jó is lesz, mert már magának ügyis vége, és jobb ha megdőglik. Karonfogja a férjét és levezette a Dunára. Amikor a víz szélére ér a férjével, azt mondja neki:

— Na itt a víz, most már ugorjon bele.

— Jaj, asszony — azt mondja —, még sincs meg bennem az az erős elhatározás, hogy én beleugorjak. Eredj a hátam mögé olyan húsz lépésnyire, és szaladj nekem, oszt lökjél bele a Dunába.

— Jó is lesz — mondotta az asszony.

És megy hátra az asszony egy húsz lépésnyire, és szalad az urának. Az ura figyelte, és mikor egy három lépésre volt tőle, akkor az ura félrelépett előle. Akkor a felesége már nem bírt megállni, és ő pedig egy nagyot lökött a hátába, és jól beledobta a Dunába. Így az asszony a Dunába belefulladt, és a Duna vize elvitte. Az ember hazament, a papot eltakarította, bejelentette a község házában a dolgot. Nem lett belőle semmi. Egy gyönyörű szép másik kis menyecskét elvett az ember feleségül, avval oszt igazi boldogságot élt. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A KANÁSZ MEG A CSÓKA

Egy kanász a másik kanásztól malacot lopott, de nem tudta, hogy folytassa-e ezt vagy se.

Egyszer fogott egy csókát, hazavitte, az ágyába maga mellé tette, oszt betegnek tette magát. Odamönt a felesége, oszt kérdezte, mi a baja. Azt mondi neki:

— Nyisd ki az ablakot, hadd jöjjön be egy kis levegő!

Ahogy az asszony kinyitja az ablakot, az embör elengedi a csókát. Az kiröpült az ablakon. Az asszony csak nézett, nem tudta, mi volt az. Azt mondi nagy ijedve:

— Jaj, mi volt az?

— A seggembül röpült ki egy csóka! De nagyon kérlek ám, el ne mondd senkinek, hogy ellen csúf történt velem! — mondi az embör.

— Dehogymondom, dehogymondom! Már hogymondanám! — erősítgette az asszony.

Ahogy az asszony ott szomorkodott, füttyölgött, jött hozzá a komaasszonya. Kérdözi:

— Mért füttyölög kend, komámasszony?

— Már hogyne füttyölögnék, komámasszony, mikor ollan nagy az én bajom — mondi.

— Hát mi baja löhet, neköm csak elmondhati — mondi a komaasszonya.

De az asszony csak azt hajti, hogy ú azt senkinek el nem mondhati. A komaasszony se hagyta magát, addig-addig beszélt, míg az asszony azt mondi neki:

— Tudja, az uram seggéből két csóka röpült ki! Még ellent! Még ellent! De halli-e, kedves komámasszony, el ne mondja ám senkinek, mert én is csak magának mondtam!

A komaasszony fogadta égre-földre, hogy el nem mondaná a velágért se. Nemsokára indult hazafelé. Az úton találkozott egy asszonnyal. Az látta, hogy ez az asszony nagyon töprönködik, megkérdezte:

— Hát maga min töprönködik ollan nagyon?

— Nem tudom én magam se! Csak a szegény komámasszonyt sajnálom! — mondi neki.

— Hát ugyan mit sajnál rajta ollan nagyon? — kérdözi a másik asszony.

— Nem mondhatom én azt el, lelköm! Az ollan nagy eset! — mondi a komámasszony.

— Már ugyan, csak mondja el, hiszön neköm elmondhati! Tudi kend, hogy én senkinek a velágon nem szólnék róla! — mondi a másik asszony.

Addig-addig, hogy az asszony a másiknak elmondi, hogy a komaasszonya urának a seggiből három csóka repült ki. Alig telt bele egy kis idő, a dologról már a rendőr is tudott.

Ahogy ezt a kanász möghallotta, elhatározta, hogy a malaclopással fölhagy, mert az is ellen könnyen a rendőr fülébe juthat.

A MENNYBŐL JÖTT EMBER

Egyszer volt egy ember, aki gabonával járt a vásárba. Felesége nagyon haragudott, hogy miért csak a férje megy mindenüvé. Elkezdett veszekedni, hogy ő is megy már egyszer a vásárba. Mondja a férj:

— Hát akkor menj te — s avval elengedte a szekér búzával s a szolgálával.

A falutól vagy öt kilométerre lehettek, mikor az asszonynak eszébe jutott, hogy nem tudja, hogy adják a búzát.

— Eredj vissza, kérdd meg gazdától, hogy adjuk a búzát?

A szolga visszament, s békiáltott az ablakon. A gazda azt mondta, ahogy jár, úgy adják ők is.

Na, elérkeznek a vásárba, s odament a kereskedő.

— Hogy adja a búzát?

— Hát ahogy jár — mondi az asszony.

A kereskedő elment megkérdezni, hogy jár a búza, s amikor visszajött, azt mondja, hogy a búza most úgy jár: felit adja hitelbe, felit meg várakozás fejibe.

— Jól van, ha úgy jár, hát úgy adom — mondta az asszony. — És pénzt mikor kapok? — kérdezte.

— Az utolsó vásárkor.

— Akkor hogyan ismerünk egymásra?

— Én odaadom magának az én rossz kabátom, maga meg ide adja a bundáját, s így egymásra találunk.

Az asszony levetette a bundát, átadta a kereskedőnek, a kereskedő meg odaadta az asszonynak az ő rossz kabátját. Kész volt a vásár, elindultak hazafelé. A gazda megkérdi:

— Hogy adtátok a búzát?

— Ahogy járt — feleli az asszony.

— Hát a pénz hol van?
— Pénz nincs, mert a búza most úgy járt: fele hitelbe, fele várakozás fejébe.
— Hát pénzt mikor kapsz?
— Az utolsó vásárkor.
— Honnan ismered meg a kereskedőt?
— Megcseréltem a bundámat az ő kabátjával, s erről találunk egymásra.
— Na, még ilyen bolondot se láttam. Most megyek világgá, s addig erre se jövök, míg ilyen bolondra nem találok.

Elindult az ember a világra. Egy sötét erdőn ment átal. Meglátott egy világot, s arra tartott. Bekopogtatott oda. Köszönt:

— Adjon Isten jó estét.
Egy vénasszony fogadta. Kérdezte:
— Mi járatban van?
Az ember azt felelte:
— Most érkeztem a mennyországból.
— Hát az én fiamat nem tanálta?
— Dehogynem. Csonttal s ronggyal kereskedik. Rongyos szegény, rossz a kabátja is, maga húzza a szekeret.
— Jaj, bácsi, visszamegy még maga oda?
— Vissza én, holnap reggelre már ott kell legyek.
— Van egy szürke lovam, nem vinné el neki?
— Dehogynem, én akármit.
— Maradt még vagy három kalácsom az ünnepről, megsütök még három libát, meg gyűjtöttem egy kis pénzt, amit a férjem nem tud. Vigye el neki, hogy legyen mivel forgasson egy kicsit. Na, meg most jut eszembe: a férjem elcsalt egy bundát egy asszonytól, vigye el szegénynek, hogy ne fázzék.

Az ember lepihent egy kicsit, az asszony meg nekifogott a sütéshez. Levágta a libákat, s elkészítette az útravalót. Reggel felkelt az ember, felnyergelte a lovat, s úgy ment el. Alig ment el az ember, mindjárt érkezett is a kereskedő.

— Gyere, gyere, hírt hallottam a fiunkról.
— Menj el, tán megbolondultál?
— Nem is hiszed? Nézd meg, elküldtem a lovat neki. Szegény csonttal s ronggyal kereskedik, maga húzza a szekeret. Elküldtem neki a kalácsot,

a három libát, s még gyűjtöttem egy kis pénzt, amit te nem is tudtál. Azt is elküldtem neki. Na, meg a bundát is, amit attól az asszonytól csaltál.

— Ki volt az, te boldogtalan, akinek te ezeket adtad ?

— Egy ember a mennyországból. Onnan jött, s oda is ment vissza.

A kereskedő elindult nyomban az ember után. Az ember már messziről észrevette, megkötötte a lovát egy fához. Az erdő szélén volt egy fa, amelyik úgy állott, mintha el akart volna dőlni. Az ember nekidőlt, és azt támasztotta. A kereskedő ment, és kérdezte tőle:

— Nem látott egy embert erre menni egy szürke lovon?

— Dehogynem láttam. De hiába is megy utána, mert az olyan erős ember, hogy senkitől se fél!

A kereskedő kérdezte:

— Mondja, magától sem fél?

— Tőlem fél.

— Nem lenne szíves, hogy nekem visszahozza azt az embert? Adok száz pengőt.

— Nem mehetek, mert arra vagyok ítélve, hogy ha ezt a fát nem támasztom, apám, anyám, testvérem mind meghalnak.

— Tartom én — mondja a kereskedő —, csak menjen, hozza vissza, mert nagyon sok mindent elcsalt a feleségemtől.

Az ember elindult, felült a lóra, és elment haza. Otthon azt mondta a feleségének:

— Most hazajöttem, mert akadtam náladnál bolondabb emberekre is.

A kereskedő várta az embert, hogy jöjjön vissza, amikor pedig megunta, félreugrott. Hát akkor látja, hogy a fa nem dől el, akkor látta, hogy az ember lóvá tette.

Aki nem hiszi, járjon utána.

KATYIKA ÉS MATYIKA

Volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egy fiatal pár ember. Nagyon boldogok voltak, nagyon szerették egymást. Úgy hívták az asszonyt, hogy Katyika, az embert meg Matyika.

Egyszer jókor reggel azt mondja az ember:

— Katyikám, el fogok menni az erdőbe fáért, te meg itthon maradsz. S igyekezz — azt mondja —, mire hazajövök, jó ebédet készíts, de még az

ebéd mellé itóka es legyen!

— Jó van, Matyikám, meglesz.

Elmenyen Matyika az erdőbe. Katyika meg visszafeküdt. Azt mondja:

— Korán van még fölkelni, még egyet alszom.

Egyszer azt mondja:

— Jaj, Matyikám mindjárt hazajő, az ebéd sehol, még tűz sincs téve.

Na, hozzálátott, mindjárt rakott ő tüzet, de mindjárt hozott egy szál kolbászt a hiuból, aztán odatette sütni. Sült a kolbász szép pirosan.

— Hej — azt mondja —, hogy megörül ennek Matyikám. Met azt mondta, hogy jó ebédet készítek neki — beszélget a kolbással. De eszébe jut neki, hogy azt mondta Matyika, még itóka es legyen melléje. Hát otthagyja a kolbászt, meg az ajtót nyitva, s fut le a pincébe, hozzon fel bort. Megcsapolja a hordót, aláteszi a kancsót, s jaj, eszébe jut, hogy az ajtót otffejeltette nyitva. Hagyja a bort, s fut el. Mire felért, addig a kutya már elért a kolbászhoz, s hozza a szájába.

— Jaj, kutya, mit csinálsz? Én ezt Matyikámnak készítem. Tedd csak le azt a kolbászt!

De a kutya meg reá se nézett, csak keresztülugrott a kerten, aztán kezdett szaladni a mezőn. De Katyika utána, ő es keresztülszaladt a kerten, s mind heába:

— Kutya, állj meg, hogy vigyem vissza a kolbászt.

De a kutya oda se néz, csak szalad előre.

Azt mondja az asszony:

— Én nem futok többet utána, mert úgysem érem utol, menyek vissza.

Még lassacskán, szuszogva jött vissza. Mikor hazaért, eszébe jut, hogy a hordót megcsapolta, de nem facsarta vissza. Mi van a hordóval? Szalad le a pincébe, hát a bor mind egy cseppig elfolyt. Addig folyt amíg a kancsó megtelt, hát bokáig érő bor van a pince földjén.

— Jaj Istenem, mit mond Matyikám, ha hazajő, a borétt? De van, amivel segíték rejta.

Elment az oldalkomorába, s kihozott két zsák nulláslisztet, s lehintette a pince fenekire, hogy igya fel az a bort.

Hát az fel es itta, hogy nem volt már bor, fölitta a liszt.

— Jaj — azt mondja —, hogy megörvend Matyikám, ha hazajő s meglátja, hogy milyen szép a pince földje. Még ilyen sose volt!

Avval menyen bé a szobába, s hát jó es Matyikája.

Ki es nyitsa a kaput neki. Az volt az első szó:

— Katyikám, kész-e az ebéd?

— Bizon meghiszem, olyan jó ebédet csináltam, de a kutya elvitte.

— Ne beszélj, hát hogy vitte el?

— Hát úgy, hogy leszaladtam a pincébe borétt, s addig elvitte a kolbászt. Eleget szaladtam utána, de nem értem utol.

Azt mondja, hogy:

— Hej te Katyika, te Katyika, de egy préda vagy, hogy arra nem tudtál vigyázni.

— Hát — azt mondja — én vigyáztam eleget, de métt nem mondtad előbb hogy vigyázzak, akkor ejsze, nem mentem volna borétt.

Hát bémenyen Matyika es, ne, vaj egy pohár borétt, mert éhes volt, bár egy pohár bort inna. Menyen le a pincébe, hát olyan fehér a pince földje.

— Mi van itt, Katyikám?

— Jaj, kedves Matyikám — azt mondja —, látod-e, be szép a pince földje? A bor elfolyt, s más egyebet nem volt mit csináljak, lisztet hintettem reája.

— Hogy Istenem, Istenem, mit tettem, fejemre kit vettem, kit vettem én feleségül! Hát te ingemet koldusbotra juttatsz — azt mondja —, meg kell induljak egy hátizsákkal koldulni a vagyonom mellett. Te tönkretesz el ingemet.

— Hát mért nem mondtad — azt mondja — előbb, hogy ne hintsem reá, akkor nem hintettem volna.

— Jaj — azt mondja —, te nyomorúság a fejemben. Most mit csináljak? Nem teszek egyebet, hallod-e, eladom a földemet, s eladom a marháimat. Az egy házamat meghagyom, mindent eladok, s pénzzé teszek, hogy bár az pénz öregségünkre maradjon meg. De ha így maradunk, vedd, ahogy viszed, mindenemből kiforgatsz — azt mondja —, s utoljára koldusbotra jutok, de így bár, feleségem, ha meglesz az ára a vagyonnak, hát öregségemre lesz miből éljek.

Hát eladta a földet, s eladta a marhákat, s eladott mindent. Megmaradt két tehencske, hát avval járogatott el az erdőre.

Azt mondja Matyika:

— Nézd csak, a pénzt megkaptuk a földekért s a marhákért. De mind aranyat adtak, aranyat. S elhoztam haza ezt az aranyat. Nézd csak,

Katyikám, én ezt elteszem, elásom a földbe, hogy ne lehessen hezzányúlni. Ezt nem kell elkölteni.

S megmutatta a feleségének, hogy béasta az istálló küszöbe alá. Csinált egy gödröt, oda béasta, s oda bétette, s megmutatta.

— Nézd csak, Katyikám, ehhez nem kell hozzá nyúlni.

— Nem es nyúlok — azt mondja.

S avval elment az erdőre, s Katyika odahaza maradt, s lefeküdt, s aluszik. Hát arra ébred fel, hogy egy fazakast lát az úton, erőst kiabált:

— Fazakat vegyenek — s azt mondja —, lábast vegyenek, tálát, ami kell, mindent vegyenek, ami kell!

Hát kiugrott Katyika:

— Hát — azt mondja — métt adod a fazakat?

— Hát pénzétt.

— Hát a tálakat? Sárga pénzért adja-é?

— Hát hogyne adnám — azt mondja.

— Akkor jöjjön bé — azt mondja —, itt van egy fazak sárga pénzzel, vegye ki, ássa ki!

Kiássa, s úgy megörül a fazakas, arany van benne.

— Hát mit ad ezért a sárga pénzzért?

— Az egészétt?

— Az egészétt — azt mondja.

— Neked adom az egész fazakat, tálát, lábost, még a kocsit es lovastól. Odaadok én mindent — azt mondja — ezétt a pénzzért.

— Jaj — azt mondja —, akkor húzza bé a kocsit az udvarra.

Béhúzta a kocsit az udvarra, s vette a fazakat. De igyekezett ő, az ember es a pénzzel, míg ő a fazakakat letette, s a kocsit es béhúzta, Katyika a fenekiket kiütte, egész kereken sorompós kerítés volt, a sorompóba mind béütötte a fazakak fenekit, s az erőst fénylett. Olyan mázos edények voltak. Hál az fénylett a napfényben.

— Jaj — azt mondja —, hogy megörül Matyikám, de szép kerítése van!

A tálakat meg mind szépen lerakta sorjába.

Egyszer jó Matyika, s csodálkozik, mert a nap reasütött a kapukra, egész kereken. Mitől lett olyan szép fényes a kerítés? Hát nem tudja kitalálni, hogy mi az abban a kertben. Hát csakugyan nem tudja elhatározni magát,

hogy mi lelte a kertet. Amikor hazaért, hát látja, hogy tele van fazakval. Bémenyen, s kérdi, ki tette azt a sok fazakat a kertbe.

— Én, Matyikám, én.

— Hát hol kaptad azt a sok fazakat?

— Hát vettem.

— S mit adtál érte?

— A sárga pénzt.

— Hát én neked megmondtam, hogy ahhoz nem szabad hezzányulni!

— Én nem nyúltam hezzá, én nem, a fazakas. Ű ásta ki a pénzt.

— Hát a fazakas tudta, hogy ott mi van? Csak te kellett megmondd.

— Hát — azt mondja — én nemcsak fazakat vettem, hanem lábast es vettem meg tángyért.

— Én neked megmondtam, hogy te ne prédálj. Hát én most mán mit tegyek? Miből élünk meg öregségünkre?

— Hát te ezt nem mondtad. Mondtad volna meg előbb, nem tettem volna, hogy megvegyem azt a fazakat.

— Hát én megmondtam, hogy a pénzhez nem szabad hezzányulni, mert azt el kell tegyük, hogy mire megöregszünk, legyen miből éljünk.

— Hát ha előbb mondtad volna, nem tettem volna — azt mondja. — Ne úgy, Matyika, mondom, menjünk utána, még valahol utolérjük, s visszavesszük a pénzt.

— Hát merre ment el?

— Ment a város felé.

— Nahát, akkor menjünk utána, hátha elérjük, s én a pénzt visszaveszem.

De tegyél valami útravalót, mert éhes vagyok — azt mondja —, legyen legalább, mit együnk, mert messze van a város.

Katyika felpakolt, felcsomagolt, feltett egy nagy kenyeret, feltett hat sajtot, küsded sajtocska volt, ezt bétette, bécsomagolta, s avval két kiló vaját, azt es bétette, hogy legyen mit egyenek.

Nahát, kimennek a kapun, s mennek előre. De Matyika jobban tudott lépni, mint Katyika, mint a menyecske, ahogy haladott. Hát Matyika haladott előre, Katyika meg utána járt, úgylahog elmaradt Matyikétől, hogy alig látta az urát. Kezdte ő sajnálni az utat, hogy úgy esze van vágva.

— Jó isten — azt mondja —, milyen sebesült ez az út. Hogy fáj ennek.

Megkenem vajjal, hogy gyógyuljon meg.

S azt a két kiló vajat reakente az útra, mind reamázolta. S amint ő ott kenegette, hát elért egy olyan nagy helyre, hogy egy erős nagy árok volt ott. Úgy

szokott az lenni Bukovinában. Ott egy nagy gödör volt az árokút mellett. Hát egy sajt kiszökött a kosárból, egy sajtocska. Az béhengeredett az útról. Azt mondja Katyika:

— Hát hova mész? Gyere vissza! Én nem érkezem téged várni, mert Matyikám vár ott elől, az én Matyikám.

Hát hívja vissza a sajtot. Hát az ott ment előre, addig ment, amíg megállott, bévül az aljba. Hát fogja a másik sajtot, s azt mondja:

— Eridj, hívd vissza, szaladj utána, hidd vissza!

Az es béhengeredett, békarikádzott.

— Jertek hamar — azt mondja —, mit csináltok ottan? Te es ott maradtál? Nem várok sokáig — azt mondja —, a te szavadra visszajőnek. — Azt es béhajította. Na, azt mondja:

— Mit akarnak ezek? Mind elaludtak? — S mind béhajította őket, bé az ötödiket, s bé a hatodikat. Mind béhajította. Elkezdett kiabálni:

— Hát nem szól senki semmit?

Csak hallgattak ott a sajtok a fenékben.

Hát egyszer csak meglátja Matyika, hogy elmaradott, s hívja. Hát úgy haragudt, hogy hányta el magát, hogy késik ennyit. Hát akkor megfutamodott az ura után, s el es érte. Azt mondja Matyika:

— Mit csináltál te ott, hogy te úgy elmaradtál tőlem?

— Hallgasd meg — azt mondja. — Erőst sajnáltam azt az utat, hogy esszesebesült, én a két kiló vajat reakentem, hogy gyógyuljon meg. Amint ott hajladoztam, a sajt kiszökött a kosárból, bément az árok fenekire. Hát — azt mondja — én a másikat béhajítottam, hogy hívja vissza, de ott maradt. Akkor béhajítottam a harmadikat es, a negyediket s ötödiket, s hatodikat mind a hatot leküldtem. S akkor megharagudtam, s azt mondtam: hát maradjatok veszteg, még utolértek, ti fiatalok vagytok, s én eljöttem.

— Hát te megbolondultál! — azt mondja. — Hát én azt a vajat nem azért tétettem fel, hogy te reakend az útra, sem azt a sajtot, hogy te bélökdösd, béhajigáld az árok fenekire. Hát most mit eszünk — azt mondja —, hiszen olyan éhes vagyok, mint a farkas.

Azt mondja: — Nezd, van kenyér.

— Hát én száraz kenyeret egyem? Hát — azt mondja — otthon gondod volt legalább az ajtóra, vagy azt es ott hagytad nyitva? Hazamenyünk — azt mondja —, a házam helyén a négy szeget kapjuk meg, még azt es kirabolják, ami benne van.

— Hát mért nem mondtad előbb — azt mondja. — Akkor gondoskodtam volna az ajtóról, mért nem mondtad előbb?

— Jaj, te nyomorúság a világon — azt mondja —, jaj te, menj vissza, zárd bé az ajtót, ha még nem járt valaki bé, hogy kapjuk meg, amit a házban hagytunk!

— Hát én visszamenyek — azt mondja —, csak várjál meg!

— Hát én megvárlak.

Leült egy fa alá az ember.

— De hamar járjál! Még hozzá! — azt mondja — valami ennivalót es.

Na, csak eridj mostan, eridj!

S várja az ember, várja, lesi, de nem jő. Egyszer későre látja, hogy olyan forma, mint egy kocsi, jő. Nahát — azt mondja — valaki felvette, kocsin jő, s hamarabb ideért. — Mikor közelebb jő, látja, hogy hozza a fején az ajtót. Hozza magával. Hát mikor odaért, látja, hoz egy tarisnyát a kezébe teli, s a másik kezibe egy korsót.

— Te mit csinálsz, Katyika?

— Hát — azt mondja — kérdezted, hogy gondoltam az ajtóra. Hát — azt mondja — levettem, s hozom. Ennivalót es hozok.

— Hát először tedd le azt az ennivalót, hogy egyem, hogy legalább étlen ne menjek vissza.

Hát odamenyen, s hát egy tarisnya makkot hozott, egy tarisnya magyarót, s egy korsó ecetet.

— Hát hoztam ennivalót s innivalót.

— Hát én nem vagyok disznó, hogy nekem mogyorót hoztál enni. Hát mért nem hoztál kenyeret vagy valamit még — azt mondja — valamit, ami jó?

— Hát — azt mondja — mért nem mondtad előbb, hogy mit hozzak? Most mondd?

— Nahát — azt mondja —, mán bésötétedett, én nem megyek innen, sohuva, itt meghálok.

— Hát nem bánom, Matyikám, háljunk meg, olyan fáradt vagyok.

Ő leült oda a fa alá, de az ajtót nem tette le a fejről, hanem tartotta a fején, s a tarisnyát a kezében. Azt mondja Matyika:

— Jó lesz — azt mondja — felmenni a fára, ott az erdő, az éjszaka kijöhet vaj egy vad.

— Nem bánom, menjünk fel a fára!

Felment, s az asszony utána. De az ajtót nem tette le, hanem a fején fölvitte a fára. Ott hallgatóznak a fán, de aludni nem tudnak. Egyszer jó tizenkét tolvaj arrafelé. Hallanak valami beszédet. Azt mondja Matyika:

— Ezek biztosan tolvajok, mert éjszaka itt nem jár más.

Hát oda es érkezték, letelepedtek oda a fa alá az a tizenkét tolvaj. Hát amit ők raboltak, azt letették egy csomóba a fa alá, s ott kezdtek osztozkodni. Osztozkodnak, s azt a pénzt, azt a kincset, amit hoztak, elosztották tizenkét részre. Azt mondja Matyika:

— Ne szuszogjunk s lélegezzünk nagyon, met meghallják, s porrá tesznek münköt.

S tesznek egy nagy tüzet a rablók oda, s a tűz világánál ott elosztották a pénzt. Ezek meg hallgatnak odafent. De amikor elosztották, ahányan voltak, annyifelé, tizenkét csomócskát csináltak, azt mondják:

— Hát most pihenjünk egy kicsit.

S a pénzt otthagyták csomóba.

— A tűz mellé pihenjünk le!

Mert fáradtak voltak, hát gyorsan elaludtak. De a tűz égett.

Azt mondja Matyika:

— Matyikám, én ezt az ecetet kiöntöm innét, s leöntöm innét. Én nem bírom tovább.

— Megbolondultál? Mit akarsz? Leöntöd az ecetet, s felébrednek. Te meg akarsz öletni münköt?

— Én nem bánom, mi lesz, az lesz. Én leöntöm, én nem emelem tovább.

— Hát öntsed — azt mondja —, vigye el az ördög! Hát leöntötte az ecetet.

Egy rabló felébred, s azt

mondja: — Halljátok-e, mán nincs messze a regvel, met a harmat leesett.

Nahát, visszaaludtak a rablók, nem vették észre, hogy honnan az az ecet, azt hitték, hogy harmat.

Egyszer azt mondja Matyika:

— Matyika, én azt a mogyorót mind leejtem, kiöntöm a tarisnyából, én nem emelem tovább.

— Ne tedd azt, mert reájuk hull, s mind fölédnek, s megölnek.
Ő nem bánja, mi lesz, az lesz. De emelni tovább nem bírja. Leönti.
— Hát hogy csak vigyázz!
Leöntötte.
Egyszer azt mondja az egyik rabló:
— Halljátok-e, de nagyon megérett a magyaró, egyszerre érett, egyszerre lehullott. Nagyon megérett, s nem bírta az ág tovább.
Nahát, így aludtak tovább, nem vették észre, ki van odafenn a fán.
Egy idő múlva azt mondja Katyika:
— Matyikám, én ezt az ajtót levetem, én nem emelem tovább, mert a fejem
— azt mondja — úgy fáj, én nem emelem tovább. Az ajtó megnyomta.
— Jaj — azt mondja —, ne tedd azt, mert akkor biztosan észrevesznek, hogy itt vagyunk, és én nem akarom, hogy elpusztuljunk. Én még haza akarok menni.
De azt mondja, hogy leveti, mert nem bírja.
— Hát vessed, hogy vigyen el az ördög!
Hát levette azt es. Hát akkor a rablók erőst megjedtek, mikor az ajtó leesett:
— Hát higgyétek meg, hogy ördög van a fán!
— Ördög van a fán, ördög van a fán!
Felugrottak, s azt a pénzt mind otthagyták. Úgy elfuttak, amerre láttak, arra futtak. Akkor Matyikának se kellett több, látta, hogy befuttak a tolvajok az erdőbe, leugrottak a fáról, s azt a pénzt mind felmérték, s:
— Na, most menjünk mü es haza. Immár vegyük vissza, amit elprédáztunk, amit elprédáltál te, azt vegyük vissza, s ebből a pénzből éljünk, ne legyünk kolduló koldusok.
Aztán hazamentek, abból a pénzből bevásároltak marhát, földet, s még ma és élnek, ha meg nem holtak.

A MATOLLA

Volt egy ember s egy asszony. Gyermektelenek voltak azok es. Az asszony erőst rest volt. Hát a szegény asszony egész télen font, de csak egy orsót font egész télen. Azt mondja az ura neki:
— Ó te, szeretném látni, hogy az a sok kender hol van, megfontad, vagy hova tetted?

— Ó édes emberem, megfontam!

De nem font semmit sem, mert olyan rest volt, hogy még a tűz sem égte volna meg. Azt mondja az ura neki:

— Miért nem matolláls fel, hol van az a fonál?

— Nincs mire.

Azt mondja az ember:

— No, ne búsulj, hogy nincs mire, elmenyek, és vágok egy matollát, s akkor felmatolláls.

— Menjen, hallja, menjen!

Elment az ember az erdőbe. Az asszony es elfutott utána, de az ember nem látta. Elbújt az asszony, s úgy orozkodott utána. Nahát, nézi egyik fát es, nézi a másikat es. Ez se jó, az se. Meglátott egyet, azt mondja: ez jó lesz! Levágta. Hát az ember hezzavágott a fához, hogy levágja. Hát mikor hezzavágott, azt mondja a felesége, megbútt egy fához:

— Ne vágj matollát, mert nem érsz hat órát!

Vigyázódik az ember, nem lát senkit.

— Ej, szózatot halltam!

Akkor megen hezzacsap a fához. Újra mondja az asszony:

— Ne vágj matollát, mert nem érsz hat órát!

Megvigyázódik az ember, hát mit hall ő. Hát akkor neki az asszony csak nem mutatja magát. Hát még hezzacsapott a fához, aztán megen mondja az asszony:

— Hát nem érted, hogy ne vágj matollát, mert nem érsz hat órát!

Hát azt mondja az ember:

— Egyen meg a fenyé, hát nem vágok, hogy én egy matolláétt ne éljek hat órát?

Hát felvette a bundát a vállára, s a fészit, menyen haza, nem kénlódik itt. Az asszony elfutott előre haza, leste az urát. Mikor ment haza, hát elébe futott, azt mondja az urának:

— Hallá-e kend, nem vágott matollafát?

— Ne, hallod — azt mondja —, mikor hezzavágtam a fához, örökké szózatot halltam: ne vágj matollát, mert nem érek hat órát.

— Jól tette — azt mondja —, hogy nem vágott, még kend meghaljon egy matolla miatt?

Ne, bémentek, leülnek, beszélgetnek. Mit tudjanak csinálni?

Azt mondja:

— Tudja-e — az asszony mondta —, tudja-e, mit mondok?

— Mit?

— Én — azt mondja — rakom a cseberbe a fonalat, kend vegyen egy karót a kezébe, egy hosszú póznát, álljon ki a ház elé, ügyeljen a csókákra, nehogy a ház tetején egy es keresztülrepüljön, met akkor — azt mondja —, ha keresztülrepül, akkor a fonalból mind csepű lesz. Meglúgdom — azt mondja — én mind a fonalat.

Nahát, ki es ment a szegény ember, keresett egy nagy hosszú póznát, az asszony a csepűt belérakta egy cseberbe, s egy csomó hamut reaszórt, s eszevizítette. Hát eszevonatolta egybe a hamuval a csepűt vízzel s mindennel. Itt a szegény ember kint eleget hajkurászta a csókákat, nehogy keresztülrepüljenek, de volt ott elég, nem tudta megőrizni. Nahát, akkor béfut a szegény ember, csóka keresztülment a háztetőn. Bémenyen, sír az asszonnyal szemben.

— Mi az, hallja? — azt mondja.

— Most mi lesz velünk? Nem tudtam megőrizni a csókákat. Mind keresztülrepültek a ház tetején.

Azt mondja az asszony:

— Jöjjön, nézzük csak meg a fonalat.

Nézi a cseberben, hát tiszta csepű, hamu, víz. Mind esze van gamatolva.

— Látja, öregember, mit paciltunk, mind csepűvé változott a fonalunk a cseberben.

Hát nem volt mit csinálni, kiöntötték a ganéjra, s így a szegény asszonynak nem lett semmi dolga, mindentől megmentődött. Lusta volt.

KI FIZET?

Három asszony elmönt a kocsmába. Kilenc deci pálinkát kihoztak, mögitták, azt mondták a kocsmárosnak:

— Aki az urát mög nem bírja csalni, az fizeti a kilenc deci pálinkát.

Hazamöntek. Egy nagyon beteg lött köztük, az ember ápolgatta az ágyban. Hajigálta magát az ágyban:

— Jaj möghalok én, jaj, jaj, jaj!

A két asszon mög leste az ablakon, hogy mi történik most a komaasszonyukkal? Az asszony azt mondja az urának, készítsön neki

valamit, ha önne, jobban löhetne, nem halna mög!

Tojást sütött rántottának neki, bevitte neki:

— No, itt van, kedves feleségöm, hát készen van.

— Ó, hékás, hát megkóstolta-e kend, ha elkészítette kend?

— Nem kóstoltam én, hé!

— Hát így készítette kend el neköm, hogy mög se kóstolta kend?

Hát itt az embör bekapott mindjárt egy kalánnal, és mögkóstolta. Az asszony kérdezte:

— Milyen íze van, hé?

Az ember azt mondja:

— Milyen? Hát tudod te, milyen, bűdös egy kicsit.

— Jaj, hé, olyan ételt készített kend neköm, hogy bűdös, hát hogy ögyem én mög?

— No, mán most a mi komaasszonyunk nem fizeti a kilenc deci pálinkát, mögcsalta az urát, miránk marad.

Másnapra kelvén, föllábadozott, elmönt a komaasszonyáhon, de mán akkor a másik komaasszonya nagyon beteg lött, bänkódott az is az ágyban:

— Jaj, de beteg vagyok, mindjárt möghalok.

Emitt a két komaasszony leste az ablakon, hogy mi történik az ű komaasszonyukkal? Azt vágta ki az urának:

— Jaj, ha úgy hurcolna kend háromszor végig a házban, mint volt az öregapámnak egy paripa lova, s ahogy az hurcolta öregapámat, akkor jobban lönnék. A kantárt, nyergöt, a sarkantyút, a kengyelvassal együtt a hátára tönné kend, akkor jobban lönnék.

— Ó, hé, hogyne tönném mög, szívesen, ha kívánságod van rá.

Lehozta az embör a szerszámot a padlásról, kipucolta, fölnyergölte az urát az asszony, a szájába tötte a kantárt, s nyergöt a hátára, a kengyelvasat kieresztette a két oldalon. A sarkantyút az asszony lábára kötötte, farkát csinált csutkábul a farán, oszt ráült, háromszor végigsétált a szobában rajta. Harmadszor, mikor végigsétált rajta, azt mondta:

— Jaj, hé! Öregapám is így szokott a paripán járni!

Akkor oszt az oldalába vágta a sarkantyút az urának, oszt szállt rula.

Mán a másik kettő azt mondta:

— No, ez se fizeti a pálinkát!

— No, énrám marad — a harmadik mondta.

Másnapra kelvén jobban lött, elmöntenek a harmadik komaasszonyhon az ablakra, lesni. Az is nagyon beteg lött. Az ura disznókupec volt. Hánykolódott az ágyon, hogy ű mindjárt meghal, nagyon beteg. Este, mikor bekövetkezött, lefeküdt az ura is mellé, simogatta az urát, azt mondja az urának:

— Hé — azt mondja —, kend terhös!
— Hallgass! Igaz is az, majd hallgatsz!
— De Isten uccse, terhös kend, csak hallgasson kend, ne szóljon senkinek!
Az asszony annyira vötte az urát, hogy elhitette vele. Kérdözte: — Hun járt kend?

— Hát egyszer feküdtem itt mög itt egy katonával egy ágyban.
— Na, látja kend, itt a baj! Tudja kend, hogy cselekszik kend, mikor a keresködésbe gyün kend, mén kend, ha hasas kocát vösz kend, az orrára üt kend, oszt elvetél. Én is majd kendnek, itt a nagy sulyok majd az orrára ütök kendnek visszakézbül, majd akkor elvetél kend, oszt nem tudja senki sem!

Azelőtt mán rossz, vetélt malacot betekergetött rongyba, orroncsapta az urát, odatötte a faráhon a malacot, mikor kijózanodott az ura, odavitte a felesége a malacot, és mutatta neki:

— No, lássa kend, csakis igaz, ehun van-e!
— No, ha mán megadta az Isten, temesd el!

Azt mondta a két asszony:
— No, hála Istennek, ez se fizeti mög, mind hároman mögcsaltuk az urunkat.

Elmöntenek a kocsmároshon mind a hároman, mögmondták, hogy hát:
— Kocsmáros úr, ki fizeti a pálinkát, mind a hároman mögcsaltuk az urunkat!

A kocsmáros azt mondta:
— Nem baj, hát károsodjak én avval a kilenc deci pálinkával!

A BOLONDOS EMBÖR

Hol volt, hol nem volt, a világon egy asszony, annak volt egy gyöngés elméjű férje, akit mindön kicsi okért szidott, pocskolt. Az embörnek az volt a dolga, hogy a kispulykákra vigyázott. Egyszer az asszon beföttet csinált, az embör kérdezte:

— Mit csinálsz, anyjuk?

— Mérget főzök a patkányoknak, mög ne kóstold, mert möghalsz.

Mikor eltötte az asszon a beföttet, odanyújtotta az embörnek a kanalat, hogy kóstolja mög, de az embör sírva fakadt:

— Ne mérgezz mög, anyjukom, vigyázok kispulykákra!

Az embör leste, hogy mikor az asszon főz, hogy abba a kotlába ne adjon neki önni, akiben a mérget főzött. Ha abba kapott önni, nem övött.

Elmönt egyszer az asszon a piacra. Möghagyta az urának:

— Jól vigyázz a kispulykákra, haza ne várj, ha híja lösz!

Odaszámított az embör, hogy kifog a héjján!

— Várj csak, héjja, majd elbánok én teveled!

Azzal kapta magát, összekötözte a kispulykákknak a lábát, ő meg lesben állt. Egyszer azt lássa, hogy gyün

le a héjja, gondolja a szögény embör, hogy fog csudálkozni a héja, ha nem bírja az összekötözött kispulykákat. Egyszer csak emelkedik fölfelé, viszi a pulykákat, azt mondja az embör:

— Kedves héjja, add vissza a kispulykákat, mögver az anyjukom, ha hazagyün.

A héjja rá sem hallgatott, elvitte a kispulykákat. Mögindult a szögény embör, nagy búsan befele. Gondolta magában:

„Mögöszöm a mérget, nem ér az életem sömmit!” Nagy ríva, ordítózva, beszédögette a beföttet, avval bebútt, befeküdt a kemencébe, gondolta:

„No, gyühet mán hazafelé az asszony, akkorra mán kihült testömet leli.”

Mégy oszt az asszon hazafelé, kiabál:

— Hun vagy, te vén naplopó? Hun vannak a kispulykák? Tán mögént valahun alszol?

Az embör gondolja magában:

„Beszélhetsz, jó asszon, nincs mán urad, mögöttem a patkánymérget.”

Mögént kiált az asszon:

— Hun vagy, te vén gazembör? Így fogadod a szómat?

Az embör kiszól:

— Ne haragudjál, jó asszon! Nincs mán urad, bevöttem mán a patkánymérget.

No, akkor egyszer nem kapott ki a szögény embör, mert az asszon jót nevetött neki.

PALI ÉS A MÁJSZTERNÉ

Hát volt egyszer a világon egy faluban egy parasztgazda. Ennek a parasztgazdának a portáján két ház volt. Az egyik házban egy suszter lakott. A parasztgazdának volt egy Pali nevezetű cselédlegénye, a suszternek pedig volt egy szép kis felesége. A suszter készített lábbeliket vásárra is, de csak egyedül dolgozott, nem volt neki se legénye, se inasa. Amikor a suszterné a kútra ment vízért, Pali is ment a kútra, és azt mondja a suszternének egy alkalommal:

— Májszterné asszony, de szeretném én magát, maga nem szeretne engem?

— De én is szeretlek tégedet, Pali, nagyon. Csak jönne egy vásár, hogy alkalmat adnék rá, hogy bejöhess hozzám.

Attól a naptól kezdve a Pali, mikor csak egy kis szabad ideje volt, mindig bement a májszternéhez, és elbeszélgetett a májszter úrral és a májszterné asszonnyal. Már annyira szerette a májszter úr a Palit, ha valamelyik este nem ment be hozzájuk, már hiányzott is. Egy bizonyos napon azt mondja a májszterné asszony a Palinak:

— Na Pali, gyere el estére, mert délután elmegy a májszter úr ebbe és ebbe a városba vásárra.

Alig várta a Pali az estét. Amikor eljött az este, elvégezte a lovak körül a dolgát, megvacsorázott, és egyenest ment a májszternéhez. A lámpás el volt oltva, Pali csak szépen ment be a szobába, de bizony a májszter az ágyon feküdt a májszterné mellett. Azt mondja a májszter:

— Ki az, mit akar?

— Én vagyok, májszter uram — felelte Pali.

— Mit akarsz Pali, ilyenkor?

— Semmi mást, májszter uram, csak azt, hogy a gazdámnak a bátyja itt van nálunk, és most új házat akar építeni, és azt mondta, hogy valami jó sütőkemencét akarna venni, én pedig azt mondtam, hogy ez a kemence, ami itt van a májszter úréknál, ez nagyon finom kemence, tehát eljöttem a méretet levenni.

— Mérd meg, Pali, a kemencét, és mondd meg a gazdának, hogy gyönyörűszép hat kenyér sül meg benne.

Akkor Pali azt mondja:

— Jó éjszakát kívánok.

— Jó éjszakát, Pali.

Bement az istállóba, és lefeküdt. Nagyon mérgeződött magában: „A kutyafáját, de becsapott engem ez a májszterné asszony”.

Másnap délben, mikor Pali itatta a lovakat a kútnál, ment a májszterné a kútra vízért. Azt mondja a Pali:

— Na májszterné asszony, maga engem jól becsapott.

— Nem csaptalak én be téged, Pali. Nem ment el tegnap az uram a vásárra.

Azt mondta, hogy abba a városban nem jó a vásár. Hanem máma délután elmegy. Holnap egy másik városba lesz vásár. Este gyere be.

Alig várta Pali az estét. De biz akkornap több munkája volt Palinak, mint máskor. Morgolódott is, de hát mit csináljon. Jó későre járt az idő, amikor a lovak körül elvégezte a munkáját. Bement, és megvacsorázott, és akkor átment a szomszédba. Akkor bemegy a májszterúrék szobájába. Csend volt, megy lassan Pali az ágyhoz, és már nyúlna a májszternéért, megfogta a májszter úr két golyóját. Azt mondja a májszter:

— Ki az, mi az, mit csinál?

De a Pali nem eresztette el, amit fogott, azt mondja a májszternak:

— Hát májszter uram, fogadtam a gazdámmal.

— Mibe, Pali? — mondja a májszter.

— A gazdám azt mondotta, hogy májszter uramnak nincsen csak egy golyója, én pedig azt mondtam, hogy kettő van.

— Te nyertél, Pali, mert fogd meg jól, ugye, hogy kettő van.

Hazamegy Pali, és köszön:

— Jó éjszakát, májszter uram.

Hazamegy, bemegy az istállóba, nagyon bánkódott, hogy ismét pallóra csúszott. Lefeküdt, és elaludt.

Másnap azt mondja a májszterné asszony délben, mikor itatta a lovakat Pali:

— Hát te Pali, gyere el estére, és a konyhaajtó előtt az eperfához bújj el, majd én ki fogok jönni az urammal együtt, te pedig csak ugorj be a szobába, a többi majd az én gondom.

Alig várta Pali az estét. Mikor eljött az este, elvégezte a munkáját Pali, megvacsorázott, és elment májszter úrék konyhája ajtaja mellé az eperfához, és behúzódott. Egyszer a májszterné azt mondja a májszter uramnak odabent:

— Hát feküdjünk le, apusom, hát már itt az idő, feküdjünk le.

Vetközödtek mind a ketten. Amikor levetköztek, azt mondja az asszony a májszternek:

— Nem jössz ki vizelni?

— De jó lesz. Gyerünk ki, na.

Kimentek az udvarra. A májszter elment hátra a kerítéshez. Akkor Pali beugrott a szobába a májszterné asszony után, és bezárta az ajtót. Megy a májszter úr az ajtóra, be van zárva az ajtó. Azt a kutya-fáját, hát micsoda dolog ez. Megy az ablakra, veri az ablakot:

— Hej, te anyjukom, nyisd ki az ajtót.

Akkorra Pali megváltoztatta a hangját, és más hangon kiszól:

— Ki az, mi az, mit keres itt más lakásán ilyen későn? Nem takarodik el? Mert kimegyek egy bunkós bottal, úgy elverem.

Akkor azt mondja a májszter:

— Légy szíves, bocsáss meg, kérem, nem tudom, hogy hol vagyok, kimentem, oszt eltévesztettem, nem baj, majd hazaakadok — mondja a suszter —, kimegyek az utcasarokra, oszt olvasom a házakat, a kilencedik házba lakom én.

Visszamegy a suszter, az utcasarkon elkezd olvasni a házakat:

— Egy—kettő—három—öt ... kilenc, itt lakom én.

Veri az ablakot:

— Anyjukom, nyisd ki az ajtót.

Megint kiszól Pali:

— Ki az? Nem takarodik innen, más lakásáról éjszakának idején. Úgy elverem magát, míg él, az eszébe lesz, hogy háborgatja az embert.

— Bocsásson meg, kérem, úgy eltévesztettem, hogy nem tudom, hogy hol lakom. No, nem baj, majd elmegyek a másik utcába a komámhoz, és megkérem őt, hogy vezessen haza.

Elment a másik utcába a komája házához, és megverte az ablakot.

Az ablak kinyílt, és kihajolt rajta a suszter komaasszonya:

— Jó estét kívánok, komaasszony.

— Jó estét magának is, komámuram. Na, mi járatban van ilyen későn éjszaka?

— Kedves komámasszony, itthon van-e a komámuram?

— Nincs — felelte a komaasszony —, mit akar vele?

— Nagy baj ez, kedves komámasszony.

— Hát mi a baj?

— Kimentem az este, oszt eltévesztettem, nem tudok hazamenni. Ha volna olyan szíves a komámasszony oszt hazakísérne engem.

— Azt nem lehet — mondotta a komaasszonya —, ha én most magát hazakísérem, megmutatom a házat, akkor magának engem vissza kell kísérni, mert én egyedül nem jöhetek haza ilyen késő éjszaka, és akkor maga megintcsak nem talál haza, megint eltéved.

— Igaza van, komámasszony.

— Hát nézze, komámuram, a saroktól a kilencedik házba laknak maguk, olvassa meg.

— Olvastam ám, komámasszony, de mindig eltévesztettem.

— Hát pontosan olvassa, hogy el ne tévessze.

— Hát jó éjszakát, komámasszony.

— Jó éjszakát magának is, komámuram, hát csak olvassa meg pontosan a házakat.

Elmegy a suszter, hát ballag hazafelé. Amint az utcasarokra ér, ismét kezdi olvasni a házakat: egy, kettő, három ... kilenc, itt lakom én. Megveri az ablakot:

— Hé, asszony, nyisd ki az ablakot.

Megint kikiáltott Pali az ablakon más hangot változtatva:

— Ki az, mi az? Nem takarodik innen? Hagyjon nekem békét, hogy pihenjek, mert úgy elverem, hogy még olyat nem kapott.

— Bocsássanak meg kérem, én nem tudom, mi van velem, nem tudok hazamenni.

No, majd valahogy bement az udvarra, és fölbújt a tyúktól tetejére. Hajnalba Pali fölkelt, otthagya a májszternét, és elment az istállóba pucolni a lovakat és abrakolni. Amikor reggel lett, a májszterné vette a seprűt, és sepergetett az udvaron. Egyszer csak bújik lefelé a májszter uram a tyúktól padlásáról. Odaszalad a májszterné asszony, és a seprűvel ugyancsak verte a májszter urat:

— Te bitang, te senkiházi, hát más asszonyokat szeretsz? Engemet itt hagytál, egész éjszaka magamban voltam, sírtam, hogy mi van veled. A fene egye meg azt a kopasz fejedet.

Arra azt mondja a suszter:

— Jaj, kedves feleségem, bocsáss meg, én eltévedtem, nem tudtam hazajönni, egész éjszaka járkáltam egyik soron le, a másikon föl.

Így a májszterné megbocsátott a májszter úrnak, és a májszterné asszony továbbra is szerette a Palit, tehát ilyenek a falusi suszterok.

CENE

Hát tudja, lelkem! Hun volt, hun nem, de volt — bár ne lett volna az olyan—, volt egy embernek olyan feleségi, hogy az akármit csinált vele, oktatta, hun szóval, hun a dohányzacskóval meg egyéb jó fűszerszámval: kapanyéllal, piszkafával, ázott kötéllel, biz annak hiába volt. Nem ért az egy irgalmas kiáltást se. Buta volt, rossz volt, lusta volt, minden volt az a világon, csak jó nem.

Az ura már nem tudott vele mit csinálni, beadta az iskolába, hátha az majd fog rajta valamit. Járt is az asszony napról napra, lógott a tarisznya a nyakába tele könyvvel, de azért csak az maradt ő, aki volt. Mert ahogy egyszer jött haza az oskolából, épp javában rítt, mert megverte a tanító, lát az úton valamit. Felveszi, hát egy zacskó pénz.

Viszi haza, mutatja egenyest az urának. Hű, az is megörült nagyon, elvette Cenétől mindjárt, oszt magánál tartotta. Egyszer, mikor gondolta, hogy a felesége, Cene, nem látja, elásta a földbe. Mert úgy gondolta, hogy ez az istenszamara még ki tudja, hova teszi?

Öhöm, de meglátta ám Cene! Azt mondja az urának, hogy:

— Mit gyugtál te oda, he?

Azt mondja az ura:

— Egy kis hájat, nagyon avas volt már.

Az ura elment hazulról. Gyött arra egy fazekas nagy kocsi fazékkal, kiabálta, hogy:

— Fazekat vegyenek!

Cene ezt meghallotta. Usgyi! Mindjárt a pénzért.

Felásta. Megvette a sok fazekat mind egy szálíg. Felaggatta szépen a kapura. De egy kis begrének nem jutott hely, nem tudott hova lenni nagy gondjában: hová tegye már ő azt a kis begrét? Végre oszt kitanálta.

Kapta, leverte a kapuról a többit mind, így oszt jutott hely a kisbegrénk is. De ne nevéssék, hallja-e, mert majd kaphat még maga olyan feleséget!

Ott gyönyörködött ő, Cene, abba a kis begrébe, minő fájin helyet talált ő annak. Ahogy ott áll, nevet, mint egy fakutya, elejbe áll egy úr, azt mondja,

hogy ő elvesztett egy zacskó pénzt, nem tanálta-e meg? Cene nagy acsorian azt mondja, hogy tanált biz ő valamikor, még iskolába járt!

— Vén bolond — mondta neki az úr —, hisz mikor volt már az. Ez nem olyan régen törtint.

De úgy megharagudott Cenére, hogy többet szóba se állt vele.

Este hazajött az ura, éhen volt, mint a kutya, színi is változott egy falat ennyivalóért, az meg jól elcsátyizta Cenét, mert azért, hogy egész nap a határban dolgozik, mint a bolond, oszt ételt meg nem visz neki. Hát, meg is érdemlette Cene.

Akkor azt mondja neki az ura:

— Hallod-e, Cene? Eredj te ki dolgozni, majd viszek én neked ételt! Jó lesz-e? — Cene nem bánta, ő mindenre ráállt.

Másnap délbe viszi a kantárba az ura az ételt, hát látja, hogy Cene alszik ám, nemcsak, de ugyancsak. Azt mondja neki az ura, de felkötenyi is alig bírta:

— Hallod-e, Cene, így megy ez mindég? Én hordom az ételt, te meg nem dolgozol, ha meg én dolgozok, te nem hordasz ételt? Így nem leszünk jól!

Cenének annyi volt ez, mintha simogatták volna, nem szólt rá semmit.

Utána való nap az ember délbe kivitt egy fazék meszet meg a Cene dunnáját. Cene akkor is aludt javában. Az ura fogta, levetköztette szűz anya meztelenre, bekente a testyit mésszel, azután behempergette a tolluba. Azután otthagya, ment haza. Cene meg olyan volt a tolluba, mint a valóságos ördög. De övele lehetett volna akármit csinálni, hogy majd felérezett volna.

Már jó este volt, mikor álmából felkelt. De szörnyen megütődött, amikor magamagát meglátta.

— Ej, hát én vagyok-e én? Vagy ki vagyok hát? Ha megcsípem magam, érzem, hogy fáj! Ha kiáltok, hallom a magam rekedt hangját, de azért mégse én vagyok én! De hiszen megtudom! Hazamenek, ha a kis kutyánk megösmér, akkor én vagyok én, de ha nem ösmér meg, az ablakra menek, bekiáltok a gyerekeknek, hogy elé van-e anyátok, ha azok azt mondják, hogy nincs, akkor is én vagyok én!

Úgy is volt. Otthon a kiskutya majd elrágta a lába szárát, hiába mondta neki, hogy: Pufi ne! Pufi ne! az csak ugatta. Mikor az ablakra ment,

kérdezte a gyerekeket: elé van-e anyátok? Azok már jól be voltak tanítva, azt mondták, kiáltották, hogy: elé!

Már Cene majd megbolondult, pegyig azelőtt se volt ott, ahol az ember eszit osztogatták, nem tudta kitalálni sehogy se, hogy valjon ki lehet ő?

Nagy szomorúságába elment a szomszéd kertjibe, ott bebújt egy méhköpűbe. Arra meg zshiványok jártak, elvitték a méhköpűt Cenével együtt. Panaszolkodtak is, hogy jaj, de nehéz, jaj, de nehéz, de hát csak azt tudták, hogy a méz benne a nehez!

Egyszer ahogy vitték, Cene elkezd huggyozni, hallják a zshiványok, azt mondják, hogy:

— Vigyük lassabban, mert már hull a méz!

Mikor meg más baja vette elő Cenét, azt mondták:

— Álljunk meg, mert már a sejt is putyog.

Meg is álltak, épp a kántor kertjiben voltak.

Ott letették a zshiványok, hogy már nem is viszik tovább ezt a csuda nehez köpűt, megbeszélték, hogy lopnak egy birkát, oszt ott a kertbe megfőzik. El is mentek.

Aközben reggel lett, Cene kibújt a köpűből, a kántor meg ahogy lement a kertbe, meglátta, de majd kitörte a nyavalya, úgy megihedt tüle. Szaladt egenyest a paphoz, hogy szentelje fel az ő kertyit, mert abba az ördög tanyázik.

De jókor volt, a pap lábán még nem volt cipe, azt mondta, hogy elmegy, ha a kántor a hátára veszi, oszt úgy viszi el. A kántor még abba is beleegyezett.

Viszi a kántor a papot, viszi, Cene már messziről látta, azt hitte, hogy a zshivány hozza a birkát, odakiált neki:

— Hozzad, hozzad, a farka majd jó lesz a káposztába!

A pap meghallotta, mint akit a puskából kilőttek, úgy ment haza mezítláb. A kántor meg utána.

Cenét meg jól elverték, úgy került haza.

A SZEGÉNY EMBER VÁSÁRA

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl volt két gazdaember. Olyan gazdagok voltak, hogy azt se tudták, mijük van. Éppen mellettük a szomszédban lakott egy szegény ember, aki bizony megszámlálhatta, hogy

mije van. Nem volt egyebe, csupán egy kis tehene, de az se volt nagyobb, mint egy jó esztendő borjú.

Egyszer a vásárra készült a két nagygazda. Meghallotta ezt a szegény ember felesége, s azt mondta az urának:

— Hallja-e, ezek a nagygazdák a vásárba mennek. Menjen el kend is azzal a tehénnel, és próbáljon szerencsét, de oda ne adja senkinek, amíg áldomást nem fizetnek.

Jól van. Másnap szépen felkerekedtek, s elindultak a vásárba. Elöl ment a két nagygazda. Egyik hajtott hat ökröt, a másik négy ökröt. Utánuk kullogott a szegény ember a kis tehénnel.

Amint beérkeztek a töltött útba, elértek egy embert, aki egy szürke kecskét hajtott a vásárra. Szemet vetett a kecskés ember a kis tehénre, és azt mondta a szegény embernek:

— Hé, bátya, nem cserélünk azzal a tehénnel?

— Én bizony igen, ha egy jó áldomást fizet.

Mindjárt megitták az áldomást, és mentek tovább. Amint a szegény ember a vásárra ért, s erre-arra téritgette a kecskét, egyszer csak megszólította egy ember, aki egy ludat árult:

— Hé, bátya, nem cseréljük el azt a kecskét ezzel a lúddal?

— Én bizony el, ha áldomást fizet.

— Fizetek biz én, hallja.

Erre megisszák az áldomást, és most már ketten mennek tovább a vásár között. Hát egy ember jó szembe velük, s egy szép nagy kakast hoz az ölében. Megáll a kakassal, s azt mondja a szegény embernek:

— Hé, bátya, nem cseréli el ezt a kakast azzal a lúddal?

— Én bizony miért ne — mondá a szegény ember —, ha egy jó áldomást fizet.

Erre bémentek a kocsmába, s inni kezdték az áldomást. Egyszer csak azt mondja az egyik pajtás:

— Nem jól van ez így, bátya.

— Hát hogy van jól, pajtás?

— Hát úgy, hogy azt a kakast öljük meg, s az áldomás mellett együk meg.

— Biz az nem lesz rossz, pajtás.

Megölték a kakast, s ahajt hárman úgy laktak véle, hogy még félreállott a hasuk is. Ital is volt bőven.

No, de elfogy az áldomás, s azt mondja most a szegény ember:

— Én bizony semmi nélkül maradék. Se tehén, se kecske, se lúd, se kakas nincs.

Összenéz a két pajtása, belenyúlnak a tarisnyájukba, kivesznek egy-egy fő hagymát, s odaadják a szegény embernek.

— Tegye el, bátya. Vigye el a feleséginek, legalább nem megy üres kézzel haza.

A szegény ember megköszönte szépen a hagymákat, a tarisnyájába tette, s azzal kiment a vásárra, a két gazdag emberhez. Ezek ahogy meglátták, mindjárt az kérdezték:

— Hát a tehén hol van, szomszéd?

— Elcseréltem egy szürke kecskével.

— Hát a kecske hol van?

— Azt elcseréltem egy lúddal.

— Hát a lúd hol van?

— Azt elcseréltem egy kakassal.

— Hát a kakas hol van?

— Azt megettük az áldomás mellett.

— De hát most mit viszel haza a feleségednek?

— Adtak a pajtásaim két fő vereshagymát, s azt viszem a feleségemnek.

— No, világgá is kerget téged a feleséged azzal a két fő hagymával együtt!

— Biz engem nem!

Szó szót követ, s egyszer csak azt mondja az egyik nagygazda: — No, ha a feleséged el nem kerget, neked adom a négy ökrömet.

— Még meg sem szid, nemhogy elkergessen — mondja a szegény ember.

Erre megszólal a másik nagygazda is:

— Én is neked adom a hat ökrömet, ha a feleséged el nem kerget.

— Jól van! Én meg, ha elkerget, nektek adom az egész belsőségemet — vág vissza a szegény ember.

— Áll a fogadás, kezet rá!

— Nem elég az az üdvösséghez — mond a szegény ember —, hanem tegyük papirosra.

Rögtön papirost vettek elő, tentát, pennát melléje, s megírták a fogadást. Két tanú előtt mindenki keze írását adta, hogy szavát meg nem másítja.

Erre, mint a sebes szél, megindultak hazafelé. A két nagygazda ugyancsak hajtotta az ökröket, hogy egyszerre érkezzék a szegény emberrel.

Becsapják az ökröket a kapun, s futnak a szegény ember ablaka alá, hogy hallják mit történik?

Bemegy a szegény ember s köszön:

— Adjon Isten jó estét, feleség.

— Adjon Isten kendnek is, hallja-e. Hát hazajött?

— Haza biz én, feleség.

— Hát volt-e vására?

— Volt bizony, feleség.

— Áldomást ivott-e?

— Ittam biz én, feleség.

— Hát a tehenet mennyiért adta?

— Elcseréltem egy szürke kecskével.

— Ó, be jól tette, hallja-e. Úgyis kevés kóstunk van, a kecske meg ad annyi tejet, amennyi nekünk éppen elég.

— Igen, de a kecskét elcseréltem.

— Hát áldomást ivott-e?

— Ittam biz én, feleség.

— És mivel cserélte el a kecskét?

— Azt egy lúddal.

— Ó, be jól tette, hallja-e. Úgyis leánygyermekünk van, a ludat legalább megtépjük, s párnát csinálunk a tollából.

— Igen, de a ludat is elcseréltem.

— Hát áldomást ivott-e?

— Ittam biz én, feleség.

— És mivel cserélte el a lúdat?

— Azt egy kakassal.

— Ejnye, be jól tette, hallja-e. Úgy sincs óránk, felültetjük majd a kakasülőre, s kikiril majd nekünk hajnalra.

— Igen, de a kakast megöltük, s megettük az áldomás mellett.

— Hát nekem semmit se hozott a tehénből?

— Hoztam biz én, feleség. Ott van a tarisznyában. Hoztam két fő vereshagymát. Nyúlj csak bé, s vedd ki.

— No, ezt nagyon jól tette, hallja-e, mert ezek a nagygazdák a szomszédban, ha megharagusznak, mind azt kiabálják, hogy még hagymánk sincs. Most az egyiket odaadjuk az egyik nagygazdának, a

másikat a másik nagygazdának, hadd mutassuk meg, hogy nekünk is van vereshagymánk.

A két nagygazda végighallgatta ezt a beszédet, s mit volt tenni, mit nem, oda kellett adni egyiknek a négy ökröt, másiknak a hat ökröt. Cserébe az egyik is, a másik is kapott egy-egy fő vereshagymát.

Így leve a szegény embernek tíz ökre. Nagy örömben egy nagy vendégséget csaptak, azután egy tökmaghéjba ültek, s a Küküllőn leereszkedtek.

Holnap legyenek a ti vendégetek!

A KIRÁL MÖG A FAVÁGÓ

Egyszer egy favágó az erdőben dolgozott. Sok baja volt a nagy tölgyfatuskókkal, meg már el is fáradt. Leült egy tuskóra, oszt kezdte szidni Ádámot meg Évát, amiért ettek a tiltott gyümölcsből. Ha azok abból nem ettek volna, nekije nem kéne mast ett fát vágni.

Egy királ arra járt vadászni. Hallgati, hugyan átkozi az öreg favágó Ádámot meg Évát. Gondolt egyet, megszólítja a favágót:

— Adjon Isten, öreg! Csak elhallgattam millen bajba vagy te ezzel favágással. Tudod mit? Gyere velem, ott élsz majd az én kastélomban, ott kipihenhetöd magadat.

Az öreg ráállt, elfogadta, amit a királ mondott. Ahogy a kastélhoz érnek, a királ kiadatta a parancsot, hogy az öregnek gondját viseljék, mög hogy az orra alá ne szóljanak. Avval bement a negyedik szobába, elüvett két tányérat meg egy egeret, az egeret a két tányér közé tette, oszt kijött.

Azt mondi a favágónak:

— Hallod-e öreg! Ett nálam holtig elmaradhatsz, semmi dolgod se lesz, öhetsz, ihatsz, azt csinálsz amit jólesik, csak a negyedik szobába nem szabad bemenni! A szoba nyitva lesz, de meg ne próbáld bemenni!

Az öreg favágónak csakugyan jó dolga volt, mindent készen kapott, dolgozni nem kellett, egész nap csak lógázta a lábát. Egyszer mégis eszébe jutott, hogy mért is van nekije megtiltva a negyedik szobába menni.

„Eh — gondolta —, a szoba úgyis nyitva van, bemegyek én, meg ki is jövök, nem tudi azt meg senki!”

Úgy is lett. A szobába nem volt semmi, csak az asztal közepén volt két tányér egymásra borítva. Már ezt csak megnézi, mi van a két tányér között!

Fölvöszli a felső tányérat, de az egernek se kellett több, csak kifelé! Az öreg ahogy látta, hogy az egér ki akart szökni, megijedt, a fölvetett tányérral újra le akarta az egeret borítani, oszt jó rácsapta a másokra. A két tányér összetört, az egér meg elszaladt.

Az öreg avval kijött a szobából, de gondolta, hogy ett már rossz fát tett a tűzre.

A királ mindent megtudott. Magához hévatta az öreget:

— Látod-e, öreg, te se tudtad megállni, hogy átol ne hágd a tilalmat! Eddig jó dolgod volt, most mehatsz vissza, az erdőbe! De mostantól kezdve Ádámot meg Évát ne szidjad többet!

Avval az öreg visszaballagott az erdőbe.

A VADRÉCE-SÜLT

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy vadászember, akinek a pap is komja volt. Azt mondja egyszer a pap:

— Komámuram, úgy ehetném egy kicsi vadrécehúst.

Úgy is történt. A vadász elment másnap, lőtt egy vadrécét, s odaadta a feleségének, hogy délre készítse meg. Amint az asszony a vadrécét sütötte, bement a szomszédasszony, s kérte, hogy adja neki a szárnyát. Oda is adta az egyik szárnyat, s hogy csonka ne legyen, ő is megette a másikat. Így addig-addig kóstolgatták, hogy az egész récét megették.

Délkor megjön a pap ebédre. Az asszony mindent elétálalt, csak a vadréce-sültet nem. Egyszer az ura rászól, hogy hozza már azt a vadréce-sültet.

— Miféle vadréce-sültet?

— Hát amelyiket ma lőttem.

— No, nézzen oda, tiszteletes uram! Ma reggel mondta, hogy álmában egy vadrécét lőtt, s most kéri tőlem.

Ott egy darabig veszekedtek, de mégiscsak arra maradt, hogy az ember álmában látta a vadrécét.

— No, tiszteletes komámuram — monda a vadász —, holnap is szívesen látom délebédre, mert holnap már biztosan lövök.

Úgy is történt. Másnap hajnalban a vadász elment, lőtt egy vadrécét, odaadta a feleségének, s azt mondta:

— No, itt a réce, most aztán nem álmomban láttam!

A felesége be is tette sülni a kemencébe, de akkor is bement a szomszédasszony, s kelten ismét megették mind egy falásig.

Délben odamegy újra a pap, de csak nem akar a vadréce-sült az asztalra kerülni. Egyszer kéri a vadász a pecsenyét, de hosszas veszekedés után megint rábizonyosodott, hogy csak álmában látta.

— No, tiszteletes komámuram — mondá a vadász —, ez az asszony huncut, de holnap is jöjjön csak el délebédre, mert holnap bizonyosan lesz vadréce-sült.

Másnap hajnalban is lőtt a vadász egy vadrécét, elvitte haza s azt mondta:

— No, feleség, most látod a vadrécét! Most nem álmomban lőttem, de most már igazán ebéd legyen belőle, mert ha nem, rosszul jársz.

Feleli a felesége:

— No, most már csakugyan lőttél. Most már látom, s el is készítem.

Oda is tette sülni. Mikor meg volt sülve, bement a szomszédasszonya, s újból megették mind egy falásig. Hát amikor délben enni kezdtek, s a sor a vadrécére került, megint nincs vadréce.

Kérdi erre a gazda:

— Hát feleség, hol van a vadréce?

— Jaj, jaj, jaj, édes komámuram, nézzen oda! Ez a bolond ember ma reggel mondja, hogy ő álmában látta, hogy lőtt egy vadrécét. Még álmában mutogatta is nekem, hogy most már van, s azt mondta hogy álmában megígértem, hogy elkészítem. S most megint kéri, hogy adjam elé a semmit, pedig nem lőtt még egy

récefarkot se! Hát én mit csináljak, ha csak álmában lő, de ébren nem! Tán bizony bolond?

Azt mondja az ura:

— No, hadd el, mert többet nem álmodom! Édes komámuram — mondá a papnak —, bocsásson meg, de többet nem hívom meg ebédre, mert úgy látszik, hogy az én feleségem bolonddá akar tenni engem.

Gondolta a vadász magában, hogy no, mármost én is megcsúfolom a feleségemet, mert ő már háromszor megcsúfolt engem. Megáztatott egy kötelet, s egy ollóval betette a párna alá. Meglátta az asszony, hogy az ura mit csinált, befutott a szomszédasszonyhoz, s mondta neki:

— Nézzen oda, édes szomszédasszony, rosszra tanított, hogy mit mondjak az uramnak. Az uram megszégyellte magát s most meg akar büntetni.

Tudja jól, hogy a kolbászt és a bort nem szeretem. Betett egy szál kolbászt s egy kulacs bort a párna alá, hogy az éjjel büntetésből etesse meg, s itassa meg velem.

Mondá erre a szomszédasszony:

— Na, az nem baj, szomszédasszony. Ha én csináltam a bajt magának, én ki is mentem. Szeretem én a bort is, a kolbászt is. A szomszédasszony helyett lefekszem az ágyba, megeszem a kolbászt, megiszom a bort, s aztán, ha a szomszéd elalszik, kijövök, s maga bemegy helyettem. Ugye, jó lesz?

— Jó biz az, szomszédasszony — feleie a vadász felesége.

Úgy is lett. Bement a szomszédasszony a másik helyébe, s lefeküdt az ágyba. Egyszer megy haza az ember. Kiveszi a párna alól a kötelet, s abban a hiszemben, hogy a feleségét veri, jól elverte a szomszédasszonyt. Akkor vette az ollót, levágta tőstőből a haját, s felakasztotta az ablakra. Azzal lefeküdt.

Mikor jól elaludt, a szomszédasszony felkelt, hazament, s azt mondta:

— Jaj, szomszédasszony, egye meg a súly az ilyen kolbászt meg bort, de nekem nem kell! Ám az még mind megjárja, hanem a hajam hogy tudjam visszakeríteni?

Feleie erre a vadász felesége:

— Nem baj, szomszédasszony, most legalább elhíttjük az urammal, hogy ezt is álmában látta.

Elment haza. Volt egy borjújuk, levágta annak a farkát. Az ablakról levette a haját, helyébe akasztotta a borjúfarkot, a haját pedig visszaadta a szomszédasszonynak. Reggel jókor kiment az udvarra, s kezdett énekelni és sepregetni.

Felébred az ura, néz ki az udvarra, s gondolja magában:

— Mi a csuda történhetett? Hogy elvertem ezt az asszonyt az éjjel, s most mégis jókedve van! A haját is levágtam, s mégis kontya van!

Behívja a feleségét s kérdi:

— Hogy lehet, hogy neked olyan jó kedved van a verés után?

— Jó kedvem van bizony — mondja az asszony —, de kendnek rossz lehetne, mert az éjjel a drága borjút jól elverte, s még a farkát is levágta. Nem szégyelli magát? Örökké álmodt lát, s amiatt mennyi kárt csinál! Nézze, ott a farka a drága borjúnak az ablakon.

— Mekkora kár — mond a gazda. — No, feleség, mármost igazán elhiszem, hogy a vadrécéket is álmomban láttam. S engedj meg nekem, hogy benned kételkedtem.

Azótától fogva soha többet nem veszekedtek. Jól éltek, s még most is élnek, ha meg nem haltak.

A RÁSZEDET MORNÁR

A mornár bemegy a szobájába, és a mornár legénye ott fekszik a felesége mellett. Nem szólt a mornár, kimönt. — Két fejet látok, de már mégse szóllok, háborúságot nem szörzök.

Kimögy a malomba, az asszony mög leugrik az ágyról, átalmögy a szomszédja asszonyához.

— Nézze csak kend, Bözse néni, hugyan jártam. Azt mondja az én uram, hogy két fejet lát.

— Mi volt, kedvösöm, a vacsora az este?

— Petrezsirmos kása.

— Mindjárt elmögyök a malomba.

Avval ott egy kis terét vosz a hóna alá, elmögy a malomba.

— Adjon Isten jó röggel, két mornár!

Azt mondja:

— Osztán mi ez?

— No, mögbocsásson, az Isten áldjon, az este jóllaktam petrezsirmos kásával, és most két fejet látok.

— Mivel lakott kend jól?

— Hát édös gyerököm, az este petrezsirmos kását öttem, hát most két fejet látok.

— De jó, hogy azt a kedves feleségömet nem bántottam! Hiszen, mint az este nálunk is petrezsirmos kása volt, és én is két fejet láttam.

AKI SOKAT MARKOL, KEVESET FOG

Egyszer egy ember beállott pakulárnak, s kapott bérbe egy cseber tejet. Feltette a csebret a fejére, hogy könnyebben vihesse, s elindult hazafelé.

Útközben elkezdett számolni, hogy mit is vesz ebből a tejből? Először is vesz egy malacot. Azt felnöveli, s amikor megmalacozik, akkor lesz egy

csorda malaca. Azokat is mind felnöveli, s vesz belőlük birtokot. Rendre úgy meg fog gazdagodni, hogy majd csak négylovas hintóval jár.

Akkor fognak nagyot köszönni neki az emberek! Földig fognak hajolni. Így ni!

Azzal lehajolt, s a tej mind egy cseppig kiömlött.

A CIGÁNY TERVEI

A cigányné es tojásokat szerzett, s a tyúkot rátette, s kiköltette. Az ura hazajött, s azt mondta:

— Feleség, tudod-e mit gondoltam?

— Igen — azt mondja —, ha megmondod.

Az ágyba lefeküdtek, s a tyúk az ágy alatt kuporgott a tojásokon.

— Ha csürkék lesznek, kikelnek, akkor eladom őket, veszek két malacot, s a két malacból, ha megnő, veszek két lovat, elmenyek rajtuk keresetre, avval jövök haza. Akkor ismét menyek más útra.

Akkor a felesége elkezdte ütni a cigányt, az urát:

— Te disznó, olyan hamar ne térítsd meg a lovakat!

A cigány es kezdte a feleségét ütni. Egyik a másikat suppogtatta. Addig verték egymást, hogy vérbe ültek. Akkor az ágy deszkája letörött, a tyúkot tojásostól esszetörték, s a tyúk megdöglött, s így a szegény cigány nem tudott keresetre menni.

A CIGÁNY ÉS A NYÚL

Egyszer egy cigány a réten járt. Meglátott egy nyulat. A nyúl aludt.

— Megfogom ezt a nyulat, aztán eladom. Veszek az árán egy malacot. Az mikor majd megnő, fiadzik kilencet. Most ezek is megnőnek, akkor lesz tíz. Most ez a tíz fiadzik kilencet-kilencet. Most már lesz egy csürhe.

Kali Bandit fogadom meg mellé kanásznak.

Kali Bandi a Tiszán túl volt. A cigány lement a révhez aztán áthujántott:

— Kali Bandi, gyere át a kenyérért.

De erre a nyúl fölugrott, elszaladt.

— Huj, oda a szerencse, előbb meg kellett volna fogni.

AZ ÖREGEMBER ÉS AZ ÖREGASSZONY

Volt egyszer egy öreg-öreg szegény ember s egy öregasszony; nem volt csak egy malacacskajuk. Azt mandja az öregember:

— Te asszony, ne öljük meg ezt a malacat, ameddig a seggin nem faly ki a zsír.

Jól van, hát nem ölik meg. Kimegy egyszer az öregember, hogy vágjan fát. Amint vágja a fát, köpött egyet a földre, s a malac éppeg adament, s beléült. Az asszony meglátta, hogy a malac seggin valami fehérség van, azt mandja a társának:

— Te öreg, üssük főbe a malacat, met né, kifaly a zsírja.

Jól van, megölték, az asszony sütetett rántatt húst, placsintát; bart hazatt, a húst a kemence tetejére, a placsintát a kemence alá, a bart az ágy lábához tette. Azt mandja a társának:

— Gyere, menjünk az erdőbe, hogy hazzunk fogvájót, mert mit csinálunk, ha nem lesz.

Elcammagnak az erdőbe, tanálkznak az úton egy kúdussal, megszólítják:

— Te kúdu, hová mész?

— Hát né menyek — azt mandja —, kúdulni.

— De nehogy bémenj a mü házunkhaz, mert né, mü az erdőbe menyünk, hagy hazzunk fogvájót. A mü

házunk itt meg itt van, s éppeg malacat öltünk, a hús a kemencében, a placsinta a kemence alatt, s a bar az ágy lábánál van; nehagy megedd, azért mandjuk, hagy az a müénk.

— Dehagy menyek, a világért se menyek — s azzal elváltak, a kúdu a faluba, az öregek az erdőbe mentek.

A kúdu egyenest abba a házba ment, ahun az öregemberek laktak, s bément, s amit megkapatt, kit megevett, kit elrakatt, s nem hagyatt semmit.

Hazagyünnek az erdőből, hát nincs suhul semmi. Huvá lett? Ki ette meg? A kúdu bizanyasan nem, met annak megmandták, hogy bé ne gyüjjen. Azt mandja az asszony:

— Te öreg, nézdd csak, mennyi légy van itt, semmi sem ette meg, csak a legyek.

Nekifagnak, hogy a legyeket meggyilkolják.

— Vedd a fejszét, egy éppen a hamlakaman van — azt mandja az asszany —, gyere, s üsd meg.

Az ember úgy megütette a fejszével a legyet, hogy az öregasszany egyszeribe meghótt. Mast már az öreg egyedül maradatt, eltemette az asszanyt, nagy bánatas szüvel, s nem tudta, mit csináljan a nagy magányosságban. Hát elment, hogy nézzen valami után, s tanálkozott a sánta rókával. Kérdi a sánta róka:

— Mért búsulsz, te vénember?

— Hagyne búsulnék, mert né, meghótt az öreg társam.

— Ne búsulj, végy el ingem, mert én elmenyek utánad.

— Jó na, legalább nem leszek egyedül.

Ahagy mennek haza, azt mandja a sánta róka:

— Na öreg, mast csáljunk egy kis vendégséget, hívjuk el az én atyámfiait, mert né, úgy dukál.

Volt az embernek két méhe, az egyiket felverték, s a róka kiment, s egyet ardítatt, a egyszeribe att volt minden róka. Ettck-ittak, a lakmáraztak. Nézi az öregember:

— Te feleség — azt mandja —, én meghalak, nyújtóztassál ki a kemence mejjé. Lefekszem jószántamból, tudam úgyis, hogy mindjárt meghalak, a fejszét tedd a fejem alá, az legyen a párnám.

Béfekszik az öreg a kemence mejjé, s a róka a fejszét a feje alá tette. A róka azt gandalta, hogy már meghótt, mikar az ember nem mazgatt, s elhíttá az atyafiait a temetésre. Felverte a másik méhet, s azt mandta:

— Egyetek, mert van elég.

Gyünnnek a rókák kacagva, táncalva, s tanálkoznak egy sánta nyúllal. Kérdi a nyúl:

— Huvá mentek, róka kamák olyan nagy örömben?

— Ha tunnád, tés is gyünnél; menyünk temetésre, jó életre.

— Vigyetek el ingem is — mandja a nyúl —, leszek papatak.

— A biza jó lesz, legyen pap is közöttünk.

Nekifagatt, s elment vélek a nyúl is. Mikar beérnek a házhaz, a pap nem ment bé, met látta az embert, hogy néz. Mikar megették a mézet a rókák, azt mandják:

— Na, énekeljünk, s aztán a pap prédikáljan.

A rókák ardítottak, s az öregember mind nézte, hogy mit csinálnak. A nyúl rákezdi (énekelve):

— Cître munte, cître munte, cã ómu nu e mórt, mîná inchide, ușa inchide, de vulpe bunde face, din popă guleru puné (Fel a hegyre, fel a hegyre! Mert az ember nem halt meg, kezével az ajtót becsukja, a rókából bundát csinál, a papból meg gallért tesz reá.)

Az öreg becsapta az ajtót, bérántatta a papot, a rókákat meg a nyulat is mind megölte. A felesége könyörgött neki:

— Én vagyok a feleséged, ingem ne üss.

De az öreg nem hallgatott rá, azt is megölte, s valamennyit megnyúzta, s kapott a bőrekért egy csomó pinzt.

AZ ÜST ARANY

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egy szegény ember. Ennek a szegény embernek annyi gyermeke volt, mind a rosta lika, még annál is eggyel több. Igaz, hogy volt két kicsi gyenge tehene is, de velök nem szerezhették a világot sem mindent a házhoz bé. Azért többször éheztek, mint ahányszor jóllaktak. Sójajtozott is eleget a szegény ember: bár rendelne az Isten néki valami csudálatos úton-módon egy rakás pénzt.

Egyszer kimegyen a szegény ember két kicsi tehenével a mezőre szántani, amint szántogat, az ekéje egyszer csak megakad valamiben, úgyhogy a kicsi tehének meg se tudnak mozdulni. Erre a szegény ember kiemeli az ekét a földből, hát Uram-Teremtőm, ott áll egy nagy üst telides-teli arannyal. Úgy megörvendett erre a szegény ember, hogy örömeben azt se tudta hová legyen. De már most azon törte a fejét, mit is csináljon azzal a sok arannyal, hogy vigye haza? Gondolá magában, ha ilyen jókor hazamegy a szántóból, még észrevesznek valamit. Hát amint töprenkedik, jó oda egy katona, s mikor meglátja a nagy üst aranyat, úgy elámul, hogy szeme-szája tátva marad.

— Jaj, te szegény ember, mit csinálsz ezzel a temérdek arannyal? — kérdezi a szegény embertől.

— Éppen ezen töröm a fejemet — feleli a szegény ember —, nem tudom, hogy ki vigye haza, mert én az ekével nem mehetek ilyen jókor haza, tehénkéimet pedig nem hagyhatom itt.

Mondá erre a katona:

— Azért ugyan ne búsulj, te szegény ember, egy marok aranyért én jó szívvel hazaviszem.

A szegény ember mindjárt ki is vett egy jó marok aranyat az üstből, s odaadta a katonának.

A katona pedig megfogta az üstöt, de alig bírta fel, olyan nehéz volt, s elindult vele lassan a falu felé. A szegény ember előbb még jól megmagyarázta neki, hogy merrefelé lakik.

De a katonának kisebb gondja is nagyobb volt, hogy az üst aranyat a szegény ember házához vigye. Szegény legény volt ő is, az istenadta, hát gondolta, most utat ad a szegénységnek. Be sem tért ezért a faluba, hanem tova igyekezett, s meg sem állott a legközelebbi városig. Ott beszállott egy vendégfogadóba, az üst aranyat elrejtette az ágy alá, aztán magának különbnél különb ételeket és italokat rendelt.

Ezalatt a szegény ember is hazaérkezett a mezőről, s mondja az udvaron futkosó gyermekeinek:

— No, gyermekeim, ezután immár nem leszünk mi szegények, ugye? Az Isten reánk tekintett, megelégelte nagy nyomorúságunkat, s rendelt egy nagy üst aranyat. Hát eldugtátok-e jól, nehogy valaki meglássa?

Erre kérdezték a gyermekek:

— Hát hol van az a nagy üst arany, édesapánk? Mutassa meg nekünk is, hadd lássuk mi is.

A szegény ember erre úgy megijedt, hogy szinte elállott a szava, és kérde:

— Hát egy katona nem hozta haza az üst aranyat?

— Nem biz ide — felelték a gyermekek.

Nagyon megszorodott erre a hírre a szegény ember, hogy az a hitvány katona úgy megcsalta; aztán nagy búsán elbeszélte hogy találta a földben a nagy üst aranyat, hogy adta oda a katonának — de már mind beszélhette, mert se az üst aranyak, se a katonának nem volt se híre, se hamva.

Volt a szegény embernek a többek között három ügyes, okos leánya, különösen a legkisebbik olyan eszes volt, hogy nagy darab helyen nem lelhetted párját. Megszólal most a legkisebbik leány s mondja:

— Azért egyet se búsuljon, édesapám, mert mi hárman leánytestvérek majd megkeressük azt a galád katonát, és visszahozzuk az üst aranyat.

Felelé erre a szegény ember:

— Én bizony nem bánom, édes leányaim, menjetek el, próbáljátok meg, hátha valami láttatja lenne.

El is indult a három leány mindjárt, s egyenesen abba a városba, ahol a katona megszállott. Ott addig kérdezősködtek, míg reáakadtak. Be is mentek abba a fogadóba, ahol a katona mulatott — egy kicsit bizony be is mázolta volt magát —, s köszönnek neki illedelmesen. Mindjárt nagy beszédbe is ereszkedtek a katonával. Egyszer a többek között kérdezi a katona a nagyobbiktól, hogy mi a neve?

— Az én nevem Ihatnám — mondá a nagyobbik leány.

— Hát a tied? — kérdezé a másiktól.

— Az enyém Ittam-már — felelé a második leány.

— Hát téged hogy hívnak? —kérde a legkisebbiktől.

— Engemet Futnék már-nak — mondá a legkisebbik lány.

Amint így beszélgettek erről is, arról is, hát azon veszik észre magukat, hogy este lett.

Erre a leányok megkérlik szépen a katonát, engedje meg, hogy hálhassanak el ők is a vendégszobában, mert ilyen későn nem indulhatnak már haza. A katona jó szívvel meg is engedte, hogy az ő külön szobájában elhálhassanak. Le is fekszik a három lány egy ágyba, s a katona egy másikba. A katona jó illogatott volt, s így elaludt egy szempillantásra, mint a bunda. A három leány csak ezt várta. Felkelt szép lassan, lábujjhegyen a legkisebbik leány, s addig matatott, tapogatott, hogy megkapta az üst aranyat az ágy alatt. Erre felkelt a két nagyobbik leány is, szép csendesen kivették az üst aranyat az ágy alól, s avval kisurrantak az ajtón. Mikor aztán künn voltak, megoldották a kereket, s meg sem álltak hazáig.

Hajnalban felébred a katona, s kiáltja a legnagyobbik leányt: — Ihatnám! Ihatnám!

Beszól erre a kocsmáros:

— Ha ihatnál, hozom mindjárt a bort.

Hogy nem szól a nagyobbik leány, kiáltja a katona a másodikat:

— Ittam-már! Ittam-már!

Éppen akkor érkezik a kocsmáros az ajtóhoz, s hallja, hogy mit kiált a katona, visszaszól:

— No, ha ittál már, akkor visszaviszem a bort!

De most már a katona sem veszi tréfára a dolgot, felül az ágyban, s még hangosabban kezdi kiáltani a legkisebbik leány nevét:

— Futnék már! Futnék már!

Meghallja ezt is a korcsmáros, és haragosan beszél neki az ajtón:

— Nyisd ki az ajtót, mert innét addig el nem futsz, amíg meg nem fizetsz!

De már akkor a katona is talpon volt. Ment a leányok ágyához, de csak a hűlt helyüket kapta. Keresi az üst aranyát, híre-hamva sincsen.

Megfutamodik a leányok után, de a korcsmáros megcsípi az ajtóban, s rákiált:

— Hó, hó! Innét addig el nem szöksz, míg a sok kontódat ki nem fizeted!

Eleget szabadkozott a katona, hogy így, hogy úgy, a korcsmáros ügyet sem vetett a beszédjére, hanem még haragosabban kiáltott:

— Nekem ne köntörfalazz, hanem fizess, azután futhatsz, amerre szemeddel látsz!

Hiszen jó szívvel fizetett volna a katona, hogy megszabadulhasson, s utánairamodják a leányoknak, de nem volt egy árva krajcárja sem.

Bizony ha nem volt, fizetett a háta. A korcsmáros jól eldöngette, s kihajította a korcsmából.

A szegény ember pedig házat épített minden, gyermekének, s ezentúl volt mit aprítaniok a tejbe.

A HÁROM BOLOND

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagy gazdag ember. Ennek volt két szép dali legény fia. Egyiket Jancsinak hívták, a másikat meg Pistának.

Mikor nagyot nőttek a legények, azt mondja az édesapjuk nekik:

— No, fiaim, most már házasulandók vagytok. Keressetek magatokhoz való leányt, és házasodjatok meg. De azt tanácsolom, hogy nyissátok ki a szemeteket, hogy milyen fehérnépet kértek meg, mert a fehérnépekbe es, úgy mint az emberekbe nagy különbség van.

Akkor azt mondja a nagyobbik fiú, Jancsi:

— Édesapám, el es menyek, szerencsét próbálok, hogy lám, milyen leányra akadok.

Nagyobbik fiú el es ment háztűznézőbe egy leányos házhoz. Köszönti illendőképpen a leány szüleit, és elmondja, hogy ő szeretne megházasodni, de csak a katonaideje után. S ez előtt szeretne barátságot kötni a leánnyal, hogyha bévárná a leány es a három esztendőt.

— Jól van, fiam, beszélj meg a leánnyal. Ha neki kedve lesz hézzád, akkor biztos, hogy bévár.

Kérdezé a legény a leánnyt:

— No tubicám, te mit szólasz hézza? Én most el kell menjek katonának, oda leszek három esztendeig, és megvársz-é éngemet, míg én hazajövök? Mert ha megvársz, akkor feleségül veszek. Mit fogadsz nekem, biztonság jeléül, hogy három esztendeig reám fogsz várni?

Azt mondja erre a leány:

— Én azt fogadom, kedvesem, hogy én három esztendeig sohasem söpröm ki a házamat, hogy ne tudjon senki legény bójönni ide.

— No jól van, Isten veled, s velem is.

Akkor elment a legény egy másik leánnyhoz. Ott is köszönté a leány szüleit illendőképpen. És elmondja, hogy milyen járásba van. Azt mondja a leánnyak az apja:

— Kérdezd meg a leánnyt, hogy van-é kedve hézzád? Kérdezi azt es:

— No, drágám, van-é kedved hézzám? És megvárod-é míg én hazajövök a katonáéktól, hogy akkor feleségül vegyelek, és mit fogsz csinálni biztonság jeléül, hogy más legény meg ne kérhessen ?

Erre azt mondja a leány:

— Azt fogom csinálni kedvesem, hogy három esztendeig soha meg nem mosdom, hogy senki ember fia engem meg ne szeressen.

— No, jól van, Isten veled.

Ezzel a legény megint elment a harmadik leányos házhoz. Köszönti ott es illendőképpen az öregeket. És elmondja ott es, hogy milyen járásban van. Utasítják mindjárt a leánnyhoz.

— Kérdezd meg őt, lám, mit szól hézzád.

Azt es a legény kérdezi:

— Mit szólsz hézzám, tubicám? Megvársz-é, míg letöltöm a három esztendőt, és mit fogsz addig csinálni, hogy más legény beléd ne szeressen?

— Semmi egyebet galambom, három esztendeig minden csepp moslékot a házhijába felhordok, és avval foglak várni tégedet.

— No jól van, Isten veled.

Most már a legény hazament, felszerelt, s elment katonának. Végére letűnt a három esztendeje.

Megint hazajött, és akkor elment az első leányhoz. De nem tudott az ajtón bémenni, hanem az ablakon kellett bémásszon, úgy teli volt szemétvel a ház. A leányra meg reá se nézett, csak annyit mondott neki:

— Maradj az apádnak, zabos tarisnyának, az anyádnak mosogató lánynak, nekem nem köllesz, mert én tégedet el nem veszek.

Ekkor otthagyta a leányt, és elment a másik leányhoz.

Mikor bényitott a házba, meglátta a leányt, azt hitte, hogy egy háromszáz esztendősen boszorkányos asszony van benn a házba. Mert a mocsok meg volt pattogva a pofáján. És a fején virágos kender termett. A lábán kikelt volna a káposzta. Köszönt illendőképpen a legény. De mikor meglátta a leányt, olyan hányingere lett, hogy alig várta, hogy kimenjen a házból. Úgy ott hagyta a házat, hogy soha többet nem ment oda.

Akkor elment a harmadik leányhoz. Hát látja, hogy rendben van a ház, és tisztaság van, folyonda virág, gyöngyvirág és nefelejcs nyílik az ablakában. És a leány olyan tiszta és olyan szép, mint a ragyogó hajnalcsillag. Köszönti a leányt illendőképpen, és csókolkodások közben ült le az asztal mellé. Kérdé a leányt:

— Hol van a moslék, amit idáig meggyűjtöttél?

— Gyere fel a házhíjába, és megmutatom.

Mikor felment a legény a házhíjába, nem látott egyebet ott, csak kilenc nagy szalonnát felakasztva a füstön, annak a sunkáit, hurkáit és kolbászait.

— No itt van, drágám, a moslék, ez a mosogatott lé, amit itt látsz. Ezzel hizlaltam a disznókat.

Ekkor lementek a házba, a leány megrántott egy jó darab kolbászt, felhozott a pincéből egy kancsó bort, s azzal jól megtisztelte a legényt. A legény nem szóllott semmit, csak a másik vasárnap oltár elé vezette, és elmondta véle a holtomiglan-holtáiglant, és azután volt miből éljenek, amíg a kilenc szalonnából tartott.

A másik legény es hasonlóképpen így cselekedett, elment ő es egy leányos házhoz, melyiket látta fonóba, hogy jó volna neki. Bémegyén a leányos házhoz, köszönt illendőképpen, és elmondja hogy ő milyen járásban van. Szeretne házasodni, ha neki adnák a leányukat feleségül. A

leány es örvendett, hogy neki milyen jó vőlegény került. S azt mondja az apja a leánynak:

— Menj bé, leányom, a pincébe, hozz fel egy kancsó bort. Meg kell tisztelni ezt a legényt, hogy nem szégyenlette a mü házunkat felkeresni.

Leány fog egy kancsót, elfut le a pincébe, nagy gyorsan. Pincének a bal oldalában állott a boroshordó. A jobb oldalt volt egy nagy káposztás kád. A kád mellett egy szék. Azon egy nagy darab káposzta-nyomtató kő. Amint eresztteni kezdte a bort, kezdett gondolkodni magában. „Istenem, Istenem, ha most ez a legény elveszen engemet feleségül, nemsokára születni fog egy szép fiúgyermekünk, és veszünk egy ködmönkét neki. Mikor az nagyobbat nő, lejő játszódni a pincébe, és ha itt játszódni kezd, véletlenül reá zuhan a káposzta-nyomtató kő. Ez úgy megüti, hogy meghal, és akkor kire marad a kicsi ködmönke?” Úgy belé gondolt ebbe a sorsába, hogy megfeledkezett még a kancsóról es, és sírni kezdett, de keservesen.

Megunták odafent várni a bort, azt mondja a gazda az asszonynak:

— Eredj, hallod-é, nézd meg azt a leányt, mi van velle.

Menyen az asszony a pincébe, hát hallja, hogy milyen keservesen sír a leánya. Mikor odaért kérdi tőlle:

— Mi bajod van, leányom?

— Ó, ne es kérdezze édesanyám, úgy belé gondoltam a jövendőbeli sorsomba, hogy azért sírok ilyen keservesen.

— Jó, jó, de mibe gondoltál bele?

— Hát nem érti maga, édesanyám, ha most éngemet ez a legény megkér, nemsokára születni fog egy gyermekünk, annak veszünk egy kicsi ködmönkét, s mikor akkorára nő, hogy lábon le tud jöni ide a pincébe, itt kezd játszódni, és ez a káposztáskő reá zuhan, és úgy megüti, hogy meghal, s akkor kinek marad a kicsi ködmönke?

— Ó, be okos vagy, édes leányom! — és sírni kezdett az asszony es keservesen.

Már megunta várni odafel a gazda és a legény a bort, lement a gazda es a pincébe. Kérdezi, hogy:

— Mét sírtok olyan keservesen?

Elmondják neki es minden bajokat, bánatjokat:

— Ha ez a legény most megkéri a leányunkat, akkor nemsokára születni fog egy gyermekje. Annak vesznek egy kicsi ködmönkét, mikor a gyermek akkorára nő, le tud jöni a pincébe játszódni, véletlenül ezt a nagy

káposztáskövet magára veri, és az úgy megüti, hogy ő meghal, és akkor kinek marad a kicsi ködmönke. Jaj, édes jó Istenem, milyen okos a mű leányunk, hogy belé tudott gondolni a jövődöbeli sorsába.

Erre a gazda es keservesen elkezdett sírni. Hárman akkorán sírtak.

A legény már nem gyözte várni ökö, ő es lement hézzok a pincébe, gondolta, hogy biztosan rejuk zuhant a pince. Hát hallja, hogy mind a hárman sírnak odabé. Kérdezi ökö, hogy métt sírnak olyan keservesen. Elmondja a gazda, hogy:

— Milyen okos a mű leányunk, hogy belégondolt a jövődöbeli sorsába. Ha most kelmed elveszi feleségül, nemsokára születni fog egy fiúgyermekjek, annak vesznek egy kicsi ködmönkét, s mikor a gyerek akkorára nő, hogy lábon le tud jöni a pincébe, akkor ő játszódni kezd a káposztakövel, s véletlenül reá hengeredik a káposztakö, úgy megüti a gyermeket, hogy meghal. És akkor kinek marad a kicsi ködmönke?

Mikor ezt meghallja a legény, azt mondja a gazdának:

— No, gazduram, én most elmenyek a nagy világba, más leányt keresni, de ha valahol akadok még ilyen három bolondra, mint kijetek amilyenek, akkor visszajövök, és megkérem a leányt.

Erre elköszönt a legény, és elment.

Alig ment egy mérföldet, meglát az útmentén egy házat. Látja, hogy egy ember háromágú vasvillával egy zsák érö diót fel akar hányni a ház hídjába. És hakármilyen szaporán dolgozik, de még egy dió sem menyen fel a ház hídjába. Kérdezi a legény az embert:

— Mit csinál kelmed, atyafi?

— Ó hagyja, ne es kérdezze, fiatal legény. Már mindjárt van három hete, hogy ezt a kicsi diót hánynom fel a hídba, mégsem akar fogyni innét a földről fel.

— Ó, bátya, azt nem úgy hánnyák fel! Van-é egy nagy kassa?

— Van nekem még kettő es, nemcsak egy.

— No, akkor adjon nekem egy kast.

Akkor az ember előhozta a kast, a legény megmerte dióval, fölvitte házhídjába, és letette. És amikor negyedszer megtöltötte a kast, nem maradt még egy se a földön. Elcsudálkozott a gazda, hogy ő három hete, hogy dolgozik véle, mégse volt egy híjja se, ez a legény egy és negyed óra alatt felhordta az egészet.

Ekkor a legény megint ment tovább. Gondolta magában, „akadtam egy jó nagy bolondra, még csak kettő kell, akkor térhetek vissza a leányhoz.” Alig ment tovább egy falu hosszát, meglátja, hogy egy öregasszony a juhot élve felkötötte a guzsalyra, úgy fonja le a gyapját róla. Kérdi a legény:

— Mit csinál, öreganyám?

— Én gyapjat fonok, fiatal legény.

— Ó, öreganyám, azt nem úgy kell fonni.

— No, csak ne tanítson éngemet, mert eddig es úgy fontam.

— Jól van, de mégis nem úgy kell.

— Hát hogy kell akkor?

— Nyírja le a juhról a gyapjat, azt mossa ki jól, tépesse meg, mikor szép fehér lesz, akkor fonja meg.

Megköszönte az asszony a tanácsot. A legény megint ment tovább — addig, amíg megint elért egy új házat. Meglátja, hogy egy véle egykorbéli házasulandó legény, mint ő, felépítette azt a szép új házat, de se ajtó, se ablak rajta. Alul a talpfa alatt egy nagy lyukon hordta bé dagasztó tekenővel a világosságot a házba. De olyan gyorsan merítette a tekenőt, hogy a veríték hetvenkét ágúlag csorgott le róla. Vitte, s öntötte bé a házba a likon keresztül, de ház mégis örökké csak setét volt. Odamenyen, kérdi a legény:

— Mit csinálsz, jó testvér?

— Ej, hadd a fenébe, jó testvér, három esztendejefölépítettem ezt a házat, azuta örökké hordom hé a világosságot, mégis olyan sötétség van benn, hogy elig lehet látni.

— Hó, testvér, azt nem úgy kell csinálni. Meglátod, ha én nem hozok bé még egy deci világosságot ide, mégis meg fog világosodni a ház, csak adj nekem egy jó nagy fűröt és egy fűrészt. A többit bízd rám.

Akkor a legény eláradta a szerszámot, a másik felmérte az ajtó helyét, fűróval megfúrta az ajtószemöldök fát, az ostor fűrészt keresztül dugta a likon, és méret szerint kivágott egy ajtóhelyet. Akkor egy kicsit megvilágosodott a ház. Ekkor vágott reá még két nagy ablakot, s akkor olyan világosság lett a házban, hogy még a tűt es meg lehetett volna a padláson kapni. Nem győzött eleget hálálkodni a házi legény, hogy megmentette őt a nagy munkától. Ekkor elbúcsúzott a legény a másiktól, és elment vissza a leányos házhoz.

„No, gondolta magában, nemcsak ez a három bolond van a világon, mert vagynak ezeknél még nagyobb bolondok es. Most már megkérem a leányt.”

— Meg is kérte a leányt.

Szerencsésekre nem fiuk született, hanem leány. Annak nem kellett ködmönke, csak cipő, és így nem nyomta meg a káposztáskő.

Aztán éltek boldogul, s még most es élnek boldogul.

A VAK LEÁNY

Volt egy asszonynak egy leánya, és a legény odakapott a leányhoz. S nahát, a leányt csúfolták erőst, hogy nem lát. S az anyja hát egy tőt, egy nagy tőt elévett, s megmutatta a leányának:

— Nézd csak, leányom, az ablakfájába ezt belészúrom, s mikor a legény idejő, hát azt mondom: a tőt add ki, te menj el, a tőt add ide.

Nahát, oda es ment este a legény guzsalyasba. A legény szerette a leányt, nem hitte, hogy nem lát. Azt mondja az asszony a leányának:

— Eredj, lányom, add ide azt a nagy tőt az ablakból — azt mondja.

Elment a leány, kivette a tőt, s odaadta az anyjának, s akkor a legény mikor bément, hát a kucsmáját bétette az asztalra, s a leány félrébb megállott az ágy mellett. Odanezett az asztalra, s meglátott valami feketét, azt gondolta, hogy a macska. Nekirontott:

— Kác, le onnat!

Hát az nem mozdult egyet se. Levágta a földre:

— Nem érted, hogy kác le onnat!

Hát a legény felvette a kucsmáját, s letette félre. Itt az asszony s ember elmentek a faluba. A legény pedig letolta nadrágját s gagyáját, s azt mondja:

— Hallod-e, jó volna megcsókolnád a számat. —

Seggit kiduvasztotta, odatartotta a leány szájához. A leány lehajolt.

— Nahát — azt mondja a leány —, megcsókollak, de fokhagymát ettem.

— Nem baj, én es ettem — azt mondja a legény. Hát a seggit odatartotta a szájához:

— Jaj de fokhagyma bűzös vagy.

Megcsókolta a leány a seggit. Így tudta meg a legény, hogy a leány nem lát.

A SZÓTALAN LEÁNY

Hát volt egyszer egy asszony s egy ember, s azoknak volt egy leányik. A leány szép volt, rendes volt, csak nem szeretett beszélgetni sokat, csak úgy, ha kérdezték, felelt. De hogy ő maga indítson valami beszédet, azt ő nem szerette, csak mindig hallgatott.

Egyszer azt mondja az édesanyja neki.

— Leányom, mért nem beszélgetsz? Hát nem szép, hogy annyit hallgatsz, más azt hiszi, nem tudsz beszélgetni. Látod, ide jönnek a leányok hezzád, a barátaid, azok tréfálkoznak, beszélgetnek, s te mindig hallgatsz, mint a néma. Hát fiam — azt mondja —, így te sose mehetsz férjhez, mert el van menve a híred, hogy sose beszélgetsz.

Nahát, eljött a vasárnap, s lett egy tánc. Kiöltözött ez a leány is, elment a táncba. De ott se igen táncoltatták a falusi legények, hogy olyan szótalan volt, nem kedvelték. Hanem jöttek más községből idegen legények a táncba, s aztán azok táncoltatták. Hát egy legény megkérdezte őt, hogy hol lakik. Megnevezte a leány, hogy hol a házik.

Azt mondja a legény:

— Szerenék elmenni nálatok.

Megörvendett a leány, úgyse járt még legény hezza, hát most rendelt az Isten, lehet.

— Eljöhetsz.

— Na — azt mondja —, mikor haza akarsz menni, akkor mondd meg nekem, mert én elmenyek veled.

Gondolta magában a leány, hogy jó lesz neki hazamenni előre, hogy az édesanyjának megmondja, hogy udvarlója jó.

El es futott ő haza, hogy a legény nem látta, s mondja az anyjának:

— Édesanyám, egy olyan szép legény került nekem, hogy itt a faluban nincs ilyen szép legény, s azt mondta, hogy idejő este.

— Jól van, fiam — azt mondja —, csak vigyázz magadra, beszélgesd, ne légy olyan néma!

— Hát, édesanyám, azért jöttem, hogy mondjam meg, tanyítson meg, hogy mit kell beszélgetni a legényvel.

Azt mondja az anyja:

— Hát fiam, ide jó, ha békösön, fogadjad te es úgy, mint мүк. Mindjárt egy széket adj oda; tessék, üljél le, tudom, hogy fáradt vagy. Aztán ülj melléje — azt mondja —, kérdezzesd, hogy hát, hogy jöttél ebbe a faluba, hát innét akarsz leányt kérni, vaj mi, volt-e neked már szeretőd.

Lassan beszélgettek, hogy mű ne halljuk öregekül, hogy ne szégyellje a legény. Így, leányom, így kell a legényvel beszélgetni. Azután mikor kimenyen az ajtón, akkor kimensz utána, kikéséred, s ha megkérdezi, hogy akarod-e hogy járjon hezzád, akkor te azt mondd, hát ha becsületből akar járni, hát jöhet, de ha csak csúfságbul akar járni, hogy meddig-addig, aztán itt hagy, akkor ne jöjjön. Így s így kell beszélgetni — azt mondja. — Ha meg akar csókolni, hát te es csókold vissza, mutasd meg, hogy te es szereted őt. Így kell a legényvel beszélgetni. Nahát, kész lett a vacsora, gyorsan megvacsoráztak, hogy a legény ne kapja a vacsoránál őket, a leány hamar elmosogatott, tisztaságot csinált.

Egyszer koppantanak az ajtón. Hát a leány még hamarabb rikójtotta: — Bejöhetsz!

Hát bėjő a legény, jó estét köszön, ezek fogadják. De a leány kapja a széket, mindjárt teszi le alája:

— Gyere hát, ülj le, met fáradt vagy!

Azt mondja:

— Ó, nem vagyok én olyan fáradt, én a táncba sose fáradok el.

Azt mondja a leány:

— Én se fáradtam el, én es ott voltam.

Hát a legény leült, hát a leány es hamar húzott oda egy széket melléje, s leült.

— Aztán hol jöttél be?

Azt mondja a legény:

— Én a kapun, hol jöttem volna, nem jöhetek a kapu tetejin.

— De melyik kapun jöttél, nagy kapun, vaj kicsi kapun?

Azt mondja a leány:

— Nem jöttem kocsin, hogy a nagy kapun jöjje, a kicsi kapun es befértem.

Azt mondja a leány:

— Nem neztél bé a kapu sárkához?

— Hát én mit keressek a kapu sárkánál? Én mentem előre, hogy jöjje bé.

— Én azért kérdezlek, nem láttál-é egy nagy szart ott? Azt én szartam oda.

Azt mondja a legény:

— Hát, ha szartál, mért nem etted meg? Én nem kérdeztelek téged arról.

Úgy megszégyellte magát az édesanyja, hogy kiment a házból, hogy így beszéllett a leánya. Azonnal felszökött a legény a székről:

— Ne félj, én többet téged meg nem nezek, se a kaputokat, ha ilyen becsületes vagy, maradj csak magadra!

Nem tudta a legény, hogy nincs esze elegendő, azt hitte, csúfságbul beszél így vele.

Na, mikor elment a legény, az anyja bément:

— Te, hát mit beszéltél te a legénynek, hát így kell beszélgetni? Hát én tégedet nem így tanyítottalak.

Hát nem kellett megvárni, hogy csókolja meg, mert az nem állott meg vele a kapuban beszélgetni. Úgy elment, hogy még most es menyen.

— Látod, leányom — azt mondja —, hogy megszégyenítetted ezt a legényt. Látod, ez se jó többet ide.

Úgy megverte a leányát, hogy még, de az ember es.

Leány most es, ha nem akadott valamilyen bolond, aki megkérje.

AZ ELÁMÍTOTT LEÁNY

Egy lánynak két szeretője volt: egy kovács mög egy szabó. Mind a kettő eljárt hozzá este, külön-külön. Mikor az egyikkel beszélt, az gyalázta a másikat:

— Mért szeretőd azt a kovácsot? Vak az, ha akarod, be is bizonyosodhatsz.

A kovács is azt mondta:

— Hogy szerethetőd azt a szabót? Vak az, ha akarod, bebizonyosodhatsz.

Mönj el hozzá, nézdd mög, mikor az ollót nem láti, az asztalra üt, azután nyúl oda, ahun mögcsördül az olló!

A lány elmönt, mög akart győződni, hogy igaz-e? Csakugyan úgy történt, hogy odaütött az asztalra, azután odanyúlt, ahun mögcsördült az olló.

Akkor a szabó elmönt hozzá. Azt mondja:

— Minek szeretőd a kovácsot; mert a kovács vak, hogyha akarsz meggyőződni, mönj el a méhely előtt mikor dolgozik, nézz be az ajtón, hogy többet üt az üllőre, mint a vasra!

A lány elmönt a méhely előtt, mögcsöndesödött, benézött. Nézte, hogy a kovács az üllőre ütött, osztán verte a vasat. Mert a kovács mestőrsége úgy hozta magával. Akkor a lánynak elmúlt a kedve; mert mind a kettő vak.

A HÁROM SELYP

Egyszer volt, hun nem volt, volt egyszer egy asszony. De nem magában ílt, mert volt neki három jánya is. Szípek voltak, csinosak, csakhogy mind a három olyan selyp volt, mintha csak egy foga se lett volna. Mán ugyancsak ott volt az idejük, hogy firjhez menjenek, de amihent megszóllaltak, minden legínynek elment túllik a kedve.

Egyszer egy idegen legínyt jelentett bé hozzájuk a gyalogsátán. Nosza, az asszony mindjárt kávét tesz fel, hogy majd megkínálja a legínyt, a jányoknak meg megparancsolja, hogy egyik se szólják egy szót se, majd beszíl ű helyettük, mert aztán még ez a legíny is elmenyen. Beszílt is az asszony, mikor a legíny megjött, a három jány helyett is, ezek meg úgy hallgattak, mint a tojásban a csirke, de egyszer csak elkezdett a té futni. Nosza a nagyobbik jány elkiáltja magát:

— Put a té, put a té!

A közbülső meg mindjárt rámondja:

— Ne főlj te, nem fabad befílni!

De a legkisebbik se hagyja:

— De drága a té, pindir addák!

A legíny csak nízett, oszt úgy elment, hogy még a kávét se várta meg. Osztan tán még most is házasodik, ha eddig meg nem házasodott.

A TŰNÉZŐ ÖREGASSZONY

Egy faluban élt egy nagyon öreg asszony. Vele élt egyetlen onokája is. Egyik nap doboltak. Az öregasszony kicsit nagyot halló volt, nem értette meg a dobolást. Kérdezte az onokáját, hogy mondja el neki, mit doboltak. Az nem akarta. Ígért neki mindenfélét, csak mondja el. Egy pint borért elmondta:

— Minden öregasszony, aki özvegy, még egyszer férjhez mehet, ha megláti a templomtorony-kereszt tetején lévő tűt.

Az asszony kiment. Sokáig nézett a torony felé. Besietett az onokájához, azt mondta neki:

— A tornyot nem látom, de a tűt láttam!

A VÉNLEÁNY

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy olyan vénleány, aki még az országútnál is öregebb volt. Ennek a vénleánynak szépségre nézve nem hiszem, hogy e széles világon párját lehetett volna találni; mert a pofája olyan volt mint a cserzett bőr, szemöldöke mint a tövises disznóé, foga — alul-felül kettő-kettő —, mint a disznó agyara, szája, mint a békáé, haja deres, mint a zúzmorás fa, hátáról sohase fogyott el a kenyere, ruhája százártre szólt, és a csizmája mindig azt kérdezte: hol a varga? De bezzeg volt pénze! Az arany csuprostul állt a ládája fenekén, az ezüst pedig épp tarisznyástul; de nem is csuda, mert a Bányarém volt a szeretője, ki éjnek idején, épp tizenkét órakor járt fel hozzája, s ekkor mindig annyi kincset hozott magával, hogy ím, megszakadt alatta.

Itt híre futamodik, hogy itt meg itt Nekeresden milyen gazdag eladólány van, csak vőlegény kell, de biz azért csak nem jelentkezett senki.

No ha nem jelentkezett, gondolta magában tizenkét zsvány: „Majd elvesszük mi a menyasszonyt. Magát a vénleányt ugyan nem bánjuk, ha az istennyila üti is meg, csak a pénze legyen a miénk!” Mondom, hogy a zsványok ily szép szándékkal voltak a vén szűz irányában, éjnek idején erős kegyetlenül fölfegyverkezve leánynézőbe mentek. Azaz, nem is mentek be, csak a kertben húzták meg magukat, ahonnan aztán egyet közülük elküldtek kérőnek. Azaz nem is kérőnek ment el az az egy, hanem csak azért, hogy kikémlelje, vajon alszik-e már a vénleány? Ha alszik — Isten légyen neki kegyelmes! —, rögtön rajta hajtanak; ha pedig nem: várnak addig, ameddig elszunyad.

Itt a zsvány ily szép szándékkal csendesen az ablakhoz sompolyog, a vénleány pedig épp akkor ásított egyet, mégpedig akkorát, hogy a szája széle a két fülét csókolta, mondván:

— Itt van már az első!

A zsvány azt gondolta, hogy neki mondja — ezért megszeppenvén, intett a másiknak, hogy jöjjön.

Odajön a másik, s amint ott fülelnék, hogy mi lesz már ebből, a vénleány újra egyet ásított, mondván:

— Itt van már a második!

A két zsvány azt gondolta, hogy nekik mondja, megijedtek, s intettek a harmadiknak is, hogy jöjjön.

Odamegyen a harmadik is, s amint, ott fülelnek, hogy mi lesz már ebből, a vénleány újra egyet ásított, mondván:

— Itt van már a harmadik!

A három zsvány megijedt, s intettek a negyediknek is, hogy jöjjön: de ez is éppígy járt, s így sorba mind a tizenkettő.

A zsványok, mondom, azt gondolták, hogy a vénleány őket számlálja, ezért az ablak alatt tanakodni, susogni kezdtek.

Csak susognak, csak susognak, egyszer a vénleány újra megszólal, mondván:

— Sustorogjatok csak, sustorogjatok, majd az alfelembe csaplak!

A tizenkét zsvány azt gondolta, hogy nekik mondja, egy se szeretett volna e tisztességben részesülni, megijedtek, utcu vesd el magad, és a kertbe szaladtak, hol is hátul a tökszárban elbújtak; pedig a vénleány, hogy legyen mivel szalonnabőrként összetöpörödött, nyírfahajként összezsugorodott testét tengetni, a tűzben vadalmákat sütött, s ezeknek mondá:

— Sustorogjatok csak, sustorogjatok, majd az alfelembe csaplak!

Hogy a vénleány a vadalma vacsorát elköltötte, le akart feküdni; de épp ekkor jutott eszébe, hogy a kiskutyája, melyet épp Tökszárnak hívtak, és amellyel együtt egy ágyban szokott feküdni, még nincs idebenn. Mondom, hogy ez eszébe jutott, kiállott a pitvarajtóba, s elkiáltja magát ilyeténképpen:

— Tökszár, ne! Tökszár, ne fütty! Jösszte be, készen vár a dunnám!

A zsványoknak se kell több, uccu vesd el magad, szaladásnak eredtek, s még most is szaladnak, ha meg nem álltak!

HUNCFUT JANKÓ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember. És ez a szegény ember a király szomszédjában lakott. Osztán ennek a szegény embernek volt három fia.

Mikor már szépen, nagyra megnőttek, azt mondja a fiainak a szegény ember:

— Édes fiaim! Most már sok kenyeret kerestem nektek, hát most már nagyok vagytok! Menjete el mesterséget tanulni, aztán keressétek meg a kenyereteket.

— Jól van, édesapám! El is megyünk!

Hát süttött az édesanyja nekik pogácsát, tarisznyába rakta, és elmentek.

Mikor mennek, nagyon messzi járnak már. Hát egyszer találnak egy olyan utat, aki háromfelé ágazott. Az útnak a közepén volt egy nagy fa. Aztán itt megállnak:

— Itt elbúcsúznak, testvéreim! Itt mind a hárman háromfelé elmegyünk.

De hát mindegyiknek volt egy bicsakja, azt mondták:

— Ki merre indul, arrafelé beleszúrjuk a bicsakot. Majd három év múlva itten találkozunk. Amelyiknek baja lesz, annak a kése rozsdás lesz, és akkor megyünk annak segíteni.

Jól van. Elbúcsúztak. A bicsakot otthagyták a fában, oszt mindegyik ment a maga útján.

Mikor a három év letellett, hát a két nagyobb testvér egyszerre oda is értek. Várták a kisebbet. Megpihennek, hát biztos majd ő is gyűn! Kihúzzák a késit, hát csakugyan rozsdás!

— Ez bajba van! Kell menni, hogy segítsünk!

El is mentek eleibe. De hát aztán mán ő is gyűtt, találkoztak vele. Elmondta, hogy milyen nagy bajokon ment keresztül. Olyan nagy beteg volt, csaknem meghalt. Egy szegény ápolónő ápolgatta, de boldog volt is, mert attól félt, hogy meghal. De olyan öntudatosan ápolgatta, hogy mégiscsak meggyógyult.

— Most hát mán jó, itt vagyok köztetek.

Na jó, el is mennek haza.

Hát, mikor hazaérnek, azt mondják:

— Adjon Isten jó estét, édesapám!

— Adjon Isten, fiaim! Meggyüttetek?

— Meg.

— Hát akkor — azt mondja —, te nagyobbik fiam, milyen mesterséget tanultál?

— Ó, édesapám, én nagyon jót — azt mondja. — Én huszár voltam, aztán mikor kimentem a gyakorlótérre, gyűtt egy nagy felhő. A kardommal olyan gyorsan tudtam karikázni a fejem mögött, még egy csöpp eső sem esett rám!

— Hát igazán, elég ügyes katona voltál! Mégis, jó mesterséged van. Hát te, középső fiam, te mit tanultál?

- Á, édesapám, én meg olyan borbély vagyok, hogy a nyulat még futtában is megborotválom!
- Hát te is jó mesterséget tanultál fiam, te is ügyes vagy! Hát te, legkisebb fiam, te milyen mesterséget tanultál?
- Ó édesapáin, én meg se merem mondani!
- Meg se mered? Hát akkor mi lehet az?
Azt mondja:
- Huncfutságot.
- Hát, ez már igazán csúnya, ez már szégyenség, hogy huncfutságot tanultál! De nem baj! Csakhogy megéljen az ember, az a fontos!
Hát a szegény embernek az udvarukban nem volt kút, csak a király udvarában volt. Aztán minden reggel odajárt a szegény ember vízért a királynak az udvarába. A király is kinn volt. Azt mondja:
- Jó reggelt kívánok, felséges király!
- Adjon Isten, szegény ember! Na, hallottam, meggyüttek a fiaid!
Azt mondja:
- Meg.
- Nahát, akkor milyen mesterséget tanultak?
- Hó, nagyon jót, felséges királvom.
- Mit?
- Hát — azt mondja — a legnagyobb fiam huszár volt, oszt mikor kimentek a gyakorlótérre, gyűtt egy nagy felhő. És ő olyan ügyes volt, hogy a kardjával úgy karikázott a feje fölött, hogy még egy csöpp eső sem esett rá.
- Hát mondhatom, jó mestersége van, ügyes. Hát a középső?
- Hát az meg olyan ügyes borbély lett, hogy a nyulat futtában is megborotválja.
- Hó, hát az is jó mesterség. Hát a legkisebb fiad?
- Hű, felséges király, azt én már meg se merem mondani!
- Meg se mered? Hát akkor miféle mesterség lehet, hogy még meg se mered mondani!
- Hát bizony, felséges király, az huncfutságot tanult!
— Na jó, hát mondd meg a fiadnak, a Huncfut Jankónak, hogy estére a legszebb paripámat el nem lopja az istállóból, akkor felakasztatom! De mondd ám meg neki, hogy az örök körül fogják a lovat.

Hát megy haza nagy búsan az öreg. Azt mondja neki a Huncfut Jankó:
— Mért szomorkodik annyira, édesapám?

— Hé, van okom rá fiam, hogy mért szomorkodjak! Azt mondta a király, hogy ha az éjjel el nem lopod a legszebb paripáját az istállóból, akkor fölakasztat. De azt is előre megmondja ám, hogy körülfogják az örök a lovat. Ezt aztán igazán nem lehet megtenni!

— Á, édesapám, kisebb gondom is nagyobb annál!

Hát akkor fogja a Jancsi, elmegy, keres magának egy tarisznyát, vett bele egy liter pálinkát üveggel, és a pálinkába tesz altatót. Akkor még egy furkósbotot keresett meg, aztán felöltözött rongyos ruhába, oszt nagy sántikálva, mikor már este volt, alkonyodott, odament az istállóhoz.

Azt mondja:

— Kedves jó barátaim, úgy elfáradtam, messziről jövök, szegény koldus vagyok! Nem adhatnátok-e valahol éjszakára szállást nekem ebbe az istállóba? Megfekszem egyik sarkába!

Hát azt mondják:

— Nagyon szívesen! Hozzál csak be szénát a sarokba, oszt feküdj rája!

Úgy is tött a Huncfut Jankó. Vitt be egy csomó szalmát, oszt ráfeküdt. Amint ott heverész, fekszik, már jól besötétedik, elmondja, mesél a kocsisoknak, és mondja nekik:

— Hát mit csináltok ti itt?

— Hú, mit? Itt őrizzük ezt a lovat.

— Hát minek őrizitek?

— Mert a Huncfut Jankó el akarja lopni! Jó, hogy te is gyüttél, legalább te is segítel őrizni!

— Segítem hát, mért ne segíteném! Hát — azt mondja van egy kis pálinkám, nem innátok?

— Hú, dehogynem! Hogyha van! Csak adjál!

Hát végigjárta a literes pálinka, mindegyik raráhúzott alaposan, amíg ki nem fogyott. Mikor kifogyott — nem is sokára —, az egyik kocsis fenn ült a lónak a hátán. A másik meg fogta a farkát, a harmadik meg a kötőfékjét. De azon mód el is aludtak! Még az is, aki az ajtóban álldogált.

Ezt várta csak Huncfut Jankó! Mikor már mind aludt, fogta azt, aki a ló hátán ült, azt felültette a strájtára. Aki a kötőféket fogta, annak meg adott egy üres kötőféket a kezébe. Aki pedig fogta a ló farkát, annak meg a seprűt tette a kezébe, avval szépen kivezette a lovat közülük. Fölült a ló hátára, és

elvágtatott! Épp a király ablaka előtt kellett neki elmenni, és amint ottan elvágat, a dobogására fölébredt a király.

Hát a király ingbe-gatyába kiszaladt, hogy megnézi, nem az ő lovát viszi-e ez a Huncfut Jankó? Hát szalad az istállóhoz, hát látja, hogy nincs ám a ló! Rájuk kiabál a kocsisokra:

— Mit csináltok itten? Hol van a szép paripám?

Azt mondja aki a strájtán ül: — Ülök a hátán!

A második: — Fogom a kötőfékjét!

A harmadik: — Fogom a farkát!

— Fogjátok ám a jó fenéket! Te ülsz az üres strájtán, te meg az üres kötőféket fogod, te meg a söprút. Na, vége van! Elvitte Huncfut Jankó a szép paripámat!

Másnap reggel megy az öreg a kútra vízért. Ott ül a király megint a küszöbön. Kérdezi tőle a király:

— Na, szegény ember, mit csinál a fiad, a Huncfut Jankó?

— Hát — azt mondja — valahonnan hajtott valamilyen ringy-rongy paripát, azt pucolgatja!

— Jó ringy-rongy! Az az én legszebb paripám volt! Hanem most mondd meg a fiadnak, a Huncfut Jankónak, hogy a padláson van sok disznónak a szalonnája. Ha azt mind el nem lopja onnan az éjjel, akkor fölakasztatom! De megmondd ám neki, hogy a grádicson végig állnak a katonák.

— Jól van.

Megy haza nagy búsan az öreg. Azt mondja neki a fia, Huncfut Jankó:

— Édesapám, mért olyan szomorú?

— Hej fiam, annak van nagy oka! Azt mondta a király, hogyha az éjjel az összes disznószalonnáját el nem lopod, akkor fölakasztat! Pedig a grádicson végig állnak a katonák. Ezt már igazán nem lehet megtenni!

— Ó édesapám, kisebb gondom is nagyobb annál!

Fogta Jancsi, éppen azon napon meghalt egy cigánygyerek, elment, megvette azt a cigánygyereket. Aztán este, mikor besötétedett, vitt egy nagy hosszú létrát, és odatámasztotta a ház falához. Hátról. Fölmászott oda, és leszedte a cserepet. Akkor vissza lement, a cigánygyereket fölcipelte, és akkor rákötött a nyakára két szalonnát. Egyiket elől, a másikat hátul. És kezdte leereszteni a létrán, ahol állnak a katonák.

Hej, azok elkapták! Összevissza dögönyülték! Ütötték, dobták. Persze, ledobták a létráról, meghalt.

Mennek a királyhoz:

— Na, itt van a lopó, elfogtuk! Elvettük a szalonnát, azt pedig ledobtuk a padlásról. Most meg van halva!

— Nem baj, gyerekek, úgy jó! Legalább nem lop többet!

Hát, a katonák elmentek, mindegyik a szállására, lefeküdt. Jancsi meg szép nyugodtan összeszedte az összes szalonnát, oszt elvitte haza.

Másnap reggel jön az öreg a kútra vízért. Mondja:

— Jó reggelt kívánok, felséges király!

— Adjon Isten, szegény ember. No, mit csinál a fiad, a Huncfut Jankó?

— Hát nem tudom — azt mondja —, valahonnan az éjjel hozott olyan penyhedt szalonnát, azt puculgatja.

Szalad a király megnézni! Csak nem vitte el? Hiszen meg van halva! Hát látja, hogy egy szalonna sincs! Akit pedig agyonütöttek, az egy cigánygyerek.

„Na, itt is becsapott a Huncfut Jankó!” De most aztán már igazán mérges volt a király! Azt mondta neki, hogy:

— Most mondd meg a fiadnak, a Huncfut Jankónak, hogyha a ... holnap az összes bérese ott szántanak az erdő mellett ... ha el nem lopja előlük az összes ökröket, akkor fölakasztatom.

Hát megy ám haza az öreg nagy búsan! Azt mondja neki a fia:

— Mit búsul, édesapám?

— Hej, fiam! Van mit búsulnom! Most meg azt mondta a király, hogy holnap az összes béresét odaküldi az erdő mellé szántani, és ha te az ökröket el nem lopod előlük, akkor felakasztat! Pedig ezt már nem lehet megtenni! Hogyan tudnád megtenni, mikor minden béres ott van?

— Aj, édesapám, kisebb gondom is nagyobb lesz annál!

Fogott egy kosarat. Vett egy csomó csirkét, aztán baktatott az erdő mellett mint a tikász, mikor viszi a csirkéket. Aztán úgy csinálta, hogy az erdőnél, ahol a béresek szántottak, ledobta a szatyort. Az összes apró csirke szétfutott! Hej, elkezd istentelenkedni Jancsi! Kiabálni, hogy segítsenek neki összeszedni a csirkéket, mert mind beleszaladt az erdőbe!

Az összes béres, szaladnak a csirkék után! De mennél jobban szaladtak, azok annál mélyebben szaladtak az erdőbe, a bokrok aljába.

Jancsi meg addig elment, az ökröket összeterelte egycsomóra, aztán elhajtott. Egy ökörnek pedig levágta a szarvát, farkát, azt meg belc dugta a földbe. Úgy, hogy az a loncinája állott ki neki. Aztán mennek vissza a béresek, mikor már kifáradtak a csirkehajszolástól, de egyet se tudtak megfogni! Hát, keresik az ökröket, egy sincs! Szent Isten, hová lehetek az ökrök? Egyik erre, másik arra szalad. Nincsenek! Rátalálnak egyszer egyiknek a farkára. Kiabál az összes béresnek:

— Gyertek csak ide! Elnyelte őket a föld! Egynek kint maradt a farka!

Gyertek hát, a királynak meg kell mondani, most mi történt itten. Hogy a föld elnyelte az ökröket.

Mennek ám a béresek ökör nélkül haza. Már látta a király messziről, hogy Jancsi volt ott megint. Mondják neki:

— Felséges király! Az összes ökröt elnyelte a föld! Egynek kinnmaradt a farka.

— El ám a fene, elhozta a Huncfut Jancsi!

Másnap megy a király udvarába újra az öreg vízért. Mondja neki:

— Jó reggelt, felséges király!

— Adjon Isten, öreg! Mit csinál a fiad, Huncfut Jankó?

Hát — azt mondja — egy foka ökre van, azokat puculgatja.

— Na — azt mondja —, mondd meg annak a Huncfut Jancsi fiadnak, hogy az éjjel a feleségem ujjáról le nem lopja a karikagyűrűt, akkor felakasztatom.

Hej, ezen aztán nagyon búsult az öreg! Mert tudta, hogy a királlyal alszik a felesége, hogyan mehetne oda lelopni a gyűrűt? Oszta meg haza nagy búsán.

Azt mondja neki a Huncfut Jankó fia:

— Mit búsul, édesapám?

— Hogy mit búsulok? Most osztán van miért búsulni! A király azt mondta, hogyha éjjel a felesége ujjáról le nem lopod a gyűrűt, akkor felakasztat.

Hát pedig azt nem tudod lelopni! Hogyan tudnál te oda bemenni?

— Hej, édesapám, kisebb gondom is nagyobb lesz annál!

Hát akkor fogta a Huncfut Jankó, már mikor kezdett sötétedni, belopódzott a folyosóra. Odaállt a király ajtajához, egy szegletébe, hogy meg ne lássa valaki. Hát, már el is fűjták a lámpát, alusznak.

Egyszer a király azt mondja hogy

— Énnekem ki kell menni a vécére!

Azt mondja a felesége neki:

— Hát csak eredj!

Hát ki is ment a király. Huncfut Jankó meg azonnal bement. Azt mondja a királynénak:

— Feleségem, add oda a gyűrűt! Mert hátha jön a Huncfut Jankó, ellopja. Szépen lehúzta a gyűrűt, nekiadta Huncfut Jankónak.

Nahát, most már ment a Huncfut Jankó. A királynak meg eszébe jutott, hogy míg ő itt időz a vécében, nem megy-e be a Huncfut Jankó a gyűrűért.

Mindjárt visszaszalad, azt mondja a feleségének:

— Te, feleségem, add oda az aranygyűrűdet! Mert hátha gyün a Huncfut Jankó, hogy ellopja.

— Hát hiszen éppen most adtam oda!

Nahát, akkor már vége volt. A király tudta, hogy itt is becsapódott.

Mostan már igen mérges volt, meg már szégyellte is! A katolikus pap mindig nevette és csúfolta, hogy a királyt hogy becsapja a Huncfut Jankó! De mán hányszor!

Mérges volt a király. Megy az öreg a kútra vízért, azt mondja:

— Jó reggelt kívánok, felséges király!

— Adjon Isten, szegény ember! Hát — azt mondja — mit csinál a fiad, a Huncfut Jankó?

— Valahonnan hozott olyan ringy-rongy gyűrűt, azt fényesítgeti.

— Azt! A feleségem legdrágább aranygyűrűje — azt mondja. — Nahát, most már nem tudok mit csinálni a fiaddal, Huncfut Jankóval! Hanem mondd meg neki, hogyha azt a katolikus papot meg nem szégyeníti, akkor felakasztatom!

Hú, megy haza nagy búsan az öreg. Azt mondja a fia:

— Mi baja van, édesapám, ilyen szomorúan jön haza?

— Hm, mi bajom? Ezt pedig már igazán nem lehet megtenni, hogy a szentatyát megszegyenítsd! De hát a király azt mondta, hogy ha meg nem szégyeníted a katolikus papot, akkor felakasztat.

— Á, édesapám, kisebb gondom is nagyobb lesz annál, hogy azt nem tudom megszegyeníteni!

Elment a Jancsi az árokba, halászott olyan rákokat. Összeszedett egy tarisznyával. Akkor meg a boltba vett olyan kis gyertyát. Aztán elment este, mikor már besötétedett a templomba. Besötétedett, összeszedte, elment a templomba. És ottan előszedte a rákokat a tarisznyából, meg azt az apró

gyertyákat, oszt minden ráknak egy gyertyát rákötött a hátára. Akkor meggyújtotta. Oszt eleresztette őket, ott mászkáltak a templomban. Ő meg elment oda kívülre, és elkezdett harangozni. Hát, meghallja ezt a pap meg a kántor:

— Szent Isten! Ki harangozhat a templomban? Hiszen ilyenkor nem szoktak harangozni! De meg a harangozó már el is harangozott. Hát ki harangozhat?

Futóra! Csak úgy loholtak egész a templomig! Hát mennek be a templomba. Látják, hogy ott az angyalok mászkálnak gyertyával.

A pap mindjárt térdre roskad, egész az oltárig térden csúszik, és kéri az Istent, hogy bocsássa meg a bűneiket, mert ezt biztos nagy bűnért tette az Isten velük, ezt a nagy csapást!

De a Huncfut Jankó közben már bement a templomba, míg ezek oda nem értek, addig elbújt az oltár hátához.

A pap elkezdi imádkozni. Hogy az Isten hogyan bocsássa meg a bűnüket! Mondta a Miatyánkot sorba, még hússzor is!

Egyszer megszólal a Huncfut Jankó:

— Megbocsátom a bűnödöt! Ha akarsz gyünni a mennyországba, gyühetsz velem, mert elviszlek most!

Hó... Örült a pap... hogy most már mehet is a mennyországba. Azt mondja a papnak Huncfut Jankó:

— Hozass a kántorral egy zsákot, bújj bele, aztán akkor majd akkor elviszlek!

Hej, küldi hamar a kántort, hogy menjen hamar, hozza a zsákot! Aztán meg is hozta, a pap belebújt. Mondja neki a Huncfut Jankó:

— A kántort pedig küldj ed azonnal haza!

Mondta a pap a kántornak:

— Te meg menj gyorsan csak haza!

Akkor kijött a Huncfut Jankó az oltár hátátó. Bekötötte a zsákot. Elkezdte húzni a papot.

Amint húzta, azon a sok lépcsőn keresztül, azt mondja:

— Jaj, uramatyám! Hol megyünk most?

Azt mondja:

— Szent Gellért hegyén. Azért is ilyen dökögős.

Hát húzza-húzza, keresztül-kasul az utcákon, amerre a pap lakik. Behúzza oda, és beviszi a lúdólba.

Azt mondja neki:

— Majd ahogyan a többi angyalok énekelnek, te is úgy énekelj ám!

Persze, ahogy bedobta, a ludak meg a kacsák elkezdtek gágogni, sápnogni! A pap meg velük! Oszt mennél jobban mondták, a pap is úgy, utánuk annál jobban mondta. Úgy, hogy egész reggelig el nem hallgattak! Mindig mondta: Sip-sip sáp, gi-gá-gá! Sip-sip sáp, gi-gá-gá! Egész, míg csak ki nem világosodott.

Hát a szakácsnő meg megy reggel etetni a baromfiakat, ereszti ki a ludakat, hívja őket. A pap csak fülelődik, hallgatózik. Azt mondja neki:

— Szakácsnő asszony! Maga is a mennyországban van?

Azt mondja neki az meg:

— Ott ám! A pokolba! Inkább a lúdólban!

Nahát, akkor kihúzzák a papot a lúdólhól, kieresztik a zsákból. Hű, mindenki aztán röhögte, nevette! De még aztán a király, az nevetett nagyot! Mert az még nagyobb szégyenbe jött, mint a király.

Így aztán a pap se merte többet buzerálni a királyt.

Huncfut Jankónak meg mindene volt! Mondta is az apja:

— Legtöbbet ér a huncfutság! Ebből lehet a legjobban megélni.

És így élnek még most is, ha meg nem haltak.

TÖBBET TUD AZ APJÁNÁL

Egy szegény pásztorembernek volt két fickó legényfia. Az öreg szeretett lopocsálgatni, s szerette volna, ha fiai is jól kitanulnák ezt a mesterséget.'

Elvitte hát a nagyobbik fiát az erdőre megpróbálni, hogy jóra menendő-e? De ez mind csak a fák hegyét nézte, ha nem látna-e vagy egy madárfészket. Hazamennek este, s azt mondja a pásztorember a feleségének:

— No, feleség, ebből sohasem lesz tolvaj, mert a szeme mindig a fák tetején jár.

Másnap a kisebbiket vitte ki próbára. Amint mentek az erdőbe, megláttak egy embert, aki kecskét hajtott a vásárról.

— Hej, de jó volna elloponi azt a kecskét! — mondotta a legényke.

— Mit beszélsz, te legényke? Szeretném látni, meg mernéd-e próbálni — bizgatta az apja.

Avval otthagya fiát az öreg, átcsapott egy ösvényen az esztena felé. A legényke pedig lehúzta fél csizmáját, s letette az ösvény mellé, hol a kecskés embernek el kellett menni. Meglátja ez a csizmát, s gondolja is, hogy ez bizony jó volna az ő mezítlábas fiának, de mégse vitte el, ki tudja: hátha valami szegény gyermek hagyta ott, s még utána jő.

Mikor a kecskés ember elhaladt, felkapta csizmáját a legényke, s egy másik ösvényen elébe került amannak, ott ismét letette a fél csizmát.

— Mégiscsak elviszem — gondolja az ember —, kettő megérdemli.

Avval megkötötte a kecskét egy fához, visszafordult a másik csizmáért. A legényke pedig felkapta a fél csizmát, felhúzta nagy szorgosan, a kecskét meg eloldotta a fától, s elveszett vele a sűrűbe, el az esztenára, odaadta az apjának, hogy ölje meg, s csináljon egy istenes lábas tokányt, ő majd addig ellopja a kenyerét is annak az embernek.

Bezzeg, hogy a kecskés embernek vissza kellett térni csizma nélkül, de még az volt a hadd el hadd, mikor látta, hogy se kecske, se csizma! Összekóborolta szegény ember az erdő minden zegéztugát, de a kecskére nem akadt, mert abból bizony már tokány lett. Nagy kifáradva leült egy forrás mellé, ott elővette a tarisznyáját, hogy egy kicsit falatozzon. A legényke meg bebújt egy sűrű ciherbe, s elkezdett nyekegni, mint a kecske... Megörvend a szegény ember, hogy ott van közel eltévedt kecskéje, hagyja kenyerét, hagyja tarisznyáját, s megindul a kecskenyekegés irányában. Mikor már jó messzire tévelygett a forrástól, a legényke visszakerült, vette a kenyeret, tarisznyát, s avval usdi neki, vesd el magad! egy micre az apjánál termett az esztenán.

— Hogy tudtad elhozni, te átkozott lélek? — kérdi az apja.

— Ne kérdezze azt kend, csakhogy elhoztam — felelt a legényke.

— No — mondja az öreg —, te ügyelj a húusra, én elmegyek, s vágok még vagy egy darab fát, hogy a tűzünk le ne szakadjon.

Amint behaladt az erdőbe, gondolja magában, ez mégis igen sok; ha így folytatja, hamar akasztófára kerül, jó volna egy kicsit megijesztem. Erre az öreg orgonálni kezdett, mint egy farkas, de a legényke utánakiáltott:

— Ne fogja a tréfa, apámuram, hozza hamar azt a fát, mert mindjárt leszakad a tűz.

Az öreg visszatért, s csak rázta a fejét, s hmgetett.

— Ejnye de kicsi fát hozott, apámuram! — mondja a legény ke. — Ennél soha meg nem sül a kecske, megyek, hozok én.

Kapta a baltát, beiramlott a sűrűbe, ott egy csutakot döngetni kezdett, amúgy istenesen, siránkozó hangon pedig mind azt kiabálta:

— Ne üssön engem, bátya, nem én loptam el a kecskét, ott süti az a vénember, az lopta el.

Arra elkezdett dübörögni, mintha futna a kecskés ember az apja felé. Aj, megfutamodik a vén pásztor, mintha kivették volna a két szemét.

— Hova fut, apámuram? — kiáltott a fia utána, elősomolyogva a ciherből, s úgy kacagott, hogy a könnye is csurgott belé.

— Hát nincs itt a kecskés ember? — kérdi az öreg.
— Hiszen én vertem a csutakot, öreg, a baltámmal! Az öreg csak megcsóválta a fejét:

— Hej, fiam, fiam! Te többet tudsz az apádnál!...

ÖT TESTVÉR

Volt öt testvér, hát azok felcsaptak betyároknak. Ezt választották magiknak, hogy ez jó lesz nekik. Üttek egy tanyát az erdőben, s járogattak ők rabolni. Mikor immár jól megteltek pénzzel, azt mondja az öregebbik:

— Tudjátok-e, testvérek, mit gondoltam? Mondjunk le erről a keresetről!

Jó lesz megnősülni, s legyünk mű es becsületes emberek közt.

Azt mondják a többiek:

— Nem bánjuk, menjünk, s keressünk ki-ki magának feleséget, megesküdünk, s leszünk magunk gazdánk.

Na, el es mentek mind az ötön ötfelé. Bejárták a kerekséget. Hát a legküssebbik talált magának, de a négy nagyobb bátyja nem. Nem tetszettek nekik a leányok, akikhez akadtak. Hát folytatták a mesterségiket. Az a legküssebb talált egy árva leányra. Árva leány volt, de nagy vagyona volt. Meg voltak halva a szülei. Elvette feleségül, s reászállott a leányra az a nagy gazdaság. Hát jól működtek ők, mert volt miből. Volt négy tehen, két ökör, lovak, csikók, föld volt elég, hát nagygazda volt, nagy.

Egy napon azt mondja a menyecske:

— Jó lesz levágni egy disznyót. Van elég, s együnk friss disznóhúst.

Hát levágták a disznyót, s egy hétig tartották a teknyőben sós vízben, sóban. S akkor kiszedték, s fölítették a hiuba, fölaggatták a füstre füstölni.

Egyszer azt mondja a rablóvezér a többinek a tanyán:

— Jó lenne elmenni, s az ecsénket megnézzük, hogy gazdálkodik. Még nem

es jártunk oda.

Hát meg es izenték, hogy ők elmennek. Hát azt mondja a fiatalember a feleségének:

— Feleség, én máma elmenyek az erdőbe fáétt, s ha el találnak jőni a bátyáim látogatóba, hát nagyon vigyázd meg, mikor jönnek bé, mit beszélnek ők. Mikor jönnek bé az ereszbe, hallgasd meg, aztán mondd meg nekem.

Nahát, elment a fiatal ember, s az asszony otthon maradott. Dél táján, hát jönnek a testvérei, az ember testvérei. Hát ő ki es szaladott elejikke.

Elkezeltek, s behívta őket:

— Jöjjenek bé, nincsen idehaza az uram, de mindjárt hazajő.

Hát félreáll, s hallgatta, hogy mit beszélnek, mikor jönnek bé az ereszbe. Hát az ereszben padlás nem volt, csak úgy szabadjában volt, fel lehetett látni a hiuba. Azt mondja a legöregebbik, felnézett a hiuba, s meglátta a szalonnát felakasztva. Azt mondja:

— Ez az éjjel masérodzik.

Na, mikor bémentek a házba, mindnek széket adott, leültette őket, s bort vitt bé. Elkészítette a délebédet a menyecske. Mire kész volt az ebéd, akkorra hazajött az ura es. Kiszaladt az asszony, hogy segéljen az urának kifogni.

— Eljöttek a bátyáid — azt mondja —, itt vadnak.

Azt mondja az ember: — Ugyan bizon mit mondtak, mikor jöttek bé az ereszbe?

— Hát annyit hallottam, hogy mondta a legöregebb bátyád, hogy: ez az éjjel masérodzik.

Na, leültek, ettek, s ittak, beszélgettek. Aztán azt mondja a menyecske:

— Megcsinálom az ágyat, aztán pihenjete le, met fáradtak vagytok.

Azt mondja a rablóvezér:

— Nem fekszünk benn a szobába, hanem vessél a folyosóra kint, nem szoktunk benn aludni, jobban alszunk künn.

Hát a menyecske ágyat vetett künn a folyosóra, s ezek benn a házban, a szobában. Elaludtak, s amikor gondolták, hogy elaludtak ezek, a szalonnát a hiuból levették. Hát felkelnek, fölébred a fiatalember, s kimenyen, s hát nincsenek ott, már el voltak menve.

— Na, látod — azt mondja —, elmentek hír nélkül. Megnezem, a szalonnát

nem vitték-e el?

Nezi, s nincs a szalonna.

— Hallgasd meg — azt mondja —, a szalonnát ellopták.

— Jaj — azt mondja —, hát ilyen testvéreid van neked? Testvéreket es meglopják?

— Ne búsulj, én es ismerem ezt a mesterséget. Én visszahozom.

— Te csak nem bolondultál meg, hogy utánuk menj, megüssenek valahol?

— Hadd el — azt mondja —, ha nekik van eszik, nekem es van.

Azonnal a fiatal ember fölöltözött, s utánik. Azok megint a szalonnát szerre vitték, mert nehéz volt erőst, úgy vitték szerre. Ez es tudta a járást az erdő közt, mert tanult mestersége volt. Egy más ösvenyen utánik ment. Az előtte való testvére, éppen az vitte a szalonnát a hátán, s a másik három elment előre. Menegettek, beszélgettek. Ez meg, mivel nehéz volt a szalonna, el volt maradva tőlük. És aki utánuk ment, lassan ment, nem vette észre a testvére, hogy melyik testvére állott melléje. Azt hitte azok, akik elmentek előre, s megvárták. Odaállott melléje, s azt mondta:

— Ugye, megnehezedett? Add csak ide, immár cseréljük vissza.

Ez odaadta a szalonnát, mert immár elege volt, nehéz volt. Aztán azt mondja:

— Megyek, futok előre, érjem utol a többi kettőt. Ezzel elserült más úton, s hazavitte a szalonnát.

— Látod-e, feleség, hogy én megmondtam, hogy visszahozom a szalonnát, visszalopom.

— Hát hogy tudtad visszalopni? Ők négyen s te egyedül, hát hogy tudtad ellopni?

— Hát nezd csak, sötét van, s utolértem, amelyik a szalonnát vitte, a három bátyám előre volt. Úgy halkan neki szóltam: — Add ide, vigyem én es, cseréljünk! — Azt hitte — azt mondja —, a másik bátyja kéri, s ideadta szépen. Egy más ösvenyen elserültem, visszahoztam.

— Nahát, nem heába köztik voltál, te es tudod ezt a mesterséget jól.

Visszatette a szalonnát a helyére, s lepihentek.

Harmadik napján újra elmentek. Újra odamentek, s ezek el voltak menve a városba vásárolni. S ők a kulcsot ott tartották az ajtó felett, ott volt egy ablakocska, s oda szokták tenni a kulcsot. Ezek odamentek. Látták,

nincsenek honn, a kulcsot megkeresték, s megkapták. Az ajtót kizárták, s a szalonnát visszalopták. Elvitték a szalonnát. Akkor újra elmen, s újra visszalopta, újra visszahozta. Akkor hazavitték, föltették oda a hiuba. Méges másnap odamentek. Azt mondták:

— Megtréfáltunk, hogy nem voltatok otthon.

S akkor azt mondták, hogy ők nem hálnak benn, szeretik a friss levegőn aludni, vessen ágyat a folyosón. Ezek az ajtót bekulcsolták, s lefeküdtek benn.

Akkor éjszaka felköltek a rablók, bementek az istállóba, s a marhákat mind kicsapták. Voltak ott tehenek, bikák, ökrök. Akkor elment az ablakra, s kezdte verni az ablakot a vezér:

— Kelj fel, ecsém, mert a marhák kiszabadultak, ölik meg egymást.

Akkor este ő megfogta a szalonnát, lekasztotta a hiuból, s betette az ágyba, magik alá. Gondolta magában, onnan már nem tudják lelopni, csak alólik nem tudják ellopni. De hogy békiáltottak, hogy a marhák kiszabadultak, ezek kifuttak. Hát tényleg, a marhák mind kinn voltak az udvaron, s döfödték egymást. S míg ők behajtották a marhákat, nincs testvére, mind el vadnak menve. De a szalonna sincs az ágyban.

— Ezek a kutyából fajzottak újra elvitték a szalonnát.

Azt mondja a felesége:

— Hadd el, hadd vigyék, immár lakjanak jól.

— Dehogy, nem hagyom én azt nekik.

Volt neki egy olyan botja, hogy a végiben villa volt, mint a kés-villa, csak kétágú volt. Felöltözött, s elvitte azt a villát a kezében, s elment. Egy másik ösvényen eléjük került, hogy még előbb odaért a tanyára. S ahol volt a tanyának az ajtaja, félrébb volt egy görbe fa kinőve a tanyának a tetejéből, egy hegyoldalból ki volt hajolva. S ő tudta, amikor valamit főznek, örökké a fa alatt főznek ott. Hát ő felment arra a fára, ráült arra a fára, s azt a villácskát a kezében tartotta. De mivel sötét volt, őt nem látták. Utána értek haza a testvérei.

Azt mondja a vezér, hogy:

— Hozzatok ki egy üstöt s késeket, s tegyünk tüzet, olvasszuk ki a szalonnát. Nem viszi azt többet vissza.

Hát éppen odatették a tüzet, ahol az fönn volt, ült a fán, s nem látták. Feltették az üstöt az üstlábba, jó tüzet tettek, s hányták bé az üstbe a szalonnát. Örvendeztek, hogy még akkor milyen jóllaknak a töpörtyűkből, s

a zsírt meg elteszik. De ez a fáról avval a villácskával, kit hogy tettek, belédöfte a villácskára, és hánytá belé a zsákba, amit hozott. Akit hogy vágta esze, s hánytá belé az üstbe, szúrta fel a villácskára. S ők nem vették észre.

Na, mikor megtelt a zsák, vége lett a szalonnának es. Akkor ő lassan leszállott a fáról, félrement. Azt mondja a rablóvezér:

— Még egyszer se kevertük fel a szalonnát, nem sül-e oda? Hozd csak ki a nagykalánt, s fel kell keverni.

Kivették a kalánt, s kever egyet rejta, hogy mit csinál az a szalonna, mert nem sercegett. Csak az üres üst fenekét találják. Hát nincs se zsír, se szalonna. Azt mondja a kevergető:

— Ide hallgassatok, itt semmi sincs. Hát hova hánytuk mü a szalonnát, ha itt nincs semmi?

Azt mondja a másik:

— Hát én nem tudom. Az ördög vitte el azt a szalonnát, vaj mi, hova lett.

— Azt elvihette az ördög es. Azt most tudjuk meg, hogy testvértől nem szabad lopni. Hát ez nagy véték a testvértől lopni. Hát az ördög elvitte. És a szalonna hazament.

— Na, feleség, itt a szalonna. De nem egészben, esszevágva.

— Hát hogy tudta hazahozni?

— Könnyen. Azt hiszik, nekik van csak eszik. Nekem es van. Hát azért tették meg, hogy kicsapták

a marhákat — mondta a fiatal ember a feleségének. — Megmutatták, hogy ellopják. Hát én es megmutattam, hogy elhoztam.

Hát a rablók felfogadták, hogy többet testvérhez lopni nem mennek. Hát ezek máig es élnek, ha meg nem haltak.

AZ ELÁTKOZOTT BARÁT

Egyszer kiment két barát-fráter koldulni a tanyákra, és annyi tojást, csirkét, túrót, sajtot és más effélét koldultak össze, hogy hazafelé menőben majd megszakadtak a teher alatt. Amint mennek nagy izzadtan, egyszer találnak az út mellett egy juhászt, ki egy körtefa árnyékában aludt, és úgy hortyogott, hogy az útra kihallatszott a hortyogása. A szamara meg ott bóbiskolt mellette.

Azt mondja az egyik fráter a másiknak:

- Hallod-e, Miska, én már nem cipelem ezt a holmit az apámnak se tovább, hanem gyere, lopjuk el annak a juhásznak a szamarát, pakoljuk fel rá a kosarakat, és úgy vigyük haza. Otthon aztán majd azt mondjuk a gvárdiánnak, hogy a szamarat kölcsönkértük. Mikor aztán a szamarat elvezetjük, hogy visszaadjuk a gazdájának, eladjuk, és az árát elmulatjuk.
- Hát hiszen ez jó is volna így, Palkó — mondja a másik —, de ha a juhász fölébred, majd ad ám az a horgas bottal olyan borraivalót, hogy a hátunk is elhányja tőle a bőrt.
- Ne félj, Miska — mondja Palkó —, csak bízd rám. — Odamén a két barát a juhászhoz, hát látja, hogy a szamár kötőfékje oda van kötve a juhász keze szarához. Azt mondja Miska:
- Látod, hogy nem lophatjuk el, hiszen oda van kötve a kezéhez, s ha eloldozzuk, felébred.
- Ó, te csacsi, nem kell azt elüldözni — mondja Palkó —, ne, itt van az én kordám, ezt a szamár nyakára kötöd, és ezzel vezeted, a magad kordájával rákötöd a nyeregbe a két szatyrot, a szamár kötőfékjét meg én húzom a fejemre, és itt maradok, míg a juhász felébred. Te pedig elmegy haza, s megvársz a város alatt, hogy együtt mehessünk a klostomba. Úgy is tetted, Palkó a fejére húzta a kötőféket, Miska felpakolt a szamárra, és ballagott hazafelé.

Mikor Palkó már gondolta, hogy Miska nem lehet messze a várostól, elkezdett sóhajtozni, és meg-megrántotta a juhász kezét a kötőfékkel. Mire a juhász felébredt, megdörzsölte a szemét kétszer, háromszor is, és csak bámul a barátára. Végre megszólal, és azt kérdi irtóztatós bámulattal és ájtatos pofával:

- Hát, tisztelendő atyámuram, hol veszi itt magát az én szamaram kötőfékjében?
- A barát alázatos pofát vág, nagyot sóhajt, és azt mondja:
- Jaj, édes gazdám, engem nagy szerencsétlenség ért, ezelőtt hét esztendővel összevesztem az anyámmal, ő megátkozott, hogy legyek szamár, most kitellett az átok ideje, hát most megint barátta lettem, és most csak magától függ, édes gazdám, hogy szabadon bocsájt-e vagy nem. De ha szabadon bocsájt, imádkozom érte mindennap, míg élek.
- Elbocsájtom hát — mondja a juhász szánakozva —, hát már miért nem

bocsájtánám — s azzal lehúzta a kötőféket a barát fejéről, sőt még a kulacsából is megkínálta egy ital borral.

A barát nagyot húzott a kulacson, és sietett a cimborája után. Otthon aztán beszámoltak a gvárdiánnak a koldult portékával. A gvárdián megdicsérte őket, hogy olyan buzgók voltak, megvendégelte, és megparancsolta nekik, hogy a szamarat pedig korán reggel hazavezessék, és az ő nevében is szépen megköszönjék.

A két fráter másnap hajnalban útra kelt a számarral, hogy elhajtsák a legközelebbi községbe, hol éppen vásár volt. De még útközben találkoztak egy kupecsel, aki megkérdezte tőlök, hogy hova hajtják a szamarat.

— Hát a vásárba — mondja Palkó —, elfogyott a takarmány, a gvárdián úr nem akarja tovább tartani.

— Megveszem én — mondja a kupec —, ha meg tudunk alkudni. Hogy adják?

— Tíz forint az ára — mondja Palkó.

— No már annyit nem ér — mondja a kupec.

Szó szó után jött, végre megegyeztek hat forintban, s a két barát visszafordult. A kupec pedig felült a számarra, és ment vele a vásárba.

Dél felé eljött a juhász is a vásárba, kitől a barátok ellopták a szamarat, hogy másikat vegyen magának. Amint ott járkal a vásárban fel s alá, egyszer meglátja a maga szamarát, leveszi a kalapját, odamegy hozzá, és a fülébe súgja:

— Ej, ej, tisztelendő lelki atyámuram! Már megint összeveszett az anyjával? Most már nem veszem ám meg többször, hanem csak maradjon számarnak, ha nem tudja édesanyját megbecsülni. Isten áldja meg! — és azzal továbbment, más szamarat keresni.

A FURFANGOS KOMÁK

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy falu, abban lakott két szegény ember, az egyiket hívták Okosnak, a másikat Frissnek. Ez a két szegény ember nagyon szerette egymást, ha csak lehetett, együtt mentek munkára, de meg keresztkomák is voltak. Ha a nagy munkaidő elmúlt, télen együtt jártak az erdőre száraz gallyat szedni, s amire a háznál szükség nem volt, azt bevitték Budapestre a piacra. Eladták, s így kerestek egypár garast, és mindig azon vetélkedtek, hogy ki tud több pénzt hazavinni. Azért ha

jószerevével lehetett, egymást rá is szedték. Így például, amint egyszer kimentek az erdőbe, megjelöltek egy keresztutat, és abban állapodtak meg, hogy aki hamarabb teleszedi zsákját, ott várja meg a társát.

Amint az erdőben jártak-keltek, az Okos koma egy fa alatt nagyon sok farkasgubót talált, és arra a gondolatra jött, hogy teleszedi belőle zsákját s megtréfálja vele a komáját, majd azt mondja neki, hogy diót talált, s elcseréli vele a fáért. Akkor ő a fát eladja, neki lesz pénze, komájától pedig senki sem veszi meg a farkasgubót, aztán üres zsebbel megy haza. — A Friss koma meg jártában-keltében nagyon szép mohot talált az erdő szélén, és arra a gondolatra jött, hogy megtörni belőle zsákját, s az Okos komának azt fogja mondani, hogy gyapjút talált, s elcseréli vele a fáért; ő majd a fát eladja, komája pedig majd üres zsebbel jön haza Budapestről. — Úgy is tett. Csakhamar teletömte zsákját, elment vele a kijelölt keresztútra, és ráült.

Nemsokára jön az Okos koma mosolyogva, és azt mondja:

— Nem hiába Friss a kend neve: de nem is tudom kendet megelőzni soha, mindig hamarabb itt van kend, mint én.

— Könnyű volt nekem — szól a Friss koma —, mert én az országúton találtam egy zsák gyapjút, azzal tömtem meg a zsákomat, de szép báránygyapjú, koma! Olyan fehér, mint a hó!

— No, nézze kend — szól az Okos koma —, milyen a véletlen szerencse, én meg egy zsák diót találtam az országúton — s leveti a zsákját a földre, melyben a farkasgubó valóban úgy csörgött, mintha dió lett volna.

Friss koma ezt hallva, azon törte az eszét, hogyan cserélhetne a valóban szerencsésnek vélt komával. Egy ideig szótlánul ült a két koma, végre megszólal az Okos:

— Talán meg is indulhatnánk már, komám. De tudja kend, mit? Az én vállamat már nagyon megtörte a dió, nem cserélne kend velem terhet?

— Bajos bíz, komám — szól eltitkolt örömmel a Friss koma —, mert hát maga is beláthatja kend, hogy ilyen egy zsák báránygyapjú csak többet ér, mint annyi dió. De hát a kend kedvéért, isten neki, megteszem.

A csere megtörtént, a két koma útnak indult Budapestre, s útközben mindegyik egészen más dologról beszélt mindig, nehogy a másiknak eszébe jusson a zsákot kioldani, és megnézni, mi van benne.

Budapestre érve Friss koma egyenesen a piacra ment a diónak tartott gubóval,

Okos koma pedig vevőt keresett a gyapjúnak, s mind a kettő folytonosan azon nevetett, hogy mennyire rászedte a társát.

A kofák jönnek a piacra, s kérdik Friss komát:

— Mi van a zsákjában?

— Dió — volt a rövid felelet.

— Hát oldja kend fel a zsákot, lássuk, milyen — mondják a kofák.

— Ugyan, mit néznek kendtek rajta, hiszen kívülről tapinthatják, milyen szép nagy dió.

— Hohó, atyafi, mi nem veszünk zsákban macskát! Csak oldja kend fel a zsákot!

Friss koma nagy hetykén kioldja a zsákot, s csak akkor látja bámulva, hogy farkasgubó van benne, s hogy ő is meg van csalva. S kicsibe múlt, hogy a kofák fejbe nem verték a kosarakkal, mert azt hitték, hogy készakarva akarta őket megcsalni.

Friss koma örült, hogy ép bőrrel kiszabadulhatott közülük, és gubóját egy félreeső sarokban kiönthette zsákjából.

Okos koma házról házra ment a vélt gyapjúval, míg vevőre talált. De természetesen az is először azt kívánta, hogy mutassa meg. Okos koma a zsák kioldása közben mindig dicsérte a gyapjút, hogy nagyon szép hófehér báránygyapjú, s csak akkor hült el, mikor látja, hogy bíz az moha és nem gyapjú.

A venni akaró pedig fizetés helyett jól lehordta Okos komát, mint szántsándékos csalót, és azzal lökte ki a kapun, hogy menjen a pokolba, keressen magának kútcsinálót, az majd talán használhatja a mohát, de gyapjúkereskedőt ne bolondítson vele.

Okos koma elszontyolodva ment tovább, és végre csakugyan talált egy kútcsinálót, aki a mohot megvette hat poltúráért.

Hazafelé menőben találkoztak a komák a város szélén levő kiskocsmában, ahol rendszeren pálinkázni szoktak, s egyszerre kiáltott mindegyik a másikára:

— No koma, kend engem ugyan rászedett!

— Hát kend engem tán nem? — volt a kölcsönös felelet.

— Mit kapott kend a dióért? — kérdi nevetve Okos koma Friss komát.

— Azt, hogy a kofák majd megkosaroztak.

- No látja kend, nem hiába okos az én nevem — mondja az Okos koma —, én mégis kaptam hat poltúrát. Kettőért veszek pálinkát, azt megisszuk közösen, hogy kendnek se kopják fel egészen az álla.
- Jól van, komám — szól a Friss —, de egy poltúrát meg adjon kend kölcsön, hogy egy darab kenyeret vehessek, mert nekem egy fityingem sincs.
- Adok komám — mondja az Okos koma —, csak hogy aztán megadja ám kend otthon.
- Meg, meg komám — ígéri a Friss koma.
Eközben megitták a pálinkát, és útnak indultak hazafelé. Útközben azt mondja Okos koma a Frissnek:
- Komám, gondoljunk már ki valami pénzkeresési módot; mert ha így megyünk haza üres zsebbel, az asszonyok kivernek bennünket.
- Hát gondoljon kend ki valamit — mondja a Friss koma —, kendet úgyis okosnak hívják.
- Gondoltam is már — mondja az Okos. — Holnap Budapesten nagy ünnep lesz, ilyenkor sok vidéki úr megy oda, aztán mindenik kíváncsi előre megtudni, mi az újság a fővárosban. Hát mi majd hazudunk egy-egy nagyot, aztán kapunk érte egy kis borraivalót.
- Nono — szól a Friss koma —, csak aztán a borraivalótól el ne hányja hátunk a bőrt.
- Dehogy hányja, csak okosan csináljuk, s mivel kend Friss, hát megy előre, s kend hazudják, ha aztán bántani akarják, én majd utána megyek, bizonyítom amit kend mondott, és nem hagyom bántani.
- De koma, kendnek a neve meg okos, kend menjen előre, azután én.
- Úgy is jó lesz — szól az Okos koma, és előresietett. Nemsokára csakugyan jött egy négylovas hintó. Az Okos koma nagyot köszön:
- Jó napot kívánok, tekintetes uram!
— Jó napot, atyafi, honnan jön kend ?
— Budapestről, uram!
— Mi újság a fővárosban?
— Nem tudok egyebet, uram, hogy tegnap délután egy akkora madár szállt fel a Dunából, hogy szárnyaival eltakarta a két várost.
— Ejnye, gazember, hogy mersz ilyent hazudni? Azt gondolod, hogy bolond vagyok. Eredj, Jancsi — szól az úr a kocsisnak —, hányj a nyakába azzal az ostornyéllal!

A kocsis nem rest, és jól helybenhagyja az Okos komát. Ezt látva a Friss koma, nekiiramodik, és már messziről kiabálja:

— Micsoda emberek az urak? Tán útonállók, hogy a szegény embert elfogják, és verik?

— Hogyne-hogyne, barátom — mondja az uraság bosszúsan —, mikor ez a gazember azt hazudja, hogy tegnap a Dunából akkora madár röpült fel, hogy a két várost elborította szárnyaival.

— Én uram, csak ma reggel jöttem Budapestre, hát a madarat nem is láthattam, hanem láttam ma a Duna-parton egy akkora tojást, hogy tizenkét ember alig bírta vasrudakkal tovább hempergetni.

— Igaz lenne? — azt mondja az uraság.

— Olyan igaz, uram, minthogy itt vagyok — erősíti a Friss koma.

— No, hát akkor lehet, hogy az a nagy madár tojta azt a nagy tojást — mondja az uraság, s magához szólítva Okos komát, markába nyom egy ezüsthúszast, s azt mondja: — No, ne haragudjék kend! Itt van egy húszas fájdalomenyhítésre — s azzal tovább utaztak.

— No Friss koma most kend megy előre — mondja az Okos koma. —

— Én ám — szól a Friss koma —, de aztán ne hagyjon kend ám sokáig verni.

— Nem, nem csak menjen kend — feleli az Okos koma.

A Friss koma előresiet, és nemsokára találkozik szintén egy négylovas hintóval. Odaköszön.

— Jó napot, tekintetes uram!

— Jó napot, atyafi, honnan jön kend?

— Budapestről, uram!

— Mi újság a fővárosban?

— Nagy baj van, uram! Tegnap a Duna meggyulladt, s majdnem megégett vele a két város is.

— Ejnye, semmirekellő, hogy mersz így hazudni? Eredj, Pista — mondja az uraság a kocsisnak —, hányj a nyakába annak a hazugnak, még bolonddá akar bennünket tartani.

A kocsis jól hozzá is látott az ütlegetéshez. Az Okos koma pedig csak úgy bajusz alól nevetve közeledett, és gondolta magában, hadd érezze a koma is, hogyan kell hazudással keresni a pénzt. Mikor azonban már megelégette, és a Friss koma is nagyon jajgatott, ő is odafutott, és ő is azzal

kezdte beszédét, hogy talán rablók az urak, hogy a szegény utas embert megtámadják és leverik.

— Hogyne-hogyne, barátom, mikor ez a semmirekellő azt hazudja, hogy a Duna megégett.

— Már uram, hogy a Duna megégett-e vagy nem, azt nem tudom, mert nem értem rá a Duna-partra menni; de azt tudom, hogy az utcák mind tele vannak sült hallal, és hogy az egész város bűdös a sült haltól.

Az uraság Okos koma beszédére szintén megütközött, és magában azt gondolta, hogy mégis igaza lehet Friss komának, megszánta őt, és fájdalomnyhításra adott neki egy ezüst húszast, s azzal elhajtattott Budapestre.

Tovább haladva azt mondja Okos koma a Frissnek:

— No, komám, most már csak majd megállhatunk becsülettel az asszonyok előtt, de ha tovább folytatjuk ezt a kereseti módot, elhányja hátunk a bőrt.

— Igaz, komám — szolt a Friss koma —, de én gondoltam is már ki egy tisztességesebb életmódot.

— No mit, komám ? — kérdi Okos koma.

— Hát azt, komám, hogy most otthon kipihenjük magunkat, azután keresünk olyan állandó szolgálatot, ahol mind a ketten együtt lehetünk egész télen, mert ez a mostani keresetünk télen nagyon bizonytalan, aztán meg már vénülünk is, nem nagyon bírjuk a nehéz munkát.

— Igaza van kendnek — mondja az Okos koma —, én is beleegyezem.

Hazaérve beszámolt mindegyik a maga feleségének a húszassal, és elmondta, mi szándékuk van. Az asszonyok is beleegyeztek, és sültöt mindegyik a férjének néhány pogácsát az útra.

A két koma útra kel, és mennek mendegélnek, egyszer csak előtalálnak egy urasági jágert. Köszönnek neki:

— Isten jó nap, jáger uram.

— Fogadj Isten, atyafiak. Hova mennek kendtek?

— Szolgálatot keresni, uram.

— Hát miféle szolgálatot keresnek kendtek?

— Olyat, uram, ahol együtt lehetnénk vagy pásztorok, vagy mindenesek, vagy más eféle könnyű munkájú cselédek.

— Nagyon jó — szolt a jáger —, látják kendtek azt a kastélyt ott az erdő alatt?

— Látjuk.

— Abban a kastélyban lakik egy igen gazdag özvegy földesasszony, én is annak a jágerja vagyok. Menjenek kendtek oda, mondják meg, hogy én küldtem kendteket; ott éppen két emberre van szükség, egyik a tehenet őrzi, másik a háznál marad az istállót, udvart tisztítani, meg a konyhára fát, vizet hordani. Lesz jó koszt, jó fizetés.

A két koma örömeben alig várta ki az utolsó szót, s mindjárt útnak indult a kastély felé, s beállított a földesasszonyhoz.

A földesasszonynak nagyon megtetszett a két ember, s mindjárt fel is fogadta őket, megmutatta nekik a tehenet, az istállót, megmagyarázta nekik, mi lesz a dolguk, azután adatott nekik egy-egy messzely bort, jó vacsorát, és megmondta nekik, hogy három nap lesz az esztendő. Ha nem tetszik nekik tovább a szolgálat, elmehetnek.

A két koma vacsorálás közben úgy osztotta fel a munkát, hogy első nap Friss koma, a másodikon Okos koma hajtja ki a tehenet, a másik pedig otthon marad a kastélyban.

Másnap reggel kapott mindegyik egy-egy pohár pálinkát, egy darab kenyeret és szalonnát. Friss koma kihajtotta a tehenet az erdőbe. Míg a tehén az úton ment, olyan szelíd volt, hogy Friss koma tenyerével veregette a farát, és úgy kísérte az erdő széléig. Amint azonban a tehén az erdőbe ért, egyet csavarintott a farkán, és elkezdett futni. Friss koma, nehogy az erdőben elveszítse, megkapta a farkát, szaladt utána tüskön-bokron keresztül, és mindig mondogatta:

— Hóha, bocikám, hóha bocsikám! Talán a bögöly csíp?

De a tehén csak futott, mindaddig, míg a nap alkonyodni nem kezdett, akkor nekiállt egy szép ligeten legelni, és oly csöndesen legelt, mintha a legszelídebb állat volna. De Friss koma már annyira kifáradt, hogy még az evés sem esett jól neki, a pálinkásüveg meg hozzávágódott futás közben egy fához, s a pálinka mind kifolyt. A tehén jóllakott, s naplemente után megint úgy ballagott hazafelé, mint a bárány.

Az Okos koma reggel jókor hozzáfogott az istálló tisztításához, részint hogyha az asszonyság megnézi, tisztán találja, részint hogy több ideje legyen a többi cseléddel megismerkedni. Amint azonban egy lapát trágyát kidobott, azt tapasztalta, hogy mire visszatért, már két lapáttal volt a helyén, és keservesen dolgozott hajnaltól estélig, s csak akkor dobta ki az utolsó lapát trágyát, mikor a tehén a kapu előtt bögött.

Az Okos koma hamarjában ráheveredett a szénára, és úgy tette magát, mintha aludnék. A Friss koma meg vígan fütyürészve kísérté végig az udvaron a tehenet, mintha legjobb dolga lett volna. Bemegy az istállóba, hát látja, hogy komája a szénán heverész. „Megállj, koma — gondolja magában —, majd nem heverészel te holnap”. Erre odaköszön egész vígan, hogy komája észre ne vegye rajta a fáradságot.

— Jó estét, komám, hát kend heverész?

— Hát mi az ördögöt csináljak egész nap? Azt a pár lapát trágyát kidobtam, azután enyelegtem a vászoncelédekkel. De már abba is beleuntam, hát lefeküdtem.

— Hát a tehén hogy viselte magát?

— Akár a szelíd bárány — mondja Friss koma —, reggel az erdőben nekiállt a legelésnek egy szép ligeten, én meg lehasaltam a fa árnyékába, néztem, hogy milyen jóízűen legelész, mikor lefeküdt kérődni, én is kenyereztem, aztán szundítottam egyet, s ha egyik fa árnyékából kisütött a nap, mentem a másik alá. Ha beleegyez kend, hogy holnap megint én hajtsam ki, elviszem a kend furulyáját is, hogy jobban elteljék a nap, aztán meg majd a madárkák is vígabban dalolgatnak, ha nem látják, hogy unalmamban minduntalan ásítok.

— De komám — szólt az Okos koma —, holnap már csak majd én hajtom ki, mert én is szeretném közelebről látni azt a szép erdőt.

— Jól van, komám — mondja a Friss koma a markába nevetve —, hiszen igaz, hogy úgy egyeztünk meg, hogy egyik nap kend hajtja ki, a másikon én, hát nem erőszakoskodhatom.

Erre a szolgáló elhozta a két messzely bort meg a jó vacsorát, s a két koma úgy hozzálátott az evéshez, mintha egy hét óta nem evett volna. Azután ledőlt a szénára, és reggelig úgy aludt, mint a zsák.

Reggel az Okos koma betarisznyázta az eleséget meg a pálinkát, s hogy annál kényelmesebben mulathasson az erdőben, még a fejőszéket is felkötötte a tarisznyára, úgy indult meg a tehénnel. De bezzeg megjárta, mert a tehén őt is úgy meghurcolta a tüskön-bokron keresztül, hogy a fejőszéknek csak az a lába maradt meg, amire a madzag volt kötve, a többi része mind széthullott, a pálinkásüveg széttörött, a tarisznyát is összevissza szaggatta a gally, s a tehén most is csak akkor csendesedett meg, mikor a nap már fahegyen volt.

A Friss koma hitelt adva komája szavának, reggel egy ideig nézelődött a kastély körül, azután kenyerezett, s úgy fogott a kitrágyázáshoz, de ez is csak akkor lett kész a kitakarítással, mikor a tehen a kapu előtt megállt, és böögött, s még akkor is csepegett róla az izzadság, midőn komája az istállóba belépett. Először is ő szólította meg a komáját.

— No, komám, hogy viselte magát a tehen?

Az Okos koma egész dühvel dobta le a tarisznyáját a szénára, ésátkozta a tehenet, s még ki nevelte is, azt is mondta.

— A ménkű ütötte volna meg kendet is meg ezt a dögöt is, miért nem szólt kend tegnap este, a múlt éjjel továbbállhattunk volna, s ma nem kellett volna kiállanunk ezt a kint.

— Ugye — szólt Friss koma —, tán azért, hogy kend jót nevetessen rajtam, hát kend miért nem mondta meg, hogy majd megszakadt a trágyahányásban?

— Mármost mindegy, koma, ez már megtörtént. Hanem ha az asszonyság kérdez bennünket, el ne áruljuk magunkat. — S úgy is lett.

Az asszonyság vacsorálás közben megnézte embereit, és kérdezte tőlük, hogy tetszik nekik a szolgálat. A két koma úgy dicsérte szolgálatát, hogy a könyökéről majd lement a bőr, s azt állította, hogy ezt a szolgálatot el nem hagyja haláláig. Az asszonyság ezen nagyon csodálkozott, és azt hitte, hogy ezek az emberek megbabonázták a tehenet.

A két koma azonban alig várta, hogy a kastélybeli népség elaludjék, és továbbállhasson. Mielőtt útnak indultak volna, azt mondja a Friss koma:

— No, komám, a kend okossága mellett megint elmehetnénk haza üres zsebbel, ha én szemesebb nem lettem volna. De én kiszemeltem ám, honnan szerezhetünk kárpótlást, mert reggel, míg a munkához nem fogtam, itt a kastély háta mögött levő kis kertben találtam egy vermet, mely félig van ezüstpénzzel, abból majd megrakjuk ezt az abrakos zsákot, aztán búcsút veszünk a kapufélfától.

Azután szép csendesen kimentek a kertbe, és csakugyan megtalálták a vermet.

— Itt van, ni — mondja Friss koma —, csak menjen kend le, rakja meg a zsákot, s nyújtsa ki.

— Én nem mehetek a verembe — mondja Okos koma —, mert én azt se tudom, milyen mély, aztán meg merre van benne a pénz.

— No jó — szólt a Friss koma —, hát belemegyek én, de aztán engem

benne ne hagyjon kend a veremben.

A Friss koma lement, rakott a zsákba egy vékonyi ezüstöt, azután beleállt ő is, a hóna alatt körülkötötte magán a zsákot, fejére állt, s úgy nyújtotta fel fenekével.

— Itt a zsák, koma, húzza kend fel.

Az Okos koma megkapta a zsák két csücskét, vetette mindenestől a vállára, és ballagott hazafelé.

Útközben el-elmosolyodva azon gondolatra, hogy most ez egyszer mégis sikerült neki rászedni komáját, s ha nehéz volt is a teher, mégis szívesen vitte, mert azt hitte, hogy a Friss komát a veremben megcsípik, s az a rengeteg kincs mind az Övé lesz magáé. Emez meg a zsákban azon nevetett folyton, milyen kényelmesen hazajut ő most, s milyen szívesen cipeli őt a komája. Amint azonban a falu alá értek, a kutyák kirohantak, s nagyon közel jártak a Friss koma lelógó fejéhez, mire ez megszólal, és azt mondja:

— Komám, húzza kend följebb a fejemet, mert megharapják a kutyák.

Az Okos komát dühében majd megütötte a guta, s úgy ledobta válláról a zsákot, hogy a Friss koma feje majd betört.

— No, kend szép koma — szól nevetve a Friss koma —, ugye, otthagyt volna kend a veremben, ha okosabb nem lettem volna, mint kend.

A kölcsönös szemrehányások után bementek a temetőben levő kápolnába, melyben mindig égett a a lámpa, és elosztották a pénzt. Hazafelé menőben figyelmeztette Okos koma Friss komát, hogy másnap elmegy hozzá a poltúráért, amit Budapesten kölcsönadott, s ezzel elváltak egymástól. Otthon nagy örömmel átadták a sok pénzt feleségeiknek.

Másnap azt mondja Friss koma a feleségének:

— Hallod, anyjuk! Okos komának tartozom egy poltúrával, amit Budapesten kölcsönadott, de én azt nem akarom neki visszafizetni, mert akkor úgyis megcsalt, hanem majd ebéd után felfekszem az asztalra, s úgy tettetem magamat, mintha meghaltam volna. Te meg majd siránkozzál felettem. S ha kéri a koma a poltúrárt, azt mondd neki, hogy nem hiszed, hogy tartoznám, mert én nem szoktam adósságot csinálni.

Az asszony kérte az urát, hogy ne csináljon azért az egy poltúráért annyi komédiát, mikor most úgyis olyan sok pénzük van. De ez nem engedett, s úgy kellett szegény asszonynak cselekednie, amint az ura parancsolta.

Délután jön az Okos koma. A Friss koma hamar fölfekszik az asztalra, felesége letakarja egy lepedővel, és megy sírva a komája elé.

— Látja, látja, kedves komám, jó férjem hazahozta a sok szép pénzt, s már itt fekszik halva.

Az Okos koma ismerve komája furfangosságát, nem adott hitelt az asszony szavának, de azért úgy tett, mintha ő is nagyon megijedt volna, és siránkozva közeledett komájukhoz. Alattomban nagyot csípett rajta, és látta, hogy az félrevonta az arcát, s hallotta, hogy rendesen lélegzik.

Odafordult aztán a komaasszonyához, és azt mondta neki:

— Kedves komámasszony, maga elvesztette jó férjét, gyermekei elvesztették a kenyérkereső jó apjukat, én meg elvesztettem legjobb cimborámat és komámat, akivel minden vagyonomat együtt szereztem. De mi csak ketten vagyunk az anyjukommal, mi már megélünk abból amink van, ha a zsebünkbe dugjuk is kezünket, hanem komámasszonynak gyermekei is vannak, magának több szüksége van a pénzre, azért az én kedves komámat majd én takarítatom el a magam költségén, hogy komámasszonynak egy krajcárjába se kerüljön, s addig, míg a tisztességes eltakarításról gondoskodhatom, elviszem őt a temető kápolnához, hogy ott feküdjék.

Az asszony váltig szabadkozott, hogy ő nem engedi, mert ő maga is eltakaríttatja férjét tisztességesen, de az Okos koma nem tágított, hanem belehemperítette komáját a lepedőbe, vette a vállára, vitte a kápolnába, és letette a kőre, maga meg lábujj hegyen menve elbújt az ajtó mögé, s onnan leste, mikor unja meg komája a kövön való fekvést. De a Friss koma is figyelemmel kísérte komáját, s azt hitte, hogy ez unja meg hamarabb az ajtó mögött való ácsorgást, mint ő a fekvést, azért mozdulatlanul maradt hűségesen egész éjfélig.

Éjfélkor berohan a kápolnába egy rablóbanda, mely a közel szomszédságban rabolt, és igen gazdag zsákmányra tett szert. A rabolt tárgyakat, hogy egyenlően eloszthassák, kiterítették az oltárra. A rabolt tárgyak között volt egy igen drága kard is. Amint a rablók sürgölődnek forgolódnak, meglátja az egyik Friss komát a lepedőben, s elkiáltja magát:

— Nini, itt meg egy halott fekszik!

— Annál jobb — szólta a bandafőnök —, legalább megpróbálhatom ezt a szép kardot, hogy jó-e, s ha ezt a halottat egy csapással ketté tudom véle vágni, akkor én ezzel megelégszem, s a többi kincset mind nektek engedem át.

Amint azonban a rablófőnök a kardot kihúzta, és közeledett Friss komához, ez lassanként kezdett fölemelkedni a lepedővel, s kitárt karokkal és síri hangon mondja:

— Jöjjetek elő, ti megholt lelkek!

Az Okos koma pedig az ajtó mögött elkiáltja magát, amint csak bírja:

— Mind itt vagyunk, uram, mind, mind, mind.

Erre a rablók úgy megijedtek, hogy az egész kincset otthagyva futottak ész nélkül, ki merre látott. A két koma pedig nekiült és elosztotta a sok kincset.

A rablók nagyon sajnálták otthagyni a zsákmányt, s mikor már jó darabra elfutottak, és az ijedtségtől egy kissé magukhoz tértek, megálltak, és tanakodtak, mitévők legyenek. Végre a rablófőnök nagy jutalmat ígért azoknak, akik vissza mernek menni a kápolnához, és hírt hoznak, hogy hányan lehetnek azok a megholt lelkek, és mi történik a kincsekkel.

Két rabló ajánlkozott is, és elindult a kápolna felé törökkel és puskákkal felfegyverezve, s mikor már közel voltak, lábujjhegyen lopóztak az ablak alá, s amint ott megállnak, éppen akkor mondja Okos koma a Frissnek:

— De komám, a poltúrámat holnap megadja kend ám!

A két rabló ezt hallva, lélekszakadva futott a többihez vissza, és már messziről kiabált.

— Csak fussunk, fussunk tovább, mert a megholt lelkek annyian vannak, hogy egy-egy poltúra sem jut egynek-egynek abból a rengeteg kincsből. Éppen akkor veszekedtek egy poltúrán, mikor mi odaértünk, s ha utánunk jönnek, a körmükkel szétszednek bennünket.

Erre a rablók még jobban megrémültek, és úgy nekieredtek a futásnak, hogy talán még most is futnak, ha meg nem álltak.

A két koma hazavitte a sok kincset, és abból élt úri módon, míg meg nem halt.

A KIS KOLOZS MÖG A NAGY KOLOZS

A nagy Kolozsnak volt négy lova, a kis Kolozsnak egy lova, szántottak az országút szélén. Hét falunak volt egy templomja, az egyik faluból a másik faluba jártak templomba, a kis Kolozs földje mellett köllött elmönni. Kis Kolozsnak vasárnap szántottak, mert csak egy lova volt, nagy Kolozs

tartotta az ekét, kis Kolozs hajtotta a lovat, möntül többen möntek a templomba, annál jobban kiabálta:

— Gyí, szép öt lovam, gyí, gyí, gyí!

Nagy Kolozs egy darabig hallgatta, egyszer már megsokalta, azt mondja neki:

— Ne úgy mond, hogy: gyi, szép öt lovam, hanem: gyí, szép egy lovam, neköd csak egy van, még azt találják hinni, hogy mind az öt a tied.

Kis Kolozs rá se hallgatott, csak azt mondta:

— Gyí, szép öt lovam, gyi, gyí, gyí!

Nagy Kolozs mögharagudott, kihúzta az üsztökét, agyonütötte kis Kolozsnek az egy lovát. Kis Kolozs oszt mögnyúzta az egy lovát, mögszárította a búrit, összehajtotta, zsákba tötöte, fölvetöte a vállára, ballagott a másik város felé. Mikor odaért a szélső házhoz, ráestelödött. Benéz az ablakon, hát látja, hogy egy fiatalasszony mög egy fiatalembör szerelmesködnek: a fiatalembör az asszonynak a kurafija volt. Kis Kolozs aztán nem is szólt be az ablakon, mert tudta, hogy úgyse kap szállást, hanem bemászott a kapun, fölmászott a háztetőre.

Ott oszt az oldalsó ablakon látja, hogy az asztal teli van süteménnyel, sült hússal, és egy nagy üveg bor is van ott. Valaki nemsokára zörget a kapun, kiabálja be, hogy:

— Asszony, nyisd ki a kaput!

Az asszony mögijedt, azt mondja a kurafijának:

— Bújj ebbe a ruhás nagy ládába!

A bort eltötöte a sifon háta mögé, a süteményt mög a sült húst berakta a kemincébe, kiszaladt, kinyitotta a kaput, az embör behajtott, kifogta a lovakat, bemönt. Ahogy mönt befelé, föltekint a szín tetejire, látja, hogy egy embör ott össze van húzódva, fölkiált hozzá:

— Ki van fönt a szín tetejin?

Kis Kolozs oszt megszólal:

— Én vagyok, egy szögény vándorló!

— Hát gyere be a szobába.

Kis Kolozs oszt bemönt az embör után a szobába, vitte magával a masinazsákba a lóbürt. Azt mondja az embör az asszonynak:

— No, hát hozzál egy kis vacsorát, főztél-e?

Azt mondja az asszony: — Nem főztem, nem tudtam, hogy hazajön kend, hanem van egy kis kenyér, foghagyma mög vöröshagyma.

Az asszony odavitte a kinyeret mög a foghagymát mög a vöröshagymát az asztalra. Itt oszt a gazda hívta a kis Kolozst is vacsorálni. Kis Kolozs is nem uraltatta magát, odamönt, mert nagyon éhös volt. Egyszer a gazda kérdözi kis Kolozst:

— Mi van a zsákban?

— A! — azt mondja. — A zsákban jövendőmondó van!

— Hát mit jövendöl az? — kérdezi a gazda.

— Mindönt a világon megjövendöl — mondja kis Kolozs.

— Hát tudna-e most jövendölteni?

— Hogyne tudna? — mondja a kis Kolozs. — Így ni! — rögtön megnyomta a zsákot, csikorgott a száraz lóbúr.

Kérdezi a gazda:

— Hát mit jelönt most? Én nem értöm!

— Nem is érti ezt mindönki, csak a saját gazdája érti. Most azt jelönti, hogy a kemencében van sült hús és sütemény.

Az embör azt mondja az asszonynak:

— Nézd meg asszony, hátha igaz.

Az asszony kiszaladt, behozta, odarakta az asztalra. Két éhös embör jóízűen eszegette, az embör nem állhatta szó nélkül, azt mondja:

— Nyomja meg még egyszer, hogy mit jövendöl most?

Kis Kolozs megnyomta erősen.

— No, hát mit jövendölte? — kérdezi a gazda.

— Hát azt jövendölte, hogy ott van a sifon háta mögött egy jó nagy üveg bor.

Az ember oszt mondta az asszonynak:

— Eredj, hé! Nézd meg, hátha igaz, nagyon jól esik sült húsrá mög a süteményre.

Az asszony odaugrott, kihúzott egy nagy üveg bort, odatette az asztalra, jóízűen iszogattak. Mögént a gazda azt mondta:

— Nyomja mög mögént, mit jövendöl harmadszor? Kis Kolozs mögnyomja, azt mondja:

— Most azt jövendöli, hogy gonosz van a ruhásládjában.

Fölugrott a gazda, fölnyiti a láda tetejét, látja, hogy egy nagy szoros valami van benne, lecsukta hamar, leszögezte, hogy ki ne jöjjön, kérdezi kis Kolozst, hogy adja neki a jövendőmondót.

— Odaadom három véka aranyért — mondta kis Kolozs.

— Jól van, mögadam a három véka aranyat, de azt a gonoszt is el köll vinni, hogy ne lögyön itt.

Lefeküdtek, röggel oszt fölkeltek, kimérte a gazda a három véka aranyat, kocsira tötték a nagy ruhásládát is a gonossal együtt, és a kis Kolozs hajtott hazafelé, azt duruzsolta:

— Belevetöm ezt a gonoszt a Tiszába!

A gonosz oszt mögszólalt:

— Nem viszöl a Tiszába, én is adok három véka aranyat, csak vigyél a lakásomra.

— Hogy vigyelek oda, mikor nem tudom, hogy hol van a lakásod.

Itt oszt mögmondta:

— Ilyen és ilyen épület az én lakásom.

Kis Kolozs mög is találta a lakást, beállt az udvarba. Gonosz kimérte a három véka aranyat, kis Kolozs aztán mogfordította a rudat hazafelé, hazamönt.

A legnagyobb fiát mindjárt magához hívta:

— Eredj el, fiam, nagy Kolozs bátyádhoz, kérd el a fölöntőt.

A gyerök oszt elszaladt, azt mondja:

— Nagy Kolozs bácsi, adja ide kend a fölöntőt!

Kérdözi nagy Kolozs:

— Mit akar apád a fölöntővel?

Azt mondja a gyerök:

— Eladta a lóbúrta, és kocsi aranyat hozott.

Nagy Kolozs fölvtte maga a fölöntőt, oszt elmönt kis Kolozshoz.

Mögmérték az aranyat, tizenkét fölöntő. Kérdözi nagy Kolozs kis Kolozst:

— Ezt mind a lóbúrért kaptad?

— Azért kaptam! — mondja kis Kolozs.

Nagy Kolozs oszt hazamönt, agyonütötte mind a négy lovát, szekérre rakta, oszt ő is elvitte a másik városba árulni: de ott a zsidók mögígérték a tisztösségös árát, de ő nem adta, mert kis Kolozs azt mondta, hogy tizönkét fölöntő aranyat kapott egy lóbúrért. A zsidók szóba se akartak aztán vele állni. Itt oszt nagy Kolozs hazamönt, fölvtte a fejszét, hogy agyonüti majd kis Kolozst, de kis Kolozs élt a gyanúval, az édösanyját fektette az ő ágyába, ő mög belefeküdt az édösanya ágyába. Nagy Kolozs aztán éjszaka belopózkodott, agyonütötte kis Kolozsnek az édösanyját, azt gondolta, a kis Kolozs fekszik ott. Kis Kolozs röggel fölkel, mögtörülgette az édösanyját,

fölültette a kocsiba hátul az ülésbe, elmönt vele a másik városba. Mögállt egy kocsmá előtt, bemönt a kocsmába, kért a kocsmárostól bort. A kocsmáros adott neki, azt mondta:

— Vigyön az édösanyámnak is egy pohárral, de nagyokat kiáltson neki, mert nagyot hall.

A kocsmáros kiviszi a pohár bort az anyjának, nagyot kiált:

— Itt van egy pohár bor, a fia küldte.

De az asszony rá se hallgatott, mintha nem is neki beszélnének. A kocsmáros oszt mögharagudott, odavágta a poharat az asszony fejéhez, az öregasszony eldőlt. Itt kiugrott kis Kolozs:

— Jaj, mit csinált az anyámmal? Agyonütötte!

Itt oszt a kocsmáros könyörgött kis Kolozsnek, hogy ne mondja senkinek, inkább ad három véka aranyat! Kis Kolozs azt mondja:

— Nem bánom! De édösanyámat temettesse el, hogy senki ne tudja.

Azt mondja a kocsmáros:

— Van neköm jó nagy kertem, majd eltemetöm én oda, csak ne szóljon senkinek.

A kocsmáros kimérte a három véka aranyat, kis Kolozs hazavitte, elküldte a fiát nagy Kolozshoz:

— Hozd el a fölöntőt!

A gyerekek oszt elszaladt, mondja nagy Kolozsnek:

— Nagy Kolozs bácsi, adja kend ide a fölöntőt!

— Mit akar apád a fölöntővel? — kérdözi nagy Kolozs.

— Eladta öreganyámat a másik városba, hozott sok aranyat, azt akarjuk mögmérni.

Nagy Kolozs fölkapta a fölöntőt, szaladt kis Kolozshoz, odaért, mögmérték, hát hat fölöntő lett. Kérdezi nagy Kolozs kis Kolozst:

— Hun vötte az aranyat?

— Hát — azt mondja — az éjjel te ütötte agyon édösanyámat, oszt elvittem a másik városba, azért kaptam.

— Hát vöszik ott a holt asszonyt? — kérdözi nagy Kolozs.

— Hát hogyan vönnék — feleli kis Kolozs —, még kérdözték is, hogy van-e még több?

Nagy Kolozs hazaszaladt, agyonütötte az édösanyját, beletötte egy talicskába, áttolta egy másik városba, kezdi kínálni:

— Holt asszonyt vögyenek! Holt asszonyt vögyenek!

A röndérok mindjárt közrekapták, hogy micsoda holt asszony ez?
— Hát agyonütöttem az édesanyámat, oszt elhoztam árulni.

A röndérok mögkötözték, bevetötték egy sötét dutyiba, az anyját mög eltemették.

Nagy Kolozs mikor kiszabadult, hazamönt, fölött egy masinazsákot, elmönt kis Kolozsékhoz, kis Kolozt beletette a masinazsákba, fölött a vállára, vitte, hogy majd beleveti a Tiszába. Ahogy a templom előtt mönt el, éppen akkor miséztek, kis Kolozt letette, bemönt, hogy majd a lelkiért egy pár imádságot mond, kis Kolozs mög kiabált:

— Jaj, visznek mönnyországba, jaj neköm!

Errehajtott egy öreg ősz embör egy falka marhát, hallja, hogy mit kiabálnak a zsákban, odamönt a zsákhoz, azt mondja:

— Bár engöm vinnének, öcsém, örömet odaadnám ezt a falka marhát.

— Hát oldja ki, bátyámuram — mondja kis Kolozs —, oszt jöjjön a zsákba, én majd bekötöm!

Az ősz öreg embör kioldta a zsákot, az öreg belemönt, kis Kolozs bekötötte, azt mondja:

— Akármit beszélnek, maga ne szóljon!

Kis Kolozs elébe vötte a marhát, kihajtotta. Nagy Kolozs elvégezte az imádságát, kijött a templomból, fölött a zsákot a vállára, vitte a Tisza fele. Mikor odaért, azt mondja:

— No, átkozott kis Kolozs, nem csapsz be többet. Akkor behajította a vízbe, ballagott hazafele, látja, hogy kis Kolozs egy nagy falka marhát legeltet az országúton:

— Hun vöted, te kis Kolozs, mán ezt a falka marhát?

— Hun vöttem volna? A Tisza fenekén, az alvilágon!

— Van-e még ott? — kérdezte nagy Kolozs.

— Hogyne volna, hiszen én az utolját hajtottam el, vannak ott szöbbnél szöbбек.

Azt mondja nagy Kolozs:

— Gyere, öcsém, vigyél el engöm is, hajíts bele!

— Én nem bírlak elvinni, hanem gyere oda, majd belelöklek ottan.

Möntek oszt mind a ketten a Tiszára. Mikor odaértek, kis Kolozs belelökte nagy Kolozt, mög is szabadult tőle.

A SZEGÉNY HALÁSZ ÉS A GAZDAG SZOMSZÉD

Hát volt egy szegény ember és egy szegény asszony. Eróst sok gyermekik volt. A szegény ember mindennap ment halászni, és menyen ma es, holnap es. De nem fogott ő még egy halacsát sem. Hazamenyen, úgy sírnak a gyermekei, szüvik szakadozott meg, hogy hát ők mit egyenek, nincs mit egyenek semmi. Nahát, azt mondja a szegény ember.

— Mit tudjak veletek csinálni, ha nincs mit nektek adjak!

Sírt a szegény ember es. Akkor azt mondta a szegény ember a feleségének:

— Elmenyek még ma, megpróbálom, hogy kapok-é vaj egy halacsát.

Elmenyen halászni, halászik estig, de semmit az égvilágon nem kapott, úgy sírt az ember, mit tudjon csinálni. Olyan rég nem ettek a gyermekei, és most sincs bár egy halacska, mit hazavigyen. Na, estefelé lett, azt mondja:

— Na, még megpróbálom, belévetem a hálót a vízbe, mit a jó Isten ad, az lesz.

De húzza, húzza a hálót, nem bírja.

— Istenem — azt mondja —, most a jó Isten annyit adott, hogy nem bírom kivenni. Mit tudjak csinálni, hogy tudjam kihúzni a hálót a vízből?

Addig kénlődött, hogy kifacsarta a hálót a vízből, csak az égvilágon nem volt benne egyéb, egy gyémánt kövecskénél.

Hát azt mondja:

— Na, amit a jó Isten ad. Kiveszem ezt a fényes kövecskét, és hazaviszem.

Ő nem esmerte, hogy miféle. Hazamenyen, sírnak otthon a gyermekei, mit tudjanak csinálni. Ő es sírt velük, nem volt mit enni adjon. Azt mondja a feleségének:

— Hallod-e te — azt mondja —, ezt a fényes kövecskét holnap béviszem a városba, odaadom a zsidónak, vaj egy cipócskát ad érte, s immár hallgassatok.

Azt mondja a felesége:

— Nem úgy, hallá-é. Nem viszi a zsidónak, hanem elviszi a királynak ajándékba — azt mondja —, hátha a király többet adna a cipócskánál.

Sokan vagyunk — azt mondja —, és éhes mindegyik.

Úgy es lett. Másnap reggelre virradtak, felkelt a szegény ember, elővette a kövecskét, és elvitte a királynak ajándékba. Hát odamenyen a kapuhoz,

örök vadnak, békéredzik, béengedik. Beljebb az örök béjelentették a királynak, hogy idegen ember van itt, béengedhetik-é. Azt mondja a király:
— Engedjétek bé.

Na, béengedték a szegény embert, béköszöntött:
— Adjon Isten jó reggelt, felséges királyatyám.
— Adjon Isten, szegény ember. Hát mi a bajod? — azt mondja.

Azt mondja a szegény ember:
— Hoztam egy kicsi ajándékot felségednek.
— Nahát, hadd lássam — azt mondja —, hogy mit hoztál?
— Hát — azt mondja —, jöjjön be a legszebbik szobába, megmutatom, mit hoztam.

Hát bemennek a legszebb szobába. Eléveszi a szegény ember azt a gyémánt kövecskét, odaadja a királynak. Azt mondja a király:
— Mit kívánsz, szegény ember?
— Nem kívánok semmit felséges királyom, mit felséged akar adni — azt mondja —, ad. Én nem kívánok semmit sem.

Hát a király kiment, s előparancsolta a szolgákat. Tizenkét társzekeret elévettek, mindegyikbe két pár lovat, fejősteheneket, ökrököt befogtak, megrakta a király gabonával, arannyal, búzával, szénával. Megparancsolta a szolgáknak, vigyék a szegény ember udvarára, még egy ostor nyelet se vigyenek vissza, mindent hagyjanak ott.

Hát a szegény ember felkelt, azt mondja a gyermekeinek:
— Eredj, fiam, bé, a keresztapádhoz, és kérj egy petrájt, hogy egy kicsi aranyat mérjünk meg.

Volt egy szomszédja, jó gazdaember volt a szomszédja, de egy gyermeke sem volt.

Bémenyen a gyermek, mondja a keresztapjának:
— Keresztapa, azért küldött édesapám, adja ide kicsit a petrájt.

Azt mondja a keresztapja:
— Mit mérték, hát semmitek sincs!
— Hát nem tudom — azt mondja —, édesapám mit akar mérni.

Adtak egy petrájt, s hazament a gyermek. Szorgoson az apja megmérte az aranyat, azzal visszaküldte a petrájt a keresztapjának. A jó gazdaember kiment, hogy a gyermek hazavitte a petrájt, s azt mondta a feleségének:

— Te, megnézem én, hogy mit mért a petrájban.
Hát nezi, azt mondja:

- Ó jaj, hallod-e te, egy arany van a petráj fenekében. Hát hol kapta ő az aranyat? Menyek bé — azt mondja —, megnezem.
Nez keresztül a kerten, csak közkert volt.
- Jaj te, hallod — azt mondja a feleségének —, nezz csodát, mennyi gabona, állat, tehen, hát hol kapta, menyek bé — azt mondja.
Bément a jó gazdaember a szegény emberhez.
- Jó reggelt, komám uram.
- Adjon Isten, komám uram.
- Hát kend hol kapta ezt a sok tehent, szénát, marhát, gabonát meg aranyat es, mit mért a petrájjal?
Azt mondja a szegény ember:
- Ó, komám uram, hol kaptam? Kend nagyon jól tudja, hogy milyen szegény voltam és vagyok. Hát volt egy öreg macskám, hát nem volt mit csináljak, hát elvittem a királynak ajándékba. S tudja — azt mondja —, komám uram, ezért adta a király ezeket.
Hát a jó gazdaember hazament, és mondja a feleségének:
- Hallod-e te, a szegény ember egy vén macskáért kapta ezt a sok alamizsnát a királytól. Tudod, feleség — azt mondja —, mit csinálunk?
Nekem van két vén macskám, meg a faluban esszefogdosunk vagy három cuhálval — azt mondja —, s akkor — azt mondja — elviszem ezt a királynak ajándékba, s nekünk adja még egész birtokát, s minden királyságát.
- Na, esse is fogtak ők három cuhál macskát, nagy vén macskákat. Mikor megteltek a cuhállok, hát elvitte a királynak ajándékba. Ahogy viszi, azt mondja a király — mert mondták az inasok:
- Itt egy ember, felségedvel beszélni akar.
Azt mondja a király:
- Engedjétek bé.
Béengedték az embert.
- Jó napot kívánok, felséges királyom!
- Jó napot, te jó gazdaember. Mi a bajod?
- Nem egyeb — azt mondja —, hoztam felségednek egy kicsi ajándékot.
- Hát mutasd meg.
Azt mondja:
- S jöjjön bé a legszebb szobába, s ott megmutatom.

Na, bementek a legszebb szobába, bévitték a cuhálokat, kioldta az ember a cuhálokat, s azt a sok idegen macskát kiszórta oda. Úgy esszetörtek mindent, hogy semmi abban a palotában nem maradt, az a sok éhes macska.

Megharagudott a király, úgy megverette a jó gazdaembert, hogy majd meghalt. Akkor a király elvette az összes birtokát, az embernek semmije sem maradt, tiszta szegény koldussá változott. Máig es élnek, ha meg nem haltak.

Hát azt mondta:

— Szegény embertől irigyelted, neked meg egy gyermeked sem volt, aztán ilyen disznóságot csináltál!

Hát adott neki ajándékot.

A FEHÉRINGES-GATYÁS GYEREK

Hát volt egyszer egy szegény ember. Ennek a szegény embernek volt vagy valami harminchat fia. De mind aprók voltak, nem voltak nagyok, mert a jó Isten úgy áldotta meg a szegényember feleségét, hogy hármásával, négyesével születtek. Nagyon szegény volt az ember.

Egyszer azt mondja a feleségének a szegény ember.

— Én elmegyek szolgálni, háthogyha majd kapok egy jó gazdát, legalább annyit kereshetek, hogy azok a gyerekek jóllakhatnak, úgymint mindig éhen kiabálnak.

Elment a szegény ember, s a harmadik faluban egy parasztgazda megfogadta. Kétszáz forintot adott neki egy esztendőre. Az esztendő három nappól állott. Szorgalmasan dolgozott a szegény ember. Letelt az esztendő, azt mondja neki a gazdája:

— Hát te szegény ember, nekem most nincsen kétszáz forintom. Hanem nézd, itt van ez a tehén, ez a tehén még többet is ér, mint kétszáz forint, tehát az évi béredbe a tehenet odaadom, ha elfogadod.

— Hogyne fogadnám el, gazduram.

Fogta magát a szegény ember, kötelet vett a tehén fejére, és vezette a tehenet nagy boldogan hazafelé. Amikor a másik falu végére értek, odakint volt a falu szélén a falu népe, fel volt állítva egy akasztófa, és

egy tizenhárom éves gyermeket akartak fölakasztani. Még éppen a bírót várták, hogy kimondja az utolsó szót, hogy akasszák föl a gyermeket, amikor odaért a szegény ember a tehénvel. Éppen akkor érkezett a bíró is. Odamegy a szegény ember, azt mondja a bírónak:

— Bíró uram, miért akarják fölakasztani ezt a gyermeket?

— Ezt azért akasztjuk fel, mert becsapta a falu népét kétszáz forinttal, egyik helyen ennyit, a másik helyen annyit kért, és egy ilyen gazember nem érdemel egyebet, mint fölakasztjuk.

A gyermekem nem volt más, mint egy fehér ing és egy fehér gatyva, ezért is nevezték a gyermeket fehéringes-gatyásnak.

Azt mondja a szegény ember a bírónak:

— Hát bíró úr, ide adják ezt a gyermeket nekem, ha én kifizetem a kétszáz forintot? Ott a bérem, ez a tehén, a tehénért egy évig szolgáltam, kétszáz forint volt a bérem, és a tehén többet ér kétszáz forintnál, és ezt kaptam. — Itt van a tehén, odaadom ezért a gyermekért.

— Szívesen odaadjuk, fiam — felelte a bíró.

Átadta a tehenet, és a fehéringes-gatyás gyermeknek megfogta a kezét:

— Na gyere, fiam.

Hazavitte a szegény ember a gyermeket. Mikor hazaér a gyermekkel, odahaza a sok gyerek:

— No, hoztál ennivalót, apánk? — mert annyi sok volt a gyerek.

— Nem hoztam én, fiam — azt mondja.

Azt mondja az ember felesége:

— Hát már meg azt a gyermeket minek hoztad?

— Hagyj békén szegénynek, hadd éljen ez is, föl akarták akasztani, én egy tehenet kaptam bérembe amiért szolgáltam, és ezt a tehenet odaadtam ezért a gyermekért.

— Te marha — azt mondja a felesége —, hát nincs itt elég gyerek? Hát nem tudok már nekik mit enni adni!

— No jól van no, nyugodjál meg, ez így van — mondta az ember.

Megvacsoráztak, és lefeküdtek. De mielőtt le nem feküdtek, azt mondja a szegény embernek:

— Mondja csak, édesapám, mert most már maga az apám, maga váltotta meg az életemet, nem lakik itt közelben valami gazdag ember?

— Dehogynem, fiam, itt lakik a szomszéd. Olyan nagy gazdag ember lakik itt a szomszédunkban, hogy ilyen nagy gazdag ember nincs a falunkban.

— Na csak feküdjenek le — azt mondja a gyermek.

Lefeküdt mindenki. Éjjel fél tizenkét órakor a fehéringes-gatyás gyerek elment a nagy parasztgazda portájára. Volt a nagy parasztgazdának olyan nagy cylinderkutyája, de a fehéringes-gatyás gyermeket még csak meg se ugatták. Odament a kamraajtóhoz, és a kisujját a kulcslyukba dugta. Kipattant a zár, kinyitotta a kamrát, bement. Hát bizony volt ott a polcokon nyolc nagy kenyér, öt disznónak a húsa, zsírja, zsákokkal a bab, zsákokkal a kenyérliszt, nullásliszt. Kapta a gyermek, és hordta át a szegény ember házához. Úgy megrakta a szegény ember konyháját élelemvel, hogy alig tért a konyhába a sok sonka, szalonna, kolbász, disznósajt.

Másnap reggel, mikor fölébredt a szegény ember, kimegy a konyhába, meglátja az a termédek ennivalót, örömeiben nem tudott mit csinálni.

Gyorsan bemegy a szobába. Azt mondja a feleségének:

— Gyere csak ki!

Kimegy az asszony is a konyhába. Már látja azt a termédek sok ennivalót. Nagyon megörült az asszony. Fölébredtek a gyerekek, akik avval a sok ennivalóval annyira jóllaktak, mire eljött a dél, hat halott lett.

Mikor jött a früstök idő, megy a menyecske a kamrába, a gazdag embernél kenyérért, szalonnáért, kolbászért, megijed, hogy üres a kamra. Szalad be, és mondja, hogy üres a kamra:

— Hát nincsen sehol semmi, jaj, jaj, jaj, jaj, ugyan ki rabolta ki?

Akkor nap a gazdag édesanyja azt mondja a fiának:

— Fiam, én nagyon beteg vagyok, hozd ki az orvost.

Kihozták az orvost az öregasszonyhoz. Azt mondja az orvos:

— Nagyon vigyázzanak reá, mert ez az asszony ma vagy holnap meghal.

Mikor eljött az este, az öregasszony meg is halt. Kiterítették az öregasszonyt. Amikor eljött az éjfél, a fehéringes-gatyás kapta magát, átment a szomszédba, a pinceajtó zárjába tette a kisujját, fordított egyet rajta, és kinyitotta a pinceajtót. Áthordta a pincéből a sok bort. Ott volt nagyon sok krumpli, borsó a pincében, áthordta a krumplit. Amikor hordja a borsót, akkor látja, hogy a borsó alatt van egy láda. Felnyitja a ládát, hát a láda teli van pénzzel. Fogta a fehéringes a ládát, átvitte a pénzt is a szegény emberhez. Az egyik hordóban hagyott valamennyi bort a fehéringes-gatyás gyerek. A többi hordónak a csapjait mind kinyitotta, és akkor bement a szobába. Kivitte a halott asszonyt és levitte a pincébe, és odaállította az öregasszonyt ahhoz a hordóhoz, amelyikbe ő még hagyott bort, és az

öregasszony kezébe nyomta a csapot, és úgy lassan megeresztette, hogy vékonyan folyjon a

bor, és akkor otthagya. Kijött a pincéből, bezárta a pinceajtót. Reggel, mikor fölkelnek a fiatalok, azt mondja a fiatal gazda a feleségének:

— Eredj le a pincébe, és hozzál nekem egy kancsó bort.

Lemegy a fiatal asszony a pincébe, és amikor belépett, majd szörnyet halt, mikor látja, hogy a halott anyósa ereszti a hordóból a bort, és folyik szét a pincébe. Sopánkodva szalad, és mondja az urának:

— Jaj, gyere, nézd mit csinál az anyám!

Megy a fia, és látja, hogy a halott édesanyja mind kieresztette a bort, folyt a pincében a bor mindenfelé. Gyorsan odaugrott, elzárta a csapot, az anyját lefektette a pince közepére. Nézi a hordókat, hát mind üres volt.

— Na, édesanyám kibabrált velünk.

Kapta magát a gazdag ember, átmegy a szegény emberhez:

— Te szegény ember, neked sok gyermeked van, gyere át, majd megfizetek, temessétek el az édesanyámat.

Odaugrott a fehéringes-gatyás gyerek:

— Majd én eltemetem.

Átment a fehéringes-gatyás gyerek, és a szalmakazal mellett ásott egy gödröt. Mikor kész volt a gödör, bement a pincébe, és kihozta a halottat, és mintha a gödörbe dugná bele, beledugta a szalmakazal közé. Akkor a gödröt betemette. Azt mondja a gazdának:

— Én még ezt a követ is ráhajigálom, majd nem fog följönni.

— Jól teszed, fiam.

Egy kocsira való követ rádobált az öregasszonyra, és akkor a földet a tetejébe, még néhány darab nagy fatörzsöt is hömpörgetett rá a gyerek:

— Na gazduram, nem fog már fölkelni többet.

Akkor hazament a gyerek. Kapott ezért egy zsák búzát a gyerek. Akkor éjszaka a fehéringes-gatyás fél tizenkettőkor átment a parasztgazdához, fölment a padlásra. A padlás tele volt tiszta búzával. A tiszta búzának harmad-negyedrészét hazahordta a szegény embernek. A cserepet kibontotta a tetőn az utca felé, és a falapáttal egy öt-hat mázsára való búzát letolt az utcára. Akkor ment a szalmakazalhoz, kihúzta a szalmakazalból az öregasszonyt, fölvitte a padlásra, oszt beleállította a búzába. Kezébe adta a lapátot, mintha szórná lefelé a búzát a padlásról. Avval hazament. Azt mondja a szegény embernek:

— Nahát, nem vagy már szegény ember, és már a a búzád is annyi, több mint a parasztgazdáé, mert neki már nincs, pénzed is több van, mint neki.

De ettek is ám a gyerekek úgy, hogy mindennap volt hat-nyolc halott a háznál. Fogytak ám a gyerekek.

Amikor eljött a reggel, fölkel a fiatalember, kitekint az ablakon, s látja a sok búzát az ablaka alatt az utcán.

— Jézus Mária, már meg mi történt!

Szalad a feleségével föl a padlásra, hát látja, hogy az édesanyja lapátolja ám a búzát lefelé a padlásról.

— Jaj nekem, Istenem, már meg mit csinál az édesanyám! Ez teljesen tönkretesz minket, mi szegényebbek leszünk, mint a szomszéd, pedig az már igazán szegény.

Mindjárt szalad át az ember a szegény szomszédjához. Elébe ugrott a fehéringes-gatyás gyerek:

— Jó reggelt, gazduram.

— Jó reggelt, fiam. Jól temetted el az anyámat!

— Hogyhogy?

— Jaj, jaj, szórja lefelé a búzát a padlásról.

— Na, majd átmegyek mindjárt, majd eltemetem.

Átment megint a fehéringes-gatyás gyerek, és egy másik nagy gödröt ásott. Amikor készen volt a gödörrel, fölment a padlásra, és lehozta az öregasszonyt, és megint úgy csinált, mintha eltemette volna, de bedugta a szalmakazal tövibe.

Akkor a gödröt behányta, abba is sok követ hányt, a tetejére nagy fa törzseket höngörített:

— Na most jól van eltemetve, gazduram.

— Hál hozzá, fiam, egypár zsákot, oszt az utcáról szedd össze azt a pár zsákot, oszt vidd el.

Elment a gyerek, és egypár zsákot vitt magával. Hazahozta a búzát az utcáról. Azt mondja a szegény embernek:

— Na apám és anyám, csak nem bánták meg, hogy a házukhoz kerültem.

Most már van mit enni, van pénz, van halott is mindennap!

Mert mindennap volt hat-nyolc halott, mert azelőtt a gyermekek nagyon soványan éltek, most meg hogy jót esznek, jóllaknak, fölfordulnak.

Amikor eljött az éjszaka, tizenkét órakor átment a fehéringes-gatyás gyerek a parasztgazda házához. Volt a parasztgazdának egy ötéves szilaj

csődöre az istállóban. A gyerek kihúzta a szalmakazal töviből a halott öregasszonyt, bevitte az istállóba, és erősen rákötözte a szilaj csikónak a hátára. Akkor a csődört fölkantározta, és a kantár szárát a halott öregasszony kezére csavargatta. A másik kezére pedig pálcát kötött az öregasszonynak, amely pálcát fölfelé állva, csapásra készen fogta a kezébe. A szilaj csikót eleresztette a fehéringes-gatyás gyerek, és akkor kijött az istállóból, és az istálló ajtaját bezárta, úgy ahogy volt. A fehéringes-gatyás gyerek elment haza. A szilaj csődör pedig az istállóban hozzáfogott ész nélkül dübörögni, szaladt összevissza az istállóban. Kegyetlenül nyerített mert érezte a hulla szagát, és a hulla meg rajta volt. A nagy dübörgésre fölébredt a parasztgazda felesége, azt mondja az urának:

— Hallja csak, milyen rettenetes nagy dübörgés van odakint az istállóban? Menjen be, nézze meg, mit csinál az a csődör.

Azt mondja a parasztgazda a feleségének:

— Gyere velem, mert én nem merek egyedül menni.

Fölkelt az asszony is, és kimentek mind a ketten. Az istálló ablakán néztek be az istállóba, hát Istenem, majd összeestek a félelemtől, amikor látják, hogy a parasztgazda édesanyja lovagol ám a szilaj csikón, és még akkor is a pálcát ütésre készen tartja a kezében.

— Jaj nekem, jaj nekem!

Mindjárt beszaladtak, hát most már mit csináljanak.

— Menjen át, hívja át azt a fehéringes-gatyást— mondta az asszony az urának.

Átmegy a parasztgazda a szegény ember házába, és azt mondja a fehéringes-gatyásnak:

— Gyere át, fiam, hozzánk.

Amikor átmegy a fehéringes-gatyás fiú, azt mondja neki a parasztgazda:

— Fiam, légy szíves eredj el, a harmadik faluba lakik egy pap. Hívd el a papot, hogy szentelje meg az édesanyámat, hogy valamit csináljon, mert most nem létezik bemenni az istállóba, mert az édesanyám lovagolja a csődört.

Elment a fehéringes-gatyás a harmadik faluba a papért. Már négy óra körül lehetett, amikor odaér hajnalba. Beköszön a fehéringes-gatyás a papnak, és mondja, hogy rögtön jöjjön vele, és hozzon tömjént, szenteltvizet, mert ott egy halott a csődört lovagolja.

— No jó van, hát fölkészülök, fiam, eredj ki az istállóba, és nyergeld föl a

lovamat.

Bement a fehéringes-gatyás gyerek az istállóba, és fölnyergelte a papnak a szürke kancáját. Mikor fölnyergelte a szürke kancát, kivezeti az istállóból. Arra az időre a pap is fölöltözködött, magához vette a tömjént, a szentelt vizet, és felült a szürke kanca hátára, a fehéringes-gatyás gyerek pedig ment utána. Azért akárhogy kocogott a tisztelendő úr a fehér kancával, a fehéringes-gatyás gyerek mindig a nyomában volt. Hát már ki volt világosodva, reggel volt, amikor a pap a fehéringes-gatyás gyerekekkel megérkezett.

Amikor az udvarra ért, a fehéringes-gatyás már hamarabb ment át az udvaron, mint a pap, és a fehéringes-gatyás gyerek gyorsan kinyitotta az istálló ajtaját, és a csődör kiugrott az udvarra az öregasszonnyal, és mindjárt észrevette hogy ott egy kanca van. Ráugrott a szürke kancára, de úgy, hogy a papot mindjárt agyonütötte. Meghalt a pap. Hát akkor levette a fehéringes-gatyás gyerek a csődörről az öreg halott asszonyt, és a papot is. Egymás mellé tette őket, és a csődört meg a kancát bevezette az istállóba, és odakötötte a jászolhoz. Azt mondja a parasztgazda:

— Hát édes jó Istenem, most mit csináljunk? Ha most megtudják, hogy itt a pap is meghalt, engem örökre bezárnak.

Azt mondja a fehéringes-gatyás:

— Hát ne féljen. Fizessen meg nekem jól.

— Hát adok, fiam, öt fertály földet csak ezt ne tudja senki.

Hát adott a fehéringes-gatyásnak öt fertály földet, és akkor a fehéringes-gatyás eltemette a papot is, meg az öregasszonyt is, oszt attól a naptól nem lett semmi baj. A fehéringes-gatyás az öt fertály földdel ment a szegény emberhez, de már arra az időre a szegény ember gyerekei mind meghaltak, mert nagyon jól étkeztek. Nem maradt, csak a fehéringes-gatyás. Telt-múlt az idő. A fehéringes-gatyás gyerek legény lett, és elvett egy jó paraszt kislányt. És a szegény emberből dúsgazdag ember lett, a dúsgazdag emberből pedig egy igazi szegény ember lett, és a fehéringes-gatyás boldogul élt; még ma is él, ha meg nem halt.

A KÉT TESTVÉR ÖRÖKSÉGE

Volt, hol nem volt, itt a kopovicsi hegyen egy fízfa. Annak volt kilencvenkilenc ága, s a kilencvenkilenc ágán kilencvenkilenc varjú. Aki

ezt a mesét meg nem hallgatja, vájja ki a két szeme világát!

Hát volt egyszer egy jó gazdaember, akinek volt nyolcvan hold földje, s csak két fia. Az egyik igenigen jóra menendő volt, mert szerette a dolgot, szerette a gazdaságot jól vezetni, de a küssebbik olyan lusta volt s olyan csavargó, hogy megtanulta a részegséget, s megtanulta a kártyajátékot. Mindig csak abban járt, hazulról sepert el mindent s fogyasztotta el a vagyont. Az apjuk észrevette.

Egyszer azt mondja neki:

— Fiam, mi lesz veled, hogy te nem akarsz dolgozni? Nem látod, a bátyád istállóban, mezőn, künn, benn s mindenütt helytáll, s mindig dolgozik, dolgozgat, te meg nem akarsz semmit dolgozni. Csak csavarogsz, s kerülgetsz, s látom — azt mondja —, hogy a liszt a zsákokból, s a gabona a hiuból fogy le, mert te lopod az életet.

Azt mondja a fiú:

— Hát, nekem így es jó, én vagyok a küssebb, s engem kell kémélni.

— Hát jól van, fiam, ha így van, de te es kéne

kéméld bátyádat. Egy kicsit serény legyél! Neki igen sok így.

Istálló, marha volt ott, lovak, anyakancák, ott birkák, ott tehenek. Hát nagy volt a gazdaság. Gondolta, hogy úgy vezeti, mint egy gróf.

Hát azt mondja az apja:

— Fiam, én látom, nem jobbulsz, mindennap csak rosszabb, mindennap csak költöd a sok pénzt. Én nem egyezem belé, hogy így viseld magadat. Úgy leszek hezzád, megkeserülöd, s mindent bátyádra íratok. S neked le es út, fel es út.

Hát elhallgatott a gyermek, de nem tudott immár a rosszaságból kitérni. A rossz társaságba bévegyült, s örökké csak a rossz után járt. Muzsikusokat fogad ő ott, s bálokat csinál napról napra, s a korcsmába hagyta a sok pénzt. Kártyajátékba sok pénzt elvesztett.

Hát mán az apja számbavette, hogy csak prédál. Nem gyermeke, mert csak prédál. Egyszer azt mondja:

— Nézd csak, fiam, adok neked két hold földet, adok neked egy kocsit s két lovat s egy tehenet, s egy jó vágni való disznyót, külön engedlek. Még építünk neked arra a két hold földre egy házat. Ahogy viszed, úgy veszed hasznát. Ha megakadsz, úgy lesz, de én veled többet nem kötölődöm, s a többit mind a bátyádra íratom.

— Hát nem bánom, apám, akkor meg es házasodom.

— Hát nem bánom, házasodj, ha grófleányt kérsz vagy cigányleányt, az a te bajod.

Nahát, megcsináltatta neki a házat, s külön engedte. Adott két lovat s egy kocsit neki s egy fejős tehenet s egy jó vágni való disznyót. Hát immár jól van.

De itt olyan nagy gazdaság volt, hogy turma disznyó járt ki, s a juhok jártak ki a mezőre. Hát gazdag, gazdag ember es volt. Olyan, mint egy gróf. Itt még a nagyobbik legény úgy dolgozott, mint a marha egész nap.

Az apja azt mondja neki:

— Fiam, így nem sokra mész a szorgalomba, jó volna, ha megházasodnál, hogy — azt mondja — bár a feleséged, az es segít valamit neked. Avval es könnyebb a dolgod. Anyád es öreg, hogy mán nem tud dolgozni. Hát kéne neki a segítség.

Hát megházasodott. Megkért egy hatvanholdas leányt. Az es csak egyedülvaló volt, s nagy gazdag apja. Hát adott neki hatvan hold földet. Hát akkor olyan gazdagság lett, egész szép grófi volt. Hát jól vitte a gazdaságot. Dolgozott, munkásokat fogadott, a földeket megdolgozta. Egy kacagásnak nem maradt semmi, mindent rendbetett. Hát gazdag ember volt.

Hát azt mondja egyszer az öccse:

— Jó volna, ha megfogadnál ingemet napszámba. Ebből a két hold földből én nem tudok megélni, hogy mindenre érjen, eljövök neked dolgozni, s fizess meg, úgy mint idegennek.

— Én nem úgy fizetem meg, mint idegennek, hanem én neked kiadom a rendes napszámot, s azonkijel én es adok neked annyit, hogy többet a napszámodnál, mert látom, hogy nem úgy vagy, mint én, sajnállak.

Nahát menyen, hogy mindennap dolgozott oda, s mikor menyen haza, tarisnya búzalisztket s nagy darab szalonnákat s szál kolbászokat vitt.

— Ne, vidd haza a feleségednek, legyen annak es mit egyék otthon, ha te itt dolgozol.

Hát ez így ment mindennap.

Egyszer az apa lebetegedett, s meghalt. Meghalt, s a fiú megmaradt az édesanyjával. De azt mondja, mikor meghalt:

— Fiam, reád bízom édesanyádat, viseld jól gondját, s ha meghal, temettesd el szépen!

— Jól van, édesapám.

— De az öcsédnek ne adj többet, még egy tapodtat földnél sem, még talpalatnyi földet sem, mert nem érdemes rea.

Nahát, élnek ők már most hárman. A menyecske az urával s az édesanyjával. Hát jól éltek, a gazdaságot jól vitték.

Egyszer azt mondja a fiatalabbik emberke a feleségének: — Na, feleség, én ebbe nem egyezem belé.

— Mibe?

— Hogy én mindennap menjek a bátyámhoz dolgozni. Hát nekem es éppúgy apám volt, mint neki. Olyan édesanyám, mint neki, s én most menjek napszámba neki pénzért? Hát ez nekem erőst fáj, hogy őt — azt mondja — gróffá tették, s engem kifizettek két hold földvel. Ez nem igazság.

— Nahát, ha így hagyta apád, így kell legyen, ez már le van pecsételve, el van osztva a vagyon. Erre voltál érdemes. Ennyit adott, s már nincs mit tegyél többet.

— De én majd teszek.

Egyszer nekikerült, s azt mondja a fiatalember a feleségének:

— Holnap kimenyünk ketten a mezőre kapálni.

De immár meg volt halva az édesanyja es. Meg volt halva az édesanyja, s a másik fiú szépen eltemettette. Azt mondja:

— Nézd, eddig sok üdő eltelt, hogy édesanyám meghalt, s szépen eltemettük, s az utánavalót megtettük. Hát — azt mondja — immár olyan gazos a kukoricánk, hogy vesz bé a gazba. Immár mindent hagyjunk, s elmenyünk holnap reggel kapálni.

— Nem bánom — azt mondja —, én es szeretem kapálni.

Mennek, az ajtót bezárták, s elmennek a mezőre. De az öccse tudta, hogy hol tartják a kulcsot. Elment oda a spájzkamarába, megvigyázkodott. Látja, hogy tenger szalonna fityeg s kolbász, sonkák s búzaliszt, s kenyér lerakva kereken egy padra téve. Volt zsír, vaj tíz kandér. Amelyikbe tartják a zsírt, lerakva sorba. Azt mondja:

— Hát ez igazság, hogy úgy meg van telve, mint a málhás kordés mindennel, én meg járjak napszámba, hogy elig legyen meg az ennivalónk! Másképpen csinálunk.

Elmenyen s az édesanyját kiásta a földből, s alkonyatkor elvitte haza. Még nem jöttek haza a fiatalok, elvitte, s bétette a spájzkamarába. Oda leültette azt a megmerevedett testet, leültette az ajtó mellé. S egy kandér

zsírt elejébe tett, s egy fakanalat a kezébe adott az anyjának. Oda beszúrta a megmerevedett kezébe, a kanalat odavitte a szájához, de előbb megszírozta a zsírban a kanalat, s akkot odavitte a szájához, mintha ennék. Búzaliszttal meghintette a kötenyét az anyjának, s egy cuhál búzalisztet kiürített, s a fenekében hagyott egy arasznyit, s a többit elvitte haza, s a kander zsírból meghagyott egy kanálnyi zsírt a fenekében. De az akkora kander zsír volt, lehetett még harminc kiló es. Tele volt zsírval, s azt ő kiürítette, s elvitte. Hát ne, mikor gondolta magában, hogy az elég nekem már, hát az anyját otthagya.

Egyszer mennek haza. A menyecske fut, hogy fejje meg a teheneket, hamar menyen, megfejte a menyecske a teheneket, viszi be, hogy telitegye a fazakakat. Azt es ott tartotta a spájzba. Hát ott viszi bé a tejet, s hát Uram Teremtőm, mikor meglátta, hogy az anyja ül a kandér zsír előtt, s eszi, s hát ott elszórta a kandival a lisztet, egy cuhajba sincs semmi, mert azt es megette. Hát fut bé az istállóba sikoltva, jajgatva.

— Mi van veled, kedvesem?

— Jaj — azt mondja —, hazajött anyád.

— Hát hol van, ha hazajött? Hát az meg van halva.

— Hát az ott van a spájzszobába. Egy kondér zsír előtt — azt mondja —, s eszik, egy cuhaj lisztből nincs — azt mondja —, csak a fenekiben hagyta meg.

— Menj el, te álmodtál, te, mi van veled? Hadd el, mi van veled?

Bémenyen a fiatalember, hát igaz. De úgy megjedett, hogy seggivel ment ki az ajtón, a fiatalember úgy megjedett, az anyjától.

— Hiszen meg van halva, hát mért jött haza?

Béugrott az eccsihez. Nagyon megjedett.

— Mi van veled, bátyám, mért vagy úgy megrettenve?

— Hogyne volnék, hallgass meg. Édesanyám hazajött a temetőből.

— Hát eltemettük.

— Hát onnat, onnat jött haza.

— Hát hol van?

— Hallgass meg. Ül a spájzkomarában — azt mondja —, s egy kandér zsírt mind megevett, alig van a fenekében egy kicsike, s egy cuhaj lisztet kiürített, s megette, s még nem es néztem, hogy egyebhez nyúlt-e hezza. Gyere bé velem, mert erőst félek!

Azt mondja:

— Jól van.

Bémenyen az eccse es a kamarába, s vigyázkodnak. Hát a kolbászból es heányzik, vaj két szál, a sonkából es vaj két sonka.

— Jaj, hát ő hogy tudott annyit enni? Sose halltam, hogy halott egyék. Úgy kicsi étkü volt életében, annyicskát evett, hogy örökké arra biztattam, hogy egyék, hogy él meg annyicska ételvel. Mi van most vele, hogy ennyit megett?

— Hát mi van vele, hát igazán nem es jó — azt mondja az eccsc —, ez nem jó, mán én es azt mondom, hogy nem jó. Hát itt valami vagy valaki van — azt mondja —, hogy ő hazajött.

Azt mondja az öregebbik:

— Édes testvérem, vidd vissza, és temesd el! Újból temesd el! Mert én adok neked két hold földet, hogy legyen négy hold földed, csak temesd el anyámat, mert kétségbeesem tüle!

— Hát hadd el — azt mondja —, ha úgy viselkedett, én elviszem vissza s eltemetem. De add meg, amit ígérsz.

— Jaj, vissza nem húzom én, jószívvel adom, csak temesd el!

Nahát, elviszi az ember, a fiú az anyját, s oda bétette a koporsóba. De hát a gödröt nem temette bé. A gödröt úgy hagyta, ahogy ki volt ásva, csak valami ágakval béizélte, a gödör száját. Hát elmenyen haza s:

— Hát bátyám, immár nincs métt félj tőle.

— Jaj, édes Jézusom, őrizz meg!

Még másnap kihívta az inzsellért, s a két hold földet kimérette. — Itt van, édes öcsém. Legyen neked es négy hold földed, s élj belőle, csak a jó Isten anyámat nyugtassa meg, hogy többet ne jöjjön haza. Nyugtassa meg Isten!

Hát eltellett a másnap, ű nem csinált semmit. Harmadnap meg újra így csinált. Harmadnapra újra így csinált, hogy kivette a koporsóból az anyját, s hazavitte, s újra béállította a cuherek közé, s újra egy kander zsírt kiürített, s újra egy kicsit meghagyott belőle, s esszekente az anyjának a száját s karincáját, s fakanalat a kezébe adta, mint hogyha ennék, s a búzalisztet esszehintette ott kereken.

S hát mennek haza újra este, s újra menyen a menyecske a kamarába, hogy hozza bé a húst regvelre, hogy készítsék az ebédre azt most ki. Hát újra meglátja az anyját, hogy odabé van, s hát egyszer újra kiszökik az asszony, azt mondja:

— Jaj, gyere bé. Anyád újra hazajött. Gyere, nezd meg, újra kandér zsírt megett, egy cuhér liszt újra nincs. Még nem es neztem a húshoz, hogy megvan-e, vagy ebből es vitt el.

Bémenyen újra az ura, s újra vigyázkodnak, s hát újra heányzik a kolbászból, még fazak tejek sincsenek, heányzik. Újra nincs egy kandér zsír. Hát akármennyi van, de ha onnét vesznek, s nem tesznek, az örökké fogy.

Azt mondja a fiatalember:

— Utoljára koldusbotra jutunk, hogyha így megy sokáig anyámmal. Mírt tud annyit enni, hát én őt elég szép pompásan eltemettem, tort csináltam utána Isten nevében, magam es miséket szolgáltatattam. Hát mi kell neki, métt jó haza?

Elmenyen az eccséhez, s azt mondja:

— Temesd el, édes ecsém, mert megszakad a szüvem tüle, úgy félek. A feleségem még — azt mondja —, még éjjel se alszik, úgy sikójtóz fel, úgy ijedezik tőle.

— Jó, eltemetem.

— Még adok két hold földet, édes testvérem, csak temesd el!

Úgy es lett.

Újra eltemette. De megint csak a koporsóba tette, s ágakat reá. Másnap újra kimérette a két hold földet.

— Immár nemcsak két hold földed, hat hold földed van.

Hát nem volt csoda többé két-három nap.

Azután újra elment, szaladott egybe kettőt.

Hát az a fiatal ember csitkókat nevelt, s kivált egy csitkó, úgy ki volt tanyítva, mert hogy mindig adogatta a cukrot a csitkónak, amikor ment bé az istállóba, amikor járatta az udvaron a csitkót, kicsapták, járatták, újra úgy rá volt szokva, örökké késérte a fiatalembert a cukorétt. Met örökké adott, a kezében cukrot tartott, s adott neki. Úgy magára kapatta, ha a mezőre ment, odament utána, ha az istállóba, odament utána, örökké úgy késérte a cukorétt, hogy mikor mennek kapálni, hát megint ment.

— Hát kell hogy menjünk holnap kapálni — mondta —, mert van még egy kicsi kapálnivaló. Kényelmesen végzünk. Bé kell fejezni immár a mezei dolgot.

Hát ő es meglátta, hogy mennek kapálni, s az anyját újra kiásta, s hazahozta. A népség kinn volt a mezőre, nem látta senki. Hát igaz, ők félre

laktak a falutól, hát kihozta az nappal, bétakarta pokrócval az anyját, s hazavitte a takarót. Kiengedte az istállóból a csitkót, s anyját felkötötte a hátára, s úgy kikötözte drótval hezzá a farához a derekát, megövezte, s aztán hátravitte a farkához, s a farkát esszekötte, s újra alól a fejéhez, hogy az anyja ne tudjon a lováról semerre ingadozni. Még nyeret tett neki, s nyeregbe ültette, s a lábát aztán jól bétette, s a fakanalat a kezébe adta, s akkor a csitkót kiengedte a kapun. Kiengedte a kapun, s a csitkó immár tudta, hogy hol vadnak a földek.

Hát nekik az egész nyolcvan hold földjik egy darabban volt, essze volt, mint egy zsákocska. Hát a csitkó jól esmerte, hogy hol vadnak a földek, hát tudta, hogy a gazdája hol van, hát tüstént odafutott a csitkó, ki a mezőre.

Egyszer az ember, amint kapál, elfáradott, s felállott s vigyázkodott, a kapára reatámaszkodott, s vigyázkodott. Láta, hogy a csitkó jó, úgy, mintha a szemét kivették volna. Annak jó kedve volt, mert az örökké az istállóban ült, s hogy kicsapták, volt hogy kiszökjék a világból, úgy ugrott. Hát az anyja ült a hátán. Meglátja ezt a fiatalember:

— Jaj, kedves feleségem, nézd — azt mondja —, anyám felült a csitkóra, s kijött. Most nezd csak, hogy fenyeget a fakalánval.

Mert a kanál a kezében volt, s még úgy hozta a csitkó, hogy ingott a kezében, s ő azt hitte, hogy őt fenyegeti.

— Jaj, Istenem, hova bújjak, s merre bújjak? Ha idejő, ki tudja, mit csinál? Vaj valahogy kitapossa a lelkünköt, vaj pedig más valamit csinál. Olyan jelet ad nekünk — azt mondja —, hogy bételik napjainkba. Merre fussak, mondd meg!

Azt mondja a menyecske:

— Eridj, amerre mehetsz, de én nem tudok futni, úgy elment az erő a lábamból, hogy én nem tudok futni — azt mondja. — Te szaladj, ha bírsz, de én nem bírok.

Hát nézi, hogy nincs-é valaki, aki jó oda hezzájuk. De a csitkó jókedvű volt, nem futott egyenesen neki a gazdájának, hanem elfutott a földnek, a derekáig, a közepéig, s ott egyet nagyott került, s úgy jött a gazdája felé. Jókedvű volt, hát nekijött a futás. Addig az ember esszeszedte magát, s a kapát a kezébe, s sietett hazafelé úgy, mintha a szemét kivették volna. De az ejedtében nezett vissza, hogy a csitkó jő-e. S mikor látta, hogy az a föld derekától megtér felé, hát akkor erőt megjedett. Még jobban futott, erőt bégagyázott, s a gagyába megbotlott, elesett. Nem tudta, hogy hogy szedje

essze magát, hogy nehogy utolérje a csitkó. Felszökött, s ment, de vagy tízet esett, míg hazaért. De nem hazament, hanem eccséhez béfutott, s amikor bétette a kaput, a ló már ott volt a kapunál. Amikor odaért, az ajtót béütte, met nem érte, hogy nyissa, hanem bérúgta, s ajtóstul béesett oda. Kiszökik az eccse, teszi magát, hogy nem tudja, mi az:

— Mi az, édes bátyám, mi van veled, mi lelt tégedet, te vaj valaki kerget, vaj mi?

Hát alig tud szólni:

— Jaj, zárd bé az ajtót!

— Hát hogy zárjam bé, ha kiütted?

— Hát akkor zárd bé a szoba ajtaját. Nehogy bejöjjön mert mindjárt meghalok.

— Kicsoda, ki kerget, ki űz tégedet?

— Hát anyám felült a csitkóra, s kijött hezzám a mezőre. De hogy fenyegetett engem, hogy haragszik reám, nem tudom miétt. Édes ecsém, mi lehet az oka ennek, hogy nincs nyugalmam tüle?

Azt mondja:

— Én tudom. Látod, bátyám, nem akartam mostanig mondani neked, de én tudom, édesanyám métt nem tud nyugudni. Tudom, hogy métt nem bír nyugudni, s métt jó örökké hezzád.

Azt mondja:

— Mondd meg, hogy métt, mert bármit megteszek, amit kíván, csak ne járjon haza, mett erőst félek tüle.

— Nézd csak, én es olyan gyermeke voltam apámnak s anyámnak, mint te. Úgy illett volna az Isten rendelése, parancsa szerint, hogy vagyont hagyományozzon nekünk, mert én es olyan gyermeke voltam, mint te. De látod, ingemet kielégített két hold földvel, s neked adott hatvan holdat. Nekem adott két lovat s egy tehent, neked adott egy istálló marhát, s hány anyakanca, hány járomló van, hány ökör, hány tehen, mennyi juhok, mennyi disznyók, s mind neked maradt, s nekem meg valósággal kiszúrta a szememet. Ezért nincs nyugta, mert nem osztotta el igazságosan a vagyont. Ezért nincs nyugta hát. Látod, édesapámnak van, s édesanyámat büntette az Isten ezétt. S látod-e — azt mondja —, ha te elosztanád a vagyont egyformán, édesanyám nem jőne többé haza. Hát látod-e, lehet, hogy ezétt nem nyugszik.

— Én ezt es megteszem. Holnap kihozom a császári inzsellért, szépen ossza kétfelé a földet, s elosztom a marhát, mindent, még a kalánt es, hogy még az se legyen egyetlen egyvel se több mint neked. Elosztjuk szépen testvériesen. S hátha akkor felhagy anyám a hazajárásokval.

Így es tett. Másnap kihozta az inzsellért, aki derékbe kétfelé mérte a földet.

Azt mondja:

— Fele az enyém, fele a tehd.

Hazament szépen. A lovakat elosztották, s kancákat ökröket, teheneket, disznókat, johokat. Még a tyúkokat es kétfelé osztották.

Így osztán elment az eccse, az anyját eltemette, s békaparta, s többet nem ment vissza, aztán békit hagyott.

Itt a vége, szaladj véle, s holnap legyen a vendége!

A HÁROM BARÁT MEG A KATONA

Volt egyszer egy faluban egy szép menyecske. Abba három barát nagyon beleszeretött. Meg is szólították, hogy mikor mehetnének el hozzá. Az asszony azt mondta, hogy akár aznap is. Otthon megmondta az urának, hogy kik jönnek a házhoz, meg mit akarnak. A másik szobában az urával együtt jó mél gödröt ájtak, oszt úgy várták a vendégeket.

Este megjött az első barát. A menyecske béeresztötte, de azt mondta nekije, hogy van még valami dolga, addég menjen be a másik szobába. Kinyitotta nekije az ajtót, a barát meg, ahogy beléptött, beleesött a gödörbe. Ott gondolkozhatott, hogy minek jött ő ide. Egy félóra múlva jött a másik barát is. Az is csak úgy járt, mint az első: bepottyant a gödörbe. Érezte, hogy ott még más is van. Odaszólt:

— Mi vagy ?

— Barát.

— Mit keresöl itt?

— Hát, amit te!

Most már ketten gondolkozhattak, hogy hugyan kerültek úk oda. Másik félóra múlva jött a harmadik barát is. A menyecske azt is a gödörhön vezette, az is odapotyogott.

A menyecske ura most már töpröngött, mit csináljon avval a három baráttal, ha már edecsalták úkct. Azt mondi az asszonynak:

— Hintök rájuk szómát, oszt megfojtom őket!

A három barát a gödörben már megismerkedött egymással. Mondták is egymásnak:

— Most elveszesztenek minket!

A gazda nemsokára be is jött egy jó öl szómával, rájuk hintette, oszt meggyújtotta. Mindjárt megfulladtak.

— No, most már hová tögyük ezt a három barátot? — kérdezte az asszonyt. — Még bajba keverődünk, ha megtudik!

Az asszony azt mondta, hogy legjobb lesz, ha a pincébe visszék. Oda is vitték. De még ez se volt ölég! Hát onnand hová tösszék? Ahogy ott beszéltek, az ablakon bekocúlt egy katona.

— Jó estét, gazda uram! Adna-e szállást egy éjszakára egy szegény katonának?

Beeresztötték, még vacsorát is adtak nekije. Ahogy a katona vacsorázott, a gazda egy szót se szólt, csak búsult. Az járt a fejében, hogy hogyan adhatna túl a három barátan. Kérdezi a katona:

— Minek búsul, gazda uram?

Azt mondi a gazda:

— Ne is kérdözze, amilyen bajom neköm van!

— Talán segíthetnék!

— Nem tud maga azon segíteni!

Addig-addig mondta a katona, hogy ű szívesen segít, hogy a gazda elmondta, hogy a házában meghalt egy pap — csak egyet mondott! —, oszt nem tudi, hogy hová tögye. Fél, hogy majd ráfogik, hogy ű ölte meg. Azt mondja a katona:

— Hát hol van? Elviszöm én! Van-e közel víz valahol?

— Van, a város végén! — mondi a gazda.

A város végén csakugyan volt egy kanális. A katonával lementek a pincébe. Az egyik barát oda volt fektetve mindjárt, ahogy leértek. A katona a holt barátot jól pofon vágta, oszt kiemelte. Ment vele a kanálishoz. Útközben találkozott két legényvel. Azok megszólították:

— Mit keresel te itt? Mi vagy?

— Ördög — mondi a katona.

— Mit viszel?

— Papot!

— Mit vétött?

— B t.

Engedték a katonát tovább, oszt mondták egymásnak:

— Ne szóljunk nekije, mert még minket is elvisz! A katona a barátot a kanálisba bévette. Még ű odajárt, addig a gazda a pincéből kihozta a másik barátot, oszt odatámasztotta a falho. Mikor a katona megjött, azt mondi a gazda:

— Hát hová vitte azt a papot, katona úr, hogy előbb hazaért, mint kigyelmed?

A katona látta a papot a fal mellett, de sehugyan se tudta, hogy hogy kerülté űt el, mert ű rëndösen a vízbe dobta. Fölvötte mögen, oszt vitte. Újra találkozik az úton emberekkel. Kérdözik:

— Mit keresel itt? Mi vagy?

— Ördög! — mondja nekijek.

— Mit vizsöl?

— Papot!

— Mit vétött?

— B t.

Nem szóltak azok többet, csak eloldalogtak. A katona meg a barátot megent csak behajintotta a vízbe. Mire a házhoz visszament, a gazda már a harmadik barátot is fölhozta a pincéből, oszt a falhon támasztotta. A katona nem tudott hová lenni csudálkozásában, hogy a barát megent előbb visszajött, mint ű. Elkezdött káromkodni, hogy hát ű mindig emelje! Azért csak elkapta, oszt vitte. Az útban mögint összeakadt egy-két embörrel. Azok se tudták, hogy ellen évös éjszaka ki járhat terhével az úton.

Megkérözték:

— Ki vagy?

— Ördög!

— Mit vizsöl?

— Papot!

— Mit vétött?

— B t.

Azok csak hányták magikra a köröszöt, de nem kérözték tovább. Mikor a vízhön ért, a barátot úgy belödította, hogy jobb se köll. Már hajnalodott. Gondolkozott, hogy hazamenjen-e.

Mégis azt gondolta:

— Ej, hát mindég emeljem? Megvárom, hogy kijön-e még a vízből.

Ahogy ott várt, a kanális mellett a szomszéd faluból lóháton jött egy pap, gyóntatni ment valahová. A katona elébe állt:

— Hát így kerültél te el engöm! Azért mentél haza előbb, mert lovon jársz!

Elkapta lóról a papot, oszt bétaszintotta a vízbe. A lovát is utána. Avval visszament. Mikor a házhon ért, kérdezte a gazdát:

— Nem jött-e vissza megen?

— Nem — mondta a gazda. — De mért kérdözi? Mert ű csak három papról tudott. Azt nem tudta, mi volt a kanális mellett. A katona elmondta, hogy most már nemcsak a papot taszintotta be, hanem a lovát is, akijön mindég visszajárt. A gazda nem tudta, millen lóról beszél:

— Millen lovat taszintottál bé?

— Hát azt, akijön hazajárt.

— Nem jött az lóháton!

— Dehogynem — mondi a katona.

Elmondta oszt, hogy megvárta, nem jön-e ki még a vízből. De biza kijött, oszt még hozzá lóháton iparkodott be a faluba. Ű meg lovastól a vízbe taszintotta. A gazda akkor tudta meg, hogy az volt a negyedik pap, akit a vízbe dobtak.

— Jaj, az én életöm! — mondta magában. — Négy embör életét veszejtöttem el!

Száz forintot adott a katonának, oszt elküldte.

Itt a vége!

EGY JÓ ÉNEKES ASSZONYRÓL

Hát vala egy időben egy fiatalember, s annak egy kitűnő szép és kackiás felesége, aki olyan szépen tudott énekelni, hogy csak csoda volt hallgatni. Aki egyszer ennek az asszonynak az énekét meghallotta, az felejteni azt az asszonyt nem tudta. De ki es volt ez az asszony sokféle huncfutságra tanulva.

Sokval jobban gyűltek az ő énekének hallgatására, mint akármekkora városba a komédiásra. Egyszer a szép nyári napon ez a menyecske kiült az ablakba, és ott elkezdett erőst szépen énekelni, az útonjárók nem győztek eleget csodálkozni.

Volt a császárnak udvari főtisztje, vagyis magyarosan mondva három lovagja. Az egyik lovagnak éppen arrafelé volt járása, s látja, hogy ennél a háznál annyi nép van esszegyülve, ott annyian el vannak bámulva abba a szép világi énekbe. Ő is meghallja az éneket, s megállott, és jó ideig ott hallgatózott. Eközben úgy beleszeretett az énekes asszonyba, hogy nem állta meg, hogy bé ne menjen a házba, s ott azt mondja az asszonynak:

— Jó asszony, tűrés-tagadás, én magába erőst beleszerettem, s azért bėjöttem, hogy megkérdezzem, hogy mi lenne az ára, ha én magával lehetnék egy éjszakára.

Erre azt mondja az asszony:

— Tiszt uram, iszen az könnyen meg lehet. Velem a legnagyobb vigasságban eltölthet egy éjet, velem olyan könnyen eltelnék egy éjszaka, hogy a tiszt úr örömében meg es bolondulna, csakhogy annak egy ezer arany lesz az ára, mert az én testem olyan, mint a mágnis, magához húzza még a félholtat is.

Megörvend a tiszt erre, és azt mondja:

— Asszonyom, ha úgy van, ahogy maga mondja, hogyha maga háromezer aranyat kért volna, azt es jó szívvel megadtam volna, csakhogy magával mulassak egy éjszaka.

Erre azt mondja az asszony:

— Ne féljen, tiszt úr, mert azt az éjet maga megemlegeti, csakhogy az ezer aranyat előre a kezembe kell tenni.

Azt mondja a lovag:

— Hát mikor jöhetek ide?

— Hagyja el, tiszt uram, amikor kerül jó alkalom, én magát rögtön idehívatom.

Azzal a lovag elment a maga bajába.

Az asszony másnap mán csakes így járt a második lovagval, s a harmadik nap a harmadik lovagval, s mindenki az ezer aranyat megígérte, csak hogy vele lehessenek egy éjszaka. Mind a hármot avval biztatta, hogy mihelyt jó alkalom kerül, hát ő pontosan elhivatja, csak megmondta előre, hogy az ezer arany készen álljon a zsebbe. Eközben tanácskozni kezdett az urával, hogy miképpen seritenék a dolgot, hogy az asszony velik ne vigyitene, s mégés a háromezer arany a zsebjükbe kerüljön. Egyszer így szól az asszony:

— Hallod-e, édes férjem, én immár kitaláltam, hogy mit csináljunk. Ha így

teszünk, ahogy én mondom, akkor szégyent se vallunk, s mégis az aranyhoz könnyen hezzájutunk. Csak ügyesen kell a lovagokkal elbánni, hogy abból soha meg ne tudjon semmit senki.

Kérdi az ember:

— Feleség, hát hogy tudna az meglenni, hogy minél könnyebben az aranyakra szert tudnánk tenni?

Azt mondja az asszony:

— Most este tíz órára ide hívatom az első lovagot, s te, édes férjem, azelőtt húzd meg magad az ajtó sorkához. A kezében legyen egy éles kard, s mikor a lovag az ajtón koppant, én elejébe megyek az ajtót megnyitom, s az ezer aranyat tőle elkérem, s mikor immár kezemben lesz a pénz, akkor béeresztem. S mikor bélépik, te akkor szökjél elő s vágd le a nyakát, a testjét behányjuk a kamarába. Éjfélre idehívatom a másodikat, s avval es csak így bánunk. Éjféle után két órakor ide rendelem a harmadikat, s avval es csak így elbánunk, s az éjen mind a háromval végzünk, s be jó lesz, ha holnap háromezer aranyat a zsebünkbe zergetünk. Aztán a testjüket valahogy eltakarítjuk.

Úgy lett, ahogy elhatározták. Amikor mind a három lovagval végeztek, azt mondja az ember:

— Mit csinálunk evvel a három véres testvel?

Felel az asszony:

— Édes férjem, csak hadd rám, én ha megkezdtem, bé es végzem, te még mind nem tudod, hogy mit meg nem tud tenni az asszonyi fortély. Ez nálam előre ki volt számítva, hogy s miképpen lesz a testeknek eltakarítása. Van nekem egy férfi testvérem, s ő éjjeli őr. Este mikor itt nálunknál megyen el, én őt behívom, s jó erős borval megtisztelem.

Akkor őt mindenre reja vehetem, s vele a testeket szerre elvitetem.

Úgy es lett. Este mikor az őr a házik előtt ballagott el, akkor az asszony őt beszólította, s leültette. Akkor az asszony elkezdte:

— Édes testvérem, te lehet nem es gondolod, hogy mét hívtalak bé. Ne, mű ma reggel szerencsétlenül jártunk, s másban senkiben se bízhatunk, csak egyedül benned, s kérlek, segélj rajtunk, végy ki a bajból, de úgy, hogy meg ne tudjon senki semmit abból, mert akkor nekünk csúfosan veszni kéne.

Kérdi az őr: — Hát miféle az a nagy baj, hacsak tudok, örömet segíték?

Erre feleli az asszony:

— Hallgasd meg, édes testvérem. Ma reggel hogy s hogy nem, bévetődött a házba egy lovag, s minden szó nélkül sógorodot meg akarta ölni az ágyban, de sógorod es védekezett, magát nem hagyhatta, mert akkor most ő volna meghalva. Az a részeg lovag a kardot elejtette, s sógorod ejedtiben hirtelen felkapta, s a lovag fejét levágta. Most szépen kérünk, ebbe setétbe vidd el, s vesd bé a Tiberis folyóba. S nem tudja meg senki, a vízben az ördög se keresi.

Azt mondja az őr:

— Ó, ez kicsi baj. Töltsön, néni, még egy pohár bort, s amíg azt megiszom, addig azt a testet tegyék belé egy zsákba, s aztán elviszem.

Amikor készen voltak a munkával, akkor az őr felkapta, s elvitte. De meghagyták neki, hogyha a vízbe belévette, jöjjön hamar vissza, hogy köszönhessék meg neki. Vissza es jött az őr, s mondja, nagy örvendve, hogy ő ahol a legmélyebb, hát oda vetette belé.

De az őr csak ezt az egy testet tudta, neki nem volt három mondva.

Amíg ő odavolt, addig a második testet es zsákba tették, a zsákot jól megvizítették, amikor visszajött újból leültették. Fut az asszony, hogy bort hozzon, egyszer csak elsikojtja magát. Futnak, hogy lássák mi baj, hát sír az asszony.

— Jaj, édes testvérem, nem jól vetted belé, nézd csak, itt van nagy lucskosan, visszajött, szinte kétségbeestem tőle. Édes testvérem, szabadíts meg tőle.

Nézi, nézi az őr, s hát mind csak ott van a zsákban nagy lucskosan. Az őr akkor meg se itta a borát, nagy haragval felkapta, a zsákot, s setétben elfutott vele. A víz mellett letette, s egy nagy követ keresett, s reja kötötte. Alig bírta a vízig hurcolni, s ott belé lepcsentesette a vízbe. Azt mondja, ez nem jön ki ezen a világon.

Vissza menyen az őr, s mondja nagy örömmel:

— No sógor, az nem jön vissza soha, mert most követ köttem reja.

De amíg az őr odavolt, addig a harmadikat es zsákba tették, s jól megöntözték. Amikor az őr visszajött, hát meg akarja inni a borát.

— Megiszom a boromat, s menyek a bajomba.

— Várj édes testvérem, még töltök, s igyál még egyet mert te megérdemled.

Fut az asszony, hogy bort hozzon, s hát az ereszen elsikojtja magát.

Futnak, hogy lássák, hogy mi baj van újra, s hát az asszony el van esve, s a zsák nagy vizesen mellette. Azt mondja az asszony:

— Édes testvérem, ne csalogass, ne ejts kétségbe, te nem vitted el, vagy lehet, nem jól vetted belé, ne, itt van, láthatod a magad szemedvel.

Hanem akkor az őr es kezdett kárinkodni:

— Hogy a fenébe jött ez vissza? Ennek bizonyosan ördöge van! Én eleget belévetem a folyóba, hanem legyen annyi. Még egyszer elviszem, nagy tüzet rakok, s porrá égetem, hogy az többet nem jő vissza ebbe a világba.

A zsákot nagy haragval a vállára kapta, s elvitte az erdőbe, bé a sűrűségbe, ott nagy tüzet rakott, s a zsákot oda belé vágta. Amikor porrá égett, haza akar indulni, mert immár kezdett világosodni. Hát látja, hogy jó arrafelé egy lovas katona. Amikor a tűzhöz ért, leszállt a lóról, és a tűz mellé áll, hogy rágyújtson kérdi az éjjeli őr:

— Ki vagy, te ember, és hova mész, és mit keresel itt?

Azt mondja a lovas:

— Én egy lovag vagyok.

Azt mondja az őr:

— Igen, igen tudom miféle lovag vagy, te egy eleven ördög vagy. Egész éjjel emeltelek, hordoztalak, kétszer a vízbe vettelek, az előbb elégettelek, most újra feltámadtál, s még lóra ültél, úgy akarsz visszamenni, s a nénémet ejesztgetni. Jó, hogy most itt történt, megláthattam, hogy mindig csak feltámadsz. Én most téged ellátlak, hogy te többet nem hordoztatod magad velem.

Akkor hirtelen megragadta a lovagot, s megölte. Azt es hamujé égette s a lovat elcsapta, hogy menjen ahova akar. Ő visszament a testvéréhez.

— No, sógor s néni, többet az nem jő vissza, mert én azt elláttam. Egyszer zsákostól égettem el, s újra feltámadt, s még lóra ült, s úgy akart visszajöni, de áldott szerencse, hogy én még ott voltam, én őt megragadtam, és porrá égettem. Most hiszem, hogy mért jövögetett, azért mert örökké feltámadt. De immár fel nem támad többet, mert kétszer égettem el.

S a sógorék akkor szeppentek meg, hogy az őr még egy élő lovagot es elégetett. De immár ahogy van, úgy van, jó hogy ilyen furcsán hezzá juttak a testek eltakarításához, s a háromezer aranyhoz, s örvendeztek, hogy így ki tudtak babrálni az őrrel. Azt mondja az asszony:

— Látod-e, édes férjem, hogy milyen okos vagyok, milyeneket kitalálok, amihóta együtt vagyunk, immár mennyi pénzhez hezzajuttunk.

No, tőt-múlt az idő, eltöt pár esztendő, de hát minden háznak füstje van, tál, kalán zerdületlen nem esik. Hát hogy s hogy nem ez a pár ember es valami felett eszezerdültek, ök tudják, hogy mét veszekedtek. Az asszony kifutott az útra, s nagy torokkal kezdte békiabálni az urának:

— Emberölő gyilkos, tán ingem es meg akarsz ölni, mind a császár három lovagját, azokat el levagdaltad, s idáig eltitkoltad.

Ezt a lármát meghallták, s a császárnál megjelentették, hogy ne, ennél s ennél a háznál mit halltak. A három lovagot ezek ölték meg, s elpusztították. Erre ökököt elfogták, és a törvény elé hurcolták.

— A feleséged kikiáltotta, most valljátok meg igazán, hogy úgy volt-e.

Az ember meg es vallotta, hogy:

— Igaz, én vagdaltam le ökököt, s a testjüket a folyóba hánytuk, de ami volt, annak mindnek a feleségem volt az oka. Ö vett ingemet reá. Akkor elbeszélte mindent elsötöl utajáig, semmit el nem tagadott, ugyes heába való lett volna, mert immár köröm közü voltak fogva. Az asszonyt nagy bünösnek találták, mert a törvény es tudja, hogy amit az asszony felteszen magában, s béveszen a szüvébe, ember kell az legyen, hogy kiverje belöle, s amit csak felgondol az esze, addig nem nyugszik meg, míg be nincsen fejezve, s ha nem lehet úgy, ahogy ö akarja, ott aztán az a ház fenekétt van fordulva.

S a törvény az embert hibásnak találta, amiért reahallgatott, gonosz tanácsára. Akkor mind a ketten lefejezték ökököt, s így el kellett ök es pusztuljanak, mint ahogy azok a lovagok elpusztultak.

LUDAS MATYI

Egyszer volt egy asszony, annak volt egy fia, hanem ez a fia, biz az csak olyan féleszü-forma volt. Avval nem tudott semmit se dolgoztatni, pedig már legínszám volt. Ez mindig a kuckóba ült. Mikor a zsibák kikeltek, csak azokat szokta öröznyi, azokkal vesződött egész nyáron átül. A zsibák voltak tizenhatan, azoknak két anyjuk meg egy aptyuk volt.

Hát mikor már a zsibák anyányiak voltak, hát egyszer Döbrögben esett vásár.

Azt mondja ű az anyjának:

— Anyám, én elhajtom a zsibákat a döbrögi vásárra.

— Hogy hajtánád, majd elkelnek azok itthun is. De a gyerek föligyehedett, hogy ű elhajtja a vásárra.

Az anyja süttött egy pár tepszi pogácsát az útra, ha már muszáj neki lenni, hát menjen. A három anyát visszaverte, a tizenhatot meg elhajtotta.

Odaír a döbrögi vásárra. Odamegy hozzá a vásárból a döbrögi úr, a város ura, aztán azt kírdi tőle:

— Hát hogy adnád neköm ezeknek a zsibáknak a párját?

— Ennek — azt mondja — két márjás az ára, még az apámnak se adom alább.

— Ejnye — azt mondja —, te huncut akasztófára való, eddig se szabta még ki senki a portékának az

árát, de te se szabad ám ki! Oda adod-é egy kurta forintért?

— Nem adom, két márjás az ára.

Ott volt két katona.

— Fogjátok meg, hajtsátok a zsibákat. ezt az akasztani valót pedig késérjétek a házomhoz.

Hajtják a zsibákat, aztán oda kisírik a Ludas Matyit a döbrögi úr házához. Jó huszonötöt rávernek, az lett a libáknak az áruk. Azt mondja Ludas Matyi:

— No jó van, ezért háromszor verem meg a döbrögi urat.

Nosza, a legínyeknek mondja:

— Fogjátok meg a huncutot, vágjatok rá még harmincat.

Újra megfogják, lefektetik a deresre, megint harmincat rávernek. Avval eleresztették, az lett a zsibáknak az áruk. Elment a Ludas Matyi nagy sírással, rívással.

Egyszer több idők múlva eszibe gyűtt a Ludas Matyinak, hogy meg kőne keresni a döbrögi urat; de már akkor űneki még a színe is elváltozott, mert már öregebb volt. Fölöltözött ácsruhába, aztán elment a döbrögi úrnak a városába. A döbrögi úr éppen akkor csináltatott egy új kastílyt, már a fele kíszen volt, aztán minden fája emellett ki volt faragva kíszen. Ludas Matyi csak odamegy, a fát mírecskülni, mint egy ácsmajszter.

A döbrögi úr meglátja, hogy valami külső országi ácsmajszter van az ű házánál. Kimegy a döbrögi úr, aztán kírdi, hogy kicsoda legyen ű.

— Én vagyok egy külső országi ácsmajszter, igen híres.

Azt mondja neki:

— Jó lesz ez az íületfa erre az íületre?

Azt mondja az ácsmajszter:

— Az íület igen szíp, pompás, hanem kár volna ilyen dibdáb fával berakni, mivel ez nem erre való.

Gondúlkodik a döbrögi úr, hogy hát mit csináljon ú. Azt mondja az ácsmajszternek:

— Van nekem erdóm, ahun szebbnél szebb fák vannak; ha ez nem rá való, hát vágatok szebbet.

Mindjárt parancsultatott száz fejszés embert az erdőbe; a döbrögi úr pedig hintóra ül az ácsmajszterrel. Mennek ki az erdőre. A száz fejszcs ember már ott várja az erdő sarkánál. Leszáll az ácsmajszter a hintóról meg a döbrögi úr. Bemennek az erdőbe, keresi az ácsmajszter a fát, hogy mellik volna alkalmas az íületre. Kigyelúlgeti annyira, hogy neki állítják a száz fejszís embert, hogy vágják le a fákat.

Hanem egyet nem talált az ácsmajszter sehol se. A döbrögi úrral lemegy egy völgybe, hát talált egy fát, aztán megmíri a fát az ácsmajszter.

— Mírgye meg csak az úr ezt a fát, aligha jó nem lesz.

Megmíri, aztán mikor átkamcsulja a fát, összekötötte a kezít egy zsineggel, a száját meg betömte, hogy a kiáltása ne messzi hajjék. Levágott egy botot, aztán mindaddig hegedült rajta, amíg úneki kedve tartotta, aztán a zsebgyibűl a ludak árát, ami benne volt, elvitte. Azt mondja neki:

— Nem vagyok én ács, hanem én vagyok a Ludas Matyi, akinek elraboltad a lúdjait, a ludak árát meg nem hogy kifüzetted volna, hanem inkább megverettél érte. Hát már egyszer megvertelek, de még kétszer eljövök, megverlek.

Evvel otthagya az ács a döbrögi urat. A száz fejszís levágta a kigyelült fát, aztán várták a döbrögi urat az ácsmajszterrel vissza. Elunta várni a száz fejszís ember; hát elálltak az erdőbe, mint mikor a vadász nyulat hajt, aztán keresték az erdőt: annyira hogy megtalálták a döbrögi urat, de az ácsmajszter sehun se volt. Odamennek a döbrögi úrhoz, hanem jobban van a másvilágon, mint ezen a világon, úgy agyon van verve, de annyira mégis szólni tudott, hogy azt mondta:

— Nem ács volt az a huncut, hanem a Ludas Matyi, akinek a lúdjait én egyszer elvettem; hanem azt mondta, hogy még kétszer gyün el megverni.

Elvitték a döbrögi urat haza nagy veretten, hanem alighogy meg nem halt bele. Itten levelet küldöznek mindenfelé a doktoroknak, hanem semmi doktor nem meri föl vállúnyi. Egy pár hét múlva eszébe jut Ludas Matyinak, hogy el köllene menni meggyógyítani a döbrögi urat. Fölöltözött doktornak, elmegy abba a városba. Bemegy a traktérházba, ott egy kicsikét mulat, mint egy külső országi doktor. Azt kérdi a traktérostúl:

— Mi újság van ebben a városban?

Azt mondja a traktéros:

— Nem egyéb, hanem a döbrögi úr rémisztő nagy beteg. Ami doktor, azt föl merné vádolni, meggyógyítani, az rémisztő nagy füzetist kapna.

— Én föl merem vállúnyi, meg is tudnám gyógyítani.

Mindjárt üzentek föl a döbrögi úr házához, hogy van itt egy külső országi doktor. Mentek érte mindjárt hintón, aztán elvitték a döbrögi úr házához. Odamegy a doktor a házához, ott vígigtapogatja, nézegeti, csóváltgatja a fejit. Ráníz a döbrögi úr, aztán azt mondja neki nagy lassú hangon:

— Ugye, nem bízik hozzám, hogy meggyógyulok.

— Talán ha lehet, majd meggyógyul.

Akkor egy kicsint megörült a döbrögi úr. A Ludas Matyi mindjárt tüzet rakat a szakácsnéval, fürdőnek vizet melegíteni, aztán minden cselédet elküldött az erdőre füvekért, gyökerekért, amivel majd fürdőt csinálnak. A háznál nem maradt senki egyéb, mint a döbrögi úr meg a Ludas Matyi. Mikor innen mind eltakarodtak, akkor clévelt egy jó tuskés botot, aztán azt a beteg embert előfogta avval a bottal, aztán így addig verte, amíg csak mozogni tudott. Akkor azt mondja:

— Nem vagyok én doktor, hanem a Ludas Matyi.

Ami csak pínzt talált a sublódban, almáriumban azt elvitte a ludak árában, azt mondta:

— Már kétszer itt voltam, de még egyszer elgyüvök.

Avval a döbrögi úr még hétszerte betegebb lett. Hazajönnek a cselédek a füvekkel, gyökerekkel, aztán csak kinyögi a döbrögi úr:

— Nem volt az doktor, hanem a Ludas Matyi volt.

No, mentek oda doktorok többen, a többek közül egy mégis akadt, aki meggyógyította. Aztán ű mindig strázsáltatta magát a katonáival, hogy űhozzá ne férhessen a Ludas Matyi. Egyszer már el is felejtkezett a döbrögi úr a Ludas Matyirúl.

Egyszer vásár esett megint abban a városban, hát a Ludas Matyinak eszibegyutott, hogy el kőne menni abba a városba azt a döbrögi urat megkeresni. Mint egy lókereskedő, vett magának lovat, avval elmegy a vásárra. Hát ű is árulja a lovát a vásáron. Hallgatkozik, nízgelődik a vásárban, hát hall ű beszídet, hogy kinek milyen lova van. Az ű lovát már eladta. Hát hallja, hogy egyik mondja, hogy űneki milyen futós lova van. Azt mondja annak az embernek, hogy ű a lovat megveszi túle jó árán, ha megteszi azt, amit ű mond. Azt mondja az ember:

— Megteszem.

— No, hát — azt mondja — majd a döbrögi úr kimegy a város végérül hintóba, aztán kiáltsa el magát, hogy ű a Ludas Matyi; hanem aztán fusson, mert különben eloltják a gyertyáját.

Itten az ember azt mondta, hogy megteszi. Ki is mentek két órakor a város vígire. A döbrögi úr megy már jó távolságra a városból. Az ember meg lótávulságról mellette elkiáltja, hogy ű a Ludas Matyi.

Hamar a döbrögi úr azt mondja:

— Fogd ki, kocsis, a lovat, ha elfogod, két arant kapsz.

A katona meg a másik lovon ment utána; a döbrögi úr meg maga maradt a hintón. A Ludas Matyi meg íppen akkor odaírt a hintóhon, aztán azt mondja nekije:

— Nem az volt ám a Ludas Matyi, hanem én vagyok az.

Aztán addig verte, amíg magának tetszett. Azt ami a zsebíbe volt, a ludak árában, azt elvitte, aztán azt mondta neki, hogy

— Már többet nem gyüvök el megverni.

Ludas Matyi még most is íl, ha meg nem halt.

TRÉFA

Ez a Tréfa egyes egyedül volt. Hát ennek senkije sem volt a világon. Ű küszködött, hogy volt ennek is, annak is a malomban, de közben volt egy kecskéje. Azt a kecskét ű mindig kieresztette reggel a mezőre, este hazahúzta. Hát egy este hazahúzza csak a szarvát. A farkas megette.

— No, megállj farkas, a kecskémet megetted, de ezért megtréfállak.

Kimegy reggel, annak a kecskeszarvának a nyomán, hát még volt ott egy kis bél. Kecsebukát vet a Tréfa. Hát mi lesz belőle? Egy hangya. Belebújik a bélbe. Jó a farkas, azt hitte, hogy még van a Tréfának egy kecskéje.

Felfalja azt a kis belet. Ott hasonlóképpen kecskebukát vet, és megint ember lett, ott a farkasban. Kinyújtja az istentelen kezét a farkas seggin. Kezdi sujkolni a farkast. Egyszer azt mondja a farkas:

— Ami van, menjen ki belőlem.

Feleli a Tréfa:

— Mikor hazaviszel az én lakásomba.

Akkor elfut vele a farkas. Mikor odaérkezik, azt feleli a farkas:

— Ami van bennem, menjen ki belőlem.

— Nem addig, míg bé nem bújsz egy csalánzsákba. Elé volt készítve. A szegény farkas belebújt a zsákba.

Kiugrik a Tréfa belőle. Akkor megkapja a zsáknak a szárát, és tovább utazik véle. Itt menyen, egy határon. Volt ott három turma juh. Azt felelik a pakulárok:

— Mit viszel, te szegény ember ?

— Én bizony a Zöld királynak az aranyszőrű berbécset.

— Ereszd a mi juhunk közzé, hogy b...jon aranyszőrű bárányt, mert kapsz háromszáz pengőt.

— Jaj, a világért sem, mert ez szégyenlős. Ha titeket itt lát, elfut.

Összebeszélnek a pakulárok:

— Adjuk meg neki a pénzt, s mi menjünk el a kocsmába. Milyen nagy dicsőség lesz a község előtt, ha aranyszőrű bárányok lesznek tavasszal.

A pakulárok büszkén mennek a kocsmá felé. A Tréfa bebújik egy part alá, s a berbécset kiereszti, a farkast. Iszonyúan meg volt a farkas éhezve, mind egytől egyig megöli a juhot. Jönnek a pakulárok dúdolva, de a Tréfa feléjük megy.

— Miért sírsz, te szegény ember?

— Hogyne sírnék, mikor beeresztettem a királynak az aranyszőrű berbécset, jöve egy farkas, mind megöli a ti juhotokat és az én berbécsemet is. De én megmondom a királynak, hogy megvertetek, és erőszakkal eresztettétek ki a berbécsemet.

— A világért ezt nehogymondd. Inkább neked adjuk ezeket a bűröket is.

Összefűzi egy kötélre Tréfa a bűröket, s megy tovább. Kivel tanálkozik? Valami lakodalmassal.

— Te, adj egy bűrt, csináljak egy mejjrevalót.

Azt mondja a másik:

— Adj nekem hatot, hadd csináljak egy bundát. — Hogyne adnék én nektek, mikor azon a hegyen túl annyi van, hogy nem tudtok lépni túle.

Mi leve belüle? Mind az összes níp otthagyták az ökröt (s még a menyasszonyt is) és egy némát, az ökör előtt. Azt feleli Tréfa a menyasszonynak:

— Te, hogy mérsz ezekkel menni, mikor — azt mondja — anyád a tűzön ül a seggével, te utánad bánatában.

— Jaj, kedves uram, mit tudnék csinálni, hogy tudnék hazamenni?

Feleli a Tréfa:

— Könnyű ezen segíteni. Vesd le magadról azt a ruhát.

Leveti a menyasszony a ruhát, felveszi a Tréfa a menyasszonyruhát magára. A menyasszony pedig a Tréfa ruháját. Veszi magát hazafelé a menyasszony. No, de jönnek visszafelé a nípek. Persze, a Tréfa megnyomkodta a menyasszonyt hamarabb. Na, jönnek a nípek haragudva, hogy nem kaptak egy bürt sem. Hát a szegény néma elkezdte hogy:

— Bő, bő, bő (hogy a menyasszony elszaladt).

Akkor veszik a szegény némát, jól megpofozzák, hogy miket beszél. Na, de odaülnek a lányok a Tréfa mellé. De a szegény Tréfa ott húzódszkodik, ügyeskedik, hogy ne vegyék észre. Hazamennek. (Nem is sejtették, hogy hol a valódi menyasszony!) Na, de a vőlegénynek csak egy anyja volt. (Na, de az hogy köszön be, ha nem tudta a köszönést?) A románoknál úgy van, hogy első íjjel hál a menyasszony az anyósával. Nahát, az öregasszonnyal hált a Tréfa. Az már észrevette, hogy ez férfi. No, de hát még fiatal volt ű is, nem bánta. Nahát, reggel felkelnek, feleli a Tréfa:

— Anyámasszony, én mit dolgozzak?

— Hát mosogasd fel, fiam, azt az edényeket.

Mikor egy tányért elővett, már mindjárt eltörte. Nem értette ő azokat.

— Na, akkor — azt mondja —, fiam, söprögessél — azt mondja.

Na, így aztán kezdtek ők diskurálni, beszélgetni. A vőlegény alig várta, hogy jönn az este, hogy ű háljon a menyasszonnyal. Azt mondja a vőlegény a menyasszonynak:

— Hová kieszítünk ágyat az éjszakára?

Hát pitaros volt a ház, azt mondja:

— Felmenyünk a padlásra.

Felmennek a padlásra, lefeküsznek. Na, de a vőlegény mind kezdte matatni, de a szegény Tréfa most meg volt gondolkodva, hogy rájönnek.

Azt feleli:

— Eressz le, menjek hugyozni.

Volt egy nagy csatlókötel.

— Na, húzd meg, kössél meg, és eresszél le.

Ráköti a kötelet a derekára, kérem, Tréfának, leereszti a pitvarba. De nízünk ide, mi van a pitvarban? Hat juh és a berbécs. Ráfojtja a berbécsnek a tökére a kötelet, és ott volt a káposztáskád. Megtekeri a csapot. (Gondolja a vőlegény, ő pesel — Hát azt hát!) Hát a káposztalé mind folyik. Hát a Tréfa megmondta, hogy mikor megmozdítja a kötelet, húzza fel. A berbécs megmozdul. A vőlegény azt hitte, hogy a menyasszony rántja meg a kötelet. Húzza felfelé a berbécset. Mikor gondolta, hogy a kezével eléri, utánanyúl. Megfogja azt a puha gyapjút. Ijedtében visszaeresztette a berbécset. Szegény berbécs mind ezerbe ment. Akkor azt kiáltotta: —Jönn hamar ídesanyám, mert itt az ördög.

Fut az anyja hamar, fel sem rántja a csizmáját, hát bele térdig a káposztalébe a pitvarban.

— Édes fiam, ez a Tréfa volt.

— Az bizony, ídesanyám!

— Menyek rögtön a násznagy után, és a rokonok után, hogy nyomozzunk.

Nahát, közben találkozik az úton Tréfa egy pappal: Egy kis hordót vitt a hátán a pap.

— Ugyan, tiszteletes úr, mit viszen abban a kis hordóban ?

— Egy kis szilvóriumot. Holnap adom férjhez a leányomat.

— Ugyan, tiszteletes úr, hogy meri vinni, hogy nem szellőzik. Nekem is volt tegnap vendígsígem, és éppen így jártam. Úgy megromlott, hogy nem tudtunk egy cseppet sem inni.

— Édes fiam, mit csináljak vele, hogy szellőzzék?

— Van egy jó bicska, tiszteletes úr?

— Van fiam.

Elveszi a bicskát, a papét, fúr egy lyukat a hordó fenekibe, jót iszik a Tréfa belőle. A pálinka mind folyik.

— Te ember — mondja —, te öntözöd el a pálinkánkat.

Kapkodott a pap, hogy dugja be.

— Magának nem tetszik, tiszteletes úr?

Megkapja, istenesen elveri a papot, ú evvel menekül.

Na, de jönnek a násznípek. Megkapják a papot a kis hordó mellett sírva.
— Tiszteletes úr, mi lelte? — felelik.
— Jött egy tekergő, a kis pálinkámat elönté, s amellett még meg is vere.
— Na, utána, mert az a Tréfa volt.
Azt mondja a pap:
— A Tréfa bizony, menjünk!
No, de már érik utol a Tréfát, mit gondol a Tréfa, beleveti magát egy sárba. Ott érik ezek.
— Mi lett veled, szegény ember?
— Jöve egy tekergő, megvere, és éppen ide hajított bé a sárba.
Felelik:
— Ez a Tréfa volt.
Feleli a Tréfa:
— Az bizony. Na, fussunk, hogy érijük utol.
Mennek hegyen, völgyön, árkon, bokron keresztül. Akkor egyszer elesteledik, azt feleli a pap:
— Menjünk bé, emberek, ebbe a községbe. Nekem van itt egy pap cimborám, annál meghálunk.
Na, de éktelenül meg voltak éhezve. Bemennek abba a községbe a paphoz. A Tréfa is velük. Mikor beérkeztek a konyhára, sötét volt. Hát mit tanál a pap hirtelen? Mert mihelyt bement, mindjárt matatott, hogy egyék. Volt ott egy fazék kása. Belenyomja egyszerre mind a két kezét a fazékba. Odaszorul mind a két keze a fazékba. A többi már kinyitotta az ajtót, hirtelen a palástja alá teszi a kezét a fazékkal együtt.
— Jó estét, tiszteletes úr. — Fut a pap nekik, hogy kezét fogjon a pappal.
— Kollega, hagyj békémet, annyira fázik a kezem, hogy ki sem vehetem a kabát alól. S vessél egy kis ágyat, mert erősen fáradt vagyok.
Vetnek egyet, és lefeküsznek. Nahát, elég az hozzá, hogy a papné még kimegy hugyozni. Na, de azt nem vette észre a másik pap, mikor kiment. Nyomban, az is kimenyen utána. Amint a papné ott hugyozott, ez a másik pap szépen hozzávágja a fazekat, azt hitte, hogy a kút gárgya.
— Errül-túl, az anyád szentségit, te írted nem ehettem én — már a fazéknak mondta.
— Jaj, kedves tiszteletes úr, hát mírt nem ehetett én írtem? — Itt mind a kettő megszégyenli magát, így mentek befelé. Nízzünk ide, mikor bemennek, a Tréfa nincs sohun.

— Hát ugye, velünk volt a Tréfa?

— Hagyjuk békit, menjünk haza, többet ne nyomozzuk.

A Tréfa elmegy haza, az ű kis kunyhójához. Mindjárt jön egy öreg özvegyasszony.

— Gyere Tréfa, vigy el egy véka búzámat a malomba, mert sütök egy véka cipót.

Mindjárt megy a Tréfa, felkapja a búzát, s menyen a malom felé. De a malomban voltak többen őrlők. Azt felelik:

— Jön a Tréfa, az íjjel megtréfál.

Feleli a molnár:

— Miféle az a Tréfa?

— Az egy olyan, hogy megtréfál mindenkit.

Feleli büszkén a molnár:

— Nekem nígy fejöstehenem van, de ha engem megtréfál, neki adok kettőt.

Bemenyen a Tréfa.

— Jó estét, molnár bácsi. Mikorra tud nekem örölni?

— Majd holnap estére.

— Semmi baj, megvárom.

Lefekszik legelső sorba a Tréfa, kezd horkolni. Elkezdik az őrlők:

— Feküdjünk mi is le most egy kicsit, amíg alszik a Tréfa.

Lefeküsznek, el is alszanak. Akkor a Tréfa kimegy, rögtön kitölti az ű búzáját, s tölt lisztet a zsákjába. Akkor elviszi a terét jó félre, rögtön visszamegy, elmegy az árnyékszékre. Telimerít egy kártyát ganéval, jól összetöri. Teszen a molnár hasára és a molnárné hasára. Tett a molnár csizmájába, a molnár sapkájába (ott volt a padon.) Megtölti, azzal kimegy. Ahogy kimegy, kiáltja:

— Keljen fel, molnár bácsi, eressen bé.

Megmozdul a molnár, de kezdi pofozni a feleségit.

— Te asszony, te leszartál.

— Te szartál le engem.

Felkelnek az emberek.

— Molnár bácsi, ne veszekedjenek, mert a Tréfa tréfálta meg.

— A biz, a! — mondja a molnár.

Ugrik hamar, rántja a csizmáját fel, kapja a sapkáját. Mind ráfolyt az arcára. De bizony nem bánta, csak érhesse el a Tréfát. De nagy hideg volt, mindjárt ráfagyott. Visszamenyen a szegíny molnár, mert már nem mehetett

tovább. A szegény felesége mind forró vízzel mosta le róla, hogy nem volt neki baja, még a bűrit is mind összeforrázta. De a Tréfa elment a liszttel hazafelé. Ha meg nem hótt, e mái napig is él.

CSALÓKA PÉTER

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon túl volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egy ember, akit úgy hívtak, hogy Csalóka Péter. Ezt a becsületes nevet csak azért kapta, mert akit lehetett, mindenkit bécsapott. Egy alkalommal bément a városba, és kivel tanálkozik a leghamarabb? A bíróval. Mikor a bíró meglátja, köszön neki:

— Szervusz, Péter fiam, hát hogy vagy? Miféle szél fúj erre? Mondjad, nem csapnál bé engemet?

Mert ösmerte a bíró, tudta volt, milyen ember.

— Dehogynem — felelte Péter —, csakhogy amivel bécsaphatnám, az nincs itt.

— Az nem nagy hiba, Péter fiam — felelte a bíró —, ha nincs nagyon messze.

— Egy fél napi járóföld — felelte Péter.

— Na akkor, Péter fiam, itt ez az én lovam, ülj fel rá, hadd lássuk, mit tudsz.

Fel is ült Péter a lúra, de mikor felült, hol a fejinél ült, hol a farkánál. Tette magát, hogy nem tud lovagolni. Ez mind így ment, amíg a városbul kijutott. Az egész városnípe kacagta. De mikor a városbul kiért, megülte ám a lovat, akárcsak egy huszár.

Péternek nagyon jól sikerült az első dolga is, mert ippeg aznap volt vásár, és így a lovat elvitte a vásárba, eladta száz pengőért. De mielőtt el nem adta, levágta a farkát, s elvitte a város végén levő feneketlen tóba. Ott bément, amíg csak bé bírt menni a farkkal, és ott ügyesen lehelyezte a farkat. Egy nagy követ hengerített a vígíre. Akkor fogta Péter magát, jól összesározta az arcát és a ruháját, és így nagy keservesen sántítva tért vissza a bíróhoz. Tette magát, hogy leesett a lúrul. Mikor a bíró meglátta:

— Már mi történt véled, Péter? — kérdezte tőle.

— Ej, hagyja el, bíró úr, ne is kérdezze! Hiszen látta, mikor felültem rá, hogy milyen jól tudok én lovagolni. Mikor kiírtem a város vígíre, beugrott vélem a lú abba a tóba, amelyik a város vígin volt, és én csak nagy nehezen tudtam megszabadulni, s egy csepp, hogy nem haltam én is meg. A lú ott is maradt, beléfulladt a vízbe.

— Hazudsz, gazember — kiáltott a bíró —, most bécsaptál.

— Dehogy csaptam, bíró úr. Menjünk ki s nizzük meg. Illetőleg menjen ki, s nízze meg — mert ű nem ment volt—, a farka most is látszik ki a vízbül. Ha nem mondok igazat, akkor zárasson bé a bíró úr.

— De hát gyere te is, Péter fiam. Mutasd meg, hogy hol van — felelte a bíró.

— Jaj, dehogy tudok én menni, hiszen úgy fáj a lábam, alig tudok én menni — tette magát Péter nagy sántítva.

A bíró vette magát a pandúrokkal, hogy megkeresse a lovat. Mikor kiírtok a város vígíre, alig közeledtek a tóhoz, már meglátták a lú farkát a vízbül.

— Ni, ni tényleg nem hazudott az én Péter fiam. Ott van a lú, csak a farka látszik. Már csak menjünk, segijjünk rajta. Hátha életben lesz.

Örült a bíró nagyon, hogy megvan a lú farka. Nem is nagyon parancsolt a pandúrjainak, ű maga ment elül, hogy kimentse a lovat. Belecsipeszkedett a ló farkába, elkezdte húzni. Húzta, húzta, addig húzta, amíg a kú legurult rúla, s a bíró pedig hanyatt vágódott a sárban.

— Hej, a gazember mégis csak rászédett — felelt a bíró elkeseredetten.

Akkor látta meg, hogy csak a farka van. — Na megállj, mert jössz te vélem az áristomba. Megtanítlak én téged kesztyűbe fütyülni (rostába táncolni!) — fenyegetőzött a bíró előre.

Ezalatt pedig Péter nyugodtan mulatott a kocsmában a barátaival, volt pínze elíg. Egyszer Péter kiníz az ablakon, s látja, hogy a bíró sároson közeledik a kocsmá felé. A lú fark a kezibe, a város nípe pedig utána csődülve, nevetik: hogyne, a város bírója csupa sár. Péter kapta magát, és gyorsan két liter bornak az árát előre kifizette. Eközben a bíró is beírkezett a kocsmába:

— Na, gazember, jössz vélem az áristomba, mert bécsaptál.

De Péter rá se hallgatott, csak levette a zsíros kalapot a fejrül, és a földhöz vágta. Azt kérdezte a kocsmárostól:

— Ugye, kocsmáros úr, ki van fizetve?

Felelte a kocsmáros:

— Ki bizony.

Erre a bíró kezdte elfelejteni a lovat, Péterre figyelt, hogy micsoda egy kalap az? Ha földhöz vágja, ki van fizetve, amit ott ivott?

Péter hamarosan kikéri a másik liter bort is, és megissza, s kérdi a kocsmárosul, mikor földhöz vágta a kalapját:

— Ugye, kocsmáros úr, ki van fizetve?

— Ki bizony — felelte a kocsmáros.

Erre már a bíró is megszólalt, elfelejtette a lovat.

— Mondjad, Péter fiam, micsoda egy kalap az, hogyha földhöz vágod, ki van fizetve, amit ittál?

— Hej, bíró úr, ezt még az apámtól örököltem. Ha ez nekem nem volna, ilyen szegény lítemre meghalhatnék itlen, szomjan. Mikor mulatni megyek, csak ezt teszem a fejembe. Akármennyit eszem, iszom a barátaimmal, valahányszor a földhöz ütöm, mindig ki van fizetve.

— Mondjad, Péter fiam, nem adnád el a kalapot? — kérdi a bíró.

— Haj, dehogy adom, hiszen megfordulna apám a sírjában, ha a rúla maradt örökséget eladnám.

— Hát már add nekem, Péter fiam, nagyon szípen kírlek. Adok írte száz forintot.

— Dehogy adom, bíró úr.

— Adok írte százötven forintot — alkudozik a bíró.

— Nahát, már ha olyan erősen kéri a bíró úr, ha nagy szüksége van rája, odaadom kétszáz forintért.

És kifizette. Péter pedig átnyújtotta neki a kopott, zsíros kalapot. A bíró pedig nagy örömmel fogta a kezébe, és ment haza. Mikor hazairkezett, hamarosan összeszedte minden jó barátját, ügyvédet, szolgabírókat s a többi előkelő urakat, meghívta őket a legfínesebb vendéglőbe, mulatóba, hogy kipróbálja a kalapot. El is mentek valahányan a lakására, hogy majd onnét indulnak egyszerre mulatni. Mikor megérkeztek, csak látják a bírót, hogy a rossz, kopott kalap van a fejibe. A fejire tette, avval indult mulatni. Nagy nevetés támadt, mikor meglátták.

— Na, csak nevéssétek ki magatokat — felelte a bíró —, majd megmutatom én, hogy milyen drága kalap ez, amit ti úgy nevettek. — És el is mesélte nekik, hogy milyen hatása van annak a kalapnak. — Majd meg is fogjátok látni.

Mikor ezt elmesélte, még jobban nevettek. Na, de azért elmentek a mulatóba. Ott mindenki evett, ivott, amennyi jólesett. Mikor már mindenki megelégedett, látta a bíró, vette a zsíros kalapját, földhöz vágta:

— Ugyi, vendéglős úr kírem, ki volt fizetve?

— Dehogyan van — nevetett a vendéglős. Előbb azt hitte, hogy csak tréfál a bíró, de mikor látta, hogy másodszor, harmadszor, negyedszer is földhöz vágta, már látta, hogy nem tréfálkozik. — Bocsánat, bíró úr, hát hogy volna kifizetve? Hiszen még egy fél forintot sem adott.

Ekkor látta a bíró, hogy Péter másodszor csapta bé. „Na, megállj, gazember! — gondolta magában. — Most viszlek az áristomba!” Ment is egyenest a két pandúrjával Péterhez. Péter már messze meglátta a bírót közeledni, és az üstjében levő paprikást, amelyik már főtt, hamar lekapta a tűzhelyről, és kivitte a tornácba, és rátette egy nagy fatuskóra, és ott kavargatta, kóstolgatta. Mikor a bíró odaérkezett, mikor a bíró ezt meglátta, hogy tűz nélkül fő a gulyás, megfélekedezett a lúrúl is, a kalaprúl is.

— Mondjad, Péter fiam, miféle üst az, hogy abban tűz nélkül megfő az étel?

— Hej, bíró úr, drága egy üst ez nékem. Ha ez nem volna, rígen meghaltam volna. Ezt még a nagyapámtól örököltem. Ebbe csak belé kell aprítani a húst és krumplit, vizet tölteni rája, és már fő is.

— Ej, Péter fiam, nem adnád el ezt az üstöt nekem?

— Jaj, bíró úr, dehogyan adom, bíró úr! Szen megfordulna a nagyapám a sírjában, ha eladnám a rúlamaradt öröksíget.

— De már adnék én, Péter fiam, adnék írte száz forintot.

— Dehogyan adom, bíró úr.

— Adok írte kettőt, fiam, csak add nekem.

— Na, mivel annyira megszerette a bíró úr, annyira kéri, odaadom háromszáz forintért. Ílek, ahogy lehet.

Egy szót sem szólt többet a bíró, csak vette a háromszáz forintot, és kifizette. S akkor a Péter segítségével a hátára vette a nagy kormos üstöt, és sietett haza véle. Otthun letette a konyha közepibe. Parancsol a cselédjeinek, hogy rögtön krumplit hámozzanak, húst aprítsanak, hogy itt fogják megfőzni a gulyást a konyha közepin tűz nélkül.

A cselédek csak bámulták, és csudálkoztak rajta.

— Na, ne csudálkozzatok, ne bámuljatok, dologhoz kell látni. Majd látjátok a következményit.

Láttak biz űk egy nagy semmit. Még se főtt meg a paprikás vagy a tokány vagy a gulyás. Most már szígyelte a bíró, nagyon míregbe jött. Vette magát, és csak úgy egyedül szaladt Péterhez, hogy vigye az áristomba.

— Na, gazember Péter, jössz vélem az áristomba, mert bécsaptál.

— Hát hogy csaptam volna bé, bíró úr! Dehogyan csaptam!

— Hát úgy, hogy az üst nem főz — felelte a bíró.

— Hát hogy főzne, bíró úr, mikor a tuskót itt hagyta, amelyiken főtt. Azt nem vette meg.

— Hát az a hiba, Péter fiam ?

— Hát az hát, bíró úr — felelte Péter.

— Hát mennyiért adod nekem, Péter fiam? — felelte a bíró megjuhászkodva.

— Hát bíró úr, olcsóbban adom, mint a másikat, mert evvel én sem sokat írek. Odaadom száz forintért.

A bíró nyomban ki is fizette, és akkor a Péter segítségivel a hátára vette a nagy tuskót, és meggörbedve cipelte haza. Nagy volt. Mintha most is látnám, mikor a városon ment végig. Mindenki kinevette, hogy:

— Né, a bírónak elfogyott a fája!

Hogy hazairkezett, letette a konyha közepére, s rátették az üstöt, várták, hogy főjön. Bizony ezt mind várhatták, csak nem főtt. Ekkor a bíró is meg volt győződve:

— Most már igazán becsapott. — Fel is tette magában, hogy — Akármije lesz, többet meg nem veszem, viszem az áristomba.

El is ment a bíró, de mikor Péter meglátta a bírót messzire, megbeszélte a húgával, mert volt egy lány is:

— Most ha jű a bíró, most mi veszekedjünk erősen.

És előbb az aznap levágott birkának a gyomrát, megtöltötte vírral, s a gyomra tájékára kötötte. Azt mondta a húgának:

— A bíró ideírkezik, mi erősen veszekedjünk. Te egy szót se hagyj helybe, amit én mondok, és én akkor kapom a bicskám, és a gyomromba ütöm. És akkor meghalok. Te pedig gyorsan az almáriom tetején levő sípot vedd le, és fűjjál a fülembe háromszor, és én akkor föltámadok.

Így is történt. Mikor a bíró odaírkezett, erősen veszekedtek, úgyannyira, hogy a bíró szóhoz se tudott jutni a nagy veszekedés közben. Péter kapta a bicskáját, és a gyomrának szegezte. A bíró ugrott, hogy megfogja Péternek a kezébe a bicskát. Előbb rákiáltott:

— Mit csinálsz, Péter fiam? Nehogy megszűrd magad!

— De bizony szűrok — felelte Péter. Avval már bé is szűrta a gyomrába a kést. A gyomor kihasadt, s víz elöntötte az egész testit. Péter holtan leesett. Akkor a húga kapta a sípot (ez tiszta igaz volt — mint a

macskának a két ökle!), és háromszor a fülibe fújt Péternek. (Az ítéletnap trombita.) Ekkor Péter katonásan fölugrott, s elkezdte dörzsölni a szemit:

- Hi, de jót aludtam — felelte Péter —, de rígen alszom.
- Aludnál bizony te ítéletnapig, ha ez a síp nem volna.
- Hej, Péter fiam — feleli a bíró —, micsoda egy síp lehet ez?
- Hej, bíró úr, ha ez a síp nem lenne, akkor én nem lennék már ríg, mert rendesen mikor valamiért megharagszom, csak így tölthetem bosszúmat (gyomromba ütöm a bicskát!) saját magamon.
- Ippeg így vagyok én — felelte a bíró —, mikor cselédeim nem úgy tesznek, ahogy én parancsolom, kész vagyok megölni magamat. Nem adnád el nekem ezt a sípot?
- Jaj, dehogy adom, bíró úr! Akkor én már nem is ílek.

De a bíró addig könyörgött, míg Péter muszáj lett, hogy eladja. Meg is egyeztek rövidesen nígyszáz forintba. (Sok forintot kapott a bírótól!) Vette a bíró a sípot, a zsebíbe tette. Elfelejtve lovat, kalapot, üstöt, tuskót, nyugodtan megelégedve tért haza. Most már nyugodtan volt. Bármennyire bosszantsák is cselédei, kitöltheti bosszúját önmagán. Nem csinál másnak kárt, mert ez a síp úgy is megóvja a haláltól.

Így is történt. Mikor hazairkezett, eléhítta a kocsisát, Jánost, azt mondta neki:

- Na, János fiam, figyelj ide. Itt van ez a síp, ezt terád bízom. Tedd fel az almáriom tetejére. Ezt ne tudja senki, hogy hol van, csak te egyedül és én. Mikor én valamiért erősen megharagszom, és látod, hogy a kést a gyomromba szúrom, akkor te vegyed ezt a sípot, és fújjál a filembe háromszor.

Telt-múlt az idő. Egyszer éppen János ú maga nem úgy cselekedett, ahogy a bíró parancsolta. A bíró nagyon felbőszült, kapta a kést, egyenest a gyomrának célozta. János rákiált a bíró úrra:

- Bíró úr, mit akar, az istenírt? Nehogy megölje magát!

A bíró rá se hallgatott, a kést a gyomrának eresztette. Mikor János látta, hogy a bíró leesett, nem szólt senkinek, eszébe jutott a síp. Kapta a sípot hamar, és a fülibe fújt háromszor. De bizony fújhatott háromszázszor is, mert a bíró úr még mind a mai napig meg nem mozdult. Víge van.

A BORBÉLY ÉS A SZEGÉNY EMBER

Hát az úgy volt, hallák-e, hogy sem itt nem volt, sem túl nem volt, hanem azért mégiscsak volt valahol ezen a világon egy szegényember. Olyan szegény volt ez a szegény ember, tudják meg, hallák, de még az Isten is, hogy egyebe se volt az égvilágán egy szedett-vedett, kopott-rongyos szamaránál, s az is olyan vén zörgős csontú, hogy csak úgy ligett-lógott, s csak annyit birt né, amennyit.

Béviszen egyszer a városba ez a szegényember egy szamárterhe fát, amit úgy tél-túl összekaristolgathatott, azt. Odavetődik egy borbélyféle ember, s kérdi:

— Hogy adod azt a szamárterhe fát, te szegény ember?

A szegény ember mondja, hogy hogy s mint. Jól van, addig alkusznak innen-túl, hogy megcsinálják a vásárt. Elszállítja a borbélyhoz, s le is rakja a szegény ember a fát. Hanem akkor rászól a borbély a szegény emberre, hogy csak ízibe rakja le azt az egész szamárterhét, mert ő az egészet megvette, s ki is fizette az egészet már. Eleget a szegény ember, hogy ő csak a fát adta el, s nem a nyeret is, hanem a borbély istenesen erőlködött, hogy ő az egész szamárterhére alkudott, hát a nyereg is az övé. A szegény embernek egyebet se volt mit tenni, mint hogy nagy búsán letette a nyeret is a szamárról, s nagy bánatosan hazament.

Hanem aztán addig erre, addig arra, míg egyszer valahogy történt, észbekap a szegényember is. Veszi maga után a szamarát, s el bé a városba, ott is egyenest a borbélyhoz. A szamarát megköti a kertlészához, s el bé a műhelybe, s azt mondja a borbélynek hogy:

— Mennyiért beretválna meg az úr engemet meg a társamat?

Mondja a borbély, hogy mennyiért. A szegény ember nagy szaporán kifizeti, s avval ki egy miccentés alatt, vezetékre veszi a szamarat, s bé vele a borbélyhoz hogy hát itt a társa, beretválja meg. Eleget a borbély, hogy ő aztán egyet se, mert ő nem szamarakat szokott borotválni. Hanem a szegény ember követelte úristenesen, hogy ha megvette még a salláriumot is, csak tessék, de még úgy, hogy hiba ne essék, mert ha nem, ő viszi tanácsra a dolgot. Mikor a borbély látta, hogy bíz ennek a dolognak a fele se tréfa, hát bezzeg egyet se restellte könyörgésre fogni a dolgot, hogy így meg úgy, visszaadja a pénzt, de még felül is ráfizet. Azt mondja a szegény ember:

— Jól van hát, no! Adja vissza a pénzt, de meg a múltkor elvett nyergét is —, s ő akkor visszalép a követeléstől, de másképp soha, tudja meg az Isten is!

Persze hogy örömmel tette meg a borbély mind a kettőt, adott vissza pénzt, mindent, csak hogy vigye onnan a szamarát, s haladjon tőle.

Így kapta vissza a nyeret a szegényember. Ha a borbély a pénzt nem adta volna vissza, s a szegényember a borbélyt tanács elé vitte volna, az én mesém is tovább tartott volna.

ARATNI VOLT A CIGÁNY...

Aratni hívatta a földesúr a cigánt. A búzaföld messze volt, s azért a többi aratókkal együtt a cigánt es szekérral vitte ki a mezőre.

Mikor odaérkeztek, előbb megették a frustokot, s azután fogtak az aratáshoz. A cigán, mikor a frustokot lenyelte, mindjárt előállott, hogy ő nem lakott jól, ha azt akarják, hogy arasson, adják ki neki az ebédöt es. Az úr kiadatta neki az ebédöt es. A cigán megette, osztán lefeküdt, s heverészött, míg a többiek arattak.

A földesúr megkérdezte:

— Hát most mért nem aratsz, dádé?

— Instálom az urat, ebéd után nyugodni kell egy félórácskát.

Az úr igazat adott, hogy úgy szokás, a cigány pedig a félóra után avval álló elé, hogy ő esmént megéhült, s addig egy szálát sem arat, míg az ozsonnyát es ki nem kapja. Az uraság kiadatta az ozsonnyarészit es. Mikor azt es megette, nagy alázatosan odaállott esmént a cigán az urasághoz, s elkezdögélte:

— Instálom nagyságos úr, adja ki neköm a vacsorát es, hogy ne bajlódjam ma többet az evéssel.

A vacsorát is kiadták neki, s azt is megette, de aratni nem állott, hanem lefeküdt, hogy aludjék.

— Enni kaptál, cigán, most immár állj lábra, s dolgozzál, met ha nem, bút látsz — kiáltott neki az úr.

De a cigán csak a fejit emelintötte fel, s azt kérdezte:

— Látott-e az úr olyan napszámot, aki vacsora után es arasson?

Az úr elismerte, hogy olyan napszámot nem látott sehol.

— No, ha nem látott, akkor én sem vagyok bolond, hogy arassak az úrnak, mikor éppeng az imént vacsoráltam — felelte vissza a cigán.

Az úr igazat adott neki, de elhatározta, hogy visszafizeti a cigánnak ezt a tréfát minél hamarabb.

Elkövetkezett az este: akkorra a cigány es beállott a többi aratók közi, hogy őt es vigyék haza a szekérron.

Az úr nem ellenközött semmit, hanem egyedül őt belé ültette a saroglyába, s azt mondta:

— Úgy ügyelj a saroglyára, cigán, hogy ha elvesz, föl nem kelsz

huszonötön alól.

— Azst csak bízzsa reám — fogadkozott a cigán, s nagy tempósan beléhelyezkődött a saroglyába. Az pedig előre meg volt igazítva, úgy hogy a legelső zöccsenőnél leesött a cigánnal együtt.

Az úr meghagyta volt, hogy senki se nézzön vissza, ő pedig annál sebősebben hajtott, minél jobban futott, s kiabált a cigán, hogy álljanak meg.

A cigánnak nem volt mit csinálni, gyalog kellett hazamenni, s még a nehéz saroglyát is vinni kellett, mert őreá volt bízva, s huszonöt bot várt reá, ha anélkül béteszi a lábát a faluba.

MEGDÖGLÖTT A SZARKA!

Egy cigányt egy gróf elküldött vadásznya, hogy valami vadat okvetlenül hozzon. A cigány nem tudott mást hozni, mint egy röppentye szarkát.

Mikor hazaért, kérdezte tőle a gróf:

— Hoztál-e vadat?

— Hoztam egy röppentye szarkát!

— Hát mást nem találtál?

— Ezt is allig tudtam megfogni.

— Jól van, cigány, úgymint szeretném tudni, hogy meddig él a szarka.

A gróf a szarkának kalickát csináltatott, osztán beletette. Egy embert is fogadott melléje, aki a szarkának az allát tisztogatta. Ez az ember tisztartói fizetést húzott, de ki volt kötve, hogy ha a szarka megdöglök, meg köll mondani a grófnak, csak hogy aki először azt megmondja, azt a gróf mindjárt fölakasztatja.

Egyszer a szarka csak megdöglött; erre az az ember, aki gondozta, nagyon megijedett, mert úneki kötelessége ezt az esetet a grófnak bejelenteni. Ezért pedig a gróf fölakasztatja. Ijedtiben nagy beteg lett, mivel tudta, hogy helette senki se jelenti be a szarka megdöglését.

Oda találkozott hozzá a cigány, és kérdezte tőle, hogy mi baja.

— Megdöglött a szarka, azért lettem beteg, mivel ezt meg köll mondani, és ha megmondom, a gróf fölakasztat.

— Megmondom én — mondta a cigány —, ha füzetsz kétszáz forintot.

— Füzetek, csak mondd meg.

Elment a cigány gondukodni. Másnap reggel aztán bement a grófi kastélyba. Sétált a gangon, aztán nekilógatta az ujját, be akar kocogtatni az ajtón, de megijedt, hogy jaj, hátha felakasztják. Másodszor is odament, akkor már hozzáértette az ujját az ajtóhoz. A gróf tüstént feleletet adott, hogy szabad. Erre osztán már be köllött menni. A gróf kérdi:

— Mi dolog, cigány?

— Semmi egyéb, avégett a fenyé szarka végett jöttem.

— Hát mi baja van a szarkának?

— Fekszik, aluszik, a legjobb oldalán nyugszik.

— Eszik? — kérdi a gróf.

— Nem eszik.

- Pörög?
— Nem pörög.
— Hát mit csinál?
— Csak fekszik, aluszik, de uram, még nem is rondít.
— Akkor iszen megdöglött! — mondja a gróf.
— A méltóságos gróf urat köll most folakasztanyi, mert maga mondta először, hogy megdöglött!
A cigány a szarka gondozójától osztán megkapta a kétszáz forintot, és a gondozó elkerülte a bajt.

A CIGÁNY ÜGYVÉD

Egy szegény embör tizönkét esztendeig szolgált egy kocsmárosnál. Kapott naponta három főtt tojást, mög ellátták ruhával is, de a kocsmáros pénzt nem adott nekije egy krajcárt se. Azt mondi egyszer a kocsmárosnak, hogy ű már tizönkét esztendeje dolgozik nála, mégis csak mögérdömlné, hogy valami fizetést is adjon. A kocsmáros azt mondta, hogy eddig nem adott, azután se ad.

— Hát, ha nem adsz, én mög tovább állok! — mondta a szegény embör.

Avval ott is hagyta a kocsmárost, elállott máshoz. De a kocsmáros nem akarta ezt annyiba hagyni, bepörűte a szegény embört, oszt követölte, hogy fizesse mög neki a kárát, mert miótátul fogva únála volt, mögövött ennyi mög ennyi tojást, abból a tojásból mennyi csibe kelt volna ki, az még mennyit tojott volna! Hu! erre a szegény embör mögijedt! Hogy fizesse ű mög azt, amit a kocsmáros követül. Elmönt ügyvédöt keresni. De az mind sokat kért! Utoljára találkozott egy cigánnyal, az felibe elvádulta az ügyvédségöt.

Elmönnek a tárgyalásra. A kocsmáros ügyvédje annyit beszélt ott, hogy a bíró maga is azt mondta, hogy a kocsmáros nagyon mög van károsodva, a szegény embömek fizetni köll. Akkor fölállt a cigány ügyvéd is. Vött magával egy bögre főtt borsót. Azt a kezébe vötte, oszt azt mondta:

— Hát már látom, hogy nincs igazság! Engöm mög se hallgattak. Ha már az igazsághoz nem jutottam, hazamögyök. Itt van ez a bögre főtt borsó, elvetöm, legalább annyija lögyön a szegény embörnek!

Odaszólt a bíró:

— Mit vetsz te el? Fött borsót? Hiszen az nem kel ki, te bolond!

- Nem kel ki? — mondi a cigány. — Hát az a főtt tojás kikelt volna, amit ez a szegény embör kapott?
- Hű, az anyja teremburáját ennek a cigánynak! — mondi a bíró. — Teneköd van igazad, mert a kocsmáros mögfőzte a tojást, oszt úgy adta az embömek, abból csibe sose kelt volna ki!
- Így oszt a szegény embörnek a sok csibét nem köllött mögfizetni. Inkább még a kocsmáros fizette mög neki a bérét, amit idáig hiába kért tőle. Ezt oszt a cigánnyal megfelezte.

A RÉPATOLVAJ CIGÁNY

- Mikor a cigány bement a pap kertjébe lopni, éppen répát akart kihúzni a földből, mikor a plébános odaért.
- Mit csinálsz, cigány? Minek húzod azt a répát? — mondja a plébános.
- A kézsit, lábát csókolom a plébános úrnak! Engemet a forgószél behajított, azért kapaszkodom bele, hogy el ne vigyen — válaszol a cigány.
- Hát ezek a répák ki vannak szedve!
- Rakás répa hevert már a földön.
- Mikor a forgószél fúj — mondja a cigány —, annyira fúj, hogy mikor belekapaszkodtam, kijött a földből, hogy a szél el ne vigyen, elhajtottam, másíkba kapaszkodtam — feleli a cigány.
- Hát az a zsák — kérdi a plébános.
- Csak az a zsák, csak az a zsák ne volna, nem lenne semmi baj sem — sopánkodik a cigány.

A CIGÁNY SZALONNÁT LOP

Szalonna lopni ment egy éjjel a cigán. Az az embör, akihöz ment, a hiuba tartotta a szalonnát, de hogy el ne lophassák, éjjelre felszedte a hiju deckáját a szalonna alatt.

A cigán nappal előre kinézte, hogy hol áll a szalonna, s éjjel a setétben nem látta meg, hogy fel van szedve a decka. Mikor a szalonna felé közelödött, egyszer csak bésuppan a házba. Jól megütötte magát, de még jobban megijedött, hogy mit csináljon most.

Míg a gazda felszökött az ágyból, hogy megcsípje, a cigán összeszedte magát, s elkezdögélte:

— Jó estét adjon isten, János bá! Itt jövök be, hogy hamarabb benn legyek.

János bá mindamellet es jól eldöngette a cigánt, s aztán kilódította a házából.

AKASZTJÁK A CIGÁNYT

Az egyszeri cigányt, mikor fel akarták akasztani, már az akasztófa alatt megkérdezték tőle, hogy mi a kívánsága. A cigány azt mondta, hogy hadd vessen egy cigánykereket utoljára. Megengedték neki. A cigány is hozzáfogott, addig hányta a cigánykereket, amíg a sok népen kívül ment, akkor elszaladt. Ahogy megy az úton, egy úr megyen rá szembe, de ugyan szorítja a lovakat a kocsis. A cigány megállította, kérdezte:

— Hová sietnek olyan nagyon?

Az úr azt mondta:

— Ott a faluban egy cigányt akasztanak, oda sietünk

— Oda? — kérde a cigány. — Hiszen nem lesz abból paszuly se, míg én oda nem megyek.

HÁROM CIGÁNYANEKDOTA

Az egykori cigány es ment a nagy vizen keresztül. A víz közepére ment, s a jég vékony volt, s kopogni kezdett a jég. A cigány, hogy ne legyen olyan nehéz, megállott a víz közepén. Gondolkozott, hogy mit csináljon, nehogy betörjön alatta a jég, mehessen keresztül. Tíz szál gyertyát vesz. Máriának ígért tizenötöt, Jézusnak húsz szál gyertyát. És átolment, gondolkozott a cigány, annyit hogy vesz meg? Akkor felugrott, és azt mondta:

— Ha akarom, veszem, ha akarom, nem veszem!

Egy másik cigány es ment át a nagy vizen, vitt egy kalap piros almát. Erőst sötét volt, s villámlott, s mindig mondta a cigány:

— Pillants, uram, pillants, neked es adok belőle! Mikor ért át a palló végére, akkor esment mondta:

— Akár pillants, akár nem, úgyse adok belőle! Akkor a vízbe a cigány es beléesett.

Egy cigány bément egy házhoz, és kért egy liter édes tejet. Mondta a háziasszony:

— Hova tesszük, te cigány?

Levette a kalapját:
— Ide bele — azt mondta.
A kalap kicsike volt, és a tej nem fért mind belé, és a teteje bé volt törve.
Akkor megfordította a kalapot:
— És a többit ide teszem — azt mondja.
Ahogy vitte azt a kicsit haza, oszt belétöltötték egy lábasba, hogy főzzék fel. Mikor főtt, akkor a cigánypurdé szökött:
— Nézze édesanyám, mennyicske volt, s az Isten szaporítja, a lábasba mindjárt nem fér!
Örömben kezdték a tüzet jobban rakni, hogy több legyen. Addig főtt, hogy tej nem maradt a lábasban. Ekkor búsulni kezdtek:
— Lásd, anyám, instálom, hogy az egyik Isten adja, a másik meg elveszi.
Ezóta forralatlan eszik a cigányok a tejet.

KRISZTUS MEG A CIGÁNY

A cigány nagyon szegény volt. Hiába könyörgött már Jézushoz, Krisztushoz, csak nem ért az semmit. Szegény maradt biz ökelme.
Egyszer elhatározta, hogy kimegy a határba, agyonüti a Krisztust.
Volt a határban egy fészület, baltát vett a cigány a kezébe, oda ment ki.
Mikor kiér, azt mondja a Krisztusnak:
— Hallod-e, te Krisztus, én már sokat könyörögtem neked, mégsem segítettél meg, most agyonütlek!
Azt mondja a Krisztus a keresztről:
— Eredj el erre meg emerre a döllőre, ott találsz egy szamarat, ha annak a farkát meghúzod, oszt azt mondod, hogy: szarj aranyat, jószágom! annyi aranyad lesz, amennyit akarsz!
Úgy is volt. A cigány megtalálta a szamarat, mindjárt próbát is tett vele. Megelégedve látta, hogy nem hiába húzta meg a farkát.
Ment egyenest a kocsmába. Mindjárt bort kért meg kolbászt, oszt közben még a kocsmárosnak eldicsekedett vele, hogy minő szamara van neki. A kocsmáros se volt bolond, még a cigány odabe itt, kicserélte a szamarat egy másikkal.
Viszi a cigány haza a szamarat. Mondja a feleségének, hogy:
— Nézd csak, minő szamár ez! — avval kezdte húzni a farkát, még mondta is, hogy — szarj aranyat jószágom! —, bizon nem volt annak

fogantja, még úgy térden rúgta a szamár a cigányt, hogy majd kitörte a rossz.

Felmérgesedett ezen a cigány nagyon. Hát így becsapta őt a Krisztus?
— Megállj csak, Krisztus, megállj! — fenyegette.

Kezébe vette a baltát, ment újfent, hogy majd agyonüti a Krisztust.

Ahogy ráemeli a baltát, azt mondja neki a Krisztus: — Melletted van egy lepedő, ha annak azt mondod, hogy teríj asztalt, lepedő, mindjárt tele az asztal mindenféle enni-innivalóval.

A cigány fel is vette a lepedőt. Ki is próbálta mindjárt, mint a szamarat. Lett az asztalon minden, jóllakott a cigány.

De útközben ott volt a kocsmá most is, a cigány nem mehetett el előtte. Bement. De a lepedővel is úgy járt, mint a szamárral: eldicsekedett vele, a kocsmáros ellopta, másikat adott helyette, oszt otthon a felesége előtt megint hoppon maradt.

Most már valósággal ördög lett, úgy megharagudott. Agyonüti ő a Krisztust most már! Nem kegyelmez már ő meg!

— Hát majd mikor azs én sámát csak semmivel tőtyi be, hogyne kegyelmezsnek!

Újból kiment a határba. Egy csepp híja volt, hogy le nem ütötte a Krisztust a keresztről. Akkor azt mondja neki Krisztus:

— A hátadnál van egy bot, ha annak azt mondod, hogy szamárért, lepedőért üsd, vágd, ne félj, addig üti a kocsmárost míg a szamarat meg a lepedőt vissza nem adja!

Fogta a botot a cigány, ment a kocsmába, most már biztosra.

Azt mondja a botnak:

— Szamárért, lepedőért üsd, vágd!

Vágta ám a bot a kocsmárost úgy, hogy alig bírta előadni a szamarat meg a lepedőt.

Hej, örült a cigány. Vezettyi a szamarat hazafelé, a lepedő meg a nyakára volt csavargatva.

Mikor hazaért, behívja a feleségét meg valamennyi gyerekét, elővette a szamarat, farkánál fogva biztatta. Lett is odabent annyi arany, a sok rajkó majd megvakult tőle. Azután a nyakáról leoldozta a lepedőt:

— Teríj asztalt, lepedő!

Lett ott minden, aminőt még cigányszem nem látott. Hozzá is látott a sok gyerek az evésnek, ivásnak úgy, hogy kettő mindjárt megzabált közülük, fel is fordult.

De a többinek semmi baja se lett, még most is él, ha meg nem halt.

A CIGÁNY HELYETTESÍTI SZENT ANTALT

Volt egyszer egy nagyon szegény cigány. Az olyan szegény volt, hogy már a legutolsó ingét kellett volna eladni neki pénzért, hogy tudjon miből ennivalót venni.

Hát mikor elindult, hogy eladja, találkozik a faluban, az ő saját falujában egy másik asszonnyal, az is szegény volt. Azt mondja neki:

— Hová mész, te cigány?

— Megyek — azt mondja —, eladom még ezt az egy inget az ócskásnak — azt mondja —, mert már az utolsó falatomat is megettem az este.

— Ne vidd sehova — azt mondja —, ne add el magadról, hát pucéran maradsz. Gyere csak, én is oda indulok a templomba — azt mondja —, imádkozni az Istennek, hátha megsegít bennünket.

Egy vasárnapi nap volt. Hát mikor bemennek, mennek befele, az asszony megy elől, az megy a helyére, az első padba. A cigány odanéz, oldalra, látja, hogy ott van Szent Antalnak a szobra, egy fél kenyér a hóna alatt.

Erre odamegy a cigány, jól pofon cserdíti a Szent Antalkát:

— Mi, én egész nyáron dolgozok, egy falat kenyér sincs, te meg itt állsz egész éveken át, oszt egy fél kenyér is jut?

Erre a pap leugrik a szószékből, azt mondja:

— Jaj, te cigány, mit tudtál csinálni, te gazember, hát letörted a legszebbik szobromat, amivel a legtöbb pénzt összegyűjtötte a templomom. Na, rögtön vetkezz csak le pucérra, oszt állj oda a helyére rögtön.

Hát levetkezik a cigány, egy igazi fél kenyeret — mert annak a szobornak csak ilyen vasból volt, mint a szobor — a cigánynak egy igazi fél kenyeret a hóna alá tesznek, ott áll mozdulatlanul. És azt mondta neki a pap, hogy:

— Egy pengőt fogsz kapni minden hónapra, amiért itt állsz, helyettesítsd Szent Antalt.

Jönnek a templomba a népek, hát mint szokás itt nálunk is, hogy kívánnak a szobortól valamit, hogy segítsen rajtuk. Mikor a legelső

odamegy, belelök húsz fillért.

— Szent Antalka, engedd meg, és segíts hozzá, hogy legyen a kislányomnak egészsége, mert már régen beteg.

— Jó, meglesz — mondja néki a cigány.

Az elmegy, jön a másik, az meg belelök negyven fillért.

— Szent Antalka, add meg hogy a tehenem sok tejet adjon, mert sok a pulyám.

— Az is meglesz.

Megy tovább az asszony. De jön egy ember, belelök egy pengőt.

— Na, Szent Antalka, add meg, hogy a lányom most megy férjhez, legyen boldog, sok szerencséje, háza, tehene, földje.

— Hát az anyád p...a nem kéne? Én egy pengőért állok itt egész hónapban, teneked meg egy pengőért minden kellene?

Evvel az én mesémnek vége.

KI ÁLMODOTT SZEBBET?

Cigány es elment ki a mezőre, s azelőtt való nap azt prédikálta a pap, hogy még a kapanyele es elsül. Másnap a pap elment vadászni. Egy nyúl futott el a cigány mellett. Krumplit kapáltak, s a kapanyelivel célozta a cigány, s a nyúl aközben meg volt löve, hát leesett. S elfutott a cigány oda, míg a pap odaért volna, a nyulat elkapta, s odavitte a feleségihez.

— Hoc ide, cigány, a nyulat!

— Dehogy adom, plébános úr, hát a tennap azt prédikálta, hogy a kapanyele es elsül.

— Ej az anyád mindenit — azt mondja —, tudod-e, hogy lesz? Este a nyulat odahozod, s a szakácsné megsüti ügyesen. S amék legszebb álmodot lát, azé lesz a nyúl.

Úgy es lett, no. A nyulat odavitték. A szakácsné megkészítette, s a tálalba bétette, s a cigányt a konyhára lefektették. Éjjel a cigány felkótt, a nyulat falásig megette. Reggel felkótt a pap.

— No, cigány — azt mondta —, mit álmodtál?

— Hehe, előbb a plébános úr mondja meg, mit álmodott.

— Hej cigány — azt mondja —, mit álmodtam? Én azt álmodtam, az angyalokkal ittam, mulattam, bort ittam, sört, süteményt, húst kisütve, mindenfélét.

— Hej Istenem, tudtam hogy a plébános úr úgy iszik, s eszik, s mulat, hát én tudtam, s azért ettem meg a nyulat.

— Ej — azt mondja —, verjen meg az Isten, ha megetted.

— Hát Istenem, a plébános úr egész éjjel ha mulatott, nekem es kellett valami.

Még a tegnapelőtt ottjártam, még jól élnek.

A CIGÁNY ÉS A PAP

Az egyszeri cigány egyszer rávette magát, hogy mán egyszer ű is elmegyén a templomba. Hát el is ment. Utoljára, mikor mondta a pap, hogy adakozzanak, mert Isten száz meg ezer annyit ad a helyébe, a cigány is gondolkozott, az nagyon jó lesz, ha száz annyit ad az Isten. Mikor hazament a templombul, fogta a kis rossz tehenet, elvezette a paphoz, hogy ű azt adakozza. A pap váltig nem akarta, de a cigánytul nem tudott kitérni, ott maradt a cigány rossz tehene. A papnak is volt kilencvenkilenc tehene, de amelyiket a cigány vitt, nem eresztette a legelőre a többivel, az meg egész nap nagyon bögött. Már a pap megunta hallgatni, azt mondta a cselédnek: — Holnap a cigány tehenét is ki kell hajtani a többivel.

Úgy is tettek. A tehenek arra jártak legelni, ahun a cigány lakott. Mikor a cigány látta, hogy az ű tehene is megyén, gondolta, milyen jó volna, ha az Isten ezt a száz tehenet neki adná. Hát estére, mikor jöttek a tehenek hazafele, elől jött a cigány tehene. A cigány kinyitotta a kaput, az övé megindult be az udvarba, a többi meg utána. Mikor mind bement, a cigány betette a kaput.

— No hál' Istennek, nekem százszor annyit adott az Isten.

De a pap elment:

— Né, cigány, miért nem engeded már haza a teheneket?

— Hát hogy gondol már olyat a tisztelendő úr, hogy az én tehenemet elengedjem.

— Hát hogy volna az a te tehened, az a sok, hisz az az enyém.

— Az enyém — mondta a cigány —, azt az Isten adta nekem.

— Hát hogy adta? — kérte a pap.

— Sum, hát elfelejtette a sentatya, hogy vasárnap azt mondta a templomban, hogy aki adakozik, annak az Isten száz meg ezer annyit ad vissza, hát nekem százszorosan fizette vissza.

— Na, te cigány, hát nem úgy lesz, hanem amelyikünk elébb köszön a másiknak jó reggelt, azé lesz a tehen.

Már hajnalba elment a cigány a pap udvarára, felmászott az almafára, az ablak alatt. Hát hallja, hogy ott benn a papot firszti az apáca, aztán kérdi a paptól:

— Mi ez? Ez, ez?

— Ez diák.

Akkor meg a pap firsztötte az apácát. Kérdi a pap:

— Mi ez?

— Ez kollégium.

Akkor azt mondta a pap, hogy a diákot küldjék a kollégiumba, annak ott a helye. Be is küldték. A cigány egy kis idő múlva bekiált az ablakon:

— Jó reggelt, tisztelendő úr.

— Hej, te bolond cigány, hát nincs még reggel.

— Hej, dehogy nincs, tisztelendő uram, mikor a diák bement a kollégiumba.

A pap aztán odaadta a tehenet a cigánynak, csak ne szóljon semmit. A cigány örült, hogy most mán ű gazdag ember. Vasárnap újra felöltözött szépen, ment a templomba. Éppen mikor benyitott, rákezdték a fennállót, mindenki felállott. Azt mondta a cigány:

— Üljetek le, hisen én is voltam segíny ember.

A CIGÁNY PENITENCIÁJA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy cigány. Ez a cigány elment gyónni a paphoz. Azt mondja a pap neki:

— Mi bűnt tettél, cigány?

— Hát megvágтам az öreganyám kisködmönjét.

— Hát nem bűn az cigány!

— De az öreganyám is bent volt ám!

— Hű cigány, akkor már ez nagy bűn. Hát most tudod, cigány, el kell menned zárándokolni három esztendeig. Mert másképp nem lehet a bűnöd megbocsájtani.

— Hát jó, elmegyek.

— Na, de cigány, nem szabad ám neked bort inni, nem szabad húst enned három évig, nem szabad tollas ágyban feküdnöd, és nem szabad

asszonnyal lenned.

— Na jó, hát megteszem.

Elment a cigány... Hát már jó sokáig szolgált, már két év is elmult, a cigány betartotta a papnak a parancsát. Hanem harmadik esztendőn odakerült a kolostorba az apácákhoz. A cigány szép sudár legényke volt, az apáca meg beleszeretett. Azt mondta neki:

— Cigány, estére gyere be hozzám.

Hát jó... az parancsolt, neki be kellett menni.

Azt mondja:

— Cigány, gyere vacsorázni.

Azt mondja a cigány:

— De nem szabad ám nekem húst enni.

— Bolond cigány!... Hisz ez nem hús, ez kappan.

— Kappan? Eszem én kappant százszor is.

Nahát, akkor azt mondja neki:

— Igyál bort, cigány!

— Hú, nem szabad nekem bort inni.

— Nem bor ez, hanem szőlőleve.

— Iszom én szőlőlevet százszor is.

Azt mondja:

— Cigány, gyere, feküdj az ágyba!

— U, u, u, nem szabad nekem tollas ágyba feküdni.

— Nem tollas ágy ez cigány, hanem ez pelyhes ágy.

— Fekszem én pelyhes ágyba százszor is.

Hát az apáca szeretett volna... csinálni valamit... mondja aztán:

— Gyere, cigány, csináljunk valamit.

— UUU, nem szabad ám nekem asszonnyal lenni.

— Hát nem vagyok én asszony, én apáca vagyok.

— Hát b...ok én apácát százszor is.

Nahát, lejárt a három év. Elment a cigány a paphoz vissza, meggyónni a bűnét. Azt mondja neki a pap: — No, cigány, hát betartottad-e a fogadást?

— Be én, tiszteletes atyám.

— Hát nem ettél húst?

— Nem én, csak kappant.

— HUUU, cigány, hisz a kappan is hús. Ez már baj!... Hát bort nem ittál?

— Nem én, csak szőlőlevét.

- Hé cigány, hát te nagy gazemberséget csináltál... Hát ez már nagy bűn. Hát tollas ágyban feküdtél-e?
- Nem én, csak pelyhesben.
- Hát ez még nagyobb baj. Akasztófára való. Hát asszonnyal voltál-e?
- Nem én, csak apácával.
- Hej, cigány — fogja a pap a korbácsot, hogy megkorbácsolja —, tudod-e azt! Az apáca az Istennek lánya, Jézusnak testvére... Ez most... igen nagy bűnt követtél el! Az Isten nem bocsájtja meg a bűneidet.
- Hát szarok én tiszteletes úr a maga beszédjére, az apáca az Istennek lánya, én annak a vője vagyok. Ha Jézusnak pedig testvére, annak meg sógora vagyok. Így szarok a tisztelendő úr beszédjére, mert nagyobb úr vagyok, mint a tisztelendő úr.
- Így aztán a cigány otthagya a papot, becsapta az ajtót, és elment...

MEGÖLNÉ A BORJÚT EGY KANÁL TEJÉRT!

Tudjátok, hogy honnet van az a közmondás, hogy: „Megölnéd a borjút egy kanál tejért?” Ezt sok mondja, de nem tudja, hogy mi az. Hát én elmondom, hogy mi az!

A cigány feleségének született egy gyereke. Aztán tanácskoztak, hogy kit híjjanak komának? Hát osztán mán a cigánynál el volt tervezve, hogy a magyar szomszéd komát híjja komának, mert szép felesége volt. Meggyőzte a cigányasszonyt, oszt azt hitták el komának. Komaságba egyveledtek.

Egy kútra jártak vízért a komaasszonnyal a cigánykoma. Mikor mentek vízért, a cigány mindig ott állt az ablaknál, ha ment a magyar komaasszony vízért, akkor a cigány rögtön szaladt — ha kellett, ha nem — vízért. Tanálkoznak a kútnál.

— Jaj, drága komámasszony, esem a sivit, azt a drága húsát! De nagyon szeretem.

Ez megtörtént egyszer, kétszer, háromszor. A komaasszony panaszbba tette otthun az urának, hogy:

— A cigánykoma nekem nem hagy békémet!

Azt mondja neki az ura:

— Hallod, adjál neki tanálkát!

— Hát hogy?

— Mondd meg neki, hogy én holnap estére megyek a vásárra, oszt akkor

eljöhet ide!

No, úgy is volt. Megyen a komaasszony a kútra, szalad a cigánykoma rögtön a vederrel.

— Drága komámasszony, esem azt a drága jó sivit, húsát, mindent!

Azt mondja:

— Ide hallgasson koma! Megyen ez az ember estére a vásárra, eljöhet!

— Na, nagyon jó lesz!

Az ember mikor készült, egy nagy botra rátekerte a tarisznyát az udvaron, aztán a hátára tette, oszt indult a vásárra. A cigány meg leste az ablakon. Mikor kezdett alkonyodni, akkor beugrott a cigány a komaasszonynál.

— Már itt van, koma?

— Itt vagyok, esem a sivit!

— Na — azt mondja —, menjen be szobába, vetkezzen le tiszta meztelenre, feküdjön be az ágyba, én készítek jó vacsorát, aztán hej, hej!

— Huj, de jó lesz, drága komámasszony!

Bement a cigány, oszt le is vetkezett. Hát sokáig sütött az asszony, nem győzte a cigány várni. Még kiszáll az ágyból, kiszól a konyhára, hogy:

— Komámasszony, még nincs készen?

— Mindjárt, csak türelem, türelemmel várják, koma!

Egyszer csak kopogtatnak.

— Ki az?

— Jaj hékám, én vagyok! A pénzt meg itthun hagytam!

— Jaj, jaj — azt mondja —, a vásárra mész, a pénzt meg itthun hagyod?

— Jaj, hát erre-arra, a sietségben elfelejtettem!

Oszt csak kiugrik a cigány az ágyból:

— Drága komámasszony, mi lesz velem, hova bújjak?

— Semmi! — azt mondja. — Álljon oda be a sutba négykézláb, fordítsa be a fejét, osztán szóval ott állják négykézláb!

A cigány úgy is tett, négykézláb beállt a sutba. Azt mondja, mikor bemegy az ember:

— Hát ez micsoda itt hékám, ez a sutba, ez az izé ?

— Jaj — azt mondja —, hadd el, vettem egy lekvárfőző üstöt, osztán azt tettem ide!

— Jaj, jaj — azt mondja —, mindig ilyesmire adod a pénzedet! Hát legalább rézbül van?

— Hát én nem tudom! — azt mondja.
— Na megállj, kipróbálom én!
Akkor csak fordul a magyar koma, a cigányon végig vág; a fülén. Azt mondja a cigány:
— Pe-e-e-e-ng!!
— Jó — azt mondja —, rézbül van, úgy látom. Nem adtad rossz helyre a pénzedet, rézből van!
Akkor kiment a koma a házból. Azt mondja a cigány: — Drága komámasszony, mi lesz velem? Megöl a koma!
Azt mondja:
— Álljon oda a komót mellé, a nyelvit nyújtsa ki, a kezit tegye laposan, osztán álljon ott! A szemit zárja le, oszt álljon ott!
Mikor bemegyén, azt mondja:
— Hát ez meg mi a fene itt?
— Jaj — azt mondja —, hékám, vettem egy szobrot, Szent Antal szobrát, hát aztán az!
— Jaj, jaj — azt mondja —, mindig ilyesmire adod a pénzedet! Hát legalább viaszból van?
— Hát én nem tudom — azt mondja —, mert szoktak árulni gipszből is!
Hát hogy gipsz, én nem ismerem!
— Na megállj, megtudom én!
Kiveszi a gyújtóját a koma, alátartja az orra alá. Ég a gyújtó az orra alatt, csepeg a takony a cigánynak:
— Úgy látom — azt mondja —, hogy viaszból van, mert olvad rendesen!
Húzódott befele a nyelve a cigánynak, mert sütötte az orrát az a láng.
— Na — azt mondja —, hát ha már megvetted, hát akkor rendben van!
Hát akkor megint kiment a koma, egyet fordult.
— Drága komámasszony, hát mi lesz velem? Megöl a koma!
— Hát — azt mondja —, menjen ki az ólba, osztán álljon a Rózsi mellé!
Akkor kiszalad a cigány pucéran, osztán odaállt a Rózsi mellé négykézláb, mint egy borjú. Akkor azt mondja az ember, hogy:
— Hé kám, én mielőtt elmennék a vásárba, hát fejek egy kis tejet az útra, ne menjek tej nélkül!
A botot vitte mindenütt magával. Mikor bemegy az ólba, azt mondja:
— Farta Rózsi, nye!
Fogta oszt a tőgyét a tehénnek.

- Hogy a nehéz nyavalya törje ki ezt a borjút, mindig kiszopja!
Aztán puff-paff a borjút, a cigányt. Ahogy üti, hát mindig eh-eh-eh-eh,
eh-eh-eh-eh mindég mekegett a borjú. Jól elverte a cigányt, akkor oszt
bement, lefeküdt a koma. Felvirradnak reggel, azt mondja:
— Átmegyek mán, a komát megnézem!
Mert a koma nagyon betegen ment haza. Mikor bemegyen:
— Jó reggelt adjon Isten, komám!
Befelé volt a cigány fordulva az ágy fele. Akkor kinéz.
— Menjen komám, maga is megölné a borjút egy kanál tejért!
Hát erre mondják, hogy megölnéd te is a borjút egy kanál tejért!

KINEK KÖSZÖNT A CIGÁNY?

- Együtt utazott a szél, a hideg mög a meleg; gyütt rájuk szemközt a
cigány, már messzirül köszönt:
- Jó napot, nasságos uram!
Azt mondja a meleg: — Kinek köszönt a cigány?
Azt mondja a szél:
— Neköm.
— Nem tenéköd, hanem énnéköm! — mondja a hideg.
Addig osztozkodtak, hogy a cigány mán elmönt mellettük. Azt mondja a
meleg:
— Mönjünk vissza, kérdözzük mög.
Visszamöntek megkérdezni, azt mondja a meleg:
— Ugye, énnéköm köszöntél, cigány?
— Nem én, kírem. A nasságos úrnak.
— Mógállj, cigány, gyűjjon csak el a kánikula, majd adok én neköd, olyan
meleg lösz, hogy elolvadsz.
— Bánom is én, csak a nasságos úr ott legyen!
Azt mondja a hideg:
— Hát akkor neköm köszöntél?
— Nem ín, kírem! A nasságos úrnak: a szíl komának!
— Mógállj, gyűjjon el csak a tél, olyan hideg lösz, hogy mögfagysz.
— Bánom is ín, csak a nasságos úr: a szíl koma ott ne legyen! Szar a hideg
szíl nélkül.

KI TUD NAGYOBBAT HAZUDNI?

Mikor az obsitos katona ment hazafele, nagyon rongyos ruhában engedték el. Az úton mindig azon gondolkozott, hogy ha ű most lelne egy csomó pénzt, venne jó ruhát. Hozzáakadt az úton egy cigány is. Ahogy mennek az úton, a cigány egy bugyellárist lelt, a katona utána látta meg. Azt mondta a cigánynak:

— Na cigány, a pénz közös, mert én is láttam, te is, csak illő volt, hogy te vedd fel cigány létedre.

— Én nem ostozsok — mondta a cigány.

— Na, te cigány — felelt az obsitos —, a pénz se a tiéd, se az enyém, hanem aki nagyobb tud hazudni, aztán a másik nem hiszi el, azé a pénz.

Leültek a gyepre, a pénzt középre tették.

— Na cigány, hazudj te előbb, tied az elsőség.

Mondta a cigány:

— Az én apám olyan ember volt, mint a Burkus király, volt egy svájcer tehene, ű maga fejte, osztán abból fejte a tejutat az égre.

— Meglehet — mondta az obsitos, oszt mondja is: — Az én apám csak olyan szegény ember volt, annak is volt egy kis csonka tehene, de az olyan tehén volt, hogy kétszer ellett egy esztendőben, egyszer csikót, egyszer cigányt.

— Hazudsz akasztófárávaló, nem igaz — mondta a cigány, oszt elveszítette a pénzt.

A BOCSKORDI KIRÁLY KITUDTA A LUDAMENTI KIRÁLYT

Volt két katona, bementek egy gazdához hálásra, hát ott osztán babot adtak nekik vacsorára, de a két katonának nem nagyon tetszött a vacsora, nem is öttek, mert látták, hogy a gazdasszony a ludat betötte a kemöncébe. A katonák észrevötték, hogy itt kolbász is van. Éjszaka, mikor a gazda aludt mög a felesége, mögrakták a tarisnyát kolbásszal, mögtalálták a hájat is, azt is beletötték a tarisnyába, a ludat pedig kivötték a kemöncéből, és a helire beledugtak egy bocskordarabot a fazékba. Mikor evvel készen voltak, elkezdtek önni, az esteli maradékból, a babból, hogy majd aztán indulnak.

Az egyik, ahogy övött — de nem mert lámpást gyújtani, hogy világosság lögyön —, hát a sütétbe nem tudta, hogy hun fekszik a cimborája, odavitte a

babot a gazda ágyához, odatötötte a farukhoz hogy ögyenek. Sütétbe azt gondolta, hogy a cimborája van ott. Az asszony mög éppen akkor szellentett, azt mondja a katona:

— Ne fújd, nem meleg!

Mikor aztán nem hallgatott a szóra, csak fújta, mögharagudott, közéjük vágta. Akkor tudta mög, hogy nem a cimborájához vágta, mert a gazda fölérzött, mögérözte, hogy a bab ott van, azt mondja a feleségének:

— Kelj föl! ide szükségeltél.

A felesége tapogat, azt mondja:

— Kend szükségelt ide!

Itt oszt nem mert egyik se fölkelni, a katonák pedig készültek, hogy mönnek, a gazda, hogy nem mert fölkelni, az ágybul marasztalta, hogy maradjanak még!

Azt mondja a katona:

— Haj, háj, el köll mönni masírozni, mert a bocskordi király kitúrta a ludamenti királyt a fazékdi várából!

Avval oszt a két katona mikor elmén, fölkel a gazda mög a gazdaasszony, akkor látik, hogy a huncut katonák a babot tötték közéjük. Mikor frustukolni akarnak, akkor látják, hogy a fazékban csak bocskor van, nem a lúdcomb. Szétnéznek, nincs a háj, a kolbász, azért mondta a katona:

— Haj, háj, el köll mönni masírozni, mert a bocskordi király kitudta a ludamenti királyt a fazékdi várából, annak köll segíteni!

ADJ, URAM ISTEN, SZÁZ FORINTOT!

Volt egyszer egy katona, és jött haza szabadságra. Bement egy házba szállásra. Ott ült egy hétig, s minden reggel imádkozott a csűrben, s mindig arra imádkozott, hogy adjon az Isten száz forintot, mert ha kevesebbet ád egy forinttal, nem veszi el. S meghallotta a gazda, akinél lakott, s eladott egy pár ökröt száz forintért, s felment a csűr hijjára, s lelökött neki kilencvenkilenc forintot, hogy nízze, hogy nem veszi el. S megoldvassa a katona a pénzt, s látta, hogy csak annyi van. Mondta, hogy:

— Nem baj, majd megadod te azt az egy forintot is.

S az ember leszállt a csűr hijjárúl, s kérte vissza tőle a pénzt:

— Hát azt mondtad, hogy nem veszed el a pénzt, ha nem lesz száz forint.

Azt mondja az ember:

— Én nem tetűled kírtem a pínzt, hanem az Istentűl.

S összevesztek, s elmentek a törvényre, s közben esett az eső, s kírte egy rossz köpenyt a gazdától, mikor mentek, hogy ne ázzík össze olyan nagyon. Mikor bémentek a törvényre, kérdeztík, hogy mért mentek. S mondta a katona, hogy ű kírte az Istentűl száz forintot, s adott neki. A gazda meg azt mondta, hogy ű lökte le a csűr hijjárűl a kilencvenkilenc forintot, azért, mert azt mondta, hogy ha nem ád száz forintot, akkor nem veszi el, s mégis elvette, s nem akarja visszaadni.

Azt mondta a katona a bírónak, hogy:

— Ez olyan ember, hogy még azt is letagadná, hogy ez a köpenyeg is az űvé, ami rajtam van.

Azt mondta a gazda, hogy:

— Hát persze hogy az enyím, én adtam neked ma reggel.

Azt mondja a katona a bírónak:

— Látja, uram, milyen ember ez.

S elkergettík a bíróságtól, s a katonának megmaradt a kilencvenkilenc forintja.

Mikor ment hazafelé, tanálkozott egy fiűval, vitt egy tyűkot. Kérdi a katona tűle, hogy:

— Ki fia vagy ?

Azt mondja a fiű, hogy:

— Az Istené!

Azt mondja:

— Éppen jó, hogy jössz, mert apád tartozik egy forinttal, add meg te.

A fiűnak nem volt pínze, elvette a tyűkot helyibe. Ennyi az összes.

A BÍRÓ ÉS A KATONA

Hol volt, hol nem volt, még az akkori világban történt, mikor a katonák gyalog mentek szabadságra. Történt egyszer, hogy a katonaságtól két egyfalubeli katonát elbocsátottak.

Amint mentek, mendegéltek hazafelé, egyszer csak elértek egy szép nagy mezőbe. Meglátják, hogy ott arat egy leány. Mikor elérik a leányt, azt mondja az egyik katona a leánynak:

— Hallja, galambom, nincs szüksége segítségre?

— De igen, van. Van is még egy sarlóm.

Akkor a katona odament a leányhoz, köszöntötte, kezét fogott vele, és akkor nekifogtak ketten az aratásnak. De úgy kimelegedik egyszer a katona, hogy leteszi a csákóját egy kévére. Akkor megint aratnak tovább. És addig arattak, amíg mind a ketten vízbe borultak. Akkor leveti a katona a kabátját, a leány is leveti a vizitkáját. És így addig vetköztek tovább, tovább, amíg egyszer mind a ketten csórén maradtak. De akkor a leány úgy megszégyellette magát, hogy őt csórén látta meg a katona, akkor belefutott egy fennálló darab gabonába. Eleget hitta, csalogatta a katona a leányt, de az sikojtozva mind tovább futott, Akkor felkelt a katona a kéve mellől, ment, hogy öltözzék fel a ruhájába. De ezalatt a másik katona összeszedte a bajtársának a ruháját és a leányét es, és elvitte magával. Akkor nem volt mit csináljon, átolment csórén a nyomás mezőre, ott beléhengörödött egy jó nagy sárba, és úgy békente magát agyagval, hogy nem lehetett felismerni, hogy miféle.

Gondolta magában, hogy megvárja az estét, és majd este négykézlábra áll és a disznyócsordával béményen a faluba. És amelyik kapun több disznyó megyen bé, ott ő es béményen a disznyók között az udvarba.

Úgy es történt. Akkor eljött az este, akkor felállott a disznyók közü négykézláb, és mászni kezdett bé a faluba. Éppen abban a faluban lakott egy nagy gazdag bírú, akinek volt hat nagy anyadisznyója, kilenc südő és három malac. Meglátja, hogy az első disznyó az orránál fogva a kaput felemelte, a kapu megnyílt, s ők bémentek az udvarba. A katona es bemászott oda, de éppen a bíróné künt volt a tornácba, mert a bíróé voltak ezek a disznyók. Meglátja a bíróné, mekkora nagy amerikai fajta kan ment bé az udvaron. Fut bé a házba, s mondja az urának:

— Jaj, jöjjön hallá-é, vészett hóvér terengette. Akkora drága amerikai disznyó jött bé az udvarunkba!

Ezalatt a katonából lett disznyó bábútt a tornác alá a tyúkketrecbe. Menyen ki a bírú a feleségével, kezdtek keresni a disznyót, de hát suhutt nincs. Esszeszidja a bírú a feleségét mindenfélek:

— Te, hallod-é asszony! Te csak álmod láttál.

— Az nem álmod volt, hallá-é? Én meg mernék esküdni rá, hogy az egy idegen fajta disznyó volt.

És azalatt, míg keresték künn az udvarban a disznyót, addig a katona kijött a tyúkketrecből, és szépen béosont a házba, és bábútt az ágy alá.

No, bájön a bírú s a felesége a házba. Azt mondja a bírú:

— Hallod-é asszony, holnap nevemnapja, lehetséges, hogy ma este már névnapü köszöntök jőnek. Még a sógor es idejöhet es a komámuram es. Nem lehet tudni, kik jőnek ide, azért készölj el jól mindenfélek. Én bémények a szomszédba, de egy fertájórán belül hazajövök, s addig ha jó valaki, hát fogadjad.

Alig ment el a bírú hazulról, nyomban érkezett meg nadrágoson a pap. Met komások voltak a bírúval. A pap nem vendégségbe jött, hanem az asszonyhoz guzsajosba. Mindjárt esze es csókolkodtak, es azt mondja a bíróné a papnak:

— Hallá-é drága komámuram, ne menjen haza az éjjelre, met nálunk nagy multság lesz az éjjel. Hanem bújjon bé az ágy alá, es én ahány liter bort hozok föl a pincéből, abból én örökké beadom az én részemelt az ágy alá. Csak húzódjék az ágy alatt a fűttő felőpi oldalra. Aztány ha elmennek a vendégek, én majd megbetegedem. Míg az uram orvosért menyen, addig mü lehetünk egymással.

Úgy es történt. Bábútt a pap az ágy alá. A katonával egy helyre került, de nem mert szólani semmit, met éppen akkor kopogtattak az ajtón.

Máskülönben es azt hitte a pap, hogy biztoson valami nagy kas van béborítva az ágy végéhez. A sötétségben nem lehetett jól látni. Mikor koppantottak az ajtón, az asszony mondta, hogy lehet. Hát lépik bé a sógor és a komámuram, köszönnek illendőképpen. Kérdezik az asszonyt, hogy hol van a gazda. Azt mondja, hogy bément egy kicsinyég a szomszédba. De csak üljenek le nyugodtan, met mindjárt jó haza. Nyomban érkezett a gazda es. Köszönti az es a vendégeket, és kezdenek diskurálni.

Addig az asszony előkészítette a töltelékes káposztát az asztalra, felhozott a pincéből egy jó kancsó bort. Kezdték ellegetni és illogatni. Az asszony örökké elvette a borrészt, vitte az ágy vége felé, ott kezdett matikálni az asztalon, és a másik kezével beadta a bort az ágy alá. De ezt a katona vette el, nem a pap, és a katona adta oda a papnak cserébe, hogy a borért adja a kalapját, a második pohárért a kabátját, és úgy annyi bor ment bé az ágy alá, hogy avval a katona levetköztette a papot csórára.

A pap úgy lerészegedett, hogy hosszan feküdt az ágy alatt. Nemsokára elmentek a vendégek es, az asszony es kikísérte a vendégeket, nehogy észrevegyen a gazda valamit. Mikor visszajöttek a házba, gyorsan levetkeztek, és lefeküdtek. De az asszony úgy kezdte fájtatni az oldalát, hogy kénjában még a könnye es hullott belé. Szüntelen kényszergette a gazdát, hogy menjen doktorét, mert nem éri meg a reggelt. Azt mondja erre a gazda:

— Hallgass, hallod-é, legalább bár én tudjak aludni. Most éjjel ugyes merre ménsz doktorétt? Nem bolond senki, hogy ilyenkor éjjel beteghez jöjjön. Ne félj, met nem halsz meg reggelig. Reggel aztán majd elmenyek, és hozok valahonnan doktort.

Az asszony heába jajgatott tovább, met a gazda nem ment doktorét. Aztán ő es beléunt a sírásba. Elaludt. De olyan nehezen nyögött, mintha az utolsó óráját járta volna. Ezt a katona mind hallgatta az ágy alatt. Alighogy megvirradt, a gazda felkelt, kiment az istállóba, lovának enni adott, s a kocsit előkészítette.

Ezalatt a katona kijött a házból, kiment a kapun küjel. Ott egy kicsit folyóvízben megmosakodott, és a papnak a kankós pálcájával kezdett sétálgatni az úton.

Egyszer hát megyen ki a bíró az útra, meglátja, hogy ott sétál egy úr. Köszönti ellendőképpen. Kérdezi, hogy mi a hivatala, és mit vár. Azt mondja erre a katona, szavát változtatva:

— Ó, én kérem egy doktor vagyok, és várom a kocsimat. Itt egy beteg mellett virrasztottam az éjszaka.

— Ó, akkor legyen szüves, jöjjön bé hezzám, mert nekem es olyan beteg a feleségem, azt hittem, hogy még a reggelt se éri meg. Annyit nem kér, hogy én meg ne tudjam fizetni.

Bé es menyen a katona a bíró házába. Kivette a pap zsebéből a pennát, és betette a bírónénak a hunya alá, mint a lázmérőt. Egy kicsi idő múlva kiveszi a pennát a hunya alól, nézéli, hát közel van a negyven fok lázhoz. Azt mondja a bírónak:

— Nahát, igazán nem hittem volna, hogy a maga felesége ekkora lázat megbír. Gyorsan tegyen fel a tűzre tíz liter vizet egy fazokba, és készítsen elő egy kupás fazokat, és amikor felfőtt a víz, akkor szóljon nekem. Addig hozzon bé egy faragó bárdfészit, és állítsa az ajtó sarokához.

Ezalatt felfőtt a víz. Jelenti a doktornak, hogy főrík a víz.

— No, jól van uram! Most az ajtót féligre nyítsa meg. A bárdfészit vegye kezébe, met egy akkora csóré nyavaja van a feleségében, mint ő amekkora. Én most ki kell hajtsam belőle, és amikor fut ki az ajtón, akkor vágja le.

Akkor a doktor vette a kupás fazokat a kezibe, merített azzal egy forró vizet, akkor az asszonynak a lábáról a csergét feltúrte, az egyik kezével kezdte vakarni az asszony talpát, és amíg az asszony kacagott, addig ő a másik kezével béloccsantotta a forró vizet az ágy alá. Akkor a pap kiszökött az ágy alól, mert úgy elégette a forróvíz, hogy a teste felgulyázott. Menekülni kezdett ki az ajtó felé, a gazda azt hitte, hogy az a betegség, ami az asszonyból jött ki. Azét a bárdfészivel lesuhintott az ajtó közt, és levágta a papnak mind a két seggepufáját. Úgy menekült onnat a pap, mintha fejét vették volna. És fogadást tett, hogy soha többet nem megy a komaasszonyához.

Akkor a bíró azt mondja a katonának:

— Na, hallja, nagyságos doktor úr, napos életemben ekkora csóré nyavaját nem láttam. De hogy az antikrisztusul fért el a feleségemben?

— Megkapá azét ő es a magáét, met itt hagyta zálogba az ületjepufáit.

— Hanem most mennyit fizessenek magának ezét a csudadoktorságért?

— Ötszáz forint, bíró úr, ha meg nem sokallja.

— Na jól van, én es éppen annyit gondoltam. Azonnal kifizette a doktornak a pénzt. Ezalatt az asszony es meggyógyult, és felkelt, jó frustokot készített el, s azt mondja a bírónak:

— Na, hallá-é. Én nem tudom, mi suj s a fene van azzal a leánnyal, elbolondult-é vaj miét nem jó haza, hogy még ma reggelre sem jött haza. Jó volna utána látni.

— Mi az — kérdi a doktor —, maguknak még egy leányuk es van?

— Van, s még hálni se jött haza, úgy elment a tegnap aratni.

A katona nem mert szóllani, hogy mi történt véle. Ezalatt az asszony kiment, hogy a tyúkoknak adjon enni, hát látja, hogy a leánya a sütőben van csórén. Kérdezi az asszony:

— Mi lelt tégedet, Rózsika?

A leány nagy szégyenkezve elbeszélte mindent. Akkor az anyja szép ruhát vitt ki neki, felöltöztette ügyesen,

béhítta, és bemutatta az orvosnak. Mikor meglátja a leány a doktort, majdnem kétségbe esett, met éppen az látta meg őt csórén. Ekkor a doktor azonnal kezét fogott véle, megkérte az apját és az anyját, hogy ő legényember, adják a leányokat héza feleségül.

Nem es ellenkeztek a szülők, a leány es igent mondott. Még aznap meg es esküdtek, csaptak egy úristenes lakodalmat, és éltek boldogul.

SZÉPASSZONY FURFANGJA

Szörnyen szép asszony lakott egy kis házacskában az erdő szélén. A katonakáplár möglátta, mögszerette ütet, hogy elmöhet-e éjszakára hozzá?

Az asszony szabadságot adott, hogyha van száz forintja. Azt mondotta, hogy van, és avval mikor beesteledött, a káplár elmönt, a száz forintot odaadta neki. Az asszony mindjárt körömködött, mikor annyira volt, hogy az ember is lefekszik, azt mondja a káplárnak:

— Ejnye, elfelejtöttem a konyhaajtót becsukni, mönjön, csukja be!

Kiment a káplár a konyhaajtót becsukni. Becsukta, kinyílt, röggelig mindig csukdosta. Röggel, mikor virradt, beszaladt, fölkapta a holmiját, elszaladt haza. Hogy hazamönt, kérdezte a másik:

— Volt-e jó szöröncse?

— Volt, csak ha van száz forintod, te is elmöhetsz szöröncsét próbálni.

Avval a másik szinte kimén arra, beszél az asszonynyal, hogy elmöhet-e estére?

— Ha van száz forintja!

Ez is azt mondotta rá:

— Ügenis, van.

Hogy este odamont, az asszony elvötte tüle is a száz forintot. Mikor le akar feküdni, azt mondja az asszony neki:

— Elfelejtöttem a kiskaput becsukni, mönjön — azt mondja —, csukja be.

Kimén a katona becsukni a kiskaput. Becsuki, de kipattant, röggelig mindég azt csukdosta. Egyszer látja, hogy röggel van, az is kapta a ruháját, szaladt vele, mert elkésik otthon. Hazamönt, avval azt mondja a másik:

— Volt-e jó szöröncse?

— Nagyon jó!

— No én is elmék!

— Ha van száz forintod, akkor möhetsz.

A harmadik is elmönt szintén hozzá, az is odaadta az asszonynak a száz forintot. Mikor le akart feküdni, azt mondja az asszony:

— Ejnye, a kémény tetejit elfelejtöttem becsukni, esik az eső, elázik a padkám. Van egy létra, mönjön fő, csukja bé!

Fölmönt a kémén tetejét csukni. Mikor becsukta, mindjárt fölragódott, röggel csukta. Mikor röggel lött, kapta a hummiját, szaladt haza. Otthon osztán egymásnak elmondták, hogy jártak. Egymást kinevették, hogy milyen szörönccségek voltak a száz-száz forintért.

A BORBÉLY

Egy gazdaembörnek egyetlen egy fia volt. Azt mondta, adja ki neki a részt.

Azt mondja neki az apja:

— Ölég az, hogy kitanítottalak borbélynak.

Úgy akarta, hogy lealapítja magát egy községben, így az apja adott neki kétezör forintot, hogy lögyön a maga gazdája. Három év alatt a kétezer forintot elpredálta, mög se házasodhatott, visszamönt az apja házáhon. Az apja elküldte vándorolni. Mönt ű osztán két hétig, rátanált egy királyi palotára. Ottan egy őr állt a kapuban, kérdözte:

— Van-e szükség borbélymesterre?

— Várjál egy kicsit, majd fölmögyök, jelentöm király úfölséginek.

A király leküldte az őrt, hogy kérdözze mög:

— Mi a neve?

— Az én nevem Törköj.

Beszegődött a királyhon esztendőszámra. Múltak a napok, hetek, a szolgáló azt mondja:

— Mi maga, egy hete hogy itt van, szeretném tudni, hogy mi a neve?

Azt mondta: az ű neve Macska.

Szakácsné mögént kérdözte, annak mög azt mondta, hogy: Cica.

Aztán lemönt az udvarba, a kocsis megkérdezte hogy:

— Mi a neve?

Annak mög azt mondta, hogy:

— Abrakoszsák.

Röggel osztán hozzáfogott borotválni.

— Mán egy hónapja itt van mestör úr, s még a nevit sem tudom, mi a neve?

— Az én nevem, király úfölsége: Ilyen.

Azt mondja a király:

— Milyen?

Azt mondja a borbély:

— Csak Ilyen.

Aztán a király möggyőződött, hogy Ilyen az új borbélyának a neve.

Aztán szétnézött a tanyán. Mikor megsejtötte, hogy hun a király kasszája, egy zsákba belepakolt jól, amönnnyit gondolt, hogy új elbír, mert volt mibül, aztán hozzáfogott borotválni a királyt. A pénzt a gangon elkészítötte útra. Ahogy borotválta a királyt, félig mögborotválta, azt mondta neki, egy kicsit ki köll mönni a dolgát végezni.

Azt mondta a király:

— Löhet.

Nem gyözte mán várni a király, kimönt a konyhára, kérdözte a szolgálót, hogy nem látták-e az Ilyent.

— Bizony még ilyent nem láttunk, király úfölsége!

Avval bemönt a király a szobába, leült a székre, vári még a borbélyt. Azalatt fölmönt a kapus, jelönti, hogy újtet a földhön vágta a Törköj. Azt mondja a király:

— Az, az, az vág tégödet a földhön, disznó! Takarodj le a dolgodra.

Mögént kimönt a konyhára a király. Mögént azt mondja:

— Nem látták az Ilyent?

— Bizony ilyent még nem láttunk, király úfölsége!

— Nem, nem — azt mondja a király —, hanem az Ilyent!

Azt mondja a szakácsné:

— Azt, ilyet még nem, hogy félig mög lögyön borotválva, félig mög nincs.

Akkor kapott észhön a király, hogy csalódva van, mind összehívatta a cselédjeit, kérdözte újket, hogy hát kinek hogy mondta a nevit a borbély? A kapus azt mondta, hogy újneki azt mondta, hogy Törköj a neve, a szolgáló azt mondta, Macska a neve, újneki azt mondta, a szakácsné azt mondta, hogy Cica, a kocsisnak meg azt mondta, Abrakoszsák. A király azt mondja:

— Lám, a sömmirevaló, neköm mög azt mondta, hogy Ilyen.

Parancsolta a kocsisnak, hogy fogjon be két lovat, utánnamönnnek, hogy elfogják. Egy vándorlót tanáltak először, azt is jól földhön verte a sárba a borbély. Kérdözte a király:

— Nem látta, hogy mönt volna erre egy borbélylegén?

— Igönis láttam — azt mondja —, a jól földhön vert.

— Messzire mén-e?

— Nem nagyon messze mén.

— Gyűjön föl a kocsira.

Ahogy mönnek, mögént csak eltanálnak egy fiatalos legént, kovácslegént, vándorlót, azt is földhön verte a borbélylegén. A király kérdözi: — Nem látott, hogy erre hogy mönt volna egy borbélylegény ?

— Dehogynem láttam. A sömmirevaló jól a földhön vert.

Azt mondja a király:

— Messze mén-e?

— Mindjár utolérik.

Felült az is a kocsira. Mönnek utána. Mikor mán látta, a borbélylegény, hogy utolérik, ű is belehempörgött a sárba, mind összekente magát sárral. Egy faluhoz közel utolérték, nem ismerték fel, hogy a borbélylegény, kérdezték, hogy:

— Nem látott, hogy arra mönt volna egy borbélylegény ?

— Dehogynem. Látik, hogy besározott, most mönt be a faluba.

Akkorra mán beestölödött, azt mondja a király:

— Most már ne keressük, majd reggel, hanem nézzünk szállást.

Kaptak egy özvegy mönyecskénél szállást. Este vacsoráztak mindnyájan, azt mondja a borbélylegény, hogy tegnap éjjel azt álmodta, hogy az éjjel mögárad a víz, kiönt a tengör. A király azt mondta, jaj, hát ű hova lösz akkor? Egy nagy teknőbe javasolták, hogy felkötik a nagy gerendára. Egy nagy kést töttek melléje, hogy majd a kötelet elvagdosi, ha mögárad a víz.

Így mindnyájan lefeküdtek, az öreg koldus vándorlót a konyhába a fűteni valóba fektették.

Úgy tizenegy óra tájban, a háziasszonnak a szeretője odamönt az ablakhon, ahun a borbélylegény ágya volt.

Bekopogtat:

— Aluszol-e, szívem?

Azt mondja vékony hangon a borbélylegény:

— Nem alszok, de most nem gyühetsz be, mert vendégeim vannak.

— Ha be nem möhetök, tartsd ki az orcádat, majd mögcsókolom.

Kidugta az arcát, megcsókolta, de észrevötte a szeretője, hogy nem a menyecske. Azt mondja a borbély:

— Tartsd be te is, szívem, a te orcádat, majd megcsókolom.

Addig a borbély mögkereste a borotváját. Nem az arcát tartotta be, hanem a farát. A borbélylegény belevágta a borotvát a farába, az ijedtiben

elszaladt. Azután felült a borbélylegény, a tarsolyából szödött ki önnivalót, csemegézött. Felérezte a másik cimborája, azt mondja:

— Mit öszöl, pajtás?

— Csemegézök.

— Adjál nekem is, majd én is csemegézök.

Oszt a tarsolyában volt egy fél sonka nyers, abból vágott neki. Az is ötte, rágta, húzta, de nem fogta a foga. Azt mondja:

— Sületlen ez, pajtás!

— Eredj ki a konyhára, a gazdaasszony az este nem locsolta el a parazsat, süsd mög ott.

Mikor kimén a konyhára, ott fekszik az öreg kúdos, fogát kivicsorította, fehér volt, azt gondolta parázs, rátette arra, oszt fúvogatta. Hogy nem sült, nem sertyogott, levőtte onnan a húst:

— No, ha a gazdaasszony nem locsolta el a parazsat, majd ellocsolom én.

Vizet dűtött rá, mikor tele volt a kúdos szája, azt kiabálja:

— Á, áh, áh! Árad a víz!

Itt a király kapja a nagykést, vagdosi el a köteleket, lezuhant a ház közepire. A zuhanásra a háziasszony is bemönt a szobába, addig a borbélylegény az

ablakon kilódult, elfutott. A háziasszony gyertyát gyújt, látja, hogy a király ott fekszik a teknyőben a földön. Fölkel a király, látja, hogy egy ágy üresen van.

— No, a sömmirevaló! Itt volt a borbélylegény, hanem elfutott, hanem most már nem keressük tovább.

Azt parancsolta a kocsisnak, fogjon be, mőnjenek vissza haza, még rájuk nem virrad egészen, ű csak nem nevelteti ki király létére magát ezekkel a falusi népekkel!

Hazaértek. Kiadta parancsba, hogy szolgálati könyv nélkül be ne eressenek többet sönkit.

AZ IGAZSÁG

Mikor én szolgává lettem,

Az igazságot kerestem.

Bottal üthettem a nyomát,

Nem volt, csak egyszer igazság.

Mikor igáskocsis lettem,
Mindent a kezembe vettem.
Ekét, taligát, boronát,
Gyeplőt, hámot és suhogót,
Két lóraláló takarót.
A gazdám meg rám parancsolt
Hogy a két szemem az olcsóbb
Mert, ha elvész a sok minden
Akkor kommencióm sincsen.
De annyi hiba mégis volt,
Hogy a hámon egy nagy folt volt.
Azt is csak a szilaj tette,
Mikor a szügyire vette.
Jártam a Sifonyi érben,
Hát ott elakadtam véle.
A kerék tengelyig vágott,
Így elszakították a hámot.
Mégis kivontattam vele,
Mert szólottam neki, gyü nye!
Gyü, te szilaj, gyü te Fakó...
Hej, te áldott két barom
Az ütéstől, a veréstől
Még most is fáj a karom.
De most már nem mondom a versfélét,
Megkezddek inkább egy igazi mesét!

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy juhász. Annak volt egy szamara. A juhász közel lakott egy tanyához. Azon a tanyán a cselédeket nagyon megdolgoztatták. Kora hajnaltól késő estig kellett nekik dolgozni.

Egyszer, amint ősszel a répát hordták hazafelé a nagy sárban, látták, hogy a juhász csödörszamarát a botjával üti-veri. Amint közelebb értek hozzá, megkérdezték tőle:

— Miért bántja kelmed azt a szamarat?

— Hát csak azért bántom —felelt a juhász — mert most az egyszer nem akar igazságot tenni. Mert úgy tudjátok meg, hogy ennek a szamárnak a neve Igazság. Akié ez a szamár, annak mindig igazsága van!

Ekkor a béresek összenéztek, és rimánkodtak a juhásznak, hogy adja el nekik. Hadd legyen nekik is igazságuk.

A juhász úgy színlelte előbb, mintha gondolkozna. De aztán alkuba állt velük, és száz forintban megegyeztek.

A béresek nagy örömmel vitték haza a szamarat, és otthon a pitvarban helyezték el, jól elrejtették. Este már csak úgy immel-ámmal végezték a munkájukat. Még az ispánnak se köszöntek. Hanem az igazi csoda csak hajnalban történt, amikor hiába verték a vasat a cselédek felkeltésére, azok bizony nem siettek a felkeléssel, mert tudták, hogy nekik igazságuk van.

Az ispán várt egy ideig. Majd odanyargalt lóháton a cselédházak elé, és bekiabált az ablakon:

— Azonnal keljenek fel, és menjenek etetni.

A béresek nevettek az ispánt, és azt felelték:

— Bizony nem megyünk ki, mert nekünk igazságunk van.

— Majd lesz nektek mindjárt igazságtok! Ha ki nem jöttök azonnal, hát elcsapatlak benneteket! — és elkezdte rugdosni az ajtót.

A béresek erre kinyitották, és kiengedték az Igazságot, ami ordítva ugrott arra a lóra, amin az ispán ült. Az pedig a sötétben nem tudta, hogy mi lehet, hanyatt-homlok menekült a nagyságos úrhoz a kastélyba. A nagyságos urat álmából riasztotta fel az ispán:

— Keljen fel, nagyságos úr, mert baj van! Mert igazságuk van a béreseknek!

A nagyságos úr olyat ordított, hogy az ispán majd kiugrott az ajtón. De ahogy ijedt ábrázatára nézett, azonnal tudta, hogy itt valami nagy baj van. Ezért aztán felkelt, és küldte az ispánt a saját hátslováért. Most már együtt lovagoltak le a cselédek házához.

Amikor odaértek, az ispán már csak hátrafelé húzódott.

A cselédek ekkorra már megint bevitték a szamarat s az ajtót is bezárták. Most már a nagyságos úr kezdett kiabálni, hogy keljenek fel azonnal, és kezdjenek a munkához!

Ekkor a béresek újból kinyitották az ajtót, és kibocsájtották a szamarat.

A szamár megint ordítva vetette magát a két lóhátasra.

Mivel még sötét volt, és nem látták, hogy mi az, ijedtükben egymásnak ugrottak, egymást legázolva szaladtak el a kastély felé, és még most is szaladnak, ha meg nem haltak. Úgy megijedtek a szegények igazságától.

AZ EGYNAPOS KIRÁLY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon es túl volt, volt egyszer egy szegény ember. Tehát az olyan jószívű ember volt, hogy bárki járt az úton, behívta a házába, és hogy ha nem volt bora, de legalábbes vízzel megvendégelte. Tudomására jutott a királynak es, és hogy bizonyosan meggyőződjk, hogy igaz-e, ő es álruhában odautazott. Mikor a szegény ember háza előtt mentek el, őt es béhívatta, mint a más többi embereket, megvendégelte, és az asztal mellett beszélgetni kezdtek. Kérdezi a király a szegény embertől, hogy mi szeretne lenni. A szegény ember azt feleli:

— Szeretnék király lenni.

Azután még többet beszélgettek, és a király elment a szegény ember házától. Ekkor már megvolt győződve a király es, hogy igen jószívű a szegény ember, amint hallotta róla. Hazautazott a király, és elküldte két legényét a szegény ember elé. És megparancsolta nekik, hogyha a szegény ember béhívja, és megvendégeli őket, akkor tegyenek álomport vagy a borába vagy az ételébe a szegény embernek. Akkor a szegény ember el fog aludni, vegyék fel, és vigyék el a királyi kastélyba.

Úgy is lett. Elment a két legény a szegény ember háza elé. A szegény ember béhívta őket, és megvendégelte. Ekkor a legények észrevétlenül bédobtak az ételébe álomport, amitől a szegény ember elaludt. Ekkor felvették, és elvitték a királyi kastélyba. Ekkor a király azt parancsolta, vetköztessék le, öltöztessék fel az ő királyi ruháiba, és vigyék be az ő hálósobájába, fektessék az ő ágyába.

Reggel az ember, amikor felébredt, a nagy fényességben csak úgy bámult, és nem tudta elképzelni, hogy hol van és mi van vele. Ekkor csak mentek melléje a testőrség, és kérdezték:

— Mit parancsol, felséges királyatyám?

Ekkor mondta a szegény ember;

— Nem vagyok én király, mert én szegény ember vagyok.

De mégis annyit beszéltek véle, hogy elhitették, hogy ő az igazi király.

— No, ha én vagyok a király — mondta a szegény ember —, akkor hozzatok bé tizenkét pandúrt.

Bé es vitték a tizenkét pandúrt azonnal. Azt parancsolta mindegyiknek, tizenkettőt verjenek a hátára. Mikor ezt mcgcselekedték, akkor elhitte, hogy

ő a király. Úgy el volt aznap, el a második nap, el a harmadik nap. Ekkor újból a király álmport tétetett a borába, és hazavitette a szegény embert az ő saját lakásába.

Ott reggel, amikor felébredt, a felesége elkezdett kiabálni neki:

— Hej, te lusta! Feljött ám az Isten áldott napja, minden ember munkában van, csak te henyélsz az ágyban.

És azt felelte a szegény ember:

— Én nem kelek fel, mert én ráérek, mert én király vagyok.

A király álruhában szintén arra járt, és hallgatózott, figyelte, hogy mi történik. Hogy hallotta a veszekedést a szegény embernél, bément a szegény emberhez, és azt mondta a szegény embernek:

— Király te csak tegnap voltál, de már ma én vagyok a király. No, de azért a jószívűségedért, hogy mindenkit megvendégeltél, szedjétek esze magatokat és mindeneteket, és gyertek el az én udvaromba.

Esszeszedték mindenüket, ami volt, és elköltöztek a királyi udvarba. A király ott nekik azonnal lakást rendelt, és oda béköltöztek. A király adott nekik ennivalót, ruhát, pénzt és mindent, amire csak szükségük volt.

Ültek ők ott jó darab ideig, a pénzük meg kezdett fogyni, amit a király adott nekik. Akkor eszebeszél a szegény ember a feleségével, hogy a szegény ember felesége menjen el a királynéhoz, és mondja meg a királynénak, hogy: felséges királyasszony, meghalt a férjem és nincsen semmi amiből eltemettesem. Kegyeskedjék valamivel felsegíteni, hogy tudjam a férjemet eltemettetni.

El es ment a szegény ember felesége a királynéhoz, és mondja neki:

— Felséges királyné asszonyom, meghalt a férjem. Nincs se pénzem, se semmi, nincs miből eltemettesem a férjem. Kegyeskedjék valamivel felsegíteni, legyen miből a férjemet eltemettesem.

Meg es sajnálta a szegény asszonyt, és adott neki egy összeg pénzt. Akkor megköszönte a szegény asszony, és elment haza. Akkor újból összebeszéltek, hogy menjen el a szegény ember a királyhoz, és mondja meg a szegény ember a királynak, hogy felséges királyatyám, meghalt a feleségem, nincs miből eltemettesem, és kegyeskedjék egy kis segélyt adni, amiből a feleségem eltemettesem. Akkor a király megsajnálta a szegény embert, és megajándékozta egy valamennyi összeg pénzzel. Ekkor megköszönte a szegény ember, és eltávozott. Ekkor nem sok üdő

múlva megy a királyné a királyhoz, és mondja a királynak:

— No, hallod, apjuk, mi újság? Meghalt a szegény ember.

— Na — azt mondja a király. — Nem a szegény ember halt meg, hanem a szegény asszony.

De azt mondja a királyné:

— Igen bizony, mert a szegény ember halt meg. Mert a felesége most volt nálam, hogy meghalt a férje, és nincs miből eltemesse, és adtam neki egy kis pénzt.

Erre azt mondta a király:

— Hát hogy lehet? Hát most ment el innen a szegény ember, segílyt kért, hogy a feleségét tudja eltemetni.

Erre, hogy bizonyosan meggyőződjenek, a király és a királyné elmentek a szegény ember lakására, hogy meggyőződjenek, hogy melyik van meghalva. De a szegény ember már megvett két koporsót és ami ahhoz szükséges: gyertya és minden, ami a temetéshez szükséges. Amikor észrevették, hogy jó a király és a királyné, belefeküdtek a koporsóba, úgy, mint a halott. A gyertyákat meggyújtották, és a koporsó köré állították. Mikor odament a király és a királyné, hát látták, hogy mind a kettő meg van halva.

Erre azt mondja a király:

— Hát igazunk van, mind a ketten, csakugyan meg van halva mind a kettő.

Aki most azt mondaná meg, hogy melyik halt meg hamarébb, annak most egy zsák aranyat adnék.

Erre a szegény ember felugrott a koporsóba, és azt mondta:

— Én haltam meg előbb, felséges királyatyám.

Erre egy jót nevetett a király és a királyné, és azt mondta a király: .

— No gyere, megadom a zsák aranyat, de elpucolj a kastélyomból.

El es ment a szegény ember a feleségével haza, de szekérral vitték a pénzt. Ő lett a faluban a leggazdagabb ember, és még ma es élnek, ha meg nem haltak.

A CIGÁNYBÓL LETT KIRÁLY

Volt, hol nem volt, hetedhét országon túl volt egy nagy kamasz legény, egy jó erős kamasz cigánylegény. Mindig izengetett ő a királynak, hogy ő szeretne király lenni! Engedje meg, hogy legyen ő es király. Hát a király mit

mondjon? Ő es csak kacagta, nevette, hogy milyen gyenge gondolatja van ennek a cigánylegénynek. Nem olyan könnyű ám király lenni, hogy minden iskola nélkül csak király vagyok! Felveszem a királyruhát, s király vagyok! Hát ő csak nevette, kacagta.

De mindig izengetett, mindennap a királynak, hogy ő hogy szeretne király lenni. Hogy szeretne ő király lenni, akármilyen kicsid végre, hát tudja, hogy ő es volt király.

Hát telt-múlt az idő, hát egyszer kiizent egy hadat egy pótent, egy ellenség a királynak. Hadat üzent, hogy készüljön a háborúba, s készítse fel a katonáit, mozgósítson, mert tör reá az ellenség. Ki akar ütni a háború. Hát erőst a király megszomorodott. Eszibe jutott neki a cigánylegény.

Odahívatta magához, s na, azt mondja:

— Te legény, szeretnél király lenni?

— Hát szerettem volna bizony, még jó régen.

— Hát nezd csak, most megengedem, hogy légy király. Most megengedem — azt mondja.

— Nem bánom — azt mondja —, el es veszem a királyságot, hogyha megengedi.

— De — azt mondja — azt tudod-e, hogy a háborúba kell menni, mert hadat üzentek?

Akkor megjedett a cigánylegény. A cigánylegény gondolkozni kezdett.

Azt mondja:

— De csak úgy lehetsz király, hogyha elmész a háborúba. De azt tudod te, a király elől kell járjon a tűzben — azt mondja. — Nem a katonaság menyen elől, hanem a király kell elől járjon.

Hát gondolkozik a cigánylegény, mit feleljen erre?

— Hát nem bánom, felséges király — azt mondja —, háborúba menyek hát, s elmenyek — azt mondja —, csak szeretném király lenni.

— Nahát — azt mondja —, most lehetsz király.

Nahát, felkészítette a legényt, ruhát adott neki, mindent. S üzent a katonaságnak, hírt adott, kell menni a háborúba, mozgósított. Hát immár a katonaság ott volt a királyi palota előtt. Az úton várták, hogy csak a király hiányzott. Várták a királyt, hogy jöjjön. Szólt úgy a dob, verték, pergett a dob, a kürtök úgy szóltak, hogy vége. Ott a sok katonaság állt, várták a királyt. Hát a cigánylegény felöltözött királyruhába, s adtak neki egy szép lovat alája. S na, azt mondja:

— Felsőges király, volna nekem egy kérésem még tőled.

— Hát mondjad meg, mi a kérésed, mi az óhajod?

— Nekem egyeb nem — azt mondja —, csak parancsolj rea a katonaságra — azt mondja —, mert téged, üsmernek királynak, nem íngem, heába vagyok király, íngemet nem üsmernek, téged üsmernek királynak.

Nekem — azt mondja — szót nem fogadnak. Hanem parancsolj rejuk, azt csináljanak, mindent amit én teszek, ők es azt tegyék. Úgy csináljanak, ahogy én csinállok — azt mondja —, egyebet semmit, de úgy csinálják, ahogy én csinállok.

— Jól van, ez még nem nagy dolog — azt mondja. Megmondta a katonaságnak: — Nezzétek ezt az

embert, úgy nezzétek, mint íngemet. Már most ő a király, s ő a vezéreték — azt mondja —, neki szót fogadjatok, minden szavát meghallgassátok. Mert ő a király, úgy nezzétek, mintha én volnék, úgy nezzétek, mintha íngem neznétek.

Hát fogadta a katonaság, úgy hogy teljesíti a parancsát a királynak.

Hát elindultak. Elindultak, mennek. Mennek, mennek, mendegélnek, ők addig mentek, mentek, erdön, mezön keresztül, városokon, falukon, hogy hát béértek, igen, mint béértek egy erdő közé. Mennek, hát a cigánylegény letört egy zöld ágacskát egy fáról. Bészúrta a sapkájába. Meglálták a katonák, mindegyik egy zöld ágacskát belészúrt a sapkájába.

Felültek a lovakra, s mennek előre. Addig mentek, hogy elértek ők egy nagy vízhez. Azon a vizen se híd nem volt, se palló nem volt, s a víz nagy volt. Oda nem lehetett belemenni lovastól, mert igen nagy volt a víz. Hát gondolkozik a király, hogy hogy jussanak ők át? Hát sétálgat a parton, gondolkozik, vigyázkodik, hát heába, nem lát semmi hidat, semmi pallófélét, hogy átol menjenek. Hát egyszer mit gondol, mit nem, a zöld ágat kihúzta a sapkájából, s belévágta a vízbe. A király. Ezt meglálták a többi katonák, s mindegyik kihúzta a zöld ágat, mert az volt a parancsba, hogy mindent azt tegyenek, amit a király tesz, fogadjanak szót neki. Nem es kellett mondja a király nekik, hogy vessék belé a zöld ágat, ezt mindegyik kihúzta a sapkájából, s belévették a vízbe. Abból a sok zöld ágból lett egy híd. S azon a hídon átalmentek a lovakval. Keresztülmentek a vizen. Híd lett ebből a sok zöld ágból.

Na, hogy keresztülértek, hát mennek tovább, mennek előre. Beértek egy nagy városba. Hát ott piac volt azon a városon, hát árulták a bocskorokat.

Hát bocskorokat árultak ott kint a piacon, asztalokra rá volt téve. Hát tudom ne, hogy árulják, már Bukovinában annyi volt, hogy tenger! Hát meglátta azokat a bocskorokat a cigánylegény, mivelhogy ez cigányfajta volt, és szerette a bocskort, ellopott egy bocskort, elvette a cédulával szépen, elvette a bocskort, bécsípte a hunya alá. Meglátták a többi katonaság, azok es mindegyik elvett egyet. Egy bocskort, mert ezek a bocskorok ki vadnak szabva, egy pár bocskor van táblákba, úgy ki vadnak szabva, s úgy szépen sorba, mint a könyvek, le vannak rakva az asztalra. Hát mindegyik elvett egy bocskort. Hogy a király elvett, ők es elvettek. Bécsípték a hunyuk alá. De senki se mert szólani, zsidók árultak, de egy szót se mertek szólani, mert hát katonaság. Katonasággal nem lehet szembe állni.

Hát így ők elmentek előre. Hát ők előre mennek, mennek, mennek, mennek. Újra elértek egy folyóvízhez. Hát újra akkora az a víz, hogy nem lehet egyáltalán átalmenni, mert híd nem volt. Hát a cigány kiragadta azt a bocskort a hunya alól, belévágta a vízbe. Akkor a többi katonaság es mind kiragadta a bocskort a hunyuk alól, s mind belévágták. Abból újra lett egy híd, abból a sok bocskorból. Ott újra keresztülmentek. Hogy túlértek a vizen, hát látják, hogy akkora füst és akkora homály van, hogy nem lehet látni. Osztán azt mondja a király a legényeknek, hogy:

— Látjátok azt a nagy füstöt, ott, ott elől? — azt mondja.

Azt mondják:

— Látjuk.

— De tü nem tudjátok, hogy miféle?

S azt mondja:

— Valami füst.

Azt mondja:

— Az nem füst, hanem por — azt mondja —, ott az ellenség, jönnek — azt mondja — velünk szembe. A sok ló port csinál — azt mondja —, annak a pora.

Hát bizony megdöbbsentek, megjedtek. Hát, de még mentek ők mégés, nem álltak meg, mentek szembe velik. Hát az a köd felszállott, már a nap messze feljött, hát világosság volt. Tisztán mutatkozott hát, a köd leszállott, az a nagy por le volt szállva. Hát az a katonaság, addig jöttek szembe, hogy immár jól látták egyik a mást. S akkor megálltak, az es, s megálltak ezek es. Nézték egyik a mást. A két ellenfél. Nezték egymást. Hát egyszer azt mondja az a másik, az ellenség, aki jött ezekvel szembe, hogy:

— Halljátok — azt mondja —, ismeritek-e ezt a katonaságot?

Azt mondja:

— Honnan ismerjük — azt mondja —, mikor még most láttuk legelőbb, honnan ismerjük?

— Nezzétek meg jól — azt mondja —, ezek a kutyafejű tatárok — mondta az a másik ellenség, aki jött ezekkel szembe —, most nezzétek meg, ezek az egyszemű kutya tatárok — azt mondja. — Ezekvel nem jó kikezdeni.

De hogy métt mondta? A cigánykirály nekifogott, s négykézlábra állott a ló hátára, és a seggit kitartotta, a fenekét a katonasággal szembe. S akkor a többi katonák es mind megfordultak a ló hátán, s ezek es mind letolták a gatyát s a nadrágot, s seggeket csórén kitartották, meztelenül, hogy azt nezze az ellenség.

Azt mondja:

— Ismeritek — azt mondja —, miféle katonák ezek?

S azt mondják, hogy

— Hát honnan ismerjük?

Azt mondja:

— Ezek az egyszemű tatárok — azt mondja —, ezt nezzétek meg jól, csak egy szemik van, s milyen hosszú orrik — azt mondja —, s milyen ikres ajakik van, ezek megeszik az embert — mondta az a király. Nem a cigány mondta, a cigány mutatta a fenekét a a katonaságával az izének, az ellenségnek, hanem a másik király mondta. Azt mondta:

— Ezekről csak halltam valamit, hogy ezek az egyszemű kutya tatárok — azt mondja —, ezek olyanok, hogy megeszik az emberhúst, emberhúsval élnek. Ezekvel nem jó kikezdeni. Hát térjünk meg — azt mondja —, forduljunk vissza, s menjünk haza. Én ezekvel nem kezdek ki, mert ezek gamatok. Ezek rossz emberek.

Megserültek, s elfuttak az ellenség, úgyhogy még hírmondani se maradt egy se.

Itt a király es megserítette az ő lovát, s elment ő es vissza. Elmentek haza. S azt mondta a király:

— Mi az, már vége van a háborúnak?

S azt mondja:

— Vége.

— Hát miétt? Tán nincs kivel verekedni?

Azt mondja:

— Még egy élő lélek se maradott — azt mondja — a fronton, úgy elfuttak.

— Hát löttetek-e?

— Lövést nem halltam — azt mondja —. Minden lövés nélkül elszaladtak — azt mondja.

— Hát hogyhogy, hát milyen háborút kezdtetek tük — azt mondja —, hogy minden lövés nélkül vége van?

Hát ő elbeszélte, mit csinált. Kezet szorított vele a király, s megveregette a vállát, s azt mondta:

— Derék ember vagy, okos vagy— azt mondja —, hogy minden golyó nélkül vége lett a háborúnak.

Így aztán megmaradott, erre megengedte, legyen még király tovább. Kedvét töltötte a királyságból. De a háborútól megmentette a királyt, ha a király ment volna el, ezt nem csinálta volna meg, lehet, elpusztult volna katonaságával együtt vaj mi, de így minden verekedés nélkül vége lett a háborúnak.

Máig es élnek, ha meg nem haltak.

SZÁZAT EGY ÜTÉSSEL

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy mesterlegény, kinek se égen, se földön nem volt egyebe egy rongyos garasánál. Elindult ő vándorolni. Amint ment, mendegélt hegyen-völgyön keresztül, nagyon megéhezett. Bement hát egy vendéglőbe, s kért ott magának egy garas ár aludttejet. Csak eszi, csak eszi az aludttejet, egyszer belé száll a tálba egy szörnyű nagy rakás légy; ő is haragosan belé csap a tenyerével, s megolvassa, hány legyet ölt meg; hát éppen száz volt a megölt legyek száma. Ő is fogja magát, kiírja egy táblára nagy betűkkel: én vagyok az, aki százat egy ütéssel megöltem, s kitette a táblát a hátára.

Amint ment, mendegélt, egy nagy királyi városon keresztül, meglátta a folyosóról a király a nagy betűket, s leküldte inasát, hogy nézné meg, mi van annak az embernek a hátára írva. Az inas megnézvén, megmondta a királynak, hogy mi van rá írva.

— Hívd be csak gyorsan azt az embert — mondá a király —, éppen ilyen emberre volna szükségem. — Az inas behívta.

— Miért hívatott, felséges uram? — kérdezte a vándorló legény.

— Biz én csak azért hívattalak, hogy van itt nekem a hegyoldalban egy templomom, tizenkét medve jár

bele; már igen sok embert elpusztított, gondoltam, hogy te tán ki tudnád őket pusztítani.

— Ki is pusztítom én, felséges uram, csak nekem egy félesztendőt adjon, addig enni-, innivalóval jól ellásson, fogadom, hogy nem jár abba a templomba több medve.

A király megadta a félesztendőt. A vándorló legény feltette magában: nem bánja, ha meghal is, legalább félesztendeig jól él; evett is, ivott is mindig. Eltelvén a félesztendő, mikor beestveledett, a templomba tizenkét dézsa bort szállíttatott, ugyanannyi kenyeret és húst, s azokat lerakta sorba, a templom közepére, de úgy, hogy senki sem látta, maga pedig megbújt a székek között. Egyszer jön nagy morogva a tizenkét medve, ugyancsak hozzálát mindenik az evéshez, iváshoz: mindent felfaltak, és megittak egy cseppig; de be is fizettek magoknak, mert a bortól mind részegek lettek. Mikor mind összevissza dültek a részegségtől, kiugrott a mesterlegény a székek alól, s elszeldelte egyenként fejüket, s a templomból mindent szépen kitakarított, csak a medvéket hagyta ott egy rakáson.

Reggel jókor, még a király alig kelt fel, jelentette neki, hogy a medvék meg vannak ölve; a király felöltözött, és megnézte. Hát csak elcsudálkozott rajta, hogy a medvék egy rakáson voltak megdögölve.

— Hogy ölted meg ezeket? — kérdi a vándorló legénytől.

— Hát nekem szaladtak, hogy széjjeltépjenek, én meg mind kardra hánytam őket egymás után — felelt a vándorló legény.

— Még egy dolgot bízok rád — szólt a király hozzá —, ha azt megteszed, fele királyságom és egyetlen leányom neked adom.

— Mi lesz az? — szólt a vándorló legény.

— Van nekem egy igen szép kertem — mond a király —, benne három óriás uralkodik, ha azokat kipusztítod, tied lesz, amit mondtam.

— Jól van, felséges uram! Csak egy fertály esztendőt kérek, s addig a legpompásabb ellátást mindennel.

Megadatott neki, amit kívánt, s ő nyugodtan várta a kitűzött időt; s meg is érkezett az nemsokára. Mitevő legyen mármost? Gondolkozott magában, hogy pusztítsa ki a három óriást. Mit-mit nem gondolt: egyszer kiment a

piacra, vett ott vagy két garas ára túrót és egy pacsirtát, azzal hazament. Amint érkezett az estve, bement a kertbe, s mindjárt a kapunál találkozott a legnagyobb és legerősebb óriással.

— Tudom, mi járatban vagy — szólott az óriás —, minket akarsz kipusztítani, hanem nem lesz belőle semmi; különben megpróbálhatjuk mindjárt, ha birkózhatunk-e együtt. Itt van egy darab kő, ha ezt úgy össze tudod morzsolni, mint én, akkor birkózhatunk — s megfogta a követ, és széjjelmorzsolta; a vándorló legénynek meg egy más darabot adott. Ő is kikapta hirtelen a zsebéből a túrót, a kőhöz nyomta, és mutatta az óriásnak.

— Lásd, pajtás, az nem nagy dolog, amit te csináltál, hanem azt tedd meg, amit én teszek, hogy vizet facsarj a kőből.

Megpróbálta az óriás, de sehogy sem tudta.

— Még tegyünk egy próbát — mondá elszégyellve magát. — Van itt nekem egy nagy buzogányom, hajítsd fel te azt, amennyire én.

— Megpróbálom — szólott a vándorló legény.

Az óriás felkapta a rettentő buzogányt, oly magasra hajította, hogy mikor lejött, embervastagságú lyukat hasított a földben, s két ölnyire lehaladt. A vándorló

lelent érte, hogy majd ő hajítja már fel, de korántsem vette ki, hanem inkább betakarta földdel, a pacsirtát pedig kirepítette a zsebéből, s az oly sebességgel repült fölfelé, hogy nem lehetett kivenni: micsoda. Az óriás csak várta, hogy mikor esik már le.

— Jaj, pajtás! Ne várd azt — szólott a vándorló legény; — nem esik az le soha, túlment az az egen, ki tudja melyik világba.

— Még ilyen legényre nem akadtam; már látom, én nem birkózhatom veled, sem te énvelem; a másik két társam pedig gyöngébb, mint én, azok már hasztalan is próbálják, tudom nem győznek meg, hanem előhívom őket; — s egyet füttyentett, s egyszerre mind a két óriás ott termett.

— Még ilyen legényre nem akadtunk többet — szólott a legerősebb óriás; — ezzel egyikünk sem birkózhatik meg; hanem egyet gondoltam: hátha bevonnók társaságunkba.

— Jó lesz biz a! — mondták a többi óriások. — De hát te ráállsz-e? — kérdezte a mesterlegényt.

— Nekem mindegy — szólott az —, csak legyen mit enni, inni, akárhol; —

s társukká szegődött az óriásoknak.

Ettek, ittak, jóllaktak, lefeküdtek; de egyik sem mert aludni. A vándorló legény is félt az óriásoktól, az óriások is őtőle, s így ment az egész éjszaka. Másnap összeesküdtek az óriások, hogy megölik; majd mikor alszik, főbe üti valamelyik a buzogányával. A vándorló legény élt a gyanúperrel, azért kerített egy nagy hólyagot, s azt megtöltvén marhavérrel, mikor lefeküdt, úgy illesztette fejéhez, mintha valóságos feje lett volna. Az óriásoknak is csak az kellett, hogy lefeküdjék. Mindjárt odalopózott egy lábujjhegyen, s úgy rácsapott a hólyagból csinált fejre, hogy a vér mind a szeme közé loccsant. Nagy örömmel szaladt társaihoz, kik látván, hogy véres, mindjárt meghitték, hogy végbe vivé, amit akartak, s annak örömeire iszonyú nagy vendégséget csaptak, s úgy leették, itták magukat, mint a csap. A mesterlegénynek sem kellett több. Mikor a legédesebben aludtak, rájuk rohant, mind a háromnak elvágta fejét.

Reggel, mihelyt megviradt, jelentette a királynak, hogy halva vannak az óriások. A király nagyon elcsudálkozott, hogy micsoda nagy ember lehet az a vándorló legény; amit ő álmodni sem mert, hogy az volna, s egyszerre hozzáadta lányát.

Mikor már esküdni akartak, akkor érkezett a királynak egy levél, melyben a szomszéd király hadat üzent neki; mégpedig, hogy mihelyt a levelet kapja, mindjárt induljon. Azt írta a levélben: Eredj el, édes fiam, helyettem; vezesd a sereget; lásd, én már öreg vagyok, nem oly hatalmas, mint te — így kérte az öreg király a vándorló legényt —, majd összekeltek, ha visszakerülsz a háborúból.

— Jól van, királyatyám, elmegyek — mondá szomorúan a mesterlegény, azzal elindult.

Elővezették neki a király ólából a legpompásabb paripákat, de ő sohasem ült lovon, nem mert ráülni egyre se, hanem azt mondta, hogy hozzanak neki egy rossz parasztlovat, nem kell neki ilyen cifra, mikor háborúba akar menni. Előhoztak hát egy parasztlovat. Csak úgy nevettek mindenfelől, mikor ráült a nagy királyfi; de ő rá sem ügyelt, elindult a sereg előtt, a sereg pedig utána. Mikor elértek az ellenséghez, s megszólalt mindkét felől a trombita, megijedt a háborúhoz nem szokott parasztló, s elkezdett szaladni hegyen-völgyön. Amint egy kereszt mellett szaladt el, a királyfi félvén, hogy leesik, megkapta a keresztet; az kitörvén, a vállán maradt, de ő azért nem eresztette el. A ló most még százszorta jobban megijedt, szaladt

egyenesen az ellenségnek. Az ellenség királya meglátván a keresztet, azt gondolta, hogy maga az Isten, s elkiáltotta magát:

— Rakjátok le fegyvereiteket! E háború nem lesz igazságos, maga az Isten jó ellenünk.

A katonák mind lerakták a fegyvert, s otthagyván visszatértek. A vándorló legény pedig, vagyis a királyfi felszedette azokat, s győzedelmesen tért vissza az öreg királyhoz. Ott mindjárt a királyleánnyal összekeltek, örömeben a király egészen átadta neki a királyságot. Nagy lakodalmat tartottak, olyat, hogy az egész világon híre futamodott, de amint lefeküdtek, s elaludtak, elkezdett a vándorló legény beszélni: holmi vasaló vasat, cérnát, tüt s más egyebet; a királyleány pedig mind hallotta, csak alig várhatta a reggelt, mindjárt megmondotta apjának, hogy ugyan miféle származású lehet az ő férje: vasaló vasat, cérnát, tüt emleget. A király megkérdezte vejétől, hogy miért álmolta azokat. Ő azt felelte rá, hogy tegnap egy szabóboltban volt, s ott hallott ilyeneket emlegetni, azért álmolt velük. Megmondta leányának a király az egész dolog okát, s mindjárt kibékültek, és azután mindig boldogul éltek; az öreg király és leánya még mai napig sem tudják, hogy a királlyá lett szabólegény miféle nemzetségből származott.

A csobotár

Volt egyszer egy szegény csobotár a feleségével. Szegény ember volt, de jó mesterember. Abban az időben még nem voltak dakterok, és csak hallomásból hallotta, hogy valahol a fővárosban van egy dakter, aki tud gyógyítani betegséget. Egyszer az ő bábája nagyon beteg lett, és próbált ott a falun mindenféle gyeszkentálást — mint nálunk mondták—, de a felesége csak nem gyóvult meg. Akkor ő úgy hallotta, hogy Nagyváradon van egy dakter. Elment a dakterhoz, ő egyedül, nem vitte a bábát. A dakternál sokan voltak, neki kellett a váróteremben várni sokat, és mikor az ajtón bement, ő mint parasztember, mint szegényember, nem tudta, hogy levegye-e a kucsmáját, kucsmában ment be a dakter eleibe.

Akkor ott az ajtóban álló ember egy jó csapot vágott neki, és azzal tovább ment az orvashoz.

— Dakter úr, azért jöttem, mert a bábám nagyon beteg, és jöjjön el, gyógyítsa meg.

De azt mondta a dakter: — Nem megyek én, hogy meggyógyítsam, hanem adok egy receptet, azzal elménsz a färmácsiába, orvosságot veszel, és ha még marad az orvasságból, mind meggyóvulnak tőle.

Elfelejtettem mondani, hogy a bábájának a feje fáj.

De ő ott jól körülnézett, hogy métt dakter, hogy mibülis van a dakterság. Van egy nagy magas, hegyes kalapja, sok hertyika elejibe rakva, és egy ember az ajtóban áll mindég, hogy aki bémegy, az kapjon egy csapot. Ő ezt mind feljegyezte magának, megfizette az öt lejt, amit kértek a receptért, és azonkűjjel még fizetett egy lejt a váróteremben, amiért ott gányétott, a tisztogatásért.

Elment a färmácsiába, és kiváltotta az orvasságot, avval haza is ment. Mikor hazaért, adott a bábájának belőle, ivutt a bábája, és meg es gyógyult. — Na — azt mondja a bábájának —, látod, használt az orvasság. Nálunk ugyanis dakter, én jól megnéztem, mi az a dakter, tudd meg, hogy én is dakter akarok lenni.

De talán a bábája eszesebb volt valamivel, met esszeszidta az öreget. — Te paraszt, te még írni sem tudsz, és azok a dakterok sokat tanulnak, még dakterok lesznek.

De a bacsó azt felelte, hogy mivel ő mesterember, ő jól megnézte, ő jól tudja, mi az. Azon törte a fejét, hogy mit csináljon, hogy pénze legyen, hogy a városban kibéreljen egy házat, megvegye a hegyes kalapot, a hertyikát, ceruzát, ami kellett, asztalt, széket. Nekifogott, és csinált egy pár csizmát. De összeszedte minden mesterségét, úgy — hogy nagyon szépet csinált.

Betette a tarisznyába, és elvitte a királynak azzal a gondolattal, hogy odaajándékozza neki. Biztos, a király is jól meg fogja őtöt ajándékozni. Mikor a kapuhoz ért, hát a kapun nem engedte be a kapus, hanem megkérdezte, hogy mit visz, és mit akar a királynál. Megnevezte, hogy ő szegény csobotár, csinált egy pár csizmát, ajándékba akarja a királynak adni.

— Na — azt mondja a kapus —, beengedlek, de csak úgy, ha az ajándéknak nekem adod a felit.

Mit mondhatott erre a szegény csobotár, neki ígérte a felét az ajándéknak. Mikor az ajtóhoz ért, ott egy másik ajtós volt, az sem akarta béengedni. De hogy ő számát tette, hogy mit akar, annak es odaígérte a

másik felét az ajándéknak. Bément az ajtón és béjelentette, hogy egy szegény csobotár bé akar menni hozzá, mire a király bé is engedte.

— Mit akarsz vélem, te szegény ember? — kérdezte a király.

— Felséges uram, egy pár csizmát hoztam magának ajándékba.

Elvette a király a csizmákat, megpróbálta, nagyon szerette a király a csizmákat.

— No, te ember, ezétt fogsz te egy nagy tál aranyat kapni tőlem. Adok egy darab papirost neked, elmész vele a pénztárosomhoz, és ott rögtön kimérik neked az aranyat.

De a szegény csobotár tette magát, hogy nagyon megharagutt ezétt az ajándékétt, és azt mondja haragosan a királynak:

— Felséges uram, nem kell nekem az aranyad, hanem hozzál bé száz szál vesszöt, és azt szaggasd el a seggemen.

Csudálkozott a király, hogy miféle ajándék lesz az. Ű pénzt akart neki adni, de a suszter semmiképpen nem engedett, csak azt követelte. Akkor megharagudott a király, küldött két szolgálért, hogy hozzák el a száz szál vesszöt, és még egy harmadik es jöjjön, aki felvegye a hátára a szegény csobotárt, és megparancsolta, hogy szaggassák el a hátán a száz szál vesszöt. De elig hogy a hátukra vették a szegény csobotárt, ő kiabálni kezdett, hogy híjják bé a

kapunállót, mett az első fele az övé lesz az ajándéknak. Béhítta a király a kapust, és megkérdezte, hogy milyen egyességvel engedte bé a csobotárt a kapun. A kapus nem volt mit csináljon, meg kellett mondja, hogy felit az ajándéknak neki égérte a csobotár.

— No, akkor csak csiperkedjél fel a hátára annak az embernek, hogy vedd el a részedet — amit pontosan ki es számláltak neki a többi szolgálk, ötven darabot.

Mire oszt vennék fel a szegény csobotárt, hát akkor azt mondta a királynak, hogy a másik felét a szegény ajtósnak ígérte. Neki semmi sem maradt ebből az ajándékból. Béhítették az ajtóst is, és annak is megadták az ő részit. Akkor észrevette a király, hogy milyen okos ember a csobotár, és jól megajándékozta. Két tál aranyat adott neki.

Vette magát a suszter, és haza is ment. Elment a legközelebbi városba, és kibérelt egy házat. Vett egy asztalt, vett egy hegyes kalapot, hertyikát, ceruzát, széket. Odavitte a bábáját, s eladta minden suszterszerszámját, és kiírta a házára, hogy itt olyan orvos lakik, aki mindent tud. Odafigadott

még egy embert, mindenkit megállítson, még egy jó erős embert, hogy aki bémege az orvashoz, mindenkinek adjon egy csapatot. Ugyanúgy látta ő es, ugyanúgy akarta csinálni ő es. Történtek es betegek a városban, akik hozzá mentek. Hát ott nála vártak még ott a váróteremben. Kellett nekik várni egy félórát. És aki bément az ajtón, csak írt egy receptet, és mondta, hogy vigye el a färmácsiára, ott csináltassa meg, és ahányan isznak belőle, mind meggyógyulnak. Neki is úgy mondták volt. De ő írni nem tudott, csak esszegavizsálta azt a darab hertyikát, és megkérte a fizetést a receptért. És még egy lejt kellett fizetni a váróteremben. Akkor ment ki mindenki.

Ott a városban volt egy färmácsia, és ott két fiatal gyerek, aki árult ott orvasságot. Amikor az első beteg elment hozzájuk a receptvel, nézték, olvasni akarták, de nem tudták elolvasni azt az írást. Akkor bémentek egy másik szobába, elbeszéltek, hogy az egy idegen dakter, ki tudja, milyen idegen nyelven írta a receptet, és hogy nehogy a dakter hírt kapjon, hogy ők nem ismerik az írását, inkább minden beteget megkérdeztek, hogy mije fáj, és úgy adtak orvasságot, amit ők gondoltak. És így jó szerencséje volt a dakternek. Mentek a betegek, és meg is gyóvultak valamennyien belőle.

De ott a városban volt egy nagy bojér, aki nagyon szerette a szép lovakat. Egyszer egy éjjel ellopták a tolvajok a legszebb két lovát. Keresték mindenfelé, de sehol sem találták meg. Akkor eléhívatta a bojér az ő szolgáját, a kocsisát, és azt mondta neki, hogyha három nap alatt meg nem találja a lovakat, akkor fejét veszi. Járt a szegény vezető mindenfelé egyik nap, másik nap, kereste de sehogy sem akadt a lovaknak a nyomára. Mikor a harmadik nap volt, többet nem ment ki a kocsis a mezőre keresni, hanem nagy búsan sétált a városban alá és fel az utcán. Egyszer, amint ment, meglátta azt a feliratot, hogy itt olyan orvos lakik, aki mindent tud.

Gondolja magában:

— Nekem úgyis fejemet veszik, megpróbálom, bémének ehhez is, talán tud valamit.

De mikor bement, ott meg kellett állni a váróteremben, ott egy félórát. Az se volt semmi neki. Mikor belépett az orvashoz az ajtón, akkor csapat kapott, hogy majd elszédült tőle.

— Na, mi bajod van? — kérdi a dakter, látta, hogy olyan szomorú a szegény ember.

— Né — azt mondja —, elvesztettem a lovakat, s holnap reggel elveszik a fejemet is, talán bírnál valamit segítem.

— Dehogynem bírok! — azt mondja a dakter. — Adok egy receptet, mész vele a färmácsiába, s iszod az orvosságot. És ahány lopott lovat találasz ott a tieiddel együtt, mind a tieid lesznek.

Eleget nem hitte szegény vezető, hogy fog használni valamit, de mivel úgy tudta, hogy másnap fejét veszik, azt mondta, mindegy neki. Megfizetett mindent, amit követeltek tőle, és avval lement a färmácsiába. Ott a färmácsisták szégyelltek megkérdezni, hogy miféle baja van. Tudták, hogy a bojárnek a szolgálja, hát a szolga mind a két kezével tartotta a gyomrát, mert nagyon éhes volt, összebeszéltek egymás között, hogy ennek valami gyomor baja lehet, biztos nagyon sokat ett, és adjanak valami jó hashajtót neki. Megmondták, hogy hogy kell használnia, menjen ki, és igya meg vízzel. Szegény vezető azonnal kiment, meg is itta az egész orvosságot, de addig az ideig fáj a hasa vaj nem, de most olyan hasbaja lett, hogy nem tudta, mit csináljon. Volt kint a város szélén egy erdő, és az erdő szélén sok parasztil pincék voltak. Elgondolta magában, hogy kimegy oda, és majd ott elvégzi az egész dolgát.

Úgy történt, hogy a tolvajok, akik a lovakat ellopták volt, egy olyan felhagyott pincébe engedtek bé több lovat. A kocsis éppen a pince előtt állt, és nyegett, és jajgatott, de hogy a lovak megértették a hangját a vezetőnek, azonnal nyeríteni kezdtek. Az is megértette a lovainak a hangját, és azt mondta:

— Várjatok, lovaim, mindjárt kihozlak benneteket, csak ez az orvosság menjen ki belőlem, amivel titeket itt feltaláltalak.

Mire akkorára szabadult az orvasságtól, hogy fel bírt kelni, elment, és kinyitotta a pinceajtókat, és benézett a pincékbe, hát ott vannak az ő lovai is és két pár szép ló, a rablók közül pedig egy se volt ott. Vette a lovakat, esszekötötte, és mind a hatval ment bé a városba nagy örömmel. Hamarabb is a dakter kapujánál ment elé, de nem mert bémenni, félt, hogy még csapot kap, hanem csak kiszólította a daktert, s egy pár lovat beengedett neki es a kapun. Azt mondta:

— Ne, teneked es, mert eleget találtam lovat.

A másik négy lóval hazament a bojárhoz, aki nagyon örvendett neki, mikor meglátta, hogy megvannak a lovak. Megkérdezte a szolgától, hogy hogy kapta meg, mire a szolga mindent elnevezett neki, hogy hogy történt. Csudálkozott a bojár, hogy milyen nagy okos dakter tud lenni az, s megkérdezte a szolgától, hogy mennyit fizetett neki. Mivelhogy

megmondta, hogy csak öt lejt fizetett, adott a szolgának még száz aranyat, hogy vigye oda, adja oda a szolgájának.

Így telt-múlt az üdö. Az orvosunknak mindenben szerencséje volt. Jó pénzt csinált, és jól élt most a bábájával együtt. De egyszer a fővárosban a királynak nagy lakadalma volt, ment egy leánya férjhez. Meg volt híva a lakadalomba az a bojár es, akinek a lovait ellopták volt. Vasárnap reggel, mikor mennének az esküvőre, mikor öltöztették fel a nyirászat, hát a drága aranygyűrűt, amit kellett volna az ujjára húzzanak, sehol sem találják, ellopta valaki. Esszekeeresték mindenfele, de heába, sehol sem találták. Akkor azt mondja az a mű bojérunk, kinek a lovait megkapták volt:

— Felséges királyom, menjen el a leányod a mi városunkba, ott van egy dakter, az ad neki receptet, és orvasságot ad, és avval megtalálja a gyűrűt.

Elnevezte, hogy hogy történt vele es és az ő lovaival, és hogy kapta meg a lovait.

De a király nem egyezett abba bele, rögtön egy tresszurát, két lovat, két zsandárt befogatott, és megparancsolta a zsandároknak, hogy akármilyen módon hozzák el a daktert őhozá, mert az ő lánya nem megy el a dakterhoz.

Mikor hazaértek a zsandárok, azok még nem mentek be, hanem kiszólították, megmondták, hogy mi a baj, és azt mondták, hogy vegye elő minden orvasságszerszámját, és el kell jönni a király elé. Eleget nem akart ő, mondta, ad receptet, de ezek semmit sem akartak vinni, csak menjen velük. Láta, hogy nincs mit csináljon, akkor bement, és elbúcsúzott a bábájától mert ő is számát vette, hogy semmit se tud, és tudta, hogy itt most megfogják, halálra büntetik. Akkor, hogy odaértek a királyhoz a lakodalomba, ott mozikával álltak elébe, és virágot szórtak az útjába, fogadták, mint egy nagy embert. Behívatta a király a különszobába, s mondta, hogy mi a baj. Kérdezte őt, hogy:

— Meg bírod találni a gyűrűt? Ha nem, készülj a halálra.

Azt mondja a csobotár:

— Ó, felséges királyom, ez a legkönnyebb dolog, adjál nekem egy külön odáét három napra, és ott ételt, italt, és mindenféle ételt külön buketár hozzon bé nekem.

Úgy számított magában, bár ezen a három napon jól éljen.

Ott ivott egy nap jól meg a második nap es. Mit gondol magában a második nap este? Milyen kár, hogy a bábája nem látta, hogy milyen jól él ő, hát úgy es meg kell halni, béhozassa harmadnapra őt es.

Reggel a király eleibe ment, és azt mondta, hogy hozassa elé a bábáját es, mett ketten könnyebben fognak a munkához. El es mentek, s estére oda es ért a bábája. Még nem vacsorázott volt. Leültek az asztalhoz, és beszélgettek a bábájával. Úgy történt, hogy az elveszett gyűrűt egy a buketárok közül lopta el, az első, aki behozta volt az ételt. Odaadta a kettőjük buketár társának, megmondta, hogy mit talált, és úgy gondolták, hogy adják oda a séfnek, a harmadiknak, hogy takarítsa meg, még a lakadalom feltelik. Most eljött a vacsora ideje, az első buketár vitte es bé az ételt nekik.

Akkor azt mondja a bacsó a bábájának:

— Na látod, ez az első.

Ő mondta, hogy az első, aki hozza az ételt, de a buketárnek nagyon rosszul jött, mert a buketár, hogy félt es, hogy most telik le a harmadik nap a dakternek, és ez az utolsó vacsora, amit meg kell enni, nagyon félt, hogy kitalálja a dakter, hogy ők a tolvajok. Mikor visszament a másik két társához, kérdték es, hogy miért olyan fehér, mint a fal. Elmondta nekik, hogy mit mondott az orvos. És arra ment a második a második rend ételvel, mire azt mondja az öreg:

— Ne, nézd meg bába jól, ez a második.

De ő csak azért mondta, mert tudta, hogy másnap fejüket veszik, és többet nem fogják meglátni őket. De a buketár azt gondolta, hogy azért mondta, hogy jól megnezze, me már üsmeri, hogy ő a tolvaj. Visszament, és mondja, hogy mi történt vele, és nagyon megijedtek. A harmadik buketár zsebre tette a gyűrűt, és összebeszéltek, hogy ha ügyes kitalálja, hogy náluk van, akkor befizetik a daktert, sok pénzt adnak neki, hogy ne mondja, hogy náluk van.

Hogy bement a harmadik szakács, azt mondja a dakter a bábájának:

— Na, látod bábám, ennél már többet ne várj semmire. — Mert annál volt az utolsó étel, amit meg kellett enni.

Akkor az a buketár térdre állott eleibe, kivette a gyűrűt, és azt mondta:

— Jaj, dakter úr, sok pénzünk van nekünk, három szolgának, taníts meg, mit csináljunk a gyűrűvel, s mind a hárman adunk egy punga aranyat neked.

Mikor a dakter a bábájával meglátták a gyűrűt az asztalon, nem tudták, mit csináljanak örömben, elvették a három punga aranyat a buketártól. Azt mondták a szakácsnak, hogy fogjon meg egy kurkánt, és azt a gyűrűt nyelesse le vele. Megmondta, hogy ő reggel esze fog gyűjteni minden asszonyt, aki a lakadalomban van, minden embert, és úgy mindegyiken elnéz, és megmondja, hogy nincs nálik a gyűrű. Eleibe hozatja az állatokat és még a baromfiakat is, és akkor megmondja, hogy ni, ennél a kurkánál van a gyűrű. Akkor a buketár rögtön tudja, hogy melyiknél van, és rögtön fogassa el.

Reggel korán szólott a mozsika a dakter ajtajánál, most nem várt ő sem ételt, sem italt, csak vagy a gyűrű, vagy a halál. De ő nagy kevélyen állott ki a ház töltésire, nem félt semmitől, és megkérte, hogy álljanak elébe az egész vendégség, asszony, ember, minden. Elnézett a fejek felelt, és azt mondta: — Emberállatnál nincs a gyűrű, vezessék elé a más állatokat.

Elé kellett vigyenek előtte disznót, lovat, mindenféle állatot, aki volt a király udvarán, és legutoljára vitték a lovakat, a kurkákat s juhokat. De az a tolvaj, aki a gyűrűt eldugta volt a kurka nyakába, mindig mellette állt, ott a dakter mellett. Mikor utoljára a kurkák is haladtak el, azt mondja a dakter: — Na, nézzétek, hol van a tolvaj, eme kurka. Fogjátok le rögtön.

Mivel a buketár, amelyik bedugta volt a gyűrűt, tudta melyik, mindjárt el is fogta. Mindjárt kivágták a gusáját, s meglelt a gyűrű. Mikor ott az ottvaló emberek meglátták a gyűrűt, csudálkoztak ennek a dakternek a nagy tudásán. Ölelgették, emelgették felfelé, dobták rá a virágot, mindent, mindenki megajándékozta valamivel. A király egy hintót adott neki, hazamenni. Nem tudta szegény öreg dakter, hogy menjen haza örömeiben, hogy még élő napval elszaladt. Felült a hintóba, mivel a hintót és a lovakat nekiajándékozta a király, hazamentek a bábájával.

Ott volt a lakodalomban a Veres királynak egy gyereke, aki nagyon eszes ember volt, aki úgy gondolta magában, hogy ez a buta ember lehet ez a dakter? Csak valami tolvajságból kapta meg a gyűrűt. Felkötötte a kardját a derekára, felnyergelte a lovát, és elindult gyorsan, hogy elérje a daktert. Gondolkozott, hogy mivel is tudja meg, mit kérdezzen tőle, hogy tudja meg, táltos-e a dakter, vagy nem táltos. Mentében megfogott a markában egy kerebust, s úgy gondolta magában, „ha ki nem találja, hogy mi van a bal markamban, rögtön levágom a fejét, ha kitalálja, adok neki egy punga aranyat”. De meg kell mondjam, hogy a dakterunknak Kerebus —

cserebogár — volt a neve, senki sem tudta az ő nevét, csak a mindentudó dakternek nevezték.

Azt mondja a királyfiú:

— Állj meg, te dakter, ha ki nem találsz, mi van a markomban, most veszem nyakadat.

Mire a dakterünk nagyon megijedt, tudta, hogy ő semmit sem tud, most már azt gondolta, hogy vége mindennek. Elkiáltotta magát:

— Hej, szegény Kerebus, sokat jártál, sokat csaltál, de most jól kézbe fértél.

De ezt magamagának mondta, hogy jól kézbe fértél, de a királyfiú azt hitte, hogy kitalálta, mi van a markában.

— No, kitaláltad, okos ember vagy, s menj hazafelé.

Megajándékozta egy punga aranyval, hogy kitalálta, hogy mi van a markában.

De a szegény dakternek úgy elment a kedve a dakterságtul, s azt beszélgette a bábájával, hogy mit csinálhassanak, hogy a dakterságról lemondhassanak. A bábája okosabb volt, azt mondta, hogy:

— Mikor hazaérünk, rögtön meggyújtjuk a házat, amiben lakunk. Te kiabáljál, szökjél bé a tűzbe, mett ég el minden tudós könyved, én meg megfoglak, hogy no szökjél bé, és így el bírunk szökni akkor ettől a mesterségtől.

Hazaértek. Úgy es tettek. Rögtön felgyújtották a házat. A dakterünk ordított:

— Jaj Istenem, búsulom a házat, de azt sajnálom, hogy ég el benne minden tudós könyvem.

Mire a bábája és a többi ember húzták vissza, hogy ne szökjék bele. Akkor már híre ment, hogy a dakternek elégett a háza, és elégett mindene. Kitudta ezt a bojár es, kinek megkapta a lovait meg a király es. Azt mondták, ne búsulja a könyvet, met majd anélkül es meg fog élni. Most már volt mindenük, s a bábájával ketten most es élnek, ha meg nem haltak.

A FÁNAK ELADOTT TEHÉN

Volt egyszer egy szegény ember, volt annak három fia. Egyéb gazdagsága nem volt, csak egy tehénke. Az öreg ember meghótt, hát a fiúknak meg kellett osztozni. Abban az időben még nem volt olyan csinált a világ, hogy meggondolják a fiúk, hogy adjuk el a tehenet, s osztozzunk el

a pínzen. Űk azt határozták, hogy csináljanak hárman három istállót, s amelyikbe bémegy a tehen, mikor hazajön a legelőrül, azé legyen. A két nagyobbik ügyes emberek voltak, illetve legínyek, de az egyik egy hülye, ügyetlen. Elment a két nagyobbik, s csinált két ügyes istállót. A hülye is hozott egy tere zöld ágat, s összeborogatta kalyibának. Mikor kiesz voltak az istállók, este lett. Jött a tehen haza. Az bizony csak a zöld ágasba ment. A mutujéé volt a szerencse. Gondolja az ügyetlen, ő bizony sohase vesződik a tehenel, elviszi a vásárra, s eladja. El is indult a vásárra, de ű csak olyankor, mikor más jött hazafelé. (A mutujnak jó akármikor! Addig legalább kipucolta!) Ahogy haladt egy erdön keresztül, egy nagy fának át volt törve a dereka. A fát mozgatta a szél, az nagyon nyicorgott. Azt kérdi a mutuj a fától:

— Hát kired a tehenet?

A szél csak fújta a fát, a fa csak nyikorgott. Azt mondja a mutuj rá:

— Hát még hütelbe?

Tovább nyikorog a fa. Azt mondja:

— Én nem bánom, mához egy hétig.

Odakötötte a fához a tehenet, s otthagya. A következő héten elment hogy kírje a pínzt. Szerencsire vitt magával egy nagy fejszét. Gyönyörű csendes idő volt, a fa egyet se moccant.

— Add meg a pínzemet — azt mondja —, azért jöttem!

Semmi felelet.

— Ne tréfálj, ember, mert nem vesztegetem az üdöt — azt mondja. Felhívja az ember a fának a figyelmit vagy háromszor. Tudja az Isten, egy kis szél fújt, a fa elkezdett nyikorogni:

— Mi az? — azt mondja.

— Cîrț, carț, 'steaptă pînă marț! (Kirc, kárc, várj keddig!)

— E, de — azt mondja — én egy szempillantásig se várok! Nekem most vagy soha!

Mivel a fa nem is nyikorgott többet, nem is fizetett, fogja a nagy fejszét, nekivágja a fának. Hát istenem, a fa teli volt aranypénzzel, rém sok volt benne.

— Ugye — azt mondja —, megadhattad volna szép szóval, hogy ne üsselek meg.

Na, ű osztán szedett a pínzből, amennyit csak fel tudott szedni, s vitte hazafelé. Látja otthun a két bátyja, hogy mennyi pínzt visz haza, hozzáíve

azt a szép aranypínzt. Kérdi tüle a két bátyja:

— Te boldogtalan, hát hunnét hozod azt a sok szép pénzt?

— Hunnét hoznám? Kírtem a tehén árát, nem akarták megadni, belévágtam a ládájába, mind kiomlott.

— Te boldogtalan — azt mondja a két bátyja —, hát maradt még? Vagy hol lakik az az ember?

— Jaj, te, jaj, sok pínze van annak! Ott marad mind elszórva. Lenne vagy három tere.

Na, de aztán ezen kapott a két bátya is:

— Gyere te, mutasd meg.

Mentek osztán hárman az erdőbe, vittek három zsákot. A mutuj a fejszét vitte akkor is. Felszedik, ami körül volt a földön. Majdnem két és fél víka aranyat szedtek fel. Mivel már kívül nem kaptak többet, a mutuj elkezd a fát ütögetni. Kitörök még egy forgácsa, s omlott ki még egy csomó arany belőle. Elvitték űk a pénzt haza, de uram, hogy osztoznak még azon is? Azt mondják a mutujnak:

— Te szaladj a szomszédba, kírj egy víkát, de ne mondd meg, hogy pínzt mírünk.

Azt mondja a mutuj a szomszédba:

— Szomszédasszony, adjon egy víkát, de ne gondolja, hogy pínzt mírünk.

Igen, de már a szomszédasszonyt fúrta a kíváncsiság. Igen, de miféle beszíd az, hogy nem pínzt mírünk? Valahogy meg kell lesni, valahogy tudni kell. Vettek űk osztán földet, mert mire az asszony átszaladt, éppen akkor töltötték el három fele. Egynek-egynek három víka jutott jó tetézve. Olyan gazdák lettek, amilyen nem volt több a faluba. Három új házat építettek, földeket vásároltak. A két nagyobbik azt mondta, hogy azért minden közös legyen, mert űk csak a mutujnak köszönhetik, hogy azután arra is viselnek űk gondot. Igen ám, de a két nagyobbik megházasodott. Hőj, de a mutuj is azt mondta:

— Én is megházasodok, nekem is kell asszony, én sem ülök csak úgy.

Elment a bátyjával a szomszéd faluba lánytnízni.

Hát, kírem szípen, olyan gazda hogylene kapott volna, ha egy botot felöltöztetnek, az is kap. Olyan ügyes asszonyt kapott, hogy egészen jól tudta vinni a gazdaságot. Elvígezték a tavaszi vetést, azt mondja a menyecske:

— Hallja, ember, jönn el, nízük meg az édesapámat s az édesanyámat,

mert már én is óhajtanám űket látni. Nízzük meg, nincs valami bajuk.

Az asszony süttött egy kemence kalácsot. Üres kézzel csak nem megy a szülõi házhoz olyan gazdag helyrűl! Belétett egy átalvetőbe nígyet, az embernek a hátára tette, megindultak hazafelé. A menyecske mindenűtt elöljárt egy jó hajtásnyira. Nehéz volt a zsák. Az útszélbe meg volt dögölve egy nagy fehér kutya. A szája el volt vicsorítva, mintha el lett volna tátva. Mit gondol? Hátha ez ehetnék. Elővesz egy kalácsot, s odadobja:

— Ne, éhen ne tátsd a szájadat.

Halad a szegíny mutuj az úton, elér valami pocsolyás helyet. Gondolja, hogy megy ő ott keresztül az új csizmájával? Nem teheti. Belé egy kalácsot, rálípett. Még azon se tudott átalmenni a szárazra, bétett még egyet, s úgy átalgázolt.

Az idő nagyon fölmelegedett, mert már tizenegyre állott az óra. A szegíny menyecske alig várta, hogy kiérjenek az erdőszíltre az ösvényre, s hát még fiatalok voltak, s beszílgessenek egy kicsit. A menyecske hamarább elérte a jó árnyékos helyet, le is telepedett. Alig várja, hogy érkezék az ura. Látja, hogy csak úgy lóg a zsák a hátán.

— Hát apjok, megbolondult? Megette, vagy hová tette?

— Feleség — azt mondja —, hát ne haragudj. Hát láttad azt a szegíny kutyát, milyen éhes volt, csak úgy tátogatta a száját. Egyet — azt mondja — annak löktem, hogy egyik az is. A másik kettőt — láttad azt a pocsolyát? —, csak nem mászhattam belé az új csizmámmal, odatettem lépcsőnek, s fájintosan átalsétáltam.

— Ó, ette volna meg a fene a parasztját! Hát most mit vigyűnk édesanyámnak? Most menjűnk purdi kézzel? Ezt az egyet itt megesszűk.

Már akárhogy gondolkoztak, de az éhség parancsolt, s megették ott a másik kalácsot.

Azt mondja a menyecske, mikor a faluvígre írnek:

— Hallja hé, ne beszíljen. Csak én beszílek egyedűl. Most — azt mondja — fel akarom hívni a figyelmet, nehogy — azt mondja — ott is levegye az orcámról a bűrt. Ott minket asztalhoz űltetnek, lesz elöttűnk étel, ital, tál tányér, ki fölfele fenekével, ki lefele szájával, de vigyázzon. Mikor én megnyomom a lábammal a lábát, hagyja abba az evíst, ne egyik ott két óráig, mint egy disznó.

Békerekednek, Istenem, az asztalhoz. Esznek. Alig fálnak vagy hármat, a kis kutya bekerűlt a házba, hát megtapodta a mutujnak a lábát az asztal

alatt. Erőltetik, hogy egyik mindenféleképpen, de nem falt volna többet egyet se, az istenért se. Ehetnékje volt, hogy veszett meg, de ha már meg volt tapodva a lába, nem evett. Úgy volt bétanítva.

Eljött az este. Lefeküdtek, ki-ki a maga helyére. Azt mondja a fiatalember:

— Ej, feleség, be éhes vagyok!

— Egye meg a fene a gyomrát! Már mért nem ett? Volt ott mit, elég.

— Hát feleség, nem te mondtad, hogy ha megtapodod a lábamat, többet ne egyem? Én — azt mondja — szót fogadtam.

— Ó, ette volna meg a fene a szamarát! Biztosan megtapodta a kutya, mihelyt bement. Én — azt mondja — nem tapodtam meg egyszer se.

— Bizony lehet, feleség, hogy a kutya volt, mert nem volt nehéz egy csöppet se.

Azt mondja a menyecske:

— Hallja — azt mondja —, ott a pucikba van egy ruha rítes, bontsa ki, s egyik.

Felkel az ember, s odamegy a kemencéhez. Abiza, aznap fiadzott meg a macska, volt ott vagy nígy pucér macska, meg is ette mind a nígyet.

Visszamegy az ágyba.

— Jaj, feleség, én nem tudom, miféle rítest sütött este anyád! Ez mind olyan kerek volt — azt mondja. (Meg nyávogott!)

— Ó, hogy ette volna meg a fene a hasát! Biztos megette a pucér macskákat. (Jó fájin párok voltak, biztosan túl voltak a mézesheteken.)

— Biza az lehet — azt mondja —, mert még nyávogott is.

Na, telik egy kicsi üdő, de az étel után az ember meg is szomjazik nagyon. Azt mondja a menyecske:

— Hallja csak, ne legyen buta! Ott a pincébe a hordó bor, csapra van ütve.

Ott van mellette egy nagy pohár, eresszen belé bort, s igyék.

Lemegy az ember a pincébe. Rajta volt a hordón egy liu, ilyen szívóbúl volt csinálva. Ej — gondolja —, nagy pohárból szokta inni. Veszi a liut, tartja a csap alá, s ereszt belé a bort. Mind várja, hogy teljen meg a pohár, de hát a liu vastagabb volt, mint a csapnak szája. Amennyit eresztett, mind lefolyt a pincének a földjére. Addig tökösködött ott a hordó körül, amíg már nem jött több bor a hordóbúl. Visszamegy az ágyba a feleségihez. (Még a macska kívánta):

— Jaj, te feleség — azt mondja —, én nem tudom, miféle poharuk van

anyádéknak. Én addig eresztettem, hogy már nem is jött több bor a csapon, mégse állott meg a pohárba.

— Jaj, ette volna meg a fene a marháját. Mind eleresztette a drága sok bort. Menjen, ott van a pince sarkába egy feslag hamu, szórja el, s seperje össze, hogy ne vegyék észre. Mit szól apánk s anyánk, ha meglátja!

Visszament a mutuj a pincébe. Volt egy feslagba vagy négy zsák szitált liszt. Az bizony mind egy szemig elszórta a pince földjén, s akkor szépen elsöpörte. Visszamegy a feleségihez.

Azt mondja a feleséginek:

— Jaj felesig, de szép hamujuk van anyádéknak! Olyan — azt mondja —, mint a fehér hó.

— Ette volna meg a fene, még meg nem ismertem. Most odaszórta azt a szép drága fehér lisztet!

— Biza felesig, lehet, hogy az volt, mert erősen szép fehér volt.

— Na — azt mondja —, egy-kettőre öltözzünk, s menjünk innen, mert itt bennünket megölnek, engem is kendért, vín számár — azt mondja. (Már nem volt se macska, se bor, se liszt!)

Elindulnak, hogy menjenek el észrevétlenül a házból, nehogy valaki észrevegye. A menyecske lépett ki először, s azt mondta csendesen.

— Húzza bé az ajtót.

De a buta azt értette, hogy hozza az ajtót. Mikor egyszer visszanéz az asszony, már jó messze, künn a faluból hát látja, hogy viszi a mutuj az ajtót.

— Ejnye, ette volna meg a fene! Hát én csak azt mondtam, hogy húzza bé. Hát hozza is?

— Feleség, hát én úgy értettem, hogy hozzam, hát hozom is.

— Na, egye meg a fene, ha már hozta eddig, hát hozza ezután is.

Új ajtó volt, festett, kár lett volna elhajítani a határon. Jó lesz otthon valami új épületre. Útközben béesteledett, ahogy mentek hazafelé, még abban az erdőben, amelyeken űk jöttek. Az erdő közepin volt egy szép rít. Az erdő közepin volt egy szép nagy tölgyfa, gyönyörű szép leveles. Azt mondja a menyecske:

— Na ember, ez alatt a fa alatt meghálunk. Én nem tudok tovább menni, úgy elfáradt a lábam.

Igen, de űk még le se ülhettek jól, hallanak nagy beszídet, hogy sokan jönnek. Azt hitte az asszony, hogy valami rablók jönnek.

— Hallja — azt mondja —, lóduljunk föl hamar erre a fára.

Fölmegy az asszony elöl, utána az ember is. Hát a beszélő emberek valami kalmárok, kereskedők voltak, valahonnét jöttek, vagy mentek a vásárra. Megállottak azok is a fa mellett.

— Te — azt mondja —, itt etessük meg a lovakat, itt van mező elíg. Ez alatt a fa alatt mi is meghálhatunk.

— Ezt nagyon jól mondtad, komám — azt mondja a másik.

Egyik fogja ki a lovat, a másik szedi a fát, a harmadik rakja a tüzet. Mikor elkészült a tűz, sütik ott a csirkehúst, flekkeneket, tudom is én, mi mindenfélét, vacsoráznak kegyelmesen. Azt mondja a mutuj a feleséginek, súgja:

— Feleség, én erősen peselhetnék. (Ejsze, a sok bortúl, amit ivott és a macskától.)

Súgja az asszony: — Verje meg az Isten, nehogy peseljék, mert megtudják, hogy itt vagyunk, s vége az életünknek. (Szegény asszony!)

Azt mondja az ember:

— Én nem tarthatom tovább!

Alázatos szolgája, ereszti. (A flekkenre!) Nahát, kírem szépen, a fa nagyon sűrű volt, elszóródott levélről levelekre, de azért észrevehető volt ott lenn is.

— Te komám — azt mondja az egyik ott a fa alatt —, esik az eső.

— Nem bolondultál meg, komám? Hiszen csillagos van. Csak a harmat.

— Harmat biz ez. De az én kenyeremre cseppent, egészen sós. Jó világ van.

Ezt a dolgot majdnem már felejtik egy kicsit.

— Ej, Istenem — azt mondja a mi emberünk —, feleség, én szarhatnám is. (Csupa gyöngyvirág volt az egész ember!)

— Jaj, ette volna meg a fene! Csak dugja bé az ujjával, le ne eressze, mert vége az életünknek.

Hej bizony, nehéz dolog azt tűrni, azt is ereszti. Az is verődött erre-arra.

— Hej, mi a csoda, hull a makk. (Biztosan szorulása volt!)

— Ej — azt mondja az egyik ott alant —, itt kitűnő jó világnak kell lenni.

Ez manna lesz — azt mondja.

Telik-múlik az idő, elfelejtik űk a mannahullást is. Elterelődik másra a beszélgetés. Előveszik a kulacsokat, s isznak fájintosan. A hús is mindig tovább sült, de azt mondja a mutuj is a fán:

— Feleség, de én nem bírom már tartani az ajtót.

— Jaj, ette volna meg a fene! El ne eressze, mert akkor igazán vége az

életünknek — a menyecske súgja a fán.

Ú bizony tudja, hogy nem emeli többet, már meg is lökte, hadd menjen. Zuhan, istenem, az ajtó egyik ágról a másikra. Megijednek a kereskedők a fa alatt, hogy istennyila vagy gonosz lélek vagy mi jöhet rájuk. Elszaladtak azok mind. Otthagyták szekereket, lovakat, s tudja isten, hol álltak meg.

Ezek is aztán, mikor látták, hogy megtisztult a helyzet, vakaróztak a fárúl lefelé. (Biztosan a mutuj ment elől!) Az ment hát! Ahogy leereszkednek a fárúl, ott a drága sült hús, egy-kettőre megrakták a gyomrukat a jó sült hússal. Ittak bort is. Azt mondja az ember:

— Nízzük meg feleség, mi van a kocsiban is.

Mi bizony? Az egyik kocsin mind nadrág meg kabát meg effélík, a másokban szoknyának meg réklinek valók. Béfogták a lovakat, egy-kettőre hazahajtottak véle. Lett öltöző ruhájok elég, még ma is ílnek, ha meg nem haltak.

A KUTYÁNAK ELADOTT MALAC

Volt egy olyan gyenge eszű ember, olyan prosztu György. Meg volt házasodva, nagyon szegény ember volt. Azt mondja az asszonyának, hogy bírjanak ők megélni, hogy kapjanak pénzt. Volt egy kús malacik, azt mondta, hogy levágja, s viszi a vásárra, hogy eladja. No, osztán, levágta, s vitte a hátán. Akkor találkozott, egy ösvényen ment elé, egy kis kutyacskával. A kutyacska kezdte ugatni azt az embert. Akkor az ember azt felelte a kutyacskának:

— Mit akarsz, neked adjam a malacot?

S a kutyacska mind:

— Hem, hem, hem, hem, hem — az embernek. Az ember feleli:

— Megveszed? — a kutyacskának.

S a kutyacska mind:

— Hem, hem, hem.

— Adsz háromszáz forintot érte? — felelte az ember a kutyacskának.

A kutyacska:

— Hem, hem, hem.

— Megadod két hét múlva a háromszáz forintot? Akkor a kutyacska:

— Hem, hem, hem.

Akkor csak odavetette neki.

— Ne. De ha meg nem adod, akkor idejövök két hét múlva, itt meg is ütlek — mondta a kutyacskának.

Akkor volt egy árokocska, oda bevitte a kutyacska a malacot. Az ember megtért, s hazament. Kérdi az asszony: — Na, eladta-e?

Akkor azt mondja:

— Eladtam egy kicsi kutyacskának. Adott vagy háromszáz forintot.

— Hát hol a háromszáz forint? j

Felelte:

— Két hét múlva odamék, s akkor megadja.

Akkor az asszony azt felelte:

— Ej, de nagy paraszt vagy! Hát a kutyacskának honnat legyen pénze?

Akkor az ember két hét múlva ment a kutyacskához. Eltött a két hét, akkor meges találkozott véle. Akkor azt mondta:

— Na, kicsi kutya, add meg a pénzemet.

Akkor a kicsi kutya esmég:

— Hem, hem, hem, hem, hem, hem.

Akkor az embernek volt egy bot a keziben, akkor kezdett ugri a kutyacska után, hogy üsse meg. Akkor csak a kutya bément az árokba, akkor kezdte a martot így vájkálni, a lábocskáival. Akkor csak kezdett kiomlani a pénz onnan, egy kicsi hordócskával, ahol a kutya megásta. Akkor az ember megörült. Amennyit tudott, vett el onnét. Akkor csak szaladt haza az asszonyához.

— Gyere, asszony, met úgy megfizette a kutyacska, hogy ennyit hazahoztam belőle, de nem volt, mibe tegyem.

Akkor vettek egy zsákot, mentek, s megtöltötték pénzzel a feleségivel. Mikor vitték haza, kérdezték az emberek:

— Mit visztek?

Akkor űk felelték, hogy gombát visznek az erdőbűl. Az asszony azt a pénzt otthun eldugta, hogy ne lássa meg senki, s azt mondta az emberének, hogy ne mondja meg senkinek, hogy űk pénzt kaptak. De az ember, ahol ment, mindenűt mondta, hogy nekik sok pénzűk van, mert űk úgy kapták. Akkor meghallották a zsandárok, a primár, mindenki, de az asszony elment, levágott két tyúkot, s a hurkáit összevagdalta, apróra annak a két tyúknak, s belétette egy tekenő vízbe. Hogy az ember melegedett a tűznél, akkor a

hornyán bétöltötte a hurkát összevagdálva, vízzel. Akkor azt mondta az ember:

— Jaj, asszony, mi van itt, hallod-e?

Az asszony fent volt a padláson, úgy bétöltötte a a hornyán azokat a hurkákat esszevagdálva. Akkor az asszony azt felelte:

— Hurkaeső van, ember, hurkaeső van! Valaki kérdezi, hogy mikor kaptuk azt a pénzt, amikor hurkaeső volt.

Akkor odamentek az előljáró emberek, már a primár, a zsandár, azt mondták:

— Adjátok elé a pénzt.

Akkor azt mondta az asszony:

— Jaj, mi nem kaptunk, nekünk nincs pénzünk.

Akkor az ember elészökött a beszéddel.

— Tudod-e asszony, mikor kaptuk azt a pénzt? Mikor a hurkaeső volt!

— Na, lássák-e emberek, mikor volt hurkaeső? Volt vagy egyszer? Ennek nincs elegendő esze.

Akkor azok kacagni kezdtek, azt mondták, hogy hurkaeső nem volt soha, az embernek nincs elegendő esze. S elmentek onnat. Akkor ezek megmaradtak a pénzzel. Most is élnek, ha meg nem haltak.

A GYÁVA EMBER

Szintén gyáva ember volt az is. Az úgy ment vőnek egy menyecskéhez egy más faluba. Jó gazda helyre ment, volt gazdasági felszerelés, volt minden. Azt mondja a felesége, mikor már megesküdtek, másnap azt mondja:

— Na János, mint férjem, hát már most tudja, hol a mi erdőnk. El kell menni fáért. Van ott szálfá, amilyen tűzrevaló, vágjon minél nagyobbakat, hogy legyen télire.

Az ember el is indult az erdőre. Az nem jutott eszébe, hogy hopp, jó lenne még valaki. Elindult segítség nélkül. Elment négy ökörrel s szekérral. Mikor az erdőre ért, meglátta a nagy szál fákat, akkor gondolkozott meg, hogy jó volna egy kis segítség. Meggondolkozott: „már sebaj, segítünk rajta.” — Kiszemelt egy nagy fát, amit ki akart vágni. A szekeret odatámasztotta a fa mellé. Gondolta, így most jó lesz, ő majd vágja a fát, s az majd kidől a szekérra. Nekifogott, s vágta ki a fát. Az ki is dőlt, s

összetörte a szekeret, s megölte a négy ökröt. Nagyon elkeseredett az ember, mikor ezt meglátta. Most már se ökör, se szekér, csak egy fejsze. A fejsze megmaradt. Fogta magát az ember, nagyon elkeseredett, s indult haza a fejszével. Útközben egy nádas tó mellett haladt el. A nádasban nagyon sok vadkacsát látott. Gondolta magában, jó lenne, hogy valami örömet szerezzen a feleségének, egy pár vadrucát fogni. Kezdte célozni a fejszével, hogy hátha eltalál egyet. El is hajította a fejszét, de nem talált egyet se. Most már se szekér, se ökör, se fejsze. Kénytelen volt levetkőzni, hogy megkeresse a fejszét. Csak egy kurta ing maradt rajta. Sokáig kereste nagyon, de nem találta meg. Megáll a vízben, gondolkozik. Most mi lesz? Ezalatt valami gazember leste, ellopta a csizmáját, gatyáját, nadrágját, mindenét. Nem volt mit csináljon. Se szekér, se ökör, se fejsze, se ruca, se nadrág, se, csizma. Nem mert hazamenni, amíg nem keresett egy laput, amit maga elé akasztott. Hátról nem akasztott, pedig volt lapu elég. Ment haza nagy szomorúan, s mikor a falu végére érkezett, találkozott a komájával, aki két szamárral fuvarozott. Hordta a méterfát.

— Hát kenddel, komám, mi van? Hogyan van ilyen pőrén? (Ilyen fársáng módra?) Ilyen falu kacagására mint új házasság?

— Jaj, ne is kérdezze — azt mondja. Elpanaszolta aztán neki elejétől végig, hogy hogy járt. Miközben ott mesélt a komájának, a szamár előtt állt, az egyik szamár elkapta a keserűlaput szerszámostól együtt. (Volt keserűség aztán.) Ez aztán nagy jajgatással a kertek alatt szaladt haza, hogy nehogy meglássák. (Úgy kellett volna, hogy hátról is tegyen egy laput, lett volna mit egyen a másik szamár is!) Szerencsére a felesége nem volt otthon, mikor beérkezett a házba, így volt alkalma aztán a pucikba húzódni, ott jajgatni. Egyszer hazaérkezik a felesége, s hallja a nyögést a kemence mellett. Kérdi az asszony, hogy:

— Ki van ott?

Azt mondja hogy:

— Én vagyok, anyjukom.

Kérdi, hogy:

— Mi baja? Miért húzódott oda? Jöjjön le onnét.

— Jaj! — mondja az ember.

— Hát mondja már, mi baja van?

— Jaj, nehéz még el is sorolni — azt mondja az ember. — Elmentem az erdőre. Ahogy kivágtam a fát, ledőlt, megölte az ökröt, összetörte a

szekeret.

- Ó — azt mondta —, hát azért jajgat olyan nagyon ? Ott van még az új szekér a pajtába, van még hat ökör a pajtába.
- De az semmi — azt mondja. — Mikor jöttem hazafelé, vadrécét akartam ütni. Hajítottam a fejszét, az is ott maradt a tóba.
- Az se baj, van itt még fejsze elég.
- De — azt mondja — amíg bementem a fejsze után, ellopták a csizmámat, nadrágomat, gatyámat, mindenemet.
- Ó, hogy a fene egye meg a csizmáját! Itt az új csizma — veszi le a szegről —, itt az új nadrág — veszi ki a ládából —, van itt gatyá is elég, csak jöjjön le a pacikból.
- Azt mondja az ember:
- De jaj, nehéz megmondani a többit.
- Ahogy megmondta ennekelőtte, annál több úgy se hiányozhatik, mind amit elmondott ennekelőtte. Na, mi a baj? — azt mondja az asszony — panaszolja el már.
- Kezdi sorolni aztán, ahogy volt:
- Mikor meztelen maradtam, vettem egy nagy keserűlaput, s magam elé akasztottam, hogy ne legyek falu kacagására. Útközben — azt mondja — a komámmal találkoztam. Amíg elpanaszoltam az esetet, az egyik számarra odafordította a száját, s lekapta a keserű laput a farkával együtt.
- Erre az asszony azt felelte:
- Hát az igaz, ilyen gyáva embert, mint maga! Evvel több kárt csinált, mintha az egész vagyonomat elvesztette volna. Most már le is út, fel is út!
- Erre aztán én megijedtem, s kijöttem onnét. Azt hittem, nekem is szólt.

ILÓK ÉS MIHÓK

- Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon volt egy özvegyasszony s egy Mihók nevű boldogtalan fia. Egyszer azt mondja Mihók az anyjának:
- Édes anyókám, házasodhatnám.
- Kit vennél el, édes Mihókom?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, keresd meg.
- Mihók elmegy az Ilókék házához, s egy tút kap ajándékba. Jövet megunta a kezében tartani, s amint egy szénásszekeret ér, beszúrja a

szénába. Megérkezik a szénásszekér, s Mihók váltig keresi a lehányt szénában a tűt, de nem lelte meg, s elment haza az anyjához.

— Hol voltál, édes Mihókom?

— Ilóknál, édes anyókám.

— Mit vittél neki?

— Nem vittem semmit, adtak.

— Mit adtak?

— Egy tűt.

— Hadd lássam.

— Egy szekér szénába szúrtam, nem lelem sehol benne.

— Jaj, fiam, nem jót töttél; a csákódba kellett volna szúrni.

— Másszor úgy teszek.

Megint azt mondja az anyjának:

— Édes anyókám, házasodhatnám.

— Kit vennél el, fiam?

— Ilókot, édes anyókám.

— Eredj, fiam, keresd meg.

Mihók elmegy leánynézni, s kap ajándékba egy ekevasat. Hazamenet belé teszi a csákójába; de nem akart megállani, hol jobbra, hol balra húzta le a csákót, a fejét is összeverte. Utoljára megrestellte Mihók, s elhajította a sárba. Hazamegy üres kézzel.

— Hol voltál, fiam?

— Ilóknál, édes anyókám.

— Mit vittél neki?

— Nem vittem, adtak.

— Mit adtak?

— Egy ekevasat.

— Hadd lássam.

— A csákómba szúrtam, de nem akart megállani, s elhajítottam.

— Jaj fiam, nem jól töttél, a válladra kellett volna vetned, s úgy hoznod haza.

— Másszor úgy teszek.

Megint elkezd Mihók:

— Édes anyókám, házasodhatnám.

— Kit vennél el, fiam?

— Ilókot, édes anyókám.

— Eredj, fiam, kéreisd meg.

Elmegy Mihók a leányos házhoz, kap ajándékba egy kiskutyát. Hazamenet a vállára veti, s úgy viszi haza. A kiskutyának sehogy se tetszett az a hely, minél jobban nyomta oda, annál jobban vickádozott, utoljára mardosni kezdte a vállát. Mihóknak fájt, s eldobta.

— Hol voltál, fiam?

— Ilóknál, édes anyókám.

— Mit vittél neki?

— Nem vittem, adtak.

— Mit adtak?

— Egy kiskutyát.

— Hadd lássam.

— A vállamra vetettem, de marta, s eleresztettem.

— Jaj fiam, nem jól töttél. Egy madzagra kellett volna kötnöd, magad után húznod, s szólítgatnod: kucó! kucó!

— Másszor úgy teszek.

— Édes anyókám, házasodhatnám.

— Kit vennél el, fiam?

— Ilókot, édes anyókám.

— Eredj fiam, kéreisd meg.

Elmegy Mihók Ilókékhoz, és kap ajándékba egy fél szalonnát. Jó erős madzagot köt reá, maga után voncolva ballag hazafelé, és minduntalan szólítgatja: kucó, kucó. A kutyák nem kérték sokáig magukat, az egész faluból reágyűltek a szalonnára, s amíg Mihók hazaért, mind megették, csak az álla csontját hagyták meg, amelyikre a madzag volt kötve.

— Hol voltál, fiam?

— Ilóknál, édes anyókám.

— Mit vittél neki?

— Nem vittem, adtak egy nagy darab szalonnát, ezt ni!

— Hisz e csak az álla csontja.

— Madzagra kötöttem, magam után húztam, talán megették a kutyák.

— Jaj, fiam, nem jól töttél. A hátadra kellett volna vened, hazahoznod, és a házba felakasztanod a füstre.

— Másszor úgy teszek.

— Édes anyókám, házasodhatnám.

— Kit vennél el, fiam?

— Ilókot, édes anyókám.

— Eredj, fiam, kéreisd meg.

Mihók ismét maga ment a leányos házhoz, és kapott egy borjút. Kötelet hurkolt a nyakára, hátára vette, s akármennyit feszengett, kapálódott és rugdosta, hazavitte nagy nehezen. Otthon felvoncolta a hiuba, s felakasztotta a kakasülőre.

— Hol voltál, fiam?

— Ilóknál, édes anyókám.

— Mit vittél neki?

— Nem vittem, adtak egy borjút.

— Hol van, nem látom?

— Hazahoztam a hátamon, s felakasztottam a füstre.

— Jaj, édes fiam, nem jól töttél. Gyengén kellett volna körül kerekíteni a nyakát egy kötéllel, szépen hazavezetni, a pajtába a jászol elébe kötni, s szénát vetni eleibe.

— Édes anyókám, házasodhatnám.

— Kit vennél el, fiam?

— Ilókot, édes anyókám.

— Eredj, fiam, kéreisd meg.

Mihók elmegy, és odaadják neki a leányt. Mihók egy kötelet vet Ilók nyakába; vezeti hazafelé, szólítgatja: „ne, bocikám, ne, ne!” Hazaérve béköti a pajtába, szénát vet eleibe, aztán béreteszeli az ajtót, s bemegy a házba.

— Hol voltál, fiam?

— Ilóknál, édes anyókám.

— Mit vittél neki?

— Nem vittem, adtak.

— Mit adtak?

— Ilókot, hihihi.

— Hát hol van?

— Bekötöttem a pajtába.

— Jaj, fiam, nem jól töttél. Eredj hamar, cirógasd meg, vess szép szemeket rája, s hozd be a házba.

Mihók el is ment mindjárt, a háznál valamennyi aprómarhának kivájta a szemét, a pajtába ment, megcirókálta Ilókot, s reáhányta a szemeket. Ilók

szegény az gondolta, hogy Mihók csúfolódik vele, megsokallta a tréfát, s elszaladt haza.

Azalatt a násznép összegyűlt a lakodalomra, elment a vőlegénnyel a menyasszony után, megengesztelte, s elvitte haza Mihókékhoz. Megesvén a vendégeskedés, felvitték Mihókot és Ilókot a pajta hijjára, s lefektették a szénába. Ilóknak nem volt kedvére ez a nyoszolya, azon járt az esze, hogy elillanhasson, s valami szín alatt lekéredzett egy kis időre. Mihók nem hitt neki, s egy hosszú sinórt kötött a nagy lábujjára, úgy bocsátotta le. Ilók pedig, mihelyt künn volt az udvaron, leoldta a sinórt, egy kecske lábára kötötte, s maga elillant haza. Mihók csak várta, várta; kiabált utána, s hogy nem jött, rángatni kezdte a sinórt. A kecske a rángatásra mekegett, s Mihók anyja a lármára kinézvén, felment a pajta hijjára, hogy lássa mi baj?

— Hol van Ilók, fiam?

— Odale, megkecskésedett, édes anyókám.

— Hogy kecskésedett volna?

— Sinórt kötöttem a lábára, s most húzom fel, de nem felel, csak mekeg.

Az anyja a sinórt tapogatva megkapja a kecskét, s észreveszi, hány hét a világ. Megint felkölti a vendégeket, elmennek a menyasszony után, kibékítik nagy bajjal, s még egyszer elviszik a vőlegényhez. Egybekelnek, s máig is élnek, ha meg nem holtak.

MIT KELLETT VOLNA MONDANOM?

Volt egy olyan ember, akivel mindent el lehetett hitetni, s akármit megbíztak reá, mindent elfelejtett. Egy alkalommal a felesége elküldte a piacra, hogy vegyen egy víka búzát. El is indult. Közben tanálkozott sok jó barátjával, és eközben elfelejtette, hogy miért ment a piacra, kénytelen volt hazamenni. Azt mondja a felesége, mikor hazament.

— Hát hol a búza?

— Hát azért küldtél?

— Hát azért hát, nagy marha! Nem megmondtam, hogy azt vegyen? Hát hogy el ne felejtse, egísz úton azt mondja hogy: egy víka búza, egy víka búza. (Jó, hogy nem íratta le véle!)

Ahogy ment az úton, az út mellett többen dolgoztak, s az illető ahelyett, hogy köszönjön, ű csak folytatta, amit meghagyott a felesége. Azt mondja az egyik illető, ráfőrméd nagy mírgesen, azt mondja:

- Mit beszél, hogy egy víka búza, egy víka búza, mikor már hatot vetettem?
De az nem hallgatott el, csak mind folytatta az üvét, hogy
- Egy víka búza, egy víka búza . . .
Azt mondja:
- Mikor maga elmegy valahova, akkor köszönjön illedelmesen, ne csak hogy folytassa a magáét.
Eközben látta az ember, hogy még nem is hallgat rá, kiment, s felpofozta istenesen.
Azt mondja aztán, megijed:
- Mi baj? Mi baj?
Azt mondja:
- Nem megmondtam magának, hogy köszönjön illedelmesen olyan alkalommal, mikor a vetés ideje van.
Azt mondja, hogy:
- Hát mit mondjak? — kérdezte az illető, mikor ment a buzáírt.
— Hát azt, hogy Isten áldja meg a munkájokat, magokat. Azt kell mondani ilyenkor.
- Jó, jó, azt fogom mondani, csak ne bántsanak — mert aztán kerültek oda többen is, akik pofozták.
Az ember haladt tovább a város felé. Útközben tanálkozott két emberrel, akik erősen verekedtek, valamin összevesztek. Én nem voltam ott, nem tudom biztosan, hogy min.
Ez aztán azt mondja, hogy:
- Az Isten áldja meg a munkájokat, magokat.
Azt mondja a verekedők közül az egyik:
- Ha te, mit mond, ahelyett hogy elválasztana bennünket?
Nekiállnak mind a ketten, két verekedő ember, egy istenesen megpofozzák. Amaz aztán megijedt:
- No mi a baj? Mi a baj? Mit mondjak?
— Tanuld meg, mikor két verekedő embert látsz, mondd azt, hogy Uram Jézus, válaszd el őket. Nem azt, hogy Isten áldja meg a munkájokat.
Azt mondja hogy:
- Jól van, azt fogom mondani, csak ne bántsanak.
Közben haladt a város felé, de azt mondta tovább hogy:

— Uram Jézus, válaszd el őket! Uram Jézus, válaszd el őket...

Mikor közeledett a város felé, tanálkozott egy lakodalmas sereggel. A legelső szekéren ült a menyasszony és a vőlegény a bútorokkal felszerelt kocsiban. Ahogy ezeket meglátta, azt mondja:

— Uram Jézus, válaszd el őket.

Meghallja ezt a násznagy, azt mondja a többinek:

— Ha té, mit mond? Hát miféle dolog ez? Alig kerültek össze, s máris azt kívánja, hogy Uram Jézus, válaszd el őket.

Nekiállnak a násznagy s a többi emberek, s megsapkázzák alaposan. Azt mondja:

— Na itt már mi volt a baj? Mit kellett volna, hogy mondjak?

— Mikor lakodalmi sereggel tanálkozol, azt kell mondani, hogy fordulj szembe, s csókold meg, hogy mellette is ült.

— Na jó, eztán azt fogom mondani.

Azt is mondta azután. Ment az úton, tanálkozott egy másik illetővel, aki részeg állapotban elmaradt a lakodalmi seregtől, az út szélén vígezte a baját. Mikor mellette elhaladt azt mondta:

— Fordulj neki, s csókold meg.

Az osztán nekirohant bosszúságában s részegségiben, s jól elverte úgynyira, hogy megint elfelejtette, hogy miért ment a piacra. Kénytelen volt hazamenni újból. Mikor hazairkezett, azt mondta a felesége:

— Hát hol van a búza?

Azt mondja az ember:

— Jaj, hát azért küldtél engemet?

— Na — azt mondja —, az ördög vigye el a dolgát, hogy kell ilyen szamár legyen, hogy mindent elfelejt — s ű is megpofozta. (Ejszen, jó zömök ember volt, hogy bírta a verést!)— Nahát, ha ilyen szamár, akkor üljön itthon, s vígezze az asszonyi teendőket. A vásárra elmenyek én, s megveszem én a búzát. De vegye tudomásul, hogy ha nem lesz meg, amiket elősorolok, akkor ki fog kapni.

Az ember ijedten aztán mindent fogadott:

— Na, csak sorold — azt mondja —, hogy mit kell csináljak.

Azt mondja:

— Legelső hogy szítálgon, mert holnap sütni kell — azt mondja. — Ott van egy nagy bögre tétel, azt holnap ki kell keverni vajnak. — A

káposztalevet a pincében forgassa meg. A borjút szoptassa meg. A tehenet meg eressze ki a kertbe egy kicsit, legeltesse, mert nem győzzük mindig takarmánnyal. A gyermeket feressze meg — mert volt kis gyermek is.

Az asszony elment a piacra búzát venni. Az ember nekifogott serényen a munkához. De hogy hát mindent elvégezessen sorjába, ahogy parancsolta az asszony, azon törte a fejit, hogy hogy legyen hamarább. Nekifogott szitálni. Közben eszébe jutott, hogy a káposztát is meg kell forgatni. Lement a pincébe, s eresztette a levet egy kis cseberbe le. Gondolta magában, ű nem ül itt tétlen, megy s szitál, amíg csorog a lé. (Nem vitt egy kis káposztát, hogy tegyen belőle kovászt?) Szitálás közben eszébe jutott a vajkeverés, és jött neki egy olyan találmánya, hogy amint szitál, rázza a fenekét, kiverődik a vaj is. Úgy is tett. Felkötötte a bögrét. Eközben eszébe jutott, hogy hó, a káposzta eközben elfolyt, mert sok időbe került, míg rákötötte, s nézte, hogy verődik-e. Szalad a pincébe nagy megijedve, s ahogy ment keresztül a küszöbön, megcsúszott, és a fenekére vett bögre széjjelment. (Na, készen volt a vaj!) Így sikerült a vaj kikeverése, és közben a káposztalé is elfolyt. Na, aztán visszament nagy szomorúan. Azt látta, hogy a káposztalé is elfolyt, a tejfel is előmlött, mert még sok volt a szitálni való. Közben eszébe jutott, hogy jó volna a tehenet megfejni, mert már eljött az idő, s a borjút megszoztatni. El is ment, és ezeket mind megtette, s visszament szitálni újból. Újból eszébe jut, hogy jó volna kiengedni a tehenet, hogy legeljen. Na, de hogy a tehenet legeltesse, neki ott kellett hogy álljon mellette. Azon törte a fejét, hogy mit tudjon tenni, hogy benn is végezhesse a dolgát, a szitálást, és a tehén is legelhessen azért. Fogta magát, s amennyi kötele volt a háza körül, mind összetoldozta, s rákötötte a tehénnek a szarvára, s fölvezette a tehenet a pincének a tetejére, ott jó fű volt, magos volt. A pince teteje olyan koporsó alakú volt, még nem is volt lekaszálva a fű, és felmászott a ház tetejére, leengedte a kötelet a kéményen. Olyan kemence volt, sátoros, s rákötötte a kötelet a derekára, hogy majd észreveszi ha a tehén elmegy valahová a pince tetejéről. A kemencén főtt egy nagy fazék káposzta. (Volt benne hús is?) Rotyogott, főtt másnapra. Az asszony odatette, s meghagyta, hogy vigyázzon a tűzre, hogy főjön. A tehén nagy nyugodtan legelészett a pince tetején, amíg tartott a fűből. Mikor a fű elfogyott, a tehén próbált tovább menni, de nem tudott sehova menni, mert

a pince teteje meredek volt. Így a tehén lecsúszott, és a pince mellé esett, s az embert felrántotta a kéménybe félig. Nagy kémény volt szerencsére. Már nem volt, hogy mit tegyen, mert a kötél a derekára volt kötve, a keze oda volt szorulva, nem tudta leoldani, kénytelen volt ott ülni, míg ment valaki a házhoz.

Szerencsére, a szomszédasszonya ment át a szomszédasszonyától kérni valamit. Mikor bément a házba, látta, hogy nincs senki sehol. Kiabált. Egyszer csak megszólal valaki a kéményből olyan mély hangon:

— Itt vagyok, szomszédasszony.

Azt feleli, hogy:

— Hát kend kéményseprő lett, szomszéd úr? Hát mit keres ott?

— Jaj, ne is kérdezze! Nézze meg a tehenemet a kertbe, nincs-e valami baja. — Nem törődött magával, hogy ő ott csüng. — Ha látja, hogy baja van, vigye el a kést az asztalról, s vágja el a kötelet.

Az asszony el is ment a késsel a kertbe. Szerencsére, hogy korán érkezett, mert a tehén már döglőfélben volt, úgy ráfonódott a kötél. Az asszony hamar elvágta a kötelet, úgy az ember szerencsésen lesuppint rá a fazék töltött káposztára. (Úgy se volt többet abba annyi hús!) A fazék széjjeltört. Azt mondja, hogy:

— Jaj, nem bánom a töltött káposztát, fő, hogy a tehén megmaradt — mert az asszony megmondta, hogy mi lett a tehénnel. Közben megkérte a szomszédasszonyát, hogy ne hogy megmondja a feleségének az esetet. Megint nekiállott a szitalásnak. (Nem volt sietős a kenyér, úgy látszik). Egyszer csak valami kiabálást hall az utcán. Kinéz, hogy vajon mit árulnak, mit kiabálnak. Egy tót ment, egy nagy csomó cserépfazék a hátán összekötve. Régen az volt a divat, hogy mentek a tótok, s adták a cserépfazekat gabonáért, ezért, azért. Nagyon megörült neki az ember. Be is hívta rögtön, hogy jöjjön bé, mert ő venni fog egy csomó fazekat. Gondolta, evvel ő majd nagy örömet fog szerezni a feleségének, ha ezekből vásárol. Kérdi a tót bácsitól, hogy hát hogy adja: búzáért, pénzért, vagy miért?

Azt mondja:

— Adom, amit adnak.

Eszébe jutott az embernek, hogy többször látta, hogy egy fazékban volt egy-két liternyi lencse. Megkérdezte a tótot, hogy lencséért nem adja? Azt mondta a tót, dehogynem, csak lássa milyen a lencse. Oda is adta a tótnak a

fazékkal együtt, aki aztán fölkaavarta a lencsét, hogy lássa, hogy milyen. Hát a lencsébe a feleségének az ő előle eldugott pénze volt. Meglátta a tót a sor arany-, ezüstpénzt, azt felelte a tót:

— Na, ez jó lencse.

Azt mondja az ember:

— Nahát, hány fazekat ad érte?

— Adom az egészet — azt mondja a tót —, adom mind, a kötelet is.

Volt vagy száz darab fazék, ha nem több, igaz, én nem láttam. Az ember nagyon megörült, hogy milyen nagy örömet fog szerezni a feleségének, hogy annyi edényt vett olyan kevés lencséért, összekereste, ami szeg volt a házban, kezdte verni sorjába a falba, hogy akassza rá a fazekakat. Kezdte sorjába aggatni a fazekakat, de olyan sok volt, hogy nem fért el a falon. Egynek nem volt hely sehogy sem. Kezdte kérlelni a többi fazekakat:

— Menjetek, húzódjatok tovább, adjatok helyet ennek is.

Háromszor, négyszer felkérte az ember, de csak nem mozdultak. Közben a türelméből kikelve mind az egészet leverte, s fölakasztotta azt az egyet.

— Így ni — mondja —, nem tettétek meg, amíg szépen kértelek, most lekerültetek a földre, s ez az egy került a falra.

Miközben a fazekakkal veszekedett, hazajött a felesége a búzával. Mikor meglátta a sok cserépdarabot a földön, feldühödve kérdezte:

— Hát maga mi az Isten csudáját csinált itt?

Azt mondja:

— Ne is kérdezd, ne bosszants te is, bosszantanak a fazekak eleget — azt mondja az ember. — Vettem egy csomó fazekat, fel akartam egy szegre akasztani, s ahogy föl is akasztottam, ennek az egynek nem akartak helyet adni sehogy se a többiek. Bosszúságomban levertem, s fölakasztottam ezt az egyet.

Azt mondja: — Jaj, nagy marha ember — azt mondja a felesége —, ennyi kárt csinál. S mivel is vette ezt a sok fazekat?

Azt mondja:

— Ne is haragudj, olyan csekélységgel vettem. Azért a két liter lencséért, ami ott száradt olyan régóta a fogason.

Azt mondja az asszony:

— Jaj, az ördög vigye el a fejét! Hát hogy gondolt olyant, hogy azt a lencsét odaadja, mikor abban volt az egész vagyonunk?

— Miféle vagyonunk? — az ember kérdezte.

Azt mondja az asszony:

— A pénzünk.

Azt mondja az ember:

— De hát te azt nem mondtad soha.

Kérdi az asszony:

— Aztán merre ment a tót?

Azt mondja az ember:

— Kiment a házból.

Azt mondja:

— De merre vette az irányt?

Azt mondja:

— Azt künn, ha megtudod, az utcán.

Ki is mentek aztán mind a ketten az utcára, s kérdezték, hogy nem láttak egy ilyen és ilyen embert?

Volt a faluban egy V alakú út. Egyik azt mondta, hogy jobbra ment, másik azt mondta, hogy balra ment. Azt mondta az asszony, az embernek:

— Na — azt mondja —, maga menjen jobbra, én meg megyek balra.

Mentek is az úton mindenütt. Azt kiáltja egyszer az asszony a férjének:

— Hé ember, ha meglátja a tótot, kiáltson. Ha én látom meg, akkor én kiáltok.

Egyszer az ember aztán lát az úton egy nagy marhaganéjt. Fele a bokron volt, fele a földön. Az ember megállott, s bámulta, s kiáltja:

— Hé, asszony, hé!

— Hát megvan?

— Megvan valami!

Az asszony nem értette, csak annyit, hogy megvan, s futott keresztül a földeken. Mikor odaérkezett az asszony, kérdi az embertől:

— Na mi az?

— Gyere, nézzed — azt mondja — ezt a ganéjt, fele a földön, fele a bokron. Vajon a bokorról ment a földre vagy a földről a bokorra?

— Jaj, hogy az ördög vigye el az ilyen marha embert! Nem érdemes még két úton se elindulni vele!

Így szépen visszatértek, elmentek haza. Aztán hogy mit csináltak, én igazán nem tudom, mert eljöttem.

A HÁROM OSTOBA

Volt egyszer egy ember, annak volt három fia. Ezök nagyon szerettek volna németül megtanulni. Hát hogy a falujikban olyan ember nem volt, akitől megtanulhattak volna, elmentek világnak.

Találkoztak egy öregemberrel, aki elvádulta, hogy majd megtanéti őket német szóra. A legnagyobbikat arra tanétotta, hogy ezt tudja kimondani: „Mink hárman”, a másodikat arra, hogy „Tejfelért és túróért”, a

legkisebbiket meg arra, hogy „Isten ugyse, jó lesz!” Avval a fiúk hazamentek. De az apjuk, hogy megtudta, milyen nagy az ő tudományik, elkergette őket hazulról.

A három fiú megen nekivágott a világnak. Ahogy mennek, egy erdőbe érnek, ahun a földön egy agyoncsapott embert találnak. Nem mentek tovább, hanem körülállták, oszt eltátották a szájikat. Ahogy ott álltak, odamentek a csöndérek is, oszt kérdözték őket:

— Ki tette ezt?

Azt mondi a legnagyobbik fiú — már hogy mutassa, hogy ű németül is tud:

— Mink hárman!

— Hát minek töttétök? — kérdözték a csöndérek.

Azt mondi a második fiú:

— Tejfelért és túróért.

A csöndérok erre nagy mérgösen a legkisebbik fiúhon fordultak, oszt azt mondik:

— No, ezért föl lesztek akasztva!

Az is rámondi, amit az öregtől tanult, hogy:

— Isten ugyse, jó lesz!

A csöndéreknek nem volt mit csinálni, behajtották őket, de amikor látták, hogy mindnyájan csak olyan háromfetalosok, eleresztették őket.

JÁNOS ÉS A BÍRÓ

Még akkor történt, amikor a macska és a kutya facipőben jártak. Volt egyszer egy szegény ember. Annak volt egyetlenegy fiúgyermeke, úgy hívták, hogy János. De úgy el volt az apa nyomorodva a fiával, mert az csak nem fogadott szót, és ha dolgozott es, mindent fonákul csinált. És akkor, ha megszidta az apja, akkor beléült a porba, ahol a tyúkok rúgtak a porba, és ő es velük rúgta a port. Méges mindenfélét jobban tudott, mint az apja.

Egyszer azt mondja János az apjának:

— Édesapám, én menyek szolgálni, szerencsét próbálni. Többet nem kell hogy kénlódjék velem, én se magával, mert minden munkát én kell hogy elvégezzek maga helyett.

— Eredj, fiam, eredj! Jó utat, ahol sár nincs, száradj meg az akasztófán, semmiházi. Mert jobb nállad nélkül, mint vélléd.

Ekkor János vett egy vándorbotot, és elment szerencsepróbálni. Nemsokára kapott es helyet egy falusi bírónál. De mikor a bíróval szegődött meg, kiszegődte magának, hogy neki olyan a szokása, hogy minden déli tizenkettőkor neki bogároznia kell. És kérdezte a bíró:

— Hát mennyi bért kérsz, János, egy évre?

— Én egy egész rend ruhát egy esztendőre és egy malacot. És esztendő végére megtanítom a bíróné asszonyt görögül beszélni.

— Jól van — örvendezett a bíró —, legalább a feleségem es megtanol még egy nyelven beszélni.

Állott az alku, és János nekifogott a szolgálatnak.

Másnap elmentek négy ökörvel szántani a mezőbe a gazdájával. Délben azt mondja János:

— No, gazduram, nekem mennem kell.

— No, eredj fiam, csak aztán gyere vissza.

János elbogározott.

Ezalatt a bírónéhoz ment a pap guzsajosba, mert komások voltak a bíróval. A pap a komáját es szerette, a bírót, de a komámasszonyt még jobban. A pap éppen odament volt, nem tudta, hogy a komája a szolgájával szántani van. Éppen a komaasszonyával szerelmeskedett, egyszer hát hallják, hogy zuppan a kapu. Akkor azt mondja a bíróné a papnak:

— Jaj, komámuram, jó valaki, bújjon bé hamar az ágy alá, nehogy meglássák, hogy itt van.

A pap bé es bújt az ágy alá, az asszony az ágy lepedőjét jól lehúzta, hogy senki se láthasson bé az ágy alá. Akkor visszament a góc alá, és a góc alá fel volt rakva rakásban egy csomó cserefa fentő. Száradni volt odarakva.

Ekkor bélépett János a konyhába. Kérdezi a bíróné nagy meglepetve:

— Miét jöttél haza, János? Hát én tettem ennetek.

Azt mondja erre János: — A gazduram hazaküldött, hogy a góc alatt való fentőt lódigáljam bé az ágy alá, met ugyes erősen meg vannak száradva.

Azt mondja a bíróné:

— Hagyj békén, János, majd én szépen bérakom. Te mind leontod a tapasztot.

— Nem bízom én magára, nénémasszony, ezt reám bízták, és én végzem el ezt a dolgot.

Ekkor fogta a fentőket egyenként, és olyanokat vetett bé, hogy a papnak az oldalbordája ropogott. Mikor elkészült, akkor elbogarozott vissza a gazdájához. Akkor megebédeltek, és azután szántottak tovább.

Mikor János kiment a konyhából, a pap kimászott az ágy alól, de mindene véres volt. Panaszkodott a komaasszonyának, hogy az oldalbordái mind elsuvadtak a helyéről. És azt hitte, hogy immár a koponyájából es sótartó lesz. Mert olyat kapott egyet a kontyára, hogy az egész feje megzúdult belé. Akkor a komaasszonya bétakargatta sós vizes rongyval a papot, és el kellett kísérje haza. Odahaza mondta a papnak:

— Holnap egész bátran jöhet, komámuram, met megmondom az uramnak, hogy délben ne erejsze haza a szolgát.

— Jaj, komámasszony, még kiforgat a becsületemből ez az átkozott szolga.

Akkor az asszony megint visszament. Már mindjárt estére lett az üdő, és a gazdáék es hazamentek a szántóból. Másnap megint kimentek szántani, akkor az asszony még elévette a szennyes ruhaneműt, feltett a fűtőre egy üst mosóvizet. Mikor eljött a dél, akkorra már felfőtt a víz es. Ezalatt esmént odament a pap az asszonyhoz. Ahogy ott beszélgettek egymással, és panaszolkodott a pap, hát egyszer hallják, hogy megint zuppan a kapu, mert János megint elbogarozott a szántóból. Ekkor azt mondja az asszony a papnak:

— Jöjjön gyorsan, komámuram. Itt bent a kamarában van egy jó nagy kád, tallút tartok benne, bújjon bele gyorsan a kádba, a tallúba, és ott nem látja senki se. És tegyen egy marék tallút a fejére.

A pap gyorsan bele es bújt a kádba. Akkor az asszony visszajött a konyhába. Ekkor már János es lépett bé a konyhába.

Azt mondja az asszonyának:

— Gazduram azért küldött haza, hogy forrájzam le a kamarában a kádba való tallút. Mert a gazduram tyúktetűt kapott a ruhájába, mikor a tallúhoz közeljárt.

Azt mondja erre az asszony:

— Hagyd békén, János, akkor sem a tallút kell megforrózni, hanem a ruhát.

— Jó, jó, de a tallúból jönnek ki a tetők.

Akkor János merített egy jó nagy fazék lúgot az üstből, bévitte a kamarába, és reatöltötte a tallús kádra. A papot leforrázta teljesen. Akkor János visszabogarozott megint a szántóba. Akkor kikött a pap a kádból, tiszta veres volt, mint a rák. Azt mondja a komaasszonyának:

— Na hallja, kománé, én soha többet nem jövök a kendék házokhoz. Met úgy vettem észre, hogy a szolgában valami tudomány van. Hanem inkább holnap én es kimenyek szántani, oda a nagy földünkre, s hozzon nekem egy kicsi ebédet ki. Aztáng ott majd beszélgethetünk.

— Jó es lesz, komámuram.

Úgy es történt. Este hazajött a bíró a szolgával, és azt mondja a feleségének:

— No hallod-e, asszony, csakugyan lefogyatók ezt a földet, és úgy számítottam, hogy holnap elmenyünk arra a földre szántani, amelyik a papé mellett van.

Azt mondja erre az asszony:

— Inkább menjenek az hegyoldalba szántani, amíg jobban megszárad a föld.

— Nem lehet, hallod-é, most ez az első.

Az asszony se mert többet beszélni, nehogy az ura még valamit észrevegyen.

Másnap el es mentek szántani. Mikor közeledett a dél, hát látja János, hogy a pap es ott szánt mellettök, nem messze. És jól megnézte a pap teheneit, mert a pap tehenei olyanok voltak, mintha mind a kettőnek a hátán keresztül lett volna vetve egy fekete pakróc. Mikor eljött a dél, a pap a teheneit béállította a csigojásba, az árnyékba. Ekkor János levett a szekérről két fekete pokrócot, és a tehenek hátára keresztül borította. Most már olyan színű teheneik lettek, mint amilyenek a papé voltak. Ekkor János nem bogározott haza, met íszrevette, hogy az asszonya jó ott fel az ösvenyen. Hát nem menyen a pap felé, hanem hézok menyen. Az asszony ugyan a paphoz indult, de hogy ott küjjobb látta a feketés gyilán teheneket, azt hitte, hogy ott van a pap, és egyenesen odatartott, met az ő teheneik fehérek voltak. De amikor annyira közelment, hát megismerte, hogy nem a pap, hanem az ura van ott. Ekkor mán nem térhetett meg, met mán őt es felismerte az ura. Hanem azért odament a szekérhez az asszony, de annyi élelmet vitt, hogy elég lett volna még egy hétre es. Kürtőskalácsokat és jó húsos levest egy nagy kantáros fazokban. És szatyorban egy liter pálinkát és egy liter bort. Jól elkészítve, cukrosan. Mikor meglátta ezt az ura, elcsudálkozott rajta. És kérdi az ura tőlle:

— Te mit csinálsz, asszony? Mi az istennyilának hoztad ide azt a sok ételt?

Hát a reggel nekünk eleget tarisnyáztál.

— Hát hagyja el, hallá-é. Ebben az esztendőben még együtt nem ettünk a mezőn, úgy gondoltam, hogy kiednek es jólesik egy kis jó étel itt a szántóban, örökké nem muszáj hideg száraz ételt egyenek, hanem azt mondanám, mivel hogy eleget hoztam ennivalót, hát egy kicsit vinnék be komámuramnak es, ő es valahol itt szánt a réten.

Erre felszökött János a helyéről, és azt mondja a gazdának:

— Nem engedem nénémasszonyt, erőst meg van fáradva, én vagyok a szolga, s én bémenyek a csigolyásba a tisztelendő úrhoz, és kihívom.

Ekkor két kürtőskalácsot húzott János a két karjába, elment bé a pap felé, hogy hívja ki. Útközben, hogy ment be, hogy ment keresztül a szántóföldeken, egy-egy darab kürtőskalácsot leszakasztott a karjáról, és úgy akaratval ejtette le földre. És amikor a paphoz ért, akkorra már nem volt kürtőskalács a karjain. Ekkor azt mondja János a papnak:

— Tisztelendő úr! Gazdám azt üzente, hogy tíz percen belül úgy elpucoljon innen marhástól, mintha itt se lett volna, mert ha idejő magához, a fészível mind dirib-darabba vágja magát. Úgy fel van haragudva magára. Akkor János visszament a gazdájához, és azt mondja neki:

— Gazduram! A tisztelendő úr azt üzente magának, hogy egy kicsidég menjen oda hezzá, mert valami beszédje van magával.

Ekkor a bíró az egyik üveget a zsebébe tette, hogy megtisztelje a papot, fogott egy pálcát a kezébe, hogy legyen mivel támaszkodjon. Megindult János nyomán. Látja, hogy itt es van egy darab kürtőskalács a földön, a másik helyt es van egy darab, és gondolta magában, hogy a fene egye meg ezt a Jánost, mind elhullatta azt a drága kalácsot. Minden darabért lehajolt a földre, és szedte belé a kalapjába. Meglátja ezt a pap, hogy menyen a bíró a pálcával, s mind egyet nyúl le a földre. Azt hitte a pap, biztosan követ szed fel rea, és meg akarja őt hanyigálni.

Ekkor a pap otthagya a teheneit, szekeret, ekét, talyigát, mindent, megfutamodott le a víz mellékén. Kezdte kiabálni a bíró:

— Álljon meg egy kicsit, komámuram, álljon meg, álljon meg.

A bíró es szaporábban kezdett menni, hogy érje utol a komáját. De sajnálta az elhullatott kürtőskalácsot a földeken hagyni, s így mind nyúlt le a kürtőskalácsért. És a pap úgy megijedt, meg sem állott, míg hazáig nem ért.

Akkor a gazda visszament a szekérhez, délebedeltek, s azután az asszony megint hazament. A szolgát megszidta a gazda, miért hullatta el azt a sok kalácsot.

— Hát csak azért, hogy a tisztelendő úr ne ehessen belőlle.

Aztán eltelt ez a nap, és este hazamentek.

Amíg ők hazamentek volna, az asszony megint elment a paphoz. Ott megint elpanaszolta a pap, hogy a gazda meg akarta őt verni, mert amikor feléje indult, örökké szedte fel a követ reá.

— Most már mit tudjunk csinálni, komámasszony, hogy az éjszaka találkozassunk?

— Hát tudja mit, komámuram? Az éjszakára a szolgánkot a gazda mellé fektetem, én pedig fekszem a szolga ágyába a kicsid ablakhoz. Az ablakot kinyitom, és aztáig így találkozhatunk. Csak koppantson hármát az ablakon.

— Jól van, komámasszony, oda es fogok menni.

És este, amikor hazajött a bíró a szolgálával, mikor megvacsoráztak, azt mondja a bíróné a szolgának:

— Hallod-e, János! Telik le az esztendő, és még derékaljas ágyban nem háltál. Az éjjelre feküdjél a gazdád mellé. Aludjál te es egy kis jóízűt.

— Hát jó — mondja János.

Mikor eljött a lefekvés ideje, akkor János felkötötte az asszonyának a fejére való kendejjet, és lefeküdt a saját ágyába. Azt mondja az asszonynak:

— Maga csak feküdjék a bíró úrhoz, mert maga van megesküdvé véle, nem én.

Az asszony már nem csinálhatott semmit se, muszáj volt az ura mellé feküdni. És akkor János es az ajtót belülről bezárta, s a kócsot a zsebébe tette, és megint visszafeküdt a helyére. Egyszer, úgy későn, hallja, hogy valami hármát koppant az ablakon. Felveszi a fejét, és látja, hogy a pap van ott. Akkor kihajlott János az ablakon, a papot megölelte és megcsókolgatta, a hangját változtatva suttogott és beszélgetett. Mivelhogy sötétség volt, a pap nem üsmerte meg Jánost. Egyszer azt mondja János a papnak:

— Hallja-e, drága komámuram! No, még egyszer csókoljam meg én es magát.

Akkor János mintha megcsókolná, hirtelen leharapta a papnak az orrát, és eltette. A pap az orrához kapott, és elfutott onnand.

Másnap reggel a bírónének kellett csordába hajtsa a bihalokat. Akkor János észrevétlenül a gazdaasszonyának a vizitkája hátára felvarrta a papnak az orrát. Az asszony, ahogy elhajtotta a bihalokat, a csordával, hát látja, hogy mindenki kacagja őt, de nem tudta mért. Met senki nem mondta neki.

Közben meghallotta a másik asszonyoktól, hogy beteg a pap erőst. Ekkor a bíróné elment a paphoz látogatóba, azt hitte, hogy a tegnapi szántástól betegedett el erőst. Ahogy ott forgolódott a pap előtt, hol vizet adott a papnak, hol orvosságot, mert a papnak be volt kötve az egész feje. Eközben meglátta a pap, hogy a bírónének a hátán fityeg az ő orra. Ekkor azt mondja a bírónének: — Ó, drága komámasszony, még egyszer csókoljon meg.

Az asszony mit sem sejtett, megcsókolta a papot, de ekkor a pap egyszerre leharapta az asszonynak a nyelvét. Az asszony akart beszélni, de nem tudott egy szót sem szólani, csak habart és hubrikolt a szájával. De még egy szavát sem lehetett érteni. Ekkor úgy megharagudt a papra, hogy ott akarta hagyni. De a pap odahívta, és levette a hátáról az ő saját orrát és megértette a komaasszonyával, hogy ő es azért harapta le a nyelvét, amiért neki es hiányzik az orra. Ekkor tudta meg az asszony, hogy János mit es csinált a papnak.

Akkor nagy mérgesen hazafutott, hogy az ura nehogy kiadja a bért Jánosnak. Mikor bélépett a házukba, hát látja, hogy János már fel van öltözve, az új rend ruhába és egy malacot tesznek belé a zsákba. Akkor az asszonyság kezdett habarni a szájával, de érteni nem lehetett. Kérdi a bíró a szolgáját:

— Mit beszél az asszonyod? Te érted-é?

— Görögül beszél, gazduram!

— Jó, jó, de mit mond, te érted-é?

— Azt mondja gazduram, mivel hogy én igazságos szolgája voltam kendnek, adjon nekem két rend ruhát és két malacot.

Ekkor az asszony még nagyobb lármát csapott, és söprűnyélvel fenyegette az urát. Akarta mondani, hogy semmit se adjon Jánosnak. Kérdi megint a bíró Jánost:

— Miért fenyeget asszonyod? Te érted-é?

— Értem. Azért, hogy nem akar maga engemet feltarisnyázni. Még az előbb azt es mondta, adjon még egy váslott rend ruhát édesapám

számára, s egy malacot. S aztán a küsebbik szalonnát a hídból akassza le, tegyen hozzá kenyeret es, mert messze lakom, s hadd legyen, míg hazautazom.

De az asszony még jobban lármázni kezdett, megint kérdi a gazda:

— Mit mondott asszonyod, János?

— Hát azt mondja asszonyom, hogy azt a fehér lovat adja ide nekem, hogy legyen mivel hazavigyem a béretem.

— Jól van, János, ha az asszony akarja, hát én se sajnálom.

Ekkor az asszony mérgében befutott a belső házba, és sírt keservesen.

Kérdezi a gazda:

— Miért sír, János, az asszonyod?

— Azért sír, hogy jó szolgából fogy ki, hogy menyek el.

Akkor János kivezette a fehér lovat, felnyergelte, felrakott mindenfélét a hátára. Akkor János felült a tetejébe, és elment haza.

IHAHA, MENYECSKE

Egyik katolikus község közepén volt egy artézi kút. Az artézi kúttal szemben volt a paplak. Egy gyönyörű szép fiatal pap volt a parókián, és ez a gyönyörű szép fiatal pap minden nap az ablakban állt, és figyelte a község menyecskéit és lányait, akik mentek az artézi kútra vízért. A menyecskék között meglátott egy csudaszép menyecskét. Mikor nem volt más a kúton, csak az a menyecske, a szép pap az ablakból azt mondja a menyecskének:

— Ihahaha, menyecske.

A menyecske nem szólt semmit. Odatekintett az ablakra, de hangtalanul, és ment haza. Odahaza azt mondja az urának:

— Hallod-e, apusom, amikor az artézi kúton voltam, a pap az ablakból azt mondja nekem: ihahaha, menyecske.

— Eredj csak ki máskor is a kútra, és ha megint mondja neked, akkor mondjad neki: hogy ihaha, estére.

Kimegy a menyecske a kútra. A pap figyeli az ablakból. Megint azt mondja:

— Ihaha, menyecske.

Erre nyomban kimondja a menyecske, hogy:

— Ihaha, estére.

Jaj, de boldog volt a pap, mikor a választ megkapta. A menyecske hazamegy, hazaviszi a vizet, és kérdi tőle a férje:

— Na mi van, anyusom?

— Hát odakiáltottam neki, hogy ihaha, estére.

Nemsokára esteledett. Azt mondja az ember a feleségének:

— Hát anyusom, majd én ide elbújok az udvaron, és ha megjön a pap, beszéljess vele egy kicsit, én majd zörögni fogok. Majd ő fogja kérdezni, hogy hova bújjon. Ereszd be az istállóba.

Mert a gazdának egy nagyon régi fajta háza volt, a konyhából egy ajtó nyílt az istállóba. Hamarosan besötétedett. A pap alig várta. Egyszer csak jön a pap. Amikor megjön a pap, bemegy a szobába, az asszony fogadta. Azt mondja a pap:

— Jaj, édes szívem, csakhogy eljöhettek hozzád, olyan régen szeretlek, hogy még aludni se bírok éjjel, mert ha elaludtam, akkor is álmomban mindig téged látlak.

No de nem sok hasonló beszélgetni való ideje volt a papnak, mert a gazda megverte az ablakot. Azt mondja arra a pap:

— Jaj nekem, ki az?

— Biztosan az uram, jaj — mondta az asszony —, pedig nem vártam.

— Jaj, hová bújjak?

— Gyorsan, hamar az istállóba.

A konyhából nyíló istállóajtót kinyitotta az asszony, és az istállóba beengedte a papot. Az udvarra nyíló ajtót már előzőleg bezárta a parasztgazda, és belépett a parasztgazda a konyhába. Azt mondja az asszonynak:

— Asszony, holnap el akarok menni a vásárra, és csak most vettem észre, hogy szecskám nincsen vágva. Befogom a lovakat a kocsiba, és elmegyek a szecskavágóhoz, és vágok szecskát.

— Hát a maga gondja, nem az enyém, csinálja.

A pap ezalatt szaladgált az istállóba, le, fel, kereste hogy hová bújjon el, de nem tudott sehová se elbújni. És mikor azt hallotta, hogy a parasztgazda be akarja fogni a lovakat a kocsiba, hogy megy szecskát vágni, egyet gondolt a pap, és a lovak közé négykézláb állt ő is. Bemegy a parasztgazda az istállóba meggyújtja a lámpást, lekasztja a hámat a szegről, meglegyinti az egyik lovat, s azt mondja neki:

— Farta, te!

Nyakába akasztja a hámot. Leveszi a másik hámot a szegről, és erősen végighúz a papon:

— Farta, te!

A pap nyakába akasztja a hámot. Leveszi a szegről és felkantározza mind a lovat és a papot. Kivezeti az istállóból a lovat és a papot. Felült a gazda a kocsira, kezébe kapta a hajtószárat, és szólította a lovakat, vagyis a lovat és a papot. Az ostorral végigvágott a papon:

— Nézd csak, hogy lustálkodik ez a csikó! — és hajtotta a szecskavágóhoz.

Ott megállt, kifogta a papot a kocsiból, befogja a szecskavágóba, és a néhány kéve zabot szecskának a pappal megvágta. A szecskát felrakta a kocsira, a papot kifogta a szecskavágóból, és befogta a kocsiba. Elhajtott hazafele.

Közben megint végig-végig hajigált a papon az ostorral:

— Ne lustálkodj, te.

Amikor hazaért, az udvaron kifogta a lovat, ráhajított a lovára a hámmal s azt mondja:

— Co be, te!

Leszerelte a szerszámot a papról, és a hámmal erősen végighajított a papon:

— Co be, te!

Erre azt mondja a pap:

— Co be, a fene aki megesz — és avval elszaladt a pap haza.

Járt az asszony azután is az artézi kútra úgy mint eddig, de bizony nem látta a papot az ablakban. De egypár hét múlva meglátja a papot az ablakba, amikor az artézi kúton volt, és odakiáltott a menyecske a papnak:

— Hát ihahaha, tisztelendő úr?

Arra azt mondja a pap:

— Ihahaha, a fene aki megesz benneteket, talán már elfogyott a szecskátok?

Ennél fogva oszt a pap békén hagyta a község menyecskéit, nyugodtan éldegélt. Még ma is él, ha meg nem halt.

SZÉP MARISKA

Egyszer volt, hon nem volt, volt a világon egy szegény suszter. Nem tudtak mán semmiféle címen élni a szegénység miatt, megbeszélték a feleségével, hogy tróbálkozzon meg szeretni valakit. Csakhogy a Mariska

kiült az udvarra, teknőjébe öntött vizet, és akkor mosta a lábát. És ahogy mosogassa, arra ment a tisztelendő úr. Köszön neki:

— Jó napot, Mariska, mit csinál?

— Mosogatom a lábomat.

— Mondja, szép Mariska, nem szeretne maga engemet?

Mondja Mariska:

— Dehogynem.

— Na, és mikor jöhetnek el?

— Hát este.

— És hány óra közt?

— Hát kedves tisztelendő úr, este nyolc óra közt.

— De el ne bolondítson, szép Mariska!

— Dehogy, világért sem!

Akkor elköszönt a tisztelendő úr, de visszakiáltott még:

— De pórul ne járjak, Mariska!

Na, jó, tovább mosogatja szép Mariska a lábát. Megy arra sétán a tanító úr. Köszön ő is.

— Jó napot, Mariska, mit csinál?

— Mosom a lábamat.

— Mondja csak, Mariska, nem szeretne maga engem?

— Dehogynem, miért ne, én mindenkit szeretek.

— Nem úgy, nem úgy, ne úgy értse, Mariska. Szerelem szempontjából. Na mondja, édesem, mikor jöhetnek el?

— Hát mikor? Tessék eljönni este.

— Na, és hány óra között?

— Fél kilenc és kilenc között.

— Na, jó, rendben vagyon, csak el ne bolondítson, mert akkor örök harag lesz.

— Dehogy, dehogy, hogy bolondítanám?

— Jó napot kívánok.

Tovább mosogatja Mariska a lábát. Megyen arra a harangozó, az is köszön neki:

— Jó napot adjon Isten! Mit csinálsz, te Marcsa?

— Mosom a lábamat, Pisti.

— Jaj, a kutyaságát, de nagyon szép a lábad szára, még ilyet én nem láttam a faluban. Pedig mikor én harangozok, minden nőnek megnézem a lábát,

de még ilyet sosem láttam életem napjában. Mondd hé, nem szeretnél te engem?

— Szeressen téged a nyavaja, hogy gondolod?

De már gondolta a Mariska, elég lesz már két pali, akik pénzzel lesznek. De az ura inti neki az ablakból, a házból, hogy csak fogózzál. Ide osztán ejtik a sorját. Osztán beszélt a Mariska szépen a harangozóval is. Mondja neki osztán, hogy:

— Hát jó, Pista, meggondoltam.

— Akkor mikor jöhetek el, Mariska?

— Hát gyere el este tíz óra közt.

— No jól van, eszem azt a csókot termő szádat.

Mariska mondja neki:

— Csak nem így van, hé, hogy te bolondra is jöhetel. Hogyha pénzt hozol, pénzért mindent teszek.

— No jó, jó, nem is kívánom én Isten nevében.

Elment osztán Pista is.

— Isten áldjon meg.

Már akkor a Pista nyalta a bajszát, hogy a szép Mariskával üzletelt. Most már gondolta, hogy az övé lesz. Akkor aztán Mariska bement a házba, abbahagyta a mosást, mondta az urának:

— Sikerült három palit megfognom.

Na, hozzá is készültek. A vacsorához sütöttek húst és tésztát. Mariska finoman kiöltözte magát, várta a vendégeket. Eljött az este, eljött a nyolc óra, akkor kopogtattak, Jön a pap:

— Jó estét kívánok.

— Jó estét kívánok, tisztelendő úr.

— Hát hogy vagyunk, Mariska?

— Frissen, mint a csók.

Na, akkor a Mariska hozta a vacsorát az asztalra, és akkor ettek, ittak, mulattak. Akkor mondta a pap:

— Na elég volt ennyiből enni, evésből, ivásból, most már ágyaljon le, szép Mariska.

— Dehogy ágyalok, míg nem tudom, hogy mennyiért. Az csak nem annyiból áll, hogy ingyért is ágyaljak. Hogy tudom meg, hogy mennyit tetszik adni?

— Hát mennyit, hát semennyit. Tán még úgy nem is lehet?

- Bizony nem. Még Jézus koporsóját se őrizték a katonák ingyen. Hát mennyi pénze van, hadd lássam, tisztelendő úr?
- Nem arról van szó, hogy mennyi pénzem van, hanem hogy mennyiért kapok?
- Hát száz pengőért.
- Az sok lesz.
- Nem lesz sok.
Rámondja:
- Nyolcvan pengőt adok, ha akarja, mert több pénzem nincs.
- Na, jó.
Ahogy veti Mariska az ágytakarót, beszél az ura:
- Mariska, nyisd ki az ajtót.
- Jaj, Istenem tisztelendő úr, most mit csináljak én magával? Hamar tessék csak jönni ide a konyhába, én leteszem, míg az uram elmegy innét.
Nagy rémülésben voltak, hamar mentek kifelé a szobából. Kapkodott a pap jobbra, balra, aztán Mariska felnyitott egy ajtót, és akkor azt mondta:
- Itt álljon meg — és a pap rögtön lezuhant.
Akkor az urának megmutatta a nyolcvan pengőt. Visszament az ura megint, örültek a sok pénznek.
És akkor jött a tanító. Kopogott. Szól Mariska:
- Igen.
Bemegyen, köszön:
- Jó estét kívánok.
- Jó estét.
- Na, hogy vagyunk, Mariska?
- Nagyon jól, és a tanító úr?
- Én is.
Na, akkor Mariska készíti a vacsorát az asztalra, és leültek vacsorázni. Ettek, danoltak, na osztán a tanító úr mondja:
- Mariska, ágyaljon már lefele.
- Előbb tudjam, hogy miért. Az összeget markomban akarom látni.
- Nahát jó, Mariska, mennyit kér?
- Egy százast.
- Sok lesz az, csak ennyi a pénzem, hát ha Mariska akarja, egy ötvenest adok.
- Na, jó. — Akkor aztán Mariska veti lefele az ágytakarót. Beszól a férje:

— Nyisd ki, fiam, az ajtót.

Kegyetlenül megijedtek. Az asszony felhamarkodott, hogy nagyon meg van ijedve.

— Hamar, hamar tanító úr, itt az uram, nem lehet üzletelni. Egy-kettőre menjünk csak a konyhába. Ide hamar bújjék, míg az uram megint vissza nem megy a faluba, akkor bejön, és lefekszek.

Akkor mentek kifelé a szobából. Felnyitja az ajtót Mariska, akkor a tanító, zupp, beleesett. Meg se tudta, hogy hun tart. A setétből a pap:

— Ki vagy? — azt mondja.

— Én a tanító, és te ki vagy?

— Én meg — azt mondja — a pap.

— Hát te mit keresel itt?

— Hát te mit keresel?

— Amit te keresel.

— Én is azért jöttem.

— Na, akkor kezet foghatunk, nyalhatjuk itt a bajuszunkat. Ez az átkozott cseléd nem fog minket kiereszteni. Csak azt sajnálom, hogy szombat este van, holnap reggel hogy fogunk misézni? Csak mán legalább jönne, rimánkodnánk, hogy csak engedne hazafelé.

Egyszer csak Mariskánál kopogtatnak. Megy a harangozó:

— Jó estét adjon Isten, mit csinálsz, te Marcsa ?

— Hát már vártalak, Pista.

— Vártál? Eszem azt a szép zuzádat.

— Na, gyere Pista, azt egyél.

Ettek, csakhogymondta Pista a Marcsának:

— Nem kell nekem enni, csak feküdjünk mindjárt lefele. Alig vártam, hogy ideérjek.

— Na hát jó, Pista, csak hadd lássam, hogy mennyi pénzt adsz.

— Hát adok neked húsz pengőt.

— Hát annyiért nem lehet, adjál ötvenet. — Akkor várt.

— De nincs csak húsz. Egyenesen neked szántam az utolsó fillérig. Vesd lefelé az ágyat.

Akkor vetette is lefelé az ágytakarót, mikor beszél az ura:

— Mariska, nyisd ki az ajtót!

Akkor hamar, hamar, megijedtek nagyon.

— Pista, gyere hamar kifele, elduglak ide, elmegyem, osztán megint

bejöhetsz.

Akkor kimentek, felkötötte az ajtót.

— No, álljál ide.

Állt volna Pista, de belezuhant ú is a pincébe a többi közé. Akkor mondják neki:

— Ki vagy?

— Én a harangozó, hát maga kicsoda, és a másik?

— Én a tanító.

— Én meg a tisztelendő úr.

— Mind a hárman ide kerültünk.

Bezzeg Mariska nem szánta őket meg. Keresgéltek bort a tenyerökkel, de semmit sem találtak.

Reggel a suszter mondja a feleséginek:

— Füstöljük ki azt a pincét.

Mondja Mariska: — Füstöld ki a pincét.

Megy az ember, hát kérdi, hogy a három gavallér, azok mit keresnek itt?

— Kedves mester, engedjen bennünköt ki, magunk sem tudjuk elmondani, hogyan botorkáltunk ide, csupán az ördög hozott minket ide.

— Na jó, fizetésért kiengedem magukat — mondja a suszter.

— Hát mennyiért? Fizetem, csak hamar engedjen, mert mindjárt azonnal kell menni misére. Na, mondja csak hamar, hogy mit kell fizetni?

— Ötven-ötven pengőt.

Hát a tanító meg a pap ki tudták fizetni a suszternek a szállásdíjat, de a harangozó bezzeg egy fillért sem tudott adni. Azt mondta a mester:

— Hát jól van Pista, én a seggedbe dugok egy szál gyertyát, és amíg el nem ég, addig el nem viszed az irhátat.

— Megfizetek én, csak engedjen ki a veremből.

Csak megijesztette a suszter, a gyertyát meggyújtotta. Akarta volna odatenni, de osztán csak kikönyörögte magát. Szaladtak haza veszetten, a templomba.

Harangozott a harangozó, pap, tanító bement a templomba. Kezdték a misét.

Mondja a pap:

— Szép vagy, Mária.

Feleli rá a tanító a kórusból:

— Mert a mi pénzünk bánja.

Harangozó meg húzza a harangot:
— Nekem pénzem nem volt, csak a seggem gyertyatartó volt.

A SZEGÉNY SUSZTER

Volt egyszer egy szegény suszter. Dolgozott volna ű, de nem volt miből. Annyi bőre se volt, mint a tenyerem. Elmönt szanaszéjjel a trágyadombokra, azokon szödögetött össze olyan dirib-darabokat. Azokból csinált két topánkát. Elment a vásárra, oszt kezdte árulni. Nem kérte azt senki. Csudálkozott, hogy mért nem tudi eladni. Akkor vette észre, hogy nekije még széke sincs. Hátba azért nem jön a vevő! Elment széket keresni. Mire hozott egyet, a két topánt ellopták. Mit csináljon mast már? Elindult hazának.

Útközben egy faluban megesteledett, mint mast van az üdő. Egy háznál, ahon egy menyecske lakott, bekocút, éjjeli szállást kért. A menyecske szóba se állt vele, elkergette. A suszter ott álldogált az utcán, azon töprönködött, hogy mőre menjen. Egyszer láti, hogy a menyecske vízért megy. Ezalatt besurrant a házba, ilyenösen a kemince mögé, ott a sok gincgöncöt magára takarta, oszt gondolta, hogy már van hon meghálni. Egyszer bejött a menyecske is. A suszter a gincgönc alól hallotta, hogy tövött-vövött, járt-kelt ki s be, az asztalon csörgött a tányér meg a kés meg a vella. Gondolta a suszter:

— Ez vár valakit!

Egyszer csak kocúltak, bejött valaki. A pap volt. Azt mondi a pap a menyecskének:

— Elhoztam a háromszáz forintot, amelyben megegyeztünk. Itt van!

— Tögye csak az asztalra. Még van egy kis dolgom.

Avval a menyecske kimönt, beszögezte az ajtót, hogy senki be ne jöhessen. Mindjárt vissza is jött. A vacsora már ott volt az asztalon.

Azt mondi a papnak:

— Együnk-e már?

Azt mondi a pap:

— Ráérjünk!

Avval odahúzódott a menyecskéhön, benézött a szömibe, oszt azt mondta:

— De szép szömed van!

Kérdözte a menyecske:

— Ugyan mit lát benne, tisztelendö uram?

— Szélös e velágot! — mondi a pap.

A suszter a kuckóban mindönt hallott. Odaszólt:

— Hát az én két topánkám ott van-e, tisztelendö uram?

Ahogy ezt azok meghallották, úgy megijedtek, hogy mind a ketten kiszaladtak a házból. A suszter is fölkelt, jól megvacsorázott, a háromszáz forintot meg, amit az asztalon hagytak, zsebre tötte, oszt hazament.

A PAP BORJÚJA

Egy faluban volt egy szegény suszter. Nagyon szeretött volna már húst önni, de nem volt rá pénze. Mögmondi az inasának, hogy mit gondolt, hogy jó volna már egyszer húst is önni, de nincs miből vönni. De mondta az inasnak azt is, hogy találjon ki valamit, hügyan löhetne húshoz jutni. Addig erre, addig arra, egyszer abban állapodtak meg, hogy ellopik a pap borjúját. Úgy is lött. Éjszaka bementek a pap udvarára, a borjút meg hazavezették. Otthun az inas azt mondi a mestörnek, hogy:

— A fele borjú az enyimé, mert én is segítöttem lopni!

A mestör beleegyezött. De hát most már hogy felezzék meg? Az inas úgy akarta, hogy a borjút hosszába ketté vágik, oszt egyik fele az üvéjé, a másik meg a mestöré lösz. A mestör azt mondta, hogy ez nem lösz jó.

— Elvágjuk a borjút derékba, az eleje lösz a tiedé, a hátulja meg az enyimé.

Ferkó meg ezt nem akarta. De addig húzták-vonyták a szót, hogy mégis a mestörnek lött igaza. A borjú fejét megfogta Ferkó, a farkát a mestörné, a mestör meg derékba kettévágta a borjút. Ferkó ulyan erősen húzta magáét, hogy mire a mestör a borjút kettévágta, seggre esött.

Ferkó nagyon haragudott a mestörre, amiért ütet becsapta. Másnap elment a paphoz, oszt elmondta neki, hogy a borjút ők lopták el, meg még azt is, hogy osztották szét, oszt mikor a borjút szétvágták, az elejivel seggre esett.

Azt mondi a pap:

— Hát el mernéd-e ezt mondani a mestör előtt?

— El én — mondja Ferkó.

A pap áthívati a mestört. Ferkó elkezdni mondani, hogy hogy lopták el, meg hogy hogy felezték meg a borjút. Mikor odaért, hogy ű fogta a borjú

fejét, a mestörné a farkát, a mestör meg a derékán vágta, elmondta, hogy:
— Én meg ulyan erősen húztam a fejét, hogy mikor a mestör úr kettévágta, seggre estem vele, oszt fölédredtem.

— Fölédredtél? — kérdezte a pap. — Hát nem volt igaz, amit mondtál?

— Dehogy! Csak álmodtam az egészet! — mondta Ferkó.

A mestör már se hideg, se meleg nem volt, hogy Ferkó elárulta. De a végén nagyot lélegzett.

A pap meg csak azt mondta rá:

— Hát úgyis tudtam én, hogy neköm becsületös szomszédaim van!

Kiszólt a konyhába:

— Hozzatok egy kis pálinkát!

Megkínálta vele a mestört meg az inast.

A MESTER MEG A PAP

Volt egyszer egy községbe igen gazdag pap, a mestere meg szegín volt neki. Egyszer azt mondja a mester a feleségének:

— Te anyjuk, átmenek én ehhez a paphoz, a hidassábó igen jó három disznó hízik, egyet agyonütök belüllő. Nagyon jó tudom, a pap igen finnyás ember, nem eszi meg, majd nekünk adja.

Azt mondja a felesége:

— Jó lesz az aptyuk, majd nekünk adja.

Átkullogott a mester íjjel tizenegy órakor egy fejszível, agyoncsapott a hidasba egy disznót.

Reggel a szógálló etetnyi akargya a disznókat, hát egy meg van dögűve. Beszalad, mondja a papnak:

— Tisztelendő úr, az Istenre kérem, még az este semmi bajjok se volt ezeknek a disznóknak, most már egy meg van dögűve.

Összöcsaptya a pap a kezit:

— Ha megdöglött — azt mondja —, Isten akarattya ellen nem tehetünk: híjjátok át ezt a szegín mestert, ha nem utájjo, hasznájjo föl.

Átmegy a szógálló a mesterért, aszonygya neki:

— Tanítottó úr, az este még semmi bajja se volt a disznónak, most már egy meg van dögűve. Azt üzente a tisztelendő úr, ha nem utájjo, hasznájjo föl.

— Dehogy utállom én — azt mondja a mester —, köszönöm a tisztelendő úr szívességét, majd fölhasználom én.

Átvitték a disznót a mesterhez. Mikor a hús fogyatkozott, megint azt mondja a mester a felcségeknek:

— Te anyyuk, átmenek én ehhez a paphoz még, agyonütök még egy disznaját, tudom, hogy finnyás ember, azt maga meg nem eszi, majd osztán nekünk adja.

Átkullog a mester íjjel megint tizenkét órákor fejszével, agyonvág egy disznót megint a hidasba.

Szógálló megint etetnyi akarja a disznókat reggel, megint egy disznó meg van dögűve. Szalad be, mondja a papnak:

— Tisztelendő úr, az Istenre kérem, az este semmi bajja se volt a disznóknak, megint egy megvan dögűve.

Azt mondja a pap:

— Ha megdöglött, Isten akarata ellen nem tehetünk, híjjátok át ezt a szegín embert, ha nem utáljo, használjo föl ezt is.

Átszalad a szógálló, mondja a mesternek:

— Tanító úr, megint megdöglött egy disznónk, azt üzente a tisztelendő úr, ha nem utáljo, használjo föl.

Örül a mester annak:

— Dehogy utállom én; köszönöm a tisztelendő úrnak a szívességét, főhasznállom én.

Átment a mester a disznóét, főhasználták, de mikor a mester a disznót elvitte, a pap mindjárt ílt a gyanúpörrel, hogy nem-e ez a mester tesz a disznónak valamit.

A szógállónak Náni volt a neve. Azt mondja a szógállónak:

— Te Náni, hagy fenekeljelek be egy iccakára egy ferslógba, majd átküldlek a mesterhez egy iccakára, nem-e hallanál a disznók körül valamit. Száz forintot adok.

Megörült a leán nekijje, beleegyezett. Belefenekelte a pap ferslógba.

Átmegy a pap mesterhez. Azt mondja neki:

— Tanító úr, ha lenne olyan szüves, vendégeim lesznek az iccakára, a szobájába egy ferslónak ha helyet adna.

— Szüvessen tisztelendő úr — azt mondja a mester. — Ölig téres-tágos — azt mondja — a szoba, megfér benne.

Elhivatják a kurátort, hogy segíjjen, átvinni a ferslógot, mestert is áthivatják, viszik a ferslógot pap, mester, kurátor a mester szobájába, leteszik a szélső helyre; a pap aszt mondja:

— Ebbe kényelmes portíka van, az asztal mellé kő kieszítetnyi.

Hogy a Náni meghallja, hogy majd a mester mit beszél.

Elmegy haza a pap, kurátor. Szokás szerint hús volt a vacsora. Vacsora közbe aszt mondja a mester a feleségének:

— Ládd-e, kedves feleségem, de jó volt nekünk panaszkodni, de jól ülünk.

Meghallotta ezt a Náni a ferslógba. Elnyikkantotta magát. A mester mindjárt tudta, hányadán van. Kapott hamar egy darab ánslógot, megfulladt a Náni.

Hazaviszik reggel a ferslógot, fölbontja a pap, mikor a mester elment meg a kurátor haza, látja, hogy meg van hóva a Náni. Megijedt a pap, hogy nem meri mondani senkinek se, hogy a törvín rá né szógáljon. Átszaladt a mesterhez, azt mondja neki:

— Tanító úr — azt mondja —, még az este semmi baja se volt a szolgálómnak, ilyen hertelen megholt. Temesse el, én magának száz forintot adok, meg három tehenem van az istállóba, amelyiket választja a három közül.

— Ó, tisztelendő úr, majd eltemetem én.

Átszaladtak a paphoz. Belehúzták-vonták a Nánit egy rossz zsákbo. Íjjel tizenegy órákor vállára fogja a mester a zsákot, benn volt a Náni, viszi ki a mezőnek. Szegín ember meg a falu felé egy zsák disznóhússal ballagott haza; ez meg ellopta. Meglátja egyik a másikat, mind a kettő eldobta a zsákot.

A szegín ember, mivel lopó volt, jobban megijedt, elcammogott a zsákja mellül féltre az árokba, a mester meg odakullogott. Tapogatja, mi van a zsákbo, hát disznóláb, kolbász, mindenféle disznóhús. A mester fölfogta a zsákot a vállára, vitte hazafelé, fordult vissza. Szegín ember is odacammogott a zsákhoz, aki ott volt még, az is fölveszi a zsákot, fordul vissza hazafelé. Azt mondja a szegín ember a feleségének:

— Anyjuk, az Isten megadta a szerencsét. Szerencsésen megjártom, hanem süssé a hajnóra egy jó lábos húst.

Kibontsa az asszony a zsákot, majd aprít a lábosba húst, hát előhossa a pap szógállójának azt a boncos fejit. Rátoppant az urára:

— Apjuk, megveszekedett ke? Pap szógállóját hozta ke ide!

— Pap szógállóját? Hogy a teremfáját!

Rögtön kihúzta a zsákból a Nánit, hajnóba hazavitte a paphó, felállította a konyhaajtóba külábhó.

Menni akar reggel ki a pap, hát látja, hogy ott áll a Náni. Úgy megijedt a pap, hogy hanyatt vágta magát, hogy a fejit is bevágto. Szaladt a mesterhez, mondja neki:

— Tanítottó úr, meggyütt a Náni.

Azt mondja:

— Meggyütt?

— Temesse el, az Isten áldja meg, még egy tehenet adok meg száz forintot, hogy haza ne gyűjön.

Úgy temette el a mester a Nánit. Megnyerte a két tehenet meg a kétszáz forintot, meg megette a három disznót is.

A PAP, A HARANGOZÓ ÉS A SZALONNA

Egyszer volt, hogy nem volt. Oláhfaluban volt, ott történt, hogy az akkori pap a szalonnáját a toronyban a harangoknál tartotta, hogy el ne romolják. S a harangozó szegény ember volt, neki szalonnája se volt, s biza közben hézanyúlogatott, hogy a pap nem tudta, több alkalomval. A pap kételkedett a harangozóban, mert erőst fogyott a szalonnája, s gondolta, hogy biztosan a harangozó lopogatja. Mondogatta es a pap a harangozónak, hogy

— Vigyájon, mert a szalonnám erőst fogy, s más nem járt ott, csak maga.

A harangozó esküdözött égre-földre, hogy ő héza nem nyúlt. Éppen egy alkalommal Szent Illyés napja lesz, s a faluban akkorában nagyban ünnepelték Szent Illyés napját, met akkoriban búcsú napja volt. Éppen mikor Szent Illyés napja volt egy reggel, a harangozó felkőtt korán, egy-egy jó darab szalonnát mindegyik szobornak a kezébe tett, a Szent Illyésnek a legnagyobb darabot. S avval ő visszament, s lefeküdt, mint aki jól végezte dolgát. A pap es későbbben felkelt, hogy nézze meg a templomot, keltse fel a harangozót, hogy díszítsék fel a templomot, mert éppen azon a nap Illyés napja volt. De hogy bélépik a templomba, meglátja, hogy minden szentnek szalonna van a kezében,

s Illyésnek a legnagyobb darab. A pap annyira megharagudt rejuk, hogy a sok szalonnáját megették a toronyból, hogy rögtön kiáltotta a harangozót. És oda es ment a harangozó, kérte a bocsánatot tőle, hogy ne haragudjék, amiért rátartotta a szalonnát, hogy ellopta, met most mán látja, hogy a szentek ették meg. S annyira haragos volt, hogy nekifutott Illyésnek, és úgy feltaszította, hogy három darabba szakadt. S akkor úgy megijedt a pap, hogy elromlott Illyés, mert éppen arra a napra kellett feldíszíteni, hogy tanácskozni kezdtek a harangozóval, hogy mit csináljanak.

Abiza búsul a pap, de azt mondja a harangozó, hogy ne búsuljon, ment ő arra a napra feláll az oltárra Szent Illyés helyett.

Úgy es lesz. Akkori világban meztelenek voltak a szobrok. Félrepakkolták az Illyés szobrának a darabjait, s a harangozó levetkezett, fölállott az oltárra Illyés helyett. Feldíszítette a pap a templomot, s jött az üdö, bé es harangoztak. Bémennek az oláhfaliak a templomba, s megkezdi a pap a szertartást. Az Illyés-szobornak a kezében egy gyertya volt, amit meggyújtottak. S mikor legjavában folyt a mise, a gyertyának a faggyúja a szobornak a hasára cseppent. Ekkor a szobor megszökte magát, s leszökött az oltárról, s elmenekült. Az oláhfaliak megijedtek, hogy ők milyen bűnösök, s a papra es gyanítottak, hogy nem jól imádkoztatta őket. Abból kifolyólag a papnak nagy ellensége lett az egész falu. A papot el akarták tenni láb alól. De azt mondja egy ügyes ember köztük, hogy előbb fel kell menni a püspökhöz. Arra egyeznek az oláhfaliak, s kiválasztják a két legügyesebb embert a faluban, hogy menjenek el a püspökhöz.

El es indul a két legügyesebb ember, mennek, mendegélnek. Akkorjába út se volt, csak az erdő közt az ösvényen mentek. Ahogy az erdő közt menegetnek, amelyik elől ment, a fának a csapjait fogdosta, hogy húzza félre maga elől. S ahogy eleresztett egy csapot, a hátulsónak az egyik szemét ki találta csapni a csap. Az odakap a szeméhez: — Hő komám — azt mondja —, az Isten tartsa meg, hogy megfogá, mert ha nem, mind a kettőt kiütte volna.

Békötözik a szemét ruhacskával, s mendegélnek tovább. De akkorában bakancsot nem hordtak, csak bocskort. S az a szőrös marhabőr bocskor volt, s hogy messze kellett menjenek, hát elszakadt a bocskoruk, ők útközben megvarrogatták. Menegettek tovább. Útközben megegyeztek, hogy hogy köszönjenek bé a méltóságos püspök úrhoz. Meg es egyeztek azon, jól, hogy amelyik elül menyen, az köszöni hogy: „Isten áldja meg kijeteket”,

amelyik utána megy, azt kellett hogy mondja, hogy „minden háza népestül”. S amíg odaértek, jól es megtanulták a köszöntést, de hogy lépett bé az első, a bocskorából egy darabka szíju nyúlt hátrafelé. Éppen mikor az ajtót megnyitotta, a hátsó véletlenül megnyomta a szíju végét s akkor az első bébukázott a püspökhöz. Megharagudt a hátulsóra, s szidta, hogy:

— „A nyavalya rántson ki”.

A hátulsó meg mondta, ahogy tanulták:

— „S minden háza népestül”. — Így köszöntek bé a püspöknek.

Elmondják a panaszokat a püspöknek, hogy ők mét mentek, hogy a papjokat cseréljék ki, met nincsenek vele megelégedve. Ő megértette az oláhfalvi embereket, hogy mit akarnak, mert látta, hogy fel vannak háborodva erőst, s azt mondta nekik, hogy csak menjenek haza nyugodtan, s függesszék fel a papot addig, amíg ő es odamenyen.

Haza es mentek az oláhfalviak, s ők függesztésből azt értették, hogy akasszák fel. S ők bizony hazaértek, a papot az oltár hátához felakasztották. S ezért nem volt az oláhfalviaknak papjuk sokáig.

HOGY LÖTT A POLGÁRBUL PAP, A KATONÁBUL MESTÖR?

Volt egyszer egy hírös menyecske. Az ura kiment a pincébe. Míg az ura el volt, a pap ment el hozzá, mert azt nagyon szerette. Öttek-ittak javában. A gazda a pincébe berúgott, oszt hazament. Otthun az ablak alá megy, oszt kocog, de senki se jön ki. Hát nem engedték be! Lefeküdt, oszt elaludt ott az ablak alatt. Ezt odabenn észrevötték. Kiment a pap, oszt a maga ruháját ráadta a pógárra. Mikor ez fölébredt, szétnézött, nem ösmert magára. Nem tudta magáról, hogy ki löhet. Bekocult az ablakon, oszt kérdezte a feleségétől: Otthon van-e az ura?

Azt mondta, hogy:

— Itthun!

Ment a szomszéd ablakához, ott ezt kérdezte:

— Mondja már meg, szomszéd, ki vagyok én?

Az meg elkergette.

— Elmenj innend, míg szépen vagy!

Már, hogy sehun nem akarták elfogadni, azt gondolta, hogy elmegy a faluból. El is ment. Ahogy ment, föltötte magában, hogy ha már papruhában

megy, pap lösz, akármi lösz is. Találkozott egy katonával. Az is szegény ember volt. Kérdözgette hogy löhetne valahol valami keresethez jutni. Azt mondi nekije:

— Ha valahon pap köll, az én löszök, de ha mestör köll, az maga lösz!

Azt mondi a katona:

— De én nem tudok ám énekelni!

— Majd megtanétom én!

Ahogy továbbmentek, olyan helre értek, ahon se pap, se mestör nem volt. Meglátik a papruhába öltözött embert, elébe mennek, éljönzik, oszt azt mondik, hogy ez lösz az ú pptyuk. Akkor az embör rámutasztott a katonára:

— Ha én löszök a pap, akkor meg ez lösz a mestör!

Azt is elfogadták, de még hogy örültek. Be is szállásolták őket mindjárt a lakásukba.

A mestör majd mindön órában ment a paphoz, hogy tanítsa őket énekölni. A pap mindig azt mondta: ráérünk! Már vasárnap röggel volt, templomba is köllött mönni, a mestör még semmit se tudott énekelni. Beharangoztak. A pap is mög a mestör is a templomba mentek. A preszbitérium már leste, hogy prédikál majd az új pap. A pap fölment a szószékre, körülnézött, rávágott a szószékre, oszt azt mondi:

— Ti vagytok ti!

Kis idő múlva megint:

— Ti vagytok ti!

Harmadszor is ütött egyet.

— Ti vagytok ti!

Az emberek szétnéztek. Azt mondi az egyik a másiknak:

— Kérdözze már meg kend, hogy mik vagyunk.

Az megkérözte. Azt mondja a pap:

— Urak lopója, vármegye csalója, szegény ember húzó-vonója!

Avval le is jött a szószékröl. Követközött volna, hogy a mestör éneküljen. A mestör elkezdte énekülni:

— Azt énekülöm, amit a többi mestörök!

De ebböl nem értöttek semmit. Nagyon mérgösek löttek. Elmöntek a főbíróhoz panaszra, oszt elmondtak mindönt. Azt mondta a főbíró:

— Hát ti azért haragszotok, hogy a pap megmondta nektök az igazat? Majd adok én nektök!

- Kezébe vötte a korbácsot. Utána kérdezte:
— Hát mi baj van a mestörrel?
Azt mondik nekije:
— Mindég azt éneküli, amit a többi mestörök!
Fölugrott a főbíró:
— Hát mit éneküljen? Az lösz a mestörtök!
Osz elkergette őket.

A PAP, A KÖZSÉG ÉS AZ ESŐ

A papot mindég ingerelte a községbeli nép, hogy könyörögjön esőért. De a pap mindég húzta, mindég halasztgatta, mert tudta a népnek a dolgát, hogy nem egyet csinál mind, hanem egyik máma, másik holnap. De mán utoljára élesen rátorzsalkodtak, rákiabáltak, hogy:

- Imádkozzunk, könyörögjünk az esőért! Ha nem akar, tisztelendő úr, nem kell papunknak se! Legfeljebb bezárjuk előtte a templonyt, ha nem tölti be a kívánságunkat.

Na, ezért a pap prédikációba kiadta:

- Várjatok meg, míg kimengyek.

Megállott a nép. Várja. Addig is zúgolódott odakinn a nép:

- Na, látjátok, most is mit akar vélünk tenni! Nemhogy könyörögtünk volna az esőért!

Nagyon izgatott volt erre a nép, nagyon dühös volt. Persze, nem mind, mert akinek nem volt szükséges az eső, az csak hallgatta emezeknek a dühösségét. Összefordultak csendesesen beszélgetni:

- Ó, be jól teszi az a pap, be kedvünkre tudjuk a dolgunkat csinálni!

Akinek meg az eső kéne, azok meg harcolnak, morognak, míg a pap ki nem jött.

Na, mikor látják, jön kifele a pap, akkor mindenkinek elállott a szava.

Gondolkoznak: mit is fog most magyarázni?

- Na, halljátok! Álljatok egy tömegbe erre az oldalra. Én meg állok erre az üres helyre. Egyenkint lépkedjetek hozzám. Nehogy egymást toszongassátok, csak szép csendességgel gyertek hozzám.

Mikor hozzámege az első:

- Neked kéne az eső?

- Hát nem bánám, még ha nem volna két nap.

— Na te állj erről, jobbról.

Megy a másik:

— Nahát, neked kéne az eső?

— Nem bánám, még ha nem volna három-négy nap.

— Állj ide jobbról.

Ott a másik:

— Neked kéne az eső?

— Kéne bizony, nem bánám ha esne is.

— Na, te állj erről balról.

Ott a másik:

— Hát neked kéne az eső?

— Nem bánám, ha nem volna még két-három nap. Ott a másik:

— Neked kéne az eső?

— Kellett volna, ha már ezelőtt két héttel esett volna is.

— Na, állj ide balról.

Ott a másik:

— Neked kéne az eső?

— Nem bánám — azt mondja —, ha még nem volna vagy két nap.

Ott a másik:

— Neked kéne az eső?

— Kellett volna már ezelőtt két héttel is.

— Neked kéne az eső?

— Nem bánám, ha még nem volna legalább egy hétig.

— Állj ide jobbról.

— Na, neked kéne az eső?

— Kéne bizony, csak adna a jó Isten.

— Állj ide balról.

Megy a másik:

— Neked kéne az eső?

— Nekem? Nem bánám, még ha nem volna egy hétig is.

— Állj jobbra.

Mán kezdték egymást szóval vagdalni a pap háta megett.

— Mért nem kell nektek az eső?

— Mért kell nektek az eső?

A tömegeből is kiabálták:

— Hász mán kétszerannyi, akinek nem kell az eső, mint akinek kell!

Szóról szóra összevesztek. Nem várták, hogy a pap felolvassa őket, melyiknek kell az eső, mán akkor összevesztek. Annyira vagdalták egymást a szóval, hogy mán a pofot is osztogatták. Míg aztán utoljára összezőrdült az egész.

A pap csak annyit érkezett mondani, hogy:

— Bizzuk Istenre, majd tudja az, ha kell!

Arra a szóra még a pap is kapott egy jó hátbavágást, hogy kénytelen volt szaladni. Itt oszt meglett a nagy veszekedés a templony előtt.

Így mengyen, látja, a nép sorsa, így játszik a nép sora.

MIT MONDOTT DÁVID?

A tiszteletes sokkal tartozott már a mészárosnak, kit Dávidnak hívtak, s a mészáros kijelentette, hogy míg ki nem fizeti az adósságát, nem ad neki hitelbe húst. Hanem a tiszteletes asszony csak elküldte a szolgáját pénz nélkül húsért. A mészáros azt mondta:

— Szarok hitelbe húst!

A szolga elmondta a tiszteletes asszonynak, hogy milyen disznóságot mondott a Dávid mészáros.

— Eredj, mondd meg a gazdának! — mondta a tiszteletes asszony.

A szolga el is ment, s megállt az ajtóban, a tiszteletes éppen akkor tette fel a kérdést, hogy mit mondott Dávid? Mire a szolga azt hitte, őt kérdezi.

— Azt mondta — felel rá, — szarik hitelbe húst!

A SZENTLÉLEK

Egyszer a pap azt mondja a népeknek:

— Kedves atyámfiak, jól imádkoztatok, a pünkösdben el fog jönni a Szentlélek.

Imádkoztak is a nípek, várták a pünkösödöt. Lassan elközelgett a pünkösöd. Közben a pap megfogott egy fejr galambot, s a mennyezetre fűrt egy nagy lyukat, s azt mondja a cselédnek:

— Menj fel a padlásra. Mikor kiáltom háromszor, jövel, Szentlélek, repítsd bé a galambot.

Közben miséznek azért a papok a nípeknek, s egyszer kiáltja:

— Jövel, Szentlélek! — kiáltotta másodszer is: — Jövel, Szentlélek!

Erre a cseléd meg akarta fordítani a galambot a kezében, s a galamb elrepült. Utána eredt a cseléd, hogy fogja meg, s közben kiáltotta harmadszor is, hogy:

— Jövel, Szentlélek!

A galamb helyett a cseléd esett bé, de úgy, hogy fennakadt a lyukon. Ezt a pap észrevette, s azt mondta, hogy:

— Kedves atyámfiai, ne nízsetek rea, mert olyan finyességbe jött, hogy mind megvakultok.

A KISASSZONFAI PAP A DISZNÓ HÁTÁN

Kisasszonfán egy este hajtott haza a kanász. Ahogy a disznók gyűttek hazafelé, a templom ajtaja nyitva maradt, oszt egy nagy disznó bement a templomba. Este nyóc órakor a harangozó harangozni akart menni, benyitott a templomba, hát halli, hogy od valami zörgés van. A disznó volt, mert megijedt, hogy a harangozó bement. Szaladt igyenössen a paphó, hogy gyűjön, mer a templomba késértetők vannak. A pap el is ment vele. Ahogy a templomhó értek, a pap ment előre. Ahogy benyitott, a disznó is od volt közel, ki akart szalanni az ajtón, de a pap két lába közé szaladt. Szaladt tovább, de a pap a hátán maradt. Ajis, mikor meglátta a harangozót, odaszót nekije:

— Szerbusz, Ferkó! Má engem visznek!

A PAP ÉS A VERES HAJÚ GYERMEKEK

Volt egyszer egy veres hajú pap, aki nagyon szerette a más feleségét. Egy szegény ember észrevette, hogy az ő felesége után is jár a pap, elhatározta, hogy bosszút áll rajta. Egy éjjel elment hozzá, és elvitte mind a két lovát. Hogy ne találkozzék a pappal, három évig még a templom felé se ment.

Találkoznak egyszer mégis az utcán. Megszólítja a pap a szegényembert:
— Mondd meg igaz lelkedből, hogy tudtál úgy elvetemedni, hogy három éve még a templom felé se jössz? Most jön a húsvét szent ünnepe, gyere el, gyónjál meg, s áldozzál, mint ahogy a tisztességes keresztényhez illik.

— Jól van — azt mondja a szegény ember —, elmegyek.

El is jön a húsvét. A szegény ember elmegy a templomba, s templom után bemegy a paphoz gyónni. Kezdi mondani a bűneit. A pap biztatja:

— Nahát, még milyen bűnt követtél el?

— Én, tisztelendő úr... már minden bűnöm felett a legnagyobb amit elkövettem, hogy elvittem a tisztelendő úr két lovát.

— Na, te János — azt mondja a pap ravaszul —, az nem is olyan nagy bűn. Én megbocsátok neked, ha az Isten is megbocsát, de feloldozni nem tudlak a vétked alól, csak úgy, ha holnap a szentmise után, mikor a gyülekezet kijön a templomból, nyilvánosan is megvallod a vétkedet.

A pap már tudta, hogy a gyónást nem árulhatja el. Azt gondolta, magában, így majd lesz tanúja, beperelheti a szegényembert.

Jól van, eljön a másnap is. Az ember elmegy a templomba, s mise után kimennek a templom elé, ahogy megbeszélték. A pap is kimegy. Elkiáltja magát nagy hangosan, hogy mindenki hallja:

— Testvérek, hallgassák meg, amit az atyánkfia mond, mert ennek minden szava színigaz.

— Emberek! — kiáltja el magát a szegény ember. — Ahány veres hajú gyermek van a faluban, az mind a tisztelendő úré!

Az emberek erősen felzúdultak, s elkergették a faluból a menyecskező veres hajú papot.

BODOR ÜGYVÉD

Volt egyszer egy szegény öregember, kinek egy gyermeke sem volt, felesége is megholt. Volt neki két ökre, s az egyik, az es elveszett a regelőről, nem kapta meg sehol, és maradt egy Bodor nevű ökre. Elment panaszval, keserves sírásval a paphoz, hogy mitevős legyen. Adjon tanácsot, hogy az egy ökrével immán menni sem tud sehol, így társ nélkül mit csináljon véle? A pap erre azt a vigasztalást mondta neki:

— János bácsi, mondok én egyet kiednek. A Bodort adja nekem, én iskolába adom, és kitanyíttatom ügyvédnek. És akkor öregségére lesz kiednek gyámola. Nem lesz elhagyatva.

És akkor az öreg mondta:

— Jó biza, jól van. Én odaadom, hogy tanyíttassa ki.

Oda es hajtotta a paphoz az ökröt, s mikor volt három hónapja, kérdezte a paptól, hogy tanol-e a Bodor? S mondta a pap:

— Tanolni tanol, csak kellene fizetni most még harminc forintot a tanyításért. Mert János bácsi, tudja kend, amíg egy ökörből embert csinálok és aztán ügyvédet, oda sok pénz kell.

Mondta a János bácsi:

— Hát eladom a földemet, s azt es reafizetem, csak legyen ember belölle, aki öregségemre gondomat viselje.

Hát az öreg János bácsi el es adta a földjét, bé es fizette a papnak, hogy küldené el a tanyításért. Biztatta a pap:

— Ne búsuljon, János bácsi, hamar kitanul. Csak még ami földje van, adogassa el, s hozza bé a pénzt a tanyításért. S aztán majd az ügyvéd ad magának öregségére.

Mikor már semmije sem volt az öregnek, csak egy kicsid pénze, mondta a papnak, hogy most már szeretné felkeresni a Bodort, hogy lám kitanult-é, és milyen ügyvéd lett belölle. Mondta a pap:

— Hát én adok egy címet, s menjen azzal el Kolozsvárra, ott van Bodor ügyvéd, már kitanult.

Az öreg a cédolával el es ment Kolozsvárra. Mivelhogy a városban még sohasem járt volt, odaadta a cédulát, és kérte a rendőrt, hogy mutassa meg Bodor ügyvédet, hogy hol lakik. S a rendőr megmutatta Bodor ügyvédet, hogy hol lakik. S az öreg bé es ment. Kopogtatott az irodában, mondták: Tessék.

S ő bément, s mondta az ügyvédnek:

— Isten áldjon meg, Bodor. Jaj, hogy elváltoztál, mióta nem láttalak.

S erre az ügyvéd csak nagyot nézett az öregre, vajon ez mit beszél. Úgy gondolta, talán ez örült ember. De az öreg csak ismételte a szavát.

— Mi az, Bodor? Nem üsmeresz ingem? Hát én növeltelek téged.

Akkor az ügyvéd reátoppantott:

— Mit beszél, menjen ki innét.

— Nono, lassan Bodor. Hát én tanyíttattalak ki téged, még a földemet es odaadtam a tanyításodért, s ide fizettem. Hát most meg akarsz döfni?

Az ügyvéd erre egyet hézacsapott. Mondja:

— Menjen ki innét!

— Nono, Bodor. Hát ilyen döfös lettél? Nem ismersz, mennyit adtam enned, s hoztam a vizet. Te most nem ismersz éngemet? Öregségemre

hezzád jöttem, hogy légy gyámolom, s ne döfj.

De az ügyvéd felpufozta, és kirugódta az irodából.

Ekkor az öreg, nagy sírva eszevissza szedte magát künn, teprenkedett, kárinkodott, és elment a törvénybíróhoz, panaszkodott.

— Tekintetes törvény bíró úr kérem, én egy falusi szegény ember vagyok, kinek se gyermekem, se feleségem, se vagyonom nincs már, mert volt ugyan két ökröm hajdanában, de az egyik elveszett a reglőről, a másikat pedig Bodornak hívtam. Jó ökör volt. Jó csendes marha, s a pap elkérte, hogy én adjam oda, ő kitaníttatja ügyvédnek, öregségemre majd gyámolom lesz, s így a tanyításért a földemet es eladtam, odafizettem. Most már ide adta a címet a pap, hogy kitanult ügyvédnek az ökör, itt van Kolozsváron, és jöjjenek csak fel hezzá öregségemre. Én el es jöttem, de a Bodor nem ismer meg, jól megdöfödött, és kirúgódott. Látom, derék ember lett belőle, jó csendes ökörből hamis ügyvéd lett. Jól pufonvert a házában, és kirúgódott. Azért jöttem, hogy ítéljék meg, hogy most már mitévős legyek.

Ekkor a törvény bíró odahívatta Bodor ügyvédet és a papot. Kérdezte az ügyvédtől:

— Üsmered-e ezt az embert?

De az ügyvéd nem üsmerte.

A papot es kérdezte a törvénybíró:

— Maga üsmeri-e ezt az embert?

A pap mondja:

— Igen.

És a törvény bíró ekkor azt mondja a papnak:

— Ha maga vette el az ökröt s a pénzét, akkor vigye el az öreget, és tisztességesen viselje gondját holta napjáig, ha ennyire félrevezette, és bécsapta az öreget. De nehogy panaszt halljak, hogy nem viseli jól gondját, mert akkor én ítélem meg, s a törvényt szabta büntetést kapja el a plébános úr.

És így viselte aztán gondját az öregnek a pap, és még most es élnek, ha meg nem haltak.

HAZUGSÁGMESÉK 340 — 349

VADÁSZHISTÓRIÁK

Régebben úgy vadásztunk, hogy mikor kimöntünk a határba, a ragadváncs (bojtorján) bogyóját a nyúl farkához csaptuk. A nyúl odakapott, az orra is odaragadt, oszt úgy forgott karikába. Úgy is maradt. Csak a karunkra tettük, mind a koszorút, oszt hazahoztuk. Megfogtuk mink a farkast is, de már ahhoz bátorság köllött. Az erdön bevártuk, még a farkas odajön. Öklünket összeszorítottuk, bele a torkába! Kijött a seggin. Akkor megfogtuk a farkát, annálfogva átrántottuk, oszt kifordítottuk. A húsa ott maradt, a bőrét meg hazahoztuk. A nagy vörös tök belit kiszedtük, órát meg szemit vágunk rá, a tök héjjára tökmagot szórtunk, a fejünkre töttük, oszt úgy möntünk be nyakig a vízbe. A kacsák odaszálltak, vagdalták a tökmagot. Csak fölnyúltam. Egy-két kacsát így fogtam, oszt hazavittem vacsorára. Horogra meg marhatüdöt töttünk, kényesővel megkentük. Ahogy a kacska a tüdőt lenyelte, mindjárt kijött a hátulján. Így fogtunk négy-öt kacsát.

A rókára meg úgy vadásztunk, hogy szöget lőttünk rá. A farkát érte. Avval odaszögeztük a fához. A róka elszalad, de a bőre ott maradt, mert kiszaladt belüle.

A KUTYA KABALA

Mü apám-uramnak voltunk tizenhárom fiai. Egyszer apámuram esszekatát harminc magyar forintot, ahogy lehetett. Megindul, hogy valahogy egy marhát vegyen. Elvetődik szerencsésen Sófálára. Ahajt Kacsónak volt egy nagy kutyakabalája. Ahajt addig tolják-vonják, míg megvöszi harminc magyar forinttal. Ahajt elhossa haza Farkaslakára. De az akkora volt, hogy a pajtába nem lehetött békötüni. Mü bizony a csürbe béállítsuk, a kakasülöröl úgy eddegelte a szénát a kutya kabala! Egyszer apámuram fel akar ülni a hátára — hát olyan magos kert nincs, hogy fel tudjon róla hágni. Ahajt felmenyen fel a havasra, vág két három-ölös ágat, onnét haza huzdogálja, csinál egy lajtorját, melléje állítsa, münköt megszólít:

— Gyertök ide, gyermekök, jártassátok meg a kabalát!

Mü bizony mind a tizenhárman felmenyünk réa, a fülitöl a farkáig mind béüljük. Apámuram hálát ad az Istennek, hogy amennyi gyermeke mind lóhátra kapott. A kapun kicsapja velünk, hogy már jártassuk meg. Úgy elvitt münket a kutya kabala, mint a pislogás. Egyszer gondolja apámuram,

hogy eddig haza kellett volna jönni a kabalának a gyermekökkel, mett a vetéskapu ha nyitva nem volt, megjárhattuk volna eddig.

Apámuram bizony nem vöszi tréfára a mü dolgunkot, gondolja magában: a kabala es oda van, a sok gyermek es, csak utánok indul. Farkaslaka végihez ahogy kimenyen, hát lássa, hogy a pálfali háton viszön ki münköt. Gondolja magában:

— E kutya kabala bizony éppen Sófálára viszi most a gyermekeket
Kacsóhoz, akitől éppen vöttem!

Apámuram is megrúgja magát. Pálfalán alól keresztül apritt, eleibe kerül egy doronggal; Szilos megett megkerüli e kutya kabalát, egyet suppannt rea a doronggal. Ehejt megtéríti hazafelé a kabalát. Utána áll, hogy hajtsa haza a gyermekekkel. Mikor elhajtsa Farkaslaka végihez, szalad apámuram, hogy a vetéskaput nyissa meg. A kapu öt szál deszkából volt csinálva, olyan magos volt. Hát amíg kinyitná, a kutya kabala keresztüllépi a magos kaput.

Elhajtsa haza apámuram a kabalát, melléje állítsa a lajtorját, úgy szállánk le ahajt a kutya kabaláról. A csúrbe esmét béhajtsuk, hogy egyék a kakasülőről. No de immár a tél es következik — gondolja apámuram —, mit csináljon e kutyakabalával? A falut kihívassa kalákába, hogy hozzanak istállófát, hogy e kutya kabalának csináljon akkora pajtát, mint egy világ. Ahajt három-ölös ajtómejjéket készít apámuram a kutya kabalának, hogy beférjen. Mikor már bélécezte volna, akkor a kutya kabala megdőglött.

Mondja apámuram, hogy:

— E kutya kabalát addig ették volna meg a farkasok, míg annyit nem dolgoztunk ez istállóval!

Apámuram es mérgiben Murva Dáviddal megnyúzassa e kutyakabalát. Ahajt a bőrivel az istállót kereken befedi, mi az eszterhégán alul lefittyent e bőrből, három esztendeig tizenhárman lábbeliztünk, olyan bocskora lett, mint a peták. Egyszer apámuram lehúzza a pajtafedélről a bőrt, beviszi Udvarhelyre, eladja a Kandónak harminc magyar forintért.

Így kapá meg apámuram a kutyakabala árát, hogy az Isten verte volna meg!

A BIKABORJÚ

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, ahol a farkatlan malac túr, volt egyszer egy szegény ember. Volt annak egy riska

tehene. A tehén megellett egy bikaborjút.

A bikaborjú nőttön nőtt, valamennyi széna, szalma volt Magyarországon, mind megette, de nagyon nagyra nőtt.

Volt ennek a szegény embernek három fia is. Elővették a bikát, el akarták hajtani a Tiszára inni, mert a kútból egy hörpintésre kiitta a vizet. De gyalog nem bírtak vele: telefont szereltek a hátára, úgy hajtották. Egy ült a nyakán, egy a derekán, egy meg a farán. Aztán úgy hajtották, hogy beleszóltak a telefonba:

— Üssed már a farát!

— Üssed már a derekát!

— Üssed már a fejét!

Olyan nagy volt.

Mikor odaértek a Tiszához, megkínálták vízzel. Mikor ivott, megkötötték egy fűzfabokorhoz, ők aztán leültek szalonnát sütni.

Ahogy ott sütik a szalonnát, hát arra repült egy nagy sas. Lecsapott, körme közé kapta, és elragadta a bikát.

Útközben, ahogy a sas vitte a bikát, leejtette az egyik hátulsó sódarát. Egy gulyás éppen arra legeltette a gulyát, beleesett a gulyás szemébe. (Ha ez nem igaz, olyan kutya legyenek, mint Szatmáron a püspök.) Három hétig keresték nagyítóval a szemében a bika sódarát, míg megtalálták.

Bevitték a városba, mert épp ott volt közel. A város három hónapig nem bírta felemészteni, annyi hús lett belőle. A csontját meg eldobták.

Olyan homokos vidék volt az, a szél mindig fújta a homokot. De az a nagy csont megtartotta a homokot, olyan homokhegy lett, hogy egy várost építettek rá.

Ezek a huncut rókák nagyon ügyesek, bejártak a városszélre tyúkot lopni. Az egyik róka bevájta magát a város alá, észrevette vagy hogy, meglelte a csontot. Belerágott a végébe. A fogával kezdte húzni, addig húzta, húzta, míg kirántotta. Összedőlt a város.

Még most is láthatod, ha arra jársz. Ha nem hiszed, kérdezd meg éntőlem.

Olyan igaz, mint az öklöm, bizonyítja a könyököm.

ANYÁM KENYERET SÜTÖTT...

Anyám még nem sütött kenyeret, de már elfogyott a kenyér, oszt sütni kellett. Elment a boltba, tizenöt pengő ára élesztőt vett, avval verte föl a tésztát. Dagadt a tészta, dagadt. Apámat már egész a plafonig fölnyomta. Majd kitört már a nyaka. Egyszer kinyomta az ablakon. Anyámat is utána. Úgy összeragasztotta őket a tészta, hogy úgy kellett őket egymásról lekaparni. De a tészta dagadt tovább. Négyszáznyolcvan szakajtóval volt már. Elfitötték a pincét, oda dobálták be a kenyeret. Hát még mennyi tészta maradt a falon! Ha én azt mind lekapartam volna! A kenyérnek koronáért adták a darabját.

GÖNCI PAPÓ TÖRTÉNETEI

Van egy hegy, úgy hívják, hogy Meleg oldal, s éppen a Gönci papóék kapálóhelye ott van, s egy nyáron mikor jött egy nagyidő, az öreget ippeg ott írte. És jött haza az öreg nagy örömmel, hogy ű csak a derekán alol ázott meg, mert a derekán felül annyira leereszkedett a felleg, hogy deríkon fejül a fellegen fejül volt.

Az egyszeri faluvígen olyan nagy fa volt, hogy mind a két falunak a határában volt. Összegyűlt osztán a két falunak a nípe, hogy vágják ki azt a nagy fát. Ki kéne vágni már, s arra határozták, hogy amelyik falu felé dül a fa, azé lesz a fa. Persze, kiment mind a két falunak a nípe, hogy rójja bé, mert olyan nagy volt a fa, hogy nem hallott a kopácsolás az egyik felitüi a másikra, s mind a két falunak a nípe igyekezett, hogy minél mélyebben rójja bé, düljön úfeléjük a fa, hogy legyen az övék. Mind a két falu nípe sietett, hogy mentül hamarabb magafelé igesse a fát. És egyszer csak eldült a fa, és azoké lett a fa, amerre nem dült, mert amerre dült, azt mind agyonverte. Itt a vége.

Ezt is az az ember mondta volt, aki a többit állította, hogy látott olyan káposztát, hogy két turma juh feküdt az árnyíkába, és mikor ősszel le kellett vágni, két ember egy nap mindig vágta, hogy ledüljön. A másik ember, akinek ezt mondta, hallgatta, tekert egyet a bajuszán, és azt mondta, hogy ű látott egy nagy üstöt, amiben háromszáz legíny dolgozott, körülötte vagy ezer, és mind az üstöt csinálták. S azt kérdi az ember, aki a káposztát mondta, hogy

— Minek az a nagy üst?

— Az, szomszíd, arra való, hogy azt a nagy káposztát megfőzzük benne.

Lepipálta a másikat. Na, ennek is vége.

AZ ECSÉM LAKADALMA

El sem tudnám beszélni, hogy mennyit fáradtam, mikor az ecsém házasodott meg, mert én annyit fáradoztam miána, hogy csak az Isten a megmondhatója. Hát csak úgy történt, hogy elbeszéljem, hogy az apámnak akkora négy sirült szarvú ökre volt, hogy ha nem ügyeltem, mikor az úton jártam vélek, hát a csillagokat a szarvokval mind leverték az égről.

Épp ekkor házasodott meg az ecsém es, mikor ezek a nagy ökreink voltak. Azt mondja nekem édesapám, menjek el a tekerőpataki malomba, hogy öröltessek egy kicsi búzát, hogy legyen kalács elegendő a lakadalomra, hogyha vaj egy vendég jó, nehogy a szégyen megöljön kalács nélkül. Azt tudhatjuk amúgy es, hogy egy lakadalomban mindennek bőségesen kell legyen. Azért idesapám eléveve vagy tíz köblös zsákot, felmentünk a házhíjába véle, met ott voltak a hombárokban a szemes gabonák. Felvittünk magunkval egy feneketlen vékát, azzal kimértünk tíz köből búzát, és egy fileten szatyorban egy kupás zacskóban lehoztam a húnym alatt. Elvittem hátra a szekérhez, feltettem a szekér utójába.

Akkor kivezettem az ökröket az istállóból. A hizbelit fogtam csából, s a csábelit fogtam hizből. Hát pontosan találnek egymás mellé. Akarom beledugni a járompálcákat a járomlikba, hát nem mennek belé. Ragadok egy kötórudat, próbálom, lám csak belefér a likba. A másik felébe dugok egy söprűnyelet, hát pontosan találnek a likba.

Ekkor elindultam Tekerőpatak felé. Mikor beértem Csikszépvízre, kérdezek egy suster embert, nem tudja-é, merre van Tekerőpatak? Azt mondja nekem a suster:

— Nekem van egy pár bakancsom eladó, olcsóbban es odaadom, ha megveszi.

Ej, gondolom magamban, ez biztosan most szabadult meg Nagyszebenből. Vagy ő bolond, vaj nekem nincs eszem.

Akkor bementem Szeredába, hát látom, hogy ott kuporog a város szélén egy ráncos pofájús vénasszony. Kérdeztem őt es, nem tudja-é, hol van Tekerőpatak? Azt mondja nekem, ő tudja, csak úgy mondja meg nekem, ha elvittem őt es oda. Na, gondolom magamban, egy öregasszonyban méges több ész van, mint egy susterben. S mondám neki, hogy üljön fel a szekerre,

és vezesse az ökreimet. Úgy es történt, felültem a szeker utójára, s elvezette az ökröket Tekerőpatakig. Hogy hamarabb mehessünk, a nagy erdőn mentünk keresztül. Onnat bémentünk Székelyudvarhelyre, ott az öregasszony leszállott a szekerről, én megindultam a szekérről. Úgy elbolondultam, hogy Tekerőpatakig mentem. Ott béállítottam a malom udvarára az ökröket, az ostrom nyelét felüttem az ökrök elejbe, hogy ne menjenek tovább. Menyek bé a malomba, hát senki sincs a konyhában. Kezdem keresni a molnárt, hát sut se kapom, a pálinkás korsó felakasztva a szegen. Akkor kijöttem, mérgemben az ökröket kifogtam a járomból, bévezettem a konyhába, mert künt akkora legyek jártak, mint egy-egy valóságos kutya. Hát nehogy az ökröket megegyék a legyek, béköttem a góc alá őket. Akkor benyitottam egy kenyeres szekrénybe, s hát a gazdaasszony áll ott egy söprűnyelvel. Kérdezem, hogy hol a molnár. Azt mondja a szakácsné, hogy még nem jött haza az iskolából.

— Hát hol van a malom?

— Azt elküldtük ki szegfűgombázni az oldalba. Még az se jött vissza.

Ej, gondolom magamban, mindjárt rendet teremtek én itt. Ragadtam egy cseber vizet a kezembe. A másik kezembe egy kelepét, és elmentem ki az oldalba én es. Ott elkezdtem kelepelni. A malom azt hitte, hogy én es malom vagyok. Hát egyszer jó felém egy szatyor gombával. Akkor én felhúztam egy cseber rudat rea, és ő meglátta, hogy én ember vagyok, s nem malom, s hogy agyon akarom ütni. S akkor ő szempercre eltűnt a szemem elől. Egyszer hát hallom, hogy odabé kerinkel a malom. Már örölte az én búzámat. Akkor én se tátottam el a szájamat. Lefeküdtem egy száraz fa árnyékába, s egyet jót aludtam.

Egyszer, ébredek fel, hát a nap már szentül el. Akkor elmentem bé a malom udvarára, hát a búzám meg van örölve, s ki van rakva a szekerre. Bementem a konyhába, hogy az ökreimet vezessem ki a góc alól. Ezalatt a vén boszorkány olyan tüzet tett, hogy az ökreimből pecsenye lett, és én keservemben mind megettem az ökröket.

Menyek ki, hogy térítsem meg a szekeremet, a rúd vége megakadt az ostrom nyeliben, úgyhogy kettétörött. Hát az ostrom nyeliből egy akkora fa lett, mint egy valóságos jegenyefa. Annak kinőtt egy főága, s hát a harukájok és az evetpili belékötöttek a fába.

Gondoltam magamban, jó, hogy most lesz kalács elégséges, de hát miből főznek főzeléket. Méges jó

volna ezekből az evetpilikből és a harukájokból fogni vagy egyet, legyen miből főzeléket készítsenek.

Hát én fel es másztam a fára, a kebelemet megtöltöttem verébfíúval, harkályfíúval és evetpili-fíúval. Akkor akartam visszamászni a fáról, de hát úgy lógott a fa, hogy nem mertem lemenni rajta. Hanem félremásztam arra a kihajló ágára, és kiáltottam a molnárinasnak, hogy hozzon egy kötelet, vesse fel nekem, hogy ereszkedjek le véle. Hát egyszer jő az inas, hoz nekem egy tányér levest. Ej, mondom neki, nem kell nekem ételféle, hiszen megettem a két ökrömet sülve, hanem adjon egy kötelet, amivel leereszkedjek. Ekkor megint kihozott az inas egy zsák korpát, s azt mondja nekem:

— Csak ennyi vámot vettünk a búzából, ez es mind korpa.

Akkor a zsák korpát felnyújtotta egy hosszú karón, akkor én megfogtam a zsákot, kioldottam a szádát, és a korpából sűrítettem egy kötelet. Az egyik felét hezzákötöttem a fának az ágához, a másik végét leeresztettem a földre, s hát nem éri a földet. Akkor fogtam kétrét, s hát fáinul leért a földre. Még a földön megkondorodott a vége. Akkor én leereszkedni kezdtem, le a korpakötelen. Mikor féligre ereszkedtem, hát a korpakötelet elrágták fejjel az evetpilik, és akkor én kezdtem zuhanni lefele. Még jó lett volna, ha leestem volna, de a kebelemben megtollasodtak a verébfia, és az evetpilik kezdtek csibbedni őket. Azok kezdtek repedesni a kebelemben, és az ingemet úgy felfútták, hogy ott harcoltak benne, hogy ingemet a szél vinni kezdett.

Egyszer hát látom a levegőből, hogy egy patak martján egy sereg asszony mos, s kiábált fel nekem:

— Ne, repül egy ember! Ne, repül egy ember!

Én nem hallottam jól, hát úgy értettem, hogy hujzam fel az ingemet. Mikor felhúztam, a madarak mind kirepültek belőle, és én belépuhantam a vízbe. A víz kétfelé vágódott, és én száraz láb kijöttem belőle. Mikor a víz visszafolyt a medrébe, annyi hal maradt kétfelől a martján, hogy a Csik vámegye három kerek hónapig szedte fel a halakat, mégis még egy héjja sem volt. Egyszer hát látom, hogy jő bé egy csóré cigánypurdé, és ami hal megmaradt, a kebelébe felszedte, és mind elvitte. Én se tátottam el a számjmat, hogy ne legyek senkinek sem a lába alatt, lefeküdtem az út közepébe, és aludtam.

Egyszer azt látom álmomban, hogy az úton jó le egy fehér ló. Felébredek, nézek utána, s hát tényleg menyen ott egy fekete. Kiáltok a szürkének, hogy álljon meg, de az ügyet sem vetett véllem. Akkor én utánafutottam, felszöktem a deresnek a hátára, s kezdtem vágatni a piros pejvel. Hanem úgy vitt a sárga, hogy azt hittem, a mennyország kapujáig szökünk. Akkor egy lütön kimentünk, s egy hágón bementünk. És meg se álltunk, míg egy gyümölcsöshöz nem értünk. Annyi volt a káposzta és a paradicsom benne, hogy a szememvel borsónál és fuszujkánál egyebet nem láttam.

Akkor próbáltam a lovamat, há bé tudnak ugorni, én az csak a hátulsó lábával tudott ágaskodni. Akkor de leszálltam a ló hátáról, felültem a hasára, megfogtam a farkát, s bélódítottam a kertbe.

Akkor elvezettem a fakót egy eperfa alá, ott megköttem a szürkét egy szilvafához, otthagytam a sárgát az almafa alatt, én elmentem, és megrázintottam az uborkafát, s úgy hullott a répa a fejemre, hogy a sütőtök majd béverte a fejemet. Aztán én annyi cseresznyét ettem, hogy olyan volt a hasam a szilvától, mint egy jó colos deszka. Úgy jóllaktam volt körtével, hogy még a szájam es zsíros volt a málnától.

Akkor kezdtem eregetni a gyümölcsös alatt, hogy lássam meg, hogy még mi van a kertben. Egyszer elérek egy kicsi pusztásra, s hát ott van egy szép kicsi kápolna, lépesmézből van felépítve. Bundapalancsitával volt befödve, és mellette kereken a kerítés kolbászból és fekete hurkából volt. Laskából voltak a kapulábak. A galambok sülvé s főve repültek a levegőben. Nem kellett senki se utána nyúljon, csak ki kellett tátsa a száját, s sülvé és főve repültek bé oda. A tyúkok a szájukban vitték tárcán a csürkéket paprikásan kisülve. Kinek mennyi tetszett, annyit ehetett belőle.

Hát még amikor a sült malacok jöttek elé. Hátukba belé volt ütve a kés és a villa, kinek amennyi tetszett, annyit vághatott belőle.

Onnat nem messze volt a máléhegy. Annak a közelében volt a tejpatak és túróból és ordából akkora hegyek voltak, hogy az ember alig látott fel a tetejére.

Süvegczukrokat állogattak fel kilométeres köveknek. Kockacukrot terítettek az utakra. És a többi patakokból, ha az ember inni akart, a halak és a rákok sülvé s főve futtak bé az ember szájába.

Onnat nem messze volt a borforrás. Hordók teli voltak borval, aki meg nem kóstolta azt a bort, a hordók leütköztek a lábáról, s keresztülhögörödték a

hasán. A sörösüvegek a fán termettek, fekete sörvel. Ha valaki béállt a fa alá, a sörösüvegek dugatlanul hullottak az ember fejibe.

A jegenyefán termett a női ruha. Selyemben bársonyban és mindenféle drága szövetben. Fenyőfákon termet a férfiruha, legjobb szövetekben.

Rézből voltak a johok, ezüsből a tehének, aranyból a lovak és gyémántból a szárnyas állatok.

Csokoládéből volt a pap, cukorból a kántor, mézescukorból a harangozó, mandulából a bíró.

Ott, amikor jött az eső, piros pántlikákat villámlott az ég, és amikor villámhullás volt, körték hullottak le és málnaszemekből volt az eső.

Méges alig vártam, hogy megszabaduljak onnat, met jóllaktam volt mindenfélivel. És muszáj es volt visszajöjje az ecsém lakodalmára. Pedig sajnáltam ott hagyni a boldog országot.

Ahogy kiértem a kertből, elvágattam a búzaarató asszonyok felé. Kérdeztem ököket:

— Van-e vizek?

Azt mondja egy leány:

— Van. De olyan hideg, hogy nem lehet inni belőlle. Hanem menjen el ki oda a vadalmafa alá, ott van egy kút, igaz, hogy bé van fagyva, ha bé tudja törni a jeget, hát ihatik belőlle.

El es mentem a lovammal ki a vadalmafa alá, hát látom, hogy tényleg bé van fagyva a kút. Én bizony reavezettem a lovamat a jégre, de a jég nem tört bé a ló lába alatt. Próbáltam a sarkammal törni bé, de úgy sem ment. Egy követ vettem a kezembe, avval vertem a jeget, de ejsze, úgy se tört bé. Akkor mérgemben lekaptam a fejemet, s úgy csaptam hezzá, hogy azonnal bétörött. Akkor nekihajlottam a kútnak, s jól egyet ittam belőlle.

S akkor megint vágatni kezdtem Tekerőpatak felé. Mikor elértem Vaslábnak a túlsó szélihez, esszetalálkoztam három diákkal. Köszönök nekik illendőképpen, azt mondják nekem a diákok:

— Atyafi, hol hagyta el a fejit?

Tapasztom a hátam, s nézem a sarkamat, keresem a zsebeimben, s hát suhogy sincs a fejem. Akkor jutott eszembe, hogy ott felejtettem a kútnak Akkor visszamentem újból a kúthoz.

Ezalatt nekiállt az az átkozott fejem, sárból és agyagból csinált kezét, lábat, testet magának, s kezdett iszánkodni a jégen.

Eleget mondtam neki, hogy: nye fejem, nye, gyer ide, mert zabot adok!
De a fejem ügyet sem vetett véllem. — „Ej — gondoltam magamban —, na várj, fejem, met ha te tudsz egyet, én tudok kettőt!” Akkor agyagból, sárból, csináltam egy kopót, utánanyuszítottam a fejemnek, azzal megfogattam véle, akkor levettem az agyagtestről, feltettem a helyére.

Megint felültem a fakóra, kezdtem vágtatni a deresvel. De úgy vitt a sárga, hogy majdnem leestem a pejről. Nemsokára megérkeztem a fejérvél. Leszálltam a feketéről, és a szürkét befogtam a szekérbe, s úgy jöttem vissza a lakodalamba.

De addig az öcsém már megházasodott, és már két szép gyermekek volt, de azért úgy se voltam elkésve a kalácsval. Akkor csaptunk egy jó nagy lakomát, olyant, hogy még a tyúkok es táncoltak. Hét napig tartott. Restággal hoztuk a bort, s méges elfolyt. Annyi volt az élelem az asztalon, hogy rengett tőlle, de istenes ember volt, aki kapott egy falást belőlle.

Még most es élek, ha meg nem haltam.

NAGYNÉNÉM LAKODALMA

Tudjátok, én mikor olyan húszéves lehettem, hát a nagynénémnek a lakadalma kezdődött. Mert tudjátok, meghalt az első ura, és még egyszer férjhez ment. De olyan bajos volt hozzá eljutni, mert ő fenn lakott a fellegvárban egy nagy darab fellegen, egy nagy felhő volt néki a lakása. De azért hát engemet is elhívott, mivel hát a nagynéném volt, szerettem is, tudjátok, kaptam az alkalmon, elmentem. No, — mondom —, most jóllakok kedvemre.

Hát ahogy elindulok, megyek, mendegélek, egyszer csak egy nagy-nagy iszonyú fekete pók el van nyújtózva a földön, egyik lába az ég fele nyúlt, a másik lába a földön ellapulva, és akkora szőrök voltak rajta, tudjátok, hogy mint egy rétoja fok. Fel is másztam rajta, mondom ez éppen alkalmas erre. Hát mikor felérek a fellegdarabra, csakugyan néném már ott áll csípőre tett kézzel, meg voltak hülemedve, hogy már nem akarok menni. Erre a nagy örömeben nem tudott mivel megkínálni, egy nagy százliteres hordó aludttejet elibém tett, belelökött egy kanalat. Álló esztendeig jártam benne kézzel-lábbal, mire rátanáltam a kanálra. Ne, mikor jóllaktam az aludttejjel, eszembe jut, hogy el kellene tán már menni haza, mert a lakodalom az elmúlt. A vőlegény nem érkezett meg,

úgyhogy a lakodalom elmúlt, hanem majd a következőben lesz megszervezve.

Visszamegyek én ahhoz a nagy lyukhoz, ahol a pók lábán felmáztam, de bizony a pók már elment onnen. Ott sopánkodok, ott sopánkodok, hogy is kéne lemenni innen erről a magosságból, egyszer eszembe jut, hogy a nagynénémnek az ágya alatt van egy félkosár, egy szakasztókosár korpa, búzakorpa. Visszamegyek, elkérem tőle, és fonok belőle egy kötelet magamnak. Hát vissza is megyek, azt mondja a nagynéném:

— Hát mért jöttél vissza, te Jóska, te? Én már azt hittem, otthun vagy.

— Jaj, csakhogy a pók elment onnan. Én meg így gondoltam, hogy azt a fél kosár korpát elkérem magától, megfonok belőle egy kötelet, leengedem, oszt majd lemászok ezen valahogy.

— Hogy gondolsz olyant, te Jóska, te? Hát az elszakad, hát nem lehet abból kötelet fenni, gyenge az.

— Nem a — azt mondom —, csak bízza ide énrám, Juliska néném.—Mert tudjátok, úgy hívták, hogy Juliska néném.

Nahát, tudjátok, visszamegyek, megfonom a kötelet, leengedem, de csak félig ért le a kötél. Na mikor leérek a közepén, itt ahun már vége van a kötélnek, megfogom a felüljét, leszakítom, oszt lenyújtom a másik végét. Hát az se ért le egészen, de azért le tudtam rajta volna jönni, hanem egy nagy éhes koca odajött, oszt szépen elrágta a kötélnek a végét. Én meg ott lógok vagy száz méterre az égből, ott csüngök lefelé. Himbálom magam jobbra-balra, himbálom, egyszer csak látok amoda egy nagy szénaboglyát, meglököm magam, mikor harmadszor hátrahimbálom, negyedszer csak szépen ráugrok. Ennek a töviben meg — éppen akkor gyűjtötte össze — egy ember meg egy asszony ült, ebédezett. Túrós tészta, húsleves, palacsinta, hunmi egymás volt ott minden, még bor is. Hát tudjátok, ezek meg megijedtek, a farkuk alá rúgtak rughec arra lefele keresztül-kasul a határba. Én meg nekiültem kedvemre, mivelhogy már egy hete, hogy nem ettem, s kitűrülköztem belőle kegyelmesül.

Míg én ott ülök, eszek, látom én, hogy amoda az árokparton megy egy szekér, négy ökör fenn van rajta a tetején, négy zsák búza meg bele van fogva a szekérbe. Megy a malomba. Tudomást szereztem, hogy az aligha nem az én nagynénémnek a lakodalmához megy örölni a búzát, odamentem, hozzájuk szegődtem. Felülök a szekérre, hajtom a négy zsák búzát a malomba. Mikor odaérek, leszúrom a szekér elibe, hogy az ökrök el

ne menjenek, az ostornyelet, míg én bevitettem a négy zsák búzát, oszt ott intézkedek az őrlés miatt, meg mit tudom én, ott intézem a dolgaimat, hát egy irgalmatlan nagy sugárjegenye nőtt az ostornyelemből, az meg tele volt seregéllyel, ilyen verébformákkal, madarakkal. Én ott megkötöm a gelebemet, a gatyám korcát, felmászok a fára, tudjátok, és szépen megrakom én a gelebemet istenségesen, rakok bele vagy száz darab seregélyt. Azok meg elkezdenek énvelem repülni erre Tyukod fele, hazafele, ahun lakunk. Hát az asszonyok — van ott, tudjátok, fiúk, lányok, egy nagy tó, ott az asszonyok meg, nyáridőszak volt, sulykoltak ruhát a vízbe. — Meglátnak engem az asszonyok, felnéznek, nagy keservesen összecsapják a két kezüket, elkezdik mondani:

— Ó bé Mária, szentanyja!

Elmondták vagy tízszer. Én meg kezdek figyelmesebb lenni, egy kicsit csendesedik a repülésem, hát mintha azt mondanák, hogy oldd meg a gatyát, te marha! Én meg, tudjátok, megoldottam a gatyám, a verebek elszálltak, én meg leestem közéjük az asszonyoknak, és még mai napig is ott vagyok, ha még meg nem haltam.

AMIKOR MEGKEZDTEM AZ ÉLETEMET...

Amikor megkezdtem az életemet, nagyon nehéz napjaim, dolgaim voltak, sok nehéz napon estem keresztül — (Jaj, de sokat kitoltam a halászokkal, nagy halsütés volt: olyat fogok mondani, ha utánam mondd, neked adom a halat mind) —, míg az élethez tudtam jutni.

Elsősorban is beálltam kocsisnak, egy keves fizetésem volt, még azelőtt hajdanában, jánykoromban derék kocsislegény voltam, szűcs és szabóságot tanultam. Értettem is a csizmadiasághoz, de nem is volt olyan kovácsmester, aki úgy tudott volna fűrni, faragni, mint amilyen esztergályos cipőket tudtam én önteni. Elvittem a bábának, még az is megkérdezte tőlem:

— Hej, hát melyik malomban örölték ezt a szép kalamárist?

Na akkor beálltam kocsisnak, egy keves fizetésem volt, vettem kefét, vakarót, és négy lóra való takarót, holmi favillát, horgot, szóval, mi a kezemen forgott. Kimentem velek a rétre szánkáért, és elakadt az érben. Nyerít a rekettyére, a kezében bögre, mert éhes volt. Hamar csepűcsapót kéne fonni, és ki kéne bontani. Hamar csepűcsapót fontam, közécsaptam vele, tizenhárom araszt vágott a kerek, mégis kibontottam velek. Így hát a ravasz dögje, háromnak van egy icce zsírja, harminc mázsát mégse bírja? Vettem a villát a kezembe és szedtem a hátát kedvemre. Üresen hagytam a zablót, behúztam rájuk az ajtót. Végigmentem a falun, megláttam Erzsikét, éppen akkor étette a csirkét. Étesd, rózsám, a csirkét, hadd ehessünk pecsenyét. Tessék hozni egy kis jó bort, akkor mulatunk egy jó sort, ami úgy fog hangzani: Tánci vicsi szinyóri, tornyos pálca visóri, tojáást ettünk, összetettünk, egy szegényből lett kettő, kettőből meg három.

Éhes voltam, azt gondoltam, átugrok a résen, megrázom a mogyorót, hát majd agyonvert a dió. Odaszalad egy tizenennyolc éves vénasszony, rám kiált: — Hát neked ültettem a retket, apád b....a meg a segged!

Felkapott a hátára, elvitt a kunyhóhoz. Behajított az ablakon, leestem a kéményből. Beültem a sutba, főztem a pálinkát, kevertem a kását, úgy jóllaktam krumplilevessel, még most is korog a hasamban a korpacibere.

Most a tetteseknek mondom el a neveit: Így hívták őket: Szetos, Geleda, Sási, Pekola, Tormakeserű, Vasaspipánku, Csáré Fingó, Pappmiskáné, Pipalábúgyurkáné. Hát még tovább is van, nem vállalja egyik ember se,

hogymondjam tovább. Vagy elmondom neked, fiatalember, vagy tanulhatsz belőle: Cakó, kalapál, Köskicsi, mert van kicsi, fogd meg a nyakát, tekerd ki. Elmegyek csizmadiának, és rákiáltok:

— Na, te istentelen csizmadia, ülj abba a háromlábú kerek székbe, és hadd folyjon mindenféle árváruró-fúró-icskia-bicskia, hogy az istennyila üssön a csizmadiának az oldalbordájába. Ez a legkevesebb óhajunk hozzád, suszter pajtás. (Ami itt jön ki, semennyiért se vállalta magára, ha százan voltak is, döglöttek meg a nevetéstől. Az olyan pikáns.)

AMIKOR ÉN VÁSÁRRA MENTEM...

Egy tavaszi szombat napon elvégeztem a szántást. De az úton hazafelé tanálkozok egy idegen emberrel. Azt mondja nekem:

— Bácsika, nem eladó az ökör?

— Én ugyan eladom, úgyis elvégeztem a szántást. Még egy napi munkám van hátra, majd hívok segítséget.

Egy-kettőre megcsináljuk a vásárt. Eljő vélem haza, hogy a szekeret hozhassam haza, azt megengedte. Kifizet, s elmenyen a dolgára, elhajtja éntülem az ökröt. Mondom a feleségemnek:

— Én holnap dílig nem kelek fel, mindig aluszok. Egész héten

bukdácsoltam az eke után, el vagyok törődve. Ki akarom magam aludni.

Felkelek pont tizenkettőkor. Kiszaladok az utcára, kit látok valamerről, éppen el volt fogyva a dohányom, hogy kírjek valakitül. Azt kérdi egy komám tőlem:

— Hát te, komám, nem mentél a vásárra?

— Látnád, ha elmentem volna. Akkor nem volnék itt — s kérdem tőle. — Hát elment tán valaki?

— Láttam — azt mondja —, vagy négyen elmentek. Nekem se kell egyéb. Bészaladok, veszem a horgas

botomat, akasztok egy üres tarisznyát a karomba, s megindulok az úton gyorsan, hogy érjem el a többieket. Teszem hozzá, éppen Hídalmásra indultunk. Igen ám, de a cimborák kocsit kaptak, én csak egyedül gyalog loholtam utánok. Mikor Középlakon alul megyek, az üdő már kezdett alkonyodni. Kerekedik hirtelen egy sötét felhő, megered, istenesen, az eső. Hát, istenem, mit csináljak? Itt porrá ázok! Szerencsémre Középlak és Zsombor között volt egy pusztas malom. Szaladok én a

malomba, hogy ne ázzak meg. Amind bémenyek a malomba, hát nincs senki. Pusztán volt, ki lett volna? Lehúzódok oda a kőpadra. Még jól el se telepedtem, hallom, hogy jönnek kívülről többen.

— Bocsi nye, Bocsi nye!

Ki a fene? Hát vagy tizenkét zshivány hajt egy borjút bé a malomba. Ej, de rossz helyre kerültem! Itt a kis pénzemtől most megfosztanak. Én hamarosan belelépek a garatba, hogy ne vegyenek észre, s lehúzómagamat oda. A zshiványok egy-kettőre leütték a borjút, lehúzták a bűrit, tüzet raktak, s kezdték sütni a húst.

— Hej, de istenem — azt mondja az egyik —, mit csináljunk az egésszel?

Kicsin vagyunk, nekünk elég egy láb. Ha itt hagyjuk, elviszi valaki.

Azt tanácsolják:

— Hordjuk be a garatba.

Na, szegény fejem, én is ott vagyok. Mi lesz most énvélem? Hányják ott, istenem, rám azt a sok húst. Mikor mind rám hányták, rám lökték a bűrt is, avval eltakarták. Nekem meg majd hogy minden csontom össze nem tört. Össze voltam zsugorodva, ők pedig künn vígan eddegélték a sült húst.

Már nem tudtam ott összegyűrve én is ülni. Már, isten neki, akármi lesz, megemelem magam. Megzördül a garat, mikor én emelkedem. A hús hull, egyik darab erre, a másik arra, Én meg abba igyekeztem, hogy a bűr a fejem felett legyen. Ippen a szarva volt ott a tinónak. Mikor felállok egészen, a bűrral eltakartam a kípemet egészen, hogy ne lássák, hogy ember vagyok. Haj, de megijedtek, istenem, a zshiványok, azt mondják: — Feltámadt a borjú a garatba.

Megijedtek, azt hitték, hogy kísírtet, elszaladtak mind. Én is hamar összeszedtem magam. Kapok a sült húsból az üres tarisznyába, szaladok én is ki az országútra, mert filtem ott én is nagyon.

Mikor beírek Zsomborra, az eső megint nagyon szakadt. Látok egy háznál világot. Gondolom, bémenyek oda, s kérek szállást. Hát ilyen esőbe ilyen éjszaka csak nem teszem egészen tönkre magamot!

Bémenyek, szállást kérek. Egy fiatal román menyecskét kapok a házban egyeslen egyedül. Mondom neki románul:

— Légy szíves, hagyd el, hogy háljak itt, mert úgy esik az eső, hogy nem bírok tovább menni.

— Szívesen elhagynám, de az uram a fogadóban van, jű haza részegen.

Attól filek, hogy tebeléd is beléd köt, mert engem, tudom, hogy megvér.

— Hadd el a fenébe. Lefekszem a kemence mögé, észre se veszen engem.
Csupa lucsok minden rajtam, legalább ott megszárad.

— Én nem bánom — azt mondja a menyecske —, feküdj le hát, hogyha akarsz.

Elfekszem én a kemence megé. Alig kezdtem el rendezkedni, jött az ember haza a fogadóból.

— Tu Marie — azt mondja az asszonynak — d’ai făcut cină? (vacsoráztál?)

— Am făcut (vacsoráztam) — azt mondja a menyecske.

— Na tedd ki, kedvesem, hadd egyem — azt mondja. Kihány, istenem egy nagy tál puliszkát tán olajjal,

de elég lett volna tizenkettőnek. Olyan tönkök, mint az öklöm. Eszik a gazda. Hogy, hogy nem, odapillant a kemence megé.

— Ej — azt mondja — hát ki van itt?

— Egy magyar ember, menyen a vásárra Hídalmásra, s úgy esett az eső, bejött, s adtam neki szállást.

— Hát vacsorát adtál neki? — kérdi a gazda.

— Dehogyan adtam — azt mondja —, ahogy bejött, lefeküdt rögtön azon lucskosan. Nem kell annak vacsora.

— Hej, dehogynem kell! — azt mondja. — Meglásd mindjárt, hogy eszik.

— Kiált a román nekem: — Gyere le, cimborá, vacsorázzunk!

Hát én bizony nem nagyon óhajtottam az új puliszkájukat. Jött a román, s húzott lefelé. Gondolom, jobb lesz szót fogadni, mert még elpakol itt a házában. (Ippen kedd volt?) Ippen, én hát mentem Hídalmásra. Oda vakaródom az asztal körül.

— Innét nem mész, míg mind egy falatig meg nem esszük.

Az volt a szerencsém, jó hosszú ingem volt, bé volt kötve a nadrágba körül. Kigombolok vagy két gombot, az ingemen, s rakom ott bé a puliszkát a keblembe. Egy-kettőre elfogyott.

— Így ni — azt mondja a részeg ember —, ugyi, megelégedtél?

— Meg én — azt mondom —, köszönöm, nem is érdemlettem. Erősen jól vacsoráltam.

De körül úgy teli voltam puliszkával, mintha fel lettem volna fújva.

— Na, ember — azt mondja —, ha jóllaktál — azt mondja —, gyere, taníts engem táncolni, nagyon szeretnék megtanulni táncolni, ahogy táncolnak a magyarok.

— Ejnye, te ember, egész héten dolgoztam, most jövök ezt a hosszú utat,

álljak most neked táncolni? Hát mit gondolsz?

Lekaszt az én emberem egy két rét szíjú ostort az ajtóru.

— Nahát, járod vagy nem? — azt mondja.

Én is aztán erre nekiállok, aló ná si bé si ná, ugrom erre, ugrom arra. A nagy ugrálásban kicsúszott az ingem. Egyik tönk erre hajítódott, másik tönk arra hajítódott. Hullott mint a záporeső.

— Hát az anyádnak erre meg arra, hát a házamba szarsz?!

Én a szűrömet felkapom, s kiugrom az ajtón. De én nem a kapunak mentem ki az utcára, hanem hátra a kertbe. Idegen helyen eltéveszti az ember. A kertben már akkor észrevettem, hogy nem jó helyen vagyok, de az új udvarán nem mértem kimenni, féltem, hogy megint belém akad. Az eső akkor is nagyon szakadt. Átalmegyek vagy két kerten. Ott van egy nagy kazal szalma. Gondolom, lehúzó magam a szalma tövibe. Amikor közel menyek a szalmához, látom, hogy van egy nagy szalmalyuk tiporva belé, olyan hogy beletért tíz ember is.

Ahogy én ott vagyok a szalmalyukban, hallom, jú valaki. Ki a gonosz ez? Nem mérek pisszéni. Ahogy a lyukhoz érkezik, azt kérdezi:

— Da aice ești, țucute? (???itt vagytok csajok???)

Én azt feleltem:

— Én nem.

— Na — azt mondja —, am dus un liter de pălincă dulce, ș' am dus plăcinte. Mintenaș viu și eu, numai să doarme bărbatul. (???Vettem egy liter édes pálinkát és rétest. Én is hazug vagyok, csak hagyd, hogy az ember aludjon.???)

Elszedem én a pálinkát, rétest, béteszem a tarisznyába. Hallok valami krákogást nem messze. „Ej —

gondolom —, rossz helyt vagyok”. Kibújok a lyukbul. Észreveszem, hogy jön egy nagy román ember a szalmának a felső véginél. Én az alsó végihez húztam magam. Bémenyen a nagy ember a szalmalyukba. Egy perc alatt jött a menyecske is.

— D'ai mâncat, țucute? (???Ön evett, ???)

Azt hitte, hogy az van ott. Mikor adta is, azt hitte, hogy annak adta, de nekem jött, nekem kedvezett a szerencse.

— Mit ettem volna? — azt mondja a nagy ember. — Ne beszélj bolondokat.

Ej, osztán megkapja a menyecskét hamar. Nem kellett annak ennivaló, másra állott annak az esze. Elkezdtek ott csókolódni. Úgy hallott, mint a bocskor mikor lepcseg. Én, mint a bolond, én is felszaladok a szalma tetejibe, hogy kukucskáljam, lessem. Hát istenem, eldül vélem a szalma. Odazuhantam le rájuk. Szerencsémre én kívül maradtam, de őket egészen odaásta a szalma. Én osztán megoldom a kereket, ki az országútra.

Mentem aztán. Elértem őket Szentmihályon, Jádi komát, Borbély komát, még az öreg Jóska is ott volt.

— De hát te csak egyedül jössz? — azt mondja.

— Egyedül, de mennyi vitán mentem keresztül.

Kezdem nekik mesélni. Dehogyan hiszik azt. Szedem elé az égetett pálinkát, a sült húst, amit a malombul hoztam, mutatom a palacsintát is. Na bizony, akkor hitték el nekem, hogy milyen sok vitán mentem által. Azt felelték:

— Hál istennek, hogy így történt, legalább mi is jóllakunk!

MIKOR KICSI VOLTAM...

Mikor kicsin voltam, elmentem a szomszéd faluba szolgáni. Első nap adott a gazdám egy darab árpakinyeret, de én keveslettem.

— Ha kevés — azt mondja —, hát tödd a patakba, majd megdagad.

Másnap azt mondja, menjek vesszőt vágni. Én kimentem, vágtam két szált, bévittem a patakba, hogy majd megdagad. Egyszer csak azt mondja nekem a gazda: — Elmenünk a vesszőért, itt van egy darab háj, kend meg a szekeret.

Én fogtam magam, megkentem a szekeret mindenütt: kereket, oldalt, rudat. Kigyün a gazda, kaparja a fejét, s káromkodik: — Ilyen adta cudara, nem úgy kő ezt csinálni. No — azt mondja —, fogd be mind a négy lovat, kettőt elöl, kettőt utól.

Én meg befogtam a lovakat, kettőt a rúdhoz, kettőt hátul a nyújtóhon. Itt hajtánám, de nem megy a ló, nem bírja egymást húzni. Kigyün a gazda, kaparja a fejét, s káromkodik:

— Hej kutya lelke vette, nem így kő fogni.

Akkor aztán maga fölült a nyeregbe, és azt mondta:

— Ne szólj az úton, mert kivágom a szömöd.

Mihent megindultunk, a kerék kiesett, de nem mertem szólani. Egyszerre csak meglátta azt a gazda.

— Hát a kerék hun van? — azt mondja.

— Elvöszött az úton — mondom —, nem mertem szólani.

A nyerges lovat kifogtam, ráültem, elmöntem a kerékért. Ahogy odaértem, főtöttem a lóra, de sehogy se akart megállni a hátán. Erre kaptam magam, kiütöttem belüle két küllőt, beakasztottam a ló nyakába, s fölültem a hátára. Mire odaértem a gazdámhoz, a kerek eltörte a ló lábát. Volt aztán megint nagy káromkodás.

— Hát a vessző hun van?

— Itt van a patakba — mondom —, gondoltam, majd megdagad.

Akkor aztán a gazdám megint kiszidott hogy: ilyen arra, az apádat, te huncut.

Én elszaladtam tüle, s beálltam a paphoz. Megfogadott kanásznak.

Mikor reggel kihajtom a disznót, azt mondja a gazdám: — Este ne hajtsd haza űket, hanem csak magad gyere haza előre: a disznó majd gyün utánad.

Mikor másnap este hazahajtom a disznót, hát odamaradt belőle egy nagy ártány. Elmenyek keresni; hát egyszer csak látom, hogy egy nagy hegyen süti tizenkét betyár. Odalopakodtam nagy csöndesen, jóllaktam belüle kegyesen, mint most. Ott van tizenkét akó bor, egy hordóban, hogy azt megisszuk: hát engem beszögeztek a hordóba. Én ott sírdogálok a hordóban, hogy ki szabadulok belüle. Odagyütt egy farkas, a farka a hordó szájához ért, én kinyújtom a kezem a hordóbul, megkapom a farkát, egy nagyot kiáltok:

— Uccu te — erre a farkas elszaladt a hordóval a gödörbe, odavágott egy fához, én kiestem, s most itt vagyok.

ÁLLATMESÉK, LÁNCMESÉK ÉS CSALIMESÉK 350 — 412

RÓKA KOMA

A róka meg a farkas nem olyan jó barátok voltak. Nagyon sokat becsapta a róka a farkast. Elhatározta a farkas, hogy megeszi a rókát. Egyszer ment az országúton tizenkét halasszekér. Egyikbűl is lekapott, másikkbűl is a róka egy jó csomót. Majd elhatározta a farkas, hogy sokat becsapta, most

megezzi róka komát. Majd odamegyen a farkas a rókakoma lyukjához, látja, hogy ott van a rengeteg sok hal. Azt mondja a rókának:

— Tudod, róka komám, én téged megeszlek, mert sokat becsaptál. No, de róka komám, adjál nekem ebből a halból.

— Adok, farkas komám, vagy kettőt.

Adott neki egypár darabot. Aztán megette.

— Hol fogtad ezt, róka komám?

— A Bodrogon, farkas komám.

— Hát taníts meg, hogy én is tudjak fogni.

— Jól van, farkas komám, megtanítlak.

Elmentek estére a Bodrog jegére. Léket vágtak, kis lyukat a jégen.

— No, farkas koma, dugd be a farkadat, ha könnyű lesz, ne húzd, várjál, hogy sok ragadjon rá, mikor nehéz lesz, akkor húzzad.

Úgy is volt. A róka oszt már otthagya. Próbálja a farkas, míg könnyű, azt mondja a farkas:

— Még kevés van rajta.

Még tovább tartotta a farkát. Mikor jól odafagyott, akkor próbálta, de már nem bírta kihúzni a farkát.

Mikor reggel mentek mosni az asszonyok, látják, hogy ott a farkas. Sulyokkal, baltával, agyba-főbe ölték a farkast. A farkas addig ugrándozott, míg a farka oda nem szakadt. Elszökött nagy bosszankodva.

— Most mán megeszlek, mert becsaptál!

Találkozik a rókával:

— Most mán megeszlek, róka komám, mert becsaptál. Látod, odaszakadt a farkam.

— Minek tartottad ott, hogy sok ragadjon rá, ne bírd kihúzni, bolond farkas koma? Tudod, farkas koma, tudok egy lakodalmat a faluban.

Elmegyünk, oszt fogunk jót mulatni.

Meghitte a farkas koma a rókának. Tényleg, este el is mentek, a lakodalomba. Kabara gazda nyitva hagyta a kamrát, de megparancsolta róka koma:

— Ne dörömbölj, farkas koma, mert akkor megöl a násznép.

Hozzáfogtak ők lakmározni. Már megmelegedett a rókának a füle, azt mondja a farkasnak:

— Farkas komám, én igen danolhatnám.

Azt mondja a farkas:

— Csak ne danolj, mert itt ölnek bennünket.

Azt mondja a farkas:

— Eridj a pince tetejére, és ott danolj.

Kiment a pince tetejibe, elkezd ott ujjongatni. Mikor elkezdett ujjongatni a róka danolni, ki az egész lakodalmas nép, összevissza ölték a farkast, alig tudott elmenekülni. Róka koma élt a gyanúperrel, megforgatta magát a tyúkvállúban meg a csepűben. És a

csepű ráfagyott a rókára, úgy állt ki a csepű, mintha csontjai álltak volna ki. Oszd elment arra az útra, ahol tudta, hogy a farkas fog menni. Lefeküdt az útjába. Aztán ott nyög a róka. Megyen arra a farkas, ott tusakodik — hogy:

— Most mán megeszlek, róka koma!

Ráakad a rókára.

— No, hát, róka koma, összetörettél, mondtam, hogy ne dalolj.

— Még te csak hagyján, farkas komám, de én!

— De tudod mit, róka komám, ülj fel a hátamra. Felmászott a róka a farkas hátára. Mennek egy darabon, azt mondja a róka:

— Vert viszi veretlent, fejét viszi töretlen.

— Pardon, mit beszélsz te, róka koma?

— Halál ellen tusakodom, farkas komám. Hát bizony, ki tartja el a gyermekeimet?

Megint mennek egy darabon. Megint azt mondja a róka:

— Vert viszi veretlent, fejét viszi töretlen.

— Mit beszélsz te, róka koma?

— Halál ellen tusakodom, farkas komám. Hát bizony, ki tartja el gyermekeimet?

Mikor közel vannak a róka házához, megint azt mondja a róka:

— Vert viszen veretlent, fejét viszi töretlen.

— Mit beszélsz te, róka koma?

— Halál ellen tusakodom, farkas komám. Hát bizony, ki tartja el a gyermekeimet?

Beugrott a lyukába. Akkor megkapta a farkas a lábát.

— Nem az én lábam kaptad meg, farkas koma, hanem a fagyökeret.

Akkor eleresztette a lábát, megkapta a fagyökeret.

— Most mán nem megyek el a lyukadtól, míg ki nem jössz, meg nem eszlek.

De hát a róka kibírta, mert neki volt hala. A farkas meg nagyon megéhezett, elment a róka házából, ma is vándorol, ha meg nem halt.

A RÓKA ÉS A FARKAS

Volt a világon egy farkas mög egy róka. Osztán lefeküdt a róka a kocsútra. Arra mönt egy kocsis, fölvette a saroglyába. Ott volt három sajt, osztán a nyakába vötte a róka, leugrott vele, osztán elszaladt. Azt mondta a farkas a rókának, hogy:

— Hol vötted azt a sajtot?

Azt mondta a róka:

— Gyere csak, majd mutatok én neköd sajtot!

Elmentek osztán egy tóhoz, éjszaka volt, a hold a vízbe sütött, oszt azt mondta:

— Ha kiiszod ezt a vizet, akkor ott lösz a sajt alatta.

Akkor hozzáfogott a farkas, nem bírta kiinni, beteg lött bele.

Osztán elmöntenek egy lakodalmas házhoz, ott muzsikáltak, csak muzsikáltak. Egyszer csak azt mondták:

— Még szöbben muzsikálunk, ha föleresztenek arra a padlásra, amelyikön a tyúkok mög a rétesök vannak!

Aztán föleresztötték; mikor jóllaktak, leugrottak, oszt elszaladtak.

Szaladtak, találtak egy nagyon högyös karót, azt mondta a róka:

— Nem bírod ezt átugrani!

Osztán átugrotta a farkas.

— Hát emígy háttal ugord át!

Át akarta ugrani a farkas, oszt a karó belemönt a hasába. Azt mondta a róka:

— Rázzad magad, majd kijösz!

Még beljebb mönt, akkor azt mondta a róka:

Atyának, fiúnak!

Régön kínoztalak

Amiért mögötted a csikót,

Amelyik nem is volt.

A RÓKA KERESZTELŐBE MEGY

Volt a világon egy róka, ballagott, mönt fonyóházat keresni. Előtanálta a farkast.

— Huva megy, róka koma?

— Elmék a fonyóba.

— Én is elmék.

— Gyere no — azt mondja —, löszünk ketten.

Ballagtak, ballagtak. Útközben tanáltak egy házat. Bemöntek, hát ott van egy kosár szilva, nincs megfőlvé. Hát a róka elküldte a farkast tűzrevalót szödögetni, ő mög addig jól beszödögetött a szilvából. Möggyújtották a tüzet, kifőzték a lekvárt, fölvitték a padlásra, lött három kantaderékkal. Azután bemöntek a házba, a farkas beült a kuckóba, a róka mög a kis padkára. Egyször a róka mögéhözött, elkezdi a kis padkán:

— *Frincifráj,*

Krisztináj,

Gyere

Körösztolni!

Mögént elkezdi a róka:

— *Frincifráj,*

Krisztináj,

Gyere

Körösztolni!

Szóri a róka magában, azt mondja:

— Hallod pajtás, engöm hívnak körösztolni.

Azt mondja neki a farkas:

— Eredj pajtás, engem hívnának, én is elmönnék. Kimönt a róka. Fölmönt a padlásra. Megöväött egy kantaderék lekvárt, aztán bemönt.

— Nem hoztál neköm, róka koma, sömmit?

— Nem ám, még magam sem laktam jól, úgy ahogy köllött volna.

Fölült a kis padkára. Fonnak, fonnak, de mán a farkas nagyon éhös ám.

Egyször a róka mögént elkezdi szózni:

— *Frincifráj,*

Krisztináj,

Gyere

Körösztolni!

— Hallod pajtás, farkas koma! Engöm hívnak körösztolni.

— Eridj — azt mondja —, ha engöm hívnának, én is elmönnék.

Elmönt a róka a padlásra, mögént megöväött egy kantaderék lekvárt.

Mikor mögötte a lekvárt, legyütt a padlásról. Azt mondja a farkas a rókának:

— Nem hoztál, róka koma, most sem sömmit? Én már nagyon éhös vagyok.

— No, no — azt mondja —, hoztam egy kis kenyeret, eldugtam a zsebömbbe, ödd mög.

Föülült a róka a kis padkára, fonnak, fonnak. Azt mondja egyszer megint.

— *Frincifráj,*

Krisztináj,

Gyere

Körösztolni!

— Hallod, farkas pajtás, engöm hívnak mögent körösztolni.

— Eredj — azt mondja —, ha engöm hínának, én is elmönnék.

Kimönt a róka, felmönt a padlásra, mögötte a harmadik kanta lekvárt is. Mikor gyött le a padlásról, a tarogja második fokárul leesött, mert maga is úgy akarta. Elkezdött jajgatni:

— Jaj, jaj, farkas koma, gyere. Embör van a padláson mind mögötte a mézet. Föl akartam mönni, hozni akartam neköd is, leestem.

Az embör gyütt be a kiskapun éppen, még egy botot is hozott. A róka möglátta, elszaladt, a farkas mög jól kikapott. Mikor utolérte rókát, a róka akkor is elkezdett jajgatni, hogy ő nagyon mögütötte magát, mikor a padlásról leesött, vögye föl, vigye. A farkas fölvötte a hátára a rókát, elkezdi a róka szórni az úton:

— *Vert viszi veretlent*

Agya-feje töretlent

Én jóllakva,

Ü éhön,

Mégis ü visz engöm.

Egy darabig csak hallgatta a farkas, mit beszél a róka, de aztán mögharagudott, levágta a rókát a földre, a róka mögijedt, elszaladt. Utolért egy halas kocsit, sarogja nem volt, fölmönt valahogy a kocsira, sok halat ledúrt. A szögény embör nem vötte észre, lecsúszott a róka is, elkezdött önni. Arra mönt a farkas is, látja, hogy a róka öszik:

— Mit csinálsz, róka koma, öszöl?

— Hó, hon ne, hon ne — azt mondja —, lemöntem a Tiszára egy lékbe, nézd mönnyi halat fogtam. Elig bírom mögönni.

— Hogy fogtad, róka koma?

— Benyújtottam a farkamat a lékbe, ott tartottam, még csak nehezen nem

gyütt ki. Eridj tés is.

Lemén a farkas, belenyújt a farkát a lékbe. Egyszer megránti a farkát, orra esett.

— Hazudsz, te róka koma.

— Nem a! Addig tartsd benne a farkadat, míg csak nehezen nem gyün ki.

Addig tartotta a farkas a farkát a lékben, míg bele nem fagyott. Kiabál a farkas:

— Gyere, róka koma, húzzál ki! Gyere, róka koma, húzzál ki!

— Tudod-e, mikor levágtál a földre?

Róka jóllakott, avval elmönt. Mönnek a Tiszára, kiabálnak a farkasnak, de a farkas csak vonyított, osztán feszelgött. Odamöntek az embörök, látták, hogy oda van fagyva, agyonütötték. Így a rókának mönt lött az élete.

A FARKAS, A RÓKA MÖG A TIK

Egyszer a farkas tikot hoz a szájában. Mögláti a róka. Kérdözi tüle:

— Honnand hozod azt a tikot?

Azt mondi a farkas: .

— Gadámbúl!

Ahogy kítátotta a száját, a tik elrepült.

Üdő múlván a farkas is láti, hogy a róka is hoz egy tikot a szájába.

Kérdözi:

— Hát te honnand hozod azt a tikot?

A róka jól összeszorétotta a fogát, úgy monda:

— Görcsömbül!

A tik az ő szájából nem röpült el!

A FARKAS MULATNI MEGY, AZUTÁN SZÁLLNI TANUL

A hosszúhátí högyekön innet, a buzgányi högyekön túl, volt egy öregasszony, annak volt egy kakasa mög egy tyúkja. Kimöntek a szemétdombra kapargatni: a kakas tanált egy garast. Azt mondja a tyúknak:

— Gyerünk el a kocsmába egy mesző bort möginni!

— Nem bánom, gyerünk!

Amint mönnek, möndögélnek, előtanáltak egy nyulat, azt mondja a nyúl:

— Huva möntök, kakas koma, tyúk koma?

Azt mondja a tyúk koma:

— A kakas koma talált egy garast, elmönyünk a kocsmába egy mesző bort möginni.

Azt mondja a nyúl:

— Én is elmék!

— Gyere, gyere, majd többen löszünk.

Amint mönnek, möndögélnek, előtanálnak egy rókát. Azt mondja a róka:

— Huva möntök, kakas koma, tyúk koma, nyúl koma?

Azt mondja a nyúl koma:

— A kakas koma talált egy garast, elmönyünk a kocsmába egy mesző bort möginni!

Azt mondja a róka koma:

— Én is elmék!

— Gyere, gyere, majd többen löszünk.

Amint mönnek, möndögélnek, előtaláltak egy farkast. Azt mondja a farkas:

— Hova möntök kakas koma, tyúk koma, nyúl koma, róka koma?

Azt mondja a róka koma:

— A kakas koma talált egy garast, elmönyünk a a kocsmába, egy mesző bort möginni.

— Én is elmék!

— Gyere, gyere, majd többen löszünk.

Amint mönnek möndögélnek, előtalálnak egy nagy sáncot, mögálltak a szélén. Azt mondja a kakas koma:

— No, most az jön el velem bort inni, aki ezt a sáncot át bíri ugrani!

A kakas átszállta, a tyúk is átszállta, a nyúl is átugrott, a farkas is át akarta ugrani, aztán beleesött.

Ott rítt a farkas, hogy nem tud abból a mély sáncból kimönni, éhön köll neki mögdögleni. Amint sírt-rítt, ehun arra möntek a kismadárkák szödögetni, kérdözték:

— Miért rísz?

— Harmadnapja, hogy beleestem a sáncba, nem bírok kimönni.

Könyörgött nekik, hogy hordjanak gizöcskéket, gazocskákat, akin ki bír mönni.

— Van négy csonkafám, költhették rajta!

Hordtak is annyit, hogy ki bírt rajta mönni. Örült is a farkas, hogy nem köllött neki elveszni; de a kismadarak is örültek, hogy lösz nekik min költeni. Rá is fészkeltek, költöttek is rajta, szépek is voltak már, Örült is nekik az anyjuk. Hát egyszer mén ám a farkas, fölkiáltott a fára, hogy:

— Kismadár, adjál egy fiadat, mert kivágom a fát, fölszántom az alját!

Cselőre két lábam, hajszára két fülem, jól tartsd az ekét, farkam!

Akkor levetött neki egy kisleányát, a farkas mögötte. Jóllakott, akkor elmönt a hűvös fa alá feküdni. Mikor kialudta magát, akkor mögen fölkel, mögen elmönt a csonkafa alá. Mikor möglátta a kismadár, mögijedt, elkezdött ríni, hogy már mögen mén a farkas. Mikor odaért, mögállt a csonkafa alatt, fölnézött a fára, azt kiáltotta a kismadárnak:

— Kismadár, add neköm egy fiadat, mert kivágom a fát, fölszántom az alját! Cselőre két lábam, hajszára két fülem, jól tartsd az ekét, farkam!

Akkor mögijedt a kismadár, hogy már csakugyan kivági a fát, akkor levetött egy kisleányát. A farkas mögötte, jóllakott, mögen elmönt a hűvösfa alá lefeküdni. Sírt-rítt a kismadár, hogy az a csúnya farkas mán elvitt két fiát, mi lösz belüle, ha mind el tanáli vinni? Addig a farkas kialudta magát, mögen fölkel, mögen elmönt a csonkafa alá. Nagy büszkén fölkiáltott a fára:

— Kismadár, adj neköm egy fiadot, mert kivágom a fát, fölszántom az alját! Cselőre két lábom, hajszára két fülem, jól tartsd az ekét, farkam!

Akkor mögijedt a kismadár, hogy mán csakugyan kivági a fát, akkor levetött egy kisleányát. A farkas mögötte, jóllakott, mögen elmönt a hűvösfa alá lefeküdni. Sírt-rítt a kismadár, hogy az a huncut farkas mind elhordja a kisleányát. Arra szállt egy varjú, kérdi tőle:

— Miért sírsz-rísz, te kismadár?

— Hogyne sírnék-rínék, mikor az a huncut farkas elvitt három fiamat, mán csak egy maradt.

— Ha még egyszer eljön, ha mondja, adjál egy fiadat, kivágja a fát, fölszánti az alját, akkor oszt mondd neki:

— Vágd ki a fát, ha van fejszéd, szántsd föl az alját, ha van ekéd!

Akkor mögörült a kismadár, a varjú elszállt, a farkas mögen visszamönt, mögen mondta a kismadárnak, hogy:

— Kismadár, adjál egy fiadot, kivágom a fát, fölszántom az alját!

Akkor lehujántott a kismadár, hogy:

— Vágd ki a fát, ha van fejszéd! Szántsd föl az alját, ha van ekéd!

Akkor azt mondja a farkas:

— Ördög bújjon az anyád főkötőjébe! Tudom már, ki tanított meg erre, hanem majd mögtanítom én őt!

Akkor elmönt a farkas, beleült egy rakás kukoricaszömbe, akkor kimönt az országút közepére, ott szétterpeszködött. Arra mönt a varjú szödögetni, möglátta a kukoricaszömöket, odamönt, vagdalózott, hát egyszer csak bekumta a farkas a varjú fejét, könyörgött a varjú, hogy:

— Ereszd ki, farkas koma, a fejem, mögtanítalak szállni!

— Nem! Ördög bújjon az anyád fékötőjébe, mögeszlek!

— Ereszd ki, farkas koma, a fejem, mögtanítalak szállni!

Akkor kieresztötte, elszállt a varjú. Akkor a farkas beleült egy rakás kölesszömbe, elmönt mögen az országút közepére, mögen szétterpeszködött; a varjú mögen arra mönt szödögetni, möglátta, hogy sok köles van, odamönt szödögetni, a farkas mögen bekumta a varjú fejét.

Akkor a varjú megön könyörgött, hogy:

— Ereszd ki, farkas koma, a fejem, mögtanítalak szállni.

— Nem! Ördög bújjon az anyád fékötőjébe — mondta a farkas —, mögcsalsz, mint az elébb.

— Ereszd ki farkas koma a fejem, mögtanítalak szállni.

Akkor kieresztötte, elszállt a varjú. Akkor a farkas odamönt egy rakás tisztabúza-szömbe, akkor meg elmönt az országút közepére, mögent szétterpeszködött, a varjú mög arra mönt, möglátta a sok búzaszömöt, odamönt szödögetni, a farkas mögen bekumta a fejét. Könyörgött neki a varjú:

— Ereszd ki, farkas koma, a fejem, mögtanítalak szállni!

— Nem! Ördög bújjon az anyád féketőjébe, mögcsalsz, mint az elébb.

— Nem csallak mög, ereszd ki, farkas koma a fejem, mögtanítalak szállni.

— No, hát tanítsál mög!

Akkor a farkas kieresztötte, a varjú fölkapta a farkast, vitte fölfelé.

Mikor már fölvitte magosra, kérdezte a farkast:

— Látod-e még, farkas koma, a földet?

Azt mondja a farkas:

— Látom.

— Mökkora?

— Akkora, mint a világ.

Akkor még följobb vitte, kérdezte mögén:

— Látod-e még, farkas koma, a földet?
Azt mondta a farkas:
— Látom.
— Mökkora?
— Mint egy fél világ.
Akkor mögén följebb vitte, akkor mögén kérdezte:
— Látod-e még, farkas koma, a földet?
— Látom.
— Mökkora?
— Mint egy ország.
Még hétszörte följebb vitte, kérdezte mögen:
— Látod-e, farkas koma, a földet?
— Látom.
— Mökkora?
— Mint egy alma.
Akkor még följebb vitte, akkor mögén kérdezte, hogy:
— Látod-e még, farkas koma, a földet?
— Látom.
— Mökkora? — kérdezte a varjú.
— Akkora, mint egy tű.
Még följebb vitte, kérdozte mögén:
— Látod-e még, farkas koma, a földet?
— Nem látom már.
Akkor a varjú eleresztötte, a farkas jött lefelé, akkor a varjú utána,
mindig azt kiabálta:
— Szaladj, barát, agyonütlek! Szaladj, barát, agyonütlek!
Akkor a farkas lezuhant, minden porcikáját ízzé-porrá törte, mikor a
varjú máskor arra mönt, kérdezte a farkast:
— Mögtanultál szállni?
— Mög ám, ördög bújjon az anyád féketőjébe, mindön porcikámat
összetörtem a füstös tőkébe.
A varjú nevette, hogy becsapta a farkast. Eddig van, ki nem hiszi, járjon
utána!

A RÓKA MEG A SZÜRKE AGÁR

Volt egyszer réges-régen egy kismadárka, s annak volt két szép fia. Hiába építette azonban a madárka a fészket egy magas cserfára; a gonosz róka észrevette, s minthogy pecsenyét szimatolt, rögtön a fa alá telepedett, s felkiáltott a madárkának:

— Hallod-e, te madárka! Dobd le nekem a legszebb fiadat, mert ha nem, rögtön kifűrészelem a fát!

A madárka nem ijedt meg, és nem dobta le egyik fiát sem.

Akkor a róka nekiállt, hogy a farkával kifűrészelje a fát. Megijedt erre a kis madár, könyörgésre fogta a dolgot, hogy inkább odaadja a fiát, csak bocsásson meg neki a róka. Ráállt a róka az alkura; megkapta a fiókat, megette, és eltávozott. Megígérte, hogy visszajön a másik fiókáért es.

A madárka erősen kesergett, de sehogy sem tudott megvigasztalódni. Arra vetődött egy szennyes agár, s azt kéri a madárkától:

— Hát te miért sírsz, kicsi madárka?

— Hogyne sírnék, mikor elvitte a gonosz róka a legszebb fiamot, s a másikért es visszajő nemsokára!

— No, azért ne sírj, ez még nem olyan nagy baj. Ha megint idejő a róka, mondd azt neki: nem vetem le, nem! S ha ki akarja a fát fűrészelni, ne félj, én itt leszek.

Ezzel az agár elrejtőzött egy bokorba, s várta a rókát. El es jött az egy-kettőre, s kérte a fiókat.

— Nem adom, dehog adom! — mondta a madárka.

A róka erőssen csóválta a fejet. Nem tudott hová lenni csudálkozásában.

— Hm, kutya tanította a madarat! — morgott a bajuszába, s a fát fűrészelni kezdte.

Előrontott erre a szennyes agár. Megijedt a róka koma, elkezdett szaladni, ahogy csak bírta szusszal. Éppen az utolsó pillanatban, mikor az agár meg akarta csípni, béugrott a likjába.

Búsult szegény agár eleget, hogy ilyen jó zsákmánytól elesett, s elhatározta, hogy kiéhezteti a ravasz rókát. Ezért rátette a fülét a likra, s alunni akart, egy egyszerre csak beszélgetést hall odabenn. Kérdi a róka:

— Hát te, lábam, mit csináltál, mikor az agár kergetett?

— Én bizony futtam, ahogy csak tudtam.

— Hát te, szemem, mit csináltál?

— Én a likat néztem, hogy egy-kettőre bébújhassak.

— Hát te, fülem, mit csináltál?

- Én hegyeztem magara, hogy az agár nem fog-e el?
— Hát te, farkam, mit csináltál?
— Én biz mind az agár orránál himbálóztam, hogy fogjon el.
— Hű, semmirevaló rossz farkam! — kiáltott haragra lobbánva a róka. —
Kitakarodj a likamból!

De a farka sehogy sem akaródzott kimenni, mire a gazdája kezdte kitolni a lik száján. Az agár várta, míg egészen kidugja, s mikor künn volt, megfogta, kirántotta vele a rókát, és megette szőröstől-bőröstől.

Itt a vége, fuss el véle.

A RÓKA ÉS A MACSKA

A macska elmönt a rókáhon vendégségbe. Beköszöntött hozzá. A róka szívesen fogadta, kérdezte tőle, hogy

— Mit öszöl?

— Nem köllene más, mintha vacsorára adnál egy egeret.

— Jaj, egérpecsönyét nem bírok adni, hanem különben gyere, itt a szárazmalomnál sok van.

Ű mán azelőtt odajárt ludat lopni, oszt tőr volt csinálva, hanem itt van ez a kis lyuk, az volt a lyuk, ahova a róka be szokott jární, oda volt a tőr csinálva.

— Látod, itt van ez a kis lyuk, bújj el be, itten kapsz egérpecsönyét, ehetsz, amennyi köll.

Ahogy a macska bebújt, a tőr megfogta, a nyakára húzódott, a róka elszaladt. A macska nyérvog nagyon, itt a molnár azt mondja:

— Meg van fogva, kifelé.

Ahogy kimentek, az első volt, hogy ráütöttek, az egyik szemét azonnal kiütötték. Tünöködött a molnár, hogy hogy köll jobban mögverni, mert sok lúdját elvitte.

— Vigyük be a házba, majd ott jobban mög löhet verni, tögyük be a zsákba.

A macska meg mög volt nagyon szorulva, hogy tették volna be a zsákba, nekiment a molnár képinek, mögmarta, aztán elszaladt. Így osztán szögény macska mögmenekült a haláltól. A macska aztán összetanálkozott a rókával, möghívta vendégségbe, mert hát ű is vendégségben volt a rókakománál! A róka elfogadta szívesen, beköszöntött a macskáhon. A macska kérdezte:

— Hát te, róka koma, micsoda húst öhetnél?

Azt mondja a róka:

— Én szeretnek csirkepecsönyét önni.

— No várjál, róka koma, majd holnap estére jól tartalak csirkepecsönyével.

A macska elmönt a szögény embörhön, azt mondta néki:

— Hallod, majd estére mögkövetközik a róka vacsorára, csirkepecsönyére, hanem te mög bírod úgy fogni, ha zsákot odatartod, mikor fölmén, az ólpadlás szájához!

Másik este osztán elvezette a macska róka komát a szögény embörhön.

Mikor odaértek, mert kertről möntek, azt mondta a macska:

— No, róka koma, nézd, ott van a csirkepecsönyének való. Azon a lyukon köll bemönni, hanem leghátul eredj be, ott vannak a csirkék.

Osztán mutatta néki a padlás száját. Az embör mög leste a szín alatt.

Mikor a róka bemönt, akkor ő lassan odalopódzkodott, odatartott egy nagy lisztözsákot. Mikor a róka összeszödte a tyúkokat, gyünni akart kifelé, szája tele volt tyúkkal, mikor elindult, sietött lefelé, hát rajtacsapnak, majd megízetlenítik a csirkepecsönyét! Amint ugrott, beleugrott a zsákba. Azt mondja a gazda:

— No, most már azt is kivallatom veled, hogy az anyád hány tyúkot vitt el!

Vött egy jó vastag pálcát a kezibe, elkezdte a rókát püfölni a zsákban. A róka azt mondja:

— Nem gyüvök többet lopni, nem gyüvök többet lopni!

Az ember ütötte, azt mondja:

— Ha nem gyüössz lopni, hát most ki küldött?

— Kertkapuban macska koma! Kertkapuban macska koma! Az küldött tyúkot lopni, az küldött tyúkot lopni!

Az embör csak ütötte róka komát, oszt mondta:

— Hogyha tudnám, mög is fognám! Hogyha tudnám, mög is fognám!

Azt mondja a róka:

— Igazán mondom, hogy ott áll. Igazán mondom, hogy ott áll.

Akkor osztán az embör kieresztötte a rókát, elmönt a macska után, de mikorra odaértek, a macska felszaladt egy nagy fára, onnan kiabált:

— Róka koma, nem csalsz mög! Róka koma, nem csalsz mög.

Szögény embör beleunt ott várni, még a macska legyün, otthagya őket. Később osztán legyütt a macska a fáról, azt mondja a róka a macskának:

— Ha az én eszem olyan volna, mint a tiéd, nem adnám oda három liter szilvóriumért.

Így aztán elbúcsúztak egymástól.

A RÓKA SZABADULÁSA A KÚTBÓL

Egyszer a róka elmönt valami fogához valót keresni. Ahogy mönt, hát beletekintött egy kerekeskútba — amelyben két vödör járt —, ott látta, hogy a kútban benne van egy egész sajt. Most azon spekulált, hogy köllene abból jóllakni? Látja, hogy a kútban két vödör jár, kiokoskodta ő, hogy az egyikbe beleül, és jóllakik sajttal. Mikor lemönt a vödörbe, akkor látja, hogy a holdnak a sugara lesüt a kútba. Most mán kijött volna, de hogy jöjjön ki? Egyszer oszt arra mönt a farkas, az is belenézött a kútba. Ott látja, hogy a róka bent mulatozik a kútba:

— Mit csinálsz, róka koma?

— Ej, most jóllakok sajttal.

— Hát — azt mondja a farkas —, hozzá neköm is.

— Dehogy viszek, ha akarsz önni, gyere le!

— Hát — azt mondja —, hogy mönnek én innét le?

— Hogy jöttem én? Ülj bele a másik vödörbe, oszt gyere le, akkor te is jóllakhatsz, mint én.

A farkas se volt röst, beleült a másik vödörbe, akkor mivel a farkas nehezebb volt, lemönt, a róka pedig a másik vödörben fölött. Mikor osztán a farkas leért akkor látta, hogy őt becsapta a róka.

A SZÜRKE LÓ

Egyszer volt egy szegény ember, akinek a világon semmi egyebe nem volt, csak egy szürke lova. Azzal kereste a mindennapi kenyerét, hogy eljárt a szürke lovával örölni: éjjel-nappal mindig örölt rajta. A szürke ló nagyon megunta ezt a dolgot, látta, hogy a más ember lova mindig párjával öröl, neki meg magának kellett húzni a malmot, azt mondja hát a gazdájának:

— Édes gazdám, mi dolog az, hogy más ember mindig két lóval öröl, te meg engem csak magamat fárasztasz itt a malomban?

— Biz annak az az oka, kedves lovam, hogy egy árva bogaram sincs, akit melléd foghatnék.

— Ha csak ez a baj, eressz el engem, majd kerítek én magamnak egy társat.

A szegény ember mindjárt kifogta a malomból, eleresztette. Elindult hát a szürke ló, hogy társat kerítsen magának; megy-mendegél hetedhét ország ellen, egyszer meglát egy rókalyukat. Kapja magát, ráfekszik a lyukra, mintha meg volna dögölve, mintha már a farkát se tudná mozdítani.

Odabent a rókalyukban egy öreg róka lakott három fiával. Egyszer a legkisebb fia ki akar menni, meglátja a szürke lovat, azt gondolta a fehérségtől, hogy hó van. Visszamegy az anyjához:

— Jaj, anyám, nem lehet most kimenni, nagy hó van odakint.

— Már hogy volna — feleli az öreg róka —, hiszen éppen nyár közepe van most. Eredj ki te, fiam — mondja a középső fiának —, te öregebb vagy, többet tudsz, nézd meg, mi az?

Kimegy a középső fia is, az is meglátja a szürke lovat a lyuk száján, az is visszamegy:

— Jaj anyám, csakugyan nem lehet most kimenni, hó van.

— Már hogy volna most hó, hiszen éppen nyár közepe van. Eredj ki te, legöregebb fiam, te legtöbbet láttál már a világon, nézd meg, mi van ott. Kimegy a legöregebb fia is, de az is csak avval megy vissza:

— De bizony csakugyan hó van, akárhogy van a dolog, semmit se látni, csak a nagy fehérséget.

— Nem lehet most hó, hisz éppen nyár közepe van — mondja az öreg róka, avval maga ment ki. Látja, hogy nem hó, hanem szürke ló.

Gondolkozóba esik, hogy kellene azt elhúzni onnan; ha ott marad, még csak ki se tudnak járni tőle. Próbálták elhúzni a három fiával, de meg se tudták mozdítani. Elmegy hát a farkas komájához:

— Kedves komám, ugyancsak jó pecsenyére tettem szert, már oda is vittem a lyukam szájához, de sehogy se fér bele, pedig ha kívül marad, mind kikezdi a varjak: azért hát azt gondoltam, húzzuk el a te barlangodhoz, abba talán belefér, majd rájárhatunk ketten is.

A farkas megörült a jó pecsenyének, gondolta magában: csak egyszer az ő barlangjában legyen, nem eszik abból a róka egy fél falatot se. Mindjárt visszamentek a róka lyukához; még akkor is ott feküdt a szürke ló, tette magát, mintha meg volna dögölve. Mikor odaértek, elkezd a farkas tanakodni:

— Hogy kellene ezt az én barlangomhoz elvinni, koma?

— Hát csak úgy — felel a róka —, ahogy én idáig hoztam: a farkam a farkához kötöttem, úgy hoztam árkon-bokron keresztül, még csak nehéz

sem volt. Most hát kössük a te farkadhoz a farkát, úgy a legszebben elviheted.

A farkas mindjárt ráállott, az bizony jó lesz. Már előre fente a fogát a jó pecsenyére; — a róka meg jó erősen összekötötte a farkas farkát a szürke ló farkával:

— Húzhatod már, koma!

Húzza a farkas, majd megszakad, de meg se bírja mozdítani, amint legjobban erőlködik, hirtelen felugrik a szürke ló, elkezd szaladni, húzza ám a farkast farkánál fogva maga után árkon-bokron keresztül, mint a dögöt, vitte egyenesen a gazdájához.

— No gazdám, hoztam magamnak társat.

A szegény ember mindjárt agyonverte a farkast, a bőrét eladta jó pénzért, azon vett egy másik lovat, attól fogva sohasem örölt magában a szürke ló.

Ha magában örölt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A RÓKA ÉS A FARKAS CSIKÓT VESZ

Mikor a róka elmönt csikót vönni a farkas-komájával, a ló a fiával legelt. Kérdözte a róka a kanca lótul:

— Eladó-e ez a csikó?

A ló azt mondta, hogy

— Eladó, hanem a hátulsó jobb lábomra van az ára írva.

Azt mondta a róka:

— Én nem tudok olvasni, hanem a farkas komám, az tud olvasni, az majd elolvasi, hogy mi az ára.

A ló oszt fölemelte a lábát, odamönt a farkas, el akarta olvasni, a kancaló jól szájon rúgta, hogy gombolyogba tekerődött. A róka mög elszaladt, oszt távolrul nézte, hogy a farkas kínlódik. Mikor a farkas följözanodott, elment a rókáhon. Mondta neki a róka, hogy ízlött-e a csikóhús? A farkas nem tudott sömmi se szólni erre, elólázkodott.

A RÓKA ÉS A KÁCSÁK

Egyszer a róka séta közben a tóparthoz ért. A tóban kacsák úszkáltak. Amint meglátta a róka a kacsákat, mindjárt pecsenyére fájt a foga.

Gondolkozott, hogy foghatna meg csak egyet is?! Tudta, hogy a kacsák nagyon kíváncsiak, bekiáltott hozzájuk:

- Gyertek csak közelebb, majd szép mesét mondok!
- Halljuk mi innen is — felelték a kacsák —, csak mondd!
- De messzire vagytok ám — mondta a róka —, nem tudok akkorát kiáltani. Hanem jöjjön ki hát akkor egy közületek. Majd a fülébe súgom, azután majd elmondja a többinek. De okos jöjjön ám ki, mert a szamár elfelejti!

A kacsák mind kijöttek a partra, mert mind okosnak tartotta magát. A róka azt, amelyik legközelebb volt hozzá, megfogta, a többi pedig szétrebbent.

SAJTELOSZTÁS

Mikor a vadászok hintón mentek vadászni, a sajtot elvesztették. A róka és a farkas találta meg. Azt mondja a róka:

- Ketten találtuk, úgy illik, hogy igazságosan osztozkodjunk rajta. Ne kapjon az egyik nagyobb, mint a másik. Majd én kétfelé osztom!
- Azután a közepén kezdte kétfelé rágni. Mikor a tulsó végére ért, látták, hogy nem egyforma nagy.
- Ez nagyobb! — mondja a róka, s abból rágott le egy darabot. Akkor meg a másik fele volt a nagyobb, abból rágott le egy darabot. Addig rágta, osztotta kétfelé, hogy semmi sem maradt. .

MIKOR HARAGSZIK A MAGYAR EMBER?

Volt egyszer egy parasztembör. Volt neki egy szölleje. A szöllő mellett volt egy gödör. Abban a gödörben volt egy rókafészök. Volt neki hat kölke, az anyarókanak. A parasztembör aztán mindönnap kimönt a szöllőbe. Láta, hogy a kár nagy, mert a róka be-becsapott a szöllőbe. Odaállt a gödörpartra, éktelenül káromkodott, szidta a rókát, azt mondja:

- Kifüstölöm eztet a haszontalan portékát innen.
- Az anyaróka nem volt odahaza. Mikor hazaért, a kis rókák panaszkodnak. Azt mondják:
- Anyánk, anyánk, takarodjunk innen, rettenetösen káromkodik, veszélyben vagyunk.
- Azt mondja az anyaróka:
- Hát csupán csak káromkodott? Akkor még nem haragszik.

Másnap újból kimen az embör a szöllőbe, még nagyobb kárt talál. Ugyan megismételte megen az elébbenit.

Harmadik látogatásra megáll a gödörparton, és csak nevetgél. Szóval nem káromkodott, csak nevetött.

Hazamén az anyaróka, kislei azt mondják:

— No anyánk, most már nem köll hurculkodnunk, a parasztembör kibékült, mert már nem káromkodott, csak nevetött.

Azt mondja az anyaróka a fiainak:

— Most hurcúkodjunk, mert a parasztembör nevetött, szóval az magyar embör.

Mert a magyar embör csak akkor haragszik igazában, ha elneveti magát.

TARACKIRTÁS

Kiküldte a mester az inasokat, hogy irtsák ki a tarackot a földből! Az inasok mentek kapával, hogy majd kivágják a tarackot. A fiatal tarack megjíedt:

— Jaj, most már végünk van!

Azt mondja az öreg tarack:

— Ne félj, ezek gyerekek, összevágna bennünket, még többen leszünk; hanem ha az öreg kijön, akkor!

Az inasok nekiálltak, összevissza vágták a tarackot, még több lett.

Kiment aztán az öreg. Akkor mondta az öreg tarack, mikor meglátta:

— Most már végünk van, mert az öreg jön! Az öreg szálanként kiszed bennünket, még meg is szárít minket a napon; akkor nem bírunk gyökeret verni!

Olyan is a tarack: egy ember hét esztendeig füstölte a kéményben, akkor még kigyökeredzett, olyan erős!

A VÉN KUTYA

Hun volt, hun nem volt, volt a világon egy embör, annak az embörnek volt egy kutyája, az a kutya mán nagyon öreg volt, hogy mán nem bírt harapni, csak ugatni; egyszer az embör kinn állt a ház előtt a feleségével, azt mondta az embör, hogy ű azt a kutyát agyonlüvi, mert nem bíri a húst rágni! Oszta felesége könyörgött neki, hogy ne lüjje agyon! De az embör

nem állt rá, hanem csak amellet volt, hogy agyonlüvi. A kutya ezt hallgatta, nagyon szomorú volt, hogy ütöt mán agyonlövök.

Oszt kimönt az erdőbe a farkashon, mondta neki, hogy mit mondott a gazdája, hogy agyon akari löni! Azt mondta neki a farkas, hogy

— Ne búsulj semmit, majd segíték én a bajodon. Hanem mit adsz?

A kutya odaígerte neki a gazdája bárányát, megögyeztek. Azt mondja a farkas:

— Majd ha a gazdád kijön a feleségével, oszt kihozik a kisgyerököt is, akkor oda a bukorba letöszik, te mög majd feküdj a bukor másik felére, én mög majd fölvészöm a gyerököt, beszaladok vele, te mög gyere utánam, én mög majd letöszöm valahun, oszt te mög hozd vissza az erdő szélére. Azután majd nem lösz bántásod!

Úgy is töttek, mikor a gazda kihozta a kisgyerököt, a farkas ellopta, az apja mög az anyja nagyon sírt utána. Egyszer csak látik ám, hogy hozza a kutya a kisgyerököt. Osztán hazahítták a kutyát, mindjárt jól tartották: főztek neki kását kolbásszal, osztán kihoztak egy párnát mög egy dunnát, osztán jó helyet csináltak a kutyának.

Jó dolga volt most mán a kutyának, mán azt gondolta, hogy sömmi baj sincs. Hát jön ám egyszer a farkas a bárányért! Hát a kutya ugat-é? Ugat ám! Annyira ugatott, hogy a farkas mögszaladt, aztán, amint szaladt a farkas, oszt kiabálta, hogy:

— Mögállj, gyere csak ki még egyszer az erdőbe, majd möglakolsz akkor!

Hát a kutya nem mert maga kimönni az erdőbe, nem tanált mást, egy háromlábú sánta macskát, avval oszt kimönt az erdőbe. Mán messziről látta a farkas mög a vaddisznó, hogy jönnek, nem tudták sehogy se eltalálni, hogy mi az? Azt gondolták, hogy egy nagy követ gurít, oszt avval a karddal — a macska farkával, amit azt gondoltak, hogy kard —, hogy a karddal mög levági a nyakukat. Nagyon féltek, a vaddisznó egy ballangó alá bújt, a farkas mög egy fára mönt föl, aztán mikor odaértek, nem találtak senkit se. Keresgéltek ott sokáig. Egyszer mögláti a macska, hogy a vaddisznó az orrával mozgatja a parajt, a macska odaugrott, nagyon beleragaszkodott az orrába, mert azt gondolta, hogy egér. A vaddisznó sivalkodott:

— Au, au! Ahun van a bünös a fán! Én nem bántottam senkit se!

Akkor a vaddisznó elszaladt, vissza se nézött többet; azt a kutya mög a macska fölnéztek a fára, möglátták a farkast, a farkas mög mögszégýöllte magát, oszt összebarátkozott vele. Még most is élnek, ha mög nem haltak.

A SÁNTA KUTYA MINT SUSZTER

Hun volt, hun nem volt egy sánta kutya, gazdátlan volt, nem volt gazdája sem. De kegyes-kegyetlen rossz volt szegénynek, mert éhezett sokat. Hát hideg volt, ráfeküdt a szemétre. Elment a farkas, megkaparta a lábával a sánta kutyát. Azt mondja:

— Mi vagy?

— Suszter!

— Varrsz nekem egy pár csizmát?

— Varrok! Hozzál egy tinót!

Hát varr neki egy pár csizmát, hát hozott neki egy tinót a farkas. Meg segítette neki ölni, osztán volt egy üres házuk, oszt beletették. A sánta kutya odajárt enni. A tinót ette, evegette csendesen.

Azt mondja a farkas:

— Na mester, mikor lesz kész a csizma?

— Majd — azt mondja — egy hónap múlva! De össze volt a béli száradva, nem tudott sokat enni, hát sokáig tartott neki. Na, mi kerül belőle, ahogy ette a tinót, egy szegletbe meg járt piszkolni. Négy rakásra külön-külön. A farkas elmegy egy hónap múlva.

— Na, suszter, kész a csizma?

Azt mondja a kutya:

— Kész! Csak hozzál egy kövér disznót, hogy kenjük meg!

Hát elvitt neki egy kövér disznót megkenni, hát megkente felülre. Járt arra a helyre, csak piszkolt a négy helyre.

— Mikor lesz kész?

— Három hét múlva!

Elment három hét múlva a farkas.

— Na, mester, kész a csizma?

— Kész!

— Megkented?

— Meg!

Na, felhúzta a farkas a csizmát. Beleállította a négy lábával a négy piszokba, térdig befogta, mert zsíros volt a kövér disznótól. Hát befogta térdig a lábát. Na, megyen ű a faluba mutogatni, hogy neki milyen csizmája van! Megyen a faluba, addig megyen, hogy egyszer kiabálják, hogy:

— Farkas, farkas!

Nekiszorították osztán egy rétnek, akkor a csizmát levette a víz.
Lemosta, mert az olyan volt, hogy olvadt lefele. Elmegyén a kutyaához:

— Mester, nem jól varrtad a csizmát!

— Miért?

— Hát a vízben maradt!

Azt mondja a kutya:

— Tettél bele szalmát?

— Nem tettem én!

— Hát miért nem tettél? Húztál bele kapcát?

— Nem húztam én! — azt mondja.

— Hát miért nem húztál bele, azért maradt ott a vízbe!

— Na, hát nem — azt mondja —, elmegyünk párbajra!

— Jó — azt mondja —, hát hon lesz a párbaj?

— Majd az erdön. Itt meg itt lesz, ezalatt a fa alatt.

Na, hát te is hívjál magadnak két cimborát, én is hívok kettőt!

Hát a farkas elhitta a medvét meg a vaddisznót cimborának. A kutya pedig elhitta a kokast meg a macskát. Hát a farkas nem győzte várni már a párbajt, hogy menjen a kutya kifele, oszt a medve felmászott a fára. Oszt nézte, hogy a falubul jönnek-e mán? Hát a sánta kutya ment elől. Azt mondja a medve:

— Egy jön elől, a követ szedi a zsákba!

Oszt sántított a kutya, azt hitte, hogy követ szedi a zsákba.

— Hát a másik?

— Egy meg jön — azt mondja — közepén, annak csak úgy villog a kardja
— a kokasnak.

— Hát a másik?

— Egy meg jön hátul — azt mondja — kullog utánuk, egy nagy rudat hoz a vállán! — Az meg a macska farka volt.

Azt mondja a farkas:

— De soká jösztok, erre meg arra!

A medve csak volt a fán. A vaddisznó bebújt a falevél közé, hogy ne lássák ütet. Hát a vaddisznó szerette volna már látni, mikor ott voltak, hogy milyen emberek jönnek ottan a párbajra? Hát mozgott a falevél között, nézte volna, hogy milyenek ezek? A macska meg, szegény, hogy éhes volt, ej, ez is csak odaugrik, mindjárt belevágott a szemibe a körmivel, kivágta a szemit. Akkor elvisította magát a vaddisznó, hogy a macska belevágott a

szemibe. A kokas meg megint megijedt, hogy nagyot visított a vaddisznó, akkor elkiáltotta magát, hogy:

— Kott-kott-kott! — Felrepült a fára. A medve meg megijedt, leugrott a fáról, azt hitte, hogy „fog-fog-fog!” Leugrott a fáról. Elszaladtak mind a hárman. Még mikor elszaladtak, akkor is kiabálta a kokas, hogy

— Kott-kott-kott!

— Halljad — azt mondja a medve —, még most is kiabálja, hogy fog-fog-fog!

Hát oszt így szabadult meg a sánta kutya a farkastúl.

KACOR KIRÁLY

Egy asszonynak volt egy kismacskája, egyszer a tejfélte megette, az asszony megverte, és elkergette. Kiment a szegény macska, s ott a híd mellé leült nagy szomorán, s ott ült egy róka a híd végén, lógatta a lombos farkát, a macska nekifutott, játszott vele, a róka egyszer hátranézett, ekkor a macska egész méltósággal felborzozza magát. Kérdi a róka, hogy

— Ki vagy te?

— Én vagyok Kacor király.

— Kacor király? Soha hírit sem hallottam annak — monda a róka.

— Én, tudd meg, a legszebb madarakat elfogom reptében, állatot megregulázok, olyan nagy hatalmam van.

Ekkor megijedt a róka, és szívesen kérte, hogy menjen el vele barlangjába egy kicsi ebédre. A macska se várt két hívást, ehetség volt, szépen ketten elmentek. A róka szörnyű jó szívvel látta, büszke volt a vendégire, csirkehúst, mindenfélét adott neki, s így tartotta az éhezett macskát. Már ők szörnyű jól éltek ott ketten. Egyszer ott megyen el egy kis nyúl. A róka kifut, azt mondja neki:

— Hallod-e, nyúl koma, itt ne járj, mert az én uram a Kacor király, ha kijő, nem tudod, merre szaladj.

Megéjedett a kicsi nyúl, s visszatért. Leül egy helyre, gondolkodik, milyen lehet a Kacor király? Azonban egy medve is odasomfordál, kérdezi:

— Hát hova méssz, medve koma?

— Megyek, ide s ide az erdőbe.

— Jaj, arra ne menj, koma, mert a róka koma azt mondja, hogy az ő ura Kacor király, s ha kijő, nem tudjuk, merre szaladjunk.

— Na, már csak azért is elmegyek, hadd lám, milyen a Kacor király.

Mikor atájt megyen, kijő a róka, mondja:

— Hallod-e, medve koma, itt ne járj, mert az én uram Kacor király, s ha kijő, nem tudod, merre szaladj.

Megéjed a medve, és visszamegy a kicsi nyúlhoz, mondja hogy járt ő is, de csak szeretné megtudni, milyen az a Kacor király.

Amint így tanácskoznak, érkezik a farkas, mondja:

— No, halljátok, medve koma, nyúl koma, mi történt velem! Amint jövök, a róka koma kifut, hogy ott ne járjak, mert az ő ura Kacor király, s ha

kijő, nem tudja, merre szaladjak.

Tanácskoznak hárman, hogy mit tudjanak csinálni, hogy láthassák a Kacor királyt. Hát akkor érkezik éppen a varjú is. Az is panasolja, hogy neki a róka koma mit mondott, ott tanácskoznak. Azt határozzák, hogy hívják el ebédre őket, de már hogy legyen a jó rend?

— Nyúl koma, kurta farkú vagy, nem félhatsz a tűznél, hogy elégsz, légy a szakács, medve koma hordjon ordokat a konyhára s fát, a farkas koma pedig süsse a peccsenyét, s tegye az asztali szolgálatot, varjú koma pedig hívja meg ebédre.

Na, mikor már mindegyiknek ki volt osztva a szerep, varjú koma el is ment, hogy meghívja a vendégeket. Mikor ott megállt a fán, nagy méreggel kifut a róka, s azt mondja:

— Hallod-e, te varjú koma, még egyszer megmondottam, hogy itt ne járj, mert az én uram, a Kacor király, ha kijő, nem tudod, merre szaladj.

A varjú mondja:

— Megengedj, róka koma, medve koma, nyúl koma, farkas koma tisztelnek, s holnap ebédre jó szívvel látnak a Kacor királlyal együtt.

Róka bémenyen, s mondja a Kacor királynak, s elfogadta a hívást, mert ehethék volt. Kiment újból, s elmondta a varjúnak, hogy elmennek, csak hogy tudják hova.

— Eljövök én holnap utánatok — mondta a varjú.

Elment a varjú, s megjelentette a többségnek, hogy elígérkeztek. Azok nekikezdttek, főztek, sütöttek, hordott annyi mindent a medve. Másnap megterítették az asztalt, elküldték a varjút a vendégekért. A Kacor király nagy méltósággal lépdelt, de a varjút mind szemmel tartotta, mert félt tőle, de félt a varjú is, egyik fáról a másikra szökdösött, s úgy vezette. Mikor odaérkeztek, úgy megijedtek medve, nyúl, farkas koma, a nyúl koma futni akart, a tűzbe futott, a medve pedig egy nagy fába úgy belevágta a fejét, hogy kettéhasadt, a farkas pedig nyársastól, sülttestől úgy elszaladt, hogy máig is szalad, a róka és a Kacor király leültek az asztalhoz, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A KUTYÁK ÉS FARKASOK BESZÉLGETÉSE

A juhászlegény indult a vásárra. Igen gondolkozott, se bojtára nem volt, se valami jó szomszédja nem volt, akire rábízta volna a juhokat. Volt egy komája, kérdi tőle:

— Hova megy, koma?

Mondja:

— Megyek a vásárra.

— Hát a juhok kire bízta?

— Hát az Istenre.

— Az Istenre?

— Igen.

El is ment a vásárra. Még ő a vásáron volt, ez a komája huszonöt darab juhok kiválogatott belőle.

— Na — azt mondja —, meglátom, van-e neked olyan erős istened, hogy megőrzi a juhok!

Elmegyen haza a juhász bácsi. Olvassa a juhok. Huszonöt darab híjja. Hát azt mondja:

— Már úgy láttam csakugyan, hogy az Istenre nincs mit bízni.

Nagyon sok farkas járt, minden reggelre hol egy juhok, hol kettőt elvitt. Hatalmas három kutyája volt, olyan, akár egy szamár. Látták a kutyái a farkast, amikor ment a juhért. A kutyák elhagyták a juhok, a farkasok elvitték a juhok, majd amikor jó messzire értek vele, a farkasok bizonyára belakomáztak, amit bírtak. Ami fennmaradt, a kutyák ették meg. De ez minden este, minden második este előfordult. A juhász igen szomorú lett, huszonöt darab juha elveszett, most meg minden éjjel hordja a farkas, tavaszra nem marad semmi juha sem. Sírt a juhász. Megyen arra egy öreg ősz ember:

— Adjon Isten jó napot, kedves juhász barátom!

— Adjon Isten magának is!

— Mit sírsz, öcsém?

— Hogyne sírnék — azt mondja —, amikor minden éjjel elhordja a farkas a juhaimat.

— Hát hatalmas kutyáid vannak.

— Attól ugyan elvihetik — azt mondja.

— Hát mit adsz a kutyáknak enni?

Azt mondja:

— Mindennap egy fél font húst.

— Hogy értsem?

— Hát — azt mondja — úgy: minden nap adok nekik egy-egy egeret.

Tehát mindennap egy-egy egeret adott a kutyáknak, ő azt számította fél font húsnak.

— Ó, pajtás, ne úgy cselekedj! Van neked olyan rossz juhod, amelyiket látod, hogy nem marad meg, vagy elesik. Vágd csak három felé, és tedd a kutyád elé, etesd a kutyát.

Úgy is cselekedett a juhász. Ezen a napon, mikor jól tartotta a kutyákat hússal, nem ment a farkas. Másnap megint jól tartotta a kutyát hússal. Még a nap le sem szállt, már jön a két farkas. Odaugat a vén kutya:

— Ide ne gyere, van már nekünk jó gazdánk, aki nekünk ad, nincs szükség a te zsákmányodra.

Ezt a juhász meghallja, hogy az új kutyája mit ugatott vissza.

Legfiatalabb kutya odaugat:

— Csak jöjjetek — azt mondja —, vigyetek, aztán majd hagyjatok nekem is.

Akkor az öreg kutya megmarkolja a fiatal kutyát, a földhöz kavarítja.

— A farkas egyen meg — azt mondja az öreg kutya. — Nincs neked jó gazdád? Nem ad eleget enni?

De a farkasok nem akarták hinni, hogy ilyen vadak legyenek a kutyák. Mikor megközelítették a juhokat, három kutya közrefogta, és mindenestől szíjjeltépték. Így tanulta meg a juhász, hogy kell etetni a kutyát. Azóta egy birkát sem vitt el a farkas. Aki nem hiszi, kérdezze meg a juhász bácsit.

A SZAMÁR MÖG AZ OROSLÁNY

Volt a világon egy szamár mög egy oroszlány, osztán kérdezte az oroszlány a szamártul, hogy ü micsodaféle állat?

Azt mondja:

— Én vagyok a juhászok társzekere, bárányok királya!

Azt mondja neki az oroszlány:

— Hát rúgjál te neköm ebbül a fődbül vizet!

Azt mondja a szamár:

— Rúgjál te!

Akkor azt mondja:

— Nézd, én rúgok!

- Akkor belevágta a körmit, vizet rúgott.
- Látod — azt mondja —, most te rúgjál!
- Akkor leült a szamár, osztán csuszorálta a farát, osztán vizelt.
- No látod, nem olyan nagy erővel töttem én, mint te, hanem kisebb erővel!
- Mögént kérdözi az oroszlány:
- Micsoda vagy te?
- Mondtam mán — azt mondja —, juhászok társzekere, bárányok királya!
- Azt mondja az oroszlány:
- Ha a juhászok társzekere, a bárányok királya vagy, húzd le te neköm azt a fa-tetejet!
- Azt mondja:
- Húzd le te!
- Oszt az oroszlány lehúzta, akkor azt mondta a szamár:
- Várjál, majd én belekapaszzkodok! .
- Belekapaszzkodott, fővitte a faág, körösztülvetötte rajta, oszt egy bukorra esött, ott volt egy nyúl, oszt agyonütötte. Azt mondja:
- Látod, pajtás, ilyen erős állat lögyél te, hogy még nyulat is fogjál!
- Akkor azt mondja az oroszlány:
- No, mutass neköm valami kis eröt, ha olyan erős vagy!
- Neköm — azt mondja — olyan eröm van, hogyha egyik fülem hátracsapom, akkor még fél haragban vagyok, de ha mind a kettöt hátracsapom, akkor szaladj, ha szaladhatsz!
- Mögijedt az oroszlány, elkezdött szaladni. Szalad, szalad, möglát egy farkast:
- Hova szaladsz, oroszlány?
- Van az erdőben egy erős állat, neköm azt mondta, hogyha az egyik fülit hátracsapi, akkor még nem, de ha mind a két fülit hátracsapi, akkor szaladj, ha szaladhatsz!
- Azt mondja:
- Gyere vissza, majd mögögyük mink aztat!
- De nem akart visszagyünni az oroszlány, szaladóban volt, mert mögijedt.
- Azt mondja:
- No, gyere vissza, fonjunk egy fagúzt, oszt akasszuk a te nyakadba mög az enyimbe, oszt ha te mögijedsz, húzzál!

Közel értek hozzá, oszt a farkas is mögijedt mög a szamár is, oszt a szamár hátracsapta a fülit, az egyiket. Azt mondja az oroszlány:

— Nézd mán — azt mondja —, haragszik!

Akkor a szamár hátracsapta mind a két fülit, elordította magát, hozzáfogtak szaladni, de viszi a farkast az oroszlány, de viszi ám! Akkor mögfulladt a farkas. Egyszer megállt az oroszlány, hátratekintött a farkasra, az mán mög volt dögölve, a foga kilátszott, az oroszlány azt gondolta, hogy nevet, azt mondja:

Üm, pajtás!

Neköd nevelség,

Neköm ijedség.

MIÓTA HARAGSZIK A KUTYA A NYÚLRA?

A kutya mög a nyúl elmöntenek erdőt irtani, csináltak nagy tüzet, hideg volt télön, elmöntenek melegödni. A nyúl, ahogy melegödtek, belelőkte a kutyát a tűzbe, leégött a talpárúl a szőr. Uccu! A kutya se volt röst, kapja a fejszét, látja a nyúl, szaladásnak indul, utánavágja a fejszét, elvágta a farkát. Azóta nincs a nyúlnak farka, azóta haragszanak egymásra, azért kiabálja a kutya a nyúlnak:

— Zsák, zsák!

Az embor oszt kiabáli vissza:

— Tarisznya is jó volna!

FORRÓ VIZET A KOPACRA!

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy kis házikó egy sűrű erdő közepén, s abban a kis házikóban lakott egy kismalac. Ez a kismalac régóta ott lakott az erdőben, és ott gyűjtötte az élelmet magának.

Egyszer egy éhes farkas ment arra, és meglátta a kis házat. Gondolta, hogy bémenyen, és aki benn van, azt megeszi. Bénéz az ablakon, és látja, hogy egy kis malac van csak benn.

Odamenyen az ajtóhoz, és kérezkedik bé:

— Te kismalac, csak az első lábamot engedd bé, mert erőssen fázom.

— No jól van, béengedem az első lábado — mondta a kismalac.

Ahogy béengedte az első lábát, ismét kérte a farkas:

— Engedd bé a másik lábamot es!

— Jól van, béengedem azt es, csak meg ne egyél engemet!

Egy kis idő múlva kéri újból a farkas:

— Engedd bé a hátulsó lábaimot es.

A kismalac meg volt jedve, hogy mit csináljon, és hova tudjon menekülni, mivel már béengedte a farkas első felét, és már a hátulsó fele es benn volt. Hirtelen a füttő háta megi menekült. A farkas a füttő előtt ugrált, és mindenképpen el akarta fogni a kismalacot.

A kismalac serényebb volt: felszökött a füttőre, s a fazékban levő forró vizet a farkasra öntötte.

A farkas ordítva menekült el a kis házikóból. Elszaladt az erdőbe a társaihoz, és elpanaszolta a dolgot a kismalaccal. A farkasok összeegyeztek, hogy megfognák, és megeszik a kismalacot. Elmentek a házikóhoz, és kérezkedtek bé, hogy megmelegedjenek. A kismalac béengedte őket, de ő közben az ablakon kiugrott, és felmászott a fára. A farkasok utánamentek, de nem tudtak mászni, s ezért egymás hátára kapaszkodtak, hogy a legfelső valahogy elérje a kismalacot. Legalol a kopac volt. Amikor már majdnem elérték a kismalacot, az elkiáltotta magát:

— Forró vizet a kopacra!

Erre a kopac farkas megijedt, kiugrott a többiek alól, azoknak lábiknyakik törött, és halva maradtak a földön.

Így tudott a kismalac megmenekülni a farkasoktól.

S még máig es él, ha meg nem hótt.

A FARKAS ÉS KISLEÁNY

Egyszer élt egy nagy rengeteg erdőben egy sziklabarlangban egy kisleány egészen magányosan. Megtudta ezt egy farkas, de mivel nyáron mindenfelé talált ennivalót, nem háborgatta a kisleányt. Hanem egyszer télen nagyon megéhezett, és eszébe jutott, hogy él az erdőben a magányos kisleány, s azonnal elindult, hogy felkeresi, és megeszi. Megy-megy, mendegél, egyszer csak megtalálja a barlangot, melyben a kisleány tartózkodott.

A kisleány éppen egy nagy fazék lúgot forralt, mert mosni akart. A farkas beállít a barlangba, és azt mondja hízelgő hangon:

— De jó meleg lakásod van, kisleányom.

— Van nekem — mondja a kisleány egész bátran —, mert nyáron gondoskodom tüzelőről.

— De hát nem félsz így egyedül itt lakni ebben a rengeteg erdőben? — kérdi a farkas farizeus pofát vágva.

— Már mitől félnék? — mondja a kisleány. — Rossz emberek ide nem jönnek, mert tőlem nem lophatnak semmit, az állatok meg engem nem bántanak, mert én se bántom őket.

A farkas erre nekilapul, hogy majd ráugrik a kisleányra, és megeszi. De a kisleány se volt rest, felkapja a forró lúgot, és úgy végigöntötte vele a farkast, hogy az egész szőre lepállott, s kicsi híja volt, hogy a szemeit is ki nem ette az erős lúg. A farkas ordítva rohant ki a barlangból, és futott, amerre csak tudott. De feltette magában, hogy ezért bosszút áll a kisleányon. De mivel már magának nem volt bátorsága megtámadni a kisleányt, összeszedett maga mellé még tizenkét cimborát, és azokkal ment ellene. Amint a kisleány látja, hogy egész csorda farkast vezet ellene a kopasz, felkapott egy jó nagy husángot, és felmászott a barlang előtt levő vadkörtefára. Mikor a farkasok odaértek, és látták a kisleányt a fán, mind megpróbáltak felmászni, de egyik sem bírt.

Végre sok tanakodás után elhatározták, hogy egymásra állnak, és úgy a legfelső majd eléri, és lerántja a kisleányt.

Legalól volt a kopasz, két hátsó lábára állva, a két elsővel meg a fa derekába kapaszkodva. Erre felmászott a második, arra a harmadik, és így tovább, s a tizenkettedik már oly magasan volt, hogy erről a tizenharmadik feljutott volna a fára.

A kisleány csak nézte, hogy mennyire erőlködnek a farkasok, s mikor már a tizenharmadik éppen bele akart kapaszkodni a fa alsó ágába, elkiáltja magát:

— Forró vizet a kopasznak!

S a kopasz úgy kiugrott a többi alól, hogy ezek mind lezuhantak, s ki fejét, ki lábát úgy megütötte, hogy vonítva futott tovább, és tájára se mert többé menni a kisleány barlangjának.

A HÁROM KISKECSKE, A CÁP ÉS A FARKAS

Volt egy kecskecsalád, egy cáp, három kiskecske s egy anyakecske. Az a három kiskecske mindig el szoktak menni az ágra mugurokot enni, s akkor mikor menegettek először, az első ment, meglátta egy farkas.

— Hova méysz, te kiskecske?

— Menyek az ágra.

— Hát nem félsz, hogy megeszlek?

— Jaj, félek.

— Hát mért beszélsz olyan vékony hangon?

— Mert félek. Edd meg a másikat, mert az kövérebb.

Akkor jött a közbülső.

— Hova méysz, te kiskecske?

— Menyek az ágra.

— Hát nem félsz, hogy megeszlek?

— Jaj, félek.

— Hát mért beszélsz olyan vékony hangon?

— Mert félek. Edd meg a másikat, mert az kövérebb. Akkor jött a legnagyobb.

— Hová méysz, te kiskecske?

— Menyek az ágra.

— Hát nem félsz, hogy megeszlek?

— Jaj, félek.

— Hát mért beszélsz olyan vékony hangon?

— Mert félek. Edd meg, amelyik utánam jön, mert az cáp.

Akkor jött cáp.

— Hova méysz, te cáp?

— Menyek az ágra.

— Hát nem félsz, hogy megeszlek?

— Nem félek, mert két pár pistoly fejem felett, poros acskó lábam között.

Hó, có, megijedt a farkas, s elfutott, s itt a vége.

A HÉT KECSKEOLLÓ

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt egyszer egy kecske. Annak a kecskének volt hét kicsi gidája. (Az jól szaporított!)

Egyszer azt mondta az öreg kecske:

— Vigyázzatok, s maradjatok itthun, mert én megyek ki a mezőre, hogy

hozzak nektek friss füvecskét.

— Jól van, szót fogadunk — mondták a kis kecskefiak.

Az öreg kecske elment a mezőre, de visszakiáltott, hogy:

— Bé ne engedjete senkit, mert én nem jövök haza, csak estére.

Hát egy ordas farkas ott hallgatódzott a ház mellett. „Na — gondolja magában —, itt máma csak lesz valami.” Alig telt el egy-két óra, odament az ablakhoz, s beszélt a kiskecskékhöz:

— Kedves kisfiacskám, nyisd ki az ajtót, mert hoztam nektek friss füvecskét.

Jót nevettek a kiskecskék:

— Hiszen a mi anyánk estére jön haza, s a hangja sem ilyen vastag, mint a tied.

Megbosszankodott a farkas, elfutott ki a rítre. Ott látott egy nagy tábla rípát. Kihúzott egy jó nagyot, megette, hogy vékony hangja legyen. Visszaszaladt az ablakhoz, s mondja a kiskecskékhöz, mert nagyon vásott a foga a kis gidóhúsra:

— Nyissátok ki az ajtót, mert hoztam nektek friss füvecskét.

Már éppen akarták kinyitni az ajtót, mikor a legnagyobb kinéz az ablakon, s látja, hogy milyen fekete a lába, s rákiált a többire:

— Ki ne nyissátok az ajtót, hiszen a mi anyáknak fejr a lába, nem fekete.

Szörnyen mírgelődött a farkas, hogy nem sikerül semmi. Gondolja magában, bémegy a városba, s szalad egyenesen a pékhez. Mondja, hogy hamar egy zsák lisztet vegyen elő. A pék éppen dagasztott, s kérte a farkast, hogy várjon. De a farkas nagyon türelmetlen volt, s nem várhatott tovább, s belémászott a nagy tekenyő tésztaiba, örült magában: „Most eszem én a gidóhúst!” s ment visszafelé. „Mostanra már jó dilutánra járt az idő, s feltette a lábát az ablakpárkányra, hogy gondolják a gidák, hogy az anyjok jött haza. S még a hangja is olyan vékony volt, s a lába fejr, a kis gidók tényleg azt gondolták, hogy az anyjok jött haza. S békiált az ajtón:

— Kedves kis fiacskám, eresszete bé, mert hoztam friss füvecskét.

A kis gidák nagyon ujjongtak örömben a fűnek, s kinyitották az ajtót. Hát uram teremtem, lett ordítás, mikor bélípett a farkas. Egyik bújt a pad alá, a másik a szuszinkba! (Volt is ott szuszink! A kecskének nincs bérendezése!), harmadik a hamulyukba, negyedik az óratokba. Másik három úgy megijedt, hogy a ház közepiben maradt, nem tudott elfutni. (Bébújt

volna egy gyufáskatulyába. — Csak az nem volt, mert nem cigarettázott a kecske!) A farkas rögtön békapta,

de még mindig nem volt megelégedve. Kihúzta a padbúl is, a szuszinkbúl is, a hamulyukbúl is, de az óralyuk olyan pici volt, hogy nem fért bé a farkasnak a szája, hogy kivegye a hetediket is. A hetedik, nem tudom, hogy ijedtiben vagy örömben olyan pici lett, úgy összehúzódott, hogy a farkas már nem törődött véle.

— Jaj, de jóllaktam — kenegette a hasát a farkas. — Jó lesz kimenni a rétre, egy jót aludni egy fa alatt.

Kiment, s lefeküdt egy nagy eperfa alá, s ott mély álomba merült.

Estére osztán jű haza az öreg kecske a mezőrül. Szinte meghalt ijedtiben, amikor meglátta, hogy nyitva az ajtó, s sohul senki. Kezdte kiabálni:

— Gidili, midili, gyertek elő.

A kicsi még akkor is meg volt ijedve, hogy nem mért szólani. Az öreg kecske elkezdett keservesen sírni, hogy hova lettek az ű gyermekei.

Hát amint ott siránkozik magában, egyszer csak megszólal valaki:

— Ne sírjon, drága, jó anyám, mert itt vagyok én. Előjön a ksigida, nagyon örül az anyjának, hogy meglátta, de még jobban a friss füvecskének, amit hozott (Akkor neki sok jutott!) Mert bizony olyan éhes volt szegény, csak korgott a gyomra.

— Hát a többi testvirkéd hun van? — kérdezi a kecskemama nagy szomorúan.

Elpanaszolta, hogy hogy csapta bé űket a nagy ordas farkas.

— Jaj — azt mondja —, akkor azt láttam, amint a kertben alszik. Olyan nagy a hasa! Hamar keressíl tőt, cernát, ollót — mondja az öreg kecske a fiának.

Míg a fia keresett tőt, cernát, ollót, addig az öreg kecske egy kicsit kipihente magát, mert bizony, aki

öreg, az mán elfárad. Hamar elindultak ki a kertbe. Látják, hogy a farkas még mindig alszik. Azt mondja a kecske a kisfiának:

— Eredj hamar, szedd tele a kötínyedet kovaccsal.

Addig az öreg kecske vígigvágta a farkasnak a hasát. A kicsi kecskefiúk mind kiugráltak belőle. Örömben elkezdtek ugrálni, tapsolni és kiabálni.

— No, de víge legyen a játiknak — szólt az öreg kecske —, gyorsan a kovacsot hozzátok, míg föl nem íbred.

Egy pillanat alatt ott volt a kovacs. Megtöltötték a farkasnak a hasát, az öreg kecske kezdte varrni. Akkor jut eszébe, hogy a gyűszűjét otthon felejtette, s egyik ujja meg volt kelve. Hamar a legkisebbiket elszalasztotta a gyűszűje után, s elhozatta, s bevarrta a hasát, s rögtön ráparancsolt a gyermekeire, hogy takarodjanak haza, míg föl nem ébred, mert akkor jaj lesz nekik. Haza is mentek s az ablakból nítik, hogy mikor íbred a farkas. Egyszer felíbredt a farkas, nagyon meg volt szomjazva. Gondolja magában: „Jó lesz lemenni a patakra, már ez a hat gidó ugyancsak kívánja a vizet itt a gyomromban.” Hát amint feláll, megzördül a kovacs a gyomrában. Csak úgy mosolyog magában, hogy zörög, s elindul, s elkezd egyszer mondani: — *Hahaha, mi zörög a hasamba ?*

Olyan, mintha kovacs volna.

Pedig hat gidó van benne.

Mikor leírkezik a patakhöz, hát jó nagy víz folyt ott, odaáll a patak partjára, s behajul a vízbe, hogy igyík. Amint behajul, a kovacs mind előresuvadt benne, s bizony az öreg farkas komát bésuvasztották a patakba a kovacsok, s vitte a víz le a patakon. Ippen

a kecskééknek a háza előtt folyt a patak. A kis gidók jót nevettek rajta, hogy az öreg farkas úszik. Úszott, de már halott volt, nem tudott sokáig úszni. S ha a farkas belé nem fulladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A MEDVE MEG AZ ASSZONY

Egyszer volt, hetedhét ország ellen volt, volt egy szegény ember. Volt nekije két ökre is meg egy kis földje is. Egy nap elment szántogatni. Ahogy szántogat, ahogy szántogat, jön ám feléje egy medve. Nagyon megijedt. Félt, hogy megöszse. Azt mondi nekije a medve:

— Ne félj, nem öszlek meg! De mondd csak, mitől olyan kövérek az ökreid?

Azt mondi a szögény ember:

— Hogy mitől? Hát attól, hogy ki vannak herélve!

— Tudod mit? Heréll ki engöm ma, én meg majd holnap heréllek ki téged, hogy mind a ketten kövérek legyünk! Jó?

Az ember beleegyezett. Kihérélte a medvét. Az elment az erdőbe, ű meg hazának.

Másnap röggel már hét óra volt, az ember még mindég az ágyban volt. Azt mondi nekije a felesége:

— Kelj már föl, oszt ergye szántani!

Azt mondja az ember:

— Ráérök!

— Ráérsz? Hát talán végeztél?

— Nem végeztem én, de azért ráérök!

Már nyolc óra volt, az ember még akkor se költ föl. Az asszony megen odaszól nekije:

— Hát csakugyan nem akarsz szántani? Az a kis föld is szántatlan marad?

Az ember már nem tudott mit mondani.

— Hej! — azt mondi. — Te asszony! Ha tudnád mi vár rám, nem böstörködnél velem!

— Hát mi várna rád?

Az ember oszt elmondi, hogy mit beszéltek a medvével. Fölugrik az asszony:

— Ide a nadrágot, kalapot meg a ruhádat, majd kimegyek én heletted!

Fölköltözött az ura ruhájába, a két ökröt befogta, oszt ment. Odakint elkezdett szántogatnyi. Mikor látta, hogy jön a medve, a földön hanyatt vette magát. A medve nem vötte észre, hogy ez nem az ember. Azt mondi nekije:

— Mast elmögyök az erdőbe fűért, hogy ez a nagy seb begyógyuljon, mert ez így nem maradhat!

Avval futott az erdő felé. Találkozik egy rókával. Azt mondi a rókának:

— Ergye csak, te róka, hamar gyorsan! Ott fekszik a földön egy szegény ember, nagy seb van rajt. Legyezd a farkaddal, hogy a légy be ne köptye!

A róka odament, oszt legyezgette. Az asszony már megunta a fekvést is meg a legyezgetést is, fingott egyet. A róka fölkelt, oszt odébb ült. Félt, hogy meglövik. Az asszony megint fingott egyet, a róka most is odébb ült. Az asszony harmadszorra még nagyobbat eresztött. A róka is fogta magát, fölugrott, oszt futott, ahogy bírt az erdő felé. Éppen szemközt jött vele a medve. Rákiált:

— Hát te mért futtál el?

Elmondi a róka, hogy puskával háromszor is rálútt. Nem bolond, hogy agyonlűesse magát, otthagya. Azt mondi rá a medve:

— Hát ha ollan puskája van, akkor én se megyek vissza! Inkább csak köptyék be a legyek.

Avval ő is visszament. Így szabadult meg az ember a kiheréléstől.

KILENC TYÚK MEG A KAKAS

Hol volt, hol nem volt, meg a süvegcsukor hegyen es túl, de a tejpatakon erről, volt egyszer egy szegény ember. Volt annak egy felesége. Egyéb gazdaságok nem volt, két kicsi tehénke s egy szántóföldjük. Egy reggel elment ki a szegény ember szántani, éppen az erdő szélében volt a szántóföldjük.

Ahogy kezdett szántogatni, egyszer hallja, hogy valami nagy nyávogás, vinnyogás van az erdőben. Meglátja, hogy egy nagy medve egy kicsi nyúllal verekedik, s akkorát kacagott ezen a szegény ember, hogy zengett belé az erdő. Meghallja ezt a medve. Odamén a szegény emberhez. Kérdi, hogy mét kacagott?

— Hát én csak azért, medve bátyámuram, hogy nem szégyelli magát, egy akkoracska haszontalan nyúllal verekedni?

— Na jól van, te szegény ember, de ezt te megkeserülöd, hogy megkacagtál, s tudd meg, hogy tehenestől megeszlek.

Megijedt ekkor a szegény ember, és kezdett könyörögni.

— Ó, ne egyél meg, te medve, csak napszentületkor. Hogy elébb szántsam le a kicsi földemet, s vessem el a magot. Ha megeszel, a gyermekeimnek legyen, amit egyenek.

— No, te szegény ember, csak ezért hagyom meg az életedet esteféléig, amét szépen kértél és a gyermekeidétt.

A medve egy kicsidég visszament az erdőbe, nehogy meglőjék.

A szegény ember szántott-szántott, de erőst búsult. Délre, amikor leült enni, még enni sem tudott, annyira búsult, tenyerébe hajtotta fejét, annyira búsult. S ekkor odament egy róka. Látja, hogy a szegény ember nagyon búsul. Kérdezi tőle:

— Miért búsulsz olyan erőst, te szegény ember?

— Áj, ne kérdezd, nekem nagy a bánatom, met a medve azt mondta, hogy napszálltakor megeszen tehenestül.

— Ó, hát csak ennyi a baj ? Hát ha nekem valamit ígérsz, én kiségitlek a bajból.

— Hát mit ígérjek? — mondta a szegény ember.

S arra felelte a róka:

— Hát akinek tehenye van, annak tyúkjá es van. Mondta a szegény ember:

— Hát van egy néhány, vagyon egypár darab.

Azt mondja a róka:

— Hát én nem kérek sokat, adjál kilenc tyúkot s egy kakast, s akkor megmentelek a medvétől.

— No, hát én megadom, de te hogyan tudnál megmenteni?

Azt mondja a róka: — Hát úgy, hogy nehol vagynak az erdőben a szénégetők. Küldd el a gyermeket, és kérd el a szeneszsákot tőllek.

El es ment a gyermek, és elhozta a szeneszsákot. S ekkor azt mondja a róka:

— Azt a szeneszsákot tedd a szekér farkához, s mikor idejő a medve, azt én lesem, s akkor én elkezdek drombitálni. Én olyanformán fogok drombitálni,

mintha vadászok jönének. Akkor a medve megijed, és kérdezi tőled: ez mi lehet? S te feleled: biztosan vadászok jönnek. A medve majd erre azt mondja: jaj, bújtass el, te szegény ember, inkább nem eszlek meg. Ekkor azt mondod a medvének: itt van egy szeneszsák, ebbe bújj bele. S ha jönnek a vadászok, és kérdik, mi van abban a zsákban, akkor majd te azt mondod: ott egy szenescsutak. S erre a medve belebúvik. Te bekötöd jól a zsák szádát. Ekkor én jövök, mintha vadász volnék, és kérdezem tőled: mi van abban a zsákban? S te azt feleled, szenescsutak. S akkor én azt mondom neked: nem igaz. S te mondod: de az. S én parancsolom, vágd bele a fészidet, lám csutak-é? S akkor jó erővel felhúzod a fészidet, s megirányozod a medvének a fejét. És két-három fejszecsapással megdöglük a medve. Meg lesz mentve az életed, és a teheneidé es.

Na jó, megörvendett a szegény ember, leszántotta a földjét, és estefelé jött a medve, s a róka elkezdett drombitálni kint az erdő szélén. S kérdi a szegény embertől a medve:

— Ugyan micsoda az, hallod-é, te szegény ember.

Azt mondja a szegény ember:

— Úgy látszik, vadászok jönnek.

Úgy megijedt erre a medve, azt mondja:

— Jaj, hova bújjak, bújtass el, inkább meghagyom az életedet.

Ekkor mondja a szegény ember:

— Hát bújj belé ebbe a szeneszsákba, én bekötöm a szádát, s ha jönnek a vadászok, kérdik, hogy mi van a zsákban, én azt felelem, szenescsutak.

Jól megörvendett a medve, s belé es bútt a szeneszsákba. A szegény ember békötötte a szádát, és jött akkor a róka trombitálva, s kérdi:

— Ott mi van abban a zsákban?

— Szenescsutak — felelte a szegény ember.

— Vágd belé a fészidet, lássam, szenescsutak-é az.

Erre a szegény ember jól felhúzta a fészit, és úgy belévágta ott, ahol a medvének a feje volt, hogy a medve feje széjjelment. Még megismételte, hármat hézaütött, és így megdöglött a medve. S ekkor a szegényember örömmel felpakolta a szekérre az ekét, a boronát és a medvét.

S ekkor azt mondta a róka:

— Mikor megszólal a kakas, én es ott leszek a tyúkokétt és a kakasétt.

S hazament a szegény ember. Nem búsulta, hogy a rókának immár tyúkot kell adjon, mert azt számította, „hogya a róka olyan okos, én es okos leszek. Lesz nekem es annyi eszem, mint a rókának”. Béhordta a tyúkjait, s két kopókutyát es a házba.

Egyszer hát jó a róka es hajnalban. Kopogott a szegény ember ajtaján:

— Ébren vagy-é, hé? Eljöttem a kilenc tyúkétt és a kakasétt.

— Ébren vagyok, ébren, csak várj egy kicsit, had öltöjzem fel.

De ő bizony nem mozdult egyet sem, s a róka esmét mondta:

— Nyisd ki, szegény ember, az ajtót.

Azt mondja:

— Nyitanám, de két kopókutya békerült a házba, észre se vettem, most megéreztek a te szagodat, s mindig rontani akarnak ki az ajtó felé. De én ezekkel küzdöm, hogy ne menjenek reád. Nem tudom nyitni ki az ajtót tőllök.

S akkor kiáltja be a róka nagy megijedve:

— Jaj, tartsd vissza ökött, már amíg én elmenyek.

Nem kell a tyúk, csak nehogy kinyitsd az ajtót. Maradjon neked kilenc tyúk s a kakas.

Ekkor a róka árkon-bokron szaladt, mégcsak a sűrű erdőbe ki nem ért, meg sem állott.

A MEDVE ÉS A SZÚNYOG

A szúnyogok körülfogták a medvét: fülbe, orrába möntek neki. A medve a lábával csapott, sokat agyontiport közülük. Azt mondja egy szúnyog neki:

— Erős embör vagy, sok népemet elföldeltél, mégse vagy olyan erős embör, mint én, mert én az embört a lóruul leszállítom, te pedig egy embörrel nem mersz kiállni!

A medve osztán vállalta, hogy megbirkózik az embörrel. Kimöntek az útra, gyüött arra egy öregembör. Azt mondja a medve:

— Ehun gyün egy öregembör!

— E mán csak volt embör!

Azután gyüött egy gyerök, azt mondja a medve:

— Ehun gyün egy fiatal embör!

— Az még csak lösz embör!

Gyüött aztán egy huszár, azt mondja a medve:

— Ehun gyün egy embör!

— E mán embör, eredj elébe!

Elmén elébe, két lüvése volt a huszárnak, kettőt rálüött, a medve mögrázkódott, nem kóstált sömmit a lüvése. Aztán kihúzta a kardját, avval osztán a medvét jól összedarabolta. Elmönt a medve vissza a szúnyoghoz.

— Mondtam ugye, hogy nem vagy olyan erős, hogy az embörrel ki merjél állni?

Azt mondja a medve:

— Még köpködött, addig nem kóstált sömmit, hanem mikor a nyelvivel kezdött nyalogatni, avval nagyon összedarabolt.

Az alatt az üdő alatt gyüött egy másik huszár. Azt mondja a szúnyog:

— Ha te erős embör vagy, nézd, mit csinállok én, levöszöm a huszárt a lóruul!

— Szeretném látni!

Elmönt a szúnyog, bebújt a nadrágjába, csípte, annyira csípte, hogy a huszár már nem maradhatott fönn a lovon, leszállt, hogy mögnézi, mi csípi olyan nagyon? A nadrágot leoldta, a szúnyog elszállt, akkor mondta a medve:

— Most már látom, hogy derekabb embör vagy, mint én!

AZ EMBER HÁLÁTLAN

Egy szögény embör, mög egy szögény asszony élt egy faluban. Az embör kijárt fát szödni. Möghallja egyszer az embör, hogy vadászat lösz az erdőben, hát nem is mönt ki két nap. Nagy gödröt ástak ott, ahun a vadaknak a nagy útja volt. A genyerális zargatta az őzecs két, az őzecske átugrotta (a gödröt), ű meg beleugratott lovastul. Kimén az öregembör, mögláti, hogy ott van a gödörben a genyerális, nézi. Egyszer azt mondja a genyerális, hogy húzza ki űtet. Két öl mély volt a gödör, két öl szélös. Elmén az embör, vág vadszölő venyigét, lenyújt, ráugrott a majom, kihúzta a majmot, intött neki a majom, hogy majd mögfizet érte. Lenyújt mögén, most mög a kégyó csavarodott rá, intött neki az is, hogy majd mögfizet érte. Mögént lenyújtotta, akkor a farkas ugrott rá, azt is kihúzta, az is intött neki, hogy majd mögfizet érte. A genyerális azt mondta, hogy mönjön haza ásóért, ásson neki olyan utat, hogy ű kimöhessön lovastól. Az öreg hazamönt, hozott ásót, ásott utat. Mikor kiért, (a generális), azt mondta: — No, öreg, ha mögmondja kend valakinek, vége az életinek.

Az öreg mén az erdőbe, előtanáli a majmot, a majom int neki, hogy mönjön utána. Elvezette egy száraz fűzfáho, annyi ágat lerugdosott neki, hogy egy hétig mindég hordta.

Mögént elmén az erdőbe, előtanálja a kígyót. Fütült egy fában, odahívta az embört, kilökött egy kis küvet abbul a fűzfábul. Fölvöszi az embör, viszi haza. Mikor mén hazafelé, előtanáli a farkast, hajtott hat göbölyökröt, elhajtotta az öreg embörnek a házahon.

Most mán a felesége vallatta, hogy miért adták azokat neki. Egyszer főzött a felesége odakit, ű mög odabe volt. Eszibe jutott, az embörnek, hogy ű kapott egy kis küvet a kégyütúl. Kivötte, az asztafra tötte, olyan világos lött, mintha tizenkét szál gyertya égött volna. Mén be a felesége, a zsebébe nyomta.

— Mit csinál kend, hé!

— Semmit se.

Addig vallatta a felesége, hogy mögmondta.

— Lám, ezök az oktalan állatok mög tudtak fizetni, a genyerális űr nem.

Mögálljon, majd elmék én hozzá! — mondja az asszony.

Az ura mondja, hogy ne mönjön, mert űtet akkor nagyon mögverik.

Elmönt az asszony a genyerálishoz, hogy hát ű nem ad s6mmit, ami6ert az ura kisegít6tte a göd6rb6l? Egyszer felhívatic az 6reg6t, 6gy m6gvert6k, hogy fek6dt bele.

Mikor jobban l6tt, elm6nt, bepanaszolta a kir6lynak, hogy 6vele a genyer6lis hogy b6nt, pedig neki m6g olyan utat is k6ll6tt 6sni, hogy lovast6l kim6hess6n.

— Az 6llatok m6gis m6gfizettek, ű genyer6lis, m6gsem fizet, m6g m6g is veret6tt.

A kir6ly a genyer6list elcsapta, az 6reg l6tt a genyer6lis, de elk6rte t6le a k6vet. Most genyer6lis az 6reg.

*Eddig volt, keddig volt,
Heleb6mbe cukor volt,
Aki legjobban hallgatta,
Szopja ki.*

M6RT HARAGSZIK A DISZN6 A KUTY6RA, A KUTYA A MACSK6RA, A MACSKA AZ EG6RRE?

A diszn6 egyszer kapott volt valami kutyab6r6s 6r6st, szabads6glevelet, 6rizte, mint a szemef6ny6t, 6jjel-nappal mag6val hordta: egyszer azonban el kellett neki menni messze 6tra, nem vihette el a szabads6glevelet.

Gondolkozott rajta, mit csin6ljon vele, utolj6ra is arra hat6rozta, hogy odaadja legjobb kom6j6nak, a kuty6nak, majd meg6rzi az, m6g 6 odaj6r, 6rizte is a kutya h6s6gesen j6 ideig, de egyszer neki is dolga akadt, neki is el kellett menni. Az 6r6ssal mit vot mit mit tenni; nem volt m6s ismer6se a macsk6n6l, annak adta oda 6rizni.

Egy ideig 6rizte is a macska, de b6z 6 hamar megunta, szeretett volna egy kicsit 6tmenni beszélgetni a szomsz6d6ba.

Gondolkozott rajta, hova tegye az 6r6st? M6r nem volt senki, akire b6zhatta volna, kapta mag6t, felvitte a padl6sra, eldugta a gerincgerenda mell6; azzal mint akinek rendben van a sz6n6ja, 6tment a szomsz6d6ba.

Estefel6 hazament, kereste az 6r6st, de b6z azt eg6szen 6sszer6gt6k az egerek. Mikor a kutya hazament, nem tudott vele besz6molni, se azt6n a kutya a diszn6nak.

Ettől az időtől sohase tudott a disznó jó szemmel nézni a kutyára, se a kutya a macskára, se a macska az egérré.

MIÓTA SZAGOLJA EGYMÁST A KUTYA?

Az Úristen csak úgy hagyott a kutyának egy font húst, mint a lelkösnek. A kutyák azután kompániagyűlést tartottak, hogy ezután, ha húst főznek, ne főzzenek külön-külön, hanem kompániában, úgy az étel is jobb lősz, meg úgyis tudják már, hogy egyre egy font hús esik.

Voltak tizenketten. Választottak maguk közt egy szakácsot. A szakács elkezdte főzni a húst egy nagy fazékban, a többi pedig nyugodott még a szakács főzött. Mikor möglátta a szakács, hogy jól alszik a tizenegy, elkezdte a szakács a húst szödögetni ki a fazékból. Addig szögte, még a legutolsó darabot ki nem szögte kóstolásképp, mind mögötte. Hogy jóllakott a szakács, a tűz mellett elaludt. Egyszer felérik a káplár, látja, hogy a szakács alszik a fazék mellett, jó nagyot vág rajta.

— Hát te mit csinálsz?

Fölugrott a szakács, azt mondja:

— Jaj, uram, én is fáradt voltam, elszunnyadtam.

— Mögfőtt-e már a hús? — kérdözi a káplár.

— Nem néztem még, a tüzet mögraktam, elálmosodtam, oszt elaludtam.

A káplár megfogja a kalánt, mögkavaríti, hát csak a vizet tanálja.

— Hát a húst hova tötted, hiszen szömünk láttára beleraktam?

Azt mondja:

— Én elüsmeröm.

— De hát hova tötted a fazékbul, hun van a hús?

— Nem tudom.

— Terád volt bízva. Hogyha sorsot nem tudsz felüle mondani, olyan huszonötöt verök rajtad, hogy még másik tizenkét font hús se érdemli!

— Már én nem töhetök róla, én elálmosodtam, oszt elaludtam.

Azt mondja:

— Te ötted mög, te voltál a szakács!

— Én nem öttem, tüzet raktam, elaludtam, tizenkettőnk közül möglophatott akármölik.

Erre a zajra felérezött mindnyáji, mind azt mondta:

— A szakács ötte mög.

A szakács mönti magát, ű nem ötté. Azt mondja a káplár:
— Mindjárt mögtudjuk, ki ötte mög a húst. Sorban szagoljuk mög egymást.
Ez napságtúl fogva mönjön a kutya az utcára, a másik kirohan, mindjárt meg akarja önni, összefordulnak, szagulják egymás farka alját, hogy ki ötte mög a húst? Mikor osztán jól mögszagolták egymást, a húst mög nem tanálik mög, kibékülnek.

A KISKUTYA

A szamar mögirigyűte a kiskutya módját, mert neki szabad a legszöb szobába is bemönni, a legszöb vánkásra is ráfekűdhet, oszt egész nap csak mergyöget, nem dolgozik semmit, mégis mindönnnek a lángját kaptya, neki mög csak kóró meg túske jut. Mög is kérdözte a kutyát:

- Mért szeret tégöd úgy a gazdasszony?
- Mert tudok farkat csóválni, két lábon szolgálni! — felelte a kutya.
- Na, ez nem nehéz dolog, majd én is mögpróbálom! — felelte a szamar.

Mikor nyitva volt a konyha, besonfordált. Kétlábra állt, a farkát billögette, a lábát nyújtogatta, hogy tenyerest adjon. A gazdasszony mögijedt, oszt a porulópálcával kiverte. A szögény állat máig is töri a fejét, hogy mért kapott ű verést azért, amiért a kutya dicséretöt kapott.

MÉRT NINCS A KUTYÁNAK HÁZA?

Télön, mikor hideg van, fázik a kutya, összehúzza magát, ha töheti, még a szobába is bemén, de kikergetik, mert bolhás. Mikor kikergetik, azt mondja:

- Majd csinállok én magamnak házat a nyáron, nem kergetnek ki, ilyen kicsi köll!

Összehúzza magát, hogy milyen kicsi köll. Mikor mög elgyün a nyár, kinyújtózik, kivetí a nyelvít, mert nagyon melege van. Azt mondja:

- Ej, minek neköm a ház? Nem vergödök én vele, milyen nagy köll, mög milyen meleg van! Majd ha hideg lösz, majd csinállok én magamnak házat.

Mikor nyár van: télön csinál házat; mikor mög tél van: akkor mög majd nyáron csinál, így sose csinál. Azért nincs a kutyának háza.

EREDJ POKOLBA!

Volt a világon egy öregasszony, annak volt egy kisleánya. Mondta az öregasszony, hogy mönjön a tojást összeszödni. A kislány elmönt, összeszögte a tojást, mikor vitte be, egy tojás kiesött a kötőjibűl. Szaladt utána, de nem bírta utolérni. Akkor mondta:

— Eredj pokolba!

A tojás mönt, möndögélt, rátanált a pacsirta árkára:

— Hová mégy, pajtás?

Azt mondta a tojás:

— Elmék pokolba.

— Miért?

— Összeszögte a kislány a tojásokat, én kiestem, nem ért utol, akkor mondta: Eredj pokolba.

— Én is elmék, mert röggel, mikor fölkeltem, éneköltem, akkor a csikós azt mondta: Eredj pokolba!

Mönnök, egyszer rátanálnak az ökörré, kérdi tölük:

— Huva möntök, pajtás?

— Elmönyünk pokolba.

— Miért?

— Összeszögte kislány a tojásokat, én kiestem, nem ért utol, akkor mondta: Eredj pokolba! A pacsirta röggel fölkel, énekölt, a csikós azt mondta: Eredj a pokolba!

— Én is elmék! Én is elmék, mert mikor gyüttek erre kocsival, fölfordítottam úket, akkor mondták: Eredj pokolba!

Mönnök. Egyszer rátanálnak a rákra. Kérdözi a rák tölük:

— Hova möntök, pajtás?

— Elmönyünk pokolba!

— Miért?

— Összeszögte a kislány a tojásokat, én kiestem, nem ért utol, akkor mondta: Eredj a pokolba! A pacsirta röggel fölkel, énekölt, a csikós azt mondta: Eredj pokolba! Az ökör felfordította a kocsit, akkor mondták: Eredj pokolba!

— Én is elmék, mert az embörök, mikor mög akartak fogni, elvagdaltam az ujjukat, azt mondták: Eredj pokolba!

Mönnök. Egyszer rátanálnak a macskára.

— Hová möntök, pajtás?

— Elmönyünk pokolba.

— Miért?

— Összeszögte a kislány a tojásokat, én kiestem, nem ért utol, akkor mondta: Eredj pokolba! A pacsirta röggel fölkel, énekelt, a csikós azt mondta: Eredj pokolba! Az ökör fölfordította a kocsit, akkor mondták: Eredj pokolba! A rák elvagdalta az embörök ujját, azt mondták: Eredj pokolba!

— Én is elmék, az embörök mög akartak fogni, akkor összekarmolásztam a képit, azt mondták: Eredj pokolba!

Mennek. Egyszer rátanálnak a fehér lóra.

— Hová möntök, pajtás?

— Elmönyünk pokolba!

— Miért?

— Összeszedte a kislány a tojásokat, én kiestem, az nem ért utol. Akkor mondta: Eredj pokolba! A pacsirta röggel fölkel, énekelt, a csikós azt mondta: Eredj pokolba! Az ökör fölfordította a kocsit, akkor mondták: Eredj pokolba! A rák elvagdalta az embörök ujját, azt mondták: Eredj pokolba! A macska összekarmolászta az embörök képit, akkor mondták: Eredj a pokolba!

— Én is elmék, mert az emböröket mögrugdaltam, azt mondták: Eredj a pokolba!

Elérnek pokolba, a tojás mondta: hogy majd ú belemén a tűzbe, a rák mög mönjen bele a vízbe, hogy ha hazagyünnnek az ördögök, akkor szaladnak a tűzhön melegödni, akkor én kilüvöm a szömit. Mikor szaladnak a vízbe mögmosni, akkor a rák vagdalja el az ujját, a macska mönjön a törölközöbe, mikor szaladnak a törölközöhön mögtörölközni, karmolázza őket össze. Az ökör mönjön a házajtóba, a ló mönjön a konyhaajtóba. Az ökör, mikor szalad ki a házból, a szarvával mutollálja össze, a ló rúgja hátba, a pacsirta mönjön a ház tetejire, az mög kiabálja: — Csak följobb add! Csak följobb add!

Úgy is volt. Egyszer hazamönt egy ördög, szaladt mindjárt a tűzhön melegönni. A tojás kilütte szemit, szaladt a vízön mögmosni, a rák összevagdalta az ujját. Szaladt a törölközökön mögtörölközni, a macska mind összekarmolászta a képit. Mikor szaladt ki az ördög, az ökör összemutollálta a szarvával, mikor szaladt ki a konyhábul, a ló hátba rúgta, a pacsirta mög kiabálta:

— Csak följobb add, csak följobb add!

Akkor elszaladt az ördög oda, ahun az öreg ördög volt, mondta mi történt otthon: mikor szaladt a tűzhelyhöz, kilútták a szömit, mikor szaladt a vízhez mögmosni, elvagdalták az ujját, mikor szaladt a törülközőhöz, összekarmizsolták a képit, mikor szaladt ki a házból, összemutollálták, mikor szaladt ki a konyhából, hátba rúgták, még akkor is a ház tetején egy kiabálta:

— Csak följebb add, csak följebb add!

Akkor a királyuk mondta:

— Ej, te nem tudsz semmit, majd elmék én haza!

Mikor elmönt haza, odaszaladt a tűzhöz melegödni. Akkor a tojás kilútte annak is a szömit. Mikor szaladt oda mögmosni, a vízben, akkor a rák elvagdalta az ujját. Mikor szaladt a törülközőhöz, a macska összekarmolászta a képit, mikor szaladt ki a házból, az ökör összemutollálta a szarvával, mikor szaladt ki a konyhából, a ló hátba rúgta, a pacsirta még akkor is azt kiabálta: — Csak följebb add! Csak följebb add!

Elszaladt a többi ördöghöz, akkor mondta:

— Csak szaladjunk! Csak szaladjunk messzire, mert nem lehet hazamönni. Csak szaladjunk!

Talán még most is szaladnak, ha mög nem álltak.

A FÉLIG NYÚZOTT CÁP

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember. Annak volt három fia s egy kecskéje. A szegény ember a legnagyobb fiát elküldte a kecskével. A fiú térdig érő fűbe s bokáig érő vízbe vitte a kecskét legeltetni. Egy kicsi idő múlva kérdi a fiú a kecskétől:

— Jólaktál-e, édes kecském?

A kecske azt mondta:

— Úgy jólaktam, mint a duda.

Ekkor a fiú hazahajtotta. Otthon az apja kérdezte a kecskétől:

— Jólaktál-e, édes kecském?

A kecske azt felelte:

Úgy jólaktam, mint a duda,

S úgy koplaltam, mint a kutya.

Az apa megharagudt, és elkergette a fiát.

A középső fiát es elküldte a kecskével. Ez es ugyanarra a helyre vitte a kecskét, ahova a bátyja. Egy kicsi üdő múlva ez es megkérdezte:

— Jóllaktál-e, édes kecském?

A kecske azt felelte:

— Úgy jóllaktam, mint a duda.

Ekkor maga elé vette a kecskét, és hazahajtotta. Otthon az apja megkérdezte:

— Jóllaktál-e, édes kecském? A kecske azt felelte:

Úgy jóllaktam, mint a duda,

S úgy koplaltam, mint a kutya.

Az apa ezt a fiát es elkergette.

Akkor elküldte a legküsebb fiát a kecskével. Az még jobb fűbe vitte. Egy kicsi üdő múlva megkérdezte az es a kecskét:

— Jóllaktál-e, édes kecském?

A kecske azt felelte:

— Úgy jóllaktam, mint a duda.

Akkor maga elé vette, és hazahajtotta. Most es megkérdezte az apja:

— Jóllaktál-e, édes kecském?

A kecske azt mondta:

Úgy jóllaktam, mint a duda,

S úgy koplaltam, mint a kutya.

Ezt a fiát es elkergette az apja.

Akkor az apjik ment el a kecskével, ő még jobb fűbe vitte a kecskét. Egy kicsi üdő múlva ő es megkérdezte:

— Jóllaktál-e, édes kecském?

A kecske azt felelte:

— Úgy jóllaktam, mint a duda.

Azzal hazahajtotta. Otthon is megkérdezte:

— Jóllaktál-e, édes kecském?

A kecske azt felelte:

Úgy jóllaktam, mint a duda,

S úgy koplaltam, mint a kutya.

Erre a szegény ember megmérgeződött, s hazahívta a fiait. A kecskét élve félig megnyúzták, s megkérdezték:

— Jóllaktál-e, édes kecském?

A kecske ordítva mondta:

— Úgy jóllaktam, mint a duda!

Evvel elfutott, s bébútt egy rókalikba. A róka este, mikor ment haza, megérezte a szagját, s elfutott.

Ahogy futott, találkozott egy nyúllal. Azt kérdezte a nyúl:

— Hova futsz, róka koma?

Azt felelte a róka:

— Futok, mert a likamba belébútt valaki, és segítséget keresek, hogy hajtsuk ki.

Odamentek a likhoz, s kérdezték:

— Ki van a róka komámék házában?

Hangzik ki a likból:

Én vagyok, hát,

Egy félig nyúzott cáp.

Ha kimenyek, hát,

Jól elrúglak, hát.

Ezek megijedtek, s elfutottak.

Amint futtak, találkoztak a farkassal. A farkas megkérdezte a rókától, hogy mi baj van? A róka elmondta, hogy valaki bébútt a likjába. Avval hazamentek, s odamentek a likhoz.

A farkas megkérdezte:

— Ki van a róka komámék házában?

Hangzik a likból:

Én vagyok, hát,

Egy félig nyúzott cáp.

Ha kimenyek, hát,

Jól elrúglak, hát.

Avval elfuttak. Amint futtak, találkoztak egy medvével. Azt kérdezi a medve:

— Hova futtok, farkas koma?

Azt felelte a farkas:

— Futunk, mert a róka komámék házába valaki beült. Segítséget keresünk, ki kéne hajtani.

Akkor a medve azt mondta:

— Gyertek, menjünk, s hajtsuk ki.

Mikor odaértek, megkérdezte a medve:

— Ki van a róka komámék házában?

Hangzik ki a likból:
*Én vagyok, hát,
Egy félig nyúzott cáp.*
*Ha kimenyek, hát,
Jól elrúglak, hát.*

Ismét elszaladtak. Amint futtak, találkoztak egy szúnyoggal. Kérdezte a szúnyog:

— Hova futtok, medve koma?

— Futunk, mert a róka komámék házába valaki béült, ki kéne hajtani.

A szúnyog azt mondta:

— Gyertek, menjünk, hajtsuk ki!

Ekkor odamentek a likhoz, s ő es megkérdezte:

— Ki van a róka komámék házában?

*Én vagyok, hát,
Egy félig nyúzott cáp.*
*Ha kimenyek, hát,
Jól elrúglak, hát.*

A szúnyog bérepült, s kezdte csípni a kecskét. A kecske kifutott, a medve és a farkas megették, s a szúnyog elrepült.

Ha a kecske ki nem futott volna, az én mesém es tovább tartott volna.

A SZEGÉNY ASSZONY ÉS A KECSKÉK

Volt egyszer egy szegény asszony, kinek a férje rettenetes nagyokat pusszantott. Megharagszik az asszony, otthagyja az urát. Megy, mendegél, elér egy erdőben, az erdőben pedig egy lakáshoz. Bemegy, senki sincs a házban, de volt ott roppant rendetlenség. Fogja magát a szegény asszony, szépen kitakarít, és rendbehoz mindent. Amint az megvolt, hall mekegést; kinéz, hát lát tizenkét kecskét jönni a ház felé — mert ezek voltak a ház urai. — Elöl jött a tizenkét szemű nagy kolompos, utána a tizenegy szemű, ezután a tízszemű, s legutolsó volt az egyszemű. Elbújt hamar az asszony, mert félt a kecskéktől. Bejön a kolompos, körülnéz:

— Hm, de szép tiszta itt minden! Meg kell keresni, gazdasszonyunknak kell fogadni, aki itt volt!

Keresték, hívták szép szóval az asszonyt, de nem bújt elő, mert attól tartott, hogy csak csalogatják, aztán megölik.

Másnap otthon maradt az egyszemű, hogy majd meglesi, ki takarít. Leül az ajtóval szemben. Hallotta az asszony, hogy az egyszemű maradt honn; elkezdi mondogatni búhelyéből:

— Egy szemed aludjék, egy szemed aludjék, egy szemed aludjék! —

Elaludt a kecske, kibújt az asszony, kitakarított szépen.

Jönnek a kecskék. Felébred az egyszemű. Kérdezik a többiek:

— Mit láttál?

— Biz én semmit, mert elaludtam!

Másnap otthon maradt a kétszemű. Ennek is mondja az asszony:

— Egy szemed aludjék, egy szemed nyugodjék; egy szemed aludjék, egy szemed nyugodjék! — Elaludt a kecske, s csak akkor ébredt föl, mikor a többiek közeledtek, de már akkor ki volt takarítva minden.

— Hát kit láttál?

— Senkit, mert tudja isten, hogy hogy nem, olyan álom jött szemeimre, hogy nem bírtam vele.

— Na, holnap itthon maradok én — mondja a hatszemű.

Otthon maradt. A szegény asszony azt hitte, hogy a háromszemű maradt otthon; mondogatja mondókáját:

— Két szemed aludjék, egy szemed nyugodjék; két szemed aludjék, egy szemed nyugodjék! — El is aludt a kecske három szemivel, de hárommal ébren maradt. Kibújt a szegény asszony, takarított, rendezgetett mindent. A kecske csak úgy pislogott három szemivel.

Jönnek a kecskék, kérdik:

— Mit láttál?

— Hát egy asszonyt; mikor tudta, hogy egymagam vagyok, azt mondogatta: „Két szemed nyugodjék, egy szemed aludjék” — el is aludtam három szememmel, de hárommal ébren maradtam. Láttam, hogy lejött a padlásról, kitakarított mindent, aztán ment vissza.

— Keressük föl.

Felmentek a padlásra, kutattak, kerestek, nem találták sehol az asszonyt. Már szomorkodni kezdtek, akkor azt mondja az egyik:

— A teknő alatt nem kerestük még! Épp ott volt a szegény asszony; amint ezt hallotta, elkezdett reszketni. Itt megtalálták a kecskék, de nem bántották, sőt nagyon örültek. Az asszony takarított nekik; megfejté őket, s abból élt nyugodtan.

Egyszer elgondolja, milyen szomorú élete lehet az ő urának egymagában. Vesz egy köcsög tejet, megy urához. Éjjelre odaért. Felment a padlásra, lyukat fúrt ura ágya felé, és a tejből egy cseppet ura szájába cseppentett. Felébred az ura, azt mondja:

— Áj, de jó volt!

Cseppent az asszony még egyet; még egyet, mindaddig, míg a fazék kiürült. Akkor azt mondja az ember:

— Akárki vagy, gyere le, hadd lássalak.

Lejön az asszony, azt mondja:

— Én vagyok a te feleséged!

Megörül az ember, kérdi:

— Hát hol voltál?

— Hej, jó dolgom van nekem; van tizenkét kecském, azokra takarítok, s ők engem tejjel, vajjal, túróval tartanak. Gyűjjék kend is velem; meglássa, jó dolga lesz ott kendnek! De azt megmondom, hogy ne pusszantson akkorákat, mint szokott, mert akkor megijednek, s elszaladnak!

Megígérte a szegény ember feleségének, hogy vigyázni fog magára. Elmentek. Az asszony tovább is takarított, az ember pedig a kecskéket hajtogatta ki. Egyszer az ember, amint őrizte a kecskéit, nem ügyelt magára, s akkorát pusszantott, hogy ahány kecske volt, annyifele szaladt. Hazamegy búsán, elmondja feleségének, hogy járt. Elkezd az asszony keservesen sírni, ríni, hogy elvesztette az ő kedves kecskéit.

Sütött turús lepényt, letette egy pudvás fűzfára, s megátkozta, hogy aki azt megeszi, még a gyomrából is úgy ríjjon utána, mint ő a kecskék után. Hogy mi történt a turús lepénnyel, azt más mesében fogom elmondani.

A SZÁRNYASOK KIRÁLYVÁLASZTÁSA

A szárnyasok összegyűltek, hogy majd királyt választanak. Egy akó boruk volt, áldomásra szereztek.

A sas elgondolta, hogy majd ő lesz a király, de a többiek azt mondták, hogy az lesz a király, aki legmagasabbra felszáll.

Az ökörszem a sas szárnya alá bújt. Mikor aztán a nagy madarak felszálltak annyira, hogy már nem bírtak feljebb szállni, akkor a sas azt mondta:

— Én már nem bírok feljebb menni!

Az ökörszem ki! Kiszállt a sas szárnya alól, és föl, fölszállt a legmagasabbra. Ő fölözte a többit, így hát ő lett a király.

Mikor megtudták az állatok, hogy hogyan nyert az ökörszem, elkezdték zavarni, hogy majd agyonütik a hamisságáért: szégyellték, hogy a legkisebb állat a király.

Addig kergették, hogy az ökörszem talált egy száraz lófejet. Beszállt a szeme gödrébe, oda a többiek nem bírtak bemenni. Erre azt mondták:

— Elég lesz, ha csak egy lesi is. Ha meglátja, hogy kijön, fogja meg, vagy adjon hírt a többinek!

Odaállították hát a legnagyobb szeműt, a bagolyt. A bagoly örködött, magyarázott is egy darabig, de azután elmerészkedett onnan, nagyokat pislantott.

Mikor aztán az ökörszem kiszállt, a bagoly nem látta meg.

Ekkor meg a bagolyt akarták megverni, mert elszalasztotta. A bagoly elbújt, s azóta sem mer nappal járni, mert ha a többiek meglátják, megverik. (Azért tesznek a vadászok is bagolyt a kalitkába, ha madarat akarnak löni, mert a madár mind odamegy, ha megtudja. Nem bánja, ha agyonlövik is, csak egyet csíphessen rajta!)

Azután áldomást ittak. A kacska azt mondta, hogy azt a hordót:

— Csak csapra! Csak csapra!

A tyúk azt mondta:

— Csak tálat alá!

A gúnár meg azt mondta:

— Igyunk! igyunk!

A kis pulykák meg rásipították:

— Mink is, is, is, is!
Így fogyott el az áldomás.

AZ ÖKÖRSZEM ÉS A MEDVE

Egyszer egy nyáron a farkas és a medve sétálni ment az erdőbe. A medve valami nagyon szép éneket hallott, és megkérdezte a farkast, hogy:

— Miféle madár az, amelyik olyan szépen énekel?

— Az a madarak királya — mondta a farkas, pedig az ökörsem volt.

— No, jól van, de szeretném látni azt a királyi palotát, ahol az a király lakik.

— Az nem olyan könnyű — mondta a farkas. — Meg kell várjuk, amíg a királyné hazajő.

Nemsokára jött es a királyné és a király es eledellel a csőrükben, hogy megetessék a fiókáikat.

A medve szeretett volna rögtön odamenni, de a farkas visszatartotta.

— Nem így — mondta a farkas. — Várd meg, amíg esment elmennek.

Megjegyezték, hogy hol van a fészek, és továbbmentek. De a medvének nem volt nyugta, mindenképpen szeretete volna látni a kastélyt, s nemsokára megint odacammogott. A király és a királyné éppen akkor repültek ki. A medve békukucskált a fészekbe, és vagy hat fiókát látott ott heverészni.

— Hát ez a királyi kastély? — kérdi mérgesen a medve. — Hiszen ez egy nyomorúságos viskó! És ti királyi gyermekek vagytok? Közönséges kölykek!

Meghallották ezt az ökörsem-fiókák, és rettenetesen kiabálni kezdtek.

— Mi nem vagyunk közönséges kölykek! Ezért meglakolsz, medve koma!

A medve megszeppent, és visszavonult a barlangjába.

Nemsokára hazajöttek esment a szüleik, és eleséget hoztak a fiókáknak, de azok nem nyúltak az étel után. Azt mondták, hogy még csak egy légycombocskához sem nyúlnak, ha éhen halnak, akkor sem, amíg bé nem bizonyítják nekik, hogy ők nem közönséges kölykek. És elmondták, hogy mit mondott a medve nekik.

Azt mondta az édesanyjik:

— Ne búsuljatok, fiókáim! Majd eligazítjuk mi, és megtanítjuk móresre a medve komát!

Elmentek a medve barlangja elé, és békiáltottak:

— Vén dörmögő, mért szidalmaztad a gyermekeinket? Ezért meglakolsz, véres háborút indítunk ellened!

És megizenték a medvének a háborút.

A medve azonnal hadba szólította az összes négylábú állatokat: az ökröt, szamarat, nyulat, őzet és mindent, ami a földön élt. Az ökörszem pedig hadba szólította az összes repülőket, nemcsak a madarakat, hanem minden bogarat, legyet, szúnyogot, méhet és darazsat.

A levegő hősei között legravaszabb volt a szúnyog. Ide-oda surrogott az erdőben, mindig ott, ahol az ellenség gyülekezett, s végre letelepedett egy falevéltre, amely fa alatt éppen a vezérkar a hadi jelszóról tanácskozott.

A medve maga elé hívatta a rókat, és azt mondta:

— Mivel az összes állatok között te vagy a legravaszabb, légy a vezér, és vezess münköt.

— Jól van — mondta a róka —, csak milyen jelben állapotodjunk meg?

Erre nem adott egyik sem választ, míg végre a róka döntött ebben es. Azt mondta:

— Az én farkom jó hosszú, lompos, majdnem olyan, mint egy vörös tollbokréta. Éppen ezért, mikor a farkamat jó magasra emelem, akkor minden jól van, azt jelenti, és akkor nyomuljatok előre. De ha behúzom, akkor baj van, és szaladjatok, amerre láttok.

Ahogy a szúnyog ezt meghallotta, visszarepült, és mindent elmondott az ökörszemnek.

Mikor felvirradt a csata napja, a négylábúak rettenetes robajjal törtek elé az erdőben, hogy a föld rengett belé. Az ökörszem es seregivel szemberepült velük, hogy csak úgy surrogott-csattogott a levegő.

Egymásnak rohant a két sereg. Az ökörszem elsőnek a darazsat küldte, hogy szálljon a róka farka alá, és jól szurkálja essze.

Úgy es történt. A róka az első szúrást vitézül tűrte, és még magasabbra emelte a farkát, de a második szúrásnál megijedt, és egy kicsit lennebb húzta. A harmadik szúrást már nem bírta, üvölteni kezdett, és a farkát a lába közti húzta.

Mikor az állatok ezt meglátták, azt hitték, hogy minden elveszett, és szaladni kezdtek, mindegyik a maga odújába. S a madarak megnyerték a csatát.

Ekkor az ökörszem és a felesége hazarepültek, és már messziről kiabáltak a gyermekeiknek, hogy örüljenek, mert megnyerték a csatát.

A fiókák azonban azt mondták, hogy addig nem örülnek, amíg a medve oda nem jön, és bocsánatot nem kér.

Az ökörszem erre a medve barlangjához repült és békiáltott:

— Dirmegő-dörmögő vén mackó, gyere, és kérj bocsánatot a gyermekeimtől, mert különben összetörlek!

A medve szepegve odacammogott, és bocsánatot kért nagy alázatosan.

Most már az ökörszem-fiókák is meg voltak elégedve. Vígán ettek-ittak, és reggelig vigadoztak.

MIÓTA NEM ERESZTI EL A MACSKA A MADARAT?

Az embörök gyűttek hazafelé a követválasztásbul, aztán részögök voltak. A kis pacsirta kérdezte:

— Mitül vagytok tik, embörök, részögök?

— Sörtül mög bortül.

— Mibül csinálík azt a sört?

— Árpából.

— Hogy csinálík?

— Beáztatík vízbe, oszt ázik.

A kis pacsirta is összöszödött négy szöm árpát, beleáztatta vízbe, a lónyomba; mögitta annak a levit, fölszállt, részögnek tötte magát. Hogy ű mán most részög, vagdalódzott a földhön, a tormába, gazba. A macska észrevötte, lelapul. Mikor a pacsirta levágódott, a macska elkapta, ráhágott a szárnyára. Azt mondja a pacsirta, hogy:

— Csak az egyik szárnyamról vödd le a lábád!

Mikor levötte a lábát, mögcsapta a szárnyával a macska száját, a macska eleresztötte. Elszállt, többet nem is gyütt vissza a kis pacsirta.

Azóta nem ereszti el a macska a madarat, vigyáz rá, mögfujti.

A VADGALAMB ÉS A SZARKA

Tudod-e, miért nem ért a vadgalamb a fészekcsináláshoz, miért rak olyan hitvány fészket, mely csak néhány szál száraz ágból van összetákolva?

Elmondom én.

A vadgalamb a szarkát kérte meg, hogy tanítsa meg őt a fészekrakásra, mert ebben a szarka igen nagy mester, s olyan fészket tud csinálni, hogy ahhoz a héja, ölyű hozzá nem fér. A szarka szívesen elvállalta a tanítást, s fészekrakás közben, míg egy-egy gallyat helyére illesztett, mindig mondogatta a maga módján:

— Csak így, csak úgy! Csak így, csak úgy!

A vadgalamb erre mindig azt felelte:

— Tűdom, tűdom, tűdom!

A szarka elhallgatta azt egy darabig, de utoljára megharagudott.

— Ha tudod, csináld! — s otthagya a fészket fele munkájában.

A vadgalamb aztán azóta sem tudott ebből a mesterségből többet megtanulni.

HÚSZAN LUDAK

Egyszer, a régi időben, volt egy öregasszonynak húsz lúdja. Az öreg asszony mit gondolt, mit nem, adott a húsz lúdnak egy jókora nagy zsákot, és megparancsolta a húsz lúdnak, hogy menjenek ki a mezőre, és szedjenek együttesen a tarlóról búzát, hogy télen ne kelljen mindig ő adjon a ludaknak enni. Hát a húsz lúd el is indult ki a mezőre. Amint mentek, megtalálkoztak az országúton egy emberrel. Az az ember nem állhatta ki, hogy meg ne kérdezze a ludakat, hogy:

— Hova mentek, húszan ludak?

A ludak erre azt felelték, hogy: ők biz mennek ki a mezőre, hogy ott majd együttesen szedegetnek a zsákba télire ennivalót. Hát biz ők ki is mentek, de mikor kiértek a tarlóra, és elkezdtek szedegetni, akkor egyiküknek sem jutott eszébe a zsák, és hogy mit parancsolt a gazdájuk, hanem elkezdték mondani:

— Ki-ki magának! Ki-ki magának!

És addig mondogatták, hogy ki-ki magának, hogy a zsák üresen maradt, és a szegény öregasszonynak kellett gondoskodni a ludak ennivalójáról. Így történt, hogy a ludak nem gyűjtöttek télire semmit, az embernek kell gondoskodni a ludak gyomráról is. Még most is úgy mondják a ludak, hogy: ki-ki magának! Ki-ki magának!

És ezért nem gyűjtenek télirevalót!

MIT MOND A VARJÚ NYÁRON MEG MIT MOND TÉLEN?

Nyáron nagyon kényes a varjú, csirkehússal, mivel él, oszt hogyha mellátja az útyi micsodát, csak azt mondja:

— Ka-ka! Ka-ka!

De télen, mikor egészen semmitlen, felkeresi a szántóföldeken a ganajrakást, belevágja az orrát, oszt azt mondja:

— Ko-lács! Ko-lács!

Ilyen az ember akkurát, mint a varjú!

A SÁRGA MADÁR

Hol volt, a tengeren es túl volt, ahol, a nagyvilágnak a túlsó szélén es, egyszer egy vadász sárga madarat kergetett valami hét esztendeig, hogy lője meg, de sohasem tudta meglőni.

Volt a vadásznak egy felesége s egy leánya. Azok osztán az erdőben ott laktak. Aközben a feleségét elküldte a kútra. No hát, igenigen eljött a veszedelmes üdő. Görgetett, villámlott, a feleségit a mennykő lecsapta. No, oszt eltemették. Maradt a leányával. De aközben örökké a sárga madarat kergette.

Más esztendőbe került, osztán leányát is elküldte a kúthoz.

S eljött a veszedelmes üdő, azt es a mennykő agyoncsapta. Maradt egyedül. Valami hét esztendeig egyedül volt.

No, jól van, ahogy hét esztendeig egyedül lakott, búsult erőst. Elment az erdőbe, ott osztán jött-ment. Egyszer lebetegedett, s meghalt. Nem volt, aki eltemesse, ott a föld színén a bogarak s a legyek megették. A koponyája kétfelé nyílt, s eső lett, s a koponyája vízzel megtelt. Akkor osztán odament a sárga madár, hogy igyék belőle vizet. Az a koponya, hogy a szélére szállott, akkor a sárga madarat háborította. Akkor énekelte:

— Amíg éltél, kergettél, most megholtál, megfogtál, s mi hasznod van benne?

Így mind a kettő meghótt, s nem volt ki eltemesse. No, ez ennyi.

MINDÖN ANYÁNAK LEGSZÖBB A MAGA FIA

A bagoly mög a sas azelőtt nagyon jó barátok voltak: hacsak töhették, mindig együtt voltak, de aztán a bagoly mögneheztelt a sasra. Egyszer a sas szözte össze a madárfiakat, a bagoly möglátta, hogy szödi ki a fészekből, arra kérte a sast, ha már mind mögösi is, az üvét ne bántsa!

— Jó van, én nem bántom, de hát melyik a te fiad? Melyik fán van? —
kérőzte a sas.

— Az én fiam azon a fán van, arra messzire! — mutatta a bagoly.

— Én azt a fát nem látom, de hát ha majd arra kerülök, miről ismeröm
mög? — kérőzte a sas.

— Az én fiam a legszöbb, arról mögismerhedd — mondta a bagoly.

— Jó van, ha a legszöbb, azt nem bántom.

Avval elváltak, a bagoly elmönt dolgára, a sas mög szözte őket rakásra, de egynéhány szép fiókot nem bántott, otthagyt a fészékben. Mikor a bagoly fiához ért, azt mondja:

— No, ezt elvihetöm, ez úgyis csúnya; olyan mint a sündisznó mög milyen
nagyfejű is! Ez nem a bagolyé, mönjön a többi közé!

Elvitte. Tanálkőzik aztán a bagoly a sassal, ahun a bagoly fia volt, azt
mondja a bagoly:

— Hát csak elvitted, ugye, a fiamat! Pedig mögegyeztünk, hogy nem
bántod!

— Hát melyik volt a te fiad? Hun volt? Erre nem voltak szép madárfiak!

A bagoly osztán mutatta, hogy itt, ezen a fán volt! Azt mondja a sas:

— Az volt a legcsúnyább, olyan volt mint a sündisznó mög nagyfejű is volt.

— Hát nem tudod — mondta a bagoly —, hogy mindön anyának legszöbb a
maga fia? (Mindön anyának legszöbb a maga gyeröke! Nem mögmondta
a bagoly? — mondják beszéd közben.)

ÜGYETLENEK

Volt a világon egy embör, elmönt borért, mikor jött hazafelé, látta, hogy
egy kutya zargat egy rókát éppen a kocsija felé. Fölkapja a fejszét, hogy
majd agyonüti a rókát, agyonütötte a kutyát. Míg ű a fejszéjéért mönt,
rászállt egy varjú a lovára, azt mondja:

— Embör, kivágom a lovad szömit, amért agyonütötte a kutyát!

— Nem a kutyát akartam agyonütni, hanem a rókát — mondja az embör.

— Nem bánom én — mondja a varjú —, te agyonütötte a kutyát, én

kivágom a lovad szömét!

Az embör fölemelte a fejszét, hogy majd agyonüti a varjút, agyonütötte a lovát: a lova fejére vágott, nem maradt, csak két lova. Elmönt egy darabon, mögén rászállott a varjú a másik lovára, mögén azt mondta:

— Embör! Kivágom a lovad szömit, amért agyonütötted a kutyát!

Az embör mögén fölvtötte a fejszét, hogy majd agyonüti a varnyút, osztán a másik lovát is agyonütötte, akkor nem maradt, csak egy lova. Mögén elmönt egy darabon, mögén rászállt a varjú a lovára, mögén azt mondta:

— Embör, kivágom a lovad szömit!

Az embör mögén fölvtötte a fejszét, hogy majd agyonüti a varjút, oszt a harmadik lovát is agyonütötte; akkor nem bírt semőre se mönni az embör (mert nem volt lova, a bor meg a kocsin volt). Utóvégre mög rászállt a varjú a boroshordójára, azt mondta:

— Embör, kivágom a hordódat, kifolyik a borod! Akkor az embör fölvtötte a fejszét, hogy majd agyonüti a varjút, oszt a hordót összetörte, a bora kifolyt. Az asszonynak volt egy kislánya, kimönt az udvarra, a varjú rászállt a fejére, azt mondta:

— Asszony, kivágom a lányod szömét, mert az urad agyonütötte a kutyát!

Az asszony fölvtötte a piszkafát, hogy majd agyonüti a varjút, oszt a lányát ütötte agyon. Akkor a varjút mögfogta az asszony, beletötte a tejfölös köpüllöbe. Mikor az ura hazamönt, azt mondta:

— Nézd hé, hogy jártam? A varjú rászállt a lovamra, oszt agyonütöttem mind a hármat. Végre még a boroshordóm is összetörtem, oszt elfolyt a borom.

Azt mondja az asszony:

— Én mög a kislányomat ütöttem agyon végette. Hanem mögfogtam a varjút!

— Hova tötted?

Azt mondja:

— Beletöttem a tejfölös köpüllöbe!

— Vödd ki, majd leszopogatom róla a tejfölt, oszt üssük agyon!

Addig szopogatta róla a tejfölt az embör, lenyelte a varjút. Azt mondja:

— Fend mög a kaszát, oszt ha kiüti a fejét, vágd el! Mikor kiütötte a varjú a fejét, az asszony odacsapott,

elvágtá az embörnek a fejit.

A SZÖRDISZNYÓ ÉS AZ ŐZ

Hol volt, hol nem volt, valahol mégescsak volt, volt egyszer egy pár szördisznyó. Egyszer azt mondja a szördisznyó ember a feleségének:

— Hallod-é, asszony, én elmenyek, ki erre a szántóföldre, megnézem, hogy a vetésünk kikótt-é?

Akkor kijárt a vetés szélére, hát látja, hogy egy őz legelész ott egyedül. Köszön neki illendőképpen, és azt mondja az őznek:

— Hallá-é, anyatársné, csináljunk ketten egy jó üzletet. Kendnek es lesz haszna benne, és nekem es.

— No, halljuk, halljuk! Mi lenne az, apatárs uram?

— Hát az lenne, fogadjunk abban, hogy melyikünk tudná megfutni ezt a földet ötvenszer egymás után.

— Hát én bizony fogadok jó szűvvel, de mennyiben fogadjunk?

— Hát legyen ötven aranypénz.

— Na jó, áll a fogadás. Csak mikor kezdhetjük meg a versenyfutást?

— Várjon, anyatársnő, én hazamenyek, és megebédelek. Aztán majd délután megkezdhetjük a versenyfutást.

Haza es ment a szördisznyó, és azt mondja a feleségének:

— Hallod-é, asszony, most ha te es segítségemre jössz, hát délutánt egy óra alatt, ketten ötven aranypénzt meg tudunk szerezni. Abból aztán tudunk élni egy darabig.

— Csak nem bolondult meg kied? Ejsze, valami nehéz munkát vállalt?

— Én nem, met én fogadtam az őz anyatársnéval, hogy a földünköt ma délután ötvenszer megfutjuk.

— Kied megbolondult, hallá-é! Míg kied egyet lépik, addig az százat szökik.

— Ohó! Nem úgy van az, galambom! Én kimenyek a földnek a másik végére, te es kiállasz a földnek az innenső végére, és egyéb dolgod neked nem lesz, csak amikor az őz idáig jött, csak kiáltsad neki, hogy én es itt vagyok. Mikor ő keresztülfut a másik végére hezzám, akkor én es kiáltom neki, hogy én es itt vagyok. Úgy se neked, se nekem egy tappot se kell lépni. Csak az őz egyedül fut versenyt. És aztán biztos, hogy mü nyerjük meg a pénzt.

— Na jó.

Hát bele es egyezett az asszony. Ahogy megebédeltek, ketten kimentek a földnek a két végére. Az őz es eljött, és megkezdődött a versenyfutás. Mikor a szórdisznyó kiszóllta a hármat, akkor futamodtak meg a föld hosszába. De a szórdisznyó örökre ottmaradt a föld végén. Az őz pedig futott, és amikor ért volna ki a föld végére, akkor szembekiáltott a szórdisznyó felesége:

— Ó, én már rég itt vagyok.

Akkor megfordult az őz. Mondta a szórdisznyó asszony:

— Egy, kettő, három...

Akkor egyszerre futamodtak meg. A szórdisznyó még hármat sem lépett, akkor az őz már a föld derekában járt. Mikor átért a másik végére, akkor ott esmént a szórdisznyó ember mondta:

— Én es itt vagyok.

Aztán már utoljára az őz nem es várta a komandószót, mikor kiért a föld végére, térült meg, s futott vissza. S addig futott, hogy amikor az ötvenediket kifutotta, akkor a nyelvét hét singre vette ki a szájából. Már utoljára még lépni es alig tudott. Akkor nagy bánatosan hazament, és elhozta a szájában az ötven aranypénzt, a szórdisznyó számára. Hanem akkor azt fogadta, hogy soha többet ő ördögös állatval nem fut versenyt.

Akkor a szórdisznyó ember es hazavitte a pénzt, és leszámolta a feleségének, és mondta nagy büszkén:

— No látod-é, asszony, mennyit ér az ész! Azt a nagy bolond gólyalábú őzet hogy megfuttattuk, mégis miénk a pénz!

A BOLHA ÉS A BÖGÖLY

Mikor tanálkozott a bolha a böggölyel, azon osztozkodtak, hogy melyikőjük a szöbb? A bolha azt mondta: hogy ő különösebb, mint a böggöly.

— Ha te olyan különös vagy, mért vagy görbe?

— Mért? Tudod-e te azt, hogy néha két mázsa embört is forgatok az ágyban? Rám fekszik, de mög köll annak fordulni, mert addig nyiszlögök, még mög nem fordul a másik oldalára. Nem csuda, ha möggörbülök. Hanem tenéköd mért olyan kidülledt a szömöd?

— Azért, hogy a munkásembör, mikor kimönt dolgozni, lefeküdt a kocsi

alá, én mög jól mögcsíptem a homlokát, ijedtében belevágta a fejét a tengőlybe, azt nevettem, akkor dülledt ki a szömöm az első nevetésbe! Nem szép az egyik se, mög nem is jó; jobb volna, ha se bolha, se böglyöly nem volna.

A PRÜCSÖK KRAJCÁRKÁJA

Volt egyszer a világon egy kis prücsök. Megunta otthon a muzsikálást egymagában, elindult hát vándorolni. Ahogy megy-mendegél, az országúton talál egy krajcárt. Megörült neki, mint vak Laci a fél szemének, mindjárt rá is ült, s hangosan elkezdett kiabálni:

— Csak van, akinek van! Csak van, akinek van!

Arra ment éppen egy katona; hallja, mit kiabál a prücsök. Odamegy, félrelöki a prücsköt, oszt a krajcárt felveszi, zsebre teszi. Azzal ment odább azután. A szegény prücsök meg, hogy ím, most már pénz nélkül maradt, nagy búsan csak azt hajtogatta, hogy:

— Csak így bánnak a szegénnyel! Csak így bánnak a szegénnyel!

A SZAMÁR ÉS A TÜCSÖK

A szamár észrevette, hogy milyen szépen tud a tücsök cirpelni, meg neki aztán gyönyörű is volt, úgyhogy megirigyelte a tücsöktől a remek hangot, aztán ő hosszas habozás után rászánta magát, hogy megkérdezi a tücsöktől, hogy miért olyan felséges az ő hangja.

A szamár okos szamár volt, megkérdezte csakugyan a tücsöktől, hogy mit használ hangerősítő meg hangszépítőnek.

A tücsök azt felelte, hogyha ő se eszik semmit, csak minden reggel harmatot, akkor neki még mesésebb hangja lesz.

A szamár elhitte ezt, de hiába koplalt, s itta a gyöngyharmatot — mert a ravasz tücsök szerint így szépül a hangja —, csak olyan rikácsoló maradt az.

A VARGA, A SZIKRA ÉS A BAB

Egyszer volt a világon egy varga, egy szikra és egy bab, ezek mind a hárman elmentek utazni. Útközben egy víz mellé értek, s nem tudtak rajta átmenni, mert csak egy szalmaszálból volt a híd. Ott dévankoznak, ott tanakodnak hát egy darabig; egyszer azt mondja a bab:

- Eredj, te varga, próbáld meg, át lehet-e menni?
- Én nem próbálhatom, mert nehéz ember vagyok, s belésem; eredj által te, bab!
- Hiszen én sem mehetek, én is nehéz vagyok; menj által te, szikra, te úgylis könnyű legény vagy!

A szikrának nem kellett sok biztatás, felugrik a szalmahídra, de alig halad egypár lépést, meggyúl a szalmahíd, elég, s a szikra belepottyan a vízbe. Amint ezt a bab meglátta, akkorát kacagott, hogy menten kettérepedt. Nosza, a varga kapja a tőt s árat, összevarrta, s egy nagy fekete foltot vetett a babra. Aki nem hiszi, nézze meg, máig is rajta van a babon a fekete folt.

A KISKAKAS GYÉMÁNT FÉLKRAJCÁRJA

Volt a világon egy szegény asszony, annak volt egy kiskakasa. Csak ott keresgél — csak ott kapargál a kiskakas a szeméten, egyszer talál egy gyémánt félkrajcárt. Arra megy a török császár, meglátja a kiskakasnál a gyémánt félkrajcárt, azt mondja neki:

- Kiskakas, add nekem a gyémánt félkrajcárod.
- Nem adom biz én, kell a gazdasszonyomnak. De a török császár erővel is elvette tőle, hazavitte, betette a kincseskamrájába. A kiskakas megharagudott, felszállott a kerítése tetejére, elkezdett kiabálni:
- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom.

A török császár, csak hogy ne hallja, bement a házba, de akkor meg a kiskakas az ablakába repült, onnan kiabálta:

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Megharagudott erre a török császár.

- Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kiskakast, hogy ne kiabáljon, vesd bele a kútba.

A szolgáló megfogta, kútba vetette. De a kiskakas csak elkezdi a kútban:

- Szídd fel, begyem, a sok vizet! Szídd fel, begyem, a sok vizet! — arra a begye mind felszívta a vizet a

kútból. A kiskakas megint felszállott a török császár ablakába
— Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Megint azt mondja erre a török császár a szolgájának:

— Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kiskakast, vesd belé az égő kemencébe.

A szolgáló megint megfogta a kiskakast, s az égő kemencébe vetette. De a kiskakas megint csak elkezd:

— Ereszd ki, begyem, a vizet, hadd oltsa el a tüzet. Ereszd ki, begyem, a vizet, hadd oltsa el a tüzet. — Erre a begye mind kieresztette a vizet, eloltotta a tüzet. Akkor megint csak felszállott az új ablakba:

— Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Még nagyobb méregbe jött erre a török császár.

— Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kiskakast, vesd belé a méhes kasba, hadd csípjék agyon a darazsak.

A szolgáló belévetette a kiskakast a méhes kasba. Ott megint elkezd a kiskakas:

— Szídd fel, begyem, a darázst! Szídd fel, begyem, a darázst!

Arra a begye mind felszívta a darázst. Akkor megint felszállott a török császár ablakába:

— Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Már a török császár nem tudta, mit csináljon vele.

— Eredj, te szolgáló, hozd ide azt a kiskakast, hadd tegyem ide a bő bugyogóm fenekébe.

Megfogta a szolgáló a kiskakast; a török császár beteszi a bő bugyogója fenekébe.

Akkor a kiskakas megint csak elkezd:

— Ereszd ki, begyem, a darázst, hadd csípje meg a farát! Ereszd ki, begyem, a darázst, hadd csípje meg a farát!

A begye mind kieresztette a darázst, azok jól megcsipkedték a török császár farát. Felugrik erre a török császár:

— Jaj, jaj, a fránya egye meg ezt a kiskakast; vigyétek hamar a kincseskamrába, hadd keresse meg a maga gyémánt félkrajcárját.

Bevitték a kiskakast a kincseskamrába, ott megint elkezd a maga nótáját:

— Szídd fel, begyem, a sok pénzt! Szídd fel, begyem, a sok pénzt!

Erre a begye mind felszívta a török császár három kád pénzét. A kiskakas hazavitte, odaadta a gazdasszonyának; gazdag asszony lett belőle, még máig is él, ha meg nem halt.

A KAKAS MEG A KIRÁL

Volt egyszer a velágon egy kakas. Az a kakas elunta magát otthon, elment vándóni. Ahogy megy, ahogy megy, találkozik egy rókával. Aszondi neki a róka:

— Hová mégy, te kakas?

— Elmék vándóni — mondta a kakas.

— Mehetök-e veled?

— Kerülj hátul, oszt bújj a seggömbe.

A róka odament, bebújt a kakas seggébe.

A kakas megy tovább. Találkozik egy farkassal. Megkérdezi az is:

— Hová mégy, kakas komám?

— Elmék vándóni.

— Mehetök-e veled?

— Jöhetsz, jöhetsz, csak kerülj hátul, oszt bújj a seggömbe.

A farkas is odabútt.

A kakas már harmadmagával vándót. Ahogy megy, találkozik egy kanáriszal. Az is megszólította:

— Hová mégy, kakas komám?

— Elmék vándóni.

— Vigyél el engöm is.

Annak is azt mondta a kakas:

— Kerülj csak hátul, oszt bújj a seggömbe.

A kanáris is minjös-mindjárt odabútt.

Megy a kakas, amőre a szeme lát. Egyszer odaér egy királi kastélyhoz. Fölrepül a kapura, oszt elkezdi kiabálni:

— Kukorékú, kurva királné!

Meghalli ezt a királ, odaszól a népeknek:

— Fogják meg, né mit mond!

Megfogták, oszt bedobták a disznók közé, hogy azok majd széjjelszaggatják. A kakas üstöllést kieresztötte a farkast. Az meg a disznókat egytől egyig megölte. Odament a királ, látta, hogy a disznók meg

vannak dögölve, eleresztötte a kakast. De az mögen a kapura szállt, oszt kiabált:

— Kukorékú, kurva királné.

A királ nem hallgathatta. Azt mondja az embereknek:

— Ne, mit mond megen! Fogják meg!

Megfogták megen. A királ meg behajintatta a kakasokhoz, azok majd megölik. De a kakas se volt röst, kieresztötte a rókát. Láti a királ, hogy a róka fujtogati meg visze sok tikot. Azt mondi az embereknek:

— Eresszétök ki.

A kakas csak azt várta, hogy kiszabaduljon, harmadszor is a kapura szállt. Kiabálta most is:

— Kukorikú, kurva királné!

A királ harmadszor is mögfogatta, a kemincét jól befűttette, oszt betaszintotta a tűzbe. A kakas most meg a kanárist eresztette ki. A víz a tüzet eloltotta, neki semmi baja se lett. Akkor kifutott a kemincéből. Még mái nap is fut. Itt a vége!

SZERBUSZ, PAJTÁS

Az egyszöri legényök mulattak a kocsmában.

— Szerbusz, Jancsi!

— Szerbusz, pajtás!

— Nem szerbusz mán, Jancsi!

— Mért, pajtás?

— Azért, pajtás, én mán mögházasodtam!

— Az jó, pajtás!

— De nem jó, pajtás!

— Mért, pajtás?

— Azért, pajtás, hogy egy vénasszonyt vöttem el.

— Az mán nem jó, pajtás!

— De jó, pajtás!

— Mért, pajtás?

— Azért, pajtás, hogy a sok pénzön birkát vöttünk.

— Az megint jó, pajtás!

— Ej, pajtás, de nem jó!

— Mért, pajtás?

- Azért, mert a sok birka mind eldöglött.
- Az már baj, pajtás, hogy mögdöglött.
- De mégse baj, pajtás.
- Mért, pajtás?
- Azért, hogy megégött a ház.
- Az már baj, pajtás.
- Így hát, de nem baj pajtás.
- Mért, pajtás?
- Azért, pajtás, hogy a vénasszony is beleégött.
- Így hát szerbusz, pajtás, mégiscsak legényök vagyunk, mert a vénasszony elpusztult.

A BURGUNDI

Egyszer volt egy egylábú ember. Elindult szerencsét próbálni. Amint ment az úton, egyszer csak megtalált egy óriási nagy burgundit, hozzáfogott kihúzni, de nem bírta. Arra ment egy kétlábú ember. Kérdezi az egylábú embert, hogy:

— Mit csinál?

Mondja, hogy a burgundit akarja kihúzni, de nem bírja, odament a kétlábú ember, húzták, de nem bírták.

Arra ment egy háromlábú ember. Kérdezi a két embert, hogy:

— Mit csinálnak?

Azt mondja az egylábú ember:

— A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a háromlábú ember is, húzták a burgundit, de nem bírták.

Arra ment egy négylábú ember. Kérdezi, hogy:

— Mit csinálnak?

Azt mondja az egylábú ember, hogy:

— A burgundit akarjuk kihúzni, de nem bírjuk.

Odament a négylábú ember is, húzták a burgundit, de nem bírták.

Arra ment egy ötlábú ember, kérdezi hogy:

— Mit csinálnak?

Azt mondja az egylábú ember:

— A burgundit akarják kihúzni, de nem bírják.

Odament az ötlábú ember is, hogy öten majd csak kihúzzák a burgundit, de öten sem bírták.

Arra ment egy hatlábú ember. Kérdezi, hogy:

— Mit csinálnak?

Azt mondja az egy lábú ember:

— A burgundit akarják kihúzni, de nem bírják.

Odament a hatlábú ember is, húzták hatan a burgundit, de hatan sem bírták kihúzni.

Arra ment egy hétlábú ember, kérdezi, hogy:

— Mit csinálnak?

Azt mondja az egy lábú ember, hogy a burgundit akarják kihúzni, de nem bírják. Odament a hétlábú ember is, húzták heten, de heten sem bírták kihúzni az óriási nagy burgundit.

Arra ment egy nyolclábú ember, kérdezi, hogy:

— Mit csinálnak?

Azt mondja az egy lábú ember:

— A burgundit akarják kihúzni, de nem bírják.

Odament a nyolclábú ember is, húzták nyolcan, de nem bírták kihúzni az óriási burgundit. Arra ment egy kilenclábú ember, kérdezi, hogy mit csinálnak.

Azt mondja az egy lábú ember:

— A burgundit akarják kihúzni, de nem bírják.

Odament a kilenclábú ember is, de bizony kilencen sem bírták kihúzni. Arra ment egy tízlábú ember, kérdezi, hogy: — Mivel kínlódnak ottan annyira?

Azt mondja az egy lábú ember:

— Gyere ide te is, akkor majd megtudod, mivel kínlódnak.

Odament a tízlábú ember is, húzták tízen, de nem bírták még tízen sem kihúzni a nagy burgundit. Arra ment egy tizenegy lábú ember, kérdezi, hogy:

— Mivel kínlódnak ott annyira?

Azt mondja az egy lábú ember:

— Gyere ide te is, akkor majd megtudod, mivel kínlódnak.

Odament a tizenegy lábú ember is, húzták tizenegyen, éppen csak hogy egy kicsikét megmozdították a földben a burgundit, leültek, megpihentek. Addig, míg pihentek, kérdezi a tizenkétfő lábú ember, hogy:

— Mivel kínlódnak ott annyira?

Azt mondja az egylábú ember:

— Gyere ide te is.

Odament a tizenkét lábú ember, akkor azt mondta az egylábú ember:

— Nosza, pajtások, húzzuk hát ezt a burgundit, most már tizenketten vagyunk.

Megfogták, azt mondja a tizenkét lábú ember:

— Rajta!

Mikor elkiáltotta magát a tizenkét lábú ember, hogy:
— Rajta! — akkor megrántották a burgundit, és mind hanyatt estek, mert kihúzták a burgundit. Akkor aztán elosztottak rajta, majd összeverekedtek, mert úgy osztották, hogy kinek ahány lába volt, annyi kicsi burgundit kapott. Így az egylábú csak egy kicsi burgundit kapott, pedig ő húzta a legtöbbször. Aki nem hiszi, járjon utána.

ICINKE-PICINKE

Volt a világon egy icinke-picinke kis asszony, annak az icinke-picinke asszonynak volt egy icinke-picinke kis tehene, azt az icinke-picinke kis tehenet megfejte egy icinke-picinke kis sajtárba; abból az icinke-picinke kis sajtárból azt az icinke-picinke kis tejet beleszűrte egy icinke-picinke kis szűrőn egy icinke-picinke kis fazékba, azt az icinke-picinke kis fazekat rátette egy icinke-picinke kis padra, befedte egy icinke-picinke kis fedővel. Volt annak az icinke-picinke kis asszonynak egy icinke-picinke kismacskája, az az icinke-picinke kismacska odament az icinke-picinke kis fazékhoz, felborította az icinke-picinke kis tejet; ezért nagyon megharagudott az icinke-picinke kis asszony, felkapott egy icinke-picinke kis nyújtófát, úgy megütötte vele azt az icinke-picinke kismacskát, hogy mindjárt megdőglött bele.

Ha az icinke-picinke kismacska meg nem dőglött volna, talán az én icinke-picinke kis mesém is tovább tartott volna.

A PITYKE ÉS A KÖKÉNY

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy asszony, annak volt egy pitykéje meg egy kakasa. Amint a pityke a bokrok alatt kapirgált, talált egy szem kökényt, el akarta nyelni, de a torkán akadt.

Szalad a pityke a kakashoz, és kéri, hogy hozzon neki vizet, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A kakas szalad a kúthoz, és azt mondja:

— Kút, adj nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A kút azt mondja: — Én nem adok addig vizet, míg nekem nem hozol zöld ágat.

A kakas szalad a fához, és mondja neki:

— Fa, adj nekem zöld ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A fa azt mondja:

— Nem adok addig ágat, míg nem hozol koszorút.

A kakas szalad a koszorúhoz, s azt mondja:

— Koszorús, adj nekem koszorút, koszorút viszem fának, fa ad nekem ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A koszorús azt mondja: — Nem adok én addig koszorút, míg nekem nem hozol cipőt.

A kakas szalad a cipészhez, és azt mondja:

— Cipész, adj nekem cipőt, cipőt viszem koszorúsnek, koszorús ad nekem koszorút, koszorút viszem fának, fa ad nekem ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A cipész azt mondja:

— Én nem adok addig cipőt míg nem hozol csirizt.

Szalad a kakas a macskához, és azt mondja:

— Macska, adj nekem csirizt, csirizt viszem cipésznek, cipész ad cipőt, cipőt viszem koszorúsnek, koszorús ad koszorút, koszorút viszem fának, fa ad ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A macska azt mondja:

— Nem adok addig csirizt, míg nem hozol tejet.

A kakas szalad a tehénhez, és azt mondja:

— Tehén, adj nekem tejet, tejet viszem macskának, macska ad csirizt, csirizt viszem cipésznek, cipész ad cipőt, cipőt viszem koszorúsnek, koszorús ad koszorút, koszorút viszem fának, fa ad ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A tehén azt mondja:

— Nem adok addig tejet, míg nem hozol szénát.

A kakas szalad a kaszáshoz, és azt mondja:

— Kaszás, adj nekem szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ad tejet, tejet viszem macskának, macska ad csirizt, csirizt viszem cipésznek, cipész ad cipőt, cipőt viszem koszorúsnek, koszorús ad koszorút, koszorút

viszem fának, fa ad ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A kaszás azt mondja:

— Nem adok addig szénát, míg nem hozol kenyeret. A kakas szalad a kenyereshez, és azt mondja:

— Kenyeres, adj nekem kenyeret, kenyeret viszem kaszásnak, kaszás ad szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ad tejet, tejet viszem macskának, macska ad csirizt, csirizt viszem cipésznek, cipész ad cipőt, cipőt viszem koszorúsnak, koszorús ad koszorút, koszorút viszem fának, fa ad ágat, ágat viszem kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem pitykének, mert mindjárt megfullad a kökénytől.

A kenyeres azt mondja:

— Nem adok én addig kenyeret, míg nem hozol fát.

A kakas kiszaladt az erdőbe, szedett száraz fát, és elvitte a kenyeresnek, kenyeres adott neki kenyeret, kenyeret vitte kaszásnak, kaszás adott neki szénát, szénát vitte tehénnek, tehén adott neki tejet, tejet vitte macskának, macska adott neki csirizt, csirizt vitte cipésznek, cipész adott neki cipőt, cipőt vitte koszorúsnak, koszorús adott neki koszorút, koszorút vitte fának, fa adott neki ágat, ágat vitte kútnak, kút adott neki vizet, vizet vitte pitykének, de pityke már akkor megfulladt a kökénytől.

TÉRÜLŐ-FORDULÓ MESE

Aranyos tyúk kert alá tojgaték,

A kert bánatában meghajlott,

Szarka a kerítésre repült.

Mondja a szarka:

— Ó, te kert, mikor máskor reád repültem, milyen szép egyenes voltál, mi az oka, hogy most meghajlottál?

— Aranyos tyúk alám tojgaték

Bánatomban meghajlottam.

Mondta a szarka:

— Én is a farkamot kitépem.

Kitépte a szarka a farkát, s elrepült egy csörfára.

— Ugyan, te szarka, mikor máskor reám repültél, milyen szép lombos farkad volt. Mi az oka, hogy most nincs?

- Aranyos tyúk kert alá tojgaték,
Kert bánatjában meghajlott,
Én is a farkamat kiteptem.
Csörfa mondta:
- Én is az ágaimot lenyeselem.
A csörfa le is nyeste az ágait.
Egy tehen a borjával odament a csörfa alá nyugodni. Mondta a tehen:
- Amikor én máskor ide jöttem, milyen szép burkus ágaid voltak. Mi az oka, hogy most nincsenek?
- Aranyos tyúk kert alá tojgaték,
Kert bánatjában meghajlott,
Szarka a farkát kitepte,
Én is az ágamot lenyestem.
Mondta a tehen: — Én is a borjút megölöm.
Ment a tehen a vízre. Mondta a víz.
- Ugyan biza, te tehen, mikor máskor ide jöttél, másodmagaddal jöttél.
Most mi az oka, hogy egyedül jöttél?
- Aranyos tyúk kert alá tojgaték,
Kerítés bánatjában meghajlott,
Szarka farkát kitepte,
Csörfa ágát lenyeste,
Én is a borjút megöltem.
- No hát — mondta a víz —, akkor én is vérré válok.
Egy leány egy korsóval és egy kártyával ment vízért. Mikor a vízhez érkezett, mondta a leány:
- Ugyan biza, te víz, mikor máskor ide jöttem, hogy belőled merítsek,
milyen szép tiszta voltál. Mi az oka, hogy vörös szennyűvé változtál?
- Aranyos tyúk kert alá tojgaték,
Kert bánatjában meghajlott,
Szarka farkát kitepte,
Csörfa ágát lenyeste,
Tehen borját megölte,
Én is vérré válék.
- No hát — mondta a leány —, én is a korsót és a kártyát a fejemhez verem.

A korsó eltörött a fején, a kártyával vizet merített. Ment egy kemence előtt. Épp az asszony vetett bé a kemencébe kenyeret. Mondta az asszony:

— Te leány, mikor máskor mentél itt elé, milyen szép tiszta vizet vittél. Mi az oka, hogy most ilyen vörös szennyű vizet viszel?

Aranyos tyúk kert alá tojgaték,

Kert bánatjában meghajlott,

Szarka farkát kitepte,

Csörfa ágát lenyeste,

Tehen borját megölte,

Víz vérré vált,

Én is a korsót és kártyát fejemhez vertem.

Mondta a sütőasszony is:

— No hát, a tésztát én is a kemence szádára tapasztom.

Elmegy a szolga négy ökörral az erdőről. Mikor hazaért, mondta:

— Ugyan biza, asszonyom, mikor máskor hazaérkeztem, engem meleg lepénnyel kénált. Most mi az oka, hogy nem kénál?

— Aranyos tyúk kert alá tojgaték,

Kert bánatjában meghajlott,

Szarka farkát kitepte,

Csörfa ágát lenyeste,

Tehen borját megölte,

Víz vérré vált,

Leány a korsót, kártyát fejéhez ütötte,

Én is a tésztát a kemence szádára tapasztottam.

Mondja a szolga:

— Hát akkor én is a négy ökörnek vágom le a lábát. — Le is vágta.

Hazamén öste a gazda a kaszálásból. Mondja a szolgának:

— Ugyan, te szolga, mikor máskor hazajöttem, ezek az ökrök lábon állottak, és jól ettek. Most mi az oka, hogy mind a négy hever?

— Aranyos tyúk kert alá tojgaték,

Kert bánatjában meghajlott,

Szarka farkát kitepte,

Csörfa ágát lenyeste,

Tehen borját megölte,

Víz vérré vált,

Leány a korsót, kártyát fejéhez ütötte,
Asszony a tésztát a kemence szádához tapasztotta, Én is a négy ökörnek a lábát levágtam.

Mondta a gazda:

— Nahát, akkor én is a kaszát verem magamnak a mellembé.

És beléverte.

A RÁK ÉS A MÁSZ

Egy papné régen, még az ántivilágban, a tányért, tálat, tejes fazekakat belérakta egy kosárba, s elküldte a szolgától, hogy mossa meg a patakon. A szolgáló mosogatás közben meglássa, hogy egy rák ahajt mász ki a vízből, s ő, ki még soha rákot nem látott volt, reá bávászkodik, egy kicsiddég fél is tőle. Azonban ott mögötte egy huszárkatona lóháton, s kérdi tőle a szolgáló:

— Ugyan bizony, vitéz uram, mi az istencsudája az ahajt?

— Az bizony, húgom: rák — ezt feleli a katona.

A szolgáló megbátorodik, közelebb lépik a rákhoz, nözni kezdi, azt mondja:

— Az bizony mász.

— Az bizony rák — mondja esmét a katona.

— Az bizony mász — mondja nagy nyessön a szolgáló.

— Az bizony rák — mondja harmadszor is a katona.

— Ugyan bizony, vitéz uram, miféle lélökkal mondhatja azt, mikor én jól látom, hogy mász? — mondja a szolgáló.

— De hát, húgomasszony is miféle lélökkal mondhatja azt, mikor én jól látom, hogy rák — kérdi a katona.

— No, én nem vagyok sem vak, sem bolond, én jól látom, hogy mász — azt mondja a szolgáló.

— De biz én sem vagyok vak, sem bolond, én jól látom, hogy rák — mondja a katona.

A szolgáló megharagszik, s amennyi edény nála volt, mind a földhöz veri, hogy mind dirib-darabra törik, s azt mondja nagy méröggel:

— Az Isten ingöm éppen így posztítson el, ha nem mász.

A katona leugrik a lováról, kirántsa a kardját, elvágja a lova nyakát, s azt mondja reá:

— Az Isten engedje meg, hogy a hóhér éppen így vágja le a nyakamat, ha nem rák.

A katona elmögyön gyalog, a szolgáló is haza mögyön az edény nélkül, s kérdi tőle a papné:

— Hát hol vadnak az edényök?

A szolgáló elbeszéli, hogy mi történt közte s a katona közt a másszal s a rákkal.

— Hát te csak azért töttél olyan kárt neköm? — azt mondja a papné.

— Ó, asszonyom, hisz én nem is hagyhattam annyiba, mikor én jól láttam, hogy mász, mégis az a gaz katona mind csak azt nyeste, hogy: rák.

A papné éppen kemöncét hevített, sütni akart, még inkább megharagszik, kapja a százforintos új bundáját, bélöki a kemencébe, s azt mondja:

— A tűz langja éppen így égjön meg ingömöt, ha mind a ketten bolondok nem voltatok.

— Hát itt miféle pözsbúz van? — azt kérdi kívülről bejőve a pap, s megtudja, hogy mi történt a rák és mász miatt, kapja a palástját, esszevagdalja azt egy fejszével a küszöbön, s azt mondja:

— A hóhér éppen így vágjon esze ingömöt, ha mind a hárman bolondok nem voltatok.

Odaérik a mestör: a borja bébogározott a pap udvarára, utána jött, hogy hazahajtsa, az is megtudja, hogy miféle dolog történt s miért, kap egy botot, s úgy vágja főbe a maga borját az ajtó előtt, hogy mindjárt fölfordul, s megdöglik, s azt mondja reá:

— Az Isten öngedje meg, hogy a tüzes ménkö éppen így üssön agyon ingömöt, ha mind a négyen bolondok nem voltatok.

Érkezik az eklézsia kurátora is, kérdözi, hogy mi történt ott, s amikor elbeszéli neki, megharagszik, fölkapja az eklézsia ládáját s úgy vágja a földhöz a ház közepibe, hogy a láda darabokra szakad, a drága abroszok, kendők széjjelomolnak a ház földjén, s azt mondja:

— Az Isten éppen így posztítson el ingöm ebben az órában, ha mind az öten bolondok nem voltatok.

Bétoppan azalatt az egyházfi is, meglássa az abroszokat s kendőket a földön, esszecsapja a kezét, s kérdi:

— Ugyan bizony, hát ez mi dolog?

Megmondják neki is, hogy milyen dolog történt, s mért is történt. Ő fölkapja a földről az abroszokat, kendőköt, dirib-darabokra hasogatja mindegyig, s azt mondja:

— Az ördög éppen így szaggasson el ingömöt, ha mind a hatan bolondok nem voltatok.

A hír elterjedt a történt dologról továbbig, arra összegyűl az eklézsia, fölgyújtás a papi házat, s azt mondják:

— A tűz longja így égjön meg münköt, mind amennyin vagyunk, ha mind a heten bolondok nem voltatok.

A KIS GÖMBÖC

Volt egyszer a világon, még az óperenciás-tengeren is túl, egy szegény ember meg egy szegény asszony, volt nekik három lányuk meg egy kismalacuk. Mikor annyira zsöndítették a kismalacot, hogy két ujjnyi zöld volt a hátán, megölték, a húsát felrakták a füstre, a gömböcöt pedig felkötötték a szelemenbe. Ötőjüknek csak annyi volt a kismalac húsa, mint egy eperszem, már az orja, nyúlja, feje mind elfogyott. Egyszer a szegény asszony ráéhezett a gömböcre, azt mondja hát a legöregebb lányának:

— Eredj csak fel, lányom, a padlásra, hozd le a szelemenből a kis gömböcöt, főzzük meg.

Felmegy a lány a padlásra, amint a szelemenből le akarja vágni a gömböcöt, csak azt mondja az neki:

— Hamm, mindjárt bekaplak! — oszt nem tréfált, hanem bekapta.

Lesték, várták odalenn a lányt a gömböccel, hogy jön-e már, jön-e már, de biz az nem halad. Azt mondja hát az asszony a középső lányának:

— Eredj csak fel, lányom, nénéd után, oszt mondjad neki, hogy hozza hamar azt a gömböcöt!

Felmegy hát a másik lány is, szétnéz a padláson, de nem látja sehol a nénjét: avval odamegy a kémény mellé, le akarja vágni a kis gömböcöt, de az azt mondja neki:

— Már a nénéd elnyeltem, hamm, téged is bekaplak! — avval szépen bekapta.

Odalenn csak lesi, csak várja a szegény asszony a lányokat, mikor aztán megsokallta a várakozást, azt mondja a legkisebb lányának:

— Eredj csak fel, lányom, hívd le már a nénéidet; azok az Isten nélkül

valók most bizonyosan az aszalt meggyet szemelgetik.

Amint felmegy a kislány a padlásra, azt mondja neki a kis gömböc:

— Már két nénéd elnyeltem, hamm, téged is bekaplak! — oszt bekapta azt is.

Az asszony már nem tudta mire vélni, hogy hol maradnak azok a lányok oly soká, felment hát a nyújtófával, hogy majd lehívja ő őket, de nem köszönik meg, mert elhányja a hátuk a bőrt. Amint felmegy, azt mondja neki a kis gömböc:

— Három lányod már bekaptam, hamm, téged is bekaplak! — avval úgy bekapta, hogy még a kisujja se látszott ki.

A szegény ember pedig, mikor már elunta várni a lányait meg a feleségét, felment a padlásra; amint odamegy a kémény mellé, azt mondja neki a kis gömböc:

— Három lányod, feleséged már bekaptam, hamm, téged is bekaplak! — és nem teketóriázott sokat, hanem izibe bekapta. De a rossz kócmadzag már nem bírt meg öt embert, hanem elszakadt, a kis gömböc pedig leesett; azután hogy feltápászkodott, elkezdett gurulni, gurult, gurult le a garádicson a földre.

Amint a kiskapun kigurult, kinn az utcán talált egy csoport kaszás embert, a az egész csoportot mind egy szálíg bekapta. Avval gurult, gurult tovább, az országúton talált egy regement katonát, azokat is minden bagázsistul együtt bekapta. Megint gurult, gurult tovább. Nem messzire onnan az árokparton egy kis kanászgyerek legeltette a csürhét, a disznók szerteszéjjel cserkészték, a kis kanászgyerek pedig ott ült az árokparton, s a bécsi bicskájával evett kenyeret, szalonnát. Odamegy hát a kis gömböc a kis kanászgyerekhez, s azt mondja neki:

— Már három lányt apjostól, anyjostól meg egy csoport kaszás embert, egy regement katonával együtt bekaptam, hamm, téged is bekaplak!

Hanem amint be akarta kapni, a bécsi bicska megakadt a kis gömböc szájában, oszt kihatította; csak úgy özönlött ki belőle a sok katonaság meg a sok ember. Azután ment mindenki a maga dolgára, a kis gömböcöt pedig otthagyták az árokparton kirepedve.

Ha kis gömböcöt a kis kanász bécsi bicskája ki nem hasította volna, az én kis mesém is tovább tartott volna!

JAKAB ÉS A ZAB

Volt egyszer egy gazdaember, annak egy Jakab nevű szolgája, akit ő elküldött zabot aratni, de Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment. Elküldötte annálfogva a kiskutyát, hogy harapná meg Jakabot; a kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment. Most elküldötte a botot, hogy ütné meg a kiskutyát. Bot nem ütötte meg a kiskutyát, kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment. Elküldötte a tüzet: égetné meg a botot; tűz nem égette meg a botot, bot nem ütötte meg a kiskutyát, kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment. Elküldötte a vizet: oltaná el a tüzet; víz nem oltotta el a tüzet, tűz nem égette el a botot, bot nem ütötte meg a kiskutyát, kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment. Elküldötte a bikát: inná meg a vizet; bika nem itta meg a vizet, víz nem oltotta el a tüzet, tűz nem égette el a botot, bot nem ütötte meg a kiskutyát, kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment. Elküldötte a mészáros: vágná le a bikát; mészáros nem vágta le a bikát, bika nem itta meg a vizet, víz nem oltotta el a tüzet, tűz nem égette meg a botot, bot nem ütötte meg a kiskutyát, kiskutya nem harapta meg Jakabot, Jakab nem aratta le a zabot, haza se ment.

Elküldötte a szolgabíró: csapassa meg a mészáros. Szolgabíró megcsapatta a mészáros, mészáros levágta a bikát, bika megitta a vizet, víz eloltotta a tüzet, tűz megégette a botot, bot megütötte a kiskutyát, kiskutya megharapta Jakabot, Jakab learatta a zabot, haza is ment; otthon még egyszer jól kikapta a magáét, de azután megette a túrós dödöllét.

A KÓRÓ ÉS A KISMADÁR

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy kismadár. Ez a kismadár egyszer nagyon megunta magát, rászállt egy kóróra.

— Kis kóró, ringass engemet.

— Nem ringatom biz én senki kismadarát!

A kismadár megharagudott, elrepült onnan. Amint ment, mendegélt, talált egy kecskét!

— Kecske, rágd el a kórót!

Kecske nem ment kóró rágni, a kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy farkast.

— Farkas, edd meg a kecskét!

Farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy falut.

— Falu, kergesd el a farkast!

Falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy tüzet.

— Tűz égesd meg a falut!

Tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy vizet.

— Víz, oltsd el a tüzet!

Víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy bikát.

— Bika, idd fel a vizet!

Bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy farkót.

— Farkó, üsd agyon a bikát!

Farkó nem ment bika ütni, bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy férget.

— Féreg, fürd ki a farkót!

Féreg nem ment farkót fürni, farkó nem ment bika ütni, bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu égetni, falu nem ment farkas kergetni, farkas nem ment kecske enni, kecske nem ment kóró rágni, kóró mégse ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy kakast.

— Kakas, kapd fel a férget!

Szalad a kakas, kapja a férget; szalad a féreg, fúrja a furkót; szalad a furkó, üti a bikát; szalad a bika, issza a vizet; szalad a víz, oltja a tüzet; szalad a tűz égeti a falut; szalad a falu, kergeti a farkast; szalad a farkas, eszi a kecskét; szalad a kecske, rágja a kórót; a kóró bezzeg ringatta a kismadarat.

Ha még akkor se ringatta volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A KISNYÚL

Hun nem volt, volt a világon egy kisnyúl, annak a kisnyúlnak volt egy kis harangocskája, sétálgatott az erdőben a kis harangocskájával. Leült a fa alá, a fára ráakasztotta a kis harangocskát. Mikorra fölkel, felnőtt a fa nagyra, rajta volt a kis harangocska a fán. Oszk könyörgött a kisnyúl a fának:

— Add ide, fa, a kis harangocskámat!

Azt mondja:

— Nem adom biz én.

— Mögállj, elmék a baltához: balta, vágjad a fát, a fa nem adi ide a kis harangocskámat.

— Nem vágom biz én!

— Mögállj, elmék a köszörűkűhöz: köszörűkű, köszörüld a baltát, balta nem vági a fát, fa nem adja ide a kis harangocskámat.

— Nem köszörülöm biz én!

— Mögállj, elmék a vízhez: víz, hajtsd a küvet, kű hordi a balta élit, balta vági a fát, fa ideadi a kis harangocskámat.

— Nem hajtom biz én!

— Mögállj, elmék a bikához: bika, igyad a vizet, víz nem hajti a küvet, kű nem hordi a balta élit, balta nem vági a fát, fa nem adi ide a kis harangocskámat.

— Nem iszom biz én!

— Mögállj, elmék a puskához: puskás, lűjved a bikát, bika nem iszi vizet, víz nem hajti küvet, kű nem hordi balta élit, balta nem vági fát, fa nem adi ide a kis harangocskámat.

— Nem lűvöm biz én!

— Mögállj, majd elmék az egérhön. Egér, rágjad a puskás fenekit, puskás nem lűvi bikát, bika nem iszi vizet, víz nem hajtja küvet, kű nem

hordí balta élit, balta nem vági a fát, fa nem adi ide a kis harangocskámat.

— Nem rágom biz én!

— Mógállj, elmegyek a macskákon. Macska, fogjad az egeret, egér nem rági puskás fenekét, puskás nem lüvi bikát, bika nem iszi vizet, víz nem hajti küvet, kú nem hordí balta élit, balta nem vági a fát, fa nem adi ide a kis harangocskámat.

— Eredj, hozzál tejet!

Elmönt a tehénhöz:

— Tehén, adjál neköm tejet. Tejet vizöm cicának, cica fogi egeret, egér rági puskás fenekit, puskás lüvi bikát, bika iszi vizet, víz hajti küvet, kú hordí balta élit, balta vági a fát, fa ideadi a kis harangocskámat.

— Eredj, hozzál szénát!

Elmönt a kaszáshon:

— Kaszás, adjál neköm szénát, szénát vizöm tehénnek, tehén ad neköm tejet, tejet vizöm cicának, cica fogi egeret, egér rági puskás fenekit, puskás lövi bikát, bika iszi vizet, víz hajti küvet, kú hordí balta élit, balta vági a fát, fa ideadi kis harangocskámat.

— Eredj, hozzál neköm kaszaküvet.

Elmönt a piacra a kaszaküveshön:

— Kaszaküves, adjál neköm kaszaküvet, kaszaküvet vizöm kaszásnak, kaszás ad neköm szénát, szénát vizöm tehénnek, tehén ad neköm tejet, tejet vizöm cicának, cica fogi egeret, egér rági puskás fenekit, puskás lüvi bikát, bika iszi vizet, víz hajti küvet, kú hordí a balta élit, balta vági a fát, fa ideadi a kis harangocskámat.

Azt mondja a kaszaküves:

— Eredj, hozzál neköm vizet.

Elmönt a kútra:

— Kút, adjál neköm vizet, vizet vizöm kaszaküvesnek, kaszaküves ád neköm kaszaküvet, kaszaküvet vizöm kaszásnak, kaszás ád neköm szénát, szénát vizöm tehénnek, tehén ad neköm tejet, tejet vizöm cicának, cica fogi egeret, egér rági puskás fenekit, puskás lüvi bikát, bika iszi vizet, víz hajti a küvet, kú hordí a balta élit, balta vági a fát, fa ideadi a kis harangocskámat.

Kút adott vizet, vizet vittem kaszaküvesnek, kaszaküves adott neköm kaszaküvet, kaszaküvet vittem kaszásnak, kaszás adott neköm szénát, szénát vittem tehénnek, tehén adott neköm tejet, tejet vittem cicának, cica

fogta egeret, egér rágta puskás fenekit, puskás lütte bikát, bika itta vizet, víz hajtotta küvet, kú hordta a balta élit, balta vágta a fát, fa ideadta a kis harangocskámat.

A MACSKA ÉS A KISEGÉR

Hun volt, hun nem volt,
Hetedhét országon volt
Egy kis egér,
Köröszkül akart szaladni
Az udvaron.
A macska möglátta,
A farkát leharapta,
A kis egér beszaladt a lukába.
Osztán onnét rimánkodott ki a macskára:
— Macska, add ki a farkincámat!
— Először hozzál egy kis tejet,
Visszaadom a farkincádat!
Elszaladt a tehénhön:
— Tehénke, adjál egy kis tejet!
Tejet viszöm macskának,
Macska visszaadja farkincámat.
— Elébb hozzál egy kis füvet!
Elszalad a kaszáshon:
— Kaszás, adjál egy kis füvet!
Füvet viszöm tehénnek,
Tehén ad neköm tejet,
Tejet viszöm macskának,
Macska visszaadja farkincámat.
Azt mondja néki a kaszás:
— Előbb hozzál egy kis szalonnát!
Elmönt a disznóhoz:
— Disznó, adjál egy kis szalonnát!
Szalonnát viszöm kaszásnak,
Kaszás ad neköm füvet
Füvet viszöm tehénnek

Tehén ad neköm tejet,
Tejet viszöm macskának,
Macska visszaadja farkincámat.
— Előbb hozzál egy kis makkot! Elszaladt az erdőre,
— Ugyan, makkfácska,
Adjál neköm egy kis makkot!
Oszt a makkfácska,
A kis egeret mögszánta
— Makkot viszem disznónak,
Disznó ad szalonnát,
Szalonnát viszöm kaszásnak,
Kaszás ad füvet,
Füvet viszöm tehénnek,
Tehén ad tejet
Tejet viszöm macskának,
Macska visszaadja farkincámat.
Odaadta neki a tejet
A macska bekapta a kis egeret.

CSALI MESÉK

Volt egyszer, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt egy nagy juhnyája, ezt a juhnyáját át kellett neki hajtani egy keskeny hídon. Hajtotta, hajtotta, hajtotta, de a juh nagyon sok volt, a híd meg igen keskeny volt, bíz' azt még mostanig se hajtotta keresztül.

Várjuk meg, míg áthajtja, akkor majd tovább mondom.
(Ha valakit erőltetnek, hogy meséljen, s nem akar, akkor elkezd:)

Volt egy tyúkom, tojott egyet, tojjon-e még?
Aki erőltette: Tojjon!
Az erőltetett: Nem mondom én, hogy tojjon, hanem: volt egy tyúkom, tojott egyet, tojjon-e még?
(Így folytatják mindaddig, míg végre megeleégzik a mesével, aki erőltette a másikat.)

Volt, hun nem volt a világon egy király. Összeszödte a tülköket. Várat akart belüle csináltatni, beáztatta. Ázik a tülök, ázik még most is. No jó,

csak hagy ázzon, majd ha mögázik, csináltat belüle várat, tülökvárat, majd akkor én is tovább mondom.

Volt a világon egy hírös jáger. Kimönt az erdőbe vadászni, lútt egy madarat, fölvötte, letötte, mög fölvötte, mög letötte. Sovány volt, csak csontja, bőre volt. Fölvötte, letötte, mög fölvötte, mög letötte, sovány volt, csak a csontja, bőre volt.

Volt egyszer egy úr, szakálla volt húr. Elszakadt a húr, elszaladt az úr.

JEGYZETEK

Novellamesék

125. *A királykisasszony jegyei 850* Kálmány H. II. 101 l. 16. sz. Mesélte Borbély Mihály Egyházaskéren 1913-ban, gy. Kálmány Lajos. A szokott drasztikus befejezésen a mesemondó (vagy a gyűjtő) enyhített. (VÖ. 88. sz. mese.)
126. *A rejtvényfejtő királylány 851* Kézirat, első közlés. Mesélte Pandur Péter 1941-ben Bagon (Pest m.), gy. Dégh Linda.
127. *Az már nem igaz ! 852* MNGy II. 456 l. 11. sz. Torok Károly, gy. Csongrád m.
128. *A nyelves királykisasszony 853* Berze Nagy B. II. 340 l. 154. sz. Mesélte Hadnagy István, 75 é. Szaporca, Baranya m. 1938-ban, gy. Berze Nagy János, vö. a 88. sz. mesével.
129. *A pénz mindent megcsinál 854* Kézirat, első közlés. Mesélte Andrásfalvi György, Kakasd (Tolna m). 1948-ban, gy. Dégh Linda. Tipikus katonamese, melyet a mesemondó katonakorában tanult, vö. a 92. sz. mesével.
130. *Csillagszemű juhász 858** Kézirat, első közlés. Mesélte Albert András, Csikszentdomokos, 1943., gy. Belatini Braun Olga. Ennek a szép mesének, mely gyermekmesekönyvekből, iskolai olvasókönyvekből, továbbá mesejáték és bábjáték formájában annyira ismert, népi változatát alig ismerjük. Albert András szövegéről sem állapítható meg teljes bizonyossággal, hogy a szájhagyományból vagy pedig olvasmányaiból származik.
131. *A kiskutya neve 871** Berze Nagy B. II. 342 l. 155. sz. Mesélte György Zsigmond János 60 é. Csányoszló (Baranya m.), gy. Berze Nagy János.
132. *A fortélyos leány 875* Kriza SzN II. 347. l. 40. sz. Mesélte Róka (Puskás) Tamás, gy. Marosi Gergely. Ez a gyakran Mátyás király nevéhez is fűződő mese Európa-szerte ismert, nálunk is rendkívül népszerű.
133. *Arany Zsáda 883 I** MNGy IX. 363 l. 49. sz. Mesélte Szabó Éva, Besenyőtelek (Heves m.) 1904., gy. Berze Nagy János. Ez a Ludas Matyi-elemeket magában foglaló mese egyik népszerű darabja az első

világháború előtt megjelent mesegyűjteményeinknek. Ismert formája és problematikája valószínűleg nálunk alakult ki.

134. *A büszke királyküsasszony* 900 UMNGy VIII. 349. 1. 34. sz. Mesélte Palkó Józsefné Kakasd (Tolna m.) 1950-ben, gy. Dégh L. Ez a közismert mese is, akárcsak a 132 sz., az újszerű előadásban, új beállításban valósággal új mesévé válik.
135. *A férj türelme* 901 Kézirat, első közlés. Mesélte Andrásfalvi György 1948-ban Kakasdon (Tolna m.), gy. Dégh Linda. A hét bölcs mester VIII. sz. novellájának első népmesei változata minden bizonnyal népkönyvi forrásból.
136. *Világszép Jánossa* 903* Kézirat, első közlés. Mesélte Andrásfalvi György 1948-ban Kakasdon (Tolna m.) (sz. 1904-ben Józseffalván, Bukovinában), gy. Dégh Linda. Ez a keleti, valószínűleg hindu eredetű mese szintén népkönyvi forrásból terjedt el a Székelyföldön.
137. *A török* 910/B UMNGy VIII. 364 1. 36. sz. Mesélte Palkó Józsefné, Kakasd (Tolna m.) 1953-ban, gy. Dégh Linda (magnetofonfelv.). A keleti eredetű novellamese morális színezete miatt a középkori példagyűjteményekbe is bekerült, s rajtuk keresztül a nép ajkára. A bukovinai születésű mesemondó ezt a meséjét is, akárcsak a 111. sz.-t, valószínűleg fiatalkorában román mesemondótól tanulta. A magyar változatok kevésbé terjedelmesek, menetükben is eltérnek, a román változatok viszont közel állnak Palkóné meséjéhez.
138. *Szegény ember nyert pere* 916* Ősz Cs. 19 1. Keleti eredetű mese, mely nálunk különösen a Székelyföldön, valamint Bánátban és Bácskában — Kálmány Lajos gyűjtőterületén — népszerű. Minden valószínűség szerint népkönyvből való.
139. *A tolvaj ispán* 917* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték EA 2801. 308 1. 168. sz. Kiszomborból Szegedre került embertől.
140. *Mátyás lesz a király* 919* Kézirat, első közlés.. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 490 1. II. A Mátyás királyról szóló történeteket, mivel nagy részük novellamese jellegű, valamennyit ehhez a műfajhoz soroltuk. Azoknál, melyeket a nemzetközi irodalom az anekdoták közé sorol, feltüntetjük az eredeti tipusszámot is. Mátyás népszerűségére jellemző, hogy nemcsak novellamesék és anekdoták, hanem tündérmesék is kapcsolódnak személyéhez, s nemcsak nekünk, hanem a szlovéneknek és a kárpát-ukránoknak is egyik legkedvesebb mesehősük.

141. *Mátyás király és Toldi* 725 Kéziratból. Mesélte Buzsáki József 1953-ban Szakoson (Tolna m.), gy. Andrásfalvy Bertalan. Mesénk érdekes átmenetet képez a mese és a történeti anekdota között. Egyéni változatnak kellene tekintenünk, ha nem ismernénk egy száz évvel ezelőtt feljegyzett változatát is Szegedről (MNGy XIII. 474 1. 106. sz.). A két szöveg között a közvetlen irodalmi kapcsolat nem látszik valószínűnek, a közös népkönyvi eredet nem kizárt, jóllehet Mátyás király és Toldi együttes kalandjairól szóló ponyvafüzettel eddig nem találkoztunk.

142. *Hogy osztotta be életét az öregember?* Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 497 1. 8. sz. Királyhegyesről. Mátyás király és az okos parasztember talányos párbeszéde, mely tulajdonképpen arra szolgál, hogy általa a rangért esedező urakat megszégyenítse, és segítségével a szegény ember szegénységén enyhítsen, a *Gesta Romanorumból* terjedt el, keleti eredetű történet, mely nálunk különböző kérdésekkel négy-ötféle formában is ismert. Gyűjteményünkben három redakcióját közöljük (142—144 sz. mesék).

143. *A nyolc garas beosztása* Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 499 1. 9. sz. Szeged.

144. *A megfejt főurak* UMNGy I. 369 1. 37. sz. Mesélte Fedics Mihály Bátorligeten (Szabolcs-Szatmár m.), gy. Ortutay Gyula.

145. *Szabad rabló, szabad gyilkos, szabad koldus* UMNGy II. 147 1. 15. sz. Mesélte Kereszturi István, sz. 1872-ben Kárászon (Baranya m.), kiskövidű bányász és alkalmi munkás, gy. Banó István.

146. *Mátyás király és a legényke 902** Ortutay MN III. 620. 1. 100. sz. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 615 1. 24—26. sz. I. Magyarszentmibály.

147. *A legjobb barát mog a legnagyobb ellenség 986** Berze Nagy B. II. 376 1. 175. sz. Mesélte Szekeres József, 64 é. 1934-ben Nagyharsányon (Baranya m.), gy. Berze Nagy János. Ez a Ponciánus históriájából merített történet ma is szélteben ismert mesemondóink körében, mesénkben alkalmilag fűződik Mátyás személyéhez.

148. *Juhán bácsi* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 502 1. 12. sz. Kukutyini major Deszk mellett.

149. *A visszafordulás* Berze Nagy B. II. 589 1. 18. sz. Mesélte Balázs Pál 72 é. fm. Mohácson, 1938-ban, gy. Berze Nagy János. Népszerű népi Mátyás-anekdota.

150. *Mátyás mög a csillagász* Berze Nagy B. II. 585 1. 14. sz. Mesélte Kulcsár Sándor, 61 é. Nagyharsányban 1934-ben, gy. Berze Nagy János.
151. *Mátyás király arany szőrű báránya* 889 MNGy X. 103 1. 12 sz. Mesélte Veres András, Pürkerec (Brassó m.), gy. Horger Antal. Az Európa-szerte ismert mese nálunk kizárólag Mátyás nevéhez kapcsolódva fordul elő.
152. *Mátyás király katonája* UMNGy II. 242 1. 25. sz. Mesélte Pál Mihályné, Pap Katalin, sz. 1878-ban Magyaregregyen (Baranya m.), gy. Bánó István. Szintén nemzetközi anekdota Mátyás személyéhez kapcsolva.
153. *Mátyás király lopni megy* Ortutay—Katona II. 332 1. 30. sz. Dékány Ráfael kecskeméti gyűjtése 1884-ből (EA 2279. 89. 1). Mátyás király személyéhez fűződő katonatörténet a kiegyezés körüli időkből. Sajátos módon ezt az igen gyakori anakronizmust sem népi mesemondóink, sem történelmileg iskolázott gyűjtőink nem érzik képtelenségnek. A mese igen jó bizonyítéka Mátyás személye és jelleme időfelettségének, nem hiába sorolta őt Kálmány Lajos Rákóczi Ferencsel, II. Józseffel és Kossuth Lajossal együtt az „örökéletűek” közé.
154. *Mátyás király a cinkotai kántorral a kocsmában* Kálmány-H. I. 141 1. 61. sz. Gyopárosi szőlők. A 149 sz. történet mellett egyik legnépszerűbb népi Mátyás-anekdotánk, melybe azonban már „irodalmi” elemek is keveredtek.
155. *Mátyás király és a kiskakast felosztó szomszéd 1543** Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 90 1. 29. sz. Orosháza. Ismét egy nemzetközi anekdota, amely szívesen kapcsolódik Mátyás személyéhez.
156. *Mátyás király és a mutatónyos* Kálmány-H. I. 145 1. 65. sz. Szeged. Irodalmi nyelven közölt, alighanem irodalmi eredetű anekdota.
157. *Hogyan ajándékozott Mátyás király?* Ortutay—Katona II. 323 1. 26. sz. Kálmány-hagyaték, EA. 2771. 492 1. Szegedre került kiszombori embertől. Anekdota-gyűjteményeinkben és népi mesemondóink előtt egyaránt népszerű Mátyás-anekdota, mely kiválóan kidomborítja az „igazságos Mátyás”-ról alkotott jellemképet.
158. *Budán es csak egyszer volt kutyavásár* Kézirat. Mesélte László Márton andrásfalvi (bukovinai) születésű mesemondó Kakasdon (Tolna m.),

gy. Dégh Linda. Iskolai olvasókönyvből, vagy Benedek E. valamelyik gyűjteményéből vett történet útban a népmesévé válás felé.

159. *Mátyás király és az aratók* Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA. 2771.

525 1. 29. sz. Szeged. Kálmány kéziratos hagyatéka rendkívül gazdag Mátyás-mondákban : olyan történetekben, melyek mindig Mátyás egy-egy jellemvonását teszik még erőteljesebbé, s ezáltal személyét még rokonszenvesebbé. Kálmány gyűjtőterületén napjainkig élnek és képződnek ezek a mély rokonszenvről tanúskodó anekdoták.

160. *Mátyás király vöröshagymán kapáltat* Kálmány h. II. 133 1. 27. sz.

Mesélte Borbély Mihály Egyházaskéren (Verbica), gy. Kálmány Lajos.

161. *Az urak mög a nádas* Berze Nagy B. II. 586 1. 15. sz. Mesélte Nagy

Sándor, 66 é. Szaporcán (Baranya m.) 1934-ben, gy. Berze Nagy János.

162. *Az ingyen nem temető pap és Mátyás király* Ortutay NM III. 622 1.

101. sz. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 523 1. 24. sz. Szeged.

163. *Mátyás mög a kamarás* Berze Nagy B. II. 583 I. 11. sz. Mesélte

Gilice János, 34 é. szilaspusztai csordás Kákicson, 1934-ben, gy. Berze Nagy János. A 158. sz. meséhez hasonlóan ez is az irodalomból alászállott Mátyás-anekdota.

164. *Mátyás király lustái 1950* Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA 2771.

515 1. 23. sz. Szeged. Nemzetközi vándoranekdota, mely nálunk minden valószínűség szerint irodalmi forrásból vált népszerűvé.

165. *Gyertyatartó Matán 217.* Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA 2802.

391. 1. 225. sz.

166. *Mátyás kiről mög Márkóp 921* Berze Nagy B. II. 362 1. 267. sz.

Mesélte Balázs Pál, 72 é. Mohácson 1937-ben, gy. Berze Nagy J. Mátyás király népszerűségére mi sem jellemzőbb, mint hogy Salamon és Markalf, számos kiadást megért népkönyvünk anekdotái is az ő személyéhez kapcsolódtak.

167. *A titokzatos beszédű jány 921* Gönczi GN 296 1. 4. sz.

Babosdöbréte, a századforduló idejéből. — Az előbbi mese női párja.

168. *A pap mög a csordás fia* Berze Nagy B. II. 358 I. 163. sz. Mesélte

Papp József, 63 é. Alsóegerszeg, 1934., gy. Berze Nagy János.

169. *Az okos juhász 928** Nyr. VII. (1878) 132 1. Gy. Szokoly Viktor, Tinnye (Pest m.).

170. *Rabszabadító 927** Kálmány h. II. 156 1. 51. sz. Mesélte Borbély Mihály Egyházaskéren (Verbica), gy. Kálmány Lajos.

Öt rabszabadító találóskérdést közlünk (170—174. sz.), nagy részüket Kálmány Lajos gyűjtéséből (170—173. sz.), tanúbizonyságul arra, hogy nem hiába nevezi népünk a találós kérdést „találós mesé”-nek, gyakran egész történet fűződik hozzá. Ennek és magának a találós kérdésnek a viszonya ugyanolyan, mint a szólásmondásé és a hozzáfűződő történeté : ugyanahhoz a történethez több találósmese fűződik, ugyanakkor egy és ugyanazon találóskérdés magyarázatára is több történet szolgál.

171. *Daru elletlen lovon* Kálmány h. II. 205 1. 72 sz.

Magyarszentmihály.

172. *Kő közé rakott apját szoptatja* Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 362 1. 198.. sz. Magyarszentmihály.

173. *Tizenkettő, mért hat az?* Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 221 1. 96. sz.

174. *Ág ül az ágon.* . Berze Nagy B. II. 18. 1. 217. sz. Mesélte özv. Horvát Istvánná, 63 é. bejárónő, Pécs, 1934., gy. Berze Nagy János.

175. *A jövendölés 931* Nyr. XXV. (1896) 572 1. Juhász László gyűjtése, Otrókocs (Gömör m.). ödipusz király története paraszti miliőben.

176. *Sziklához láncolt Gergő 933* Kézirat, első közlés. Mesélte Gáspár S. Antal istensegítsi (bukovinai) születésű, Nagyvejkén (Tolna m.) lakó, literátus székely telepes (termelőszövetkezeti könyvelő), 60., é., gy. Sándor István. A Gergely-legenda rendkívül pontosan elmondott népi változata, mely közvetlen ponyvai forrásból a mesemondó korábbi lakóhelyén általánosan ismert volt.

177. *Az árva asszony* Kálmány h. II. 129 1. 23. sz. Mesélte Borbély Mihály Egyházaskéren, gy. Kálmány Lajos.

178. *A susterből lett király 938* Kézirat, első közlés. Mesélte Albert András 1943-ban Csikszentdomokoson, gy. Belatini Braun Olga. Ez a *Gesta Romanorum*ból származó történet a Székelyföldön láthatólag még a közelmúltban is ismeretes volt, s bizonyossága kedvelt népkönyveink rendkívül hosszú életének.

179. *Isten verése 939** Kálmány h. II. 147 1. 40. sz. Borbély Mihály meséje.

180. *Aki másnak ási az árkot, maga szakad bele* Kálmány h. II. 146 1. 39. sz. Imf.

181. *A három gróffiú 940* Dégh H. 20 1. Pandur Péter meséje. Az írástudatlan, félig vak mesemondó meglepően sok népkönyv eredetű mesét

ismer, melynek változatai eddig csupán a népkönyveket mai napig is olvasgató székely mesemondóktól kerültek félj egyezésre.

182. *A kötélverő* 946 UMNGy VI. 56 1. 61. sz. Mesélte Mihály Anna (szücs) 1943-ban Kettesden (Kalotaszeg), gy. Kovács Ágnes. Ez a mese vagy az *Ezeregyéjszakából*, vagy ami még valószínűbb, Benedek Elek valamelyik mesekönyvéből került az olvasgatni szerető falusi varrónő repertoárjába.

183. *A furfangos legény szerencséje* 950 ősz Cs. 47 I. A Rampsinitus mese székely köntösben. Ez a régóta olvasó népcsoportunk kiváló ismerője valamennyi XVI—XVIII. századi irodalmi forrásból elterjedt mesénknek.

184. *Pénzös János* 951/A MNGy VI. 283 1. 5. sz. Mesélte Kovács György, Juta (Somogy m.), gy.

Vikár Béla a múlt század 80—90-es éveiben. Vikár Béla, mint tudjuk, az első gyűjtő, aki gyorsírással jegyezte fel meséit, s aki a népdalok dallamának a megrögzítésére fonográfot használt, gyűjteménye tehát egyike a legbecsesebbeknek a Népköltési Gyűjtemény kötetei közül. Kovács György számadó pedig nemcsak Vikár egyik legjobb adatközlője, hanem tevékeny része van a gyűjtemény létrejöttében is. Meséjét és a következő mesét vö. a 153. sz. Mátyás-mesével. Ez a mese is előfordul Mátyás személyéhez fűzve.

185. *A jáger meg a katona* 951 Kézirat, első közlés. Mesélte Ferenc András, Csikmenaság (Csik m.) 1942-ben, gy. Dégh Linda. Az előbbihez és a 153. sz. meséhez hasonló katonatörténet, mely szívesen kapcsolódik Mátyás személyéhez. Figyeljük meg a „bécsi”, egyébként szintén igazságos, királynak és Mátyásnak a nép által megalkotott jellemrajza közötti különbséget.

186. *Mónár Anna* 955—956/B UMNGy VIII. 385 1. 37. sz. Palkó Józsefné valóságos székely drámaként mesél el két egymással gyakran ötvöződő nemzetközi mesetémát.

187. *Fajszikó* 960* Kézirat, első közlés. Mesélte Tóth Józsefné, sz. 1901. Kisbajomban (Somogy m.), gy. Dobos Ilona 1953—1959 között.

188. *Krisztus és Péter vendégségben* 750 Kézirat, első közlés. Mesélte Kovács Albert Csikszentdomokoson 1943-ban, gy. Belatini Braun Olga.

Legendamesék

Népi legendáink módszeres összegyűjtésével és értékelésével még adósunk a folklórkutatás. Az a kevés, amely gyűjteményeinkben található,

két nagy csoportra osztható : 1. a moralizáló legendamesékre, melynek forrása nagyrészt a templomi prédikáció és a vallásos ponyva és 2. a tréfás Krisztus-legendákra, melyek többnyire népi eredetűek. A fillérekért kapható vallásos ponyva füzetkék nem csupán a katolikus egyház hivatalos legendaanyagának terjesztői voltak : megtaláljuk bennük a középkori apokrif törekvésektől kezdve a közelmúlt sokféle szektájáig valamennyi hitbeli árnyalatnak a felfogására buzdító történeteket és példázatokat. Ennek megfelelően aztán legendáink Krisztus-alakja távolról sem mutat olyan egységes jellemképet, mint pl. egy tündérmesehős vagy Mátyás király — bár ez utóbbival sok rokon vonása van. Ugyanez áll a legendák által példázott erkölcsi igazságokra is, melyek többnyire igen távol állnak a béketűrésre, önmehtagadásra, a földi javak megvetésére buzdító krisztusi tanoktól, inkább a paraszti józanságot hirdetik.

189. *Krisztus megszorítja a szegény ember juhait* 750 MNGy I. 496 1.

XXIV. Torok Károly gyűjtése Hódmezővásárhelyről.

190. *A kapzsi ember büntetése* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 91 1. 30. sz. Szeged.

191. *Isten áldja mög a munkájában* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2771. 465 1. 27. sz. Szeged.

192. *Krisztus és a fősvény asszony* 751/D* MNGy III. 413 1. IV. sz. Orbán Balázs gyűjtése a Székelyföldről.

193. *A mestörök mestöre* 753 Berze Nagy B. II. 287 1. 101. sz. Mesélte Gilice János, 38 é. szilaspusztai csordás 1934-ben Kákicson, gy. Berze Nagy János.

194. *Krisztus mög a kovács* 753 I* Berze Nagy B. II. 291 1. 105 sz. Mesélte Kovács Béla, 47 é. Sumony, 1936., gy. Berze Nagy János.

195. *Megölő Istéfán* 756/B MNGy XII. 209 1. XVIII. sz. Mesélte Pucok Gecibá valahol Udvarhelyszékben.

196. *Oktáviánus császár* 757 MNGy X. 167 1. 24. sz. Mesélte Plockuj Mihályné, Pürkerec (Brassó m.).

197. *A lóvá vált pap* 758* Ortutay—Buday 176 1.13. sz. Mesélte Kapitány Mihály, 76 é. dohányos, Tiszabercel (Szabolcs m.).

198. *Két remete* 759 UMNGy VIII. 328 1. 30. sz. Palkó Józsefné meséje. A középkori példa már Temesvári Pelbárt prédikációi közt jelentkezik nálunk.

199. *Az engedetlen Halál* Kézirat, első közlés. Albert András meséje.

200. *Lusta legény, dolgos lány* Berze Nagy B. II. 304 I. 114. sz. Mesélte Német János, 35 é. Hosszúhetény 1934., gy. Berze Nagy János.
201. *Szent Péter embört teremt 771** Berze Nagy B. II. 306 I. 118. sz. Mesélte Pap József, 60 é. Hegyszentmárton 1933., gy. Bárczi József.
202. *Jézus meg Péter vándulás közben 774 I** Berze Nagy B. II. 317 I. 127. sz.
Mesélte Varga Józsefné, 60 é. Boda, 1935., gy. Berze Nagy János.
203. *Szent Péter szamarat árul 772** Nyr III. (1874) 557 I. Veres Imre gyűjtése, Orosháza.
204. *A cseresznye 773** MNGy VIII. 473 I. 1. sz. Sebestyén Gyula gyűjtése. Balatonvidék (Zala m).
205. *Miért kopasz Szent Péter?* Berze Nagy B. II. 305 I. 115. sz.
Mesélte Tarr Ferenc, 56. é. Tarcsapuszta, 1934., gy. Berze Nagy János.
206. *Miért szidják az ácsok Szent Pétert? 777** Kálmány Sz. II. 141 I. 20. sz. Szajánból.
207. *Szent Péter és a sült lúd lába 778** MNGy III. 414 I. V. sz. Orbán Balázs gyűjtése a Székelyföldről.
208. *Hová lett a bárány mája? 785* MNGy I. 397 I. IV. sz. Erdélyi János gyűjtése, Sárospatak.
209. *Szent Péter hibát talál a diófában 788** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2771. 456 I. 18. sz. Szegedről.
210. *Melyik az erősebb? 791* UMNGy I. 316 I. 23. sz. Fedics Mihály meséje.
211. *Szent Péter szolgálói 789** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2771. 551 I. 4. sz. Magyarszentmártonból.
212. *Szent Péter anyja 804* Berze Nagy B. II. 322 I. 136. sz. Mesélte Debreczeni József, 63 é. Bogdása, 1934. gy. Berze Nagy János.
213. *A rossz nevelés 838* László Márton kézirata 1934-ből. László Mártonnak, a kiváló mesemondónak, több megrendelésre készült halottaskönyve ma is használatos Kakasdon a bukovinai székely telepések között halottvirrasztáskor. László Márton (megh. 1949) egyik sajátos adottsága — mint e szövegből is kitűnik — a ritmikus prózában való mesélés. Meséjének ez eddig egyetlen magyar változata, a típus a középkori példairodalomra vezethető vissza.
214. *A beszélő koponya 835** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 283 I. 156. sz. Nagykamrás. Helyi hiedelem szerint, akin Szent

János áldása rajta van, megszabadul minden bajtól.

215. *A mindönlátás elvesztése 830 I** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 258 1. 134. sz. Egyházaskér. A samanisztikus és a keresztény hitvilág sajátos keveréke ez a rövid mese.
216. *Noé, mikor a bárkát készítette. . . 825* Kálmány, Világunk alakulása nyelvahagyományainkban. Szeged 1893. 55 1. Szőregről.
217. *Füstös Kálefakter 812* UMNGy VIII. 335 1. 31. sz. Palkó Józsefné meséje.
218. *A nemes úr meg az ördög 819* Berze Nagy B. II. 333 1. 148. sz. Mesélte Debreczeni József, 63 é. Bogdása, 1936., gy. Berze Nagy J.
219. *Az ördög mög a szögény embör 1036 + 1063 + 1030 + 1184* Berze Nagy B. II. 391 1. 184 1. Mesélte Gilicze János, 38 é. Kákics, 1934., gy. Berze Nagy János.
220. *A furfangos cigány 1060 + 1051 + 1049 + 1149* MNGy IX. 513 I. 73. sz. Mesélte Tinger Jóska, megtelepült cigánykovács, ipart űző helybeli lakos. 1903. Besenyőtelek (Heves m.), gy. Berze Nagy János.
221. *A cigány az égben és pokolban 800 + 1059 (1072 + 1063 + 1084 + 1069 + 1096 + 1036)* MNGy I. 383 1. III. sz. Arany László gyűjtése, Bihar m.
222. *Az ördög mög a hajdin 1080* Berze Nagy B. II. 393 1. 185. sz. Mesélte Kisbaró István, 58 é. Püspökbogád, 1935., gy. Berze Nagy János.
223. *A dohány neve 1091* UMNGy I. 362 1. 34. sz. Fedics Mihály meséje.
224. *A kőműves meg az ördög 1096 I** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 234 1. 112. sz. Gyula.
225. *A három vándorló legény (1137)* Gaal P. III. 1911. L. sz. Ponyváról vett, történeti monda jellegű mese, mely, a Polifémosz történetet és *A szent cipói c.* legendát is magában foglalja.
226. *A három fiú meg az óriás* UMNGy V. 124 1. 4. sz. Máté György (Bálint) meséje az Apám lakodalma-típus egy a Balkánon székében elterjedt redakcióban való előadása. A mesének ebben a formában nálunk csak ez az egy változata ismeretes.
227. *A bölcs galagonyásiak 1200—1201* Ethn. 1891. 168 1. Bács megyéből közli Prohászka Ferenc.

Tréfás mesék

Tréfás meséink első csoportját (227—244 sz.) a rátótiadák alkotják, a népszerű falucsúfolóknak az a fajtája, amely rövidke történettel teszi nevetségessé— a szomszéd falut. Vannak falvak, népcsoportok, foglalkozási ágak, sőt nevek is, melyek valamilyen eddig ki nem derített oknál fogva évtizedeken keresztül a gúny céltáblái voltak. A róluk szóló történetek fölött tartunk itt rövid seregszemlét.

228. *Métt nincs a cigánnak búzája?* 1204 Ethn. 1903. 143 1. I. A Székelyföldről közli Kolumbán Samu.
229. *Métt nincsen a cigánnak se kecskéje, se juhja?* 1207* — 1211 Ethn. 1903. 143. 1. II. A Székelyföldről közli Kolumbán Samu.
230. *A palóc és a puska* 1228 I* Ethn. 1912.1081. 11. sz. A Palócföldről közli Istvánffy Gyula.
231. *A kisszigetiek* 1231 Gönczi GN. 342 1. 9. sz. Páka (Zala m.)
232. *A cigány., aki maga alatt vágta a fát* 1240 UMNGy V. 277. 1. 44. sz. Mesélte Kovács István kokas Ketesd (Kalotaszeg), gy. Kovács Á.
233. *Megitatják a ficfát* 1241* Kézirat, első közlés. Mesélte Szuromi Mariska, 26 é. Tyukod (Szabolcs-Szatmár m.), gy. Andrásfalvy Bertalan és Kovács Ágnes 1955-ben (magnetofonfelv.).
234. *A madarászó rátótiak* 1248 I* — 1250/A (eltér) Kézirat, első közlés. Mesélte Kerese Károly, Pálfiszeg (Zala m.) 1943., gy. Pogány Péter.
235. *A kútásók* 1250/B Berze Nagy B. II. 404 1. 210. sz. Elmondta Zseni János, 40 é. Nagyváty, 1934., gy. Berze Nagy János.
236. *A cibre* Hunyadi 55 l. Hunyadi András közlése Zselykről (Kolozs tartomány, Beszterce-rajon).
237. *A hólyagos apró* 1626 Kézirat, első közlés. Mesélte Fodor Béla, Csikmenaság 1942., gy. Dégh Linda.
238. *Hogyan másztak át a kémény árnyékán a szentlőrinciek?* 1290 Berze Nagy B. II. 398 1. 193 sz. Elmondta Bogdán József, 36 é. Tarcsapuszta, 1934., gy. Berze Nagy János.
239. *A három székely és a püspök* 1295 Kézirat, első közlés. Mesélte Máté István Bálint, 1941-ben Ketesden (Kalotaszeg), gy. Kovács Ágnes. Máté István, a mesemondó öccse, literátus, sokat olvasgató ember. Ez a meséje is alighanem kalendáriumból, vagy valamilyen anekdotagyűjteményből való.

240. *A rátóti csikótozás 1319* MNGy VIII. 464 1. 6. sz. Sebestyén Gyula gy., Köveskállya (Zala m.).
241. *Gyermekköltés 1319* Kálmánv h. I. 167 1. 90. sz. Szeged.
242. *A templomtolók 1326* Berze Nagy B. II. 399 1. 195. sz. Mesélte Zseni János, 40 é. Nagyváty, 1934., gy. Berze Nagy János.
243. *Az özvegyasszony malaca 1333** Ethn. 1912. 109 1. 29. sz. Istvánffy Gyula közlése a Palócföldről.
244. *Mi a vicc? 1334** Ethn. 1912. 103 I. 2. sz. Istvánffy Gyula közlése a Palócföldről.
245. *A két koma fogadása 1350* UMNGy VIII. 395 1. 38. sz. Palkó Józsefné a középkori irodalmi eredetű anekdotából, mely Basilenál és a Hét bölcs mester-ben is szerepel, minden ízében realiztikus parasztkomédiát alkotott. Tréfás meséink második nagy csoportját a különféle jellembeli ferdeségekre épített tréfás történetek alkotják (245—267.) Ezekben a mesemondók elsősorban az asszonyi csalfaságot, makacsságot, lustaságot, kíváncsiságot, együgyűséget és a férfiúi hiszékenységet figurázzák ki.
246. *Ki viszi haza a kasztrajt? 1351* Kézirat, első közlés. Kálmány-bagyaték, EA. 2771. 264 1. 11. sz. Magyarszentmártonból.
247. *A bordás 1360/C* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 293 1. 161. sz. Mezőberény. Ez az országszerte ismert vaskos trufa alighanem vers-, illetőleg dalbetétei miatt népszerű.
248. *Elmönt az én uram . . . 1360/C* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 172 1. 66. sz. Temesközlőrincfalva. Kálmány gyűjtőterületén a fenti mese láthatólag tréfás balladaformában is ismeretes. Kár, hogy a gyűjtő a dallamot nem jegyezte fel hozzá.
249. *A pékné mög a pap 1360/C—1537* Berze Nagy B. II. 461 1. 253. sz. Mesélte Bogdán János, 35 é. cigány, Tarcsapuszta, 1934., gy. Berze Nagy János. Az előbbi két mese dallammal feljegyzett változata, a Grimm-féle *Alte Hildebrand* pontos mása (Pádova-Bádova).
250. *Nyírták ! 1395/B* Kézirat, első közlés. Kálmány hagyaték, EA 2771. 262 1. 9. sz. Magyarszentmárton. Mesénk a makacs asszonyról szóló történetek nyugati redakcióinak egy minden valószínűség szerint népkönyvi úton hozzánk eljutott változata. Népi gyűjteményeinkben viszonylag kis számban fordul elő.
251. *A székelly asszony és az ördög 1365/D** Kriza SzN. II. 354 1. 41. sz. Udvarhelyszék, Ürmösi Sándor gyűjtése. Ez a jóízű történet Kriza

idejében láthatólag nemcsak a közismert „Mondjad hát, széna !” formában volt ismeretes a Székelyföldön. Az asszonyi akaratosságának a kipellengérezése ebben a beállításban jóval népszerűbb, mint a 250. sz. mesében.

252. *A rest menyecske 1370 I** Nagy O. H. 220 l. Mezőségi mese. — Az asszonyi makacsság mellett a lustaság, illetőleg annak a „gyógykezelése” kedvelt témája népi trufáinknak. (252—254)

253. *A rest macska 1370* Kriza SzN. 370 l. 45. sz. Kiss Mihály meséje országos népszerűsége tett szert a *Vadrózsák*, illetőleg Benedek E. nagy gyűjteményének megjelenése óta.

254. *A rest asszony a lakodalomban 1370 II** Kézirat, első közlés. Gy. Dobos Ilona 1953-59, Kisbajom. (Somogy m.) Tóth Szőke Józsefné Horvát Julianna (sz. 1901) szintén kiváló mesemondóink közé tartozik. Szemben az eddig ismertekkel, különös erőssége a tréfás mese. Igen jó érzéke van a helyzetkomikum kiszínezéséhez.

255. *A csalárd asszony 1380* UMNGy IV. 171 l. 42. sz. Pandur Péter meséje. — Trufáink egyik legkedveltebb nemzetközi témája a falubeli pap és valamelyik szemrevaló menyecske szerelme, illetőleg az ebből adódó visszas helyzetek (vö. 247—249 sz. mesékkal).

256. *A kanász meg a csóka 1381* Berze Nagy B. II. II. 378 l. 176. sz. Mesélte Gilice János, 38 é., Kákics, 1934., gy. Berze Nagy János. Ez a Ponciánus históriájából származó történet ma is országszerte általános népszerűségnek örvend.

257. *A mennyből jött ember 1385—1540* Nagy O. H. 46 l. Ez a nemzetközi mesetéma az emberi hiszékenységet teszi nevetségessé. A mezőségi mese az általánosan emberi témát lokális problémává transzponálja, s a kereskedő és a megcsalt asszony férjének párharcává teszi.

258. *Katyika és Matyika 1367* UMNGy VIII. 403 l. 39. sz. Mesélte : Palkó Józsefné.

259. *A matolla 1405* Kézirat, első közlés. Mesélte Sebestyén Lajosné, 82 é., Kakasd, 1950., gy. Dégh L. Keleti elbeszélésekből, reneszánsz tréfagyűjteményekből, olasz novellákból ismert mese. Különösen Észak- és Kelet-Európában népszerű a szájhagyományban.

260. *Kifizet? 1406* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2771. 257 l. 5. sz. Magyarszentmárton. A Jacobus de Voragine exemplumaiból

ismert mese nálunk ritkán fordul elő, inkább Észak-Európában népszerű.

261. *A bolondos embör 1411** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 379 1. 215. sz.

Ez a történet viszont Bebel *Facetiái* között fordul elő, s a többek között a XVII. század végén mint tréfás jelenetet is eljátszották az olasz komédiások.

262. *Pali és a májszterné 1413** UMNGy IV. 196 1. 46. sz. Pandur Péter meséjének témája a reneszánsz novellakéval rokon. Boccaccionál, a *Hét bölcs mester* elbeszélései között találunk hasonlókat.

263. *Cene 1414** MNGy IX. 524 1. 76. sz. Mesélte Szabó Éva, Besenyőtelek (Heves m.), 1904., gy. Berze Nagy János. Trufáink, jobbanmondva a reneszánsz novellairodalom, melyből amazok tréfáikat merítik, kifogyhatatlan a női ostobaság kifigurázásában. Nálunk ugyanazok a történetek előfordulnak férfi hőssel is a főszerepben.

264. *A szegény ember vására 1415* Faragó SzV. 110 1. A Grimm-féle gyűjteményből jól ismert Szerencsés János meséje székely köntösben. Az anonim mesegyűjto legjobb szövegei közül való.

265. *A királ mög a favágó 1416* Berze Nagy B. II. 366 1. 170. sz.

Mesélte Bodonyi Károly, Pécsarányos, 1934., gy. Berze Nagy János. A mese a nemzetközi formában az asszonyi kíváncsiságot teszi neveltségessé.

266. *A vadréce-sült 1417* Faragó SzV. 91 1. Keleti eredetű téma, mely az olasz novellairodalom, közvetlenül pedig népkönyveink közvetítésével került a szájhagyományba.

267. *A rászédett molnár 1423* MNGy VI. 314 1. 11. sz. Mesélte Farkas Ferenc, Szentmárton, gy. Vikár Béla.

Ez a jóízű Somogy megyei anekdota szintén világot járt történet. Az *Ezeregyéjszakából* származik, s az előbbi mese módján kerülhetett hozzánk.

268. *Aki sokat markol, keveset fog 1430* Hunyadi 127 I. Lafontaine meséje csekély módosítással, mint, látjuk Beszterce-Naszódban is ismert, nyilván népkönyvi forrásból vagy kalendáriumból. Mint a 269—270 sz. meséből látjuk, nálunk a légvárépítés kigúnyolása a kedvelt anekdota-témák közé tartozik.

269. *A cigány terve 1430 I** Kézirat, első közlés. Mesélte Bandi Imre molnár, 1942., Csíkmenaság, gy. Dégh Linda.

270. *A cigány és a nyúl 1430 II** Népünk és Nyelvünk 1929. 50 1. Bodó Miklós közlése Tápéről; Magyar irod. vált.: Domonkos kódex (Nyelvemléktár III.) 233 1.
271. *Az öregember és az öregasszony 1431* + 65 I** Lázár 146 1. V. Tréfás mese és állatmese szokatlan összekapcsolása.
272. *Az üst arany 1441** Berde Á 85 1. Mesemondóink, mint ebben a mesében és számos más megelőzőben is tapasztalhattuk, igen kedvelik a talpraesett, felvágottnyelvű leányhősöket. Találunk azonban ezek mellett olyanokat is, akik testi vagy szellemi fogyatékoságaik, férjhezmeni akarásuk stb. miatt gúny tárgyává váltak. A róluk szóló történetek (273—277) jórészt megfelelő helyzetben, pedagógiai céllal kerülnek elmondásra.
273. *A három bolond 1450 + 1459* Ortutay MN. III. 520 1. 57. sz. Albert András meséje tulajdonképpen két meséből szervesen, alkalmilag tevődik össze.
274. *A vak leány 1456* Kézirat, első közlés. Mesélte Sebestyén Lajosné, 82 é., Kakasd, 1950., gy. Dégh Linda. A mesének magyar változata eddig nem került közlésre, bizonyára durva csattanója miatt, a kéziratos anyagban azonban nem ismeretlen.
275. *A szótalán leány 1456 I** UMNGy VIII. 421 1. 42. sz. Mesélte: Palkó Józsefné.
276. *Az elámitott leány* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, E. A. 2801. 199 1. 80. sz. Egyházaskér.
277. *A három selyp 1457* MNGy XIV. 208 1. 10. sz. Mesélte Kocsis Lajos, 64 é., Nagyszalonta, 1915., gy. Kocsis.
278. *A tűnéző öregasszony 1479* Berze Nagy B. II. 367 1. 171. sz. Mesélte Ugi István, 34 é., Kisherend, 1934., gy. Várkonyi Antal.
279. *A vénleány 1480* Merényi E. II. 205 1. Merényi kevésbé szerencsés, túlságosan megírt szövegei közül való. Az Öregleányok fölött való élcelődés nem tartozik nálunk a kedvelt anekdotatémák közé, mint ahogy pl. népi anyósvicceink sem igen vannak, következésképpen választékunk sem igen lehetett.
280. *Hunçfut Jankó 654—1525* Kézirat, első közlés. A mestertolvaj meséjét Tóth Józsefné előadásában klasszikus formájában mutatjuk be az olvasónak. Ezzel veszi kezdetét tréfás meséink egy újabb sorozata (280—

294 sz.), mely az ügyes, élelmes emberek, jóhumorú csirkefogók különféle kalandjairól szól.

281. *Többet tud az apjánál 1525/D* MNGy. III. 424 1. 43. sz. Az előbbi mesének ez a redakciója Orbán Balázs székely földi gyűjtéséből való, s az előbbinél sokkal jobban idomult a környezethez.
282. *Öt testvér 1525/E* UMNGy. VIII. 424 1. 43. sz. Mesélte Palkó Józsefné. A mestertolvaj meséjének ezzel a harmadik redakciójával eddig nem talákoztunk a magyar nyelvterületen. Ez a Balkánon elterjedt mese hihetőleg szintén román közvetítéssel került hozzánk.
283. *Az elátkozott barát 1529* Kézirat, első közlés. Dékány Rafael gyűjtéséből (EA 2279). Ez a keleti eredetű anekdota szintén irodalmi közvetítéssel került hozzánk. Irodalmi és népi változatai egyaránt ismeretesek.
284. *A furfangos komák 1553* (1920/A)—1534*—1657* Kézirat, első közlés. Dékány Ráfael gyűjtéséből. A két tréfás fickó meséje szelvényben elterjedt a Balkánon, az a betét viszont, melyben az egyik hazug bebizonyítja a másik állításának igaz voltát, Hans Sachs egyik „Mesterdal”-ából ismeretes.
285. *A kis Kolozs mög a nagy Kolozs 1535* Kálmány h. I. 107 1. 29. sz. Gy. Kálmány Lajos, Egyházaskér. A mese pontosan megegyezik Andersen e meséjének magyar fordításával. Elemeiben : a jövendőmondó epizód, a vándorló holttest és a vízbevetés (utóbbi a *Csalóka Péterben*) külön-külön meseként megformálva is él a magyar néphagyományban.
286. *A szegény halász és a gazdag szomszéd* Kézirat, első közlés. Mesélte Sebestyén Lajosné, Kakasd, gy. Dégh Linda. Az előbbi mese egy magyar redakciója, nemzetközi párhuzamait nem ismerjük.
287. *A fehér inges-gatyás gyerek 1536/A* UMNGy IV. 178 1. Mesélte: Pandur Péter.
288. *A két testvér öröksége 1536/A* UMNGy VIII. 429 1. 44. sz. Palkó Józsefné e meséje a vándorló holttest középkori eredetű, gyakran éles társadalomkritikát hordozó trufájának egyéni és sajátos változata. A Balkánon általánosan elterjedt, s hozzánk minden bizonynyal román közvetítéssel került típus, beállításában pontosan követi a székely „juss”-ról kialakult íratlan törvényt: a két testvér között a javak elosztása nem érdem szerint történik, hanem a szokásjognak megfelelő módon.
289. *A három barát meg a katona 1536/B* Berze Nagy B. II. 453 1. 248. sz. Mesélte Hadnagy István, 75 é. Szaporca, 1935., gy. Berze Nagy

János. A mese ebben a formájában országosan elterjedt, igen kedvelt trufáink közé tartozik.

290. *Egy jó énekes asszonyról 1536/B* Kézirat, első közlés. László Márton kéziratos halottaskönyvéből (1934). Az előbbi mese ponyvai közvetítéssel a nép közé jutott előképe. A három púpos lovag meséje szintén igen hosszú utat tett meg, amíg hozzánk eljutott. Ismeretes arab és héber formája, örzi egy-egy változatát a *Gesta Romanorum*, a *Pentamerone* stb. A magyar változatok a *Hét bölcs mester Amantes* c. novellájának a származékai. A László Márton által rögzített formának népi változatai távolról sem olyan népszerűek, mint a Hadnagy István elmondta redakcióé. Hihetőleg közvetlenül népkönyvből származik, mégis ritmikus prózája friss, népi hangot üt meg, a benne szereplő idegen fogalmak ellenére is (lovagok, Tiberis folyó stb.) hamisítatlan népi ízű.

291. *Ludas Matyi 1538* Nyr. 1889. 373 l. Csetény, Veszprém m. Halász Ignác gy. Fazekas Mihály *Ludas Matyija* ponyvai közvetítéssel ismét népmesévé vált. Az ismeretlen mesemondó hibátlanul ülteti át a verses formát a magyar népmese nyelvére.

292. *Tréfa 1539* Kézirat, első közlés. Mesélte Lingurár Tódor (saját magyarosítása szerint Kanalas Tivadar) cigány tehénpásztor 1942-ben Ketesden, gy. Kovács Ágnes. Lingurár Tódor az egyetlen a ketesdi mesemondók közül, aki sem írni, sem olvasni nem tud. Sajátos módon éppen az ő meséiben van a legtöbb ponyva elem, néhol egész betoldások a ponyva különös, magyartalan nyelvén. (Itt kell megemlítenünk, hogy Lingurár néhány román szótól eltekintve a magyaron kívül semilyen más nyelven nem tud, s azt hibátlan, szép helyi ejtéssel — tehát nem cigányosan — beszéli.) Meséit — állítása szerint — a többi ketesdi mesemondóval egyetemben, egy bizonyos Jakoda nevezetű békéscsabai kocsistól tanulta egy szibériai fogolytáborban az első világháborút követő években. Talán az lehetett ilyen „olvasmányos” ember. A Tréfáról szóló mese is országosan elterjedt ponyván.

293. *Csalóka Péter 1539* UMNGy VI. 26 l. 56. sz. Mesélte Cseke Márton ezermester és tréfacsináló Ketesden, 1942-ben, gy. Kovács Ágnes.

Mint már említettük, mesemondóink nagy része egy-egy mesei műfaj specialistája. Cseke Márton, ez a krasznai (Szilágy m.) származású, ügyes

kezű, friss eszejárású, sebes beszédű ember egy személyben egész vígjátéktársulatot képez, itt-ott a hallgatóság bevonásával.

294. *A borbély és a szegény ember 1549** ősz Cs. 118. 1. Ezt a tréfát csupán a Székelyföldről és Dugonics példabeszéd-gyűjteményéből ismerjük.

295. *Aratni volt a cigány.. . 1561* Ethn. XIV. (1903) 383 1. Kolumbán Samu gyűjtése a Székelyföldről. A cigány különös eszej órással és erkölcsi felfogásával egyike tréfás meséink legkedveltebb hőseinek. Vándoranekdoták egész sora fűződik alakjához. Azokat, melyekben kezdetleges kultúrája miatt alulmarad, a rátótiadák közé soroltuk, 295—308. sz-on viszont azokat a cigánytörténeteket közöljük, melyekben éles, természetes eszéről tesz tanúbizonyságot.

296. *Megdöglött a szarka ! 1567** Gönczi GN. 3361. 2. sz. Bocföldre, Zaka m. Gönczi F. gyűjtése.

297. *A cigány ügyvéd 821/B* Berze Nagy B. II. 338 1. 150. sz. Mesélte Gilice János, Kákics, 1934., gy. Berze Nagy János.

298. *A répatolvaj cigány* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 452 1. 277. sz.

299. *A cigány szalonnát lop* Ethn. XIV. (1903) 384 1. Kolumbán Samu gyűjtése a Székelyföldről.

300. *Akasztják a cigányt* Kézirat, első közlés. Molnár József gyűjtése Csebgerből (Szatmár m.).

301. *Három cigányanekdota* Kézirat, első közlés. Mesélte Fodor Béla, Csikmenaság, gy. Dégh Linda 1942-ben.

302. *Krisztus meg a cigány 563* MNGy IX. 419 1. Mesélte Tinger Jóska cigánykovács, Besenyőtelek (Heves m.), 1904, gy. Berze Nagy János. A *Terülj asztalkám* jól ismert meséjének cigányanekdota formájában való előadása.

303. *A cigány helyettesíti Szent Antalt 1794* Kézirat, első közlés. Mesélte Szuromi Mariska, Tyúkod (Szabolcs-Szatmár m.), 1955, gy. Andrásfalvy Bertalan és Kovács Ágnes.

304. *Ki álmodott szebbet? 1626* Kézirat, első közlés. Bándi Imre, molnár meséje, Csikmenaság, 1942, gy. Dégh Linda.

305. *A cigány és a pap* Kézirat, első közlés. Molnár József gyűjtése, Csenger (Szabolcs-Szatmár m.).

306. *A cigány penitenciája* Kézirat, első közlés. Tóth Józsefné meséje, gy. Dobos Ilona.
307. *Megölné a borjút egy kanál tejért* Kézirat, első közlés. Mesélte Nagy Gábor, 65 é. fm., Kállósemlyén (Szabolcs-Szatmár m.), gy. Erdész Sándor 1957.
308. *Kinek köszönt a cigány?* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 266 1. 13. sz.
309. *Ki tud nagyobbat hazudni?* Kézirat, első közlés. Molnár József gyűjtése, Csenger (Szabolcs-Szatmár m.).
310. *A bocskordi király kitudta a ludamenti királyt 1568** Kálmány h. II. 115. 1. 19. sz. Borbély Mihály meséje. A katonáról szóló tréfás történetek (309—315) lényegesen kevesebb elmeélről tesznek tanúbizonyságot. Az egykori szabadságos katona nem nagyon lehetett válogatós az eszközökben, ha arról volt szó, hogy korgó gyomrát kielégítse, vagy egyéb kívánságainak eleget tegyen. Erkölcsi alapot szolgáltatott ehhez azok a törvénytelen eszközök, mellyel őt katonának befogták, s hazájától messzire elvitték, értelmetlen háborúskodások közepette fiatalságának, életének jó részét elrabolták. Úgy érezhette, hogy neki is joga van egy keveset elvenni a bőségben élő itthonmaradottaktól.
311. *Adj, Uram Isten, száz forintot !* UMNGy VI. 43 I. 55. sz. Mesélte ifj. Kovács György Bandi szabadságos katona 1942-ben Ketesden, gy. Kovács Ágnes.
312. *A bíró és a katona 1727* Kézirat, első közlés. Albert András meséje az ismert anekdota egyéni keretben, valóságos novellává kiszélesítve.
313. *Szépasszony fufangja 1728* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték EA 2801. 115 I. 41. sz. Rózsa és Ibolya meséjének ez az epizódja nálunk az asszonyi ravaszságot példázó rövid tréfa formájában is ismeretes.
314. *A borbély 1566** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA. 2801. 44 1. 16. sz.
315. *Az igazság 1605** Kézirat, első közlés. Mesélte Szabó Miklós, Nyírlövő, Bodnár Bálint gy.
316. *Az egynapos király 1581 + 1535* Kézirat, első közlés. Mesélte Sinka Ferenc, Csikszentdomokos, 1943, gy. Belatini Braun Olga. Az első meséhez itt egy keleti mesékben különösen népszerű motívum kapcsolódik.

317. *A cigányból lett király 1581 (1640)* Kézirat, első közlés. Palkó Józsefné meséje 1959-ből. Mesénkben is, akárcsak az előbbiben, beteljesül a szegény embernek az a titkos szívbéli óhaja, hogy ő egyszer király legyen a „vitéz szöcs” mesetípus egy nálunk betoldott epizódja segítségével, mely — úgy látszik — Ónálló meseként is ismeretes.
318. *Százat egy ütással 1640 (1060, 1062, 1115)* Erdélyi M. 128 1. 12. sz. A „vitéz szöcs” XVI. század óta Európa-szerte ismert, népkönyvből való meséjének kerek, szabályos változata.
319. *A csobotár 1372 + 1610 + 1641* Kézirat, első közlés. Mesélte Benke János, Mekényes (Baranya m.), gy. Kovács Ágnes, 1952. VÖ. Hegedüs M. 76 1. A szegény csobotár. Prücsök doktor jól ismert meséjének ez a moldvai csángó változata a mesemondó csekély egyéni hozzátoldásától eltekintve pontosan követi a típus Európa-szerte ismert menetét. Szemléletében is megegyezik azzal, annál is inkább, mivel pompásan beleillik népünknek a „tudós ember”-ről alkotott fogalmkörébe. Nyilván ezzel magyarázható a mese nagy népszerűsége is.
320. *A fának eladott tehén 1684 — 1643 I* 1410* UMNGy V. 225 1. 24. sz. Korpos Márton meséje három népszerű mesetípust olvaszt össze egy szöveggé igen sikerült módon.
321. *A kutyának eladott malac 1643 II* — 1390** Kézirat, első közlés. Mesélte Özv. Simon Józsefné, 57 é. (sz. Lészped, Moldva), Mekényes (Baranya m.), gy. Kovács Ágnes, 1952.
322. *A gyáva ember 1681* UMNGy VI. 17 1. 48. sz. Cseke Márton e meséje az utána következő másik hárommal együtt (323—325) az emberi ostobaságot teszi nevetség tárgyává. A tréfás meséknek ez a fajtája kiváltképpen alkalmas a mesemondó színészi képességeinek bemutatására. Sajnos a leírt szöveg csak igen kevéssé érzékelteti az általa előidézett ellenállhatatlan kacagásra ingerlő légkört, a szem és arcjátékot, gesztusokat, hangszínváltást, s azt a képességet, mellyel a tréfás mesék előadója hallgatóságát nemcsak állandó figyelemre, hanem teljes aktivitásra is serkenti. A zárójelbe tett mondatok csekély hányadát képezik annak a megjegyzés tömegnek, mellyel a hallgatók a mesét kísérik.
323. *Ilók és Mihók 1684* MNGy I. 422 1. VI. sz. Brassai Sámuel gyűjtése Torockóról. Bolond Mihók meséje a XVI. század óta ismert az

irodalomban. A mi mesénkhez közeleső formával Bebel *Facetiái* között találkozunk, dramatizált formáját is ismerjük az egykorú olasz színpadról.

324. *Mit kellett volna mondanom? 1408* 1696* UMNGy VI. 9 1. 47. sz.

Cseke Márton meséje két önálló típus, s azon belül egy sor epizód laza Összefűzése egyetlen mulatságos történetté.

325. *A három ostoba 1697* Berze Nagy B. II. 449 1. 246. sz. Mesélte

Papp Jánosné, 59. é., Hosszúhetény, 1934, gy. Berze Bagy János.

326. *János és a bíró 1725* Kézirat, első közlés. Albert András meséje.

327. *Ihaha, menyecske 1729* UMNGy IV. 201 1. 47. sz. Pandur Péter meséje.

Tréfás meséink egy kiterjedt csoportja a papokról szól. Már korábban is találkoztunk ilyenekkel: a pap mint a kikapós menyecske, vagy a ravasz cigány partnere már korábban is szerepelt gyűjteményünkben. A következőkben rövid áttekintést adunk a nemzetközi anekdotairodalom nálunk is népivé vált ilyen természetű szálladékaikról, illetőleg azokról a tragikomikus vagy inkább komiko-tragikus történetekről, melyeket népünk papokhoz fűzött. (327—339. sz.)

328. *Szép Mariska 1730* Kézirat, első közlés. Mesélte Horán Mihályné, 29 é., Piricse, 1938 (Szabolcs-Szatmár m.). Egyike a legismertebb trufáknak, jóformán nincsen falu, ahol ne mesélnék. A mese végét általában éneklék.

329. *A szegény suszter 1656* Berze Nagy B. II. 439 1. 241. sz. Mesélte Berta Simon, 58 é., Szilágy (Baranya m.) 1935, gy. Berze Nagy János.

330. *A pap borjúja 1790* Berze Nagy B. II. 468 1. 256. sz. Mesélte Rohrer Pál, 61 é., Bogdása, 1936., gy. Berze Nagy János.

331. *A mester meg a pap 1792* Nyr. 1903. XXXIII. 242 1. Mesélte Katona Gábor, 48 é. Acsád, gy. Beke Ödön.

332. *A pap, a harangozó és a szalonna 1793** Kézirat, első közlés. Mesélte Péter Mihály, Csikszentdomokos, 1943., gy. Belatini Braun O. Ez a tréfás mese Oláhfaluban (Szentegyházásoláhfalú), a székelyföldi Rátóton, játszódik.

333. *Hogy lött a polgárból pap, a katonából mestör? 1825/A, B* Berze Nagy B. II. 475 1. 262. sz.

Mesélte Rohrer Pál, 61 é., Bogdása, 1936., gy. Berze Nagy János.

334. *A pap, a község és az eső 1830* UMNGy I. 335 1. 28. sz. Fedics Mihály meséje.

335. *Mit mondott Dávid? 1833* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 334 1. 190. sz.
336. *A Szentlélek 1837* UMNGy VI. 45 1. 56. sz. Mesélte ifj. Kovács Márton szücs, 17 é., csizmadiainas Ketesden, 1942-ben, gy. Kovács Ágnes.
337. *A kisasszonfai pap a disznó hátán 1838* Berze Nagy B. II. 477 1. 263. sz. Mesélte Szalontai Györgyné, 30 é. bejárónő, Pécs, gy. Berze Nagy János.
338. *A pap és a veres hajú gyermekek 1843** Faragó-Nagy, 147 1. Mesélte Lakatos Róza István, 35 é., Köbölkút, 1945-ben, gy. Nagy Olga.
339. *Bodor ügyvéd 1675* Kézirat, első közlés. Albert András meséje keleti eredetű anekdota, nyomát találjuk az olasz novellairodalomban, az európai népi szájhagyományban, így nálunk is közismert.
- Hazugságmesék*
340. *Vadászhistóriák 1896* Berze Nagy B. II. 479. 1. 266. sz. Mesélte Husz Sándor, 56 é. és Balás Pál, 72 é., Mohács, 1937, gy. Berze Nagy János. Münchhausen báró híres hazugságai, mint látjuk, Mohácson is ismeretesek. A hazugságmesék a képtelen túlzások részletes leírásával keltenek nevetést. Jellemző erre a műfajra, hogy mindég egyes szám első személyében kerül elmondásra, úgy fokozottabb a hatás.
341. *A kutyakabala 1960/A* Kriza SzN. II. 382 1. 48. sz.
342. *A bikaborjú 1960/A* Ortutay—Katona II. 389 1. 48. sz. Mesélte Nagy Sándor, 70 é., 1950, Rozsály (Szatmár m.), gy. Béres András.
343. *Anyám kenyeret süített 1960/K* Berze Nagy B. II. 479 1. 265. sz. Mesélte Lengyel János 65 é., csösz, Katádfa, 1935, gy. Berze Nagy János.
344. *Gönci papő történetei 1960/G, 1960/D, 1960/F* UMNGy V. 266 1. 26, 37, 40. Mesélte Gönci István, 77 é., Ketesd, 1942, gy. Kovács Á. Idős Máté István Gönci a hazugságmesék specialistája. Tréfás kis történetei személyéhez kapcsolódva élnek a faluban.
345. *Az ecsém lakodalma 1962 I* (1962 V*, 1930)* Kézirat, első közlés. Albert András meséje az utána következő négygel együtt a képtelen kalandok csoportjába tartozik.
346. *Nagynéném lakodalma 1962 II* 1962 I** Kézirat, első közlés. Mesélte Szuromi Mariska, Tyukod (Szatmár m.), gy. Andrásfalvi Bertalan és Kovács Ágnes.

347. *Amikor megkezdtem az életemet. . .* 1962 VI* Kézirat, első közlés. Mesélte Nagy János, Sára (Zemplén m.), 1951., gy. Dégh Linda. A kiváló mesemondó ezt a hazugságmesét rendszerint mesekezdő vagy berekesztő formulaként szokta elmondani, mégpedig nagyon sebesen, így — szerinte — nagyobb a hatás.

348. *Amikor én vásárra mentem . . .* 1962 IV. UMNGy V. 233 1. 25. sz. Mihály Márton Korpos meséje.

349. *Mikor kicsi voltam . . .* 1962 IV. (1875) Nyr. V. (1875) 33 1. Wolf Vilmos, gy. Fülek (Nógrád m.)

Állatmesék, láncmesék és csalimesék

350. *Káka koma 1+2+41+3+4+5* Kézirat, első közlés. Mesélte Baba Ferenc, Laca (Zemplén m.) 1942, gy. Virány Judit. Gyűjteményünk utolsó csoportját alkotják a mesekincsünk legősibb rétegét képező állatmesék, láncmesék és csalimesék. Ezek az eddigi kutatások eredményeképpen két csoportra oszthatók: az ind eredetű görög—latin közvetítéssel vagy példatárak és prédikációkon keresztül népivé vált tanító mesékre és az óeurópai állatmítoszokban gyökerező természetmagyarázó mondákra. Irodalom és néphagyomány szorosan összefonódik ebben a műfajban, a kevés számú feljegyzett népi állatmese között többször találkozunk Aesopus meséivel, viszont ún. ezópi mesegyűjteményeink nemegyszer őriznek a szájhagyományból átvett szövegeket.

Egyik ilyen jellegzetes irodalmi és népi elemekből összeállított irodalmi alkotás a *Róka regény (Roman du Renard, Reineke Fuchs)*, melynek elemei ma is sűrűn előfordulnak a szájhagyományban. Ebbe a ciklusba tartozik 350, 351, 352, 354, 355, 357 és 359 sz. mesénk.

351. *A róka és a farkas 1—34 I* +41—30 V** Kálmány Sz. I. 146 1. 23. sz.

352. *A róka keresztelőbe megy 15—4—1—2* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 292 1. 18. sz. Törökbecse.

353. *A farkas, a róka mög a tik 6 I** Berze Nagy B. II. 49 1. 1. sz. Mesélte Pesti János István, 68 é., Csányoszró, 1943, gy. Berze Nagy János.

354. *A farkas mulatni megy, azután szállni tanul 20/D*—56/A—1 II*—225* Kálmány h. I. 123 1. 43. sz. Szeged.

355. *A róka meg a szürke agár 56/A—54** Kónsza, 17 1. 6. sz. Mesélte Gocz Ferencné, 70 é., Sepsiszentgyörgy, 1934., gy. Gocz István.
356. *A róka és a macska 30 III*—105* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 290 1. 17. sz. Magyarszentmárton.
357. *A róka szabadulása a kútból 32 I** Kálmány h. I. 120 1. 37. sz. Egyházaskér.
358. *A szürke ló 47/A* MNGy I. 474 1. XV. sz. Arany László gyűjtése Nagykőrösről.
359. *A róka és a farkas csikót vesz 47/B* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték. EA 2771. 300 I. 24., sz. Magyarszentmárton.
360. *A róka és a kácsák 57 I** Ortutay MN. III. 604 1. 90. sz. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 298 1. 22. sz. Szegedről a gyopárosi szőlőkbe került embertől.
361. *Sajtelosztás 58** Ortutay—Katona II. 353 1, 35. sz. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 299 1. 23. sz. Szeged.
362. *Mikor haragszik a magyar ember? 93** UMNGy II. 268 1. 58. sz. Mesélte Ács József, Gerényes (Baranya m.), 1876, gy. Banó I.
363. *Tarackirtás 93 III** Ortutay—Katona II. 359 1. 40. sz. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 258 1. Szeged.
364. *A vén kutya 101* Kálmány Sz, I. 149 1. 28. sz. Szeged-Felsőváros. Mint a fenti jegyzetekből is megállapítható, állatmese-anyagunk nagy része Kálmány Lajos gyűjteményéből való. A nagy szorgalmú gyűjtő tudatosan az elhanyagolt műfajokra specializálta magát, ezzel magyarázható, hogy gyűjteményében számos olyan állatmese- és legendaszöveget találunk, mely a magyar nyelv területén, alig vagy egyáltalán nem került felgyűjtésre.
365. *A sánta kutya mint suszter 102—103* Kézirat, első közlés. Mesélte Ruszkovics István, 92 é., Baktalórántháza (Szabolcs m.), gy. Halmos István.
366. *Kacor király 103 I** Kézirat, első közlés. Bak László gyűjtése Kolozsivárról a Magyar Tudományos Akadémia kéziratgyűjteményéből. A MTA őrzi a Kisfaludy Társaság kiadatlan anyagát, szövegünk is innen való. Meglepő a hasonlósága a MNGy I. kötetében közölt Gyulai-féle szöveggel.
367. *A kutyák és farkasok beszélgetése 106 II** Kézirat, első közlés. Nagy János meséje 1951-ből, Sára (Zemplén m.), gy. Dégh Linda.
368. *A szamár mög az orosz lány 118 I** Kálmány Sz. II. 133 1. 11. sz.

Morotva. Mint látjuk, ugyanazok a mesék ismeretesek ember és állat szereplőkkel egyaránt. Mesénket vö. a 220 sz. mesével.

369. *Mióta haragszik a kutya a nyulra? 119 I/B** Kézirat, első közlés.

Kálmány-hagyaték, EA 2771. 280 1. 7. sz. Földeák.

370. *Forró vizet a kopaszra ! 121/B I** Konsza, 15 1. 3. sz. Mesélte

Nagy Lajosné, 58 é., Sepsiszentgyörgy, 1948, gy. Benkő József.

371. *A farkas és kisleány 121/B II** Kézirat, első közlés. Dékány Ráfael gyűjteményéből, EA 2279. 82 1. 14. sz.

372. *A három kiskecske, a cáp és a farkas 122 I** Ethn. 1954. 206 1.

Mesélte Gál Istvánné, Csobán Mária, 25 é., Gajcsána-i (Moldva) születésű, Egyházaskozár (Baranya m.), fiatalasszony a gyermekeinek, gy. Kovács Ágnes, 1952. Állatmeséink egy része, mint ezt a 370. sz.-nál is láttuk, apró, óvodás korú gyermekek mulattatására, oktatására szolgál. Mesénk a mulattató történetek közül való. Azáltal, hogy a mesemondó a különböző korú és erejű állatszereplők beszélgetésekor mindig a hangját változtatta, az egyszerű kis mese hatás a kisfiára és kisleányára leírhatatlan volt. A könnyük potyogott a nevetéstől a gyűjtés alkalmával is, pedig már számtalanszor hallották, a történetet.

373. *A hét kecskeolló 123 UMNGy VI. 86 1. 73. sz.* Mesélte Mihály Istvánné, András, Kovács Kata szücs, 25 é., Ketesd, Kalotaszeg, gy. Kovács Ágnes, 1942.

Egy másik fiatal anya meséje ezúttal nem a népi szájhagyományból, hanem iskoláskönyvből vagy a Grimm-féle mesegyűjteményből. Ez is a gyermekmeseként számon tartott állatmesék közül való.

374. *A medve meg az asszony 153 Berze Nagy B. II. 49 1. 3. sz.* Mesélte

Szilágyi József, 32 é., Tarcsapuszta, 1936., gy. Berze Nagy János. Ez a mesénk is azok közül az állatmesék közül való, melyekben a becsapott medve (oroszlán) helyett számtalan esetben az ostoba ördög szerepel.

375. *Kilenc tyúk meg kakas 154* Kézirat, első közlés. Albert András meséje.

376. *A medve és a szúnyog 157/B** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 276 1. 2. sz. Magyarszentmárton. „Az ember a legerősebb” típusú mesénk, ebben a formában csupán Kálmány kéziratos gyűjteményéből ismeretes. Párhuzamait a szlovák meseanyagban kereshetjük.

377. *Az ember hálátlan 160* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 327 1. 44. sz. Lőrincfalva. Eddig egyetlen népi változata a *Gesta Romanorum* 31. sz. meséjének.
378. *Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre?* 200 Arany M. 271 1.
379. *Mióta szagolja egymást a kutya?* 200 I/B* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 308 1. 30. sz.
380. *A kiskutya 202** Berze Nagy B. II. 54 1. 8. sz. Mesélte Pap István, 75 é., Becefa, 1934, gy. Berze Nagy János. Pesti Gábor és Heltai Gáspár Aesopus-fordításából egyaránt ismert mese, mely a népi szájhagyományban viszonylag ritkán fordul elő.
381. *Miért nincs a kutyának háza?* 205* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 310 1. 151. sz. Földeák. Ennek az Észak-Európában elterjedt állatmesének Kálmány jegyezte fel egyetlen magyar változatát.
382. *Eredj pokolba ! 210* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 42 1. 15. sz. Magyarszentmárton. Az ismert gyermekmese igen jó ritmikus prózában való előadása.
383. *A félig nyúzott cáp 212/B** Kónsza 26 1. 14. sz. Mesélte Nagy Mihályné, 74 é., Kézdimárkosfalva, 1947., gy. Vántsa Károly. A félig nyúzott bakkecske meséje is népi gyermekmeséink közé tartozik.
384. *A szegény asszony és a kecskék 213** Kézirat, első közlés. Balázs Gyula gyűjtése, Mezőkovácsháza 1878, MTA kéziratgyűjteményéből. Ismert tündérmese-elemek állatmese formában való előadása. Változatát Kálmány Lajos gyűjtéséből ismerjük.
385. *A szárnyasok királyválasztása 221* Ortutay—Katona II. 347 1. 32. sz. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 305 1. 28. sz. Magyarszentmárton.
386. *Az ökörszem és a medve 222* Kónsza, 19 1. 8. sz. Mesélte Szabó Andrásné, 71 é., 1948, Sepsiszentgyörgy, gy. Tompa Zoltán.
387. *Mióta nem ereszti el a macska a madarat?* 227 I* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 288 1. 15. sz.
388. *A vadgalamb és a szarka 236* MNGy I. 492 1. XX. XX. sz. Arany László gyűjtése, Nagykőrös.
389. *Húszan ludak 236 III** Kézirat. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 326 1. 43. sz. Gyorok.
390. *Mit mond a varjú nyáron, meg mit mond télen?* 236 IV* MNGy IX. 546 1. 84. sz.

Besenyőtelek (Heves m.), 1902, Berze Nagy János gyűjtése az édesapjától.

391. *A sárga madár 244** Kézirat, első közlés. Mesélte Ferenc András, pindur, Csikmenaság, 1942, gy. Dégh Linda.

392. *Mindön anyának legszöbb a maga fia 247 I** Kálmány h. I. 121 1. Szeged.

393. *Ügyetlenek 248* Kálmány h. I. 117 1. 33. sz. Szaján. Az ismert állatmesét az ismeretlen mesemondó halmozó mese formájában adja elő (vö. 382. sz. mese).

394 *A szördisznyó és az őz 275 II** Kézirat, első közlés. Albert András meséje.

395. *A bolha és a bögöly 288** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2771. 277 1. 3. sz. Szöreg.

396. *A prücsök krajcárkája 291** Nyr. XXIII. (1894) 332 1. Mikó Pál gyűjtése, Nógrád m.

397. *A szamár és a tücsök 292** Kézirat, első közlés. Mesélte Fazekas Lajos, gy. Fazekas István, 1915, Nagyszalonta. EA 1878. 80 1. 18. sz. A mesével Szabó István 1846-i kiadású bilingvis Aesopus-fordításában találkoztunk. Népi változatai nem ismeretesek.

398. *A varga, a szikra és a bab 295* Kézirat, első közlés.

A MTA Marosi—Bagossy—Bak féle kéziratos mesegyűjteményéből gyűjtő és helymeghatározás nélküli szöveg.

399. *A kiskakas gyémánt félkrajcárja 715 I** MNGy I. 443 1. X. sz. Arany László gyűjtése Hódmezővásárhelyről.

400. *A kakas meg a királ 715* Berze Nagy B. II. 282 1. 96. sz. Mesélte Hadnagy István, 75 é., Szaporca, 1935, gy. Berze Nagy János. 399. sz. mesénknek román, 400. sz. mesénknek nyugati, elsősorban francia párhuzamait ismerjük.

401. *Szerbusz, pajtás! 2040* Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 301 1. 163. sz. Magyarszentmárton.

402. *A burgundi 1960/N** Kézirat, első közlés. Kálmány-hagyaték, EA 2801. 303 1. 165. sz. Gyorok.

403. *Icinke-picinke 2016* Arany M. 270 1.

404. *A pityke és a kökény 2021* Kézirat, első közlés. Dékány E. gy. Kecskemétről, EA 2279. 801. 13. sz.

404-411 sz. meséink ún. láncmesék vagy halmozómesék a kisgyermek-
mulattatására szolgálnak. Közölt meséink az anonim mesemondók igen jó
ritmusérzékéről, verselőkészségéről és egy eleven, élő népi verselési
módról tesznek tanúbizonyságot. A kevésszámú változat viszont a műfaj
érthetetlen elhanyagoltságáról tanúskodik.

405. *Térülő-forduló mese 2022* Kézirat. Majland Oszkár gy.,
Nagygalambfalva.

406. *A rák és a mász 2023* MNGy XII. 216 1. 19. sz.

407. *A kis gömböc 2028* MNGy II. 432 1. 8. sz.

408. *Jakab és a zab 2034* Erdélyi M. 193 1. II.

409. *A kóró és a kismadár 2036** Arany M. 128 1.

410. *A kisnyúl 2037** Kálmány Sz. III. 168 1. 4. sz. Deszk.

411. *A macska és a kisegér 2039* Kézirat, első közlés. Kálmány-
hagyaték, EA 2771. 302 1. 26. sz. Csanádapáca.

412. *Csalimesék 1—5* 1. Arany M. 299 1. 2. Kálmány Sz. I. 157 1. 1. sz.
Tápéról 3 Kálmány-hagyaték, EA 2801 230 1. 106. sz. 4. uo. 107. sz. 5. uo.
108. sz. A csalimesékre akkor kerít sort a mesemondó, mikor már elunta a
mesemondást és a hallgatóság noszogtatását.

SZÓJEGYZÉK

TÁJSZAVAK MAGYARÁZATA

A

ablak talpfa — ablak fája, könyöklő

acsori — vigyorgó, vigyori

agyarog — acsarkodik

ahajt — akkor, ott

ajtómejjék — ajtófélfá

(fel) ájaz — feltámaszt

(el)áll — elfárad

anuvál — szándékáról letesz, töröl

apjoka — apósa

apritt — szaporán aprókat lépeget

arguvál — érvel

Á

ánslóg — kékkő

ánume — éspedig (rom.: *anume* ; hangzása miatt felkiáltó szó gyanánt is használatos)

B

bába — öregasszony (rom.: *baba*)

babot húzni — rostára szórt babból jövendőt mondani

bacsu, bacsó — 1. öregember, 2. számadójuhász *bajdorgat* — bolygat

bajkolódik — bajlódik

bakó — ügyefogyott

ballagó — ördögszekér (*salsola tragus*) ; tüskés bokor, mely ősszel kiszárad, tövéről kiszakad, s a szélről úzve hengereg a földön

bandár bogár — szúnyog

bankli — csizmadiaasztal

baszuti — bolondos

becsü — becsület

belice berbécs — tiszta fehér (hím) bárány, melynek a szeme körül nincs meg a szokott fekete karika

(fel)berget — felver

binyelakás — jóllakás

bocfa — bodzafa

boldog — gazdag

bolt — bolthajtás, bolthajtásos helyiség

boncos — borzas

bong — gomb

bordás — szövőbordakészítő és áruló mesterember

borsika — borókafenyő

botorászik — botorkál

böstörködik — veszekszik

bötönik — bukkan

(el)bújik — elrejtetik, tetszhalottá válik

(bé)bukáz — bebucskázik

buketár — szakács (rom.: *bucătar*)

burdé — putri, földkunyhó

burkus — sűrű, lombos

burungoz — zümmög, morog

butuk — tuskó

(körösztül)buksengöl — keresztülbucskázik

(keresztül) *bükk* — keresztülbucskázik

C

cáp — bakkecske (rom.: țap)

cifrándozik a szeme — káprázik a szeme

ciher — 1. cserje, bokor, 2. bokros hely

cinentári tehen — siementhali tehen

cönk — cölönk, kölönc

cuhál — zsák

cukk — szakasz (katonai: Zug)

cula — ruha, rongy

cullos — rongyos

Cs

csál — csinál

(be)*csállódik* — becsavarodik

csap — 1. ág ; 2. pofon

csapás — gyalogösvény

csatak — tüske

(el)*csátyiz* — összeszid, megver

cseberrúd — kb. két méter hosszú rúd, melyet párosával a cseber szállítására használnak. Közepükön lyuk van, ezen és a cseber fülében levő lyukon dugják keresztül a közpálcát, melynél fogva a csebert felemelik. A csebernek így módon való szállításához két ember szükséges.

csehel — csihol

csempe — 1. csorba cserépedény ; 2. cserepes tűzhely

cseplyés — cserjés hely

cseregolyó — gubacs

csicskupáz — szoptat, dajkál

csigaágas — kútágas

csigolya — kosárkötő fűz

csigolyás — fűzes

csihog — csahol

(le)*csillent* — leshint, lecsap

csín — faedény fenekének külső párkánya, illetőleg az a bevágás, amelybe a fenéket illesztik ; az oldalfalak és a fenék összeillesztésénél levő rovátka

csiperkedik — csipeszkezik, kapaszkodik

(lesült a)csirája — elkedvetlenedett
csobán — juhász (rom.: cioban)
csobotár — csizmadia, suszter (rom. : ciobotariu)
(bele)csombolyodik — belecsavarodik
(félre)csomporul — félresomfordál
csosztatva — csoszogva
csótár — kantár bojtáros dísze
csög — göcs, görcs
csörlő — a fonálnak a csőre való feltekerésére használatos szerszám ;
szövéshez való segédeszköz
csudája volt — csudálkozott
csujogatas — kurjongatas
csurdé — mezítelen
csuta, csutak — tuskó
csücsöri vagy hopolyagszurok — macskaméz
csüklő — csukló
csürved — sötétedik

D

dángó — 1. vékony, cingár ; 2. hosszú, vékony ember
danol — világi nótát fúj, ezzel szemben : énekel — egyházi éneket énekel
defeléroz — díszmenetben elvonul
derenduca — hühó, derendócia
doblás — táskásodás (a falon)
dorol — dong
döbönke — bödönke
dödölle — 1. kukoricakásából készült galuska; 2. derelye
dücskő — tuskó
megduruzsoltat — megdoromboltat (macskát)
dürüszöl — dörzsöl

E

egyezik — egyet ért; tréfásan : veszekszik
ehejt — ime, itt
elleget — eddegél, eszeget
ember — házasember ; a nőtlen férfi nem ember, csak legény, később:
öreglegény, a nő pedig leány vagy asszony
(fiatal)ember — fiatal házas ember

erdenges — ördöngös
esgődik — esdekel, sóvárog
espar, espart — sparhelt, tűzhely
espionkodás — kémkedés
estáp, istáp — mankó
(meg)estül az idő — beesteledik
eszénkedik, feleszénkedik — magához tér, eszméletre tér, észhez tér
(meg) eszint — feleszmél
esztrina — eresz alja
esztronga — a juhok fejésére elkerített hely
esztrongahajtó — az a pásztor, aki a juhokat egyenként fejesre hajtja
ett — evett
etted — a tied
evetpili — mókus
élő in — ütőér
(meg)ét — megmérgez
étő — mérgező étel *ézi* — íze
évelődik, évődik — töprenkedik, mérgeződik
extra cúlág — külön ráadás (katonai műszó : extra Zulag)

F

facsaros — csavaros
fahegyen van a nap — lemenőben van a nap
fakajt — megnyílik (kelés); megnyilatkozik (ember)
fancsika — ringy-rongy, foszlány
faráter — fráter, testvér
farigy — irigy
farkasgubó — gubics
fármácsia — gyógyszertár (rom. : farmacie)
fattyú — legényke
fává vált — megrémült
fejel — vánkos
fektéroz — tiszteleg
felpénz — foglaló
fentő — kerékküllő
féreg — egér
féreglik — egérlyuk

festő — festék
fickó legény — növendék legényke
ficsinka — fancsika, darabocska
fincsalék — foszlány
firigyel — fitymál *fóka* — falka
fütő, füttő — takaréktűzhely, vaskályha
fütyölög — lödörög, ténfereg

G

gálánt — rátarti, kényes
gamat — ronda
ganca — galuska
(essze)gavizsál — összefirkál
gelebem — kebelem
gincsol — döngönyöz, kínoz
girindször — görényször
góc — kemence, kandallószerű nyitott tűzhely füstfogója
góc alja — tűzpad, padka falfelőli része, öregek, betegek, gyerekek téli tartózkodási és hálóhelye
gombóda — gombóc
gomolya — gombolyag
gondolkozik — gondoskodik
görbevezér — az eke tengelyét és rúdját összekötő görbe fa, mellyel a barázda szélességét szabályozzák
(föl) gördül — nekitámad
gudu — sütő
(fel) gulyázik — felhólyagzik
gurc — a határ egy része, domb. v. hegytető
gúvogatja a szemét — meregeti a szemét
guvottyú — duvadt szemű ember csúfneve
guzsalyos — udvarló, szerető
guzsalyosba megy — fonóba megy, udvarolni megy

Gy

gyáfol — szid, gyaláz
gyakor — sűrű, sűrűszövésű (gyakrabb, leggyakrabb)
gyalogsátán — házasságközvetítő öregasszony *gyáva* — ostoba
gyesz kentálás — ráolvasás (rom.: a descînta)

gyilán — színmegjelölés olyan állatra, melynek a nyaka más színű, mint a teste többi része

gyirkos — gyilkos

gyöntölődik — töprenkedik, tépelődik

H

hágyi — gyere

hájagos — hólyagos

hajkász — hajkurász

hájlic — puszkagolyó

hála — vásárcsarnok, piac (rom.: hală)

halák — halottak

(meg)haltol — megállít

hamupelinke — pernye

hamus turta — hamubasült pogácsa ; hamubasült kovásztalan kenyérféle

elhanyagol — elhagy

(meg)hanyaszt — meglendít

harsint — suhint, cserdít

haslag — hason *hastok* — húsvágó tőke

használ, elhasznál — megeszik

hátra fejjel — hátulról

ház — lakószoba

házhidja — padlás

heleböm — kebelem

hertyika — papírdarabka (rom. : hârtică)

hétszörű — hétszínű

hidas — ól

hitelbe megy férjhez — esküvés nélkül

hiu, hiju — padlás

(meg)huzakodik — meghízik, meggazdagszik

hódos — holdas; olyan ló, melynek a homlokán hold alakú fehér folt van

hólyagos apró — hólyagos himlő

homokfüven — fövény

honcsoktúrás — vakondtúrás

hornista — kürtös

horpályos — dimbes-dombos, hegyes-völgyes

hóvár — hóhér

hömbörít — hengerít
hujánt — kurjant
hujdáz — biztat
hummi — holmi
hurkos — tarisznya
hurut (ige!) — köhög
(meg)hülemedik — meghül, meghűvösödik, elhül
hütös, hütösség — esküdt, előljáró
hüvelyember — hüvelyknagyságú ember

I

illogat — iszogat
imitten — ébren
irhás nadrág — nadrág, melynek irhabőrből van az ülepe
iszánkodik — csúszkál
itkányos — iszákos
íz — 1. törmelék, hulladék ; 2. rákfene (betegség)

J

jáger — vadász
ját — barát, pajtás
jókelvén — jóformán
(meg)jő — magához tér *K*

K

kabala, kabola — ló
kacsogtat — kecsegtet, csalogat
kakas, kokas — pattogatott kukorica
(meg)kalimpáz — meglóbál
kamcsika — kancsuka, korbács
(ki)kandargatott — kikacskaringózott, kicifrázott
kankász — nézelődik, szétnéz
kap — talál
kapasztru — kötőfék (rom.: căpăstru)
kapóra hány — felhajigál
(a fejét)kapóra tartja — feltartja, figyel
karécska — karéjocska
karinca — kötény
kártya, kártyus — fából való nagyméretű vízhordó kanna

karul — gurul
karit — hengerít
karzsuka — körtánc
kaszaj — kazal
kaszáslé — füstölt hússal készült savanyú leves
kasztrój — serpenyő, lábos
katyó — a szilvalekvár neve, mikor fővés közben még híg és piros színű
(*a nap*) *katyóra jár* — (vörös fénnel) lemenőben van
kecseg — hízeleg
kelepcél — tengődik
kérdett — kért
kerebus — cserebogár (rom. : cărăbuș)
kerékalfa — keréktalpfa
kerekenvaló — köröskörül lakó
kerint (*a kakas*) — kurjantásszerű hanggal hívja a tyúkjait
kert fedele — kerítés fedele ; régen pozdorjából (a kendernek a tilolás után visszamaradt szalmaszerű hulladékából) volt, melyet a kerítés tetejére vetettek, hogy a beázástól megvédjék
készletben van — készenlétben van
kétségbe esik — szívszélhűdésben meghal
kétszínkedik — hízeleg, kedveskedik
(*nincs*)*kijövele* — nincs jövője, sehova sem vezet
kinnháló — jószággal a legelőn háló (többnyire legényke)
komatria, kumatria — keresztelő után való vendégség (rom.: cumătrie)
konkos — kampós
kontignáció — emelet
könyekes fűzfa — könyök alakban meggömbült fűzfa
köpörödött — töpörödött
kötözködés — derék, ti. ahol nadrág, szoknya megkötődik
közkert — 1. egy község vagy több birtokos közösen használt kertje; 2. két gazdaság között levő alacsony kerítés
krippant — kurjantásszerű hangot ad (madár)
(*a kemence*)*kucikja* — a padjának a kemence és a fal közötti része
(*be*)*kuccant* — bekukkant
kucsong — ögyeleg

kujak — ököl
kujakol — öklöz, ökölrel dönget
kukba dob — feldob
(be)kumja — 1. behunyja (a szemét); 2. bekapja
kupa — ürmérték ; 1 kupa — 1 1/2 liter
kupás — másfél literes edény
kuptor — kemence (rom. : cuptor)
kurázsoskodik — nem fér a bőrébe, ingerkedik
kurkán — pulykakakas (rom.: curcan) *kurrencsel* — kurrentál, kihirdet
kurzus — hírnök
kuska — kalitka (rom.: cușcă)
kusztonoz — biztat
külsruha — zsebkendő

L

(vminek a) lángja — legjava
lanyházó — enyhe, lanyha
lassan — halkán
lázsiás tallér — a koronás aranytallér népies neve a XVIII. sz. végétől
(ki)lel — megtud, kitalál
lelketlen — lélekszakadva
libic, libuc — bibic
(meg)lingáz — megritkít
liu — lopó
lógert híz — tábort üt
loncina — lonc ; erdei kúszónövény
lucéros — lidérc
lütő — lejtő

M

mágneses urak — mágnások
magszil — 1. szilfabokor; 2. szilfabokros hely
major — öregjuhász, számadó
májszter — mesterember
márna — márvány
másánt — másként, újból
másfélfa — csép
masinazsák — ritkaszövésű zsák

(meg)másodegyesedik — másállapotba kerül
mászlin — olajbogyó (rom.: maslină) *matikál* — matat
meg-meg, memmeg — ismét
méláz — tréfálkozik
méncserget — szemét meregeti
mérfa — áru (rom. : marfă)
mergyöget — szemét meregeti
mest'uram — mester uram; a tanító
mesze — nesze
méssző — meszely (ürmérték)
met — mert
métt — miért
mezga — mézga ; az élőfa kérge alatti nedvesség, mely tavasszal indul meg
egy miccentésre — egy szempillantás alatt
mientes — amint
mint ki szült a világra — világra olyan; éppen olyan
morvány — fonott kalács
mosztika — 1. összezúzott gyümölcs ; 2. maszat
möndölecske — juh
muci — nyúl
mugur — rügy (rom.: mugur)
mutalódik — költözik (rom.: a muta)
mutuj — ostoba, ügyefogyott
mük — mi

N

nadajlapu — fekete mocsári növény levele, gyógyításra használják
négyesdibe — négyes fogat; négyen együtt
német öl — hosszmérték 1,89 m
neszez — 1. motoz ; 2. neszre figyel, észrevesz
neveletlen ujj, nevetlen ujj — gyűrűs ujj
(el)nevez — elmesél, előad
nezz a fejembe — tetvezz meg
noszol — noszogat
növetlen — fejletlen

Ny

nyaka csigája — nyakcsigolyája

nyalábja — öle
nyesi — hajtogatja
nyessön — hetykén
nyiszölög — izeg, mozog, nyöszörög
nyirásza — menyasszony (rom.: mireasă)
nyilazni — sorsot húzni
nyolcada, nyolcados — véka
(a föld)nyuha — a föld gyomra
nyújtás — karhossznyi fonál
nyújtópad — ravatal
nyomász — nyomoz

O

occa — hozd-sza, hozd csak ide
odáé, odáj — lakószoba (rom.: odae)
(el)oldalgombolóz — elagyabugyál
(el)oldalpálozik — elsompolyog
orral — orral érinti a földet
osztováta, esztováta — szövőszék

Ö

ögyvez — özvegy
(fel)öléblette — felnyalábolta
öllöget — eszeget

P

pacil, pacál — vmi éri, vmi történik vele (rom.: a păți)
pacsker — gyapjúfonalból kötött, a lábfejet teljesen befedő papucsféle
pad — padlás
padló — padlás
padlás — padló
pakulár — juhász
pall — ver, páhol, porol
palota, — díszes lakószoba
pampula — szájszéle
pánkó — fánk
papó — öregember, nagyapó
parafernum, pereforum — kelengye
paraszilt — elhagyott (rom. : părăsit)

paraszt — ostoba, tudatlan
párbér — az a járandóság, melyet a házaspárok fizettek a papnak
patrizáló diák — vándorló diák
pecemnyi ember — kis peckes ember
példa — csúnya
pemete — leveleságakból készített seprű, mellyel bevetés előtt a sütőkemencét kiséprik
pengyom — pedig
pennás ember — élelmes ember
pergős — csengős nyakú ló
pervéta — árnyékszék
peták — régi kétkrajcáros
petek — patália, veszekedés
pipál (a ló) — fel s alá hajtogatja fejét a melegben
pirisznyedett — penészes
pislogás — villámlás
pityog, picsog — szepeg, sír
pityorog — pityereg
pittyogtat — pattogtat
pócol — heverész
(meg)pocsol — befröcsköl, meglocsol
(meg) pókál — bepólyál
poltra, poltúra — pénz a XVII—XVIII. sz.-ban
poszátol — szanaszét röpköd
poszogtat — csendeseket szellent
pözszbűz — a perzselés büze
(városi) prefektus — polgármester (rom.: prefect)
primár — községi bíró (rom. : primar)
prosztu — ostoba (rom.: prost)
pumba vannak — pont abban a percben ott is vannak
punga — erszény (rom. : pungă)
punktum ember — kis fontos ember
purdi, purdé — meztelen
purdi kézzel — üres kézzel
pustog — suttog
pusszant, posszant — szellent

R

radina — népszokás: a betegágyas asszonyhoz a szomszédok és rokonok
ennivalót visznek, hogy ne kelljen főznie
ragadváncs — bojtorján, bogáncs
rajtorja, rétoja — létra
ramaz — fatörzsből vágott darab, tönk
ráspor — ráspoly, reszelő
rázkódik — megmenekedik
regelő — legelő
renyekedik — töprenkedik, sopánkodik
restág — rosta
restung — katonai felszerelés
rétés-forma — rét-forma ; füves terület
rez — erdőbeli irtás, fennsík, hegygerinc
ribancos — bazáros, csecsebecseáros
rimánság — rimánkodás
röppentye szarka — szarkafiú
rosszul adja — nem jó szívvel
rözsnycice malom — kásátörő malom
ruhaszáritó csillag — a Nap
(meg)rühet — megbúg, párosodik (a disznó)
rüggyent — rittyent

S

sajátul tart — mint sajátját tartja
(ki)sajdul — kioson, lopva kifordul
sájn krajcár — fényes krajcár
samrál — motoz
sandalog — lassan, sunnyogva féloldalt megy, bandukol
(a) sár megkörmözik — vékony jégréteg képződik rajta
saslódik — elrothad, elsorvad, elvásik, elpusztul
sebbel — sebességgel
(be)séfíndál — besétafikál
seppeg — suttog
serül, sirül — fordul, perdül
serkedés — vizenyős hely
servet — kendő (rom.: şervet)

sibol — csiripel
siját — saját
sijátság — pusztaság, síkság
sikogat, sikolygat — simogat
sing — hosszmérték ; 1 sing = 60 cm
sinnyég — singnyire
siringez — forog, pörög
siska — kajlafülű disznó
sivalgás, sivadozás — sivalkodás
slájer — (menyasszony) fátyol
snájdermájszter — szabómester
soha — sehová
(meg)sorkol — sarokkal ügetésre biztat, vö. megsarkantyúz
sorkolat kenyér — sarkosan vágott darab kenyér
sorompós kerítés — fenyő- vagy deszkaszálakból készült kerítés
standba áll — készenlétben áll
sufnyi — lapát
suly — betegség
surc — kötény
sutt, suhutt — sehol
suva — sehova
suvad — csúszik
(be)sürvedett — besötétedett
sürvit — sűrög-forog
Sz
száda — szája
szádorog — ácsorog, ténfereg
(bele)szaladt a madzag — megijedt
szálló — szállóvendég
szára — lábaszára
száraz alja — szín, nyitott fészter *szeg* — szeglet, sarok
szélalja — szélről védett árnyas hely
szelemen — a fedélszerkezetet tartó hosszú gerenda
szelt — sátorlap, ponyva
szemvilágvesztő — szemfényvesztő, bűvész *szemétvető* — ékalakban elhelyezett két rúd, mely a szemét elfolyását megakadályozza. Folyóvízen

vagy trágyalé kifolyóján alkalmazzák
szénaszakasz — szénakazal
(el)szentül (a nap) — lenyugszik
szényű — színű
szényire — színére
szeresül — annak rendje-módja szerint
(fel)szerez — magához térít
szerre — sorra
széletön-széjjel — szerte-széjjel
szertelen — rendetlen
színyalj — nyitott fészér
szironyos — tarka, cifra
(a) szívébe tűnt — megszerette
szokmány — posztóból készült nagykabátféle
szokotálódik — töpreng, számíthat
(meg)szompolyodik — elszontyolodik
(meg)szonyul — megszomjazik
szóri — mondogatja
szőrdisznyó — sün
szöttes — madzag
szuszink, szuszek — ácsolt, festetten faláda, ruhaneműt gabonafélét tartanak benne
szürü — szerü ; a cséplés v. nyomtatás számára keményre döngölt hely

T

(ki)tájékoz — széjjelnéz, megállapít
(el) takar — eltakarít
találkozik — kerül
tanna — hordó
tapint — toppant
tarogja — létra
tartozatlan — feltartóztatlan
tepedelem — nyugalom
terekbúza — kukorica, törökbúza
terü, *egy terü* — egy emberre vagy egy kocsira való teher
tés — te is
tetin — tetején

tézsola — tézsla; az eke, borona rúdja, mely mellé a jószágot fogják
tikász — tyúkkereskedő
timény — tömény
tincselgés — incselkedés, cirógatás
(vkit)tisztelni, megtisztelni — itallal megkínálni
(el)toppan — bekoppan a szeme, hirtelen mély álomba merül
tóró — tarló
tottyint — kottyant
tőke — nemzetség
(el)történt — arajárt
treszura — kocsi (rom. : trășură)
tudalmas — tudós
(be)tuhad — beszakad ; a filik majd betuhadt — a fülük majd beszakadt
turma — nyáj (rom. : turmă)
tüis — tövis
(be)tüisselték, betüisselték — tövissel elkertelték
türköl — tülköl
tüszej — tűzhely
tuszkol — tűzszerszámmal : acéllal, kovával tüzet csíhol
tyáttaz — kiáltoz
U
úra — újra
ura vminek — képes vmire
urlaub — kimenő (katonáéknál: Urlaub)
Ü
(el) ül — elsüllyed
V
vacsa—vacsa — finom, elkényeztetett
vágóhal — durbincs, paptetű (acerina cernua); aprótestű tüskés hal ;
vakparádé — katonai díszfelvonulás, őrségváltás
választóvíz — salétromsav (HNO₃) népies neve
vasfűttő — vaskályha
vasránga — vasrúd
vasstángli — vaspálca, vasrúd
véka — 1. űrmérték ; 1 véka — 15 liter ; 2. 15 l. űrtartalmú edény

vélekedik — tanakodik

verődik — vigasztalódik

veselkedés — erőfeszítés

(vki egy leányt meg)vesz — elveszi feleségül

(bé)vetemedik — bevetődik *vetőlapát* — kenyér bevetésére szolgáló lapát

vikota — szóvita, veszekedés, emésztődés, gond-baj

vikotálódik — veszekedik

világbeli — világítószerszám

(a)világ elejibe kicsap — idegenek szeme elé állít

virnyog — síró, segílyt kérő hangot ad

virrog — kiabálva veszekszik

víz után — vízmentében

voncikál — cibál, vonszol

Z

zelletség — nemzetség, atyafiság

zihor — vihar, zivatar

zubbony — hátulgombolós gyermekkötös

zúgat — rebesget, hírei

zuvatol — pletykál

Zs

(a) zsizs — az íz; fene, rákfene

zsukál — táncol (rom.: a juca)

zsuzsorog — sutyorog, suttogva beszél